

**BIOGRAFSKI
SPOMINI
SV. JANEZA BOSKA
1850–1853**

ZBRAL

JANEZ KRSTNIK LEMOYNE

BiS 4

IZDAJA V SLOVENŠČINI
EDITIO SLOVENICA

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

4. ZVEZEK

IZDAJA V SLOVENSKEM JEZIKU

MEMORIE BIOGRAFICHE DI SAN GIOVANNI BOSCO

EDITIO SLOVENICA

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL

JANEZ KRSTNIK LEMOYNE

4. ZVEZEK

LJUBLJANA 2013

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL JANEZ KRSTNIK LEMOYNE

4. ZVEZEK

V SLOVENSKEM JEZIKU - EDITIO SLOVENICA

BiS 4

NASLOV IZVIRNIKA

MEMORIE BIOGRAFICHE DI DON GIOVANNI BOSCO

RACCOLTE DAL SAC. SALESIANO GIOVANNI BATTISTA LEMOYNE

VOLUME 4

S. Benigno Canavese, Scuola tipografica e libreria salesiana, 1904

Prevedel: Valter Dermota
Uredil: Stanislav Duh
Oblikoval in pripr. za tisk: Marjan Lamovšek
Izdal: Salezijanski inšpektorat
Ljubljana 2013
Tisk in založba: Salve d.o.o. Ljubljana
Naklada: 50 izvodov
Spletna izdaja: www.donbosko.si/bis

Izdaja "ad experimentum".

Za tekstnokritično sklicevanje je merilo besedilo v izvirniku.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929Bosco G.
272(450)"18"

LEMOYNE, Giovanni Battista, 1839-1916

Biografski spomini sv. Janeza Boska, ki jih je zbral Janez Krstnik Lemojne / [prevedel Valter Dermota]. - Ljubljana : Salve, 2012-<2013>

Prevod dela: Memorie biografiche di Don Giovanni Bosco. - Od 2. zv. dalje:
Biografski spomini sv. Janeza Boska / zbral Janez Krstnik Lemojne

Zv. 4. - 2013

ISBN 978-961-211-675-0 (zv. 4)

261096704

sv. Janez Bosko
oče in učitelj mladine

1.

POGLAVJE

Upor in zvestoba

VODJE SEKT SO SKUŠALI VZPOSTAVITI DRŽAVO, ki ne bi vladala v Božjem imenu, niti ne bi izdajala zakonov po Božji postavi, temveč v imenu ljudstva in po spremenljivi volji ljudi, ki bi jim povedali, kako naj bo. Počasi pa vztrajno so hoteli odpraviti to, kar so oni do sedaj dvolično podpirali. Vendar tako, da se ljudstvo ne bi zavedelo ali pa šele potem, ko bi ga tako daleč prekvasil z zmotami, ki bi jih širili v časopisih, knjigah, gledališčih, šolah in na javnih političnih zborovanjih, da bi delalo po njihovi volji. V ta namen so prikazovali nujnost narodne neodvisnosti ter se samozvano postavili za oznanjevalce svobode mišljenja, vesti, vere in tiska. To je bila svoboda, ki jo je sv. Peter opisal kot »zaslon, za katerim se skrivajo vse hudobije« (1 Pt 2,16). Ne gre za nič drugega kot za to, kar od blizu ali od daleč spominja na človeško ošabnost nasproti Bogu, ki se mu moramo v vsem pokoravati. Prav zato sektaški zakonodajalci razglašajo in so razglašali: Mi smo najvišji zakon in nad nami ni nobenega zakona niti Boga niti Cerkve. Ti ljudje štejejo katoliško Cerkev za zasebno družbo, ki nima nikakršnega pomena, nikakršnih pravic, nikakršnih zaslug za človeško družbo in ki je ločena od države. Še več, je sovražnik države, ki ga je treba uničevati vedno in povsod z vsemi sredstvi. Jaz sem kralj, je zaklical Jezus Kristus. Oni pa odgovarjajo: Nočemo, da bi ta kraljeval nad nami.

Toda gorje tistim, ki izdajajo krivične zakone, je vzkliknil prerok Izaija (10,1). Politika katere koli vrste, pravi Bonald, se krepí z vsem, kar da Cerkvi, in obuboža z vsem, kar jemlje Cerkvi. Kjer odpovedujejo spoštovanje papežu, tam tudi vladar izgublja veljavo. Slavni Colbert je v svojem testamentu svetoval Ludviku XIV., ki so ga svetovalci hujskali proti Cerkvi: »Nikdar se sin brez kazni ne upira očetu. Vse, kar boste storili proti svetemu očetu, se bo vrnilo na vas kot kazen vašemu veličanstvu.«

Na žalost pa voditelji narodov prezirajo Cerkev in so se zapisali revoluciji, ki hoče najvišjo vladavino ljudstva, kjer bi bil vladar suženj parlamenta, parlament pa suženj ljudskih množic, ki bi jih hujskali brezvestni in hudobni voditelji. Vse je povzeto v načelu: Nič več Boga, nič več kralja, nič več gospodarja. Stran z zasebno lastnino! Naj živi socializem in komunizem! Toda glas in molitev svete Cerkve ter vsemogočna Božja roka bosta izjalovila ta nesmiselni načrt, vendar ne tako, da odpadlim narodom ne bi bilo treba plačati odmerjene kazni za njihov upor.

Toda pri vsem tem ni bilo na svetu naroda, ki ne bi v vsakem mestu in celo v vsakem naselju imel svetih ljudi kot sol zemlje in luč sveta. Zlasti med škofi, duhovniki in redovniki je veliko takih, ki, medtem ko prosijo Božje usmiljenje za ljudi, pomagajo najbolj zapuščenim z junaškimi deli usmiljenja in tako izkazujejo Bogu in Cerkvi dolžno pokorščino, ki jo brezglavi odrekajo. Med te ljudi spada don Bosko. On si je za zakon svojega življenja postavil deset Božjih zapovedi, izpolnjevanje dolžnosti svojega stanu in je skušal biti v vsem do skrajne možnosti zgleden. Bil je tako prežet s tem duhom predanosti, da se zdi, kot da sploh ne bi mogel ravnati drugače. Vse življenje ni bilo v njem opaziti pomanjkljivosti in površnosti pri izpolnjevanju dolžnosti dobrega kristjana, bodisi kot cerkvene osebe bodisi kot predstojnika skupnosti in voditelja redovne družbe. Sam se je najbolj pokoraval pravilom, ki jih je postavil.

Obenem pa je silno trpel zaradi človeškega preziranja Božjega zakona, zaradi preklinjanja Božjega imena, našega Gospoda Jezusa Kristusa in preblazene Device Marije. Bil je zgrožen zaradi nenravnosti, ki je povsod zalezovala nedolžnost mladine. Njegovo srce je krvavelo, ko je slišal, kako so zasramovali papeža in prezirali pravice Cerkve. Njegova pokorščina tej dobri materi je sprejemala tudi najbolj neznatne predpise, svete obrede in rubrike ter različne odgovore rimskih kongregacij; zahteval je, da so tako ravnali tudi njegovi pomočniki. V rečeh pa, kjer je bila mogoča svobodna razlaga in uresničevanje, se je vedno odločil za mnenje, ki je bilo bližje cerkvenemu duhu.

Teolog Savij Ascanio je trdil: »Jaz sem ga poznal v vsem neoporečnega in nikdar nisem niti najmanj dvomil, da bi izgubil krstno nedolžnost.«

Teolog Reviglio je potrdil to pričevanje: »V njem je bil tak odpor proti grehu, da ga v enajstih letih, ko sem živel z njim, nisem videl prostovoljno narediti niti enega odpustljivega greha.«

In don Mihael Rua je brez pomisleka izjavil: »Sedemintrideset let sem živel ob don Boskovi strani, in kolikor bolj mislim na njegovo življenje, na zglede, ki nam jih je zapustil, nauke, ki nam jih je dal, toliko bolj raste v meni spoštovanje in prepričanje o njegovi svetosti, zato upam reči, da je bilo njegovo življenje

popolnoma posvečeno Bogu. Celo njegova najpomembnejša dejanja so name naredila večji vtis, kot če bi bral kakršno koli pobožno knjigo.«

Podobnih misli so bili tudi vsi tisti, ki so od leta 1846 do 1888 živeli skupaj z našim dragim don Boskom.

2.

POGLAVJE

Fantje, ki jih je don Bosko sprejel v zavetišče v Valdocco – Oče, rešite me. – Ubogi strežnik v kavarni v nevarnosti – Don Bosko pri iskanju svojih ptičkov – Previdnost nikdar ne odpove – Protistrupi – Večerni nagovor in vprašanja – Štirideseturna pobožnost in petje – Čudna predstava v gledališču – Ljubezen, ponižnost in čuječnost

NADALJUJMO NAŠO PRIPOVED. Medtem ko je don Bosko skrbel za versko in нравno vzgojo 700 in več fantov v prazničnem oratoriju sv. Frančiška Saleškega in istočasno nadzoroval 1000 dečkov, ki so obiskovali oratorij sv. Alojzija Gonzage in Angela varuha, ni pozabljal na uboge dečke svojega nastajajočega zavetišča. Nasprotno, te je imel za punčico svojega očesa in je kazal tako skrb, kot bi je ne mogel niti najbolj ljubeč oče. Leta 1850 jih je bilo približno štirideset. Kar naprej je dobival pisma od župnikov, sorodnikov in drugih s priporočili za tega ali onega dečka. Ko je slišal za toliko žalostnih primerov, je bil naravnost zgrožen. V strahu, da bi odbil kakega fanta, ki bi potem zašel na kriva pota, je navadno sprejel vsakega. Prošnjam samih fantov pa se sploh ni mogel ustavljati.

Šolski nadzornik v La Spezii gospod Bonin Alvaro je 1884 pripovedoval naslednji dogodek, ki mu je bil priča, ko je bil 1850 kot občinski učitelj – katehist v Oratoriju.

Neki oče iz Turina je postal protestant, da bi tako dobil 30 denarjev, ki so jih Božji sovražniki plačevali odpadnikom. Nesrečnež je zahteval, da bi tudi mati in sin naredila isto, vendar mu to ni uspelo, ker je bila poštena žena trdna v veri in je odločno bedela tudi nad sinom. Bili so Savojski. Uboga mati je jokala in molila. Neke noči je sin imel sanje. Zdelo se mu je, da so ga privlekli v protestantsko cerkev, čeprav se je z vso močjo upiral. Ko se je tako boril proti nasilnežem, je

pristopil neki duhovnik, ga rešil iz rok hudobnežev in odpeljal s seboj. Ko se je zjutraj zbudil, je povedal materi, kaj se mu je sanjalo. Ker oče nikakor ni hotel opustiti svojega namena, se je na vse načine trudila, da bi spravila sina v zavod. V teku tedna se je srečala z neko osebo, ki ji je nasvetovala, da bi šla k don Bosku v Valdocco in tam poskusila najti zatočišče za svojega sina. Šla je tja z otrokom v nedeljo zjutraj, ko je bila tam maša, in vstopila v cerkev. Prav v tistem trenutku je don Bosko pristopil k oltarju, da bi maševal. Gospod Bonin Alvaro je klečal ob tem dečku, ki je, kakor hitro je zagledal don Boska, ves iz sebe zaklical: »C'est lui, maman; c'est lui môme; c'est lui môme!« (To je on, mamica; prav to je on; to je on). To je bil duhovnik, ki ga je videl v sanjah. Deček je kričal, mati je jokala. Gospod Bonin je mater opozoril, da se v cerkvi ne sme kričati, a ko je videl, da otroka ni mogoče umiriti, je oba odvedel v zakristijo, kjer je slišal pripoved o sanjah in kako je deček v don Bosku prepoznal svojega rešitelja. Ko se je don Bosko vrnil v zakristijo in si še ni prav slekel mašne obleke, je deček stekel k njemu, ga objel okoli kolen in zaklical: »Oče, rešite me!« Don Bosko ga je sprejel v svoj dom in mali Savojec je ostal v Oratoriju več let.

Nič koliko drugih fantov pa je don Bosko sam rešil nevarnosti, ko jih je srečal na cesti. Nekega dne je vstopil v kavarno in postregel mu je lep fant. Medtem ko mu je nalival kavo, ga je don Bosko ljubeznivo vpraševal o njegovem življenju in prešel k bolj zasebnim vprašanjem. Fanta so don Boskove lepe manire tako prevzele, da mu je popolnoma razodel stanje svoje duše, ki je bilo naravnost zastrašujoče. Pogovor sta večkrat prekinila, ker je šel fant streč tudi drugim gostom, vendar se je zdaj s to zdaj z drugo pretvezo vedno vračal k don Bosku, in ker je don Bosko potihoma govoril, pogovora nihče ni razumel, tudi lastnik kavarne ne.

Na koncu mu je don Bosko rekel: »Prosi svojega delodajalca, da te bo pustil priti v Oratorij, in potem se bomo dokončno domenili.«

- Gospodar mi ne bo nikdar dal tega dovoljenja.
- Toda ti ne smeš ostati v tem kraju.
- Razumem. Toda kaj naj storim?
- Beži.
- Kam?
- K svojim staršem.
- Nimam staršev. Umrli so. Ostal sem sam.
- Potem pridi k meni.
- Kje je to?
- V Valdoccu, številka toliko in toliko.
- Kaj potem?

- Poberi svoje stvari in pridi čim prej k meni. Stori tako, da se nihče ne bo zavedal, kaj nameravaš storiti. Pridi. Kruha, strehe nad glavo in dobre vzgoje ti ne bo manjkalo, tako da se boš primerno pripravil za prihodnost. Jaz ti bom nadomeščal očeta.

Don Bosko je zapustil kavarno. Drugi dan je fant zbežal in s culico pod pazduho prišel v Oratorij. Postal je odličen kristjan in bil veliko let zgled drugim fantom.

Toda temu fantu in vsem drugim je moral priskrbeti vsakdanjo hrano, obleko in stanovanje. Tako zaradi ljudi, ki so fante priporočali, kakor tudi zaradi fantov samih ni bilo mogoče računati na mesečnino. Večina njegovih varovancev ni nič ali le malo zaslužila. On sam ni imel nikakršne plače in tudi drugih dohodkov ne. Tako so se dolgovi, tudi zaradi prazničnih oratorijev, kopičili, in ker pogosto ni imel sredstev, da bi jih pravočasno poravnal, je bil v nevarnosti, da bodo njegovi sinovi lačni in razcapani ali pa bi jih moral poslati nazaj k ljudem, od koder so prišli. Toda niti ena niti druga možnost zanj ni prišla v poštev, saj kaj takega njegovo ljubeče srce ne bi preneslo.

Zato je don Bosko vse svoje zaupanje položil v Boga in Marijine obljube ter v prepričanje o svojem poslanstvu in se napotil zdaj k temu zdaj k onemu človeku v mestu in kar najbolj ponižno in ljubeznivo prosil podpore za svoje fante. Če ga je kdo na cesti srečal in vprašal, kam gre, je odgovarjal: »Grem iskat vse potrebno za svoje ptičke« in šel svojo pot.

To je bila junaška žrtev, ki je znana samo Bogu. Kardinal Cagliero nam piše: »Iz njegovega pripovedovanja vem, da je bil ognjevite in ponosne narave, zaradi česar ni trpel ugovarjanja in se je v sebi močno bojeval, ko se je napotil h komu, da bi prosil miloščino. Toda z vedno novimi dejanji zatajevanja se je znal tako obvladati, da je to storil z najbolj ljubeznivim obrazom ne samo pri tistih, ki so bili pripravljene mu pomagati, temveč tudi pri tistih, ki jih je poznal kot manj naklonjene ali celo nasprotne. In če prvič ni uspel, se je vračal še in še z ljubeznivostjo, ki je bila sposobna obvladati še tako trde duhove. To lahko povem zato, ker sem ga velikokrat spremljal na takih obiskih, ali pa iz zaupnih pogovorov, ki sem jih imel z njim, ter iz nasvetov, ki mi jih je dajal.«

»Za svoje fante se ni ustrašil niti truda niti ponižanj. Včasih ni dosegel drugega kot lepe besede. Pogosto so ga zmerjali, poniževali in trdo zavračali, toda vse to je trpel z veselim srcem, ne da bi komu kaj zameril in ne da bi zmanjšal gorečnost svoje dobrodelne ljubezni. Pisal je pisma s prošnjo za pomoč, in ko mu je nekoč nekdo poslal nesramen odgovor, je naročil enemu izmed svojih, da mu je odpisal in navedel celo besede, ki naj jih uporabi. 'Piši mu,' je dejal, 'da če on ne more ali noče pomagati sirotam, je to pač čisto njegova svobodna od-

ločitev, toda da me zato, ker skrbim zanje, zmerja in psuje, ni stvar, ki bi mogla ugajati Bogu. Kljub vsemu mu izražam svoje spoštovanje in mu zagotavljam, da nisem prav nič užaljen.' Ta gospod je po prejemu pisma spremenil svoje obnašanje in je postal don Boskov občudovalec in prijatelj.«

Toda don Bosko ni bil nikdar nadležen in vsiljiv. Razložil je položaj, v katerem so bili njegovi varovanci, ne da bi namigoval na kako vsoto, temveč je tistim, ki so ga poslušali, dal priložnost, da so se sami odločali o dobroti. Dostikrat so ga vpraševali, koliko denarja potrebuje, on pa je preprosto ponovil poročilo, ne da bi se oziral na postavljeno vprašanje. Ta njegov način prosjačenja mu je prinašal še obilnejše darove, kot jih je sploh pričakoval tudi od najbolj velikodušnih darovalcev.

Vendar se pri svojem nabiranju sredstev ni vedno obračal s ponižnimi prošnjami na kakega bogataša. V določenih primerih je nastopal kot kdo, ki ima oblast, in predlagal kar veliko vsoto. In jo tudi dobil. Tudi to je bila ena izmed toliko čudovitih stvari, da je nastopal kot nosilec nadnaravne volje. O tem bomo še govorili.

Zase ni zadržal niti solda in prepogosto se je moral odreči tudi najpotrebnejšim stvarjem, da je priskrbel najnujnejše za svoje varovance. Vse, kar je dobil v dar kot miloščino, je porabil zanje. Z denarjem je znal izredno spretno ravnati, in če je bila priložnost, se je lotil tudi velikih nakupov. Tako so mislili o njem vsi, ki so ga dobro poznali. Jožef Brosio pripoveduje: »Iz poslovnih razlogov sem se nekaj let pozneje znašel v krogu velikih trgovcev, bankirjev in časnikarjev; zdi se mi, da sta bila med njimi tudi dopisnika Gazette del Popolo (Ljudskega časnika) Govean in Bottero. Četudi sta bila sovražnika vere in zato tudi don Boska in Oratorija, sem od njiju večkrat slišal, da piemontsko kraljestvo ne bi imelo dolgov, če bi bil don Bosko finančni minister. Tako ocenjevanje je bilo tudi vzrok zaupanja, ki so ga ljudje imeli, ko so mu izročali svoje darove.«

Dostikrat pa se je vendarle zdelo, da bo zmanjkalo podpore. V teku leta 1850 je ta draga družinica zaradi posledic vojne in zaradi drugih nesrečnih dogodkov pogosto prišla v stisko. Velikokrat so se znašli v položaju, da v shrambi ni bilo kruha za naslednji dan pa tudi blagajna je bila popolnoma prazna. Toda don Bosko je bil prepričan, da ne bodo ostali brez najpotrebnejšega, in je popolnoma miren veselo ponavljal: »Kar jejte, sinovi, ničesar nam ne bo manjkalo.« In resnično ga Božja previdnost ni nikoli zapustila. Čeprav je število varovancev vsak dan naraščalo in so se življenjske razmere slabšale, ni bil nikoli prisiljen poslati koga iz Oratorija ali iz zavetišča zato, ker bi zmanjkalo sredstev. To je bilo plačilo za njegovo življenje, ki ni bilo nič drugega kot vsota junaških dejanj ljubezni do bližnjega v obliki vseh mogočih naporov in svete prizadevnosti.

Toda to, kar ga je najbolj zanimalo, so bile duše. Pohujšanje je bilo iz dneva v dan hujše. V smislu svobode tiska so se v delavnicah in trgovinah širile najnevarnejše knjige in časopisi. Bila je navada, da so gospodarji in uslužbenci, trgovci in njihovi prodajalci, krojači in čevljarji razpravljali o verskih in moralnih vprašanjih in modrovali, kot da bi bili profesorji na Sorboni. Zato sta bili vera in nravno življenje postavljeni na težko preizkušnjo. Ker je moral don Bosko svoje fante za uk različnih obrti in zaradi službe pošiljati v mesto, se je predvsem temeljito poučil o moralnosti ljudi, h katerim je pošiljal svoje dečke, in če je bilo treba, je že dobljeno učno mesto zamenjal z drugim, ki je dajalo boljše zagotovilo nravnosti. Poleg tega je pogosto obiskoval mojstre in poizvedoval, kako se fantje obnašajo. S tem je pokazal, kako zelo mu je bilo pri srcu, da njegovi varovanci ne bi bili v nevarnosti za svoje versko in nravno življenje. Na lep način je poizvedoval, če je bilo mogoče kje kaj narobe, in je potem kot spreten zdravnik uporabljal ustrezna zdravila, s katerimi je iz glav svojih fantov preganjal slaba načela in brisal iz njihovih src slabe vtise.

Že vse od začetka prvega leta je imel navado, da je imel po večernih molitvah kratek nagovor. Toda če je imel od začetka tak nagovor samo poredko – navadno na predvečer kakega praznika ali slovesnosti, ga je od tega leta naprej imel skoraj vsak večer. V dveh ali treh minutah je obdelal kakšno točka iz katekizma ali kakšno nravno pravilo in ga po navadi ponazoril s kakšno zgodbo, ki so jo fantje še posebno radi poslušali. Predvsem jih je hotel obvarovati pred vsakodnevnimi zmotami in pred zmotami protestantov, ki jih je bil poln Turin. Da bi bolj pritegnil njihovo pozornost in jim svoj nauk vtisnil čim globlje v dušo, je pripovedoval kak dogodek od tistega dne iz zgodovine ali iz življenja kakega svetnika. Drugič je tako kot fantom iz Oratorija postavil kako vprašanje, na katerega naj bi našli primeren odgovor, kot npr. kaj pomeni beseda Bog in Jezus Kristus, kaj pomeni katoliška Cerkev, kaj je koncil, zakaj Bog kaznuje grešnike z večnim trpljenjem in podobno. Odgovore so pisali na listke, na katere je vsak zapisal svoje ime in priimek. Kdor je napisal najboljši odgovor, je dobil nagrado. Na tak način je don Bosko učil misliti, obenem pa dečke navajal na kreposti, ki naj jih ne bi nikdar več izgubili. Ta nagovor je vedno opravil pred razdelitvijo najdenih predmetov, ki so jih dečki čez dan izgubili v hiši in na dvorišču. Don Bosko jih je napovedal in lastniki so prihajali ponje.

Poleg različnih pobožnih vaj in verskih slovesnosti, ki jih je uvedel z namenom, da bi pospeševal pogosto spoved in obhajilo, je dodal vsako leto tudi češčenje Najsvetejšega, imenovano štirideseturna pobožnost. V skromni podstrešni kapeli, ki je bila za to priložnost posebno lepo okrašena, so tri dni zaporedoma opravili peto mašo, večernice, pridigo in petje *Tantum ergo*, kakor je to navada

po župnijah, kar je bila tudi lepa priložnost za vadbo v cerkvenem petju. Fante je razdelil v tri skupine, dodelil vsaki od njih vodjo, ki je že znal brati note, in jim prepustil vadbo. Med temi je bil tudi Jakob Bellia.

Karel Tomatis sporoča: »Don Bosko je pri učenju petja uporabljal razglašen klavir. Učil nas je svoje napeve in poučeval v igranju na violino kakega prostovoljca, ki ga je to veselilo, da je potem spremljal samospeve. Nekega dne v letu 1850 ga je navdihnil motiv, ki so ga igrali vojaki na svojih vajah nedaleč od Oratorija. Napisal je enoglasni *Tantum ergo*, ki ga še hranim in smo ga peli, ko smo hodili po turinskih cerkvah in sodelovali pri tamkajšnjih slovesnostih. Hodili smo pa tudi v bližnje kraje, zlasti na Crocetto. Don Bosku je od 1850 do 1860 pri petju pomagal Feliks Reviglio.

Don Bosko je svojim glasbenikom kasneje pripravljal majhno darilce. Kupil je majhne orgle z igralnikom in lesenimi cevmi, stare verjetno več kot dvesto let. Bile so sicer bolj slabo uglašene, pa vendar primerne za vadbo. Vsi se spominjajo, kako je ena cev zaradi okvare zaklopke začela peti kar po svoje in vzbudila med fanti vesel smeh. To glasbilo so namestili blizu don Boskove sobe in več kot en glasbenik iz tistih prvih časov je pozneje postal priznan mojster.

Glasba in gledališče sta med seboj povezani in don Bosko je skrbel, da so se fantje zabavali z lepimi predstavami. Zavračal pa je uprizarjanje iger, ki bi zahtevale drage obleke.

Ta njegova zahteva je bila vzrok več veselih dogodivščin. Igralci so pripravljali igro z naslovom *Trije kralji*. Na skrivaj so se dogovorili in s pretvezo, da bi v Oratoriju radi pripravili slovesne večernice, prosili v Zavetišču in drugih župnijah štiri večernične plašče. Tudi Herod bi moral dobiti svoj plašč. Ker so prosili v don Boskovem imenu, so jim plašče radi posodili in fantje so jih do predstave skrbno skrili. Ko so potem pokriti z večerničnimi plašči zmagoslavno stopili na oder, ni bilo ne konca ne kraja smeha, krohota in zabave. Don Bosko je takoj nastopil in jim ukazal odložiti bogoslužno obleko, lahko si mislimo, kako hudo je to prizadelo tri kralje in Heroda. Vesela in preprosta lahkomiselnost je bila značilna lastnost mojih tovarišev, ki so sicer pridno delali in zavzeto študirali. Medtem so bile v polnem teku večerne šole. Don Bosko je poučeval računstvo in lepopis. Njegova navzočnost je v vseh budila občutek nedopovedljivega zadovoljstva.

To, kar smo v teh in podobnih okoliščinah v njem posebno občudovali, je bila sposobnost, da je znal odločno zahtevnost združiti z ljubeznivostjo v vedenju, potrpežljivostjo in brezmejno velikodušnostjo, s katerimi je premagoval težave ali se jim izognil, pa če je šlo za velike ali majhne stvari, in da je znal vse pripeljati k srečnemu koncu. Zlasti pa nas je znal pridobiti s svojo ponižnostjo.

Nekega večera je razlagal decimalni verski sistem in pisal račune na tablo. Po naključju se je nekje zmotil in ni mogel izpeljati računa. Učenci so bili pozorni, a vendar niso vedeli, za kaj gre. Jaz sem odkril napako, vstal, in kakor sem najbolje vedel, popravil pomoto. Drugi učitelji česa takega ne bi dopustili. Don Bosko pa je ljubeznivo sprejel moj popravek. Od takrat me je veliko bolj upošteval, kar me je posebno spodbujalo.

Nenehno je nadzoroval naše obnašanje in ni dal, da bi mu hudič kradel duše.«

Toliko Karel Tomatis. Pri disciplini mu je v letih 1849 in 1850 pomagal don Grassini, ki je opravljal službo prefekta. Kadar je bil don Bosko zaradi pridiganja v raznih krajih Piemonta odsoten iz Oratorija, je on prihajal stanovat v Oratorij.

3.

POGLAVJE

Senatorji obišejo Oratorij – Dvogovor – Pismo notranjega ministra don Bosku – Siccardi pripravlja zakon o nedotakljivosti Cerkve – Mons. Frasoni v Pianezzi in don Boskov obisk – Nadškof mu svetuje, naj ustanovi redovno družbo

NEUTRUDNO DON BOSKOVO PRIZADEVANJE je Oratoriju prinašalo vedno večji sloves. V Turinu so o obeh veliko govorili in po prvih nespornih je obema zrasel ugled. Mnogi so iz dejstev uvideli, da don Bosko rešuje pred ječo množice mladih fantov ter dela iz njih dobre kristjane in poštene državljane. Tega ni mogel nihče tajiti. Zaradi javnega mnenja, zasebnih poročil in posebne zahteve senata se je morala tudi vlada za to zanimati. Tiste dni je gospod Volpotto, sorodnik rodbine Gastaldi in ugleden politični delavec, dobronamerno svetoval don Bosku, naj skuša Oratorij spraviti pod zaščito vlade. Don Bosko ni privolil. Toda gospod Volpotto je brez don Boskove vednosti, vendar v njegovem imenu, po senatu vložil na notranje ministrstvo prošnjo za podporo njegovim fantom. Toda pred odločitvijo, da prošnjo priporoči vladi, se je hotel senat čim natančneje seznaniti o celotni zadevi. V ta namen je imenoval posebno komisijo, ki naj bi obiskala Oratorij in poročala o svojih ugotovitvah. Komisijo so sestavljali trije senatorji: grof Friderik Sclopis¹, markiz Ignacij Pallavicini in grof Alojzij di Collegno.

¹ Friderik Sclopis je bil eden najbolj uglednih piemontskih patricijev, pošten sodnik, zvest svetovalec krone, predsednik senata in razsodnik med dvema največjima pomorskima silama, Anglijo in Združenimi državami Amerike, v zapleteni zadevi z ladjo Alabama; z eno besedo človek svetovnega slovesa, vernega in katoliškega prepričanja. Medtem ko so njegovo ime slavili na obeh delih zemeljske oble, medtem ko so mu prihajala priznanja iz celega sveta za rešitev tako pomembnega vprašanja, je ta ugledni mož 17. septembra 1872 v svojih spominih med drugim zapisal tudi to: »Vrnili smo se v Genovo, potem ko smo okusili tvoje dobrote, Gospod. Nate, moj Bog, me veže dolžnost hvaležnosti.« Tako značaj in vernost grofa Friderika Sclopisa, zlata knjižica, ki jo je razložil drugi ugledni turinski patricij, baron Anton Manno (Turin 1880).

Da bi opravili naloženo nalogo, so se nekega prazničnega popoldneva v januarju 1850 odpravili v valdoški Oratorij. Bilo je okoli dveh popoldne in več kot 500 dečkov se je zagnano zabavalo z najrazličnejšimi igrami in ponujalo veličasten pogled. Ko so videli tako množico fantov, od katerih so eni tekali, drugi skakali, tretji telovadili, nekateri hodili na hoduljah, vendar vsi pod budnim nadzorom duhovnikov in laikov, se niso mogli načuditi in nagledati. Čez nekaj časa je grof Sclopis vzkliknil: »Kako lep prizor!« »Zares lep prizor,« je odgovoril markiz Pallavicini. »Kako srečen bi bil Turin, če bi v njem zraslo še več takih ustanov.« »Potem se pred našimi očmi,« je spet povzel Sclopis, »ne bi odigrali žalostni prizori toliko revnih fantov, ki se na praznične dni potikajo po trgih in rastejo v nevednosti in pokvarjenosti.«

Don Bosko, ki se je mudil v skupini fantov, je zagledal te neznane gospode in se jim približal. Po pozdravu se je med njimi razvil pogovor, ki smo ga s pomočjo enega ali drugega, zlasti pa don Boska, vsaj v bistvu takole povzeli:

Sclopis: »Z velikim začudenjem smo opazovali množico fantov, ki se zbrani na dvorišču vsi zadovoljni in srečni zabavajo z igrami. Prej edinstven kot redok primer. Vemo, da je duša vsega tega duhovnik Bosko. Bi bili tako prijazni in bi nam ga predstavili?«

D. Bosko: »Spoštovani gospodje, prav pred njim stojite. Jaz sem ubogi don Bosko.« Ko je to povedal, jih je povabil v svojo sobo.

Sclopis: »Veseli me, da sem vas osebno spoznal. Po časti in slavi vas pa že dolgo poznam.«

D. Bosko: »Svojo čast in hvalo ne dolgujem sebi, temveč govoricam mojih dečkov.«

Pallavicini: »To so edini pravični in verodostojni sodniki, kajti kot pravi prerok, iz ust otrok sem ti spletel slavo.«

Sclopis: »Glas o tej vaši ustanovi je prišel do senatske zbornice in visoki svet nas je pooblastil, da zberemo ustrezno gradivo in poročilo. Jaz sem grof Sclopis, to je markiz Pallavicini in to je grof de Collegno.«

D. Bosko: »Ta naša uboga ustanova je imela do sedaj že veliko uglednih obiskov, toda vaš obisk je gotovo med najuglednejšimi. Gospodje, prosim vas, da vprašate o vsem, kar je potrebno, in jaz vas bom poizkusil zadovoljiti po svojih močeh.«

Sclopis: »Kakšen namen ima ta ustanova?«

D. Bosko: »Naš namen je, da bi ob prazničnih dneh zbrali čim večje število fantov, za katere nihče ne skrbi, ker so jih starši zapustili ali pa so prišli s podeželja in zato nimajo doma. Radi bi jih učili katekizem, jim omogočili opravljanje

cerkvenih obredov in jih odtegnili cesti. Tukaj pa zaradi veselja nad igro, zaradi dobrega sprejema in majhnih daril prebijejo dan pod ljubeznivim nadzorom asistentov. Zjutraj imajo priložnost, da prejmejo svete zakramente, so pri maši in slišijo kratko premišljevanje, ki je prilagojeno njim. Popoldne pa se po nekaj urah vesele zabave zberejo v kapeli h katekizmu, petju večernic, verskemu nagovoru in blagoslovu. Na kratko povedano: naš cilj je zbirati fante zato, da naredimo iz njih dobre kristjane in poštene državljane.«

Pallavicini: »Odlični nameni. Želeti bi bilo, da bi bilo v našem mestu čim več takih ustanov.«

D. Bosko: »Po Božji dobroti smo leta 1847 nekaj podobnega odprli ob kraljevi palači Valentino in nedavno tega tretjo ustanovo v naselju Vanchiglia.«

Sclopis: »Približno koliko fantov obiskuje ta kraj?«

D. Bosko: »Navadno jih je ob prazničnih dneh petsto ali še več. Prav toliko jih je tudi v obeh drugih ustanovah.«

Collegno: »Se pravi, da je okoli 1500 fantov tega mesta zbranih z dobrotno roko, ki naj bi z vero vodila mladino k lepemu življenju in poštenosti. To je izredno koristno za to naše glavno mesto in velika podpora za našo vlado.«

Pallavicini: »Od kdaj se ukvarjate s to ustanovo?«

D. Bosko: »Že leta 1841 sem začel zbirati najbolj zapuščene in nevedne fante. Do tega me je pripravila ugotovitev, da je veliko fantov sicer porednih, niso pa hudobni, toda če so prepuščeni sami sebi, navadno končajo v kaznilnici.«

Sclopis: »Vaša ustanova je zares človekoljubna in izrednega družbenega pomena. Take ustanove mora vlada podpirati. In v vašo tolažbo naj vam povem, da vse Skrbstvo in celotna kraljeva hiša visoko ceni vašo ustanovo in so pripravljene priskočiti vam na pomoč.«

Collegno: »Kako vzdržujete red in npravnost med to mladino?«

D. Bosko: »Naša sredstva so pouk ter potrpežljiva in velikodušna ljubezen. Tukaj prevladuje ljubezen nad palico in tako rekoč sama vlada.«

Pallavicini: »Trebalo bi bilo metodo uvesti v vse druge podobne ustanove, zlasti v kaznilnice. V tem primeru ne bi potrebovali več toliko straž in orožnikov, in kar je najbolj pomembno, srca kaznjencev bi bila pripravljena za krepko. Sedaj pa po veliko letih zapora odhajajo še bolj pokvarjeni.«

Sclopis: »So ti fantje vsi iz tega mesta?«

D. Bosko: »Ne, gospod graf. Nekaj jih je iz Bielle, Vercellija, Novare in drugih pokrajin kraljestva: nekaj jih je tudi iz Milana, Coma in celo iz Švice. Sem v

to mesto so prišli zaradi zaposlitve. Ostali so brez svojih družin in so prav zato izpostavljeni nevarnosti, da bodo slabi kristjani.«

Sclopolis: »Dodajte še: in slabi državljani, ki bi dali veliko opravka policiji in vladi.«

V tem trenutku je neki 12-letni deček potrkal na don Boskova vrata in prinesel neko sporočilo. Don Bosko mu je rekel, naj malo počaka. Sclopisu je dečkova preproščina in pametno obnašanje ugajalo in ga je vprašal: »Kako se pišeš?« »Pišem se Jožef Vanzino.« »Kje si doma?« »V Vareseju.« »In kaj delaš?« »Kamnosek sem.« »Imaš še starše?« »Moj oče je mrtev.« »In tvoja mati?«

Pri tem vprašanju je fantek povetil oči, sklonil glavo ter od sramu zardel in onemel. »Povej mi,« je dejal Sclopolis, »imaš še mater? Je tudi ona umrla?«

Tedaj je ubožček s trepetajočim glasom odgovoril: »Moja mati je v ječi.«

Pri teh besedah se je grenko razjokal. Ob pogledu nanj so bili grof, njegova spremljevalca in don Bosko tako ganjeni, da so se jim orosile oči. Po kratkem premolku je grof povzel besedo in je dejal: »Ubogi sinko, hudo mi je zaradi tebe. Toda kam boš šel nocoj spat?« »Do sedaj sem spal v stanovanju mojega očeta, toda danes mi je don Bosko obljubil, da me bo vzel k sebi in sprejel med svoje varovance.« »Kako?« je vprašal Sclopolis, obrnjen k don Bosku, »imate poleg Oratorija tudi dobrodelno ustanovo?«

D. Bosko: »Tako zahtevajo potrebe. Sedaj jih je kakih štirideset. Zvečine so to otroci brez staršev in taki, ki so jih vsi zavrgli. Spijo in se hranijo v tej hiši in hodijo na delo v to ali ono delavnico.«

Pallavicini: »To so čudeži krščanske ljubezni.«

Collegno: »Kje pa dobite sredstva, da vzdržujete to zavetišče? Štirideset mladih ust poje veliko kruha.«

D. Bosko: »Oskrba s hrano in obleko je brez dvoma težka naloga in me zelo obremenjuje, saj večina fantov še nič ne zasluži, drugi pa tako malo, da ni zadosti za hrano in obleko. Toda reči moram, da me Božja previdnost do sedaj še ni zapustila. Še več, prepričan sem, da bo Bog tako velikodušen v svojih darovih, da bom mogel postaviti še večjo stavbo in sprejeti še več varovancev.«

Sclopolis: »Bi lahko pogledali, kako je znotraj?«

D. Bosko: »Če se hočete ponižati. Hiša je tako skromna. Bojim se da se boste čutili osramočene.«

Na njihovo željo jih je don Bosko povedel v spalnico v pritličju, kamor so vodila zelo nizka vrata. Senator Sclopolis, ki je prvi vstopil, je s klobukom zadel ob vratnico. Pri tem mu je klobuk padel z glave in bi se skotalil po tleh, če ga Palla-

vicini ne bi prestregel, ko mu je padel na nos. Ugledni grof je rekel: »V kraljevih sobanah se mi kaj takega nikdar ne primeri.« Markiz pa je dodal: »In meni še nikdar ni padel klobuk na nos.«

Ko so si ogledali spalnico, so se odpravili v kuhinjo. Dobra mati Marjeta je pravkar brisala posodo: »To pa je moja mati,« je dejal don Bosko. »Ona je tudi mati vseh teh sirot.«

Sclopis: »Kakor vidim, ste tudi kuharica; ali ni tako, mati?«

Marjeta: »Da si zaslužimo nebesa, se vsega oprimemo.«

Sclopis: »In kaj kuhate vašim fantom?«

Marjeta: »Mineštro in kruh, pa zopet kruh in mineštro.«

Sclopis: »In kaj dobi vaš sin?«

Marjeta: »To pa lahko hitro naštejemo: eno od obeh.«

Sclopis: »To pa je malo premalo. Pa mu boste mineštro vsaj dobro zabelili?«

Marjeta: »Pa še kako! Saj on je vedno isto; zjutraj in zvečer od nedelje do četrтка.«

Ob teh besedah so se vsi trije zasmeli.

Sclopis: »Zakaj samo od nedelje do četrтка in ne od nedelje do nedelje?«

Marjeta: »Ker mu v petek in soboto pripravim postno jed.«

Sclopis: »Razumem. Se vidi, da ste zelo varčna gospodinja. Mislim pa, da v teh časih vaš način kuhe ne bo našel veliko posnemovalcev.«

Pallavicini: »Ali nimate nikogar, ki bi vam malo pomagal?«

Marjeta: »Druge dni mi pride redno pomagat. Toda danes je zelo zaposlen in me je pustil samo.«

Sclopis: »Kdo pa je ta kuhinjski pomočnik?«

Marjeta: »Tukaj je,« je odgovorila Marjeta in pokazala na don Boska.

Sclopis: »Veselimo se z vami, don Bosko. Vedel sem, da ste odličen vzgojitelj mladine, nisem pa vedel, da se spoznate tudi na kuhinjsko umetnost.«

D. Bosko: »Veselilo bi me, če bi me videli pri delu, zlasti še, ko kuham polento.«

Vsi so se zasmeli, pozdravili pridno gospodinjo in odšli iz kuhinje.

Ker se je približal konec odmora, je don Bosko naročil, naj pozvonijo, in trije gospodje so bili znova presenečeni. Ob glasu zvonca so vsi fantje prekinili igro in zabavo, se postavili v vrste in v lepem redu odšli v cerkev.

Senatorji so potem obiskali še posamezne razrede katekizma, bili pri večernicah in nauku in so s fanti prejeli blagoslov z Najsvetejšim. Občudovali so vzorno vedenje fantov. Ko so prišli iz cerkve, so se še nekaj časa zadržali v pogovoru s fanti in jih vpraševali o tem in onem. »Katere obrti se učiš ti?« je Sclopis

vprašal enega izmed njih. »Jaz sem čevljar.« »Bi mi vedel povedati, kakšna je razlika med čevljarjem in podplatarjem?« »Podplatar je tisti, ki krpa in pribija podplate, čevljar pa zna narediti nove čevlje. Na primer: te lepe čevlje ali boje škornje je naredil čevljar.« »Prav. Odgovoril si kot kak učitelj.«

D. Bosko: »Ta fant je dejansko zelo prizadeven v naši večerni šoli.«

Pallavicini: »Imate tukaj tudi večerne šole?«

D. Bosko: »Na uslugo. Začeli smo jih že leta 1844 za tiste fante, ki so bili cel dan zaposleni in že tako veliki, da niso mogli več hoditi v občinske šole. Čez eno uro se bodo začele v teh bližnjih sobah.«

Pallavicini: »Kaj vse pa jih poučujete?«

D. Bosko: »Pisanje in branje, slovnico, svetopisemske zgodbe, zgodovino, zemljepis, računstvo in merski sistem. Imam tudi šolo za tiste, ki se učijo risanja in francoski jezik. Prav tako imamo tudi pouk petja in različnih glasbil.«

Pallavicini: »In kdo vam pri tem pomaga?«

D. Bosko: »Duhovniki in laiki, ki jim jaz pravim sotrudniki. Ti velikodušni ljudje mi ne pomagajo le pri pouku, temveč povsod, kjer je potrebno. Med drugim iščejo dobre mojstre in gospodarje za fante, ki nimajo dela, skrbijo za perilo, obutev in obleko, kajti sicer ne bi mogli iti na delo.«

Collengo: »Tako je prav. To so pravi dobrodelniki človeštva in zaslužni graditelji naše domovine.«

Sclopis: »Gospod don Bosko,« je tedaj sklenil pogovor grof Sclopis, vodja komisije, »jaz nisem prijatelj prilizovanja, toda iz globokega prepričanja v srcu vam izjavljam, tudi v imenu mojih spremljevalcev, da odhajamo od tod zelo zadovoljni, tako kot katoličani kot tudi državljani in senatorji našega kraljestva. Odobravamo vaše delo in vam želimo, da bi napredovalo in se še bolj širilo.«

Preden so se poslovili, je grof Sclopis potegnil iz žepa darilo in ga izročil don Bosku za njegove najpotrebnejše dečke. Vsi trije so bili od tistega dne veliki podporniki njegove ustanove.

Če so bile pohvale don Boskovega dela velika podpora in spodbuda za nadaljnje napore, je bilo še bolj koristno zanimanje, ki so ga pokazale najvidnejše osebnosti kraljestva.

Don Bosko je nekaj dni po tem obisku prejel od ministrstva naslednji odgovor na vloženo prošnjo:

Kraljevo državno tajništvo ministrstva za notranje zadeve

Oddelek 5, št. 563.

Ugledni in zelo spoštovani gospod!

Nikakor mi ni mogoče, da bi ustregel prošnji vaše ugledne in visoko spoštovane osebe, vse dokler narodni parlament ne bo odobril proračuna, čeprav si želim, da bi pomagal pri rasti ustanove, ki visoko povzdiguje čustva krščanske dobrotelčnosti in jo tudi sama izvaja ter s tem manjša število nesrečnežev, ki so bili v cvetu svojega življenja oropani tistih oseb, ki bi morale skrbeti za versko vzgojo in človeškost njihovih src, namesto da bi nevzgojeni kvarili družbo in šli proti svojemu nesrečnemu koncu. Vendar pa sem zelo vesel priložnosti, da na tem mestu lahko izrazim vse svoje občudovanje do neutrudne gorečnosti pri delu z mladino, ki je v tolikšni nevarnosti. Želim vam, da bi ji mogli čim bolj pomagati, jo navduševati in reševati ter tako nadaljevati vaše težko, plemenito človekoljubno delo. Gotovo bom upošteval vašo prošnjo, takoj ko bom dobil potrditev proračuna parlamenta, ter vam izražam najodličnejše spoštovanje. Vaš globoko vdani služabnik

za ministra – uradnik

DI S. MARTINO

Toda bolj kot denarne pomoči si je don Bosko želel, da bi vlada z javno listino dala priznanje njegovi ustanovi in jo priporočila javni dobrotelčnosti. Ta naj bi po določbi Božje previdnosti omilila nasprotovanje njegovi osebi in odpravila krivične predsodke proti njegovi ustanovi ter pokazala neumestnost političnih predsodkov, ki so jih mnogi imeli proti duhovščini, ter mu služila kot obrambni ščit pred novimi sovražnostmi proti Cerkvi.

Na skrivnih sestankih sekt in vlade so sklenili, da bodo ukinili zakonsko nedotakljivost Cerkve. Da bi pa prikrili svoje hudobne načrte, so se hinavsko začeli znova pogajati s papežem za sklenitev konkordata, ki ni bil sklenjen bodisi zaradi zvižahnosti piemontskih predstavnikov bodisi zaradi papeževega bega iz Rima. Iz tega razloga in zato, da bi se mons. Franson in mons. Artico odpovedala svojim škofijam, se je 1849 grof Jožef Siccardi odpravil v Gaeto. Toda papež nikakor ni hotel popustiti subalpinski vladi, čeprav ji je bil pripravljen ustreči v nekaterih stvareh. Kar se tiče obeh škofov, je odločno odklonil vsak razgovor o nepravičnih zahtevah. Grof Siccardi se je zato užaljen vrnil v Turin. Da kralja ne bi napačno informirali, je papež poslal monsinjorja Andreja Charvaza z zagotovilom svoje naklonjenosti in ga opozoril na veliko odgovornost, ki jo ima zaradi svoje apostolske službe. Kralj Viktor je papežu v pismu zagotovil, da bo spoštoval pravice Cerkve in ščitil škofe. Že dalj časa so časopisi in različne knji-

žice pisali proti privilegijem Cerkve, jih skušali očrniti pred ljudstvom in predlagali, naj jih ukinejo. In tako je grof Siccardi, ki je postal pravosodni minister, 25. februarja predložil parlamentu zakon o ukinitvi nedotakljivosti Cerkve ali cerkvenega sodišča.

To je bilo najstarejše sodišče, tako v Piemontu kakor tudi v drugih katoliških državah. Osnovano je bilo v pravu in pravici, kakor lahko razberemo iz Sv. pisma ter odlokov rimskih papežev in koncilov. Ali niso sodnijskega osebja sodili samo pripadniki sodišč, senatorje in ministre samo senatorji, vojake samo vojaki, trgovce in mornarje samo tozadevna sodišča? Tudi poslance same so v času zasedanja parlamenta sodili in smeli zapreti samo na osnovi dovoljenja poslanske zbornice.

Na vsak način so hoteli duhovništvo podvreči civilnim sodiščem.

Medtem je v začetku tega leta mons. Frasoni odločil, da ne bo več odlašal s svojo vrnitvijo v škofijo. Časi so postali vedno bolj negotovi in težki. Duhovščina, ki je rastla v dolgotrajnem miru, sožitju obeh oblasti in v sinovskem podložništvu Cerkvi, ni bila pripravljena na težke boje, ki so jo čakali. Prav tako ni vedela, kako naj se obnaša v tem tako burnem času.

Dne 22. januarja je nadškof poslal pastirsko pismo in vernikom sporočil postno zapoved, obnovil prepoved nemoralnih in krivoverskih časopisov in oznanil ponovno vzpostavitev papeške vlade. Dne 25. februarja je zapustil Chambery in 26. prispel v Pianezzo. V pismu kralju je sporočil svoj prihod ter dodal, da prihaja zaradi ukaza svoje vesti, ki se mu ne more ustavljati brez težkega greha.

Kralj je poslal k nadškofu več uglednih oseb, tudi duhovnikov, ki naj bi ga prepričali, da bi se vrnil v tujino. Toda on je odločno odgovoril, da ostane.

Don Bosko se je, kakor hitro mu je bilo mogoče, odpravil v Pianezzo, ki je od Turina oddaljena kakih deset kilometrov. Šel je sam in peš. Ko ga je monsinjor zagledal, ga je prijazno pozdravil in mu smeje rekel: »Gorje človeku samemu.« Don Bosko pa mu je brez vsake razlage ljubeznivo odgovoril: »Bog je svojim angelom ukazal, da te bodo varovali na vseh tvojih potih.« Don Bosko ga je večkrat obiskal, ker mu je moral povedati veliko stvari in nadškof mu je dal veliko zelo zaupnih nalog. Poleg tega ga je tudi ljubezen navezovala na njegovega prvega dobrotnika. Mons. Frasoni je kljub težki skrbi rad govoril o delu prazničnih oratorijev. Imel jih je za svojo zamisel, saj jih je podpiral od vsega začetka kot zaščitnik in veliko pričakoval od njih za prihodnost. Še preden je odšel iz Turina, je večkrat poklical k sebi don Boska in ga spodbujal, naj stori vse, da se to delo ne bi ustavilo. Izražal mu je živo željo, da bi se oratoriji spremenili v redov-

no družbo, ki bi skrbela za vzgojo zapuščenih otrok in ohranjala tistega duha in tiste tradicionalne navade, ki jih more naučiti samo izkušnja. Govoril mu je: »Kaj storiti, da se bo vaše delo nadaljevalo? Umrli boste kakor vsi ljudje, in če ne boste pravočasno poskrbeli, bodo vaši oratoriji izginili z vami. Zato premislite, kaj boste storili, da vas bodo preživeli. Poiščite si naslednika, ki bo ob svojem času prevzel vaše mesto.« Sklenil je z nasvetom, da je nujno potrebno začeti delo za ustanovitev redovne družbe.

4.

POGLAVJE

Spodbudni uspehi fantov iz prazničnega oratorija – Don Bosko poučuje sredi polja katekizem v začudenje nekaj Angležev – Don Boskova previdnost pri obiskovanju oratorijev – Markiz Cavour poučuje katekizem – Še dva druga slavna katehista – Prijateljski odnosi med opatom Rosminijem in don Boskom – Don Bosko predstavi svoj predlog Rosminiju

MED SKRBM IN UPI SO 18. FEBRUARJA, po prvi postni nedelji, po opravljeni vaji za srečno smrt v Valdoccu, Porta Nuovi in Vanchigli začeli krščanski nauk kot pripravo na veliko noč. Ni se zdelo potrebno uvajati kaj novega glede na prejšnja leta, razen da so rožni venec ob nedeljah namesto popoldne molili zjutraj pred mašo ali po njej.

Lahko rečemo, da so bile oči celega Piemonta obrnjene v te oratorije, o katerih so imeli ljudje različno mnenje. Eni so jih odobraval, drugi pa se norčevali iz don Boska in njegovih varovancev. »To so zlikovci in nič dobrega ne boste naredili iz njih.« Toda ko so videli, kako dobri delavci, pošteni trgovci, ugledni profesorji, odvetniki, hrabri vojaki in sveti duhovniki so prihajali od tam, so morali spremeniti svoje mnenje. Kar se tiče delavcev, je don Bosko 1862 napisal pisno poročilo o Oratoriju sv. Frančiška Saleškega. Iz tega poročila je razvidno, kako mu je vsako leto uspelo zaposliti pri poštenih delodajalcih več sto fantov z namenom, da bi se izučili kake obrti.

Don Boska je vsako nedeljo obiskalo veliko ljudi, ki so hoteli spoznati, kako uči verouk. In to je bil zares prizor, vreden vsega občudovanja. Medtem ko so bili eni zbrani v kapeli za katekizem, drugi v zakristiji in bližnjih sobah, tretji pa na dvorišču ali na vrtu pred hišo, je on zbral najbolj nagajive in jih odpeljal ven na polje, v bolj odmaknjen kraj med nasade krompirja in fižola, kjer danes stoji

cerkev Marije Pomočnice. Kot po navadi jih je pozdravil z »Oh, prav vi ste moji največji prijatelji«. Nato jim je začel razlagati katekizem.

Neke nedelje je mons. Cucchi pripeljal v Oratorij nekaj Angležev, ki so se hoteli prepričati, koliko resnice je na tem, kar pripovedujejo o tem duhovniku iz Valdocca. Dobri prelat je zagotovil: »Sami boste videli, kdo je don Bosko.« Ker niso hoteli, da bi vnaprej vedeli za njihov obisk, in ne da bi se menili za fante, ki so jih srečevali, so ga iskali v cerkvi, v hiši, tu in tam, a ga niso mogli najti. Končno je monsinjor stopil skozi vrtna vrata in sredi polja v senci nekega drevesa odkril skupino fantov. Vzkliknil je: »Tam so dečki, zato bo tudi don Bosko tam.« In res je don Bosko sedel in razlagal katekizem kakim dvajsetim fantalinom; bili so vsi odrasli in so se ponosno obnašali, tukaj pa so bili vsi pridni učenčki. »Tam je,« je ponovil mons. Cucchi. Gospodje so osupli opazovali ta prizor in menili: »Če bi vsi duhovniki delali tako in katehizirali tudi sredi polj, bi bil svet kmalu spreobrnjen.«

Mirno ozračje teh trenutkov si je don Bosko zaslužil s premnogimi predhodnimi pripravami. Množice fantov so prihajale tudi v Porta Nuovo in Vanchiglio h katekizmu. Tja je don Bosko pošiljal najbolj izkušene katehiste in klerike. Vendar jih je pozorno nadzoroval in dostikrat se je nenajavljen pojavil med njimi. Iz Valdocca je odhajal z biretom, nedaleč od tod pa ga je čakal zvesti spremljevalec s klobukom. To je delal zato, da se fantje niso zavedeli njegove odsotnosti in so mislili, da je v hiši.

Ker je tako velikodušno podpiral ta dva oratorija, mu je pogosto zmanjkalo osebja za Valdocco. Disciplino je tudi za zunanje gojence prepustil don Grassinu. Toda za pouk katekizma se je pogosto znašel v stiski. V takih trenutkih je uporabil vsakogar, ki je bil zadosti izobražen in se je prav takrat mudil v Oratoriju. Na tak način je vstopil v Oratorij teolog Marengo, ki je potem osem let nadaljeval svoje delo in vsakokrat, ko ni bil zadržan, pomagal don Bosku pri spovedovanju.

Nekega dne je prišel na obisk v spremstvu nekega gospoda markiz Gustav Cavour, ko se je že začel katekizem. Ker je poznal don Boskove navade, se je kar naravnost napotil na travnik, kjer je bil sredi svojih porednežev. Ko se je približal, mu je predstavil tistega gospoda in ga prosil, naj mu razkaže Oratorij, ker ga zanima, kako je ustanova nastala, kakšne cilje ima in kako deluje. »Kakor vidite, gospod markiz, imam tukaj nekaj dečkov pri verouku. Če ste vi pripravljeni prevzeti moje mesto, bom z veseljem pospremil vašega gosta.« Markiz je privolil, sedel med tiste uboge dečke in nadaljeval spraševanje, ki ga je začel don Bosko. On pa je medtem popeljal gospoda na obisk raznih razredov verouka.

Nekega drugega prazničnega dne sta don Boska obiskala dva znamenita duhovnika. Ker sta ravno bila v Turinu, sta hotela spoznati don Boska. Bilo je

nekako ob dveh popoldne. Dečki so se ravno spravljali v vrste, da bi šli h katekizmu. Toda don Bosku je manjkalo nekaj katehistov in si je belil glavo, kako bi to uredil. Tedaj je zagledal oba duhovnika, ki sta želela govoriti z njim.

»To je gospod opat,« je rekel eden izmed njiju in pokazal na svojega tovariša, »ki bi rad obiskal vaš oratorij in videl metode, ki jih uporabljate pri pouku. Tudi mene to zelo zanima.«

»Z največjim veseljem vam bom razkazal Oratorij do vseh podrobnosti, toda šele potem, ko bomo končali pobožnost v cerkvi. Kakor vidita, sem sedaj zaposlen s temi fanti. Toda prav Božja previdnost vaju je poslala. Bodita tako dobra in mi pomagajta poučevati verouk, nato pa se bomo o vsem pogovorili po vajini želji. Zdi se mi, da imate vi več avtoritete; bi bili pripravljeni prevzeti verouk pri večjih fantih zadaj v cerkvenem koru?«

»Z največjim veseljem,« je odvrnil duhovnik.

»Vi pa,« se je obrnil k drugemu, »bi prevzeli v prezbitteriju skupino najbolj razposajenih.«

Tudi drugi je sprejel povabilo in nalogo z najboljšo voljo. Don Bosko je vsakemu dal škofijski katekizem in ne da bi ju vprašal, kdo sta, odpeljal v dodeljena razreda, on sam pa je nadzoroval potek verouka v cerkvi. Mladi Mihael Rua, ki je 1849 začel obiskovati oratorij, je bil navzoč pri tem obisku. Videl ju je, kako sta sedela med fanti in jih poučevala. Oba sta bila ugledni osebnosti, znala sta odlično poučevati katekizem in Rua je bil navdušen nad njima. Ker je bil don Bosko blizu kora, je lahko slišal, o čem sta govorila. Razlagala sta vero, in to z mnogimi zgledi in resničnimi dogodki. »Vera se tiče stvari, ki jih ne vidimo, kajti tistega, kar vidimo, nam ni treba verovati. Zato ne pravim 'jaz verujem', temveč jih presojam in imam o njih svoje mnenje. Verujemo pa stvari, ki jih ne moremo dojeti z našimi čutili. Tako mi sedaj, ko smo še na zemlji, verujemo v večno življenje, ker za zdaj še nismo v večnosti. Toda ko bomo nekoč imeli srečo, da bomo v nebesih, teh stvari ne bomo več verovali, temveč jih bomo presojali in jih uživali.«

Ko je don Bosko slišal tako jedrnate pa obenem razumevanju njegovih fantov tako primerne razlage, je prosil kateheta, da bi na koncu s kratim nagovorom še obogatil vse navzoče s svojo izkušnjo. Ta se je branil, češ da je bolj primerno, da za konec govori kdo, ki pozna okoliščine in ga fantje poznajo. Toda don Bosko je vztrajal v svoji prošnji in prosil še drugega, da bi tudi on s častitljivim opatom podelil vsem blagoslov. Oba sta sprejela povabilo. Med nagovorom je drugi duhovnik asistiral fante. Ko je bilo cerkvenih obredov konec, je bil don Bosko radoveden, kdo sta bila ta dva gospoda. »To je opat Rosmini, ustanovitelj Družbe ljubezni,« je rekel eden izmed njiju in pokazal na drugega.

Don Bosko je ves presenečen vzkliknil: »O, opat Rosmini, filozof!«

»Oh da, filozof,« je smehljaje se odgovoril opat Rosmini.

»Tako slavna osebnost,« je nadaljeval don Bosko, »človek, ki je napisal toliko filozofskih del.«

»Že res, da sem napisal kako knjigo,« je odgovoril Rosmini ponižno, in ne da bi pripisoval kak pomen don Boskovemu začudenju, dodal: »Potem se pa več ne čudim, da ste tako dovršeno katehizirali in tako globoko obravnavali vprašanje vere. In vi bi bili tako dobri, da bi mi povedali svoje ime?«

»Jaz sem don Jožef Degaudenzi.«

»Kanonik in dekan iz Vercellija?«

»Da, prav jaz.«

»Kako zelo me veseli, da imam čast poznati človeka, ki se z njim že toliko časa dopisujem. Človek ugleden zaradi svoje dobrodelnosti in gorečnosti za Božjo slavo.«

Oba sta se z don Boskom zadržala v dolgem pogovoru in postala prijatelja in dobrotnika Oratorija.

Ko sta gosta odšla, so fantje, ki jim je kanonik razlagal verouk, vprašali don Boska, kdo je bil tisti duhovnik. »To je eden izmed duhovnikov,« je dejal don Bosko, »ki so predvideni za škofa. Biva v Vercelliju in je eden izmed vodilnih osebnosti v tej nadškofiji.« Resnično je kanonik Degaudenzi postal škof v Vigevanu in velik ponos katoliškega episkopata.

Opat Rosmini je še prihajal na obisk v Oratorij, navadno v spremstvu markiza Avgusta Cavourja.

»Rosmini je,« tako pripoveduje prof. Karel Tomatis iz Fossana, »s svojim obiskom dostikrat počastil večerne šole. Večkrat je poučeval katekizem, bil pri pobožnih vajah v Oratoriju in nas navduševal s svojo navzočnostjo. Pa tudi on je bil zelo rad med nami. Bil je tako navdušen, da je primerjal Oratorij z misijoni sredi divjih ljudstev v samotnih gozdovih med pogani v Indiji in na Kitajskem. Nekoč je presenetil don Boska, ki je poučeval fante verouk v senci cvetočega gloja. To je bil zanj čudovit prizor, o katerem je rekel: 'Čudovit mir tega duhovnika je znamenje njegove želje po večnem počitku v nebesih, do katerega bo prišel s tisoči, ki jih je pomagal odrešiti, ki mu bodo tako kakor sedaj na zemlji sestavljali več en venec slave.' V Oratorij je prišel na delavnik, ko so se vajenci vračali iz delavnic. Don Bosko jih je zbral okoli opata, ki je vpraševal tega in onega o tem in onem in je imel za vsakega, tudi zame besedo spodbude. Nato se je zadržal v naših stanovanjskih prostorih in bil ves prevzet zaradi revščine, v kateri smo živeli.«

Ob drugi priložnosti so fantje iz Oratorija zaigrali pred Rosminijem in markizom Cavourjem kratko igro, ki si jo je zamislil in napisal sam don Bosko. Rosmini je v času obiska v Turinu vedno stanoval pri markizu Cavourju. Janez Turchi je bil glavni igralec.

Ko je Rosmini prihajal v Valdocco, je imel z don Boskom dolge in zaupne pogovore v njegovi sobi. Od vsega začetka mu je zaupal, da ima namen naložiti v banki večjo vsoto denarja v korist kake ustanove, ki naj bi mu jo svetoval do Bosko. Najraje pa bi podaril vsoto kaki družini, ne da bi to prišlo v javnost. Vendar bi želel, da bi bil denar dobro izkoriščen. »Prav,« je rekel don Bosko, ki je v Valdoccu nameraval zgraditi dodatno stavbo. »Jaz vam bom svetoval, na koga se obrnite. Gre za osebo, za katero upam, da bo vredna vašega zaupanja. Kmalu vam bom pisal o nekem svojem načrtu in upam, da vam bo všeč.«

In res mu je čez nekaj dni takole pisal iz Strese:

Ugledni in spoštovani gospod!

Zaradi velike naklonjenosti, s katero vaša ugledna in spoštovana oseba skrbi za skupno blaginjo in zlasti še za zveličanje duš, se obračam na vas z namenom, da vam izrazim željo, ki sem jo izrekel že gospodu don Fradeliziu in nazadnje tudi gospodu don Pauliju.

Gre za novo poslopje za oratorij, ki ima za cilj državljansko, moralno in versko vzgojo najbolj zapuščene mladine. V Turinu je bilo odprtih že več takih oratorijev in jaz, najsi bo že kakor koli, sem jim postavljen na čelo. Žetev je trnova, vendar zelo obilna in obeta bogate sadove. Toda za to so potrebni duhovniki, ki jim ljubezen ni tuja.

Ali ne bi bilo pametno, da bi v glavno mesto previdno uvedli Družbo ljubezni? Vaša svetlost naj bi denarno podprla gradnjo stavbe, v katero bi prišlo stanovat nekaj študentov vaše Družbe in bi se tako neopazno vključili v mnogovrstna dela ljubezni, ki so tako zelo potrebna našemu času? Pomislite malo na to, in če se boste odločili za kako pobudo, boste v meni našli vedno pomoč v vsem, kar se tiče rešitve duš in večje Božje slave. Don Pauli, ki je z vsem seznanjen in pozna natančno moje namene, vam bo lahko bolje vse predstavil, kot je to mogoče storiti v kratkem pismu.

Ko vas prosim, da bi mi oprostili mojo morda preveliko zaupljivost, s katero vam pišem, mi je v veliko čast, da se smem imenovati ponižni služabnik vaše spoštovane in ugledne osebe

Turin, 11. marca 1850

duh. JANEZ BOSKO

V roke spoštovanega in uglednega gospoda opata viteza don Antona Rosminija, predstojnika Družbe ljubezni.

Opat Rosmini je don Bosku takole odgovoril:

Stresa, 4. aprila 1850

Prečastiti in ugledni don Janez!

Dobrodelna ustanova, ki ste jo v pismu 11. marca predlagali mojemu spoštovanemu predstojniku don Antonu Rosminiju, je dobila njegovo privolitev in jo želi učinkovito podpreti. Ker pa se mu zdi, da tako v omenjenem pismu kakor tudi v poročilu don Paulija, ki se je vrnil iz vašega mesta, zamisel ni zadosti jasna, želi, da bi jo podrobneje razložili, preden bi se udeležil tega dela. Zato se mu zdi nujno potreben ustni pogovor z vami, ker se je veliko lažje razumeti kot po pismu in je na tak način tudi lažje priti do končnega sklepa. Vabimo vas, da bi še drugič prišli v Streso in nas počastili s svojo navzočnostjo. To bi bil za nas pravi dar in z mojim spoštovanim predstojnikom bi se mogla o vsem dogovoriti. Če se boste odločili za obisk, vas prosimo, da nas obvestite, kdaj natančno boste prišli.

Poljubljam vam roko in izročam srčne pozdrave od mojega spoštovanega predstojnika in od vseh drugih, ki vas tukaj poznajo, ter se izrekam za vašega vdanega služabnika.

C. GILARDI P.

Don Bosko mu ni dal dolgo čakati na natančen opis svoje zamisli in je tako le pisal don Karlu Gilardiju:

Turin, 15. april 1850

Visoko spoštovani in cenjeni gospod Karel!

Zelo me veseli, da je zamisel, ki sem jo predstavil spoštovanemu gospodu Antonu Rosminiju, našla blagohotno odobritev. Tudi jaz sem mnenja, da je potreben osebni dogovor, vendar mi več okoliščin onemogoča, da bi vam točno sporočil prihod v Streso, četudi se tega zelo veselim.

Zdi se mi potrebno, da svojo zamisel predstavim v nekaj bistvenih točkah in povem, da sem pripravljen dati vsa nadaljnja pojasnila, ki bi jih mogoče želeli. Moj načrt ima dva cilja. Prvi je želja, da bi imel materialno in duhovno podporo za oratorije, ki jih je Božja previdnost hotela odpreti v treh delih našega mesta, drugi pa je, da bi ugotovili, ali je Božja previdnost določila ta čas in ta kraj za sredstvo, da bi razširili vašo Družbo v tem glavnem mestu in tako ozdravili premnoge in težke rane, ki so bile veri zadane tukaj in ki ji pretijo še v prihodnje. Kakor vidite, je treba uporabiti vso preproščino golobice in ne pozabiti na zvijačnost kač. Skrijmo pred sovražnikom spretno vse naše namene, da ne bo prišel in nasejal ljuljke.

Ker pa morajo vse javne zadeve imeti tudi javnopravni značaj, da nobena izmed obeh strani ne bi bila oškodovana od zakonov, predlagam spoštovanemu in velecenjenemu predstojniku naslednji načrt, ki more zadostiti javnosti, ne da bi zbudil večjo pozornost.

1. *Gre za trinadstropno hišo s cerkvijo ob strani za uporabo Oratorija. Stavba bi bila obdana z zidom, velika 38 arov ali 100 tabel in bi stala pri Porta Susini - okolje Valdocco.*
2. *Don Bosko odstopa šest ali več sob Družbi ljubezni za študente, ki bi prišli študirat v to mesto, ali za druge, kakor bi pač odločil predstojnik. Tako bi omogočili delovanje v korist oratorijev, bolnišnic, ječ, šol itn.*
3. *Duhovnik Bosko je pripravljen sodelovati v vsem, kar bi moglo koristiti Družbi.*
4. *Družba ljubezni bi sodelovala pri gradnji npr. tako, da bi dala na voljo dvanajst tisoč frankov v več obrokih: na začetku, na sredini in ob koncu gradnje.*
5. *Ta vsota bi bila zagotovljena s hipoteko na zemljišče kakor tudi na stavbo.*
6. *Ob smrti duhovnika Boska bi Družba ljubezni dobila lastninsko pravico do dela stavbe ali do soupravljanja ustanove. To samo v izrednem primeru, če ne bi o koristi Družbe na drug način določili v oporoki.*

To je moj predlog. Vendar bi rad povedal, da se vlada in mestna občina zelo zanima za javno izobrazbo in šolstvo in sta zato naklonjeni oratorijem. Že večkrat so izrazili željo, da bi v oratorijih odprli dnevne šole. V ta predlog pa nisem mogel privoliti zaradi pomanjkanja učiteljev.

Naj povzamem na kratko: moja želja je pomagati Družbi Božje ljubezni, da bi tako neopazno prišla v naše glavno mesto. Če je taka Božja volja, lahko naredimo poizkus.

Bodite tako dobri in izročite moje pozdrave odličnemu gospodu don Antonu Rosminiju, medtem ko prosim Gospoda za vaju oba, da bi vaju še dolgo ohranil v službi vere, ki je v naših časih na toliko načinov zatirana.

*Vaše uglednosti in častitljivosti ponižni služabnik
duh. JANEZ BOSKO*

5.

POGLAVJE

Zasedanje senata za Oratorij – Razprava – Ugodna odločitev

OD OBISKA UGLEDNIH SENATORJEV V ORATORIJU v Valdoccu je preteklo nekaj več kot mesec dni, ko se je na začetku marca izvedelo, da se je visoki Svet ukvarjal z Oratorijem. Senatorji so pod predsedstvom markiza Alfierija prvega marca med drugim razpravljali tudi o dveh podobnih zadevah, ki sta bili napovedani že enajstega januarja 1850. Prva, pod številko 47, se je glasila: »Bruno Jožef Karel, profesor, predlaga, da bi z zakonom ukazali vzgojo lenih in potepuških fantov.« Druga, pod številko 48, pa se je glasila: »Janez Bosko, duhovnik, poroča, da so bili po njegovem prizadevanju v okolici Turina ustanovljeni trije oratoriji za moralno vzgojo in pouk zapuščenih fantov, in prosi, da bi senat z ustreznimi odloki prispeval k vzdrževanju omenjenih ustanov.«

Poročal je markiz Ignacij Pallavicini. Ko je prišla na vrsto prva prošnja, je vstal in v imenu v ta namen ustanovljene komisije takole poročal, kakor lahko razberemo iz uradnega zapisnika zasedanja 1. marca 1850.

Senator Pallavicini. »Profesor Jožef Karel Bruno, zdravnik kirurg kaznilnice razbrzdanih fantov, se v svojem poročilu št. 47 kaže upravičeno prizadetega zaradi velikega števila brezdelnih, osirotelih, od staršev zapuščenih dečkov, ki so ušli iz domače hiše, spijo po javnih cestah, prodajajo po ulicah vžigalice in voščene klobčiče ali razne časopise in nimajo stalne zaposlitve. Zato rastejo v prestopništvu, brezdelju, hudodelstvu in kaznivih dejanjih in se od najnežnejših let uvajajo v prevaro z robci, škatlami in urami, kar vse je zanesljiv uvod v še hujše prestopke. Da bi preprečil ta žalostni nered, je zaslužni profesor predlagal, da bi take nepridiprave obvarovali takega nesmiselnega življenja, jih zbrali v kakem zavodu, kjer bi jih vzgajali v verskih načelih in jim dali možnost, da

bi se izučili kake obrti, s katero bi si potem sami služili svoj kruh. V ta namen predlaga poljedelsko-gozdni zavod Generala, ki so ga pred kratkim ustanovili po modernih načelih o kaznilnicah in ki razpolaga z vsemi sredstvi za osnovnošolsko, moralno in obrtniško vzgojo. V podporo svojemu predlogu navaja uspele poskuse v Lausanni, v Belgiji in v Franciji in predlaga, da bi z zakonom poskrbeli za ustrezno rešitev. Vaš svet ne more mimo plodovite in človekoljubne zavzetosti uglednega profesorja in mora za čimprejšnjo odpravo omenjenih nerednosti poslati take dečke v ustrezne zavode ter tako doseči, da v ječah in kaznilnicah ne bo več odraslih prestopnikov. Istočasno vam toplo priporoča, da bi poslali podobno priporočilo ministru za notranje zadeve, ki naj poskrbi, da bi čim prej in uspešno odstranili vzrok nepoštenosti takih dečkov.«

Senator Giulio: »Prosim za besedo.«

Predsednik: »Besedo ima senator Giulio.«

Giulio: »Vsekakor vsi soglašamo s človekoljubnimi čustvi, ki jih lahko zaznamo iz poročila in mnenja v ta namen ustanovljene komisije. Prav tako vsi želimo, da bi naredili konec nerednosti, ki jih kaznilnica in komisija obžalujeta. Vendar je vprašanje ali bolje, gotovo je, da so sredstva, ki jih predlaga kaznilnica in ki naj bi jih senat odobril in vrnil prošnjo ministru, daleč od tega, da bi odpravila zlo, nad katerim se pritožujemo, in bi ga lahko celo povečala.

Preden bi se odločili za odklonitev, naj bi senat modro premislil, ali je sploh mogoče, da bi se vlada sama neposredno zavzela za tovrstno vzgojo vseh takih dečkov, in ali je, če bi se za to odločila, to sploh zaželeno, kajti s tem bi dala potuho malomarnim staršem in bi bilo še večje zlo, kot je tisto, ki ga želimo preprečiti.

Ne bom se še naprej zadrževal pri tem razmišljanju. Hotel sem samo senat opozoriti, da ne bi zagovarjal take človeškosti, katere učinek bi bil prav nasproten od tega, kar bi rad dosegel.«

Tukaj je senator Giulio predlagal tako imenovani dnevni red proti prošnji profesorja Bruna, kar je pomenilo, da naj senat o tem več ne razpravlja in prošnje ne predloži kraljevi vladi.

Predsednik: »Ker je senator Giulio predložil dnevni red, dajem tega na glasovanje. Kdor ga odobrava, naj vstane.«

Potem so izglasovali dnevni red in prošnji niso ugodili.

Ta neuspeli izid prvega glasovanja je dal slutiti, da se bo nekaj podobnega zgodilo tudi z drugo prošnjo. Toda stvar se je zasukala čisto drugače. In tu je poročilo o uspešni rešitvi don Boskove prošnje, kljub nasprotovanju senatorja Giulia.

Senator Pallavicini: »Podobna po predmetu in namenu je tej, ki sem jo imel čast vam pravkar predstaviti, četudi se nekaj razlikuje po načinu, kako naj se uporabijo sredstva, prošnja št. 48; vlaga jo ugleden in goreč duhovnik tega mesta Janez Bosko.

Tudi on je z željo, da bi pomagal toliko zapeljanim dečkom in istočasno vsej družbi, začel že pred več leti s privolitvijo cerkvene in državne oblasti ob prazničnih dneh in na raznih krajih zbirati fante od 12. do 20. leta. V Valdoccu jih vsak praznik obiskuje oratorij več kot 500.

Ker tukaj ni bilo več prostora, je pred tremi leti odprl še en oratorij v Porta Nuovi in nazadnje še tretjega v Vanchigli. V teh oratorijih učijo fante v okviru pouka in zabave poštenega vedenja, ljubezni do vsega dobrega, spoštovanja cerkvene in svetne oblasti in izpolnjevanja zakonov v smislu naše svete vere. Temu je treba dodati še šole, v katerih se učijo italijanskega jezika, računstva in merskega sistema. Nazadnje je treba omeniti zavetišče, v katerem je preskrbljeno za 20 do 30 revnih in zapuščenih dečkov.

Ta sveta ustanova se vzdržuje z darovi gorečih in dobrodelnih oseb, tako duhovnikov kakor laikov iz Turina, in prav nič ne zaostaja za drugimi podobnimi ustanovami v korist ubogih in neukih otrok.

Toda izdatki so rasli iz leta v leto. Voditelj ustanove je obremenjen s plačevanjem najemnine za prostore, ki znaša letno 2.400 lir, vzdrževati mora sirotišnico in kapelo, čemur je treba dodati še vsakdanje izdatke za vzdrževanje do skrajnosti revnih in zapuščenih otrok. V skrajnih primerih se mora zateči k dobrodelnosti tistih, ki so mu že do sedaj pomagali. Vendar to ne more iti v nedogled in voditelj je na tem, da zapre svojo dobrodelno ustanovo. Zato prosi, da bi senat njegovo prošnjo dobrohotno pretresel in jo podprl s svojimi odločitvami.«

Komisija pa se ni zadovoljila s podatki, ki jih je navedel prosilec. Čeprav je to dobrodelno ustanovo sicer že dobro poznal, je poiskal še podrobnejše podatke, iz katerih je razvidno, da poleg verskih dolžnostih ob prazničnih dneh dečki dobivajo tudi ustrezen pouk in da ustanovitelji nimajo drugega namena kot poleg že navedenih dejavnosti uvesti še geometrijsko risanje, zgodbe Svetega pisma, domačo zgodovino, osnove pravne ureditve ter telovadbo, spretnostne igre, teke itn.

Tekmovanje so skušali spodbuditi z razstavami umetelnih in obrtniških izdelkov, z akademijami in s podeljevanjem nagrad. Marsikaj je že bilo narejenega in še več bi radi storili, če ne bi manjkalo sredstev in ne bi bilo zgoraj

omenjenih težav. Ta ustanova je po svoji zamisli odlično verskega značaja, socialna, koristna za vse in ni treba izgubljati besed, da bi jo priporočili. Za mesto bi bila velika izguba, če bi ta ustanova, namesto da bi napredovala in dosegla tak razcvet, kot so si ga zamislili ustanovitelji kot pravi prijatelji ljudstva, morala opustiti svoje delovanje, ker ji nihče ne bi pomagal, čeprav je do sedaj naredila že toliko dobrega, četudi še ne vsega, kar bi rada. Naša komisija ne bi izpolnila svoje naloge, ki ji jo je senat častno naložil, niti se ne bi oddolžila družbi, če ne bi z vsem prepričanjem senatu priporočili, da predlaga notranjemu ministrstvu, naj učinkovito podpre tako učinkovito ustanovo.«

Giulio: »Z globokim obžalovanjem bi rad še enkrat ponovil svojo neprijetno dolžnost. Rad bi vas odvrnil od poti, na katero nas vleče dobrota našega srca, to je od poti z zakonom določene dobrodelnosti, poti, ki jo štejem za škodljivo in na katero, tako upam, senat ne bo stopil z odobritvijo omenjene prošnje.

Predlagam, da bi tudi to prošnjo umaknili z dnevnega reda.«

Sclopis: »Razmišljanja, ki jih je že drugič predložil moj spoštovani kolega gospod senator Giulio, se tičejo brez dvoma enega izmed velikih vprašanj, ki danes zaposlujejo evropsko družbo. To nikakor ni mesto, kjer bi o tem mogli in morali razpravljati. Vendar se mi zdi, da bi lahko prišlo do težkih pomislekov in bi vzelo pogum ustanovam, ki s pomočjo zasebne dobrodelnosti skušajo zapolniti neizmerno praznino, če vlada ne bi odobrila kake pomoči.

Mislím, da tukaj ne odločamo o zakonsko določeni dobrodelnosti, temveč le obravnavamo primer, ki prosi samo delno podporo za svojo dobrodelno ustanovo. Ko so v drugih deželah razpravljali o zamotanem vprašanju javne dobrodelnosti, so tisti, ki so iz upravičenih razlogov hoteli izključiti absolutna načela, vendarle priznali, da tam, kjer zasebna pomoč ne zadošča, vlada more in mora zapolniti tako praznino.

Poleg tega vidim nujno in neodložljivo potrebo, da poskrbimo za otroke, ki prihajajo iz osnovne šole, ki jim jo je omogočil omenjeni prosilec. Saj bi bili sicer prepuščeni sami sebi in izpostavljeni strastem, ki se prebujajo v njih, in vroči krvi, ki se začenja pretakati po njihovih žilah. Mislím, da mora vlada podpreti najbolj potrebne dobrodelne ustanove, ne da bi se pri tem obvezovala za kako stalno podporo.

Zato bi v tem primeru povabil vlado, da bi poiskala način, kako pomagati v teh nujnih potrebah. V ta namen izjavljam, da komisija (in mislím, da je komisija mojega mnenja) ni hotela začenjati razprave o zakonsko določeni dobrodelnosti, temveč je samo priporočila in prosila vlado, da bi kakor mnogim drugim

ustanovam javne dobrodelnosti naklonila ustrezno pomoč in to prošnjo preko senata poslala ministru za notranje zadeve.

O tem sem globoko prepričan, ker je (kot sem to povedal temu svetu že ob drugi priložnosti) občinski svet pri ugotavljanju položaja delavcev moral opozoriti, da je potreba po družbeni pomoči prav na tem področju izredno velika. Tako bomo, ne da bi prisilili vlado, da se o tem dokončno izreče, ohranili pri življenju take ustanove, ki bodo potem z drugimi sredstvi mogle nadaljevati svoje delo. Vlada to mora storiti, kajti to bo pomagalo odpraviti veliko potrebo današnjega časa in je porok za še bolj učinkovit dobrodelnost v prihodnje.«

Giulio: »Najprej bi rad na kratko odgovoril na izvajanje senatorja Sclopisa. Vlade so dolžne državljanom deliti pravico in ne miloščino, ker ne razpolagajo s svojim imetjem, temveč z imetjem državljanov, iz pravičnosti ne morejo razpolagati s tujim imetjem. Da so razlogi, zdi se mi, zadosti trdni in lahko pokažejo, da vlada ni dolžna s fondi, ki niso njeni, vzdrževati dobrodelne ustanove, čeprav nam to priporočata človečnost in vera.

Vlade morajo skrbeti za pravičnost in ne za dobrodelnost.«

Sclopis: »Brez dvoma mora biti vlada pravična, vendar pa tudi skrbna. Ne sme se vmešavati v zakonsko določeno dobrodelnost, mora pa poskrbeti za pomoč v izrednih primerih in takrat brezpogojna zvestoba načelom ni na mestu. Doslednost bi zlasti v teh težkih časih mogla uničiti ne samo to, kar nam zapoveduje krščanska ljubezen, temveč tudi to, kar spada pod politično predvidljivost.«

Sauli: »Naj dodam, da te ustanove niso samo dobrodelne in zato področje miloščine, temveč so kraji za moralno in versko vzgojo, ki jo mora vsaka vlada podpirati.«

Pallavicini-Mossi: »Dovolite mi, da opozorim senat na nedavno sejo, ko smo odločali o prisilni vzgoji otrok brez varstva in predložili ministru priporočilo za nadaljnjo odobritev v poslanski zbornici. In kaj je hotelo doseči to priporočilo? Nič drugega kot vzgojo, o kateri sedaj razpravljamo. Če je torej bila vlada pripravljena podpreti to vzgojo, lahko sedaj podpre isto stvar, ne da bi morala razpravljati o z zakonom določeni dobrodelnosti.«

Sclopis: »Vlada je pred kratkim dala urediti ogrevalnice in je žela pohvalo vsega prebivalstva.«

Predsednik: »Izbirati moramo med dvema predlogoma. Eden v imenu komisije predlaga prošnjo za podporo, drugi pa v smislu viteza senatorja Giulia meni, naj senat prošnjo umakne z dnevnega reda. Dal bom na glasovanje dnevni red, kot to zahteva pravilnik.«

Dnevni red je bil z glasovanjem zavržen.

Predsednik: »Dajem na glasovanje dognanja komisije.«

Senat je to odobril in don Boskovo prošnjo poslal notranjemu ministru, ki naj bi ga podprl pri vzdrževanju njegove ustanove.

Ta odločitev senatske zbornice je bila velikega pomena. Od tega dne sta oratorij in njemu priključeno zavetišče prišla v krog ustanov, ki jih je vlada priznavala, kar je pomenilo, da ju je od časa do časa pohvalila v njunem prizadevanju, ju podprla v vsakdanjih potrebah in priporočala v varstvo nekatere fante, da bi postali dobri državljani, koristni sebi, družini in državi.

Kot odmev senatske odločitve so tudi nekateri brezverski časopisi priobčili pohvalne članke o don Bosku in si za zdaj niso upali pisati slabo o njem.

Toda čeprav je imel don Bosko zaradi ugodnih učinkov, ki jih je prinesla razprava v senatu, veliko razlogov za veselje, so ga vendar močno žalostile novice, ki jih je prejemal od svojega nadškofa. Kralj Viktor Emanuel je nadškofu lastnoročno napisal pismo, v katerem mu je sporočil, da za vrnitev v škofijo potrebuje poziv vlade in vladarja. Ker je nadškof nasprotoval konstitucionalni vladi, je bilo potrebo, da v pastirskem pismu svojim škofljanom izjavi, da ji ne nasprotuje. Nadškof pa je v pismu dne 4. marca naznanil, da se bo v najkrajšem času vrnil v Turin; zahvalil se je tako duhovščini kakor laikom za dokaze privrženosti in jih pohvalil zaradi njihove vztrajnosti v veri. Potem je izrekel besede priznanja savojski dinastiji in spodbudil vse, da bi vdano sprejeli ustavo kralja Karla Alberta, kjer je v prvem členu rečeno: Katoliška apostolska rimska vera je edina državna vera.

6.

POGLAVJE

Neokusno proslavljanje ustave – Parlament izglasuje zakon – Siccardi – Mons. Fransoni se vrne v Turin – Žalosten veliki teden – Velikonočno obhajilo v prazničnih oratorijih – Spomini fantom – Zgled sinov spreobrača starše – Psovka za nadškofa – Senat in odprava nedotakljivosti Cerkve – Vrnitev Pija IX. v Rim – Neuspeli atentat na papeža – Akademija v čast Piju IX. v Oratoriju

MESEC MAREC, V KATEREM SO SE DOBRI krščanski verniki posvetili pripravi na veliko noč, je bil tega leta 1850 poln neprijetnih dogodkov. Na obletnico razglasitve ustave, 4. marca, so bile uradne slovesnosti v cerkvi Velike Božje Matere, kjer je bila darovana sveta maša in so zapeli Te Deum, medtem ko so bili na trgu pred cerkvijo veličastno razporejeni oddelki narodne straže in vse deške šole. Navzoč je bil tudi kralj Viktor Emanuel. Tudi za dečke iz Oratorija je bil določen prostor, vendar teh ni bilo. Don Bosko se je odločil, da bo odklonil kakršno koli manifestacijo, ki bi dišala po politiki, ker je dobro vedel, kako se take prireditve navadno končujejo. Kakor trdi kanonik Anfossi, si je moral zelo prizadevati, da je dosegel, kar je v letih od 1850 do 1855 nameraval. Vztrajal je in mu je uspelo brez neprijetnosti.

Resnično so ta dan protiklerikalne skupine razgrajale po trgih in ulicah v srdim sovraštvu do duhovnikov in še zlasti sramotile papeškega legata monsinjorja Antonuccija, ki so mu pod okni njegove palače priredili pravi peklenski ples. Bilo je nadvse žalostno in turobno. S pretnjami so prisilili lastnike hiš in posamezne stanovalce, da so izobesili zastave. S točami kamenja so izsiljevali razsvetlitev oken.

Istočasno pa so se v parlamentu končevale razprave o odvzemu pravice do cerkvenega sodišča za duhovščino. Najbolj znani katoliški govorniki so

se v spodnji zbornici borili proti temu načrtu, toda večina poslancev, ljudi brez vere im poštenja, se je prav malo zanimala za pravico, še manj pa za verske dolžnosti. Zato so dokazom katoliških poslancev odgovarjali z ropotom, posmehom, brundanjem in smešenjem in divje ploskali nesramnim napadom Brofferia in njegovih tovarišev. Dne 9. marca so s 130 glasovi »za« in 26 glasovi »proti« izglasovali načrt. Prav nič niso zalegla nasprotovanja kardinala Antonellija, nuncijskega in škofov ter katoliških časopisov, naj ne bi kršili pravic Cerkve in naj bi upoštevali prvi člen ustave. Armonio so zaplenili in prepovedali, postne govornike so motili in jim pretili, pridigarja iz cerkve sv. Dalmacija pa so izgnali iz Turina. Medtem ko so prepovedali javne nastope za pravice Cerkve, so spodbujali in podpirali prireditve v podporo novemu zakonu. Gazzetta del Popolo (Ljudski časnik), gospodarica ulic in opominjevalka parlamenta, je z drugimi časopisi divje napadla senatorje in poslance, ki so se borili za pravico.

Med temi burnimi dogodki se je 15. marca 1850 končno vrnil v Turin mons. Franski in se nastanil v svoji palači. Nemudoma je obiskal kralja v kraljevi palači. Toda kralj Viktor Emanuel ga je hladno sprejel in pokazal užaljenost.

Dne 28. marca 1850 so obhajali veliki četrtek. Don Bosko je tistega jutra rekel don Giacomelliju: »Pojdimo v stolnico, da vidimo, ali je kaj novega.« Šla sta in tam bila pri posvetitvi svetih olj. Na trgu je blizu nadškofove kočije stal upravnik katoliškega časopisa Campana (Zvon), obdan z nekaj najbolj močnih fantov iz Valdocca za primer, če bi kdo hotel sramotiti nadškofa. Vendar so mu tokrat samo žvižgali, ko je prihajal iz stolnice. Isto nespodobnost so naredili na veliki petek. Brez neredov pa je minila velika sobota, ko je nadškof v dvorni kapeli kralju in njegovi družini podelil velikonočno obhajilo.

Medtem ko so sredi Turina kričali in razgrajali proti monsinjorju Franski, se je na obrobju mesta v treh oratorijih - Porta Nuovi, Vanchigli in Valdoccu - več kot dva tisoč mladih fantov, potem ko so se temeljito naučili katekizma in v pripravah na tridnevno poslušali govore ter se spovedovali, pripravljalo na velikonočno sveto obhajilo in s tem izpolnilo velikonočno zapoved. Veliko fantov je takrat sploh prvič prejelo sveto obhajilo.

Don Bosko je dal pri Paravii natisniti šest tisoč podobnic, ki naj bi jih razdelili med njegove drage gojence. Na njih je bilo zapisano: »Trije nasveti fantom za ohranitev sadov velikonočne spovedi.

Dragi dečki, če hočete ohraniti sadove svetega velikonočnega obhajila, izpolnajte naslednje tri nasvete. Umirili bodo vaše srce in osrečili vašo dušo.

1. Posvečujte Gospodov dan tako, da ne boste nikdar opustili svete maše in poslušanja Božje besede, to je pridige, nauka in katekizma.
2. Kot pred kugo bežite pred slabimi tovariši. Ne hodite s tistimi fanti, ki preklinjajo ali izgovarjajo po nemarnem Božje ime, ki govorijo slabo o katoliški veri, o duhovnikih in še zlasti zaničujejo rimskega papeža, namestnika Jezusa Kristusa na zemlji. Kakor je slab tisti sin, ki govori slabo o svojemu očetu, tako je slab tisti kristjan, ki neprimerno govori o papežu, ki je oče krščanskih vernikov vsega sveta.
3. Hodite pogosto k spovedi, to je zakramentu sprave. Ne dajte, da bi minil mesec, ne da bi se spovedali in prejeli sveto obhajilo po nasvetu vašega spovednika.

Po obhajilu ostanite v cerkvi, da se zahvalite Gospodu za njegov obisk, in ga prosite milosti, da ne boste umrli v smrtnem grehu.

Samo en Bog je. Če je on moj sovražnik, kdo me bo rešil?

Samo eno dušo imam; če jo izgubim, kaj bo z menoj?

Samo en smrtni greh zadostuje, da pridem v pekel; kaj bo z menoj, če bi umrl v takem stanju?

Poslušaj, dragi sin, mojo besedo:

Varljiv je svet in tvoj edini pravi prijatelj je Bog.

Vendar niso bili samo dečki tisti, ki bi se okoristili z don Boskovo apostolsko gorečnostjo. Tudi veliko njihovih staršev je prihajalo v Oratorij, da bi uredili z Bogom svoje račune, ki so jih že več let zanemarjali. Kolikor bolj se je bližal postni čas, toliko bolj so ugotavljali, kako so bili sinovi bolj pokorni in ubogljivi. Otroci so staršem pripovedovali, da jim don Bosko priporoča ubogljivost, spoštovanje staršev in dolžnost, da molijo zanje, ker Bog tako hoče in ker moramo biti hvaležni za toliko truda in žrtev za njihove družine. Taki nauki so v njih budili spoštovanje in naklonjenost do duhovnikov. Videli so svoje otroke, ki so na večer, ko so se spovedovali, bili polni veselja in tako odpravljali vsak predsodek proti zakramentu spovedi ter okušali zadovoljstvo mirne vesti. Ko so potem starši pred seboj videli svoje otroke, kako so po don Boskovem pouku klečali pred njimi in jih prosili za odpuščanje vseh neprijetnosti, ki so jim jih povzročali, in obljubljali, da se bodo v prihodnje lepše obnašali, se je v njihovih srcih zbudila vest, ker so jim dali tako malo lepih zgledov, in jih vsi presunjeni stiskali k sebi. Na dan prvega obhajila jih je veliko, tudi na don Boskovo povabilo, spremljalo svoje otroke v Oratorij. Ko so videli zbranost v cerkvi, njihove obraze, ki so žareli od radosti, ko so se po obhajilu vračali od oltarja na svoja mesta in so bili videti kakor angeli, se je začelo

v njihovih srcih odigravati nekaj nedopovedljivega: zavidali so svojim otrokom zadovoljstvo; njihove oči so se napolnile s solzami, ko so mislili na leta svoje nedolžnosti. Ob takih dneh niso hodili v gostilno, doma so pripravili skromno pojedino in uživali v družinskem veselju ter zadovoljstvu čistih in preprostih duš. Začeli so čutiti odpor proti nerednostim, ki so bile tolikokrat vzrok žalostnih doživetij. Navdahnilo jih je zveličavno nezadovoljstvo in jih sililo k razmišljanju. V njihovih srcih se je vnel boj med dobrim in zlim in Božja milost je zmagovala v njih zaradi molitve njihovih otrok. Nekateri so šli v kor v cerkvi in tam čakali na don Boska, drugi so šli v zakristijo, da bi ga dobili po opravljeni maši, nekateri pa so čakali večera, da so nemoteno stopili k njemu v njegovo sobo. In don Bosko, ki je na prvi pogled razumel, kaj bi radi od njega, jih je z radostnim obrazom sprejemal in jih spodbujal, da so mu zaupali svoje bridkosti in težave. Zagotavljal jim je, da govorijo s prijateljem, ki pozna že vse mogoče žalostne zgodbe, tako da se ničemu več ne čudi. Spodbujal jih je, da bi se ne ozirali na ljudi, in jih vabil, da bi pokleknili in se spovedali. Storili so tako ter se nato srečni in zadovoljni vračali na svoje domove, da bi od takrat naprej živeli srečni v svojih družinah. In od tedaj so začeli zjutraj in zvečer opravljati molitve, hoditi ob prazničnih dneh k sv. maši, pogosto prejemali sveto obhajilo in prihajali v Oratorij, da bi prebili kak popoldan v prijetnem razpoloženju.

To je bil eden izmed blagodejnih sadov, ki so jih oratoriji prinašali v Turinu.

Toda če je don Bosko videl svoje velike napore kronane z uspehi, je bila velikonočna nedelja, ki je nadškofu prinesla nove žalosti, vzrok velikih skrbi. Ko je skozi glavna vrata stolnice stopil na prostran trg, kjer sta dve vrsti karabinerjev napravili špalir do njegove kočije in je bil razporejen eskadron konjenice in cel bataljon narodne straže, se je dvignil vihar žvižgov, krik pretenj in psovka, ki so dušili ploskanje in vzklikanje vdanih katoličanov. Med temi hrabrimi verniki so bili predvsem starejši fantje iz Oratorija sv. Frančiška Saleškega, ki jih je don Bosko poslal več ur prej tja z namenom, da če že ne bi mogli storiti kaj drugega, naj bi vsaj ploskali in vzklikali v pozdrav nadškofu. O tem nam je poročal teolog Feliks Reviglio. Slišal je za bogokletne namene, ki so jih pripravljali nesrečni zaslepljenci. Ti so se dejansko zapodili v kočijo, razbijali po oknicah in skušali prerezati vajeti in vprego. Oborožene sile pa so neprizadeto opazovale to počenjanje. Na srečo je položaj rešil kočijaž, ki je z dvema krepkima udarcema z bičem pognal konje v dir, obenem pa krepko švrknil po glavah tistih malopridnežev in s tem preprečil, da bi izpregli voz.

Z vsemi sredstvi in na vse načine so skušali prisiliti monsinjorja Fransonija, da bi zapustil Turin. Končno bi moral o nedotakljivosti Cerkve odločiti senat.

Dne 8. aprila se jih je od osemdesetih senatorjev predlogu zakona zoperstavilo samo dvajset. Tako je bil zakon sprejet. Na večer tistega dne in še nekaj dni pozneje je množica od vlade najetih emigrantov in skupina prav tako od vlade plačanih potepuhov, ki so jih vodili za to izurjeni hujskači, ki so izžvižgali monsinjorja škofa iz Chamberyja, ko je šel v senat, podila po mestu in sramotila duhovščino z vzkliki 'Naj živi Siccardi'. Toda najhujše se je dogajalo pred nadškofijsko palačo, kjer so kričali 'Dol z nadškofom, dol s škofijsko kurijo, dol s papeškim delegatom', s kamenjem razbijali okna ter hoteli razbiti glavna vrata. Šele nastop vojaške pehote in konjenice je naredil konec divjaškemu početju.

Dne 9. aprila je kralj podpisal zakon, ki je med drugimi tudi podvrigel škofe in duhovnike laičnemu sodišču. Apostolski nuncij je zaprosil za potni list, se na uradnem obisku poslovil od kralja in 12. aprila odpotoval v Rim.

Sektaši so na tihem pričakovali, da se bodo škofje dvignili proti vladi in da bodo zlasti na podeželju duhovniki hujskali ljudstvo proti oblasti. Tako bi oni ustanovili civilni kler, ki bi ga plačevala vlada in bi bil na voljo državni oblasti. Toda Cerkev je morala zablesteti v novem sijaju in novi dokazi neizmernih žrtev, velikodušnosti in zvestobe so odlikovali tako duhovščino kakor laike.

Nov dogodek je utešil bolečino src in napolnil duše z veseljem. Pij IX. se je po Božji previdnosti vrnil v Rim. Potem ko so Francozi iztrgali glavno mesto katoliškega sveta iz rok republikancev in počakali toliko časa, da so bili odstranjeni od prekucuhov povzročeni neredi, se je papež odločil, da se bo vrnil med svoje ljubljeno ljudstvo, ki ga je nestrpno pričakovalo. Iz Gaete se je odpravil v Portici in od tod v Neapelj in 4. aprila je začel osemdnevno potovanje, ki je bilo zanj zmagoslaven pohod. Dne 12. aprila je sredi nepopisnega navdušenja, slavja in tako prisrčnih pozdravov, kakršnih verjetno ni bil deležen noben vladar pa tudi noben papež ne, stopil v vzvišeno mesto. Veselil pa se ni samo Rim, temveč cel svet. Ko je don Bosko dečkom v Oratoriju sporočil o teh veselih dogodkih, so od zadoščenja in veselja pretakali solze.

Ko pa je iz Rima dobil natančen opis vsega, kar se je dogajalo, je dal to objaviti in Armonia je ponatiskovala članke iz Osservatore Romano. Istočasno so se po naročilu monsinjorja Fransonija opravljale v vseh cerkvah nadškofije in seveda tudi v Oratoriju osemdnevne zahvalne pobožnosti na čast Božji previdnosti.

Vendar takrat še ni bila znana vsa pomoč, ki jo je gospod naklonil papežu, da bi ga ohranil svoji Cerkvi. Ko je bil še v Gaeti, je skupina anarhistov iz Genove in republikancev pod vodstvom Mazzinija sklenila, da ga ubije. To naj bi storili štirje v duhovnike oblečeni rablji. Pariška policija je obvestila vlado v Turinu in advokat Janez Krstnik Gal, uslužbenec zunanjega ministrstva, ki je prejel di-

plomatska sporočila, je zaupno novico sporočil don Cafassu. Verjetno je o tem slišal tudi don Bosko, ker je sam advokat Gal leta 1890 pripovedoval, v kako tesnih osebnih stikih je bil z don Boskom vse od leta 1841.

Don Cafasso je o načrtu nemudoma poročal v Gaeto, kjer so takoj ukrepali², tako da se hudodelstvo ni zgodilo. Vse pa je ostalo tajno do advokatove smrti 1898. To poročilo je resnično in dokazi za to so v arhivu ministrstva za zunanje zadeve.

Zaradi vsega tega je hotel don Bosko slovesno zagotoviti svojo vdanost pa-pežu. V Rimu so tiste dni objavili čudovito lepo odo o vseh teh dogodkih. Don Bosko jo je razložil fantom in pozneje so jo večkrat deklamirali na raznih akademijah. Zdi se nam primerno, da obogatimo te strani, zato jo objavljamo:

*Vrnil se je v Rim
Hvala se dviga do samih nebes.
Glas ponosne Tibere
se zliva z glasom morja
in združeno kličeta 'vrnil se je'.
Tajo, Sena, Ren in Gariglian
prihajajo šumeč iz svojih virov.
In radosten odmev
od pola širi se do pola
in oznanja vsem ljudem:
V Rim se je vrnil Petrov naslednik.*

*Ni na cestah sužnjevi, v verige okovanih.
Vozove vlečejo premagani.
Nebeški angel gre pred njimi,
za njimi pa v prelepem vencu
ljubezen in vera
in upanje Božje,
ki kot iz večnega drevesa
brstijo iz svetega križa.*

*Tišina! ... Prisluhnite! ... Pesem pobožna
se razlega v hramu, ki je videl vekove.
Kako prijetno je šelestenje
nadangelskih peruti
okrog Božjega prestola.
Neizmerna množica tiho prisluhne
in vzvišeni duhovnik
sredi oblakov kadila*

² Italia Reale - Corriere Nazionale, 18.-19. maj 1898.

*ponižen v pogledu, skromen v koraku
se bliža Petrovemu grobu.
Svojo trojno krono,
ki svetu zakon narekuje,
njemu položi k nogam
in skloni svoje posvečeno čelo.
Medtem pa sončni žarek
bije iz visoke kupole
kot mavrica miru in upanja.
Nad vsem pa plava Božje veličastvo.*

*Pozdravljen, Božji izbranec!
Pozdravljen, od neba izbrani dar!
Pozdravljen, Pij (pobožni) vzvišeni,
ki si se postavil v bran brezboštvu,
kar je več kot prestol zlat.
Pridi, oče, iz Vatikana,
ponudi svojo roko
v pobožno nam pomoč!
Zemlja pričakuje znamenje.
In pesem s Siona
naj oznanja svetu:
v Rim se je vrnil Petrov namestnik.*

7.

POGLAVJE

Mons. Frasoni, jetnik v citadeli – Dečki iz Oratorija obiskujejo nadškofa – Zbiranje darov za pastirsko palico – Mons. Frasoni in don Bosko v Pianezzi – Nova apostolska družba med duhovniki – Ustanovitev konferenc sv. Vincencija v Turinu – Don Bosko in Vincencijeve konference

TURINSKEMU NADŠKOFU SO SE PRIPRAVLJALI drugi žalostni dogodki. Dne 15. aprila 1850 je neustrašeni naslednik sv. Maksima, izpolnjujoč v premišljenem pogumu svojo apostolsko nalogo, ne da bi omenil tiste, ki so glasovali za Siccardijev zakon, poslal vsem župnikom svoje škofije tajno pastirsko pismo, s katerega vsebino naj bi obvestili vse cerkvene osebe župnije. V pismu je dal duhovščini jasna navodila, kako naj ravnajo, da ne bodo prišli navzkriž z novim zakonom, obenem pa ostali zvesti svojim obveznostim, kakor to zahteva njihova vest. Obenem jim je ukazal, da če jih pokličejo pred sodišče, naj se ne odzovejo pozivom brez dovoljenja cerkvenega predstojnika.

Toda policija, ki je slutila podobne ukrepe, je naročila županom, naj odkrijejo, ali so duhovniki dobili od škofov navodila glede ravnanja v zvezi z zakonom o nedotakljivosti Cerkve. Seveda je kmalu prišla na sled pismu monsinjorja Frasonija in še 20. aprila ga je zaplenila v tiskarni Botta, na poštnih uradih in nadškofijski palači ter naročila tudi preiskavo v zasebni nadškofovi pisarni.

Ni trajalo dolgo, ko so poklicali nadškofa pred civilno sodišče in zahtevali, da se zagovarja zaradi svojega pastirskega pisma. Ta je odgovoril, da bo prosil papeža za dovoljenje, da sme stopiti pred civilno sodišče, in da se bo, če bo odgovor pozitiven, predstavil sodišču. Sodniki niso upoštevali njegove odločitve in ga v odsotnosti obsodili na 500 lir kazni in en mesec zapora. Dne 4. maja, na dan, ko v Turinu obhajajo praznik svetega turinskega prta, so ga ob določeni popol-

danski uri prepeljali v citadelo, turinsko trdnjavo. Ko se je to razvedelo, je srca dobrih napolnila neizmerna žalost. Mnogi so bridko jokali. Med temi so bili tudi don Boskovi gojenci, ki so nadškofa ljubili kot svojega očeta in zaščitnika. Celo sam major grof Viallardi ni mogel zadržati solz, ko ga je sprejel v trdnjavo, in glavni poveljnik general Imperor mu je odstopil svojo pisarno. Še isti večer je škof z ljubeznivim dovoljenjem poveljnika smel sprejeti obžalovanje, ki mu ga je izreklo odposlanstvo nadškofijskega kapitlja. V naslednjih dneh pa ga je obiskalo veliko članov turinskega plemstva in duhovščine. Med prvimi, ki so obiskali nadškofa, pa je bil tudi don Bosko sam. Več skupin svojih dečkov pa je poslal, da so šli tolažiti spoštovanega jetnika. O tem sta potem pripovedovala Feliks Reviglio in njegov spremljevalec. Povedala sta, kako sta prekoračila dvoje ali troje z zidovi obdanih dvorišč, kjer so bili skoraj na vsakem koraku na straži čuvaji in karabinjerji, in kako sta potem prišla pred obličje junaškega branilca pravic Cerkve. Mons. Frasoni je v njemu dodeljenem bivališču ljubeznivo sprejel pozdrave, ki sta mu jih izrekla v don Boskovem imenu, in oba sta dobila v dar rožni venec.

Nekaj dni pozneje je trdnjavo obiskala skupina petih fantov iz Oratorija. Bellisia in še tri druge so vojaki, ki so stražili v prednjih sobah, zadržali pod milim nebom v zadnjem preddverju. Samo eden, zlatar Ritner, je smel vstopiti. Ko se je vračal, je globoko pretresen izročil svojim tovarišem štiri rožne vence s sinjimi jagodami, ki jim jih je poslal sveti nadškof. Bellisio, ki je prav tistega leta vstopil v Oratorij, je leta 1902 še vedno skrbno čuval tisti dragoceni rožni venec in nanj molil.

Generalni vikar je v vseh cerkvah nadškofije ukazal javne molitve za nadškofa. Od vseh strani so prihajali dokazi spoštovanja in vdanosti.

Dne 27. januarja 1850 je Armonia povabila subalpinske vernike k nabirki za nakup pastirske palice ali pastorala za monsinjorja Frasonija. Najuglednejši člani klera in laikov so se navdušeno odzvali povabilu. Sektaši so se počutili javno osramočene. Ker je Armonia od časa do časa javno objavljala imena darovalcev, so sektaši ta imena ponatisnili in jih pošiljali v razne kraje, kjer so najeti pobalini kričali in razglašali: Seznam klečeplazcev in nazadnjakov. Tudi Gazzetta del Popolo je na prostaški način zmerjala tiste, ki so spodbujali izkazovanje naklonjenosti, med katerimi je bil tudi kanonik Gastaldi. Vse to pa ni oviralo, da ne bi v kratkem času nabrali več kot 8000 lir. Škofovska palica je tudi z umetniške strani zelo uspela. Don Boskovo ime je z darom 5 lir 10. junija stalo na prvem seznamu darovalcev.

V nedeljo 2. junija se je izteklo trideset dni sodnijskega odloka in zgodaj zjutraj je bil mons. Frasoni spet na svobodi. Tistega dne je nadškof izjavil: Dru-

gič me ne bodo več zaprli v trdnjavo, temveč me bodo odvedli v Fenestrelle. V Turinu je ostal le nekaj dni, nato pa se je umaknil v Pianezzo, kjer naj bi si odpočil od naporov, ki jih je moral prestati v takih burnih okoliščinah.

Don Bosko ga je tudi tukaj obiskal. Rad bi slišal njegovo mnenje o načinu vodstva oratorija in ali bi njegov pravilnik mogel biti načrt ali osnova za pravila redovne družbe. Obenem je želel, da bi ga nadškof opogumil in ga podprl. Nadškof je odobril don Boskovo zamisel in dodal: »Rad bi vas podprl in vam pomagal, toda sami vidite, da ne vem, kaj bo jutri. Storite, kar morete. Pogumno nadaljujte začeto delo. Dajem vam vsa pooblastila, dajem vam svoj blagoslov, dajem vam vse, kar morem. Ne morem pa vas oprostiti stisk, v katerih se boste znašli.«

Toda nadškofovo ujetništvo je imelo za posledico dva dogodka, ki sta prinesla neizmerno korist za duše.

Na začetku tega leta je skupina najbolj gorečih duhovnikov, ki so se enkrat na teden zbirali v Cottolengovi cerkvi k duhovnim konferencam, ustanovila neke vrste družbo, ki si je nadela naslov sv. Vincencija Pavelskega. Svoje sestanke je imela v eni izmed soban v semenišču. Teh zborovanj so se udeleževali možje velike svetosti in znanja: kanonik Vogliotti, teolog Borel, teolog Alojzij Anglesio, rektor Male hiše Božje previdnosti, don Jožef Cafasso, teolog Vola, gospod Durando, predstojnik Duhovniške misijonske družbe, kanonik Evgenij Galletti, profesor cerkvene zgodovine Franc Barone, kanonik Bottino, don Ponsati, don Destefanis, don Cocchi in naš don Bosko. Teolog Robert Murialdo je bil tajnik združenja. Ti zavzeti cerkveni možje so iskali najbolj učinkovite načine, da bi navdušili duhovnike za izpolnjevanje njihovih dolžnosti, in so zastopali živahno katoliško akcijo. Za cilj so si postavili zlasti verski pouk, ki je po župnijah zelo nazadoval, in se posebno zavzeli za katehizacijo mestnih četrti sv. Salvarija in sv. Donata, ki sta bili v tistih časih močno ločeni od mesta in zelo zapostavljeni. Župnikom, ki so želeli, so priskrbeli pridigarje za svete misijone in prazničnim oratorijem, ki so jih šteli za izredno potrebne ustanove, katehiste. Osnovali so začetke raznih združenj, kakor Zvezo proti preklinjanju, Združenje proti nespoštovanju prazničnih dni in širjenje dobrega tiska proti propagandi valdežanov. Bili so pobudniki uvedbe katekizma v kaznilnice in v Generali, zavetišču za nevzgojene fante.

Če je le mogel, se je don Bosko redno udeleževal sestankov in videli bomo, da je bil eden najbolj zavzetih izpolnjevalcev vseh pobud, ki so se jih lotevali.

Istočasno so dobri verniki med seboj organizirali in ustvarili neke vrste sveto ligo, ki je stala ob strani duhovnikom. Dne 13. maja 1850 so po zgledu tistih, ki jih je Ozanan 1833 ustanovil v Franciji, v Turinu ustanovili prvo kon-

ferenco sv. Vincencija Pavelskega. Ob tej priložnosti je prišel iz Genove grof Rok Bianchi, predsednik genovske konference, ki so jo ustanovili 1846; turinska konferenca je zaživela prav na njegovo pobudo. Don Bosko mu je stal zvesto ob strani s svojimi nasveti. Grof Bianchi je bil pobudnik Vincencijevih konferenc po celi Italiji. Slovesnost odprtja je potekala v župnijski cerkvi svetih mučencev. Bilo je sedem ustanovnih članov: velečastiti don Janez Krstnik, kurat pri Svetih mučencih, pater Andrej Barrera, duhovnik doktrinarskega reda, markiz Dominik del Carretto di Balestrino, advokat Franc Alojzij Rossi, vitez Alojzij Ripa di Meana, upokojeni polkovnik, inženir Gvido Goano in grof Rok Bianchi. Don Bosko se je odzval povabilu in ob odprtju je sedel na častnem sedežu. Konferenca se je zbrala v Božjem imenu, postavili so jo pod mogočno zaščito Marije Brezmadežne in pod varstvo svetih mučencev Solutorja, Adventora in Oktavija. Za predsednika so izbrali advokata Rossija. Častno članstvo so med prvimi sprejeli n. e. mons. Alojzij Fransoni, Silvij Pellico in don Bosko, ki se je od začetka udeleževal sestankov in ostal vedno častni član, prijatelj in upoštevan zaščitnik. Ustanova sv. Vincencija se sicer ni razvijala z burno naglico, zato pa z vztrajno doslednostjo. Obiski, ki so jih člani opravljali v pogosto umazanih in zapuščenih brlogih revežev, in materialna podpora, nasveti, spodbude, opomini so se tem ljudem zdeli kakor prikazni angelov, ki so prinašali odrešenje in mir. Skrbeli so za verski pouk in skušali urediti zakonske zveze. S samo 24 lirami in 15 centi so člani konference začeli dobrodelnost, obiskovati reveže in razdeljevati podporo že po tretjem zborovanju dne 26. maja 1850. Njihovi prvi dobrotniki so bili vzvišene in pobožne kraljice Marija Terezija, Marija Adelaida in markiza Barolo.

Konferenco svetih mučencev so 1. septembra 1850 priključili Osrednjemu svetu v Parizu, in ko je bilo 1853 že 73 rednih članov in 31 častnih članov, so v Turinu ustanovili štiri konference. Za prvega področnega predsednika so 15. septembra izvolili grofa Karla Caysa, ki je bil ves čas eden najbolj gorečih članov. Ko je bilo 1856 v Turinu že 11 konferenc in 19 zunaj mesta, je osrednji svet v Parizu ustanovil za Piemont Višji svet, ki mu je bil predsednik vse do leta 1868 grof Cays.

Don Bosko ki je igral posebno vlogo pri ustanovitvi prve konference, je prav tako sodeloval tudi pri ustanavljanju drugih in jih na razne načine ščitil, zlasti ko so se proti njim pojavili odpori. Med don Boskom in konferencami je steklo tesno sodelovanje in don Bosko je konferencam izročal fante, ki so prišli iz ječe in jih je on spravil na pravo pot. Prišlo je celo tako daleč, da je nekaj članov konferenc sv. Vincencija z don Boskom ustanovilo pravnoveljavno zaščitno zvezo, ki je učinkovito nadzorovala in skrbela za vzgojo fantov, ki jih je izboljševalnic izpustila občinska uprava.

Don Bosko je članom konferenc priporočal, da so kazali očetovsko ljubezen do ubogih otrok, ki so jih obiskovali. Ti so velikodušno podpirali ustanavljanje novih oratorijev, skrbeli za verski pouk in za ustanavljanje šol. Nihče ne more oceniti zasluga, ki so si jih pridobili za domovino in Cerkev. V teku 50 let je bilo nad 100.000 fantov deležno njihove skrbi.

Don Bosko se je vsako leto udeleževal občnega zbora konferenc, ki je decembra potekal enkrat v cerkvi svetih mučencev, drugič pa v cerkvi na tržnici, in vedno tudi povzel besedo. Dobro je poznal duha sv. Vincencija Pavelskega in bil vedno pripravljen povedati kak zgled ali navesti kako načelo iz njegovega življenja. Včasih je govoril o dolžnosti, ki jo imamo, da damo miloščino, kako naj jo delimo in kakšno plačilo nam je Bog zato pripravil v nebesih; drugič je razložil, kako vera brez del ne velja nič in da moramo delati dobro, dokler imamo še čas. V nagovorih za člane je govoril o potrebi oblikovanja krščanskega in verskega značaja s tem, da so besede in dejanja vedno v skladu z evangeljskimi načeli; govoril je, kako moramo biti ljubeznivi in krotki, ko dajemo nasvete za verovanje. Ob kaki drugi priložnosti je govoril o revežih, ki jih obiskujemo in jim pomagamo, in opozarjal, kako je Božja previdnost pogosto na čudežen način pomagala svojim trpečim prijateljem. Spomnil je na gotovo Gospodovo obljubo, da bo tisti, ki z njim trpi, deležen tudi njegove slave. Njegove besede so imele neverjeten učinek, ker so ga ljudje vseh stanov in položajev, tako duhovniki kakor laiki, imeli za človeka, ki je bil ves Božji, in veliko članov konferenc je tekmovalo med seboj, kdo mu bo bolj pomagal.

Toda prišel je dan, ko don Boskovega glasu ni bilo več slišati na letnih zborovanjih. Zadnja leta svojega življenja se je umaknil in ga ni bilo več na spregled. Opravil je svojo nalogo in je nadaljnje delo štel za odvečno. Konference sv. Vincencija pa so se čudovito širile. Leta 1900 jih je bilo v Turinu sedemnajst in enaintrideset v Piemontu. V petdesetih letih so obiskali več kot 40.000 revežev in mednje razdelili več kot milijon in pol lir. Don Francesia je nekoč vprašal don Boska, zakaj ne hodi več na občne zборе konferenc, ko ima vendar tam toliko prijateljev. Don Bosko je odgovoril: »Tam nimam kaj početi. Če bi šel, bi bilo to samo zato, da se pokažem.« Bežal je pred odobravanji, ki bi jih bil gotovo deležen.

Toda njegovi dragi prijatelji in dobrotniki ga niso pozabili. Dne 6. maja 1900 se je štiristo sobratov družbe sv. Vincencija Pavelskega zbralo v salezijanskem zavodu v Valsaliču k pobožnemu in globokovernemu cerkvenemu opravilu ob njegovem grobu. Bilo je ob 50-letnici obstoja Vincencijevih konferenc v Turinu in Piemontu. N. E. kardinal Richelmy je opravil sv. mašo in delil evharistični kruh. Večina članov konferenc je bila delavcev in kmetov. V eni izmed dvoran

v Valsaliču so imeli svoj letni občni zbor in se potem prijateljsko pomenili na bratovskih agape. Ob tej priložnosti so še in še proslavljali don Boska, katerega kosti so se gotovo veselile ob zboru toliko prijateljev.

Vse, kar smo povedali v tem poglavju o konferencah sv. Vincencija, smo zbrali iz uradnih zapisnikov konferenc, iz tiskanih poročil, rokopisov ali govorov ne samo članov konferenc, temveč tudi bivših gojencev, ki so bili priče dogodkov in so nam povedali to, kar smo napisali.

8.

POGLAVJE

Praznovanja in pesmi v Oratoriju – Propad starih cehov – Protiverska delavska združenja – Družba medsebojne pomoči, ki jo je ustanovil don Bosko – Njen pravilnik – Boj proti delavskim združenjem – Dobri sadovi in vsejano seme – Delavski razred: želje, revščina, prevare in katoliška akcija

V ORATORIJU SO ZELO SLOVESNO OBHAJALI praznik sv. Alojzija in sv. Janeza Krstnika. Dvorišča so odmevala od petja slavošpevov don Bosku in mi smo slišali veliko let odmeve teh spevov, saj so jih vsako leto ponavljali. To so zelo okorni verzi, toda nam so veliko ljubši od tistih, ki so jih pozneje napisali izvedeni pesniki in častilci muz. Ker pa se bojimo, da bi utonili v pozabo, hočemo počastiti te uboge strani z lepoto iskrenih čustev naših nekdanjih tovarišev.

*Na noge, bratje, hvaležno srce
naj se danes
pokaže don Bosku,
ki nam je storil toliko dobrega.*

*Pokonci! Naj bučijo trombe,
naj zvonijo zvonovi!
Povabite sosede
na današnji praznik z nami.*

*Zatorej pogum! Vsi slabotni
naj zapojejo hvalnice.
Z lepimi pesmimi in vzkliki
ozaljšajmo ta dan.*

*In kličite: on je luč,
ki jo je Gospod poslal k nam
zato, da bi razsvetlil
to našo neizkušeno mladino.*

*On je pomoč starčkom,
kruh za mlade.
On podpira neizkušene
in jih vodi h kreposti.*

*In kleče pred Bogom
prosimo iz vsega srca,
da ohrani dobrega moža
še dolgo časa med nami.*

Na ljubezen svojih fantov je don Bosko odgovoril z novim dokazom svoje naklonjenosti. Da ga bomo pravilno razumeli, se vrnimo nekaj let nazaj. Leta 1847 so v Turinu še obstajale stare srednjeveške ustanove, ki so jim pravili universitas;

to je združenja umetnikov, obrtnikov in trgovcev z njihovimi bratovščinami in z duhovnikom pokroviteljem. Ta so skrbela, da so vsi člani lahko opravljali svoje verske dolžnosti in bili preskrbljeni z zemeljskimi dobrinami tako, da so jim omogočili izobrazbo, dobili delo, odpirali hranilnice, skrbeli za bolnike, oskrbovali starčke, vdove, sirote, dodeljevali podporo mladim parom, ki so si ustanavljali družino, varovali proti goljufiji in prevari in iskali sredstva za njihova svetišča.

Toda liberalne ideje so načele tudi večino teh združenj, jim odvzele verski značaj, ki so ga imela v preteklosti, in jih odtujila cerkvenemu nadzoru. Cehi so bili razdeljeni v dve skupini: v liberalno usmerjene družbenike, ki so upravljali imetje in skrbeli za dobrodelnost, in v dobre katoliške vernike, ki so nosili cehovsko obleko in se udeleževali cerkvenih slovesnosti.

Poleg tega je ob propadu teh združenj, ki ga je povzročala hudobija sektašev, raslo veliko drugih od prostozidarjev navdihnjenih družb, ki so pod plaščem dobrodelnosti in človekoljubja skrivali podtalni namen, da bi na zborovanjih vsilili svoje politične in verske poglede.

V ta namen so širili med ljudstvom izmišljene zgodbe proti katoliški Cerkvi: izmišljali so si in tiskali nesramne spise o škofih, duhovnikih in redovnikih in se niso ustrašili nikakršne podlosti, samo da bi jih očrnili pred ljudstvom. V zelo kratkem času je del ljudstva tako zasovražil duhovnike, da tem ni bilo varno kazati se v javnosti niti v tako odličnem mestu, kot je Turin.

Med ta združenja je spadala tudi tako imenovana Družba delavcev. Veliko članov, ki so se že vpisali, se je zavedelo, da so se ujeli v past, in so se še pravočasno umaknili. Nemalo pa jih je ostalo, a so kaj kmalu propadli, tako moralno kakor versko. Katoliški možje še niso obrnili pozornosti na to, da bi si pridobili naklonjenost delavcev s tem, da bi zastopali njihove koristi, saj so jih prav do nedavnega ščitila verska združenja.

Don Bosko, ki je pred kratkim spravil v življenje družbo sv. Alojzija in s tem novo bratovščino, je kmalu spoznal, da to ni zadosti, da bi lahko pridobil delavce. Treba bi jih bilo pritegniti s kako gmotno dobrino. Zato je z namenom, da bi se zunanji gojenci ne vpisali v ta nevarna društva, ustanovil tako društvo med njimi samimi in jim postavil za cilj telesno korist, ne da bi pri tem pozabil na duhovne dobrine članov. K dolžnostim članov Družbe sv. Alojzija spada namreč tudi prejem zakramentov vsakih štirinajst dni. Začel je o tem govoriti z najstarejšimi in jim razložil namen, prednosti in pogoje. Njegov predlog so vsi sprejeli. Nato je predlagal, da bi se skupina lotila dela, in spet so bili za to.

Združenje, ki je dobilo ime Družba medsebojne pomoči, je bilo ustanovljeno 1. julija 1850 v kapeli in mu je v kratkem uspelo uresničiti cilje. Iz tega je razvidno, da je prvo seme številnih združenj ali društev katoliških delavcev, ki so zadnja leta zrasla v Italiji, zasejal sam don Bosko med svojimi fanti v Oratoriju. Zdi se mi koristno, da tukaj v celoti navedem pravilnik, tako za spomin kakor za vodilo tistim, ki bi jih hoteli s potrebnimi prilagoditvami ustanoviti tudi kje druge.

Pravilnik je imel za uvod Opombo, ki jo je podpisal sam don Bosko:

»Pred vami, dragi fantje, je pravilnik za vaše društvo. Služil vam bo za vodilo, da bo moglo redno in uspešno delovati. Ne morem si kaj, da ne bi pohvalil vašega navdušenja in pripravljenosti, da bi ga čim bolj razširili. Zares je dobro zamišljeno. Vsak teden boste privarčevali en sold; to je vsotica, pri kateri ne pomišljamo veliko, ko jo izdamo, ki pa vam prinese velike sadove, ko se boste znašli v stiski. Naj vam zagotovim, da s tem v vsem soglašam.

Vendar vam polagam na srce, da medtem ko se boste trudili za razcvet vašega združenja, ne bi pozabili na pravila Družbe sv. Alojzija, od katere boste imeli največjo korist, to je korist vaše duše.

Gospod naj vam podari pravo krščansko ljubezen in napolni vaša srca z resničnim veseljem in božjim strahom, in ta naj vas spremlja pri vseh vaših dejanjih. Sledi pravilnik.

1. Cilj tega društva je pomagati tovarišem, ki bi zboleli ali bi se znašli v stiski, ker so brez svoje krivde ostali brez zaposlitve.
2. Nihče na more biti vpisan v društvo, če ni najprej član Družbe sv. Alojzija, in kdor bi iz katerega koli vzroka nehal biti član imenovane družbe, tudi ne more biti več član društva.
3. Vsak član bo vplačal vsako nedeljo en sold in se bo lahko okoristil z ugodnostmi društva šele po šestih mesecih od sprejema. Lahko pa bo takoj deležen podpore društva, če pri vstopu plača 1,50 in ta čas ni niti bolan niti brezposeln.
4. Podpora za vsakega bolnega člana je 50 centov na dan in traja vse do popolne ozdravitve.
Če je član oskrbovan od kake dobrodelne ustanove, se podpora ne daje vse dotlej, ko se vrne in je še v okrevanju.
5. Tisti, ki bodo brez lastne krivde ostali brez dela, bodo začeli dobivati podporo osem dni po začetku brezposelnosti. Če bi podpora morala trajati več kot dvajset dni, bo svet določil potrebne ukrepe za povišanje ali znižanje podpore.

6. S hvaležnostjo sprejemamo vsak dar v korist društva in vsako leto bo v ta namen dobrodelna nabirka.
7. Kdor bi dalj časa ne vplačeval svojega deleža, ne bo deležen ugodnosti društva vse dotlej, dokler ne poravna zaostalih dajatev, in za dobo enega meseca ne bo ničesar prejel.
8. Društvo vodijo voditelj, podvoditelj, tajnik, podtajnik, štirje svetovalci, en preglednik s svojim namestnikom in blagajnik.
9. Vsi uporabniki društva bodo poleg tega, da bodo vsako nedeljo točno vplačevali en sold, tudi vestno izpolnjevali pravila Družbe sv. Alojzija, tako za lastno posvetitev kakor tudi za spodbudo drugim v kreposti.
10. Vodja družbe je predstojnik Oratorija. Ta bo poskrbel, da bodo vsi odborniki izpolnjevali svoje dolžnosti in da bodo potrebe članov društva v vsem zadovoljene v smislu pričujočega pravilnika.
11. Podvoditelj bo pomagal voditelju, dajal tajniku potrebna navodila za vodenje sestankov in svetu predlagal vse, kar se mu bo zdelo koristno za društvo.
12. Tajnik bo ob nedeljah pobiral dajatve, zapisoval tiste, ki bodo izpolnjevali svoje obveznosti, pri tem pa bo skrajno ljubezniv in dobrohoten. Naloga tajnika je poročati blagajniku o imenu, priimku in stanovanju bolnika. Tajnik bo točno zapisoval vse pomembne odločitve odbora. Pri teh mnogovrstnih opravkih mu bo v pomoč podtajnik, ki ga bo po potrebi tudi nadomeščal.
13. Štirje svetovalci bodo povedali svoje mnenje glede vsega, kar bi moglo koristiti društvu, in bodo imeli pravico glasovanja v zvezi z upravljanjem imetja kakor tudi imenovanja članov.
14. Preglednik je po svoji naravi duhovni vodja Družbe sv. Alojzija. Osebno bo obiskal bolnika, da ugotovi, kaj je treba ukreniti, in o vsem obvesti tajnika. Ko bo prejel ustrezno potrdilo, ga bo nesel na stanovanje blagajnika, od koder bo potem bolniku prinesel določeno podporo. Ko bo preglednik izročal bolniku podporo, bo bolnika opozoril na kako načelo naše svete vere, ga spodbudil k prejemu svetih zakramentov, zlasti v nevarni bolezni. Pri tem mu bo pomagal namestnik, ki si bo z vsemi sredstvi prizadeval pomagati pregledniku zlasti s tem, da bo bolniku prinašal podporo in ga tolažil v bolezni.
15. Blagajnik bo skrbel za premoženje društva in o tem poročal na tri mesece. Vendar denarja ne bo smel izročiti nikomur brez preglednikovega potrdila, na katerem je podan razlog potrebe in voditeljev podpis.
16. Vsak odbornik ostane v službi eno leto in je lahko ponovno izvoljen.

17. Svet bo na tri mesece poročal o svojem upravljanju.

18. Pričujoči pravilnik stopi v veljavo 1. julija 1850.

Vsak član društva je kot izkaznico dobil knjižico z naslovom Društvo medsebojne pomoči nekaterih članov Družbe sv. Alojzija, ustanovljeno v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega. Turin, Tiskarna Speirani in Ferrero, 1850. Pod naslovom je bilo natisnjeno posvetilo »Kako prijetno in koristno, oh bratje, je živeti v društvu.« Psalm 133.

Na koncu je bil dodan pisni obrazec s temle besedilom:

Mladenič, sin

stanujoč poklic

je bil sprejet v Društvo dne meseca leta

Za ta pravilnik je plačal 15 centov.

Tajnik

Voditelj

To tako organizirano društvo je odlično služilo svojemu namenu, vendar je vzbudilo odpor tistih ljudi, ki so z vsemi silami hoteli pokvariti ljudstvo in ga napraviti poslušnega.

Jožef Brosio je takole pisal Janezu Bonettiju: »Nasproti naše cerkvice v Valdoccu je ločeno on našega dvorišča z obrambnim zidom gostišče, imenovano Giardiniera (Vrtnarica). To je pravi brlog tatov in shajališče potepuhov. Tukaj so se stalno zbirali delomrzneži, pijanci, potujoči muzikanti, krotilci medvedov, igralci hazarderji, nesrečneži vsake vrste, z njimi pa člani nastajajočih liberalnih delavskih društev, ki so imela glavni sedež v neki podzemeljski kantini v ulici Santa Maria. Tajni poglavarji te družbe so bili nekateri protestanti in nekaj ljudi zloglasnega imena. V prejšnjih letih so orgije obiskovalcev Vrtnarice povzročale peklenski hrup, čeprav niso bili odkriti nasprotniki Oratorija. Toda letošnja razgrajanja, zlasti med cerkvenimi obredi, so imela jasen namen sramotiti don Boska in ga blatiti z najbolj prostaškimi izrazi. Te zlikovce so plačevali kolovodje z namenom, da bi Oratoriju dali čutiti ves svoj gnev.

Don Bosko je uvidel, da je bilo to hudičevo trdnjavo nujno potrebno odstraniti iz Valdocca. Vendar zaradi silnih izdatkov to ni bilo lahko. Razen tega bi bil boj s to drhaljo, ki je bila prej pripravljena na vsako hudodelstvo, kot pa da bi si dala odvzeti hišo, ki so jo imeli za svojo last, zelo nevaren.

Don Bosko je to večkrat občutil na lastni koži. Nekega dne so ga poklicali v zakristijo, kjer ga je čakalo nekaj moških. Ker je mislil, da bi se radi spovedali, je takoj prišel. Toda kakor hitro je bil notri, so zaprli vrata. Nekaj starejših fantov, med njimi Buzzetti in Arnaud, je zaslutilo, da se nekaj plete. Stopili so v prezbitერიj in skozi ključavnico opazovali, kaj se dogaja v zakristiji. Dejansko se je čez nekaj časa zaslišalo glasno in razburjeno govorjenje tistih malopridnežev, ki so prišli na pogovor z don Boskom. On pa jih je z nekaj besedami tako zmedel, da so umolknili. Ker mu niso mogli več ugovarjati, so začeli kričati in psovati z najbolj umazanimi izrazi. Don Bosko jih je skušal pomiriti, toda ti so se še bolj razvneli in končno potegnili nože. Tedaj pa so fantje za vrati najprej naredili strašen ropot, nato pa vdrli vrata. Oni nesrečneži pa so zbežali skozi vrata, ki vodijo na dvorišče.

Medtem je na tihem in ne da bi vedeli zakaj, zmanjkalo nekaj večjih članov našega Društva medsebojne pomoči. Nekega dne pa sta se pojavila dva zelo elegantna gospoda. Govorila sta francosko, jezik, ki ga jaz dobro poznam. Po ljubeznivem pogovoru sta mi ponudila visoko vsoto, približno 600 lir, in mi obljubila, da mi bosta priskrbela zelo ugodno zaposlitev, če bi bil voljan zapustiti Oratorij in popeljati s seboj svoje tovariše, o katerih so se oni informirali, da so zelo vplivni. Predlog me je globoko užalostil in sem jim v kratkih besedah odgovoril: »Don Bosko je moj oče in ne bom ga zapustil in ne izdal za vse zlato tega sveta! Gospoda, ki sem ju pozneje spoznal za vodji tiste delavske klike, se nista užalila. Prosila sta me, naj stvar premislim, in nato so mi še večkrat v določenih razdobjih ponovno ponujali denar, ki pa sem ga vedno odločno zavrnil. Tedaj sem se zavedel, kako je podla podkupnina zapeljala moje tovariše, da so zapustili Oratorij.

O vsem tem sem poročal samo don Bosku. Zdelo se nama je primerno, da o tem ne govoriva, ker bi lahko vzbudila poželenje kakega manj odločnega fanta. Obenem pa sva sklenila okrepiti nadzor nad tem, kar se dogaja, in napraviti Oratorij še privlačnejši.«

Kljub temu nasprotovanju je število članov don Boskovega društva delavcev vsako leto rastlo. Iz posebnih razlogov so sprejeli tudi nekaj artistov iz mesta. Bili so odlični kristjani in njihov zgled je pritegnil še mnoge druge. Leta 1856 se je društvo močno razcvetelo in vpisal se je tudi Janez Villa, ki ga je povabil njegov tovariš Gravano. Leta 1857 se je društvo spremenilo v konferenco, ki je imela svoj sedež v Oratoriju in se za dolgo časa vključila v konference sv. Vincencija Pavelskega.

Don Bosko si je veliko prizadeval za to ustanovo tudi iz dveh pomembnih razlogov. Bil je od vsega začetka eden izmed redkih, in to je tisočkrat povedal

v vseh okoliščinah, ki so bili prepričani, da revolucionarno gibanje ni trenutni pojav, kajti veliko obljub, ki so jih dajali ljudstvu, je bilo dobrih, druge pa so ustrezale občemu pričakovanju, zlasti med proletarci. Želeli so enakost vseh ljudi, brez razrednih razlik, več pravičnosti in izboljšanje njihovega položaja.

Z druge strani pa je don Bosko videl, kako je bogastvo postajalo privilegij brezsrčnih kapitalistov in kako so delodajalci delavcem brez vsake zaščite odrejali nepravično plačo in delovni čas. Poleg tega so brezobzirno poteptali posvečevanje nedelj in praznikov. Žalostne posledice tega so bile izgubljanje vere pri delavcih, revščina, beda njihovih družin in prevzemanje prevratnih načel.

Zato je imel za nujno potrebno, da se duhovščina približa delavskim množicam, prevzame vodstvo in zavira neprimerne pojave. On na žalost Društev medsebojne pomoči ni mogel dati tistega zagona, kot so ga zahtevale potrebe časa, čeprav je za mlade delavce skušal dati na voljo čim več zavetišč. Toda kmalu je uvidel, da ne bi mogel dalj časa obvladati vodstva, nadzora nad prihodki in izdatki, uprave in razdeljevanja pomoči. Kljub temu je vztrajal in deloma tudi uspeval. Toda potem se je ustavil, zlasti zato, ker tisti, ki bi mu morali pomagati, niso hoteli vložiti svojega deleža. Še več. Namesto da bi mu pomagali, so ga kritizirali. Toda njegova zasluga je, da je dal prve pobude in ustvaril vzorce mnogim drugim katoliškim delavskim društvom za izboljšanje položaja delavcev, za uresničenje njihovih upravičenih zahtev in jih tako odvrnil od samopašnega hujskanja revolucionarjev. Med prvimi katoliškimi delavskimi združenji v Italiji je bilo Turinsko združenje, ki je nastalo po prizadevanju nekaj velikodušnih mladih fantov. Žal so sektaši zbrali v svojih združenjih medsebojne pomoči delavce in jih potegnili za seboj. Toda tudi tukaj velja: bolje pozno kot nikdar. Po celem Piemontu in celi Italiji so v neizmerno korist katoliške stvari in v neizmerno don Boskovo zadovoljstvo nastajala krščanska delavska združenja s cerkvenim predstavnikom. Veliko teh združenj je postavilo don Boska za častnega člana in mu izročilo tozadevno diplomo. Božji duh je plaval nad svetom in klical v življenje ustanove, ki so skušale pomagati v novih potrebah. Duhovnik Kolping je v Nemčiji ustanovil Katoliško društvo mladih delavcev in vajencev s sedeži v raznih mestih, ki je zbralo deset tisoč mladih delavcev. Tudi Francija je dajala v tem lep zgled: bogati industrijci so v svoje velikanske delavnice velikodušno uvedli pravično plačilo za delo in s tem blaginjo brez strahu za prihodnost. Med temi je treba omeniti Leona Harmela, imenovanega le bon pere, oče delavcev, velikega don Boskovega prijatelja in enako čutečega in mislečega javnega delavca.

9.

POGLAVJE

*Papežev dar dečkom Oratorija – Praznik – Članek v katoliškem časopisu –
Pismo kardinala Antonellija – Odpustki*

MEDTEM KO JE V VALDOCCU PREVLADOVALO spoštovanje do duhovnikov, je v drugih krajih rastlo nasprotovanje Cerkvi. Benedikt XIV. je Piemontu zaupal v trajno zastopstvo nekaj cerkvenih fevdov z obveznostjo, da vsako leto 28. junija plača Rimu 2000 skudov. To pogodbo so slovesno potrdili z dogovorom 5. januarja 1740 in so ga tudi vedno izpolnjevali.

Leta 1850 pa dogovorjenega zneska niso hoteli več izplačati, ker se je država razglasila za lastnika vse posesti, Cerkev pa družbo brez vseh pravic. Toda angelski Pij IX. je imel rad Piemontčane in je don Boskovim dečkom pripravil novo veselje. Bralec se gotovo spominja, kako je Pij IX. v izgnanstvu prejel skromno darilce 33 lir, jih dal na stran, in kakor je sam povedal, ob svojem času uporabil za poseben namen. Med svojim bivanjem v Gaeti je papež večkrat govoril o omenjenem daru in ga z velikim zadovoljstvom pokazal svojim obiskovalcem, ki so ga prišli pozdravit. Nekega dne je poklical kardinala Antonellija, vzel omenjeni denar, dodal, kolikor je bilo treba, ter rekel: »Pojdite in kupite rožne vence za ves denar, kolikor ga je tukaj.« Papeževo željo so takoj izpolnili. Kupili so 60 ducatov rožnih vencev in jih zavili v dva velika zavoja. Ko so mu jih prinesli, jih je papež blagoslovil in izročil prej omenjenemu kardinalu z besedami: »Pošljite te rožne vence vajencem duhovnika Boska kot znamenje očetovske ljubezni do mojih sinov.« Ko je kardinal dobil spoštovani ukaz, je poslal zavoje apostolskemu nunciju v Turinu z naslednjim pismom:

Spoštovani gospod!

V smislu sporočila, ki sem ga 14. maja preteklega leta poslal vaši ugledni in spoštovani ekscelenci, vam po generalnem papeškem konzulu v Genovi pošiljam dva zavoja od papeža blagoslovljenih rožnih vencev in vas prosim, da jih razdelite med pridne don Boskove vaječke.

Že prej sem želel izročiti to znamenje papeževe naklonjenosti, pa so me pri tem ovirali razni opravki.

Vljudno vas prosim, da izročite ta dar samega svetega očeta (tj. visokega izvora). Z občutki visokega spoštovanja ostajam vaš vdani

J. kard. ANTONELLI

Portici, 2. aprila 1850

Kdor pomisli, da je papež najpomembnejša in najbolj spoštovana oseba na svetu, in pri tem upošteva, koliko nadvse pomembnih zadev mora urediti prav v tem času Pij IX., bo uvidel, kako pomembna je bila ta misel in skrb za te uboge otroke. Ko je don Bosko sporočil fantom, da je predobri papež, preden je zapustil svoje izgnanstvo, ne samo mislil na njihovo majhnost, temveč jim je tudi poslal svoje darilo, so njihova srca prekipevala od veselja. Dolgo je trajalo, preden se je navdušenje poleglo. Don Bosko se je ravno vrnil z duhovnih vaj pri sv. Ignaciju, kjer je kurat pri sv. Dalmaciju pridigal inštrukcije, generalni vikar iz Fossana pa premišljevanja. Dodobra je razmislil celo zadevo in sklenil, da je treba rožne vence razdeliti med fante čim bolj slovesno, in je v ta namen pripravil posebno praznovanje v večen spomin tega dogodka. Poseben poudarek tej slovesnosti je dala knjižica, ki jo je don Bosko napisal prav za to priložnost in jo naslovil: *Kratko poročilo o slovesnosti, ki se je obhajala ob razdelitvi daru Pija IX. dečkom Oratorija v Turinu. Turin 1850. Tiskarna Eredi Botta.*

Napočil je 21. junij. Cerkev je bila slovesno okrašena. Na predvečer so se vsi dečki iz vseh oratorijev zbrali pri sv. Frančišku Saleškem kot glavnem oratoriju. Veliko fantov je moralo ostati zunaj, ker je bila kapela nabita do zadnjega kotička. Jožef Brosio bersaljer je s svojo gardo vzdrževal red. Velečastiti oče Barrera, slavni govornik, član družbe Božjega nauka, je imel izbran priložnostni govor. Njegova jasna in dostojanstvena izvajanja in nežni izrazi visokega spoštovanja do najvišjega pastirja Cerkve so vzbudili veliko zanimanje in poslušalce globoko pretresli. Med drugim je povedal: »Fantje, ali veste, zakaj vam je Pij IX. poslal to darilo? Povedal vam bom: Pij IX. silno ljubi mlade, in še preden je postal papež, se je na vse načine trudil, da bi jih poučeval, vzgajal in napeljeval h kreposti. On vsakemu izmed vas pošilja rožni venec

zato, ker je še kot preprost vernik v svetu gojil vneto pobožnost do presvete Device. Jaz, da, jaz sam sem ga večkrat videl, kako je sam zase in javno kazal, kako zelo časti veliko Božjo Mater.«

Ko so končali pridigo in prejeli blagoslov z Najsvetejšim, so fantje drug za drugim prišli k oltarju in vsak je prejel rožni venec iz rok kanonika Jožefa Ortalda, ki jih je delil ob asistenci teologa Simonina in že omenjenega očeta Barrera. Jagode na rožnih vencih so bile rdeče in nanizane na žico bele barve. Z dečki, med katerimi sta bila tudi Mihael Rua in Savij Ascanio, je bilo tudi več duhovnikov in drugih uslužbencev Oratorija. Bil je nadvse spodbuden pogled na spoštljivost, s katero so prejeli predmet, ki jim ga je daroval Kristusov namestnik na zemlji. Ker je prišlo na slovesnost veliko ljudi, je bilo od papeža blagoslovljenih rožnih vencev premalo. Zato jih je bilo treba kupiti nekaj sto v Turinu in jih razdeliti med tiste, ki jih niso dobili, tako da ni bil nihče prikrajšan.

Ko je bilo razdeljevanje rožnih vencev pri kraju in so že vsi zapustili cerkev, je eden izmed fantov stopil pred zbrane duhovnike, ki so bili v družbi drugih osebnosti, in je v imenu svojih tovarišev povedal naslednje besede:

Ugledni gospodje!

Če bi kak plemenitaš, kralj ali cesar z dobrotnim pogledom osrečil svojega podanika in mu poklonil kak dar, bi bilo to veliko znamenje dobrosrčnosti in bi podanika osrečil.

Če potem naslednik voditelja apostolov, vrhovni poglavar katoliške Cerkve, namestnik Jezusa Kristusa sredi velikih skrbi, ki mu jih povzroča vodstvo katoliškega sveta, obrne svoj pogled na nas uboge vajenčke, je to veliko priznanje. Vse nas je globoko presunilo in smo v svoji hvaležnosti sposobni samo reči hvala.

Toda če bi v svoji majhnosti mogli tako dobremu očetu sporočiti svoje besede, bi s srcem, prekipevajočim od radosti, povedali naslednje: »Sveti oče, mi skušamo razumeti dragocen dar in vzvišenega darovalca in se obenem zavedamo dolžnosti hvaležnosti, ki naj bi jo za to izkazali. Toda kako naj to izrazimo? Z bogastvom tega sveta? Ne, tega mi ne zmoremo in tudi vam ni do tega. Mogoče z lepim nagovorom? Ne, mi česa takega nismo sposobni. Vsekakor vemo, sveti oče, česa si želite.

Vaša očetovska ljubezen vas je nagnila, da ste se nas spomnili, in mi kot vdani sinovi bomo ohranili vso našo ljubezen do vas in do Boga, čigar predstavnik na zemlji ste. Naj naša usta nikdar ne izgovorijo kake besede, ki bi vas

mogla užalostiti, niti naj naše srce ne spočne misli, ki bi bila nevredna tako nežno čutečega očeta.

Naša želja, da bi postali krepostni, vas je nagnila, da ste se nas spomnili, in mi zagotavljamo, da bomo trdno povezani z vero, ki jo vi predstavljate, to vero bomo vedno branili tudi za ceno še tako velike žrtve, če bi bilo treba tudi življenja, samo da se ne bi nikoli ločili od nje.

Končno vas prosimo, da bi v svoji vzvišeni modrosti hoteli dopolniti našo nezadostnost. Vsi iz enega srca priznavamo v vas naslednika poglavarja aposto-
lov, voditelja vesoljne katoliške Cerkve, za katero velja, da se tisti, ki jo zavrača, večno pogubi. Prosimo vas, da bi dobroti, ki ste nam jo že izkazali, dodali še apostolski blagoslov.

Zavedajoč se tega veličastnega dneva, bomo skušali do zadnjega vzdihla ohraniti spomin na vas in ponavljati: Namestnik Jezusa Kristusa veliki papež Pij IX. je v svoji neizmerni dobroti podaril ta rožni venec s križcem, ki ga bom poljubil, ko bom izdihnil v miru svojo dušo.

Vi pa, spoštovani in ugledni gospodje, če vam bo mogoče kakor koli izraziti naša čustva in zahvalo najvišjemu poglavarju Cerkve, vas prosimo za to uslugo. Bodite prepričani, da vam bomo za to vedno hvaležni pred Bogom in ljudmi, in se vam za to toplo zahvaljujemo.«

Ko je fant izrekel te besede, je nekaj dečkov prineslo šopke cvetlic, drugi pa so slovesno prepevali:

*Sprejmite dobrohotno
ta naš dar ljubezni
v zahvalo za dobroto,
ki ste nam jo izkazali.*

*V jutranji zarji
ob zvonjenju zvonov
smo v našem skromnem vrtu
natrgali cvetov.*

*Za vas na ta slovesni dan,
posvečenem dobroti Pija,
ko ste nam izročili dar,
od njega nam poslan.*

*Ostal nam bo svetel spomin
in ljubezen večna,
obljublamo trdno.
Ostali bomo zvesti veri.*

Ko je pesem izzvenela, so se od vseh strani zaslišali radostni vzkliki 'Živel Pij IX., živel namestnik Jezusa Kristusa'. Vzkliki še dolgo ne bi ponehali, če ne bi bersaljer zatrobil v znak, da se bodo začele zabave z vojaško parado, na katerih so izvedli napad in obrambo namišljene trdnjave, ki so jo predstavljali kupi navožene zemlje. Branilci in napadalci so pokazali toliko zavzetosti za svoje naloge in tolikšno pokorščino poveljnikom, da so bili povabljeni gospodje nadvse zadovoljni in armadni general, ki je bil tudi navzoč, je vzkliknil: »Zares, don Boskovi fantje bi bili sposobni braniti domovino.«

Praznik razdelitve rožnih vencev je v Turinu vzbudil veliko pozornost. Povsod so govorili o tem dogodku in do nebes hvalili dobrosrčnost Pija IX., ki je s svojim priznanjem povzdignil ugled oratorijev, jih blagoslovil in jim pokazal svojo naklonjenost. Tudi časopisi so poročali o tem in eden izmed njih je prinesel tako imeniten članek, da bi bilo krivično, če ga ne bi ponatisnili.

Dne 26. julija 1850 je Armonia takole poročala: »Nov dokaz, da, dokaz je svetu pokazal, kako vztrajna je velikodušna dobrota toliko proslavljenega namestnika Jezusa Kristusa. Ta dokaz je v tem, da je papež dal razdeliti med dečke treh oratorijev tega mesta blagoslovljene rožne vence. Upamo, da kratko poročilo o tem dogodku ne bo odveč našim bralcem.

Danes nam je že vsem znano, kako nekateri goreči duhovniki med nami obnavljajo človekoljubna dejanja Vincencija Pavelskega in Hieronima Emilianija. Ti duhovniki skušajo pred nevarnostmi ceste in javnih krajev obvarovati dečke, ki, prepuščeni samim sebi, nekoristno, da ne rečemo v veliko svojo škodo preživijo praznične dneve. Duhovniki jih zbirajo na javnih krajih z namenom, da bi jih poučili o resnicah svete vere, jih uvedli v najpotrebnejše navade poštenega življenja in jim dali priložnost za pestro in veselo zabavo. To dobrodelnost, ki izhaja iz najplemenitejših nazorov, je Gospod tako blagoslovil, da sedaj nadvse lepo cvete. Oratorij še ni star dve desetletji, pa šteje že čez tisoč fantov, ki ga redno obiskujejo. Ker na enem kraju ni bilo več zadosti prostora, so na tistih mestnih področjih, kjer je največ zapuščenih otrok, odprli tri. Kraljevi senat je soglasno privolil in predložil kraljevi vladi prošnjo, da z vsemi sredstvi, ki jih ima na voljo, podpre za vero in družbo tako zaslužno ustanovo. Tudi občinska mestna uprava je poslala posebno komisijo, da bi se prepričala o delovanju teh ustanov.

Končno je tudi vrhovni poglavar Pij IX. z višine svojega papeškega prestola obrnil očetovski pogled na ta mala pa obenem velika dela krščanske dobrodelnosti, jih blagoslovil in podprl na naslednji način:

Ko je bil slavni naslednik sv. Petra izgnanec v Gaeti, so dobri verniki sledili zgledu prvih kristjanov, ki so za poglavarja apostolov med seboj tekmovali ne

samo v molitvah, s katerimi bi olajšali težave, pomagali prenašati nevšečnosti izgnanstva in ga kmalu vrnili na njegov apostolski sedež, temveč so po svojih močeh skušali zbrati tista materialna sredstva, ki so bila nujno potrebna za manj trdo življenje v pregnanstvu. Med temi niso bili med zadnjimi dečki iz treh oratorijev v Turinu. Položili so svoj dar v roke duhovnika Janeza Boska (tako se piše goreči cerkveni gospod, ki vodi to ustanovo) in ga prosili, da ga po n. e. apostolskem nunciju v vsej ponižnosti pokloni svetemu očetu papežu.

Pij IX. je po zgledu Jezusa Kristusa, katerega predstavnik na zemlji je, videl v tem skromnem daru dva denarja svetopisemske vdove in dejal: 'Ta dar je preveč dragocen, da bi ga uporabili kakor druge. Hočem ga hraniti v prijeten spomin.' Ko je to rekel, je nanj zapisal ime darovalcev in ga shranil. Ko je v manj žalostnih okoliščinah spet zagledal darilce, je ukazal pripraviti dva velika zavoja rožnih vencev s križci, jih blagoslovil in dal poslati zgoraj omenjenemu duhovniku, da jih razdeli med dečke v oratorijih.

Razdeljevanje rožnih vencev je bilo določeno za nedeljo 21. julija v glavnem oratoriju, ki je v mestnem področju Valdocco.

Ko so bili vsi zbrani, ja velezaslužni oče Barrera s svojim jasnim in navdušenim govorom, ki razsvetljuje razum in vnema srce, poslušalcem razložil pomen tega daru. Pri tem je uporabil biblično poročilo o mladem Danijelu in njegovih tovariših, ki so kljub vsem zvijačam, s katerimi jih je hotel zapeljati babilonski kralj, ostali zvesti svoji veri in očetnim navadam, za kar so od Boga prejeli zemeljsko darilo kot znamenje večnega plačila. 'Tako ste tudi vi,' je nadaljeval, 's tem, da ste ostali zvesti v veri Jezusa Kristusa, vdani njegovemu namestniku ne samo v lepih, temveč tudi v težkih časih, zatisnili ušesa pred zapeljivci, ki so vas hoteli pridobiti za vse kaj drugega, zaslužili to dragoceno zagotovilo, ki vam ga pošilja sam Odrešenik po rokah svojega namestnika.' Nato je prešel k razlagi daru in pri tem mimogrede omenil stare Rimljane, ki so z vencem iz hrastovega listja kronali tiste, ki so z junaškim dejanjem obvarovali someščane hudih nesreč, in nakazal, kako je Pij IX. s tem, ko je podaril rožne vence, hotel z vencem zasluge kronati njihove glave in srca. Zato naj bi jih imeli v visoki časti in jih rabili za to, da bi dobili moč za vsake vrste bojov, ki bi jih morali bojevati za Božjo stvar. Ko je vzel v roke križec in ga nekaj časa gledal, je dejal, da nam samo trpljenje s Kristusom odpira pot k slavi, ki nam jo je on pripravil.

Kratkost članka nam ne dopušča, da bi navajali toliko stvari, ki jih je še obravnaval, zlasti še, ko se je dotaknil njemu tako ljube teme pobožnosti do Božje matere Marije. Da bi jih navdušil za čim večjo ljubezen do nje, je navedel zgled iz življenja papeža, ki jo je vse od prvih let življenja nadvse ljubil.

Lepo je bilo gledati mlade fante, kako so pozorno poslušali vsako govornikovo besedo. Vsi so čutili, kako se je v njihovih nedolžnih srcih budila ganjenost, ko jim je govoril, kako morajo odgovoriti na tako veliko skrb svetega očeta zanje. Rekel jim je: 'Ljubezen je mogoče povrniti samo z ljubeznijo. Pomislite sedaj na ljubezen Pija IX., ki je med toliko sinovi, ki jih ima povsod, koder sonce hodi, in ob toliko skrbeh za Cerkev mislil na vas, prav na vas in vam pokazal svojo naklonjenost. Zato je vaša dolžnost, da ga imate radi, zelo radi; kajti kdor je z njim, je s Kristusom. Obljubite in prisezite, da ga boste ljubili, da mu boste zvesti vse do smrti.' Če so pri teh besedah ostala usta vseh teh fantov nema, pa je zato z njihovih obrazov sijalo navdušenje, iz njihovih pogledov trdna odločitev in iz oči so vrele solze. Vse to je pričalo, da se je podoba Pija IX. za večne čase zarisala v njihove duše. Takoj po nagovoru so vsi skupaj glasno molili k Jezusu v najsvetejšem zakramentu za svetega očeta Pija IX., za vladarja in kraljevo družino in za vse njihove podanike. Po blagoslovu z Najsvetejšim so ob oltarju prejemale papeževe rožne vence. Treba je bilo videti, kako pobožno so jih jemali v roke, kako vneto so poljubljali križce in jih pritiskali na prsi.

Ko so zapustili svetišče, je odred mestne policije, ki je med obredi v cerkvi skrbela za red, izvedla nekaj vojaških vaj. Potem je zbor dečkov zapel hvalnico nesmrtnemu velikemu duhovniku in na koncu je množica radostno vzklikala nadvse spoštovanemu namestniku Jezusa Kristusa.

Tako se je slovesno končalo družinsko slavlje v čast očetu vseh vernih. Cerkvene in svetne osebnosti, ki so se udeležile praznika, so ob pogledu na tako globoko zakoreninjeno vero v teh nežnih srcih želele vse najboljše za vero, za nas vse, ki smo bili tudi med njimi, in sam po sebi nam je prihajal na misel stavek iz psalma: Iz ust dojenčkov in majhnih otrok, si si pripravil slavo proti svojim sovražnikom z namenom, da uničiš sovražnika in nasprotnika.« Toliko ugledni časopis.

Nekaj po prazniku razdelitve rožnih vencev je don Bosko po kardinalu Antonelliju poslal papežu zahvalo za poslano darilo in priložil poročilo o celotnem slavlju. Njegova eminenca je obvestil o dogodku Pija IX. Kardinal je sporočil don Bosku papeževo zadovoljstvo in se mu zahvalil z naslednjim pismom:

Cenjeni gospod!

Predložil sem svetemu očetu vsebino vašega pisma z dne 28. tega meseca, v katerem ste izrazili svojo hvaležnost in hvaležnost vaših gojencev za rožne vence, ki jih je on blagoslovil. Njegova svetost se je zahvale zelo razveselila in želi dečkom, ki so zaupani vaši skrbi, da bi nadalje hodili po poti kreposti kot do sedaj. Skrbno je preučil prošnjo, ki ste

*mi jo izrazili, in rešitev je že v teku.*³

Prejel sem izvode knjižice, ki ste jo izdali ob razdelitvi, in se vam zanje zahvaljujem. Upajmo, da bo Gospod, naklonjen zaradi molitev, ki jih nenehno opravljajo v oratorijih, ki jih vodite vi, podelil Cerkvi srečnejše čase.

S tem upanjem imam čast, da znova potrdim svoje visoko spoštovanje.

Vedno pripravljen na uslugo

Jakob kard. Antonelli

Rim, 13. septembra 1850

To so zelo jasni razlogi za neizmerno dobroto rimskega papeža do don Boska in njegovih fantov.

Tako je tedanja Cerkev izražala svojo hvaležnost do ustanove, ki je kazala, da bo zelo koristna za civilno družbo in za katoliško vero.

³ Dovoljenja cerkvene oblasti v Turinu in Sv. sedeža so veljala do 1850 za don Boska osebno. Ravnatelj Oratorija jih je uporabljal v določenem obsegu in za osebe, ki so jim bila namenjena. Naslednja dovoljenja so prva, ki jih je dobil kot predstojnik salezijanske družbe. Don Bosko v prošnji papežu prvič govori o Družbi sv. Frančiška Saleškega, v katero spadajo vsi tisti, ki sodelujejo pri oratorijih in kot duhovniki ali laiki delajo za fante, ki se v njih zbirajo. Rim je sprejel to poimenovanje.

Sveti oče!

Turinski duhovnik Janez Bosko v ponižni vdanosti poroča Vaši svetosti, da je bila v tem mestu pravnomočno ustanovljena družba z naslovom in pod varstvom sv. Frančiška Saleškega, ki jo on vodi in ki nima drugega namena kot zapuščeno mladino poučevati o veri in vzgajati v pobožnosti. Ponižno vas prosi, da bi mu podelili naslednje duhovne darove:

1. *Popolni odpustek za vsakega, ki se vpiše v imenovano družbo, potem ko je prejel zakrament sprave in obhajila.*
To so jasni razlogi premišljene dobrote rimskega papeža do don Boska in njegovih dečkov.
Tako je Cerkev vse odtlej izražala svoje odobravanje ustanovi, ki je tako zelo koristna civilni družbi in katoliški veri.
2. *Prav tako na praznik svetnika za vse člane, ki bodo na ta dan prejeli svete zakramente.*
3. *Popolni odpustek za vse člane, ki se bodo spovedali, prejeli sv. obhajilo in molili za povišanje in slavo svete matere Cerkve na dan Marijinega vnebovzjetja.*
4. *Delni odpustek 300 dni za tiste, ki se bodo, čeprav nečlani, udeležili procesije, ki se v čast zgoraj omenjenega svetnika opravlja prvo nedeljo vsakega meseca in letu.*

Ex audientia SS. - Die 28. septembris 1850 (Iz avdience n. s. - dne 28. septembra 1850)

Presveti naš gospod Pij IX., po Božji previdnosti papež, je dobrohotno sprejel prošnjo prosilca, ki sem jo podpisani prenesel skoraj tako, kakor je bilo zahtevano, brez odpošiljanja kakega Pisma. dominicus fioramonti, prevajalec latinskih pisem

V avdienci 28. septembra je njegova svetost, ki je hotela pokazati svojo posebno naklonjenost do dečkov, ki obiskujejo oratorije v mestu Turinu, ustno razširila na Družbo sv. Alojzija vse odpustke, ki jih je dodelila Družbi sv. Frančiška Saleškega; ta razširitev milosti je bila po prosilcu pisno sporočena don Bosku. Papež je obdaril s popolnim odpustkom tiste, ki bi opravili šest nedelj v čast sv. Alojziju Gonzagi. Te nedelje so lahko pred praznikom sv. Alojzija ali po njem v teku istega leta. Ta odpustek je mogoče dobiti vsako nedeljo s prejemom svetih zakramentov in z uresničenjem kakega dobrega dela. Prav tako je deležen odpustka 300 dni vsak, ki se udeleži procesije na čast sv. Alojziju in na dan, ko se slavi praznik zavetnika vsakega oratorija. Vsi ti odpustki so podeljeni za vedno.

10.

POGLAVJE

*Smrt viteza Di Santarosa – Izgon servitov – Mons. Frasoni v Fenestrellah
– Obsodba drugih škofov – Preiskava pri oblatih in ljudski nemiri – Don
Bosko in oblati – Neuspela demonstracija proti Oratoriju – Servitom vrnejo
zaplenjeno imetje – Grda herezija don Grignaschija –
Don Bosko ga obišče v ječi v Ivreji*

OČETU PREDSTOJNIKU REDA MARIJINIH SLUŽABNIKOV – servitov, ki je s paterom Karlom Baimo prišel v Pianezzo, je mons. Frasoni dejal: »Jeza in srd se zgoščujeta, zgodile se bodo žalostne stvari, načrt je izdelan, sredstva so pripravljena.« Potem je namignil na izgon sinov sv. Ignacija: »Najprej Jezus (jezuiti), potem Marija (serviti) in potem vsi drugi svetniki (redovne družbe) in končno jaz. Da, tudi jaz bom moral iti v izgnanstvo. Boste videli.«

Žalostna predvidevanja so se kmalu uresničila. Tako so se v don Bosku in njegovih dečkih odprle stare rane.

Eden izmed tistih, ki so glasovali za Siccardijev zakon in je s tem zapadel izobčenju, je bil vitez Peter Derossi di Santarosa, minister za poljedelstvo in trgovino. Spadal je pod župnijo sv. Karla, ki so jo upravljali serviti, kjer je bil župnik, predstojnik in provincial pater Bonfilio Pittavino, redovnik, ki je združeval v sebi veliko dobroto srca in nepopustljivo zvestobo svojim svetim dolžnostim. Proti koncu julija je Santarosa težko zbolel in je prosil za sv. zakramente. Sicer se je spovedal, toda za prejem svete popotnice je župnik od njega zahteval primeren preklic vsega hudega, ki ga je prizadejal Cerkvi. Santarosa se je najprej obotavljal, potem pa je le privolil, a je 5. avgusta umrl, ne da bi prejel sveto popotnico.

Sorodniki, prijatelji, ministri, senatorji, poslanci, med njimi tudi grof Kamil di Cavour, časnikarji in pisuni so razglašali nestrpnost župnika in nadško-

fa in ju obtoževali, da sta izsiljevala pokojnikovo vest. Krdelo brezdelnežev in potepuhov, skoraj sami prebežniki iz drugih italijanskih držav, so razsajali po ulicah, napadali samostan servitov in z divjimi besedami grozili župniku. Malo je manjkalo, da ga niso raztrgali na koščke. Med pogrebnim sprevodom niso nehali žvižgati in razsajati, tako da so velikokrat prekričali petje speva Usmili se me, Bog.

Dne 7. avgusta so očeta Pittavina in njegove redovnike izgnali iz samostana, ki se ga je polastila vlada. Prisilili so jih, da so sedli v že pripravljene kočije, in jih nekaj odpeljali v Alessandrijo, nekaj pa v Saluzzo.

Po servitih je prišel na vrsto mons. Frasoni. Dan po smrti Santarosa sta v imenu vlade prišla v Pianezzo, kjer je bil nadškof na oddihu, grof Ponza di San Martino in vitez Alfonz La Marmora, obrambni minister, in zahtevala od njega, da se odpove nadškofiji. On je to odločno odklonil in odkritosrčno odvrnil: »Imel bi se za bojazljivca, če bi se v za Cerkev tako težkih časih odpovedal škofiji.« Dan pozneje, 7. avgusta so se v Pianezzi pojavili karabinjerji in ga odpeljali v ječo v trdnjavi Fenestrelle, visoko v Alpah, kjer vlada dolga in ostra zima z vetrovi, sneženjem in hudo meglo. Poveljnik Alfonz Sonnaz ga je vljudno sprejel, vendar ga je moral zapreti v nekaj sob in ga strogo nadzorovati. Ministrstvo mu je celo prepovedalo, da bi se smel spovedati pri kapucinskem patru, ki je bil za kaplana v trdnjavi. Malo pozneje so za kazen, ker je bil eden izmed sodelavcev Armonie, iz predsedstva akademije Superga odstranili teologa Viljema Audisia, znanega vzgojitelja duhovnika. Tako je akademija ostala brez stalnih članov. Prav tako je bil po zakonu obsojen na en mesec ječe Siccardi, nadškof v Sassariju, ki pa je zaradi bolezni prestal kazen v svoji palači, medtem ko so nadškofu v Cagliariju odvzeli vse dohodke, ga izgnali iz kraljevine in s silo odpeljali v Civitavecchio.

V Turinu je bil del prebivalstva iz sebe zaradi strahu, drugi pa pijan od sramotilnih člankov časopisov in odvratnih izmišljenih obrekovanj, ki so jih objavljali. Neki slepec je ob spremljavi kitare po vseh ulicah in trgih sredi razbrzdane ljudstva prepeval pesem, polno napadov na nadškofa Frasonija. Dne 12. avgusta 1850 je šel javni tožilec v spremstvu dvanajstih karabinjerjev z velikim hrupom preiskovat dom oblatov pri Mariji Tolažnici v Turinu, da bi tam dobil dokaze za Frasonijevo krivdo. Sumili so, da so oblati Frasonijeve sodelavci in da delajo v škodo države. Ker so se širile novice o zaroti, je razgrajala tudi razgreta množica tako divje, da so morali najprej pomnožiti število stražnikov in karabinjerjev, potem poslati še bersaljerje in nato še narodno gardo, vendar jim ni uspelo razgnati kričačev in razgrajačev. Proti večeru je nasilje tako naraslo, da so morali s silo razbiti naval množic. Državni tožilec je tedaj stopil pred

vrata samostana in prebral izjavo, iz katere je bilo razvidno, da kljub natančni preiskavi ni bilo mogoče najti ničesar, kar bi potrjevalo krivdo redovnikov. Množice so se razšle, toda časopisi v službi revolucije so pisali, da so dokazi za zaroto obstajali, a so zarotniki zbrisali vsako sled o zaroti.

Po pripovedovanju teologa Reviglia je don Bosko prav takrat napisal knjižico oziroma članek v obrambo redov. Zaradi zvez z vplivnimi osebami je dosegel, da niso izgnali oblatov, in tako preprečil gotovo uničenje. Vsi poznajo don Boskovo naklonjenost do teh redovnikov in kako je več njegovih fantov, spodbujenih z njegovim prigovarjanjem, vstopilo v njihove vrste. Toda medtem ko je branil oblate, je moral misliti tudi nase, kajti sektaši so pripravljali proti njemu divje napade. Vsi so ga poznali kot odločnega branilca prave Cerkve. Sovražniki Cerkve pa so se odločili in potem tudi uresničili svoje načrte tako, da so zmanjševali območje don Boskovega vpliva vsakokrat, ko so pripravljali nove napade na Cerkev in papeža. Ljudstvu so ga prikazovali kot sovražnika novih uredb in duhovnika, ki se da voditi jezuitskemu duhu, kot fanatičnega vzgojitelja klečep-lazcev in sovražnika svobode. Trdili so, da je nadškofov pomagač in prav tak zarotnik. Dne 14. avgusta so pripravili odvratno demonstracijo v Malem zavetišču sv. Frančiška Saleškega z namenom, da bi ga razbili in spodili od tod don Boska. Javnost še ni nič vedela o tem načrtu, ko je gospod Volpotto, ki je v don Boskovem imenu poslal na senatsko zbornico prošnjo za pomoč, prišel tistega dne in ga opozoril na nevarnost, ki mu preti. Svetoval mu je, da naj se umakne. Don Bosko je poklical mater in ji naročil, naj prav ta dan zagotovo pripravi večerjo. »Ta je pa dobra,« je dejala Marjeta, »zakaj mi to naročaš? Zakaj se bojiš, da je ne bi pripravila?« »Zato, ker zagotovo ne bom zapustil Turina, pa naj se zgodi karkoli že.«

Kakor je bilo sporočeno, bi morala proti četrti uri popoldne priti pred Oratorij razgrajaška tolpa, pa ni bilo nikogar. Tudi naslednji dan ne in niti tretji dan. Kaj se je zgodilo? Potem ko je razgrajaška množica opravila z oblato, se je odločila za Valdocco. Množica se je valila proti Valdoccu, ko je neki demonstrant, ki je poznal don Boska in že večkrat izkusil njegovo dobroto, se povzpел na voz in glasno rekel: »Prijatelji, poslušajte me. Nekateri zmed vas bi radi šli v Valdocco in kričali tudi proti don Bosku. Poslušajte moj nasvet in ne hodite tja. Ker je danes delavnik, tam ni nikogar razen njega, njegove stare matere in nekaj otrok, ki jih ona dva vzdržujeta. Namesto 'dol z don Boskom' bi morali kričati 'naj živi don Bosko', kajti don Bosko ima rad otroke revežev in jim pomaga.«

Neki drug govornik je stopil na njegovo mesto in kričal: »Don Bosko ni zaveznik Avstrije, on je pravi človekoljub, on je človek ljudstva. Pustimo ga pri miru.

Ne kričimo 'naj živi' niti ne 'dol z njim', temveč pojdimo drugam. Te besede so pomirile in ustavile tolpo, ki je šla potem kričat k dominikancem in barnabitom.

Kljub vsemu je don Boska čakalo nepredvideno in neprijetno presenečenje. Vlada, ki se je polastila celo opreme servitskega samostana, je poslala del premoženja v Valdocco. Nekateri so hoteli, da bi don Bosko zavrnil to pohištvo, toda don Bosko je vse sprejel. Vendar se za vse ni nič zahvalil in takoj sporočil patru Pittavinu v Saluzzo, naj pridejo po svojo lastnino. Prosil ga je samo, da bi mu prepustil eno mizo, ki jo potrebuje za svoje fante. Seveda so mu jo z veseljem podarili. Tako so spoštovani očetje serviti dobili nazaj, kar je bilo njihovega, in don Bosko je, ne da bi storil karkoli protipravnega, preprečil trčenje z vlado, kar bi mu moglo povzročiti veliko škodo. Ta dogodek je velečastiti p. Franc Faccio iz reda Marijinih oblatov in kurat pri sv. Karlu pripovedoval kanoniku Anfossiju.

Sredi teh za duhovščino in kler tako slavnih dogodkov - saj je Jezus imenoval blažene tiste, ki trpijo za pravico - je duhovništvo dobilo hud udarec z obsodbo don Antona Grignaschija. Ta gospod je bil doma v Corconiju na obrežju sv. Julija pri Orti v novarski škofiji. Po duhovniškem posvečenju je vse od 1843 upravljal rektorat v Cimamuleri. Odločil se je za bogokletno prevaro, češ da je Bog uporabil njega, da se tretjič pokaže na svetu in da je on sam učlovečeni Jezus Kristus. Trdil je, da je prišel na svet, da bi ustanovil novo Cerkev, ki naj bi nadomestila katoliško Cerkev, in je v tem smislu oznanjal nauk, nasproten nauku Cerkve. Delal je čudežna in skoraj neverjetna dejanja, ki jih je bilo mogoče razlagati samo s sodelovanjem hudega duha, a so jih njegovi občudovalci imeli za Božje čudeže. O neki ženski po imenu Lana, ki jo je on prevaral, je trdil, da je Devica Marija. Nesrečnica je privolila v to igro: oblačila se je in obnašala tako, kakor si je ona mislila, da se je oblačila in obnašala mati Božja Marija. Don Grignaschi jo je sredi cerkve postavil na podstavek, pred katerim so bile prižgane sveče, kakor bi bila kip. Nekaj žensk, ki so se vključile v novo sekto, je poklekalo pred njo in jo prosilo milosti.

Neki duhovnik, ki ga je poslala škofijska pisarna, je stopil v cerkev in videl, kako so častili to nesrečno žensko. Da ne bi povzročil kakšnih neredov, je šel v zakristijo in vprašal cerkovnika:

- »Kakšen praznik obhajate danes?«
- »V tem času ni nobenega praznika.«
- »Kako se imenuje Marijin kip, ki stoji v cerkvi?«
- »Ah,« odvrne zakristan in skomigne z rameni, »to je rdeča Marija.«
- »Kaj pravite, rdeča Marija?«
- »Da, Marija don Grignaschija.«

Ko je škof v Novari zvedel za vse to bogokletno početje, je don Grignaschija poslal iz župnije in mu prepovedal opravljati duhovniško službo. Don Grignaschi je prišel v Turin in don Bosku razložil svoj nauk. Ta ga je ves zgrožen skušal z razlogi in obljubami spraviti s krive poti, a mu ni uspelo. Don Grignaschi pa je taval sem in tja po raznih krajih tudi Casalesa in se končno ustavil v vasici blizu Viarigija na Astižanskem, kamor je pripeljal tudi rdečo Marijo, ki mu je služila za deklo. Tu je bilo glavno prizorišče njegovih neslavnih del. Ko je s svojimi spiritističnimi prevarami preslepil župnijskega upravitelja in duhovnike iz bližine, je s svojimi krivimi nauki prevaral tudi večino tamkajšnjih ljudi. Zlorabljal je zakramente, se prikazoval po hišah pri zaprtih vratih, bral skrite misli, pripovedoval o ukazih, ki jih je prejemal iz nebes, in delal nedopovedljive stvari. Ljudje so bili kakor hipnotizirani. Ko je bil zdoma, so prihajali odrasli moški in krepki fantje tudi 18 ali 20 milj daleč, izmučeni od poti, na tešč in lačni, samo da bi ga videli in slišali. Sedeč na prestolu, je sprejemal svoje pripadnike, ki so poklekali pred njim, in on jim je odpuščal grehe z besedami: Jaz, Gospod Jezus Kristus, te odvežem tvojih grehov, v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Amen. Svoje krive nauke je širil s pomočjo oseb, ki si jih je pridobil za vero in so se delale svete in pobožne z namenom, da bi ga ljudje imeli za izrednega človeka in drugega odrešenika.

S svojim pogledom je prešinjal in omamljal duše. O tem so povsod govorili. Gospod B... se je norčeval iz vsega, kar so pripovedovali o tem magičnem pogledu, in je hotel sam obiskati Grignaschija. Kakor hitro je vstopil v njegovo stanovanje, ga je prevzel strah, in ko je prišel pred njegovo obličje, je ta zapičil vanj svoj pogled, tako da si ga je na mah pridobil. Ob besedah »Pričakoval sem te; vedel sem, da moraš priti« je padel na kolena. Od tega trenutka je bil ves njegov. Prepričal ga je, da je on, gospod B..., sveti Pavel, medtem ko je bil neki drug njegov znanec sv. Peter. Pustil si je rasti brado in se je s tovarišem pokoraval Grignaschiju, kakor je želel in ukazoval. Moral je opravljati dolge molitve, se postiti, iti v gostilne, poklekovati med mizami ter prositi ljudi, da ne bi več žalili Boga s preklinjanjem, nezmernostjo in igranjem. Bilo je še veliko drugih reči, ki bi se jih sramovali storiti, če ne bi bili na tak način prevarani. Kakor ti so bili z malo izjemami tudi vsi drugi prebivalci. B..., ki nam je sam poročal o tej stvari, si ni znal razložiti te obsedenosti. Pa je bil bogat, razsoden, dobrodelen človek in precej izobražen.

Spreobrnil se je, potem ko je poslušal don Boskove pridige.

Grdobije, ki jih je sekta počenjala, so dosegle take razsežnosti, da je moral državni tožilec, potem ko se je vse izvedelo v javnosti, Grignaschija s trinajsti-

mi glavnimi sodelavci, med njimi tudi rdečo Marijo, vreči v ječo in jih postaviti pred sodišče v Casalu. Časopisi tega leta so polni te sramotne sodne razprave.

Dne 15. julija 1850 je sodišče - kljub odvetniku Angelu - Brofferia Grignaschija obsodilo na ječo, njegove sodelavce pa na različne kazni. Grignaschijeva obsodba in kazen sta spravila na noge celo občino Viarigi, ker je bila večina prebivalcev pripadnikov nove sekte. Da ne bi prišlo do hujših neredov, je vlada razglasila vojno stanje. Ker pa uporaba sile ni mogla vzpostaviti reda, sta škofa Casaleja in Astija skušala pomiriti duhove z oznanjevanjem miru in ljubezni. Končno se je monsinjorju Articu s pridiganjem, ki je trajalo petdeset dni, z velikušnimi podporami revežem in obiski bolnikov posrečilo odpraviti nasprotovanje in pohujšanje, pripraviti mnoge, da so se odpovedali novi veri, in tako dati povod za preklic vojnega stanja. V deželo se je vrnil mir. Toda veliko jih je vztrajalo v zmoti.

Don Grignaschija so odpeljali v grad pri Ivreji, kjer je moral sedem let delati pokoro za svoj nepremišljeni misticizem. Kot človek, ki ga je obsedel hudobni duh, je vztrajal pri svojem božjem poslanstvu. Toda samota ga je silno mučila. Don Bosko pa ni pozabil nanj. Po pripovedi teologa Savija Ascania je imel navado dvakrat na leto iti v Ivrejo, kjer je obiskal tudi ječe. Imel je priložnost večkrat govoriti z nesrečnim odpadnikom in se tako vtihotapiti v njegovo srce. Prepričal ga je, da je s svojim slabim obnašanjem storil veliko hudega samemu sebi in drugim. Ta mu je obljubil, da bo spremenil življenje in začel svoje spreobrnjenje s prenašanjem trpljenja v duhu krščanske potrpežljivosti. Ko je don Bosko videl, da so jetniku njegovi obiski prijetni, se je pogosto vračal, z njim govoril in mu s preudarno denarno podporo pomagal na noge. To je delal ob pridiganju v stolnici, v času duhovnih vaj za klerike v semenišču in ob obiskih krajevnega škofa, ki je urejal Katoliško branje in razpravljal z njim o cerkvenih zadevah in poslih.

11.

POGLAVJE

Don Bosko in grof di Cavour – Zgodovinsko razmišljanje – Mons. Frasoni v izgnanstvu in don Boskov obisk – Grofovi tajniki

V TEM ČASU JE BIL GROF KAMILO DI CAVOUR ves navdušen za Oratorij. Pravo čudo je, da je don Bosku uspelo pridobiti za Oratorij ugledne osebnosti, ki so bile sicer nasprotne Cerкви. Videti je bilo, da bi s svojimi varljivimi vpljundnostmi, z velikodušnimi obljubami pomoči njegovim ustanovam, s ponudbami vseh mogočih odlikovanj in z uslugami, ki so mu jih izkazali, mogli omajati don Boska v njegovi pobožnosti, zvestobi Svetemu sedežu in religioznem prepričanju. Njegove dečke in ne gojence drugih priznanih ustanov so izbrali, da sta po dva izmed najmanjših oblečena v posebne obleke vsakih štirinajst dni vlekla številke pri kraljevi loteriji. To se je ponavljalo več let. Treba je reči, da je vlada krepko vračala usluge, ki jih je don Bosko izkazoval družbi. Toda don Bosko se je znal z junaško srčnostjo vedno odločno boriti za Božjo stvar, ne da bi pri tem pokazal najmanjšo senco oziranja na ljudi.

Toda don Bosko se je, kot smo mogli to že sami večkrat občudovati, držal nasvetov Pridigarja: »Če te tak mogočnež pokliče k sebi, se umakni. In prav zaradi tega te bo znova in znova poklical. Ne bodi vsiljiv, da te ne bodo pogнали čez prag, vendar se ne drži toliko ob strani, da bi pozabili nate. Ne skušaj govoriti z njim kot z enakim in nikar ne zaupaj množici njegovih besed. Ko te bo pripravil h gostobesednosti, te bo skušal in izvlekel iz tebe tvoje skrivnosti. Njegov ponosni duh bo ohranil tvoje besede in si ne bo pomišljal, da bi ti škodil. Pazi sam nase in bodi pozoren na vse, kar ti govorijo, kajti hodiš na robu prepada. Ko boš slišal govoriti take stvari, se ti bo zdelo, da sanjaš, toda zdrami se.«

Grof Kamilo, globok poznavalec ljudi in njihovih strasti, je bil izurjen v umetnosti rabe teh spoznanj za svoje cilje. Pogosto je prihajal v Valdocco na obisk k don Bosku in je želel, da bi tudi on prihajal k njemu v njegovo palačo od časa do časa na kosilo ali zajtrk. Priča tega je bil Karel Tomatis. Grof je kazal veliko veselje, ko mu je don Bosko pripovedoval o prazničnih oratorijih, vpraševal je o njegovih načrtih in upih za bodoči razvoj njegovih ustanov in mu obljubljal, da mu bo v vsem velikodušno pomagal. Don Bosko se je pogovarjal z njim zelo spoštljivo, kot je primerno za podrejenega, enkrat zelo odkritosrčno, drugič previdno, vendar pa tako ljubeznivo, da osvaja srca. Grof je ostal naklonjen don Bosku tudi potem, ko je nasledil Santarosa v ministrstvu za poljedelstvo in trgovino, in tudi potem, ko je postal predsednik vlade in pobudnik vrste vladnih zamisli. Don Bosko je pripovedoval: »Grof Kamilo, ki je bil v Piemontu eden izmed vodij sektašev in je storil veliko hudega, me je imel za svojega prijatelja. Večkrat mi je svetoval, da bi ustanovil moralno osebo za ustanovo oratorijev. Da bi izpolnil neko njegovo zamisel, mi je nekega dne ponujal nič manj kot en milijon v korist mojih ustanov. Ker nisem vedel, kaj naj bi storil s podobno ponudbo in kaj naj bi mu odgovoril, sem molčal in se sam pri sebi smehljal. Nato je on zopet povzel besedo: 'Se boste odločili?' Vljudno sem mu odgovoril, da mi je zelo hudo, ker ne morem sprejeti tako velikodušne ponudbe. 'In zakaj ne?' je odvrnil grof in me začudeno gledal. 'Zakaj zavračate tako veliko vsoto, ko potrebujete vse in vsakogar?' 'Ker, gospod minister,' sem mirno odvrnil, 'če bi sprejel, bi mogoče tisti milijon jutri zopet vzeli in mogoče prav vi, čeprav mi ga danes tako velikodušno ponujate.' Grof se zaradi tako odkritosrčnega odgovora ni užalil, temveč je samo spremenil pogovor. Zdi se, da je don Bosko videl prihodnost človeka, ki se je zavzemal za ukinitev redov in zaplembo cerkvenega premoženja. In ali ni občudovanja vredna odkritosrčnost, s katero je povedal to, kar je mislil? In ali za temi ponovnimi ponodbami podpore, tudi od vlade, ni videti skritih načrtov, ki jih je pletel Cavour? Ali ni mogoče imel čisto izdelanega načrta?

Tudi to nam je pripovedoval don Bosko: »Nisem se preveč lahko odzival na pogosta povabila, da bi sedel z njim za mizo. Ker pa sem nekajkrat moral z njim obravnavati pomembne stvari, sem šel bodisi v njegovo palačo bodisi v ministrstvo. Že ko je bil minister, mi je večkrat odločno rekel, da me noče sprejeti v avdienco drugače kot na kosilo ali k zajtrku. Ker pa jaz potrebujem njegove usluge, vem, da je pri njegovi mizi vedno prostor zame. 'To so trenutki,' je menil grof, 'ko se lahko o vsem svobodno pomenimo. V uradu je preveč ljudi in moremo izmenjati malo besed, rekel bi po sili, in potem zopet iti narazen.' Tudi njegov brat markiz Avgust je določil iste ure in ni hotel z menoj govoriti o

mojih potrebah drugače kot pri mizi. In jaz sem se moral prilagoditi sicer tako vljudnim, čeprav neprijetnim pogojem. In zgodilo se je, da sem moral nekega dne h grofu zaradi neke nujne zadeve. Ta me ni hotel sprejeti in me je dal pripeljati v bližnji salon. Prosil me je, da naj malo počakam, ker je na vsak način hotel kositi z menoj; obljubil je, da me bo poslušal. In resnično mi je potem v vsem ustregel.«

Večkrat smo potem premišljevali, kaj je mogel don Bosko tako pomembnega prositi grofa Kamila. Zdi se, da je prosil za oblate. Tudi nam je znano, da je po grofovem zavzemanju dobil prostor za prvo loterijo in oprostitev poštnih takse. Kaj drugega nam ni znano. Zdi se, da ni šlo za denarno podporo, ker nismo našli nikakršnih podatkov in tudi on sam ni o tem nikdar govoril. Tudi ni šlo za zaščito proti kakim sovražnikom, ker so se takrat oblasti zdele naklonjene Oratoriju. Ker don Bosko nič ne pove o omenjenih rešitvah prošenj, se zdi, da je šlo za obljubljeno in izpolnjeno skrivnost. To toliko bolj, ker nam je znano, da je na tak način uredil veliko zelo pomembnih vprašanj z drugimi osebami. Zato se vprašujemo: ali don Bosko ni nič storil, da bi kako olajšal ujetništvo svojega nadškofa? Od časa do časa je hodil v Fenestrelle k svojemu prijatelju kuratu don Janezu Krstniku Guigasu in je tam pridigal. Po pričevanju bivših gojencev je bil tam tudi 1850. Naši zapiski – preteklo je že sedem desetletij – niso ohranili dneva in meseca. Toda če premislimo, kje je bil don Bosko tisto leto, od kod je pisal svoja pisma, potem zagotovo lahko trdimo, da je bilo to konec avgusta ali na začetku septembra.

Ko so ga veliko let pozneje vprašali, zakaj je šel tisto leto v Fenestrelle, je brez nadaljnjega odgovoril: »Želel sem videti vrhove gora, kjer je potekala bitka pri Assietti, ker sem nameraval napisati zgodovino Italije.« Že takrat se nam je zdel čuden tak sprehod zaradi golega veselja, ker vemo, da je bilo proti don Boskovim navadam, zlasti v času, ko je bil tako zaposlen z najrazličnejšimi opravki. Prav tako se nam zdi čuden razlog za potovanje, saj je zgodovina Italije izšla šele 1856. Vendar takrat o tem nismo naprej razmišljali, ker nismo dvomili, da gre v resnici za skrivnost. Toda ko sedaj pomislim, da je bil za tistimi črnimi zidovi zaprt njegov nadškof in da je bil v dobrih stikih z družino Alfonza de Sonnaza, poveljnika trdnjave, se zdi, da tisti izlet lahko povežemo z besedami: »Tedaj je Cavour dovolil, kar sem ga prosil.« Je morda skušal priti do ječe svojega nadpastirja, je hotel bodisi ustno ali pisno po zaupni osebi sporočiti kake novice? Mogoče je to samo naša domneva. Je pa tudi res, da nam je don Bosko nekega dne zagotovil: »Nihče ne bo nikdar zvedel za zelo veliko stvari, ki sem jih storil v svojem življenju.«

Tiste dni so po naročilu Maksima d'Azeglia brez vsakega dokaza krivde, brez sodniškega procesa odvzeli monsinjorju Fransoniju dohodke od njegove menze in ga obsodili na izgon iz kraljestva. Zato so ga 28. septembra odpeljali iz trdnjave in ga na Alpah postavili na mejo. Ugledni borec za Cerkev si je izbral za mesto svojega izgnanstva Lyon, kjer so civilne in vojaške oblasti, duhovščina in laiki med seboj tekmovali, kdo ga bo bolj počastil. Tu so mu izročili veličastno izdelan pastoral, ki so mu ga poklonili Subalpinci. Iz Lyona je vse do svoje smrti naprej upravljal svojo nadškofijo, kakor je pač mogel in znal. Nasprotniki tega velikega nadškofa so si izmislili vse mogoče laži, da bi zasenčili njegovo slavo, in so ga ožigosali celo s trditvijo, da je spletkaril proti vladi in proti kralju. A vse zaman. Papež, piemontski, savojski, ligurski in drugi škofje in, lahko rečemo, ljudje vsega sveta so odobravalni njegovo ravnanje in mu v znamenje priznanja poslali bogate darove. Resnicoljubna zgodovina je že dokazala njegovo nedolžnost, in medtem ko bo njegovemu spominu za vedno ostala svetla stran v zgodovini, bo njegovim nasprotnikom ostala sramota nesramnih lažnivcev.

Mons. Fransoni tudi daleč od Turina ni nehal skrbeti za Oratorij in ga braniti ter priporočati don Bosku, naj poskrbi za nadaljevanje ustanove po svoji smrti. To mu je ponovil tudi po don Borelu in teologu Robertu Murialdu, ki sta ga obiskala v Lyonu. Don Bosko sam je vedno hodil k njemu po nasvete. Kanonik profesor Anfossi nam celo zagotavlja, da se je odpravil v Lyon na obisk k svojemu nadškofu in pokazal svoje spoštovanje tudi tistim, ki so ga izgnali.

Opis prijateljskih odnosov bomo končali z navedbo, da so se le-ti pretrgali leta 1855, ko so s silo zatrli veliko redovnih hiš. Vendar se grof ni pokazal nikoli sovražnega do don Boska. Božja previdnost je don Bosku kakor za šalo postavila ob stran dva odkrita občudovalca Oratorija in odlična katoličana. Prvi je bil že imenovani odvetnik Janez Krstnik Gal, ki je bil po Giobertijevem odhodu iz vlade imenovan za osebnega tajnika grofa Kamila in je do 1861 mogel poznati vse skrito spletkarjenje politike. Nato je bil zaposlen v zunanjem ministrstvu, dokler ni leta 1870 odšel v pokoj. Vsako leto je večkrat obiskal don Boska: najprej iz Torgnona v dolini Aosta, kjer je bil doma, in pozneje iz San Rema, kjer je imel navado prezimovati. Drugi je bil vitez Cugia Delitala, ki je prevzel mesto advokata Gala in je ostal osebni tajnik grofa Cavourja vse do njegove smrti. Ohranjene so nam prisrčne pesmi, ki jih je Delitala pošiljal don Bosku ob njegovem godovnem dnevu. Don Bosko je imel prijatelje povesod.

12.

POGLAVJE

Duhovne vaje v Giavenu – Don Boskovo pismo don Borelu – Don Boskova dobrohotna ljubeznivost do eksercitantov – Trgovec in opice – Don Boskove pridige – Obisk na žegnanju sv. Mihaela – Vrnitev v Turin – Ozdravitev trdovratne vročice – Pretnje fantov Oratorija in odpuščanje

SEPTEMBRA JE DON BOSKO POPELJAL veliko svojih fantov za en teden na duhovne vaje v malo semenišče v Giavenu, ker zaradi počitnic tam ni bilo semeniščnikov. Na pot so se odpravili peš tako gojenci zavetišča kakor nekateri fantje iz treh oratorijev, ki so si mogli izprositi dovoljenje od svojih staršev in delodajalcev. Z njimi je bil teolog Robert Murialdo. Fantje so med potjo prepevali Marijine pesmi in moralne napeve, ki so se jih naučili v Oratoriju. Don Bosko se je peljal v kočiji, da bi v Avigliani pripravil kosilo oziroma spremljal tiste, ki zaradi bolezni ali slabosti niso mogli iti peš. Ko so prišli v Avigliano, so si na obrežju jezera privezali duše z dobrim kosilom. Ob tej priložnosti so imeli srečo, da so se spoznali z dobrodelnim duhovnikom Viktorjem Alasonattijem, ki je zelo cenil Oratorij in neizmerno imel rad don Boska.

Za hrano in druge potrebščine med duhovnimi vajami je don Bosko dobil podporo od Ustanove sv. Pavla, kar je bila prava sreča. Duhovne vaje so pridigali dekan kapitelske cerkve kanonik Arduino, znan po svoji učenosti in gorečnosti, teolog Giorda in don Bosko. Za spovedovanje je priskočil na pomoč teolog Robert Murialdo, ravnatelj oratorija Angela varuha. Da bi duhovne vaje prinesle koristim večjemu številu, so povabili tudi fante iz domačega kraja. Uspeh je bil velik.

Don Mihael Rua je po mnogih letih pripovedoval, kako se je don Bosko z očetovsko dobroto zavzemal zanj in za njegove tovariše in kako je skušal z ljubeznivo dobroto ob toliki deški razigranosti doseči tišino in pozornost.

S teh duhovnih vaj je don Bosko pisal don Borelu:

Predragi gospod teolog!

Prepričan sem, da boste z veseljem prebrali novice z duhovnih vaj, ki smo jih odlično začeli. Število udeležencev je naraslo na sto trideset. Pri mizi nas je sto pet, drugi se udeležujejo samo duhovnih vaj. Pridigajo: gospod župnik premišljevanja, teolog Giorda mlajši inštrukcije. Oba sta popolnoma izpolnila moje pričakovanje in pričakovanje sinov.

Od štirih do petih imamo odmor in danes ga niti eden ni hotel izkoristiti. Vsi so odšli v sobano za premišljevanje.

Tem fantom bi rad podaril spominčke in zato vas prosim, da bi mi priskrbeli vse, kar mislite, da je primerno: svetinjice, križce in podobno. Pozabil sem povedati, da so v moji sobi v Oratoriju pod zabojem rožni venc, ki sem jih nedavno kupil. Bi bilo prav, če bi dali vsakemu enega? Pojdite torej v mojo sobo in vzemite sto trideset rožnih vencev; tam blizu so z zlato obrezo vezani Preskrbljeni mladeniči, vzemite jih ducat in naredite samo en zavoj, izročite ga kočiji za Giaveno, ki vozi vsak dan izpred gostilne Fucina v Turinu v Giaveno. Povejte moji materi, da se počutim dosti bolje. Teolog Murialdo je malo hripav, Savio ima vročino, vratar iz Vanchiglie tudi, drugi so v redu. Molite, da bi se vse dobro izteklo. Pozdrave don Pacchiottiju, don Bosiu in drugim duhovnikom Oratorija.

Nimam časa, da bi več pisal; sporočite vsebino tega lista gospodu don Cafassu. Gospod naj vas spremlja. Dominus det.

Giaveno, 12. septembra 1850

Vdani prijatelj duh. JANEZ BOSKO

P. S. V kuhinji je nekdo pozabil majhen zavojček z drugim zavojem iz papirja. Prosim priložite ga k prejšnjemu.

V tem pismu je omenjen odmor. Don Bosko se je pogosto pridružil svojim eksercitantom, ki so se po kosilu in po večerji zbirali okoli njega. Jožef Brosio piše: »Vedno je imel v zalogi za pripovedovanje kak prijeten dogodek ali kako novo šalo, da nas je razveselil. Ni njuhal tobaka in je želel, da bi ga tudi njegovi gojenci ne. Toda takrat je potegnil iz žepa veliko škatlo, polno tega prahu. Vsi fantje so se zgrnili okoli njega in ga prosili, da bi jim ga dal malo. Don Bosko pa je dejal: »Tudi jaz bi si postregel, če bi bilo potrebno. V tem primeru bi dal vsakemu eno škatlo.« Takoj je nekaj starejših, med njimi Janez Gillardi in Jožef Randu, potegnili iz žepa svoje tobačnice. Njuhali so tobak po zdravnikovem nasvetu zaradi bolečin v očeh in zaradi glavobola ali pa po stari navadi. Tem je don Bosko napolnil tobačnice in skrbel zanje ves čas duhovnih vaj. Take pozornosti so mu čudovito osvajale srca.«

Zlasti v teh odmorih je don Bosko vpraševal sedaj enega sedaj drugega o vsebini pridig in o najpomembnejših točkah. Nekega dopoldneva je govoril o pohujšanju. Zato je med opoldanskim odmorom, obdan z mnogimi dečki, tudi z nekaterimi iz župnije, vpraševal, kaj je povedal. Vpraša enega, pa ne dobi odgovora; vpraša drugega, pa je ves zmeden; potem tretjega, četrtega, petega in vsi se praskajo za ušesi, ne da bi dali odgovor. »Oh, jaz ubogi revež,« je vzkliznil don Bosko. »Ali sem jaz govoril po nemško ali pa ste vi spali.« Končno se je oglasil neki deček: »Jaz, jaz se pa spominjam.« Česa se spominjaš?« Spominjam se zgloda o opicah.«

Don Boskova pripoved v obliki prilike je bila naslednja:

Neki prodajalec je s krošnjo na hrbtu hodil iz kraja v kraj in prodajal svoje blago. Nekega dne ga je, preden je prišel v določeno mesto, prehitela noč. Bilo je poleti. Nebo je razsvetljeval mesec in prodajalec, utrujen od dolge poti, se je odločil, da bo legel k počitku pod velikim drevesom. Da bi si glavo obvaroval pred nočno vlago, je odprl enega od svojih predalov in potegnil iz njega belo čepico, si jo poveznil na glavo in zaspal. V tem kraju so bile doma opice, ki so posedale na vejah dreves. Ko so videle tega človeka s čepico na glavi, so ga nagonsko hotele posnemati. Kaj so storile? Počasi in po tiho je ena splezala do tal, pobrskala po predalu, potegnila čepico in si jo poveznila na glavo. Potem so prišle še druge, si vsaka vzela čepico in se vrnila med vejevje. Igra je trajala, dokler je bila še kaka čepica. Prodajalec pa je sladko spal. Tudi opice so počivale s čepicami na glavah in videti je bilo, kot da bi bile nežne mlade deklice. Počasi se je noč prevesila v dan in naš prodajalec se je zbudil in hotel nadaljevati svojo pot. Toda žalostno presenečen je ugotovil, da so mu izginile vse čepice. »O, jaz ubogi revež, okradli so me in jaz sem uničen!« Ko pa je natančneje pogledal in se razgledal okoli sebe, je spoznal, da to niso bili tatovi, kajti ti bi mu vse odnesli, njemu pa so zmanjkale samo čepice. Kako je vendar to? Tedaj je po naključju pogledal kvišku in zagledal trumo opic s čepicami na glavah. »Ah, to so tisti poredneži!« In začel jih je plašiti, metati vanje kamenje, da bi jih prisilil, da bi odvrgele kapice. Toda opice so živahno skakale z veje na vejo in jim ni bilo do tega, da bi pustile svoja pokrivala. Po kaki uri neuspešnih poizkusov ubogi prodajalec ni več vedel kaj storiti. Obupan se je prijel za glavo in ves besen vrgel svojo čepico na tla. Ko so opice to videle, so storile isto. Dež čepic se je usul z drevesa in potolažil ubogega možakarja.

Mladi dečki delajo dostikrat tako kakor opice. Če vidijo, da drugi delajo dobro, delajo dobro tudi oni. Če vidijo, da kdo dela slabo, prav tako delajo slabo in posnemajo še hitreje. Od tod velika potreba, da postavimo pred njihove oči samo dobre spodbudne zglede in jih tisoče in tisoče milj oddaljimo od pohujšanja.

Ko je don Bosko ugotovil, da so se dečki izmed toliko stvari, ki jih je povedal v pridigi, spominjali samo nekaj zgodb, si je to zelo vzela k srcu. Odslej je prepletal svoja izvajanja s pogostimi zgledi in izrazitimi primerami. Hotel je čim bolj zaposliti njihovo domišljijo in tako razsvetliti spoznanje in vneti srca. Ta način mu je prinesel veliko sadu.

Pridigal je in razvnel svoje pripovedi s tolikim navdušenjem za zveličanje duš, da je nekega dne bruhal v jok in je moral zapustiti prižnico. Kleriku Saviju Ascaniu je ves potrta in ponižena dejal: »Nisem se mogel premagati.« Toda na poslušalce je naredil močan vtis.

Ob koncu duhovnih vaj je takole opominjal fante: »Opravite vsak mesec vajo za srečno smrt. Opravite vsak mesec dobro vajo za srečno smrt. Opravite vsak mesec gotovo in dobro vajo za srečno smrt.« O tem nam je poročal don Rua.

V plačilo za njihovo sprejemljivost in za razvedrilo duha je don Bosko po končanih duhovnih vajah svoje gojence povedel na izlet vse do svetišča sv. Mihaela. Godba na pihala iz Giavena z njenimi poskočnimi melodijami jih je hotela razveseliti na poti. Precejšen vzpon je bil prava radost.

Vodja je jahal na majhnem živinčetu in fantje, ki so korakali ob njem, so držali oslička ali prepevali takrat zelo priljubljeno pesem, ki se začena takole:

*Naj živi don Bosko,
ki nas vodi
vedno k luči,
kreposti,
ki v njem ni
nikdar ugasnila.*

Don Bosko pa je spremenil prvo vrstico in pel: »Naj živi Robert,« in se pri tem obrnil k teologu Murialdu, ki je bil tudi v družini. Od časa do časa so se ustavljali, glasbeniki so veselo igrali svoje melodije in pesem je odmevala od gorskih velikanov. Ob tem izrednem slavlju so ptiči preplašeni letali z veje na vejo in prebivalci so radovedno stopali pred hiše, da bi videli in slišali, kaj se dogaja. Osliček je migal z ušesi in skušal s svojim veselim riganjem uglasiti svoja čustva z godbo. To so bili prizori nikdar doživetega rajanja. Ko so dospeli na zaželeni cilj, so jih sprejeli ljubeznivi očetje rosminjanci, ki so dušnopastirsko upravljali svetišče sv. Mihaela. Don Boska je na duhovnike vezalo veliko prijateljstvo in vsakokrat, ko so prišli v Turin, so bivali v Valdoccu, ker sami še niso imeli svoje postojanke. Fantje so najprej obiskali svetišče in si nato ogledali še celo stavbo in zgodovinske znamenitosti. Don Bosko jim je vse natanko razložil, tako da so veliko izvedeli.

Kamor koli je don Bosko šel s svojimi fanti, povsod je najprej povedal zgodovino tistega kraja in kak znamenit dogodek, ki se je tam zgodil. Tukaj jim je pripovedoval: »To je cerkev sv. Mihaela della Chiusa, ki ji navadno pravijo svetišče sv. Mihaela, ker je posvečena v čast sv. nadangelu in je ena izmed najbolj znanih benediktinskih opatij v Piemontu. Na začetku, okoli 990, je bila to preprosta koliba, v kateri je neki Janez iz Ravene, mož svetega življenja, po navdihu sv. Mihaela začel živeti v samoti. Nekaj let pozneje je Hugon iz Montboisiera, ki so mu pravili Razparani, plemenitaš iz Alvernie, zgradil veličastno cerkev v gotskem slogu z obširnimi samostanom za menihe. Hugon je dal zgraditi samostan na lastne stroške v pokoro za svoje grehe. Zaradi tega je tudi romal v Rim in prepustil nadaljnjo gradnjo Atvertu ali Avvertu, opatu v Lusathe v Franciji. Ko je bila stavba dokončana, je poklical benediktinske menihe, ki so izbrali za prvega opata samega Atverta. Slava o njihovi svetosti se je razširila in samostan je štel tudi 300 menihov. Papeži, škofje, kralji in knezi so kar tekmovali med seboj, kdo jih bo obdaril z večjimi predpravicami in darili. Toda ko se je izgubila prvotna redovna disciplina, so 1383 samostan povzdignili v zvezno opatijo pod pokroviteljstvom savojskih grofov. To stanje je trajalo do francoskega vdora na začetku tega stoletja, ko so z vsem drugim ukinili tudi opatijo. Ko so potem po zaslugi naših vladarjev Karla Feliksa in Karla Alberta popravili poškodbe in še povečali blišč in sijaj, so vse prepustili očetom rosminijancem, ki so vas danes tako ljubeznivo in velikodušno sprejeli. Med tem hribom, na katerem smo sedaj in mu pravijo Piercheriano, in drugim hribom tam nasproti, ki se imenuje Caprasio, vidite tam zadaj dolino, široko kakih tisoč korakov. To je tako imenovano grlo ali vrata Susa. Tako se imenuje zato, ker zapira prehod vojskam, ki bi po tej poti prihajale iz Francije. Ta prehod je pomemben zato, ker je tu z zvižajo Karel Veliki prihitel na pomoč papežu in v hrbet napadel langobardskega kralja Deziderija, ga premagal in tako uničil njihovo kraljestvo v Italiji.«

Čeprav fantom ni bilo neljubo, da bi slišali za do tedaj nepoznane stvari, je proti poldnevu pritegnila njihovo pozornost neka druga posebnost. Jutranji pohod in oster gorski zrak sta v njih zbudila neko potrebo, ki ji po navadi pravimo glad. Zato si med obiskovanjem enega in drugega kraja niso mogli kaj, da ne bi pokukali v obednico; zdelo se jim je, da mora preteči še tisoč let, preden bo prišel trenutek kosila. Ta je končno le prišel in četudi niso bili vsi godbeniki, so jedli s tekom, ki je lasten tej zvrsti človeštva.

Ker svojih velikodušnih gostiteljev niso mogli poplačati s čim drugim, so jim priredili pevski in godbeni koncert. Don Boskovi sinovi so se tisti dan res veselo zabavali, toda še veliko večje je bilo veselje patrov, ki so se pomešali med

fante, jih vodili sem in tja in jim razkazovali znamenitosti. Po nekaj urah medsebojne zabave so se končno zbrali pred oltarjem, kjer so zapeli litanije in prejeli blagoslov z Najsvetejšim.

Ko so tako priklicali Božji blagoslov na vse pričujoče, so še enkrat zaigrali v slovo čuvajem slavnega svetišča ter okoli pete ure, ko so jim razdelili obilico kruha in sadja, polni hvaležnosti zapustili kraj in se odpravili v dolino. Ko so prišli do sv. Ambroža, kjer se pot razcepi v dvoje, so se za kratek čas ustavili. Godbeniki so zaigrali poslovilno koračnico in na koncu so tisti, ki so prišli iz Turina, zaklicali »naj živijo večno Giavenčani« in tisti, ki so prišli iz Giavena, »naj živijo Turinčani«. V bratskem razpoloženju so se razšli eni v Giaveno in drugi po Rivolski ulici v Turin. Med potjo so veselo peli, pobožno molili in pripovedovali šaljive zgodbe o don Bosku in teologu Murialdu, kot sta jih onadva znala vplesti v duhovne vaje. Zlasti so se spominjali priporočila, da naj bi vsak dan zmolili eno zdravamarijo s prošnjo, da ne bi nobeden od njih, ki so opravili duhovne vaje, prišel v pekel. »Kakšno veselje bo to,« jim je ponavljal dobri duhovnik, »kakšno veselje bo to, ko se bomo mogli sprehajati in delati izlete po neizmer- nih nebeških poljanah in hribih!«

Pozno v noč so prišli v Rivoli in večina je bila tako utrujena, da skoraj niso mogli več hoditi. Pred njimi pa je bilo 12 km poti. Don Bosku se je ob pogledu na te zbite fante trgalo srce. Popeljal jih je v neko gostilno in poizvedel, koliko vozov in omnibusov bi bilo treba, da bi vse prepeljali v Turin. Toda kljub dobri volji ni bilo prostora za vse in je moralo kakih 20 fantov peš nadaljevati pot do Turina. Toda don Bosko je zanje poskrbel. Potem ko jih je ohrabil z ljubeznivimi besedami, je poklical k sebi Brosia, tako imenovanega bersaljerja, in mu dal nekaj denarja, da bi vsem kupil dobro večerjo v kaki gostilni in jih poslal na pot. Tedaj so nekateri pomislili na Gospoda Jezusa, ki je ob pogledu na lačne in utrujene množice kot skrben oče vzkliknil »Hudo mi je zaradi teh ljudi« ter zanje poskrbel, da niso omahnili na poti.

Ko se je zadnja četa zadosti okrepila, se je napotila proti Turinu. Bil je že zelo pozno, in da bi iz src pregnal nočni strah in čim bolj skrajšal pot, je bersaljer uporabil majhne potegavščine. Vzel je v roke dva kamna in povabil vse, da so storili isto. Nato so vsi skupaj v ritmu začeli udarjati s kamnom ob kamen. Na tak način so uprizorili igro novega kova: kresali so iskre in si kot bobni udarjali korak. Vsi razgreti so proti enajsti uri prišli v Oratorij.

Dne 21. septembra je don Bosko podpisal uradno listino z imeni sto fantov, ki so opravili duhovne vaje, in jo predložil ustanovi sv. Pavla, ki je poravnala celotne stroške za duhovne vaje. K temu je bil dodan še drug seznam z devetimi

imeni, tako da iz naših arhivov lahko zvmemo za večino tistih, ki so bili v Giavenu na duhovnih vajah, in njihovo starost⁴.

O zgodovini teh duhovnih vaj in tega izleta smo namenoma poročali obširno. Želeli smo pokazati, kako globoko se je spomin nanje vtisnil v duše fantov, kako je don Bosko znal uvajati fante v življenje, katerega smisel je služiti Gospodu v svetem veselju.

Nekaterim je ta izlet dal celo priložnost za razmišljanje o posebnih don Boskovih krepostih. Don Bosko je mnogim, ki so se zatekali k njemu v boleznih in v prošnjah za druge milosti, priporočal posebne molitve in včasih celo zaobljube. Mladega Feliksa Reviglia je napadla težka mrzlica; posledice so bile tako hude, da so ga zdravniki razglasili za bebastega. Don Bosko ga je vzel s seboj na duhovne vaje v Giavenu in mu pri spovedi, kakor pripoveduje sam Reviglio, svetoval, da se je zaobljubil, da bo šest mesecev vsak teden hodil k spovedi. Istočasno mu je svetoval nekaj pobožnih vaj. To sredstvo je bilo bolj učinkovito kot vsa zdravila, ki mu do tedaj niso prav nič koristila, in v kratkem času je fant popolnoma ozdravel.

Neki drug sedemindvajsetletni fant, eden izmed starejših, ki so obiskovali Oratorij, čigar ime pa bomo rajši zamolčali, je vstopil v zakristijo prav v trenutku, ko je don Bosko hotel pristopiti k oltarju, da bi daroval sv. mašo. Jožef Brosio, ki je ministriral, je že imel v rokah mašno knjigo, kar mu je je ta prostaško strgal iz rok in se napotil, da bi ministriral. Don Bosko, ki je bil vedno za spravo, je videl, kako se je Brosio užalostil. Namignil mu je z očmi in pokazal, naj se umiri. Po maši je poklical Brosia k sebi in mu rekel: »Brosio, naredil si dobro dejanje, ko si popustil. O pravem času boš zvedel, kdo je ta fant.« Na žalost je don Bosko imel prav.

⁴ Iz don Boskovega rokopisa jemljemo naslednje podatke: Duhovne vaje v Giavenu 1850: Jožef Brosio, 21 let, Jožef Cumino 17, Jernej Diato 18, Herman Reffo 18, Tomaž Gaspardone 18, Mihael Testore 17, Evgenij Costa 18, Dominik Tirone 18, Janez Piumatti 18, Jakob Beglia 17, Jože Buzzetti 18, Janez Rastelli 19, Feliks Reviglio 18, Jožef Reviglio 17, Hiacint Cagliari 18, Karel Gastini 18, Jožef Chiosi 16, Jožef Canale 22, Klement Fornasio 21, Mihael Libois 18, Franc Borselli 20, Štefan Gotti 18, Micheletti st. 19, Micheletti ml. 17, Feliks Pagani 16, Lovrenc Montanaro 25, Lovrenc Porporato 16, Anton Ghiotti 28, Mihael Pasquale 16, Janez Gillardi 48, Matej Manuele 17, Cezar Chiala 16, Jurij Bruno 17, Jakob Bertolino 17, Janez Krstnik Bosselli 16, Štefan Margaretelli 16, Jožef Bruna 16, Angel Savio 17, Franc Bargetti 20, Zefirin Constante 17, Janez Valfre 20, Aleksander Croce 16, klerik Frančišek Casetti 16, Janez Bardissone 17, Jožef Comoglio 23, Jožef Rovetti 38, Dominik Marchisio 16, Franc Locatelli 17, Janez Ferrero 16, Mihael Rua 16, klerik Savij Ascanio 18, Jožef Odasso 16, Franc Rossi 17, Janez Bracotti 18, Jožef Battagliotti 18, Viktor Audenino 16, Alojz Ippolito 17, Janez Perim 16, Viktor Vaschetti 17, Franc Falchero 19, Lovrenc Pasero 17, Feliks Alasia 17, Jožef Casassa 16, Peter Gorino 33, Bernard Forno 38, Peter Piovano 25, Dositej Gilardi 40, Alfonz Casanova 26, Janez Gauter 22, Julij Rovere 19, Janez Bajetti 25, Peter Serale 16, Jakob Castagna 16, Bernard Gatta 22, Anton Rovaretto 17, Jožef Reviglio 16, Avguštin Giovannino 16, Anton Giacomelli 21, Jožef Barruco 35, Franc Leone 17, Evgenij Costa 19, Anton Comba 18, Janez Usseglio 19, Karel Tessa 17, Janez Brunelli 19, Franc Ricci 16, Jurij Vesso 17, Feliks Rosso 21, Feliks Ferro 17, Janez Demateis 22, Mihael Ferro 20, Janez Krstnik Picco 20, Rolando 17, Delfin Luciano 20, Pavel Marnetto 25, Jožef Randu 45, Hiacint Rosa 18, Guardi 19, Jakob Cagno 16, Albert Pezziardi 16, Modest Santi 17, Gavidencij Giovale, Janez Plano 16, Depetris 21, Franc Dalmasso 17, Franc Rufino 17, Irenej Giay 19, Alojz Davico 23, Alojz Usseglio 20.

Fant se je čez nekaj časa prodal protestantom. Zapustil je Oratorij in postal eden hujših razgrajačev im preklinjevalcev v Vrtnarici. Večkrat se je pojavil pred Oratorijem in strašil fante z namenom, da bi jih držal daleč od don Boska. Toda don Bosko je Brosia opozoril na nevarnost, zato ga je bersaljer nadzoroval. Nekega dne se je pojavil pred oratorijskimi vrati z dolgim bodalom in pripravljen zabosti vsakogar, ki bi se mu ustavljal. Eden izmed dečkov je takoj obvestil bersaljerja, medtem ko so drugi preplašeni zbežali na drug konec igrišča. Brosio se mu je približal in ga najprej zlepa prosil, naj gre svojo pot. Ko pa je videl, da lepo prigovarjanje nič ne pomaga, je nastopil bolj trdo. Toda človek je bil pijan, zato se je bersaljer oddaljil in od daleč opazoval, kaj bo storil. Nesrečnej je kmalu padel v roke pravici in don Bosko, ki so ga poklicali k pričevanju na sodišče, je dosegel, da so mu kazen odpustili. Sodišče pa je naročilo policiji, naj posebno varuje Oratorij. To se je zgodilo tako, da so možakarja kot nevarnega človeka izgnali iz Turina. To nam je povedal don Rua, ki je don Boska spremljal na sodišče.

13.

POGLAVJE

Nakup polja iz sanj – Pogajanja z Rosminijem za posojilo in načrt stavbe v Valdoccu – Don Bosko drugič v Stresi – Don Bosko v Castelnuovu – Odpustki za kapelo v Becchijih – Janez Cagliari se sreča z don Boskom

V PREJŠNJIH MESECIH DON BOSKO ni pozabil na predloge opata Rosminija. Zato je 20. junija s podpisano pogodbo Turvano za 7500 lir kupil od turinskega semenišča en joh (38 arov) kot vrt obdelane zemlje v obliki trikotnika. To je prostor, kjer po različnih preprodajah in ponovnih nakupih danes stoji cerkev Marije Pomočnice, tiskarniške delavnice in dvorišče.

Oče Karel Gilardi je medtem pisal don Bosku, da je opat Rosmini rade volje ugodil don Boskovi prošnji za najem posojila. Don Bosko mu je tako odgovoril:

Visoko cenjeni gospod!

Z velikim zadoščenjem sem prejel vaše ljubeznivo pismo, v katerem mi sporočate o odločitvi opata Rosminija. Ker je odgovor presegal vse moje pričakovanje, sem vam za vse še posebno hvaležen.

Sprejemam posojilo dvajset tisoč frankov za zidavo omenjene stavbe in dajem v zagotovilo hipoteko na poslopje. Kar se tiče dokončne ureditve za osebe, kraj in čas, pa preložimo na boljše čase. Ker sem sedaj v veliki denarni stiski zaradi najemnin, vas prosim, da mi odložite plačilo obresti za tri leta, ko bom kot lastnik novega Oratorija razbremenjen teh dajatev. To vam predlagam samo kot svojo željo in ne kot pogoj za pogodbo, ker se s predlogom strinjam tudi brez nadaljnjih koristi.

Da se bomo lahko dokončno o vsem sporazumeli, je potreben osebni sestanek obeh strani. Počakal bom samo tako dolgo, da dokončajo načrte za novo stavbo, da vam jih osebno prinesem in dobim za vso zadevo modre nasvete spoštovanega gospoda opata Rosminija.

Sporočite veličastitemu predstojniku mojo hvaležnost v upanju, da bo Gospod, ki je dopustil stike za naše dogovore, dopolnil delo v večjo korist duš, tako naših kakor drugih. V tem smislu imam čast, da se smem imenovati Vaše ugledne osebe ponižnega služabnika

JANEZ don BOSKO, poglavar porednežev

Turin, 13. julija 1850

Oče Gilardi je kot zastopnik rosminijancev takole odgovoril ravnatelju zavetišča v Turinu:

Stresa, 26. julija 1850

Opravičujem se zaradi odlaganja odgovora na vaše ljubeznivo pismo z dne 13. tega meseca in vam sporočam, da se moj spoštovani predstojnik o. don Anton Rosmini ne bi mogel za tri leta odreči sadovom vloženega kapitala. Je pa pripravljen odložiti efektivno plačilo v zameno za potrdila ali nakaznice – kakor se že temu pravi, ki bi jih vi izstavili.

Prečastiti predstojnik je z velikim veseljem sprejel na znanje vaš prihod in želi, da ne bi predolgo odlašali tudi zato ne, ker je dogovorjena vsota že vsa zbrana in vam jo kadar koli nakaže.

K. GILARDI P.

Don Bosko mu je odgovoril:

Dragi gospod don Karel!

Bojim se, da bi odlašanje mojega prihoda v Streso povzročilo negotovost glede našega dogovora, zato imam za potrebno, da pišem vaši cenjeni osebi in razložim, da so vzrok te moje zakasnitve edinole še neizdelani načrti stavbe, ki naj bi jo začeli graditi. Gospod Bocca mi je obljubil, da bo v tem tednu dokončal zaželeno delo, in tako upam, da se bom prihodnji teden lahko odpravil v Streso. Ker pa sem od 9. septembra zaposlen z duhovnimi vajami, vam sporočam, da če ne bi mogel priti v prihodnjem tednu, ne bom prispel do 16. septembra.

To je torej vzrok, da še nisem uresničil svojega potovanja, kakor je bila moja želja. Zato vas prosim, da me opravičite pri valečastitem gospodu opatu Rosminiju in mu zagotovite, da sem trdno odločen storiti, kar sem obljubil.

Istočasno s čustvi velikega spoštovanja izrekam, da si štejem v čast, da morem biti iz vsega srca v Gospodu vaše ugledne osebe vdani služabnik

JANEZ don BOSKO

Turin, 27. avgusta 1850

Dne 16. septembra 1850 je don Bosko iz Turina odpotoval v Streso. Glavni namen potovanja je bil dogovor o gradnji poslopja, obenem pa je želel natančneje spoznati pravilnik in disciplinsko metodo tamkajšnje hiše, ki je bila osrednja ustanova Družbe Božje ljubezni z noviciatom.

Proti polnoči so pripotovali v Santhia. Med potjo je spovedal kočijaža. Nato se je peljal skozi Vercelli in Novaro in prišel v Arono. Računal je, da bi se v Streso odpeljal z ladjo. Na prometnem uradu pa je srečal markiza Arconatija, svojega velikega prijatelja in dobrotnika Oratorija, ki mu je predlagal, da bi opustil pot po jezeru in prisedel v njegovo kočijo, ker bi ga on rad pospremil. Upal je, da bo tako potovanje za don Boska manj nadležno. Markiz je tudi predlagal, da bi don Bosko obiskal Aleksandra Manzoni. Don Bosko je sprejel ljubeznivo ponudbo. Vpregli so konje in v kratkem prispeli v Leso, kjer je tisti čas Manzoni preživljal svoje počitnice. Don Bosko je bil sprejet nadvse prijazno. Tam je opravil s slavnim pisateljem dejuné - kosilo v družbi nekaj njegovih sorodnikov. Manzoni mu je pokazal svoje rokopise, ki so bili zaradi številnih popravkov skoraj nečitljivi. Don Bosko se z Manzoniem ni nikdar več srečal in razen teh nekaj ur ob tem postanku ni imel z njim nikakršnih stikov več. Vendar mu je to srečanje zadostovalo, da je spoznal, da je za preprost in razumljiv slog treba zelo malo študirati in se truditi.

Z markizom sta nato nadaljevala pot in prišla v Streso, kjer so ga opat Rosmini in njegovi redovniki nadvse prisrčno sprejeli v upanju, da ga bodo mogli za vedno imeti za svojega sobrata. Ostal je samo pet ali šest dni in se dolgo pogovarjal z opatom. Govorila sta tudi o cerkvenem imetju, ki so nanj tako poželjivo prežali. Bilo je jasno, da stare oblike redov niso mogle več obstajati zaradi poželjivosti vlade, ki se je hotela polastiti skupne lastnine. Zato je bilo treba najti novo obliko redovne lastnine, za katero bi veljali enaki zakoni kot za druge državljane, obenem pa bi veljala tudi obveznost obljub. Don Bosko je sam pri sebi rešil vprašanje, opat Rosmini pa je bil prvi, ki je v pravilih svoje ustanove uskladi obljubo uboštva z osebno lastnino. Pokazal je don Bosku pravilnik Družbe Božje ljubezni, mu pojasnil zgodovino, nakazal razloge in predlagal potrditev Rima. Določil je, da naj vsak član ohrani svoje dobrine, vendar jih ne bi mogel prodati ali kakor koli razpolagati z njimi brez predstojnikove privolitve. Na tak način je bila obljuba uboštva zagotovljena, obenem pa so bile odstranjene nevarnosti skupne lastnine. Stvar se je zdela na začetku tako nova in nenavadna, da je rimska kongregacija, ki so ji predložili pravilnik v obravnavo, izrekla velike pomisleka. Toda ko je pokazal, da je bistvo kreposti v duši in ne v zunanjih stvareh in da redovno uboštvo obstaja v nenavezanosti na bogastvo in pripravljenosti, da se jim odpovemo in izpovemo dejansko uboštvo, so pravilnik odobrili. Rekel je: »Naše družbe ne bodo nikoli uknili, ker s tem ne bi nič pridobili.«

V Stresi se je pripetil dogodek, ki je vreden, da ga omenimo. Bogata in izobražena gospa Ana Marija Bolongaro je opatu Rosminiju darovala eno najlepše ležečih vil na obrežju jezera Maggiore, z vrtom in majhnim gozdičkom. Ker je

veliko učenih ljudi prihajalo k Rosminiju, bodisi zato da bi ga osebno spoznali, bodisi zato da bi imeli z njim znanstvene pogovore in zato, da ne bi povzročal nereda v hiši za novince, se je za to leto preselil v to stanovanje. Tukaj so se zbirali k znanstvenim razpravam njegovi gostje in bili primerno nastanjeni. Ker je don Bosko bival v samostanu, ga je Rosmini nekega dne povabil v hišo gospe Bolongaro. Don Bosko je privolil in se znašel sredi filozofov in znanstvenikov tistega časa, od katerih jih je bilo nekaj domačinov, drugi pa so prišli od drugod. Bilo je kakih trideset gostov, med njimi Nikolaj Tommaseo, pesnik in romanopisec Grossi, Napolitanec Ruger Bonghi, zdravnik Karel Alojzij Farini di Russi in še drugi, poznani iz italijanskih revolucij. Farini je priobčil Zgodovino rimske države. Zdel se je zelo umirjen v svojih sodbah. Don Bosko je prebral to knjigo, vendar pisatelja ni poznal in še manj se je mogel nadejati, da bi ga lahko srečal.

Pri mizi so govorili o političnih in verskih vprašanjih. Vendar sodbe, ki so jih izrekli, niso bile ravno najprimernejše. Skoraj vsi so se nagibali k modernemu liberalizmu. Kritizirali so odloke rimske vlade in hvalili italijanske vlade, ki so z nepravničnim postopanjem kršili pravice verskega sedeža. Opat Rosmini se ni pokazal nasprotnega nobeni teh izjav, ki so se tikale politike, in don Bosku, ki se je čutil najnežneje povezan s Svetim sedežem in zlasti s papežem, je bilo silno hudo. Toda ker je bil v tuji hiši in sredi tako slavnih ljudi, ki so bili dobro podkovani v znanosti, je molčal, ne da bi rekel besedo. Tedaj so začeli govoriti o novih odnosih med Cerkvijo in piemontsko državo. Izhodišče pogovora je bila Rosminijeva knjižica Ustava na osnovi socialne pravičnosti iz leta 1848, ki jo je sveta kongregacija postavila na indeks. Govorili so tudi o volitvah škofov, ki bi morale biti zaupane zborom duhovnikov in vernikov. Razprava se je močno vnela in je presegla meje pogovora med gosti. Don Bosko je bil tam, kakor da se ne bi zanimal za pogovor. Rosmini je v nekem trenutku opozoril navzoče, naj bi govorili bolj umirjeno in pustili to vprašanje. Bonghiju pa je potihoma dejal: »Don Bosko je tu.« Toda Bonghi mu je z mladostno predrznostjo odgovoril, misleč da ga don Bosko ne sliši: »Ta tepček nič ne razume.« Don Bosko se je delal, kot da ne bi slišal te žalitve. Toda Rosmini, ki mu tako govorjenje ni ugajalo in ki je vedel, koliko velja don Bosko tudi na znanstvenem področju, se je globoko zamislil. Proti koncu kosila je pogovor nanesel na Farinijevo Zgodovino rimske države, ki je prišla iz tiska. Ker je Rosmini opazil, kako je don Bosko ves čas med kosilom molčal, ga je povabil, da bi tudi on povedal svoje mnenje. Don Bosko je rade volje privolil, saj se mu je ponudila lepa priložnost za obračun. Brez očitanja, pa vendar zelo jasno je sredi splošnega pričakovanja povedal, da Farinijeva zgodovina ni vredna pohvale zaradi nekaterih zgodovinskih netočnosti in zara-

di gnojnice, ki jo zliva na posvetno posest papežev. Vsem je bilo takoj jasno, da dobro pozna Farinijev spis. Vsi navzoči so se zaradi te ostre kritike zasmeli, pritrdili njegovim izvajanjem in izrazili željo, da bi pogovor o tem nadaljevali. Ne da bi kaj slutil, je don Bosko nadaljeval. Ko je šlo za čast Cerkve in papeža, je bil neizprosno. Farini je neprizadeto molčal. Drugi pa so se zaradi nepričakovanega zapletljajava veselo zabavali. In sedaj si lahko mislite, kako je bil don Bosko presenečen, ko so ga vprašali:

»Poznate Farinija?«

»Ne poznam ga.«

»Poglejte ga, tu je. Imam čast, da vam ga predstavim.« Don Bosko se ni prav nič vznemiril. Vljudno je pozdravil Farinija, ga prosil odpuščanja in rekel, da ni imel namena nikogar žaliti. Vendar je ostal pri svojem in mu je povedal, kako je v poglavju Primeri v Romanji naredil več velikih napak. Vsi so pričakovali, da se bo Farini razjezil, se branil in se užalil. Toda nekako z veseljem je sprejel to razumno don Boskovo kritiko in se mu zahvalil z besedami: »Se vidi, da ste doma v zgodovini in da se spoznate na zgodovinske dogodke. Ugaja mi vaša odkritosrčnost. Nihče mi do sedaj ni povedal podobnih opazk.«

Sam Rosmini se je čudil don Boskovemu pogumu, in ko sta bila na samem, je vzkliknil: »Jaz si ne bi upal Fariniju povedati takih stvari.« Pa še nekdo drug je občudoval don Boska: Nikolaj Tommaseo.

Proti koncu tedna se je don Bosko vrnil s kočijo v Turin, ker je moral biti v nedeljo z dečki v Oratoriju.

Sedaj se je pripravljaj na pot v Castelnuovo. Ne pozabimo na velik napor, ki ga je imel z latinščino za štiri fante: Buzzettija, Gastinija, Bellia in Reviglia. Sedaj jih je skupaj popeljal v Becchije na praznik sv. rožnega venca, ki naj bi

ga obhajali še posebno slovesno zaradi duhovnih darov, ki jih je papež⁵ podelil na don Boskovo prošnjo. Poleg tega pa je želel, da bi si malo oddahnili, saj so si po tako napornem prizadevanju počitek zares zaslužili, kakor smo povedali v prejšnjem zvezku. Poleg teh štirih je vodil s seboj še nekaj drugih gojencev.

V naseljih, skozi katera so potovali, se je pogovarjal z ljudmi, ki so jih srečevali, in ljubeznivo vpraševal o pridelku. Vendar pri tem ni nikdar pozabil kake duhovne spodbude: »Kako nekaj lepega so nebesa, ki pa niso ustvarjena za lenuhe ... Pogum!« Drugič je govoril: »Kako lepo bo, ko bomo gledali Boga iz obličja v obličje.« Pogosto je ponavljal: »Pošiljajte svoje otroke k pouku katekizma in k sv. zakramentom. Zaupajte se popolnoma naši dobri materi presveti Devici Mariji. Bežite pred grehom, če želite, da bi Bog blagoslovil vaša polja in vinograde.« Njegovo govorjenje je bilo nenehna pridiga, pa najsi je govoril o čemer koli že. V Buttigleri se še vedno spominjajo besed, ki jih je ob tej priložnosti rekel zdaj enemu, zdaj drugemu.

Ko je prišel v Becchije, je takoj pisal pismo teologu Borelu, ki je bil vedno pripravljen skrbeti za Oratorij, ko se je njegov prijatelj mudil zunaj Turina.

Predragi gospod teolog!

Ker se Comba vrača v Turin, izrabljam priložnost, da vam sporočim nekaj naših novic.

Pet dni sem tukaj, pa se mi zdi, da sem si močno popravil zdravje, čeprav ne tako zalo učinkovito kot druga leta. Z leti se staramo. Savio se je končno popolnoma znebil vročine, tudi za Reviglia se zdi, da se mu stanje boljša. Drugim je dobro, če izvzamemo nemir, ki prihaja od stalnega hudega teka; pa za to imamo okusno polento.

⁵ Presveti oče! V nekem naselju Castelnouva v turinski škofiji je kapelica, kjer se daruje sv. maša in deli blagoslov z Najsvetejšim. Pridigarju don Janezu Bosku se zdi, da bi se močno dvignila pobožnost ljudstva, če bi vaša svetost podelila naslednje duhovne darove:

1. Delni odpustek 300 dni za vsakogar, ki bi bil navzoč pri pridigi in blagoslovu v devetdnevnicu na čast rožnovenski Materi Božji, ki se opravlja v tej kapeli.

2. Popolni odpustek vsem, ki bi se spovedali, prejeli sv. obhajilo in obiskali omenjeno kapelo ter molili po namenu papeža in za potrebe Cerkve.

Iz avdiencie pri n. s., dne 28. septembra 1850.

Sveti oče Pij IX., po Božji previdnosti papež, je ugodil prošnji, ne da bi izdal kako pisno potrdilo.

Dominik Fioramonti, zapisnikar n. s. v latinskem jeziku

Presveti oče! Turinski duhovnik Janez Bosko, ravnatelj oratorijev pod naslovom sv. Angela varuha, sv. Alojzija Gonzage in sv. Frančiška Saleškega v Turinu, ustanovljenih z namenom, da bi poučeval o veri in vzgajal za pobožnost zapuščeno mladino, prosi vašo svetost, da bi mu vsaj za tri leta dovolili blagoslavljanje rožne vence, križe in svetinjice ter deliti s temi predmeti povezane odpustke.

Iz avdiencie pri n. s., dne 28. septembra 1850

Sveti Oče, po Božji previdnosti papež Pij IX., je prošnjam podpisanega ugodil in mu naklonil zaproseno triletno dovoljenje, ne da bi izdal kako potrdilo.

Dominik Fioramonti, zapisnikar n. s. za latinski jezik

Zaposlen sem s popravljanjem Zgodovine savojske kraljeve hiše, ki bi jo Marietti rad ponatisnil. Pred odhodom sva imela malo časa, da bi se pogovorila, vendar skrbite kot dober oče za svojo in našo družino. Če potrebujete denar, pojdite k don Cafassu, on vam bo dal, kolikor je treba.

Vidim potrebo po izletu v Castelnuovo, ki bi storil dobro meni in vam. Če se vam zdi umestno, bi šli na kratko potovanje z gospodi teologi Volo, Carpanom, Murialdom (ki mi je izrazil pripravljenost, da bi rade volje prišel v Moncalieri) in tudi don Pontejem. Ko se bomo odločili za dan odhoda, bomo zgodaj zjutraj odpotovali s parnikom in vam bom, tako upam, poslal popis poti, tako da boste zelo malo hodili po suhem. O, kako lepo je in prijetno, če bratje bivajo skupaj!

Napišite mi veliko o sebi, Oratoriju in Zavetišču, in medtem ko prosim Gospoda, da bi vas vedno spremljal, vas prosim, da bi pozdravili naše običajne prijatelje Oratorija in me imeli za vaše visoko spoštovane osebe vdanega prijatelja.

JANEZ DON BOSKO

Castelnuovo d'Asti, 30. september 1850

P. S. Dovoljenje za podeljevanje blagoslova z Najsvetejšim sem še pravočasno prejel. Najlepša hvala. Medtem ko sem pisal to pismo, sem prejel vaš dopis, v katerem mi navajate stvari, ki bi jih rad vedel. Priporočam vam našega oskrbovanca Jožefa Rossija, čevljarja, s Konstantinom, ki ga vidim, da se že nekaj dni potika po Turinu, na da bi delal.

Don Bosko je pisal don Borelu, da naj bi se za denar obrnil na don Cafassa. Toda njegove potrebe so morale biti zelo velike, ker je naročil svojemu predstavniku, naj proda nekaj njegove lastnine v Valdoccu. Tako je 6. oktobra 1850 s pogodbo Turvano prodal Mihaelu Niccu 38 m² zemlje za 250 lir, Marjani Franco, vdovi po Audagnottu 3,89 arov za 2250,62 lir ter Jakobu Ferreru in Juvenalu Mo 6 m² za 37,16 lir.

Takrat je don Bosko v Castelnuovu prvič srečal dečka Janeza Cagliera, starega dvanajst let, doma iz Castelnuova. Predstavil mu ga je don Anton Cinzano, da bi preveril njegov poklic in ga sprejel v svoj Oratorij v Turinu. Sam Cagliero, danes škof, nam pripoveduje o svojem prvem srečanju z don Boskom: »Don Bosko je name naredil vtis izrednega duhovnika, bodisi zaradi načina in prijaznosti, s katero me je sprejel, bodisi zaradi spoštovanja in upoštevanja mojega dobrega župnika in učitelja v Castelnuovu ter drugih duhovnikov. Vtis, ki se v meni nikdar ni zmanjšal ali spremenil, temveč je triintrideset let, ki sem jih preživel ob njegovi strani, vedno bolj raste. Ko me je don Bosko o vsem izprašal, je določil, da bom vstopil v Oratorij prihodnje leto.«

Po sprejemu Cagliariera se je don Bosko nekaj časa pomudil v Becchijih in izrabil čas tudi za to, da je dokončno sklenil pogodbo z opatom Rosminijem, in je v ta namen pisal:

Uglednemu in velespoštovanemu gospodu opatu don Antonu Rosminiju, vrhovnemu predstojniku Družbe Božje ljubezni.- Stresa

Ugledni in velespoštovani gospod!

Dovoljujem si sporočiti vaši velespoštovani osebnosti, da sem bil zaradi svojega zdravja prisiljen ostati nekaj tednov več na deželi. Sedaj sem se, Bogu bodi hvala, zopet pozdravil in upam, da se bom mogel jutri vrniti v glavno mesto. Zato lahko ukrenete vse potrebno glede posojila, o katerem smo se dogovorili. Zagotovilo povračila lahko uredimo s hipoteko na zgradbo ali s posebno oporoko. Izbiro prepuščam vam.

Ne morem si kaj, da se ne bi še enkrat zahvalil za ljubezniv sprejem in pozornost, ki sem je bil deležen tiste srečne dni, ki sem jih prebil v Stresi. In medtem ko želim, da bi vam Gospod naklonil vse najboljše tako za vašo spoštovano osebo kakor za napredek vaše ustanove, mi je v največjo čast, da se morem podpisati vaše ugledne osebnosti ponižnega služabnika.

JANEZ don BOSKO (blizu zavetišča)

Castelnuovo d'Asti, 25. oktobra 1850

Naslednji dan je prejel odgovor.

Stresa, 26. oktobra 1850.

Visoko spoštovani in ljubljeni gospod Janez!

Po naročilu mojega predstojnika opata Rosminija vam odgovarjam na vaše pismo z dne 25. tega meseca. Najprej vas pristrčno pozdravlja.

On je takoj pripravljen dati vsa potrebna navodila za prenos dogovorjenega posojila. Vendar želi, da bi spreten arhitekt naredil točen načrt stavbe, ki jo nameravate postaviti po dogovoru, ki sta ga imela in ki bi ustrezal željam, ki bi jih lahko odobril tudi opat Rosmini.

Vsoto 20 tisoč frankov bi vam takoj izročil v enem obroku na osnovi obveznic in zagotovila, ki bi mu ga vi predložili. S tem bi se izognili več listinam, ki bi bile potrebne, če bi dobivali denar v več različnih obrokih. Vi bi lahko potem denar, ki ga ne bi takoj potrebovali, sami vložili na obresti, kar bi bilo vam v korist, saj bi bile obresti višje, kot jih zahteva imenovani opat od vas. Končno naj povem, da bi on raje videl hipoteko na stavbo, ki se bo zgradila, in ne oporoko; ne nazadnje zato, ker bi moral on ali kdo drug namesto njega plačati zaradi dedovanja 10-odstotni davek.

C. GILARDI

14.

POGLAVJE

Nadškof dovoli kleriško preobleko prvim štirim študentom v Oratoriju – Mihael Rua postane učenec latinske šole – Kanonik Gastaldi pred svojim vstopom k rosminjancem priporoči Oratorij svoji materi – Kako se na lahek način naučimo svetopisemskih zgodb za uporabo preprostemu ljudstvu

KER JE DON BOSKO MENIL, da bi njegovi štirje učenci latinščine lahko uspešno naredili izpit za prejem kleriške obleke in ker je nujno potreboval njihovo pomoč za delo v oratorijih, je iz Castelnuova poslal nadškofu prošnjo, da bi dobil potrebno dovoljenje. Nadškof je odgovoril don Bosku s pismom iz Lyona dne 23. oktobra 1850.

Predragi don Bosko!

Zelo me žalosti, da ne morem ugoditi vaši prošnji, da bi zunaj dovoljenega časa pustil k izpitu za kleriško obleko fante Feliksa Reviglio, Jakoba Bellio, Jožefa Buzzettija in Karla Gastinija, kajti če bi omogočil ta postopek, bi kršil odredbo mojega predhodnika, ki je določil samo en izpitni rok na leto za tovrstne prošnje. Nekajkrat sem se odločil in dovolil kleriško preobleko brez izpita, ki naj bi ga opravili v za to določenem času z drugimi. To pa je tudi vse, kar lahko storim za fante, ki ste mi jih priporočili. Zdi se mi, da boste tako dosegli svoj cilj, zaradi katerega ste vložili to prošnjo. Ohranite to pismo kot opravičilo in pospešite učenje, da bodo čim boljše pripravljene na izpit.

Molite zame, ki ostajam z vsem srcem

vaš vdani služabnik.

+ Alojzij, turinski nadškof

Don Bosko je bil hvaležen nadškofovi dobroti, in ko se je vrnil v Turin, je nadaljeval pouk latinščine do konca leta. Celih štirinajst mesecev je skoraj vsak dopoldan pet ali šest ur nepretrgano poučeval latinščino. Zato je bil čas, da so njegovi učenci opravili vsaj zasebni izpit. To nalogo je zaupal doktorju teologije duhovniku

Chiavesu in profesorju retorike don Mateju Piccu, ki si nista mogla razložiti, kako je bilo don Bosku mogoče tako dobro pripraviti in naučiti njegove učence. Po opravljenem izpitu sta jih razglasila za sposobne, da vstopijo v filozofijo.

Zadovoljstvo, ki ga je don Bosko občutil zaradi tako uspelega izpita, je pomenilo lepo pridobitev pa tudi majhno izgubo. Videli smo, da je duhovne vaje v Giavenu opravljal tudi mladenič Mihael Rua. To leto je končal osnovno šolo pri šolskih bratih v La Salle. Njegov učitelj brat Mihael, ki so ga imeli učenci nadvse radi, je poznal njegovo nadarjenost, pobožnost, umnost in delavnost in mu predlagal, da bi vstopil kot brat v njihov red. Deček, ki je zelo cenil svojega učitelja, je privolil in odgovoril: »Če boste vi prihodnje leto zopet poučevali, bom storil tako, kakor mi predlagate.«

Rua je stanoval v Valdoccu nedaleč od Oratorija. Njegov oče je bil vrtnar in kristjan starega kova in njegova mati ni bila nič manj dobra vzgojiteljica kot mati Marjeta. Bližina obeh hiš je mladega Mihaela vabila v Oratorij tudi med tednom. In ker se je končalo šolsko leto in je naredil zadnje izpite, je don Bosko s svojo neverjetno intuicijo prepoznal njegove izjemne sposobnosti in ga vprašal, ali ne bi hotel postati duhovnik. Mihael je odgovoril: »Oh, seveda, zelo rad.« »Prav, potem se pripravi, da se boš učil latinščino.«

Tedaj mu je deček povedal, kako ga je povabil njegov učitelj, in odgovor, ki mu ga je on dal. Ko je don Bosko to slišal, ni nič odgovoril, vendar so njegove besede naredile na Mihaela globok vtis. Medtem pa je Bog usmerjal tok dogodkov. Brata učitelja so predstojniki odstavili iz šole in ga poslali v drugo, oddaljeno postojanko. Ko se je Mihael tako čutil prostega svoje obljube, je prosil svoje starše in ti so mu dovolili, da se je ravnal po don Boskovemu nasvetu. Ko je sporočil veselo novico svojemu duhovnemu očetu, je prinesel s seboj tudi spričevalo o mesečnem drugem in prvem mestu v višji osnovni šoli v letih 1848-49, 1849-50 zaradi lepega vedenja in pridnosti pri učenju. Ti spričevali sta bili za don Boska tako dragoceni, da ju je pridržal in ohranil pri sebi do konca življenja in sta še danes ohranjeni v našem arhivu.

Za tri mesece jesenskih počitnic je don Bosko Mihaela Ruo z dvema drugima fantoma, Ferrerom in Marchisijem, zaupal don Merli, ki jih je uvedel v začetke latinskega jezika. Ker pa jih don Bosko po prazniku vseh svetnikov ni mogel več redno sam poučevati, jih je poslal v zasebno šolo profesorja Jožefa Bonzanina, ki je bil usposobljen za tri nižje gimnazijske razrede. Njegova šola je bila blizu Trga sv. Frančiška Asiškega, v hiši, ki je bila last družine Pellico, in to prav v istih sobanah, kjer je dobri Silvij pisal Moje ječe. Z veseljem je sprejel don Boskove gojence. Ob večerih pa je don Bosko z njimi ponavljal slovnico, jih vadil v merskem sistemu in jih učil računstva.

Mihael Rua je še celo leto stanoval pri svojih starših. Medtem pa se je kot notranji gojenec pridružil drugim trem še Angel Savio. Mihael je bil zelo priden učenec in je tako dobro izrabil dano priložnost za učenje, da je na koncu šolskega leta 1850/51 v začudenje vseh učiteljev naredil izpit z visokimi ocenami čez vse tri razrede nižje gimnazije.

Že od takrat ga je don Bosko z Angelom Saviem in drugimi pošiljal asistirat in poučevat katekizem v oratorij Vanchiglia in v Porta Nuovo. To je trajalo potem več let.

Don Bosko je pogosto obiskoval don Bonzanina in poizvedoval, kako se obnašajo njegovi gojenci. Nekega dne sta šla Savio Ascani in Mihael Rua v oratorij sv. Alojzija in Savio je zaupal Rui: »Poslušaj, Mihael, don Bosko mi je zaupal, da je pri don Bonzaninu poizvedoval o tebi in je dobil izredno dobre novice. Povedal mi je, da ime s teboj svoje načrte in da mu boš ti v prihodnje v veliko pomoč.« Mihael Rua ni nikdar pozabil teh besed.

Don Bosko je torej dobil novega nadvse dragocenega gojenca, istočasno pa je izgubil zelo dobrega prijatelja. Kapiteljski kanonik teolog Lovrenc Gastaldi od Združenja duhovnikov sv. Lovrenca v Turinu, ki je začel izredno uspešen apostolat pridiganja, se je odločil, da bo zapustil kanonikat in se posvetil strožjemu in bolj študijskemu življenju. Kot občudovalca Rosminija in učenca njegove filozofije, ki je s tiskom branil njegove nauke, je pritegnila Družba duhovnikov Božje ljubezni. Zapustil je časti in udobnosti svojega položaja, odšel v Streso in vstopil v tamkajšnji noviciat. Toda korak za korakom je spremenil svoja filozofska načela, in ko je končal noviciat in so ga odstavili z mesta profesorja racionalne filozofije, je na svojo prošnjo odšel kot misijonar na Angleško. Tukaj so mu dovolili, da je nadaljeval dopisovanje v italijanske časopise, vendar so mu prepovedali pisati o filozofskih temah. Tako vsi članki, ki prinašajo novice iz Anglije in jih je objavljala Armonia, govorijo izključno o zgodovinskih dogodkih. Potem je, gnan od gorečnosti za slavo Božjo in z izrednim znanjem angleškega jezika, ki se ga je z lahkoto naučil, dolga leta predaval anglikancem o katoliški veri.

Nikdar ni nehal občudovati in ljubiti don Boska in je pred svojim odhodom v Streso in na Angleško svoji materi naročil: »Jaz vas zato, ker hočem slediti svojemu poklicu, zapuščam telesno. Vendar se ne žalostite zaradi mojega odhoda. Vdajte se v Božje načrte in vzemite za svojega sina don Boska in njegove revne dečke. Skrbi, ki bi jih posvetili meni, posvetite tej nastajajoči mali družini. S tem boste naredili Bogu in meni izredno veselje.« Kakor je sin naročil, tako je mati storila. In od takrat ni minil dan, da se kljub svoji visoki starosti ne bi odpravila v Oratorij. Tu je s teologovo sestro in njeno hčerko skrbela za perilo. Krpala je

in tudi kupovala nove stvari, če je bilo treba. In vse dokler je živela, je ostala izredna dobrotnica vseh don Boskovih ustanov.

Toda kakor se je kanonik Gastaldi trudil za misijon v Angliji, tako je don Bosko skušal z vsemi sredstvi ohraniti vero v Italiji. V ta namen je izpod svojega peresa izdal novo knjižico z naslovom Kako se na lahek način naučimo svetopisemskih zgodb. Za uporabo preprostemu ljudstvu. V obliki dvogovora je v tridesetih kratkih poglavjih, s skrajno kratkimi in jedrnatimi odgovori, ki so se z lahkoto vtisnili bralcu v spomin, razlagal dogodke iz stare in nove zaveze. Svoj spis je opravičil z besedami: »Pričujoče Zgodbe svetega pisma so namenjene tistim krščanskim vernikom, ki zaradi prezaposlenosti ali nezadostne izobrazbe ne morejo prebirati obsežnejših knjig in bolj visokega sloga.

Moj namen je pokazati, kako so v Sv. pismu vsebovane mnoge resnice, ki jih izpovedujejo katoličani in jih zanikajo nasprotniki naše svete vere. Ta knjiga je priročnik Zgodb svetega pisma, ki ga uporabljajo že v raznih javnih šolah. Pri sestavljanju priročnika sem, kolikor mi je bilo mogoče, uporabljal povzetke svetopisemskih zgodb, ki so dodane nekaterim katekizmom, odobrenim v raznih škofijah. Upam, da si bodo vsi tisti, ki bodo prebrali te zgodbe, prizadevali, da jih bodo širili po šolah in po družinah, prepričani, da bodo prinesle veliko koristi naši sveti veri. Bog naj blagoslovi vse, ki se trudijo za duše, vlije naj jim poguma in moči, do bodo vztrajali na poti resnice, in jim podeli vse milosti, ki so jim potrebne za to in ono življenje.«

Da bi pridobil Jude za Jezusa Kristusa, je razložil napoved in porušitev jeruzalemskega mesta. Da bi opozoril vernike na zmote protestantov, je na široko pisal o Svetem pismu in izročilu, o uporabi znamenj prave Cerkve in o združenjih, ki so se ločila od katoliške Cerkve. Don Bosko je te dvogovore učil svoje gojence in na akademijah si lahko slišal, kako so ponavljali: »Jezus Kristus je postavil Petra za glavo Cerkve in za svojega namestnika. - Sv. Petru sledijo papeži, ki imajo vsa pooblastila sv. Petra. - Apostoli in škofje so vedno priznavali sv. Petra za svojo glavo. - Razlaga Svetega pisma in izročila je zaupana samo katoliški Cerkvi, ker je Jezus Kristus dal samo njej in nobenemu drugemu zagotovilo nezmotljivosti. - Papeži so vedno obsojali zmote proti veri in njihove obsodbe so pravi kristjani vedno sprejemali, kakor če bi jih izrekel sam Jezus Kristus. - Jezus Kristus je zagotovil svoji Cerkvi, da bo ostal z njo vse dni do konca sveta.«

Don Bosko je knjižici dodal še zemljevid Svete dežele. Že leta 1855 je knjiga doživela drugo izdajo. Z naslednjimi sedmimi izdajami se je med ljudstvom razširilo brez števila izvodov.

15.

POGLAVJE

Don Bosko, zgled sinovske ljubezni – Materin god – Ponižnost in preprostost matere Marjete – Sprejemanje uglednih osebnosti – Hvaležnost do dobrotnikov – Duh uboštva in pravičnosti

GOSPOD JE REKEL »SPOŠTUJ OČETA IN MATER«. Don Bosko je bil svojim dečkom odličen zgled izpolnjevanja te zapovedi. Vedno je nežno ljubil svoje starše. Pogosto je z veliko ljubeznijo govoril o svojem očetu, ki ga pravzaprav sploh ni poznal, in je vsak dan molil za pokoj njegove duše. Do svoje matere je kazal največjo pozornost. Izredno jo je spoštoval in storil vse, da bi ji olajšal starostne težave, pogosto na način, da je vse ganil. Čeprav ni nikoli storil ničesar, kar bi moglo prezreti prednost Boga pred materjo, ji je v mejah svojih možnosti pomagal v vsem. Ubogal jo je, sprejemal poslušno njene nasvete in ni nikdar ničesar storil, ne da bi jo prej o tem obvestil. Veselil se je, če ji je lahko ustregel, radostno je sprejemal njeno sodelovanje pri skrbi za gojence in bil zadovoljen, ker so jo vsi imeli za svojo mater. O njej je govoril z velikim spoštovanjem in ji bil iz vsega srca hvaležen za ves trud in napore, ki jih je imela z njim, ko je bil še otrok. Zlasti ji je bil hvaležen za to, da ga je že v zgodnji mladosti naučila ljubiti Boga in mu služiti in mu vcepila neizmeren odpor do greha. Tudi v pozni starosti se je spominjal svoje matere z izredno vdanostjo, sinovskim spoštovanjem in presunjenostjo srca. Čeprav je v svoji globoki ponižnosti rad pripovedoval o svojem preprostem izvoru, kjer je bila mati Marjeta vedno samo revna kmetica, jo je vedno zelo cenil.

Hotel je, da so jo tudi dečki ubogali in spoštovali, in če se je kdaj kateri bo-disi zaradi mladostne neizkušenosti ali iz trmoglavosti pokazal manj spoštljiv, je v večernih nagovorih priporočal pokorščino z besedami: »Tudi jaz, ki sem ravnatelj hiše, ubogam mater in jo spoštujem. Storite še vi tako.« Obenem je

fantom pripovedoval o njenih žrtvah zanje in našteval njene velike usluge za skupnost. Hkrati je dečke spominjal na matere, ki so jih pustili na svojih domovih, s Tobijevimi besedami: »Spoštuj svojo mater vse dni svojega življenja in se spominjaj, koliko in kako je trpela zate.«

Don Bosko ni opustil nobene priložnosti, da bi ji izkazal svoje spoštovanje. In prijetna preproščina njegove matere je prišla do izraza tudi v najslovesnejših trenutkih.

Godovala je v mesecu novembru in njen god so dečki zelo slovesno obhajali. Na predvečer praznika ji je don Bosko na čelu svojih fantov sam izročil šopek cvetic. Dobra mamica jih je ljubeznivo sprejela, in ne da bi se ganila, mirno poslušala govore in deklamacije, ki so jih izvajali. Ko so končali, se je s kratkimi besedami zahvalila: »Prav, zahvaljujem se vam, čeprav jaz za vas nič ne storim. Tisti, ki napravi vse, je don Bosko. Kljub temu se vam zahvaljujem za vaše lepe besede in voščila in jutri, če bo don Bosku prav, vam bom pripravila kaj več za pod zob.«

Tedaj se je zaslišal zmagoslavni »Naj živi mati Marjeta« in prireditve je bilo konec.

Iz Marjetinih besed je razvidno, da ni imela drugega cilja kot povelečevati svojega don Janeza pred dečki in ga postavljati za edino avtoriteto.

Zaradi te njene preprostosti so jo imeli vsi radi, vsi so jo spoštovali, tudi tisti, ki so bili za kratek čas v Oratoriju. Vse odkar je prišla v Turin, je tisti, ki so jo poznali, niso klicali drugače kot mati, mamica. Ona je z isto ljubeznivostjo govorila s knezi, markizi in bogatimi bankirji kot s čevljarčkom ali dimnikarjem.

Veliko uglednih gospodov in gospa in celo ugledni škofje ter obiskovalci Oratorija, ki so prišli na obisk k don Bosku, niso pozabili tako pri prihodu kot pri odhodu pozdraviti mater Marjeto; če ne drugače pa vsaj tako, da so odprli vrata in jo poklicali po imenu. Njeno pristno krepost, njeno preprostost v obnašanju in njen izrazito dober čut za to, kaj je prav, so cenili vsi. Če včasih ni bilo don Boska doma ali je bil zadržan zaradi kakega obiska, so brez nadaljnega stopili v kuhinjo in se z njo pogovarjali. Tiste čase še ni bilo sprejemnic in ti gospodje, ki niso hoteli vstopiti, da ne bi motili in jim ni bilo za to, da bi stali na odprtem na terasi, na soncu ali na dežju, so stopili k materi Marjeti.

Potrkali so na vrata matere Marjete in rekli: »Mamica, je dovoljeno?« Dobra žena je sedela na enem od stolov, na katerih so bile razporejene revne obleke in perilo fantov. »Pridite, vstopite gospodje,« jih je ljubeznivo in veselo pozdravila ter rekla: »Bog vas blagoslovi.« In medtem je delala prostor na stoli in jih povabila, naj sedejo. To so bile najbolj izbrane, bogate, učene in ugledne osebe, ki jih

je premogel Turin. Toda ona se ni prav nič zmedla in ni popustila v svoji vsakodnevni utečenosti. Včasih je v vsej svoji preproščini rekla: »Če vam je prav, bom zmolila tri zdravamarije, ki sem jih začela, in potem vam bom vsem na voljo.«

»Kar končajte,« so rekli tisti gospodje smehljaje. Saj so stopili k njej prav zato, da bi uživali ob njeni dobrodušni preprostosti. In Marjeta je v miru končala svoje molitve. Nato se je začela pogovarjati. Toda če je pogovor zastal, je ona spet začela s svojimi molitvami.

Ti gospodje so se pogosto z njo pogovarjali pol ure, da, celo celo uro, jo vpraševali in jo spodbujali, da je govorila. Veselili so se njenih odgovorov, njenih pregovorov in misli, ki jih je imela nemalo na zalogi. Včasih so ji zaradi zaupljivosti, ki so jo čutili do nje, postavili vprašanja iz moralke, zgodovine, politike. Marjeta je pri vsem ohranila čudovito ravnodušnost. Nikdar se ni zmedla, bila nepotrpežljiva, se sramovala ali bila v zadregi. Njene besede niso bile lahkomiselne ali prevzetne. Zdrava človeška pamet in katekizem sta ji pri tem dostikrat pomagala. Kaka šala ali pregovor o lastnem neznanju, pripoved kakega dogodka, ki ga je sama doživela ali slišala o njem pripovedovati, so ji dajali priložnost, da se je izmaknila odgovorom na vprašanja, ki jih ni razumela. Njeni ugledni obiskovalci so se iz srca smejali, ker so ji nalašč postavili taka vprašanja, da bi videli, kako se bo iz takih težav izmotala uboga kmetica, ki je komaj tedaj, tako lahko rečemo, prvič prišla izza mej svojega malega sveta. Tudi Marjeta se je iz vsega srca smejala.

Tu naj omenimo, kako je dobra ženica v vseh okoliščinah ostajala zvesta sama sebi, pa četudi so včasih zbijali na njen račun šale, jo izzivali z neprimernimi izrazi in nasprotovali njenemu prepričanju.

Do dobrotnikov hiše in do prijateljev svojega sina je gojila globoko hvaležnost. Rada bi jim povrnila njihovo dobroto, toda kako? Z besedami je razodevala svoje srce in tožila, da ji je nemogoče izpolniti te dolžnosti, in s svojimi ljubeznivimi besedami skušala pokazati, kako jim je hvaležna. Ko je zaradi prevelike vročine ali zaradi prehudega mraza opazila, da potrebujejo kakega okrepčila, jim je takoj ponudila, kar je imela pri roki: »Vam lahko postrežem s skodelico kave?« Gospodje so se zahvaljevali, češ da niso potrebni ali da so jo že pili. Toda ona je vztrajala s tako prijazno prisilo »pa vendar, saj bo šlo«, da so ti gospodje privolili in ona jim je vsa zadovoljna postregla.

Ko je proti poldnevu prišel kak župnik, je menila, da mu ne more narediti večjega veselja, kot da ga povabi na kosilo. S svojo ljubeznivo prisilo je ponavljala: »Če bi kaj vnaprej povedali ali sporočili, da boste prišli, bi pripravila kaj boljšega. Na vsak način ostanite na kosilu. Naredili boste veliko veselje mojemu

sinu.« Ti dobri gospodje so privolili zato, da bi ji ustregli in se mogli po mili volji pogovoriti z njenim sinom. Toda tisti, ki so bili doma v Turinu, so potem še doma kosili, in tisti, ki so bili od drugod, so si poiskali kako gostilno, da so se do sitega najedli. Tiste čase je bilo v Oratoriju jedi malo, samo kot je nujno potrebno za kakega meniha.

Vendar pa je mati Marjeta skušala veselo presenetiti tiste, ki jih je ona štelala za angele Božje previdnosti. Če je dobila z dežele prve sadeže v letu ali kaj posebnega ali če ji je sin Jože poslal kakega divjega zajca ali posebne vrste perutnine, je bila vsa vesela in je take stvari pošiljala v dar tistim družinam, ki jih je posebno cenila.

Zlasti pa je izpolnjevala obljube, ki jih je pogosto dajala dobrotnikom: »Prosil bom Boga, da vam bo namesto nas podaril vse dobrote, ki si jih zaslužite.«

Take zveze niso prav nič spremenile njenega prepričanja in navad. Navažena na življenje v pomanjkanju in pritrgovanju po zgledu Jezusa Kristusa, je ponavljala: »Rodila sem se v revščini in hočem umreti v revščini.«

Da bi vrnila obiske, se je od časa do časa odpravila v palače dobrotnikov, kjer so jo vedno veselo sprejemali. Ob takih priložnostih ni nikdar hotela opustiti svoje kmečke noše in se obleči v kako bolj fino in lepo obleko. »Vsi ti gospodje dobro vedo, da sem revna,« je vzklikala, »in bodo zato rade volje oprostili grobost moje obleke.« Vendar so bile te obleke vedno tako skrbno negovane, da jo je bilo veselje pogledati.

Toda sčasoma in potem ko je isto obleko nosila leto za letom, je bila čeprav snažna obledela in zakrpana.

Nekega dne ji je don Bosko dejal: »Mati, za božjo voljo, priskrbite si drugo obleko. Že toliko let nosite vedno isto.«

»Ta je pa lepa. Se ti ne zdi, da je še vedno dovolj dobra?«

»Dobra? Pravim vam, da ni več primerna. Sem prihajajo k vam grof Giriodi in markiza Fassati in nikakor ni primerno, da jih sprejmete v tej obleki. Nobeden od pometačev na cesti ni slabše oblečen kot vi.«

»Toda kako naj si kupim novo obleko, ko smo pa tako revni in nič nimamo?«

Res je, da nimamo nič. Toda raje, kot da bi vas tako gledal, se bom odpovedal vinu in mesu in vi poskrbite za svojo obleko.«

»Če je tako, pa naj bo tudi ta izdatek.«

»In koliko bo stala obleka?«

»Dvajset lir.«

»Tu jih imate.«

Marjeta je vzela dvajset lir in šla po svojih opravkih. Toda prešel je en dan, prešel je teden, prešel je mesec in Marjeta je še vedno hodila v isti obleki. Končno jo je don Bosko vprašal: »Mati, kaj pa je z novo obleko?«

»Saj res, imaš prav. Toda kako naj jo kupim, če nimam niti enega solda?«

»In tistih dvajset lir?«

»Že zdavnaj sem jih izdala. Zanje sem kupila sol, sladkor, čebulo in podobne reči. Potem sem videla ubogega fanta brez čevljev in sem mu jih kupila. Potem mi je še nekaj ostalo in sem kupila blago za hlače in nekemu drugemu kravato.«

»Naj bo. Prav ste storili. Toda ne morem vas več gledati v takem stanju. Tu gre tudi za mojo čast.«

»Zelo mi je žal. Toda kaj naj storim?«

»Dal vam bom drugih dvajset lir. Toda ne pozabite, da želim, da ste primer-no oblečeni.«

»Je že v redu, bodi miren.«

In spet se je vse začelo od začetka, vse je izdala za fante. Neka dobrotnica ji je darovala zelo lep širok plašč iz svile. Marjeta si ga je pozorno ogledovala in potem rekla sestri don Giacomellija. »Čemu more služiti to bogastvo? Jaz uboga kmetica naj se oblačim v svilo? Nočem, da bi se norčevali iz mene.« Vzela je škarje, razrezala plašč v kose in iz njih naredila suknjiče za fante.

Ko je bilo v hiši že nekaj klerikov in duhovnikov, je moral don Bosko iz obzirnosti do njih pridati še eno prikuho pri kosilu. Mati bi lahko jedla isto hrano kot predstojniki, saj bi še vedno ostalo kaj zanjo. Toda ona se je hranila samo z mrzlo polento, papriko, čebulo in nekaj redkvicami s soljo in je bila popolno-ma zadovoljna. »Reveži pogosto nimajo kaj jesti, meni pa nikdar nič ne manjka, zato se lahko imam za gospo.«

Včasih se je kdo izmed uglednih, npr. škof ali župnik, mudil v Oratoriju. Prišel je k njej in ji ponudil v dragoceni škatli ščepec tobaka.

Marjeta ga je vedno zavrnila in se lepo zahvalila.

»Ali se vam ne zdi, da bi bilo ob tolikem sedenju in nenehnem delu zelo dobro, če bi si malo oddahnili in uporabili to poživilo?«

»Dragi gospod, našim fantom moram priskrbeti nogavice.«

»Podarim vam to škatlo.«

»Preveč ljubeznivi ste. Poleg tega pa dobro veste, da določene navade sta-nejo veliko denarja. Mi smo pa reveži.«

Kljub nadvse veliki revščini, ki je vladala v hiši, je bila mati Marjeta do skraj-nosti pravična in vsak je dobil tisto, do česar je imel pravico, in v vsakem trenutku je bilo srce te ženske polno ljubeznive dobrote do vseh. Nekega dne sta

šli z mlado Giacomellijevo nakupovat igle, sukanec in gumbe v neko trgovino nasproti cerkve presvetega Rešnjega telesa. Ko sta se vračali, je premišljevala o računu in izdatkih in ugotovila, da je nastala pri vsem tem razlika za tri ali štiri lire v škodo prodajalca. Od tistega trenutka ni imela več miru, in kakor hitro je prišla domov, je rekla Giacomellijevi: »Vrni se takoj v trgovino. Preračunajo naj, ali je res prišlo do pomote. Toda pazi! Fanta, ki nama je postregel, pokliči na stran in govori tako, da te gospodar ne bo slišal.«

Deklica je izpolnila zaupano ji nalogo, povedala, kar ji je naročila mati Marjeta, in izročila prodajalcu omenjene lire. Fant je bil ves presenečen in je vprašal, kdo jo pošilja.

»To je don Boskova mati,« je dejala Giacomellijeva.

»Recite ji, da se ji iz srca zahvaljujem zaradi pozornosti, ki mi jo je izkazala. Če bi šli h gospodarju, bi bilo po meni. Brez nadaljnjega bi me odslovil in jaz bi ostal brez kruha. Zahvalite se ji v mojem imenu in jo povabite, naj še naprej kupuje v tej trgovini. Postregel ji bom, kakor bom najbolje mogel, in to po najnižji ceni, kot nikjer drugje.

O vsem tem so nam poročali teolog Savij Ascanio, Tomatis, Buzzetti in predvsem sam don Bosko.

16.

POGLAVJE

Don Bosko obiskuje bolnike in umirajoče – Čudežno spreobrnjenje nekega brezbožneža – Še eno spreobrnjenje nekega sektaša – Grda nesramnost sektašev

LJUBEZNIVE KREPOSTI MATERE MARJETE, ki jih je njen sin natančno posnel in izpopolnil vse do herojstva, so ljudem vlivale neizmerno zaupanje vanj v vseh njihovih težavah. Zlasti pa je bila po celem Turinu znana njegova skrb za bolnike in umirajoče, tako da ga niso klicali k sebi samo fantje iz Oratorija, temveč tudi bolniki v bolnišnicah, da so mu zaupali skrivnosti svoje duše. Želeli so si ga po družinah, ker je znal tako ljubeznivo tolažiti njihove bolnike in jih brez težave pripraviti na prejem svete popotnice. V svoji živi veri si je tudi prizadeval, da so jim podelili maziljenje bolnikov s papeškim blagoslovom in so tako umirali prepolni krščanskega upanja. In kakor poroča Mihael Rua, je Gospod poplačal to njegovo vero s tem, da je vrnil svojim varovancem tudi telesno zdravje, kako hitro so prejeli maziljenje.

Prav tako je bil znan po tem, da je znal pomiriti bojazen mnogih pobožnih ljudi, ki so se ob smrti uri neizmerno bali trpljenja v vicah. Znal je tako prepričljivo govoriti o zaslugah, ki si jih zaslužimo z odpustki, o kaznih, ki so nam odpuščene, če potrpežljivo prenašamo bolečine, ko Bogu velikodušno darujemo svoje življenje, o dejanju popolne ljubezni, ki izbriše vse madeže, da je trpeče napolnil z neizrekljivim zaupanjem v neskončno Božje usmiljenje. Dodal je, da bodo darovali številne svete maše in da bo on sam goreče molil zanje. In če njegovi razlogi morda niso koga docela prepričali, mu je, da bi ga opogumil in pomiril, zagotavljal, da je on sam pripravljen prevzeti del zadoščenja, ki bi ga moral bolnik opraviti na drugem svetu. Zgodilo se je, da ga je nekoč napadel silen zobobol, ki ga je mučil dan in noč. Ko ga je don Rua vprašal, kako se je to

moglo zgoditi, je dejal, da je zato, da bi potolažil nekega umirajočega, obljubil, da bo prevzel nase kazen, ki bi jo on moral prestati v vicah.

Zaradi tolike dobrote in spretnosti pri opravljanju te svete službe so ga pogosto klicali sorodniki ali prijatelji bolnikov, ki so zavračali spravo z Bogom ali jo odlašali. Prosili so njega namesto kakega drugega duhovnika, ker so bili prepričani, da bi jih samo on zmozel pripraviti na srečno smrt in jim pomagati lepo umreti. Imel je v sebi to, kar je sv. Pavel imenoval milost ozdravljanja.

Neki odvetnik iz župnije sv. Avgušтина je zbolel in razvoj boleznj je kazal, da ni več nikakršnega upanja na ozdravitev, zlasti zaradi bolnikove visoke starosti. Življenje tega advokata je bilo brezbožno in je zavračal vse, kar je imelo le malo zveze z vero. Kakor hitro je župnik slišal za to, je šel advokata obiskat. Uporabil je vsa sredstva, ki mu jih je svetovala previdnost in krščanska ljubezen, da bi zbudil v njem krščanska čustva in ga spovedal. Toda bilo je vse zaman in bolnik je župnika sramotno zavrnil. Poklicali so druge visoko usposobljene duhovnike za take primere, toda vse zaman. In tisti, ki so hoteli ponovno poizkusiti, so bili grobo zavrnjeni. Bolnik je vztrajal, da noče imeti opravka z duhovniki, kaj šele s spovedjo. Odločno je zapovedal družinskim članom, da naj ne pustijo v njegovo bližino nobenega duhovnika več. Spreobrnjenje tega človeka se je zdelo nemogoče. Toda duhovniška ljubezen zna poiskati ustrezna sredstva.

Teolog Robert Murialdo, eden tistih duhovnikov, ki so tega človeka obiskali, je prišel nekega jutra v Oratorij. Hotel je, da naj bi tudi don Bosko poskusil rešiti dušo tega človeka, ki je bila v nevarnosti, da bi se pogubila. Don Bosko je obljubil, da bo z veseljem storil vse, kar je v njegovi moči. Točno je razmislil položaj in si izdelal načrt, kako bi obiskal tega bolnika. Vse je temeljito premislil in končno našel pretvezo, da bi bil sprejet na obisk. Kljub temu pa je, potem ko se je napotil k bolniku, spotoma obiskal cerkev Marije Tolažnice in tam pri Marijinem oltarju nekaj časa molil za bolnika. Nato se je odpravil v odvetnikovo hišo. Stopil je skozi vrata, se povzpел po stopnicah, se znašel v nadstropju, kjer je bila bolnikova soba, in obstal skoraj pri njenih vratih. Ni vedel, kako bi se predstavil, in ni si mogel predstavljati, kako se bo vse končalo. V tistem trenutku se je na hodniku pojavil neki deček, ki je obiskoval praznični oratorij, in začel veselo klicati »Oh, don Bosko, oh, don Bosko, vi tukaj! Kako vam gre?« ter se mu spoštljivo približal.

»Meni gre dobro,« je odgovoril don Bosko. »Kaj pa ti počneš tukaj v tej hiši?«

»To je vendar moj dom, tukaj stanujem. Pridite pogledat mojo mater, pridite. Mamica, mamica, don Bosko je tukaj!«

Don Bosko je šel za dečkom, ki ga je ves vesel predstavil svoji materi, ki jima je prišla naproti.

Sedli so in se nekaj časa pogovarjali, potem pa je deček nenadoma rekel: »Veste, don Bosko, tukaj blizu je neki bolnik.«

Don Bosko, ki se je delal nevednega, je vprašal: »In kako mu gre?«

»Precej hudo. Pridite in ga pogledajte.«

»Toda ali me bo hotel sprejeti? Najprej moramo vedeti, ali to želi in ali mu moj obisk ne bo v nadlego. Pojdi in poizvedi. Reci mu: Don Bosko je prišel k moji materi. Pa smo mu povedali, da ste bolni. Če želite, vas bo obiskal.«

»Tako j grem,« je odgovoril deček.

Stekel je, odprl vrata k advokatovim sobanam, in ne da bi se oziral na domače, pristopil k bolniku: »Gospod odvetnik, k nam je prišel don Bosko. Govorili smo mu o vas in izrazil je željo, da bi vas obiskal. Pri nas v našem stanovanju je. Ste zato, da bi vas obiskal? Veste, blagoslovil vas bo in ozdravil, kajti dobro vem, da so mnogi, ki so bili bolni in jim je don Bosko dal blagoslov, ozdraveli.«

Bolnik je vprašal: »Kdo pa je ta don Bosko?«

»To je tisti duhovnik, ki ob prazničnih dneh v Valdoccu v oratoriju zbira toliko dečkov,« je odvrnil fantek, »in ki jih ima toliko najbolj zapuščenih tudi v svoji hiši, jih vzdržuje in jih uči raznih obrti.«

»Že prav,« je dejal bolnik, »že vem, kdo je don Bosko ...« Pomislil je, čez čas pa rekel: »Prav, če je to don Bosko.«

Kakor hitro je odvetnik izrekel te besede, je deček stekel k materi, ki je še govorila z don Boskom, in mu rekel, da ga bolnik pričakuje. Don Bosko se ni obotavljal in se je takoj odpravil k bolniku, ki ga je takoj, ko ga je zagledal, ljubeznivo pozdravil: »Oh, don Bosko! Zelo me veseli, da vas vidim. Zahvaljujem se vam za toliko pozornost in ljubeznivost.«

In don Bosko: »Prav jaz sem tukaj.« Nato je smeje se dodal:

»Poglejte malo, ali nisem videti kot kak poštenjak?«

Bolnik pa je odgovoril: »Kar v redu ste, kar v redu.«

»In kako je to mogoče, da tak pogumen in močan človek, kot ste vi, poležava v postelji?«

»Bili so časi, ko sem lahko povedal svojo besedo; sedaj pa je treba popustiti. Toda sedite, prosim.«

»Nikar se ne trudite. Če vam je prav, bom kar stal.«

»Ne, ne. Sedite, prosim. Ne morem vas gledati, ko stojite.«

Don Bosko je sedel k bolniku in začela sta govoriti o vsem mogočem, ne da bi omenila spoved. Pogovor je nanesel na politiko, pravo, zdravstvo, vojaščino,

filozofijo in drugo. Don Bosko mu je pritrjeval in znal tako odgovarjati, da mu je vedno ustregel, in odvetnik je poln presenečenja dejal: »Toda vi ste prava enciklopedija.« Minilo je tri četrt ure in don Bosko se je hotel posloviti. Vstal je in se delal, kot da bi hotel bolnika pozdraviti, ta pa je dejal: »Hočete že oditi? Če vem ni odveč, še ostanite, prosim.«

In don Bosko: »Čas je, da grem domov zaradi nekih opravkov. Ne morem se več zadrževati.«

»Oh, počakajte še malo.«

»Ne, res moram iti. Toda če ste za to, vas bom prišel ponovno obiskat.«

»Prav. Pridite še.« Prijel je don Boska za roko in jo trdno stiskal.

Don Bosko mu je dajal poguma, nato ga je še drugič pozdravil in se začel odpravljati.

Advokat pa je govoril naprej, ga gledal v obraz in se ni menil za njegovo odhajanje.

Tedaj mu je don Bosko smehljaje rekel: »Vem, kaj bi radi.«

»Kaj bi rad? Je to mogoče? Pa povejte.«

»Vi bi radi, da bi vam dal svoj blagoslov.«

Advokat je ves začuden vzkliknil: »Prav tako je. Toda kako je mogoče, da veste to? Petintrideset let sovražim duhovnike in vero. Sedaj je prvič, da sem pomislil na to. In don Bosko to takoj ugame. Torej mi ga kar dajte.«

»Prav. Kaj naj prosimo Gospoda?«

»Da ozdravim.«

»Žal mi je, da vam moram to reči; toda kaj pa če bi bilo od zgoraj določeno, da morate stopiti v večnost?«

»Od kod veste to? Vsi zdravniki mi zatrjujejo, da mi je bolje, naj bom pogumen, da bom kmalu zdrav.«

»Tudi jaz vam dajem poguma,« je don Bosko nadvse ljubeznivo odgovoril, »pa vendar je odločeno, da vi ne boste več ozdraveli. Nič ne morem storiti za vaše ozdravljenje. Dam vam pa lahko blagoslov in to, kar bom prosil Gospoda, je, da bi vam dal zadosti časa, da bi uredili svoje račune, uredili svojo vest, postavili v Božjo milost svojo dušo in sveto umrli.«

Bolnika besede niso preveč pretresle in je nekaj časa brezbrizno čakal. Potem pa je prejel blagoslov in nekako navdušeno vzkliknil: »Pridite me še obiskat. Morate.«

Preteklo je približno pet ur, kar se je don Bosko vrnil v Oratorij, ko je prišel eden izmed bolnikovih služabnikov, češ da si odvetnik silno želi don Boskov skorajšnji obisk. Bil je že večer, don Bosko je vseeno šel. Kakor hitro ga je bolnik

videl, je ves vesel dejal: »Tako sem si želel vašega ponovnega obiska. Danes dopoldne ste me tako razveselili in me spravljali v smeh.«

»To, kar je bilo danes dopoldne, ni nič. Sedaj se boste še bolj smejali. Poslušajte: pri vas znate pripraviti izredno dobro kavo. Če bi mi jo postregli, bi jo rad popil kako skodelico.«

»Lahko si mislite. To mi bo v neizmerno veselje.«

Poklical je služabnika in naročil:

»Hitro, hitro! Čašo kave za gospoda don Boska.«

In čeprav je bila don Bosku ta pijača prej zoprna kot prijetna, jo je popil in nato dejal domačim: »Odidite za nekaj časa, hočeva se sama pomeniti.«

Ko sta ostala sama, je don Bosko sedel in ga začel blagoslavljati rekoč: Gospod naj bo v tvojem srcu itn. Toda bolnik ni vedel, za kaj gre, in se ni pokrižal. Vprašal je: »Kaj počnete?«

»Nič posebnega. Naredite samo znamenje svetega križa.«

»In zakaj?«

»Ne vprašujte zakaj, temveč storite, kar vam pravim.«

»Toda vi bi me radi spovedali?«

»Ne govoriva sedaj o spovedi. Pokrižajte se. Ali ni prav, da se pokrižamo? To bi rad videl, da tako učen in izobražen odvetnik ne bi znal narediti znamenje svetega križa.«

»Seveda znam.«

»Poglejmo. Jaz ne verjamem tega, česar ne vidim.«

»Ali je to? Glejte.« In začel se je križati: »V imenu Očeta ...«

Tedaj je don Bosko uporabil svoj poseben dar, da je prepoznal stanje vesti spovedanca, ne da bi ta moral govoriti, ne da bi se že kdaj pri njem spovedal. Zato ga je začel takole izpraševati:

»Povejte mi, gospod odvetnik, koliko časa se že niste spovedali?«

»Me hočete spovedati?«

»Ne govorimo sedaj o tem. Pustite to meni. Saj veste, kaj sem vam obljubil. Hočem vas zadovoljiti. Poslušajte me. Torej je toliko let,« in je navedel število let, »odkar se niste spovedali.«

»Točno tako je, kakor ste rekli. Toda rekel sem vam, da se ne nameravam spovedati.«

»Ne govorite o tem. Vaše zadeve so v tistem času potekale tako in tako ...« In je vse točno opisal.

»Točno tako. Zdi se, da poznate moje življenje.«

»Potem ste v teh in teh okoliščinah storili to in to.«

»Točno tako. Žal mi je, da sem to storil. Ne bi rad več naredil kaj podobnega.« Tako je don Bosko bolniku drugega za drugim naštel vse grehe in on je postajal vse bolj zamišljen in presunjen pri vsakem grehu, ki mu ga je don Bosko povedal, je vzkliknil: »Žal mi je vsega tega. Sram me je tega. Zares ni bilo prav.« Pri vsakem izrazu obžalovanja je don Bosko prijel njegovo roko in dejal: »Pogum, drago gospod!« Zdelo se je, kot da bi te besede močno prizadele spovedanca in vsakič, ko jih je don Bosko izrekel, je bil bolj osupel, tako da so mu začele po licih drseti solze. Tako sta prišla do konca spovedi in odvetnik je kakor majhen otrok točil grenke solze resničnega obžalovanja. Ko mu je don Bosko podelil odvezo, je vzkliknil: »Oh, don Bosko, rešili ste me. Na začetku se ne bi spovedal za nobeno ceno. Pripravljen sem bil narediti vsako neumnost, samo da ne bi odstopil od svojega. Toda vi ste me znali spretno speljati in ste me premagali. Prav lepa hvala. Sedaj bi se bil pripravljen tisočkrat spovedati. Moje srce je skrušeno od žalosti, vendar čutim neizmerno zadovoljstvo, ki ga nisem še nikdar občutil in si ga tudi nikdar ne bi mogel predstavljati. Prosim, prinesite mi sveto popotnico.« Medtem je prišlo na obisk dvoje ali troje njegovih prijateljev, ki bi gotovo uničili, kar je bilo storjenega.

Ko so to sporočili don Bosku, je ta rekel bolniku: »Če bi sedaj kdo prišel na obisk, mu je treba povedati, da vas morajo sedaj pustiti pri miru. Naj pridejo jutri, ker morate sedaj počivati.«

»Povejte, prosim, to služinčadi,« je dejal bolnik.

Tako se je zgodilo in tisti trije so vzeli stvar z dobre strani z namenom, da se bodo vrnili naslednji dan. Don Bosko pa je odšel. Vstopili so družinski člani in vsi prevzeti poslušali bolnika, ki je pripovedoval, kako ga je don Bosko spet pripeljal k Bogu.

Ko je bolnik drugo jutro prejel sveto popotnico in bolniško maziljenje, so stari prijatelji in pajdaši v neveri spet prišli. Popeljali so jih k bolniku. Ko so zvedeli, da je opravil dolžnosti dobrega kristjana, so se začeli norčevati iz njega, češ da se je iz slabosti dal premagati duhovnikovim pretnjam.

Toda bolnik, ki mu je don Bosko povedal, kako naj odgovori svojim nekdanjim tovarišem, je odkritosrčno rekel: »V trenutku smrti se stvari presoajajo popolnoma drugače in ta ura se približuje tudi vam. Po tem življenju je še drugo in je pekel z neskončnimi kaznimi. Ali mislite, da sem tako neumen, da bi sam skočil v tiste plamene? Vi se lahko smejete, toda najslajše se smeje tisti, ki se zadnji smeje. Vi pravite, da ne verjamete v prihodnje življenje in večnost. Toda veliko drugih je, ki potrjujejo njen obstoj, in gotovo niste pametni, če vam to ne da misliti. Že zaradi same domneve, da lahko obstaja pekel, ni prazno razmi-

šljati, in živeti ob možnosti nevarnosti, da bi padli vanj, je veliko tveganje. Ali ni mogoče stvar pametnega človeka, da se ob vprašanju, ki se tiče večnosti, drži bolj zanesljive poti? Zakaj se norčujete iz mene? Jaz sem bolj pameten kot vi.«

Prijatelji na to izjavo niso znali odgovoriti. Nerodno so se opravičili, se poslovili in odšli. Odvetnik je živel še en teden in don Bosko ga je vsak dan obiskal; in v zahvaljevanju je izdihnil v poljubu Gospoda.

Nekega dne je prišla neka gospa v Valdocco in iskala don Boska. Lepo ga je prosila, da bi šel obiskat nekega na smrt bolnega. Bil je to človek, ki se je globoko zapletel v politiko in se visoko povzpел med sektaši. Odločno se je zoperstavil, da bi sprejel duhovnika, in prisegel, da bi slabo končal vsak duhovnik, ki bi se drznil približati njegovi postelji. Še težko je dovolil, da bi ga prišel obiskat don Bosko. In don Bosko je v zaupanju v Božjo pomoč in priprošnjo blažene Device šel k njemu. Kakor hitro je vstopil in zaprl za seboj vrata, je ta gospod zbral vse svoje moči, ki so mu še ostale, in odločno izjavil: »Popustil sem prošnjam osebe, ki jo spoštujem in ljubim. Toda, ali prihajate kot prijatelj ali kot duhovnik? Ne maram fraz in slepomišenja. Gorje vam, če mi boste samo enkrat omenili spoved.« Pri teh besedah je prijel za pištoli, ki ju je imel eno na levi in drugo na desni strani vzglavnika. Nastavil ju je don Bosku na prsi in dejal: »Zapomnite si, da bo ob prvi omembi spovedi prvi strel veljal vam, drugi pa meni. Saj meni ne preostajata več kot dva dni življenja.«

Don Bosko mu je z nasmehom odgovoril, da naj bo miren, ker mu brez njegovega dovoljenja nikakor ne bo govoril o spovedi. Potem ga je vpraševal o njegovi bolezni, kaj pravijo zdravniki, in o načinu zdravljenja. Njegovo govorjenje je bilo tako ljubeznivo, polno skrbi in polno spodbude, da poslušalca ni prav nič utrujalo. Nasprotno. Omehčalo bi srce še tako zakrknjenega človeka ter budilo zaupanje in naklonjenost do njegove osebe. Z izobraženimi ljudmi je ravnal na čisto poseben način, kar je v večini primerov bilo uspešno. Omenil je kak pomemben sodoben dogodek, ga primerjal z dogodkom iz zgodovine in ga povezal s kakim znanim brezbožnejšem, ki so ga vsi poznali po njegovih delih in spisih. Znal je tako pripovedovati, da je vzbujal radovednost. Ko je opisoval smrt take osebe, ki je po vsem videzu umrla nespokorjena, je kljub vsemu sklenil: »Nekateri so menili, da se je pogubil. Jaz kaj takega ne trdim ali si vsaj kaj takega ne upam trditi, ker je Božje usmiljenje neizmerno in Bog svojih skrivnosti ne razodeva ljudem.«

Tako je don Bosko poskusil tudi pri tem bolniku, ki ga je presenečen in ves pretresen prekinil: »Kako, je torej kanček upanja tudi še zame?«

»In zakaj ne?« In v kratkih in toplih besedah je pokazal, kako je Bog pripravljen odpustiti še tako velike in številne grehe tistemu, ki se kesa iz vsega

srca, in da je prav največja žalitev, ki jo lahko naredimo Bogu, to, da dvomimo o njegovem usmiljenju.

Gospod je nato nekaj časa zbrano razmišljal, nato pa mu je ponudil roko in rekel: »Če je tako, bodite tako dobri in me spovejte.«

Don Bosko ga je pripravil in spovedal. Kakor hitro je prejel odvezo, je bolnik ves v solzah začel veselo vzklikati in zagotavljati, da še nikdar v življenju ni občutil take radosti kot v tem trenutku. Hkrati pa se je rade volje podvrigel vsem predpisom Cerkve. Medtem so sporočili, da sta prišla dva možakarja precej sumljive zunanosti, ki sta bila v sobi na straži. Bila sta dva člana lože. Bolnik je ukazal, naj vstopita. Kakor hitro sta bila notri, je zakričal: »Izgineta takoj iz moje hiše! Takoj ven!«

Ta dva sta odgovorila: »Toda saj poznate naše dogovore.«

Bolnik je tedaj potegnil eno izmed pištol iz omarice, jima jo pokazal in rekel: »Pripravil sem jih za duhovnike. Toda sedaj bo namenjena vama, če takoj ne izgineta. Niti besede več!«

»Če je tako, potem pač greva,« sta dejala, z očitajočim pogledom ošvrknila duhovnika in odšla.

Drugo jutro so mu prinesli sveto popotnico. Toda preden je prejel obhajilo, je sklical vse člane družine in jih javno prosil za odpuščanje za pohujšanje, ki ga je dajal. Po prejeti popotnici se je njegovo zdravje očitno izboljšalo, tako da je živel še dva ali tri mesece. Izkoristil jih je za molitev in spet in spet prosil vse, ki so ga obiskovali, odpuščanja za njegovo pohujšanje. V veliko spodbudo sosedom in znancem je še večkrat prejel sveto obhajilo.

Toda to spreobrnjenje je don Boska postavilo v zelo neprijeten položaj. Tisti gospod mu je malo pred smrtjo izročil vsa znamenja in listine svoje lože in imena članov, ki jih je moral ljubosumno skrivati. Don Bosko je prebral imena in se je silno čudil. Bila so imena ljudi, ki so pred obličjem sveta veljali za dobre vernike katoliške Cerkve, a so bili glavni podporniki italijanskih revolucij. Med njimi je bilo več cerkvenih ljudi, ki so se zatekali v Turin iz drugih škofij in so sedaj stalno bivali v Turinu. Don Bosko je takoj pozval svojega župnika Jožefa Buzzettija, ki je bil sposoben ohraniti zase še tako velike skrivnosti. Do 1849 je delal v svoji zidarski obrti, sedaj pa je študiral in pomagal materi Marjeti v gospodinjstvu in v bolniški sobi. On je hranil denar za izdatke za gospodinjstvo in je nekega dne don Bosku, ki se ni več spominjal, da mu je dal en skud, pa mu je hotel dati še drugega, dejal: »Ali mi hočete dati dvakrat?« Njegova zvestoba je prišla v pregovor. Don Bosko mu je torej naročil, naj naredi dva prepisa tiste pogubne listine; enega naj

sežge, drugega pa naj ohrani pri sebi in ga skrije z izvornikom na mestu, za katerega ne bi vedel niti don Bosko. Treba je bilo pridobiti čas, da se je posvetoval s svojimi predstojniki. Zdelo se mu je najbolj primerno, da je prepis izročil škofijski pisarni, ker bi sicer v tako težkih časih lahko prišlo do neprijetnosti.

Medtem so nekateri sektaši, ki so jih poslali njihovi predstavniki, prihiteli v pokojnikovo hišo, kakor hitro je izdihnil, da bi se polastili tistih dragocenih listin. Ko so jih zaman iskali, so takoj zasumili, v čigavih rokah so. Še istega dne sta se don Bosku predstavila in najprej zlepa, potem pa s silo zahtevala, da jima izroči vse dokazno gradivo. Don Bosko se je skušal izgovoriti, najti pretveze in je trdil, da je listine sicer videl, da pa ne ve, kje so sedaj. Ker so prišli drugi obiskovalci, je onadva odslovil in sta godrnjaje odšla.

Don Bosko je pohitel in prosil v škofijski pisarni za navodila. Kot je don Bosko predvideval, sta se tista gospoda čez nekaj ur vrnila in grozila. Don Bosko je odgovoril, da ne ve, kakšno pravico imata do tistih papirjev, ki mu jih je zaupno izročil neki prijatelj, in da nima nikakršnega pooblastila, da bi prelomil tajnost. Sicer pa je zatrjeval, da je menil, da tisti papirji niso pomembni, saj je bilo na njih napisanih le nekaj imen. Ko sta ta dva gospoda videla, da don Bosko tej stvari ne pripisuje nikakršnega pomena, sta se pomirila. Povedala sta le svoje pomisleke, češ da bi javna razglasitev tistih imen lahko imela težke posledice tako za posameznike kakor za njihove družine.

Don Bosko se jima je dal prepričati in jima je izročil izvornik. Iz njunih lastnih besed pa jima je pokazal, na kako nevarno pot sta se odpravila bodisi za njuno dušo kakor za človeško družbo.

Onadva sta dala don Bosku, da je govoril, potem pa po nekaj besedah opravičila odšla. Vendar sta čez nekaj dni spet prišla in po dolgih ovinkih vprašala, ali je kdo naredil prepis tistih listin. Istočasno sta dala razumeti, da ima sekta sredstva, da se maščuje.

Don Bosko je prostodušno izjavil, da takega prepisa ni. Onadva sta naprej silila in don Bosko jima je zagotovil, da je naredil prepis, da pa je vse skupaj sežgal. Zato naj bodo kar mirni. Vendar je govoril kot enak z enakim, ne da bi se dal ustrahovati.

Že sta se gospoda nameravala posloviti, pa sta se spet premislila in zahtevala od don Boska, naj jima priseže, da bo ohranil skrivnost. Don Bosko se je delal užaljenega, češ da ga imata za sposobnega, da bi komu škodoval. Vsekakor pa je odklonil vsako prisego. Zagotovil jima je, da od njega ne bo nihče nič izvedel, kar bi moglo komu škoditi. Zdelo se je, da je s tem ta nerodna zadeva pri kraju.

Vendar pa se je zgodilo nekaj, česar pa si ne upamo imeti za posledico tega prerokanja. Istega leta se je don Bosko nekega večera vračal po nerazsvetljenem delu Trga Castello, kar sta se dva neznanca z bodali vrgla nanj. Toda prav v tistem trenutku je neki gospod Rolando, ki je potem o tem pripovedoval don Mihaelu Rui, šel s svojim prijateljem tod mimo in videl sumljivo obnašanje obeh nasilnežev. Ker sta mislila, da gre za napad iz zasede, sta pritekla bliže in z debelimi palicami, ki sta jih imela v rokah, prisilila nesrečneža k begu.

17.

POGLAVJE

Začasno združenje katoliških laikov za obrambo proti napredovanju brezbožnosti – Don Bosko pridiga v Milanu za jubilej – Spodbudni dogodki – Letna konferenca v zahvalo Mariji Brezmadežni – Mati Božja riminijska

DON BOSKOVO ŽIVLJENJE JE VSAK DAN bolj bogato glede dela in zaslug. Proti koncu leta 1850 je na tem, da odpotuje v Milan. Rimski papež je razglasil novi jubilej, da bi zadostil za škodo, ki jo je utrpelo toliko duš zaradi številnih vojn in uporov. Don Serafin Allievi, ravnatelj oratorija sv. Alojzija v ulici S. Cristina v Milanu, je povabil don Boska, da bi njegovim fantom pridigal jubilej. Namen tega cvetočega oratorija je bil poučevati najbolj zapuščene, revne in nevedne fante mesta, jih zbirati, odvrniti od iger na srečo in od krčem in z eno besedo skušati krčansko vzgajati. Don Blaž Verri, zgleden duhovnik po pobožni molitvi, prizadevnem spovedovanju, gorečem pridiganju in uspešnem delu tako za cerkvene kakor redovniške poklice, ki je stanoval pri don Serafinu in je bil velik don Boskov prijatelj, ker je od blizu poznal njegove izredne kreposti, ga je nestrpnost čakal. S povabilom je soglašal tudi nadškof mons. Romilli. Tudi župnik pri sv. Simplificijanu, kamor je spadal oratorij sv. Alojzija, je ne le odobral to izbiro, temveč je don Boska ponovno povabil v upanju, da bo njegov obisk koristil tudi njegovim župljanom in vsemu prebivalstvu.

Don Bosko je rade volje spejel to potovanje in je prosil za dovoljenje cerkveno oblast in avstrijsko poslaništvo. V potnem listu so podatki, za katere mislimo, da jih ne smemo opustiti; starost 35; postava 38 unč; lasje temno kostanjevi; čelo srednje; obrvi kostanjeve; oči prav tako; obraz okrogel; polt rjava; poklic osnovnošolski učitelj.

Toda preden se je don Bosko odpravil na pot, se je hotel udeležiti nekaterih sestankov združenja, katerega cilj je bil učinkovito zoperstavljanje napredujočim zmotam. On sam je od vsega začetka Oratorija imel v mislih dela, ki jih je

Božja previdnost dopuščala v tem smislu. Razmišljal je, kako so drugi pozno dojeli, kako koristno bi bilo škofom delo katoliških laikov, če bi ga organizirali za obrambo ogrožene krščanske družbe. Hkrati pa ni pozabil na pomembnost združenja, ki naj bi povezovalo njegove dobrotnike za doseg njegovih ciljev. Torej je imel v mislih tudi poizkus, da bi začel s čeprav majhnim, pa previdnim poizkusom združenja tistih, ki so se potem imenovali salezijanski sotrudniki. Naslednji dokument razlaga don Boskovo vročo željo.

Prepis ustanovne listine

Listino smo sestavili z namenom, da bi služila za slovesno pričevanje, da smo se podpisani prijatelji, vsi dobri katoliški laiki, zbrali zaradi žalostne zlorabe svobode tiska glede verskih zadev, glede brezbožne vojne, ki so jo mnogi napovedali Cerkvi in njenim služabnikom, in glede nevarnosti, da bi v Piemontu pravo vero spodrinil protestantizem. Po posvetovanju s petimi najbolj gorečimi in pristojnimi uglednimi gospodi v tem glavnem mestu smo se odločili za naslednje ukrepe:

1. *Ustanoviti hočemo začasno cerkveno združenje pod varstvom sv. Frančiška Saleškega. Tega svetnika smo izbrali zato, ker je veliko podobnosti med položajem v naši deželi in okoliščinami v Savoji za časa življenja tega svetnika, ki je s svojo razsvetljeno gorečnostjo, modrim pridiganjem in brezmejno ljubeznijo obvaroval svojo domovino pred zmotami protestantizma.*
2. *To začasno združenje naj bi bilo začetek obširnejše družbe, ki bi s sodelovanjem vseh članov in z vsemi dovoljenimi, pravnomočnimi in poštenimi sredstvi, ki jih je mogoče dobiti, skušala pospeševati dobrodelnost, pouk, dajati materialno in moralno podporo, ki se bo zdela najbolj pripravna, da se prepreči napredovanje hudobije in jo tam, kjer je že pognala korenine, izkorenini.*
3. *Da bo ta družba ali konzorcij, začevši s to začasno zvezo, ki naj se tako imenuje, laično združenje, da je ne bodo določeni zlobneži v svojem sodobnem »žargonu« imeovali na novo prepoznano farško kuhinjo.*

S tem pa ni rečeno, da so iz nje izključeni tisti dobri in goreči duhovniki, ki bi hoteli podpreti združenje s svojo privolitvijo, s svojimi nasveti in sodelovati v skladu s cilji in duhom tega združenja.

4. *Da bi uredili moralni obstoj tečasne ustanove, so maloštevilni udeleženci v skupnem dogovoru takole razdelili naloge: prvi organizator: Jožef Marija Bognier; drugi organizator: Dominik Roggieri; tretji organizator: Dominik Donna; četrti organizator: Peter Battistolo; peti organizator: Leander Bognier; šesti organizator: Janez Krstnik Gilardi; sedmi organizator: Amadej Bosso*

Za zapisnikarja je bil določen organizator Bognier, za blagajnika pa organizator Dominik Roggieri.

V nabirki smo zbrali pet lir, ki smo jih izročili gospodu organizatorju in blagajniku Roggieriju in naj služijo za prvi prispevek združenju za njegove namene.

5. *Vsi tukaj navedeni organizatorji, ki se jim je med zasedanjem pridružil gospod Jožef Borel, se zavezujejo, da se bodo trudili, če je to odvisno od njih, da pridobijo čim večje število novih članov, toda vedno s potrebno previdnostjo, da se ne bi vrinili prevaranti ali bratje dvomljive katoliške vere ali pa ljudje nestalne gorečnosti.*
6. *Prihodnjo nedeljo naj se na kraju, ki ga bo določil prvi organizator, pripravi novi zbor s predstavitvijo novih članov, ki se bodo pridružili do tedaj.*
7. *V teku tedna naj organizator Bognier izroči en izvod tega spisa vsem uglednim laikom in duhovnikom, za katere misli, da bi podprli naše združenje, hkrati s prošnjo, da bi se pridružili. Z ljudmi, ki bi se pokazali bolj nasprotni kot naklonjeni, naj bi se pretrgali vsi stiki.*

V potrdilo: Turin, 17. novembra 1850 ob osmih zvečer.

V izvorniku so podpisani:

Jožef Bognier, Dominik Roggieri, Dominik Donna, Janez Krstnik Gilardi, Leander Bognier, Jožef Borel, Peter Battistolo

Nato sledijo podpisi članov in so navedene vsote prostovoljnih prispevkov.

Na koncu je dano naslednje navodilo:

Na začetku je vse izraženo kot želja, potem kot nujno potrebna ustanova, nato se bo pač v soglasju z razpoloženjem predlaganega izdelal načrt. Toda takoj, ko bi se pokazal nasproten, si ga ne bodo več prizadevali pridobiti, pa naj bo tisti še tako dober vernik in ugledna oseba. Zapišejo naj se opombe in dogovori za nadaljnje ravnanje združenja. Imena tistih, ki bi zaradi posebnih razlogov želeli ohraniti anonimnost, bo poznal samo organizator, ki jih bo vpisal. Da se ohrani anonimnost, bodo zapisani samo z začetnicami v seznam članov ali pa kot podporni član.

Mogoče se bodo ustanovile tri kategorije: člani, somišljeniki in podporniki. Člane moramo opozoriti, da bodo poleg prve vpisnine dolžni plačevati vsaj 20 soldov na mesec. Drugi pa kaj manj.

Po končani omenjeni konferenci je don Bosko 28. novembra ob dveh popoldne odpotoval skozi Novaro in Magento in ob enajstih dopoldne prispel v Milan. Zaradi gujanja kočije je na poti veliko trpel.

To so bili težki časi. Zdelo se je, kakor da bi mesto Milan po zloglasnih dnevih čepelo na vulkanu. Liberalci in sektaši so svoje prizadevanje osredinili na Lombardijo in samo prežali na priložnost, da bi pregnali Nemce. Ti pa so bili dobro obveščeni: poznali so skoraj vse naklepe zarotnikov in še bolj poostrili

čuječnost. Od časa do časa so aretacije in težke obsodbe zaradi žalitve njegovega veličanstva budile strah in trepet med meščani. Avstrijska policija je imela tisoč oči in je zalezovala celo duhovnike in pridigarje, ker se je bala, da bi s prižnic prihajali namigi za ponovno vstajo po zadušnem uporu. Od strahu pred oblastjo so župniki odlašali z začetkom svetih misijonov za jubilej. Množično zbiranje v cerkvah bi bilo lahko povod za politične prenapetosti in bi lahko povzročilo prepovedi in zatiranje. Cerkveni govorniki si niso upali na prižnice, ker bi kaka slabo povedana izjava lahko bila vzrok težav.

V teh kritičnih okoliščinah se je don Bosko nastanil pri don Serafinu Allievi-ju in don Blažu Verriju in sporočil župniku pri sv. Simplicijanu, da bi takoj začel pridigati jubilej v njegovi cerkvi. Toda župnik je, verjetno po nasvetu boječih svetovalcev, spremenil mnenje, češ da je pridigati v zaprtem prostoru oratorija sv. Alojzija eno, drugo pa javno pridiganje veliki množici v cerkvi. Dejal je, da nikakor ne more privoliti v začetek misijona brez nadškofovega dovoljenja. »Nič hudega. Kar se tiče tega pogoja, bom sam poskrbel,« je dejal don Bosko. In nemudoma se je pognal k monsinjorju Romilliju in prosil za dovoljenje.

Prelat, ki je bil dobro zapisan pri dunajskem dvoru, mu ga ni odklonil, čeprav mu je hotel na začetku odsvetovati. Ko pa je videl, da je bil don Bosko poln poguma in se ni ničesar bal, mu je rekel: »Gospod opat, nimam nič proti, da pridigate na lastno odgovornost. Če se vam kaj zgodi, jaz pri tem nimam nič opraviti. Sami dobro veste, da živimo v zelo nevarnih časih.«

»In jaz bom pridigal tako, kot so to delali pred petsto leti.«

»Ste popolnoma svobodni,« je sklenil nadškof. Če si upate, pojdite pridigat. Niti vam tega ne ukazujem niti vam tega ne prepovedujem, vendar vam rade volje dam dovoljenje. Toda dobro si zapomnite: naj bo vaša previdnost še tako velika, ne bo nikdar prevelika.

In don Bosko je začel pridigati pri sv. Simplicijanu. Vse od prve pridige je prihajalo ogromno ljudstva; mnogi iz radovednosti, vsi pa v nepopisno velikem strahu. Zdelo se je, da je nemogoče ostati brezbrizen sredi tolike politične napetosti. Ljudje so pričakovali eno, zgodilo pa se je prav nasprotno. On ni govoril nič več in nič manj, kot bi to storil pridigar pred tremi stoletji. Z veliko odkritosrčnostjo in dobroto je vabil grešnike k pokori. Kar se je tikalo prenove življenja, je jasno povedal, ne da bi se oziral na kogar koli. O tem, kar je polnilo srca ljudstva in na kar je bila pozorna politična oblast, pa ni povedal niti besedice. Izognil se je tudi pripovedovanju kakršnega koli dogodka, tudi zgodovinskega, ki bi bil lahko podoben s sedanjim položajem. V vsem se je obnašal tako, kakor da sploh ne bi bilo političnih zadev in jih sploh nikdar nikjer ne bi bilo. Zato

nobena izmed avtoritet ni imela nikakršne pripombe. Vsi njegovi poslušalci so v vseh izjavah dobili spodbude za razmišljanje o človekovih poslednjih rečeh in inštrukcije, kako naj najučinkoviteje prejemajo zakrament Evharistije in pokore. Mesto Milan se je čudilo načinu don Boskovega pridiganja.

Pridigal je v slogu sv. Alfonza Marije Ligvorija. S teh duhovnih vaj v Milanu so ohranjeni don Boskovi lastnoročni osnutki. In samo po sebi se razume, da je bila njegova beseda neustavljiva. Čeprav je govoril počasi, je svoje besede polagal v duše. Naj nam služi za zgled uvod v pridigo o vesoljni sodbi: »In doklej, o grešniki, boste zlorabljali Božje usmiljenje, kako dolgo ga boste še žalili? Že vpijejo po maščevanju tovariši, ki ste jih pohujšali, že vpijejo po maščevanju cerkve, v katerih ste naredili toliko nespoštljivosti, že vpijejo po maščevanju zakramenti, ki ste jih božjeropno oskrunili; že vpijejo po maščevanju sonce, mesec, zvezde, priče vašega upora proti vašemu Stvarniku; že vpije po maščevanju zemlja, kjer ste počenjali svoje hudobije; že se slišijo zahteve angelov po maščevanju, ki bi hoteli zadostitve za žalitve, ki ste jih vi storili njihovemu Bogu. In kako dolgo boste še zlorabljali potrpežljivost tega usmiljenega Gospoda? Ali mogoče ne bi radi spremenili svojega življenja? Ali ne trepetate pred mečem nebeške pravičnosti, ki je že pripravljen, da vas poseka? Prav. Kar še naprej preklinjajte njegovo sveto ime, še naprej slabo govorite o naši sveti veri in njenih služabnikih, še naprej opravljajte svojega bližnjega, nadaljujte grde pogovore, še naprej ne spoštujte praznikov, pohitite in znova križajte na trdem lesu našega predobrega Jezusa. Toda čas, ki vam ostaja, je kratek, večnost se bliža, je že pred durmi, bliski že švigajo in nebo je že pripravljeno, da pade na vas, že je razporejeno sodišče, kjer se bo pojavil večni sodnik. Ne delajte si utvar, nikar ne upajte na odrešitev: Božja roka je že pripravljena in samo čaka, da pade na vas. Pričakujem vas na sodbi; na sodbi, na kateri se bomo morali vsi predstaviti in dati strog obračun o svojih delih. Obračun o tem, kar smo zlega storili in kar smo dobrega opustili.« To je bil govor o politiki večnosti.

Bilo je zanimivo opazovati postavne brkače, ki so stali ob stenah in stebrih, da bi ujeli kako besedo proti oblasti ali proti tedanjemu političnemu položaju. Tudi oni so si od časa do časa obrisali solzo strahu pred peklenskimi kaznimi, ki so jim pretile zaradi njihovega življenja.

Ni še končal tridnevnega pridiganja na dan sv. Simplicijana 2. decembra, ko je v ponedeljek po prvi adventni nedelji začel duhovne vaje v oratoriju sv. Alojzija, ki naj bi tudi trajale dva dni. Don Serafin je tam zbral stotine svojih fantov.

Don Bosko, ki je delal naravnost čudežne stvari med svojimi fanti v Valdoccu, si je pridobil tudi srca milanskih fantov. Don Serafin Allievi je veliko let

pozneje v naši navzočnosti pripovedoval o tistih dogodkih. O teh pridigah hranimo glavne točke, ki si jih je don Bosko zapisal na poseben list. Najprej je podal priliko o materi, ki pošilja na pot dva svoja sinova, vsakega s spremljevalcem, in jima daje nasvete, da bosta očetu, ki živi v daljni deželi, zdrava in srečna prinesla dragocen zaklad. Odpravita se na pot, doživita vse mogoče; med drugim sovražnega človeka, ki ju skuša pregovoriti, da bi se ne držala materinih nasvetov. En sin vztraja, drugi pa se da pregovoriti; prvi uspe, drugi pa slabo konča. Razlaga. Dva sinova, to smo mi. Mati je sv. Cerkev, sopotniki naši angeli varuhi, pot naše zemeljsko življenje, mesto, kamor moramo priti, so nebesa, oče, ki nas čaka, je Gospod, sovražnik je hudič, veliki zaklad je naša duša. Na osnovi te prispelebe je razvil teme o človekovem cilju, o rešitvi lastne duše, o pohujšanju, o nepredvideni in nenadni smrti, o zakramentalni spovedi in o nebesih.

Sklepni govor je isti kot v Giavenu. Za spomin je pustil: Vsak mesec priprava na srečno smrt.

Ko so se župniki in upravitelji cerkva prepričali, da pridiganje pri sv. Simplicijanu ni dalo najmanjšega povoda za nered ali nasilje, temveč je neizmerno koristilo dušam, so ga povabili, da bi pridigal tudi v njihovih cerkvah. Rade volje se je odzval vabilu in pridigal pri sv. Mariji Novi, pri sv. Karlu, sv. Alojziju in pri sv. Evstorgiju, kakor trdi don Alojzij Rocca, ki je vse slišal od svojih sorodnikov in milanskih meščanov. Včasih je pridigal v eni cerkvi samo enkrat na dan, druge dni pa tudi po petkrat na dan v raznih cerkvah.

Ko je pridigal pri sv. Roku, je dobil povabilo očetov barnabitov, od katerih jih je nekaj poznal iz Moncalierija, da bi šel pridigat duhovne vaje v Monzo. Tiste čase je bila železnica med Milanom in Monzo edina železnica v Lombardiji. Don Bosko je odpotoval iz Milana ob 10,30, odpridigal v Monzi, bil proti večeru že v Milanu in pridigal pri sv. Roku. Ljudi, ki so se pri njem spovedovali, je bilo skoraj brez števila.

Ko se je don Bosko nekega dne odpravljal k spovednici, kjer ga je čakalo veliko število ljudi, ga je neki fant pocukal za suknjo in ga potegnil h klopi v cerkvi, ki je bila zaradi spuščениh zaves precej temna. Rekel je: »Spovejte me tukaj.« Don Bosko je sedel na klop, fant pa se mu je vrgel k nogam in se spovedal. Po opravljeni spovedi je rekel: »Vi spovedujete tako in z istimi besedami, kot spoveduje neki spovednik v Turinu, pri katerem sem se spovedal pred leti.«

»In če bi bil tisti duhovnik ta, ki stoji pred teboj?« mu je odgovoril don Bosko.

»O, vi ste don Bosko!« je vzkliknil fant in ga pogledal v obraz.

»Da, prav jaz, don Bosko,« je dejal don Bosko. Fant je planil v jok, tako ga je prevzela don Boskova navzočnost.

Don Bosko s svojim pridiganjem ni nikogar užalil. Nasprotno. Med avstrijskimi vojaki in starešinami, ki jih je srečal na več krajih, si je pridobil tudi veliko prijateljev. To toliko bolj, ker je znal nekaj nemško, česar se je naučil 1846, in se je z njimi lahko sporazumel.

Za don Boskom so se tudi drugi duhovniki opogumili za pridiganje in milanski nadškof mu je pozneje za to izrazil svojo hvaležnost.

Pridiganje je trajalo 18 dni. Don Bosko se je vrnil v Turin skozi Magento in Novaro. Kot po navadi je v času postanka v nekem konjskem hlevu spovedal kočijaža. Gostilničarji in služabniki so si potem pripovedovali prizore, ki so vabili k skrbi za lastno dušo.

Pri milanski carinski zapori sta ga čakala fanta Mihael Rua in Angel Savio.

Kakor hitro je prispel v Turin, je bila njegova prva skrb, da se presveti Devici Mariji zahvali za vse dobre, ki jih je izkazala Oratoriju. To je bil poseben obred, rekli bi dejanje družinske zaupljivosti. Že od leta 1842 je imel navado, da je o tej temi govoril svojim sinovom na dan Brezmadežne; najprej samo dečkom, potem katehistom in nato še klerikom; končno je vse do svoje smrti nadaljeval tako konferenco salezijancem in obravnaval teme, ki so bile povezane z razvojem njegove ustanove. Če je bil kdaj zadržan, jo je vsekakor opravil pred koncem leta.

Da bi vnel čim večjo ljubezen do Matere Božjega odrešenika, je to leto uporabil dogajanje, ki je navduševalo katoliško Italijo. V Riminiju so v cerkvi sv. Klare častili podobo Matere Božje z naslovom Kraljica Mati usmiljenja. Dne 11. maja zjutraj so tri pobožne ženske prišle, da bi molile pred Marijino podobo. Na njihovo veliko začudenje in uteho so opazile, kako so se oči gibale gor in dol, desno in levo, včasih tako zelo, da so izginile pod trepalnicami. Tudi Marijino obličje je spreminjalo barvo. Kakor blisk se je novica razširila po mestu in pred oltarjem, kjer je bila slika, so se zbirale velike množice ljudi. To čudovito in vsakemu vidno dogajanje se je nadaljevalo celih osem mesecev, tako da je o tem pričalo tisoče in tisoče ljudi. Temeljito spreobrnjenje slabega življenja, ogromno število dobro opravljenih zakramentov, neusahljiv vrelec vsakovrstnih milosti, strog škofijski proces, ki ga je potrdila kongregacija za obrede, mašni oficij, uglasen na to čudovito dogajanje, zlata krona, ki jo je poklonil rimski papež, začetek gradnje cerkve v obliki rimskega križa in poseben praznik v novembru, posvečen čudežnemu dogajanju, so bili potrdilo pristnosti teh velikih dogodkov.

Radostno razpoloženje zaradi te nove Marijine slave in z globoko doživeti mi božičnimi prazniki je don Bosko dočakal konec leta 1850.

18.

POGLAVJE

Duh pokore – Priporočila fantom – Stalno pričevanje don Boskovega življenja – Don Boskov počitek in njegova prehrana – Opat Stellardi in kanonik Ronzino pri don Boskovi mizi – Don Boskovo razvedrilo – Nebesni svod v jasni noči

DON BOSKOVE KREPOSTI SO BILE TAKO ODLIČNE kot njegova dela. Za zgled si je vzel življenje Božjega zveličarja, polno tako notranje kot zunanje odpovedi, tako da je zatajeval svoje strasti in naravne težnje. Tudi svojim gojencem je svetoval tako zatajevanje in trdil, da mora tisti, ki se hoče nekoč veseliti z Jezusom Kristusom v nebesih, sedaj z njim trpeti na zemlji. Priporočal je zmernost v jedi, pijači in počitku, rekoč, da hudi duh skuša zlasti nezmerne. Čeprav je hotel, da bi bila hrana zadostna, da ne bi zaradi tega trpelo zdravje, zlasti še zato, ker so bili njegovi tovariši pri mizi mladi, je vendar izločil vsako odvečno postrežbo. Nikakor ni dopustil, da bi se kdo pritoževal nad kuharjem ali hrano, ki jo je on sam užival. Če pa je kdo potreboval kaj posebnega, je brez nadaljnjega poskrbel za vse potrebno. Vsem je priporočal, da naj se izogibajo požrešnosti in naglice pri jedi, in ponavljal izrek prima digestio fit in ore (prva prebava poteka v ustih). Poskrbel je, da so kleriki dobili odmerjeno količino vina, a je trdil, da čista voda veliko bolje gasi žejo kot vino, obenem pa je tudi bolj zdrava. V svojih pridigah je ponavljal: in vino luxuria (v vinu je čutnost). Opominjal je tiste, ki so pili vino iz naslade ali če so pili močno vino, ne da bi mu prilili vode. To pa se je tako in tako dogajalo le za velike praznike in če so bili pri mizi ugledni gostje. Dajal je napotke tudi svojim gojencem. Priporočal jim je, da popoldne po kosilu ne bi legli v posteljo, in jih svaril ab incursu et demonio meridiano (pred napadom opoldanskega hudiča). Dovolil jim je pa, da so poleti v skupni učilnici ali šoli počivali pol ali tri četrt ure, tako da so glavo naslonili na roke na mizi.

Imel je navado reči: »Pokažite mi dečka, ki se zatajuje v jedi, pijači in spanju, in povedal vam bom, da je vesten v izpolnjevanju svojih dolžnosti, da je kreposten, da skuša storiti tisto, kar je prav in čedno; če pa je kak fant požrešen, prijatelj pijače in rad poležava, potem ga bodo počasi prijele vse grdobije: postal bo raztresen, nemiren, delomrzen in vse mu bo šlo po zlu. Koliko mladih ljudi je uničila požrešnost. Mladost in pijača sta dva plamena. Vino in čistost ne moreta biti skupaj!«

Njegove besede so bile zato toliko bolj učinkovite, ker so ga njegovi učenci videli vedno v vsem zmernega. Vendar pa za to, kako junaško se je zatajeval po zgledu sv. Filipa Nerija, dolgo niso vedeli, ker ga niso dobro poznali in so bili le redko v njegovi hiši. Tisti, ki so bili vedno z njim, so si mogli ustvariti jasno in dokončno sodbo šele po dolgem vztrajnem opazovanju zlasti zato, ker je bil vedno šaljiv in dobre volje. Ti so bili vseskozi nenehne in včasih neprijetne priče, ki so podnevi in ponoči, znotraj in zunaj doma pazili na vsako njegovo najmanjše dejanje. Med te štejemo od 1841 Jožefa Buzzettija, od 1848 Savija Ascania, od 1852 Mihaela Ruo, Janeza Cagliariera in potem Franca Cerrutija, Janeza Bonettija in končno Joahima Berta, ki je bil od 1864 do 1888 njegov zaupni tajnik. Poleg teh pa še tisoči in tisoči drugih, ki so nam povedali to, kar tukaj pišemo.

Od vsega začetka so bili na delu kritiki, ki so določena dejanja razlagali manj dobrohotno in jih imeli za goli videz. Toda po nepristranski presoji so morali spremeniti svoje mnenje. Naj navedemo neki dogodek iz 1850, kot nam ga je opisal Jožef Brosio.

»V Oratorij so prihajali tudi zunanji fantje in zlasti večji so bili močno nagnjeni k presojanju. Iz lahkoživosti so obsojali kakršno koli malenkost, pa to ne samo med tovariši, temveč tudi med osebjem Oratorija. Don Bosko je zaradi neke slabosti jedel ob postnih dnevih mineštro tudi zvečer. Vendar je bila samo soljena in jaz sem to natančno vedel. Tedaj je bila navada, da se pri večerji ni jedla mineštra. Tako se je pripetilo, da je na veliki četrtek ob umivanju nog trinajstim fantom, ki so predstavljali apostole, don Bosko vse povabil na večerjo. Tisto leto sem jaz predstavljal sv. Pavla. Za te so postavili na mizo obilen obrok postne jedi, don Bosku pa je mati Marjeta kot po navadi prinesla mineštro. In takoj je neki fant rekel svojemu najbližjemu tovarišu: 'Glej si ga, don Bosko je mineštro, čeprav je danes post.' Ko sem slišal te besede, sem želel, da bi don Bosko dal dober nauk temu tako tankočutnemu opazovalcu, in sem rekel na glas, da so vsi slišali: 'Oh, mati Marjeta, prinesli ste don Bosku mineštro, ko je pa postni dan. Ali ne veste, da se ne sme jesti?' Na te moje besede so se vsi navzoči zasmejali. Mati Marjeta in don Boskova teta sta skušali don Boska opravičiti in

sta rekli, da je mineštra skuhana samo na soli in je vse kaj drugega kot kaka prijetna jed. Don Bosko ni odprl ust in jaz, ki sem hotel, da bi spregovoril, sem se delal, kot da nisem razumel. Še naprej sem 'tolkel po istem žeblju', se pravi, da tisti večer ne bi smeli prinesiti na mizo mineštre. Tedaj je don Bosko, ki je verjetno razumel moje izzivanje, imel tako občuten nagovor o vprašanju in o potrebi izvzetja od zakona, o svojih težavah z želodcem, zlasti še po toliko urah spovedovanja, da se je fant, ki si je drznil izreči svojo nepremišljeno sodbo, od žalosti razjokal. Od takrat naprej nisem več slišal kritizirati dogajanje v Oratoriju.«

Po teh pojasnilih preidimo k predstavitvi dejstev, ki pričajo o duhu don Boskovega zatajevanja, čeprav obsegajo več let.

»Jaz,« tako poroča prvi klerik Oratorija Savij Ascanio, »ga nisem nikoli videl opravljati izrednih spokornih del, vendar pa je bil v vsakdanjem življenju dobrega duhovnika izreden. Ne morem trditi, da bi nosil spokorni pas, se krvavo bičal, se zatajeval z dolgotrajnimi posti ali čim drugim. Vendar pa je telesno zatajevanje opravljal tako stalno, prizadevno in natančno, in to s tako radostjo, lahkotnostjo in utečenostjo, da ga lahko primerjamo z najbolj spokornimi menihi in najbolj trdimi spokorniki. Če pomislimo na njegove bolezni, nenehne napore, skrbi, težave, nasprotovanje, preganjanje, ki jih je doživljal vsak dan, da, celo vsako uro, potem je moral vsak trenutek nositi svoj križ.«

Nato nadaljuje svoje poročilo: »Trdno sem prepričan, da je prebil cele noči brez spanja, zato da je lahko molil, pisal knjige, urejal pošto in pred Bogom načrtoval svoje dejavnosti.« »Don Bosko mi je nekoč zaupal,« pravi don Rua, »da do svojega petdesetega leta ni spal več kot pet ur na dan in vsak teden prečul eno noč ob pisalni mizi. Jaz sem priča tega ravnanja, ker sem do 1866 videl vsak večer do polnoči luč v njegovi sobi. Od 1866 do 1871 si je privoščil šest ur počitka z eno prebedeno nočjo na teden. Navadno je poleti vstajal ob treh zjutraj in hodil spat ob pol dvanajstih ponoči. To je vedel povedati njegov tajnik don Berto, ko je spal v sosednji sobi. Po bolezni v Varazzah 1872 je bil prisiljen spati sedem ur in se odpovedati bedenju vso noč. To pa ga ni oviralo, da od časa do časa ne bi storil po stari navadi.«

Ob drugi priliki je Janez Bisio povedal: »Jaz, ki sem od 1864 do 1871 skrbel za njegovo spalnico, sem večkrat našel posteljo nedotaknjeno. Ko sem ga karal, ker ni počival, mi je odgovarjal, da zaradi neodložljivih opravkov ni mogel iti spat.«

Zjutraj je bil tudi v najhujši zimi pripravljen vstati ob petih oziroma pol šestih, kakor hitro je zvonec naznanil skupno vstajanje. Vstal je iz skromne postelje, ki jo je imel vse do zadnjih let v isti sobi, v kateri je sprejemal obiskovalce. In čeprav se je njegovo telo zaradi slabosti treslo in ga je stalo veliko truda, da

se je sam oblekel, je vse do zadnjega to sam opravil. Ko so šli gojenci v cerkev, je bil že na svojem mestu za spovedovanje. Pred mašo in med njo je bil vsak dan na voljo svojim spovedancem, vse dokler so mu dopuščale moči. Samo zadnja leta je spal do šestih, ker bi sicer užalostil svoje sinove.

Če ga je jutranja zarja zalotila pri pisalni mizi, kjer je vso noč delal, je vstal in šel spovedovat dečke, potem je daroval sv. mašo in zopet sedel za pisalno mizo. Če ga ni nič zadrževalo, se je takoj z vso zbranostjo lotil dela in se vsemu do kraja posvetil. »Pozimi,« pravi že omenjeni Bisio, »se je takoj lotil dela, ne da bi se prej ogrel pri ognju. Meni se je zdelo nemogoče, da bi pri takem mrazu sploh lahko držal v roki pero, ne da bi mu padlo na tla. Nikdar ga nisem slišal, da bi se pritoževal ne zaradi mraza, ne zaradi vročine, ne zaradi česar koli.«

Za zajtrk je veliko let pil samo skodelico kave iz cikorije, pijača, ki nikogar ne navdušuje, z nekaj kapljicami mleka, če je bil k temu prisiljen zaradi slabega počutja. Nekaj časa, pa ne vedno, si je vanjo nadrobil malo kruha, tistega vsakdanjega in toliko, da ne bi z njim prelomil niti posta. Na koncu je opustil še to. Treba je povedati, da se je strogo držal cerkvenih postnih predpisov, da se je postil ob sobotah, kar je kasneje v pravilih za salezijance prenesel na petek.

Ko je zazvonilo poldne, ga je navadno zadržal obisk v njegovi sobi. Prav to pa je bila priložnost za njegovo največje zatajevanje, kakor bomo še videli. Zato je navadno zamujal s prihodom v obednico. To tem bolj, ker so ga na poti v obednico čakali ljudje, ki so hoteli slišati njegovo besedo, ga kaj vprašati. Dostikrat so bili tudi taki, ki niso poznali nobene mere in so ga dolgo zadrževali. In on jih je s čudovito mirnostjo in potrpežljivostjo poslušal, jim odgovarjal in skušal vsakega zadovoljiti. Če je tisti, ki mu je služil za tajnika, pokazal nejevoljo in brezobzirneže zavračal, je don Bosko dal vedeti, da naj ne ravna tako in dopusti, da bo vsakdo prišel do njega. Bilo bi silno neljubo, če bi morali oditi neuslišani.

Ko je potem prišel v obednico in so redni sogovorniki že odšli, je kosil sam, obdan od fantov, ki so prišli k njemu in se stiskali okoli njega, tako da so mu skoraj vzeli sapo, kričali in zbijali šale. Početje, ki gotovo ni bilo prijetno čutom, ljubo pa človeku, ki ni iskal svojega udobja, temveč duhovno korist svojih sinov.

Med drugimi je poročal tudi mons. Cagliari: »Don Boskova miza je bila vedno skromna, da ne rečem revna. Kot deček sem leta 1852 in 1853 z njim kosil in večerjal. Mineštra in kruh sta bila ista, kot smo ju jedli mi. Prikuha, ki mu jo je pripravljala mati Marjeta, je bila navadno kuhana zelenjave s koščki mesa ali jajc, včasih kuhanih buč. Neredko je isti krožnik od opoldne zvečer pogret spet prišel na mizo. Včasih se je vračal več dni zaporedoma, včasih tudi do četrtega, posebno če je bil to jabolčni zavitek.« Toda on se nikdar ni zanimal, s čim mu

je postregla mati. Vedno se je držal pravila sv. Frančiška Saleškega »Ničesar ne zahtevajte, ničesar ne zavračajte« in priporočila sv. Pavla apostola »Jejte, kar postavijo pred vas«.

Čez čas pa je iz obzira do drugih gostov k mineštri dodal še prikuho in košček sira ali sadje in od leta 1855, ko so prišli k njemu stanovat drugi duhovniki, pri kosilu še drugo prikuho. Z mesom je bila samo prva prikuha, druga pa krožnik kuhane zelenjave ali solate. Če so namesto z mineštro postregli s polento s kakim dodatkom, potem je ta nadomestila drugo. Don Bosko je kuharjem priporočal, naj ne uporabljajo dražljivih začimb; verjetno zaradi nevarnosti.

Don Bosko je imel najraje krompir, repo, korenje in zelenjavo, pa četudi nezačinjene, in navajal kot razlog za to izbiro svoj želodec. Pogosto je ponavljal načelo: »Človek mora jesti, da živi, in ne živeti, da je.« Od časa do časa so njegovi kleriki poskrbeli za kako jed, bolj primerno za njegovo rahlo zdravje. Toda kakor hitro se je zavedel take posebnosti, se je potožil in naročil hišnemu prefektu, naj naroči v kuhinji, da bi v prihodnje opustili take pozornosti. Njegova prostodušnost glede začimb in vrste hrane je bila občudovanja vredna. Najbolj okusnih jedi se sploh ni dotaknil ali jih je vzel le malo. Nikdar se ni pritoževal nad hrano. Dogajalo se je, da je za njim jedel juho kdo drug, ki jo je, potem ko jo je pokusil, odrinil, ker je imela odvraten okus, čeprav jo je prej don Bosko s tekom použil. Včasih so mu postregli s pokvarjenimi jajci ali kakšnimi drugimi jedili, ki so se začela kvariti. On pa jih je použil, kot da sploh ne ve, kaj je. Trdno je sklenil, da ne bo nikdar rekel: »To mi ugaja, to mi ne ugaja.« Ko pa je bila mineštra bodisi zaradi začimbe bodisi zaradi juhe boljša, si je prilil vode z izgovorom, da jo mora ohladiti, ker je prevroča. Tudi kruh je bil povod za zatajevanje, pogosto pa tudi varčevanje. V hiši je ustanovil društvo, imenovano »koščki kruha«, katerega člani so jedli ostanke kruha, ki so ostali drugim, preden so načeli nov hlebček. Don Bosko je med prvimi dajal dober zgled.

Jedel pa je tako malo, da smo se vsi čudili, kako more prenašati vse napore. Hrane, ki jo je užival, je bilo komaj zadosti, da ga je ohranjala pri življenju. Ko ga je pisec teh spominov vprašal, zakaj si nalaga tolike odpovedi, je ponižno odgovoril: »Pri vseh opravkih, ki jih moram narediti, pri tem težkem in nenehnem duševnem naporu, ki ga moram vzdržati, bi bili moji dnevi že davno končani, če ne bi ravnal tako.« In te navade se je držal celo življenje. Od časa do časa si je nalagal še posebne odpovedi. Jožef Buzzetti, pozoren opazovalec vsega, kar je don Bosko delal, je pripovedoval: »Včasih je nepričakovano prišel k mizi kak znanec, ko je bilo že vse razdeljeno in v kuhinji ni bilo ničesar več na voljo. Ob takih primerih se je don Bosko odpovedal obroku in ga ponudil gostu tako spretno, tako ljubeznivo in tako prepričljivo, da se gost sploh ni zavedal, kaj se dogaja.«

Tudi pri pijači je bil zgled zmernosti. Tisto malo vina je pil »propter stomachum« (zaradi želodca), kot pravi sv. Pavel, vendar s toliko vode, da je izgubilo svojo prvotno naravo. Od 1858 je bila don Boskova klet deloma založena z vinom, ki mu ga je pošiljala občinska uprava. Ta je vsak teden oskrbela don Boska z vzorci s pokušenj, z ostanki z vinskega trga, pri čemer je bilo pomešano belo vino z rdečim, sladko z močnim in včasih tudi pokvarjenim. Pil je to pijačo, čeprav je prihajal z dežele, ki slovi po najboljših vinih. Pogosto je kratko malo pozabil piti, ker je bil pogreznjen v svoje misli in so mu zato drugi nalivali vino v kozarec. On pa ga je takoj, zlasti če je bilo vino dobro, poskušal narediti še boljšega, kot je imel navado utemeljevati to početje. Pri tem je šaljivo pripomnil: »Odpovedal sem se hudiču in svetu, nisem pa se odpovedal »pompa«, črpalkam, ki črpajo vodo iz vodnjakov. Pri vsakem obroku je popil samo en kozarec.

Mons. Janez Bertagna, ki je dobro poznal don Boskovo skrito življenje, je nekoč izjavil: »V zmernosti je bil vsem nedosegljiv zgled. V svoji hiši ni nikdar iskal udobnosti. Zdi se, da je imel pravico, da bi si privoščil malo boljše oskrbo.«

Toda don Bosko je imel svoj ideal popolnosti. Proti 1860, ko je moral zaradi sostanovalcev izboljšati hrano, je brez nadaljnega zaužival, kar so postavili predenj. Vendar smo ga prav pogosto slišali vzklikniti: »Upal sem, da se bodo v moji hiši vsi zadovoljili z mineštro in kruhom in kako prikuho iz sočivja. Toda vidim, da sem se zmotil. Moj ideal je bila Družba kot zgled skromnosti, ki bi jo ob svoji smrti zapustil tako, kakršno sem hotel ustanoviti. Sedaj pa sem prišel do spoznanja, da je moja zamisel neizvedljiva. Tisoč razlogov me je prisililo, da sem sledil zgledu drugih redovnih družb. Mineštra, dve prikuhi in sadje. Sama sveta kongregacija ne bi odobrila pravil, če bi bil preveč strog v omejevanju kakovosti hrane. Vendar sem prepričan, da bi tudi sedaj lahko živeli, kakor se je živelo v prvih časih Oratorija.

Kljub vsemu povedanemu so se dogajale neverjetne stvari. Prav v prvih časih Oratorija, tako pripoveduje don Janez Turchi, so bili v Turinu ljudje, ki so trdili, da se don Bosko kaže ubogega v besedah, sicer pa si v resnici privošči kar gosposko postrežbo. Nekdo si je celo upal - ne brez hudobije - izjaviti: »Don Bosko strada svoje fante, sam pa živi razkošno.«

Zato so se pojavili ljudje, ki bi se radi prepričali, kako dobro se godi don Bosku. Opata Stellardija so z več gospodi povabili na kosilo h grofu D'Aglianu in pogovor je nanesel na don Boska. Opat je trdil, da so don Boskovi obedi za ljudi, ki imajo veliko denarja. Povabljenici so bili o tem različnega mnenja. Eni so trdili, da ja don Boskova prehrana revna, drugi pa so menili, da si privošči dobro mizo. Da bi naredili konec razpravljanju, se je opat ponudil, da se bo nenajavljen

predstavil don Bosku v trenutku, ko se bo odpravljal h kosilu. In tako se je nekega opoldneva pojavil v Oratoriju pod pretvezo, da bi rad dobil neke podatke. Ko se je za kratek čas zadržal v pogovoru z don Boskom, mu je predlagal, naj ga povabi na kosilo, češ da mu opravki ne dopuščajo, da bi se vrnil na Sopergo. »Z veseljem,« je odgovoril don Bosko, »vendar prosim trenutek, da obvestim svojo mater o časti, ki nam jo izkazujete, ker v tem trenutku nismo sposobni izkazati tiste pozornosti, kot si jo zaslužite, niti vam nuditi hrane, kot se za vas spodobi.«

»Nikakor, naredite mi to uslugo in nič ne sporočajte v kuhinjo. Zadovoljil se bom z vašo navadno hrano.«

Po kratkem prerekanju za in proti so sedli za mizo. Don Bosko se je obrnil k materi Marjeti in dejal: »Glejte, tukaj z nami je opat Stellardi.«

»Moral bi me obvestiti prej. Sedaj res nimam nič pripravljenega,« je odgovorila Marjeta.

»Saj gospod ne pričakuje nič drugega kot naše kosilo,« je smeje se vzkliknil don Bosko.

»Pa naj bo tako,« je rekla mati Marjeta, ki je jed takoj postavila na mizo. Bila je riževa mineštra s kostanji in proseno moko. Don Bosko je začel jesti z najboljšim tekom. Ko je opat okusil prvo žlico, je obrnil pogled na drugo stran in zalogaja ni mogel požreti. Rekel je: »Bom raje vzel prikuho.«

Za prvo prikuho so prinesli kos tunine, zabeljene z ne najboljšim olivnim oljem. Don Bosko je jedel naprej. Gospod opat pa je povohal tisto olje, vse skupaj odrinil in pustil nedotaknjeno. Kleriki, ki so sedeli pri isti mizi in so videli, kaj se dogaja, so komaj zadrževali smeh. Oni so potem opisali celoten prizor. Na drugem krožniku je bil kuhan osat s soljo in namesto sadja košček svežega sira. Opat ni naredil niti grižljaja, zapustil je Oratorij in se nemudoma odpravil k družini D'Agliano, rekoč: »Prosim vas, dajte mi kaj jesti, ker umiram od gladu.« Povedal je, kaj se mu je zgodilo, in vsi so se veselo smejali. Grof D'Agliano je dobro poznal don Boska in se je že vnaprej veselil opatovega razočaranja. Ta je namreč imel odlično kuhinjo in vedno najbolj izbrana jedila. Tako se je opat sam prepričal o stvari in je potem na mnogih krajih povedal, da je kosilo pri don Bosku vse kaj drugega kot prijetna zadeva.

Neki drug ugleden duhovnik je iz drugega razloga, vendar tudi prepričan, da mora biti že kaj res, če se med ljudmi širijo take govornice o don Bosku, prišel v Oratorij, da bi se pogovoril o neki zadevi. To je bil stolni kanonik Cezar Ronzini. Ko je prišel čas za kosilo, ga je don Bosko povabil k mizi. Kakor vedno so postregli s skromnim in revnim kosilom. Kanonik se je najprej opravičeval, potem pa le sprejel povabilo. Prinesli so kuhano zelje. Vendar je don Bosko v čast

svojemu gostu dodal predjed. Kanonik se je toplo zahvalil za kosilo in ob slovesu dejal gostitelju: »Govorice so me prepričale, da se pri vas dobro je. Sedaj pa vidim, da je resnica popolnoma drugačna.« Pogledal ga je s solznimi očmi, mu močno stisnil roko in dejal: »Ah, don Bosko, rečem vam, da sem zadovoljen,« in še enkrat: »Rečem vam, da sem zelo zadovoljen.«

Pozneje je zaradi nekaterih pljučnih bolnikov dodal več mesa. Tudi za večerjo. To je bilo nujno potrebno za tiste, ki so študirali in nosili težo dušnega pastirstva, pa tudi zaradi tistih, ki so prihajali iz premožnejših družin in bi radi postali člani Oratorija. Ugotovil je tudi, da je veliko duhovnikov in neduhovnikov prišlo k njemu in skušalo nekaj mesecev živeti z njim po pravilih Oratorija. Toda ker se nikakor niso mogli prilagoditi tistemu načinu življenja, so odšli in vstopili v kako drugo redovno družino.

Toda mineštra in kruh sta za notranje gojence vedno ostala osnovna hrana.

Vendar smo ga slišali, kako se je dostikrat tožil zaradi obilice mesa, ker je, kakor se je izražal, videl, da to pospešuje strasti. In prav ob tej priložnosti je povedal svoje nedolžno prepričanje o duhu zatajevanja: »Vedno sem se vzdrževal, da bi jedel meso, ker sem se bal upora poželjivosti.« Nato je začudeno dejal: »Mogoče so drugi manj občutljivi kakor jaz in jim ni treba uporabljati takih previdnostnih ukrepov.«

V resnici se je navadno vzdrževal mesa. Zdelo se je celo, da se ga je bal in ga zato zavračal, kolikor ga je le mogel, češ da mu njegovi pokvarjeni zobje ne dopuščajo, da bi žvečil, in da pri tem čuti bolečine. Toda da bi se izognil posebnostim, je včasih vzel, kar so mu ponudili. Ko so ga vpraševali, kolikšen del mu je najljubši, je imel navado reči: »Zame je najmanjši obrok mesa najbolj primeren.« Vedno pa je del obroka pustil na krožniku in tisto, kar je pojedel, ni nikdar začinil s soljo. Samo v zadnjih letih življenja se je vdal in se podvrigel nasvetom zdravnikov.

Utrujen od noči, ki jih je prebil v nespečnosti in hudičevih nadlegovanjih, kot je to zaupal monsinjorju Caglieru in drugim zaupnim osebam, je zbit od naporov in premagan od utrujenosti po kosilu zadremal za mizo, sede na stolu in z glavo, sklonjeno na prsi. Tedaj so navzoči tiho in po prstih zapustili obednico, da ga ne bi zbudili. Nikdar pa, tudi na stara leta ni v tem času šel v posteljo. To je bil zanj najtežji del dneva, saj je ob tem času navadno šel v Turin, da je obiskal dobrotnike, uredil potrebne opravke in iskal podporo za svoje delo. Ker ga je spanec tako silno mučil, si je vzel za spremljevalca kakega fanta, ki je dobro poznal Turin, in mu rekel: »Popelji me na ta in ta kraj, vendar bodi pozoren, ker bi me lahko premagal spanec in bi se lahko spotaknil.« Oprl se je z roko na spremljevalčev laket, in medtem ko je hodil, dremal, kakor da bi mu to gibanje in ta trenutek odmora mogla vrniti moč, ki si je ni osvežil v spanju.

Nekega dne je po več prečutih nočeh pozabil na tako previdnost, se sam znašel na Trgu Marije Tolažnice in skoraj ni vedel, kam hoče priti. Čevljar, ki je stanoval tam blizu, se mu je približal in ga vprašal, kako se počuti, ali mu je morda slabo, ali je slabe volje.

»Nič od vsega tega,« mu je odgovoril don Bosko, »samo zaspan sem.«

»Stopite v mojo hišo. Malo se boste naspali in potem nadaljevali svojo pot po opravkih.« Don Bosko je sprejel ponudbo in stopil v majhno delavnico, sedel na nizek čevljarški stolček in spal od pol treh do petih popoldne. Ko se je zbudil, je potožil čevljarju, zakaj ga ni zbudil. »Oh, predragi gospod,« mu je ta odgovoril, »videl sem, da ste tako strašno zbiti. Spali ste tako sladko, naslonjeni na tisti zid. S spoštovanjem sem vas opazoval in mislil na težke napore, ki jih morate prenašati.«

Včasih so ga moči tako zapustile, da je moral stopiti v kako delavnico, kjer je prosil gospodarja, da ga je pustil malo počivati. Če je lastnik don Boska poznal, mu je takoj ponudil stol, ker je vedel, za kaj gre. Če pa se nista poznala, ga je don Bosko prekinil pri njegovem delu in ga zaupno prosil: »Bodite tako dobri in mi dovolite, da se pri vas malo ustavim. Dajte mi, prosim, stol, da se usedem in malo odpočijem.« »Vsekakor,« je dejal lastnik, »napravite, kakor vam drago.« Kakor hitro se je don Bosko usedel, je že zaspal. Medtem pa so prihajali in odhajali kupci in se čudili, ko so videli tam spati duhovnika. Njemu pa je zadostovalo samo nekaj minut, da si je opomogel, vstal, se odpravil na pot in se zahvalil. Lastnik ga je seveda vprašal: »Kdo pa ste vi, če vas smem vprašati?«

»Jaz sem don Bosko.«

»Zakaj mi niste tega takoj povedali? Želite čašo kave ali kozarec vina?« In ti obrtniki in trgovci so bili veseli, da so lahko potem pripovedovali ta skromni dogodek, ki se je zgodil v njihovem lokalu.

Razen ob urah, določenih za obroke, ni vzel nobene hrane ali jedel tudi drobtinice kruha. Šele v zadnjih letih življenja je po zdravnikovem predpisu popil malo vermuta, preden je šel k mizi. Vendar te pijače ni kupoval z oratorijskim denarjem, temveč jo je dobival od dobrodelne družine teologa Carpana. Toda če mu ga niso ponudili, sam ni prosil zanj. Prav tako si je dovoljeval v tem času malo kamiličnega čaja, če so mu ga ponudili, ko je dolgo spovedoval. Ko je čez dan bil utrujen in zbit od toliko obiskov in pogovorov z ljudmi in je pogosto zelo trpel žejo zaradi vnetja v ustih, ni prosil niti vode. Včasih ga je don Berto, ki je videl, koliko je trpel, nagovarjal, da naj iz obzira do njega pije malo vode. Popil je samo nekaj požirkov s pretvezo, da se od pitja samo poti. Janez Bisio je pripovedoval, da ga ni videl popiti kake osvežujoče pijače in da ga je don Bosko, ki so mu nekega

vročega poletnega dne pripravili pijačo iz zdrobljenega leda z limono, ljubeznivo odvrnil: »Popij jo ti.« Nikdar ni hotel hraniti v svoji sobi vina, likerjev in sokov. Če so mu jih pa prinesli v dar, je to pošiljal v skupno shrambo ali v bolniško sobo za bolnike, ali jih je dal na stran, da jih je poklonil dobrotnikom. Od časa do časa je priporočal svojim gojencem, klerikom in duhovnikom, da ne bi hranili pri sebi slaščic, ki so tako zelo nevarne. Nikdar se ni naveličal dajati taka opozorila in je včasih krivce celo kaznoval. Ko so mu v prijateljskih hišah ponujali vino, se je ljubeznivo opravičeval in ni pil, ker mu vino, tako je trdil, povzroča glavobol.

Z besedami venter pinguis non gignit mentem tenuem (debel trebuh ne poraja bistrega duha) je hotel preprečiti in odpraviti malice z vinom, sadjem in drugimi jedili. Od kosila do večerje ni nikdar ničesar zaužil ne doma, niti na obisku pri drugih ljudeh, niti če so ga kam povabili, če je bil sam ali skupaj s fanti. V takem primeru, če je bil sam in je vabilo bilo izjemno, se je zadovoljil s pogovorom z domačimi. Če so ga pa spremljali fantje, je skrbel, da so jih pogostili, kakor so želeli, če je gospodar lahko postregel, kakor je bila navada in priložnost. On sam pa ni ničesar pokusil, češ da mora delati zanje. Kvečjemu je popil nekaj kapljic z vodo pomešanega vina in se tako vdal prošnjam svojih gostiteljev. Don Rua pravi: »V toliko letih, ki sem jih preživel z don Boskom, sem ga videl samo enkrat, da je zunaj za jed določenega časa vzel v času trgatve grozd in zobal bolj zato, da bi spodbudil svoje fante, ki jih je pripeljal na trgatve.«

Nikdar ni govoril o jedi in pijači in je s svojim zgledom in nasveti od takih pogovorov in želj odvrčal tudi svoje gojence. Z enakim tekom se je udeleževal velikih pojedin, ki se jih je včasih moral udeleževati, kakor skromnih kosil v Oratoriju. Vsi so bili priča in so vedeli, da je jedel edinole iz potrebe. Nikdar se ni zgodilo, da se ne bi obvladal, in trudil se je jesti počasi. Kdor je toliko let skupaj z njim sedel pri mizi, je videl, da je bil raztresen, zaposlen z drugimi mislimi in ni razlikoval med eno in drugo jedjo. Včasih so ga vprašali, ali je že vzel s prvega ali drugega pladnja, drugič zopet se je moral nenadoma dvigniti od mize zaradi kake nujne potrebe, in ko so ga potem vprašali, ali je vzel to ali ono jed, ni vedel povedati, kaj je že jedel. Navadil se je obvladovati okus tako zelo, da se ni več odzival na te dražljaje.

Med duhovnimi vajami na neki podeželski župniji je prišel pozno zvečer iz spovednice. V župnišču so z župnikom vred že vsi spali. Ker je bil lačen, je šel v kuhinjo, da bi malo povečerjal. Ob svetlobi majhne svetilke je iskal, ali so morda prihranili krožnik mineštre. Ko je zagledal na tlečem oglju krožnik, je bil prepričan, da je bila to zanj prihranjena mineštra. Vzel je žlico in použil, misleč, da je polenta iz prosene moke. Toda kakšno je bilo začudenje gospodinje, ki je

naslednjega dne iskala škrob, s katerim je hotela zlikati perilo. Uboga ženska se ni mogla umiriti in je kar naprej tarnala, kje je njen škrob. Župnik je začel nekaj sumiti. Vprašal je don Boska in na svoje veliko začudenje zvedel, da je on pojedel tisto, kar je bilo na krožniku. Župnik je potem pogosto pripovedoval o tem dogodku in poudarjal, kako zelo se je don Bosko zatajeval.

Don Bosko je tako zelo zatajeval svoj okus, da se je zdelo, da je po zgledu toliko svetnikov čutil odpor vsakokrat, ko je sedel za mizo. Večkrat je kot človek, ki je prisiljen podvreči se takim potrebam, menil: »Kakšno ponižanje, da se mora človek hraniti z materialno hrano.« Govoril je: »Rad bi, da mi ne bi bilo treba delati dveh stvari: spati in jesti.« Pogosto so ga morali opozoriti, da je čas, da gre jest, ker je preprosto pozabil.

Dostikrat tudi ni vedel, ali je že kosil ali ne. Pogosto je že zjutraj odšel v mesto, in ko se je blizu dveh popoldne vrnil domov, je takoj sedel k pisalni mizi. Mati Marjeta, ki je mislila, da je sin že kosil pri kakem dobrotniku, je že pospravila ostanke jedi, pospravila mizo in ugasila ogenj. Toda proti četrti uri ga je obšla slabost, pred očmi se mu je stemnilo in misel mu je zastala. Tedaj je odložil pero in mislil: »Le zakaj se mi vrti v glavi? Sem mogoče bolan?« Začel se je sprehajati po sobi gor in dol, da bi se razvedril. Ko ga noge niso več nosile, je poklical svojo mater.

»Ali kaj potrebuješ?« ga je vprašala mati, ko je malo odprla vrata.

»Slabo se počutim in v glavi se mi vrti.«

»Ali si danes sploh kje kosil?«

»Čudno vprašanje, doma vendar. Ste pozabili?«

»Kaj še, doma gotovo ne. To ti zagotavljam.«

»Kako?«

»Nisi kosil. Opoldne te ni bilo domov in do dveh te je čakala topla mineštra. Mislila sem, da si kosil kje drugje.«

»No, sedaj vem, zakaj sem tako slaboten.« In mati Marjeta je šla smehljaje se pogrevat mineštro.

Don Reviglio, župnik v Turinu, je nekega dne prišel proti peti uri popoldne v Oratorij in dobil don Boska, ki je ravno kosil, potem ko je dolgo časa delal pri pisalni mizi. Pred njim je stala bakrena skodelica s slabo zabeljenim fižolom. Vsega skupaj je bilo tako malo, da je don Reviglia stisnilo pri srcu.

Za večerjo je imel navado jesti malo manj kot opoldne in bil tako zgled dečkom, ko jih je spodbujal, da bi zvečer manj obremenjevali želodce. Pogosto, zlasti ob sobotah, na predvečer velikih praznikov in ob priliki vaje za srečno smrt je zelo pozno večerjal. Dokler je živela njegova mati, je bila jed vsaj topla in

včasih tudi bolj izdatna. Teolog Savij Ascanio pripoveduje: »Nekoč je mati Marjeta videla svojega sina izredno utrujenega. Pripravila mu je mineštro z jajcem. Ko je videl, da sem tudi jaz ves zbit, je jajce razpolovil in dal polovico meni.« Ko matere ni bilo več, je kuhar, ki ni mogel misliti na vse, postavil na stran pred štiri urami urami skuhano mineštro in don Bosko se je zadovoljil z jedjo, ki je bila prej neokusna brozga in marsikdaj še presoljena. Jedi iz kuhanih zelišč in reber rjava lista niso bile preveč okusne in dostikrat tudi neužitne. Naj povemo, da je bil vedno zadovoljen z vsem. Ne da bi iskal kaj boljšega, je z žlico predril skorjo, ki se je naredila na postani jedi, in pod njo malo ribaril, na koncu vse skupaj pojedel, čeprav je bila jed mrzla in trda, in pri tem ni pokazal najmanjšega znaneja odpora. Istočasno pa je govoril o koristnih stvareh, ki niso imele nikakršne povezave z večerjo, s katerim izmed svojih duhovnikov in klerikov, ki so čakali nanj, da bi mu delali družčino v tisti pozni uri in da ne bi mislil na opravljeno delo, pa čeprav so vsi vedeli, kako je bil zbit. Želeli bi mu pripraviti kaj boljšega, toda on se je izogibal izjem; kuhar je šel na njegov ukaz počivat in ogenj v kuhinji je ugasnil. Če je kdo predlagal, da bi mu skuhal jajce, je brez nadaljnega odgovoril: »Zadosti mi je mineštra, ki jo jedo fantje, in to, kar je tukaj na mizi.« Ali: »Če je bila ta jed dobra za druge, zakaj ne bi bila dobra za don Boska?« In kljub dolgim uram spovedovanja je zavračal kakršno koli drugo jed. Tako tudi ob praznikih, ko zaradi sv. maše in pridige ni mogel jesti do pol dvanajstih.

Zvečer se je zadnji odpravil k počitku, in preden je legel, je obiskal spalnice, se s kom zadržal zaradi potrebnih napotkov ali je imel konferenco za klerike. Ko je ostal sam, ga je misel na Boga tako prevzela, da se je zdel kakor omotičen. Sam nam takole pripoveduje: »V letih 1850-51-52 sem se, potem ko sem ves dan delal in spovedoval, zadržal s fanti, ki so stregli v obednici, ali po večernih molitvah tudi s kleriki ob pripovedovanju zanimivih doživetij. Proti enajsti uri sem se po navadi odpravil v svojo sobo. Na balkonu stoje sem občudoval neizmerno razsežnosti obzorja, se orientiral po Velikem vozu, spremljal s pogledom luno, planete in zvezde in pri tem razmišljal o veličini, lepoti, množici zvezd in o neizmerni razdalji med njimi in menoj. Ko sem se tako poglobil v te misli, sem v duhu šel do vesoljskih meglic in še naprej. Potem sem pomislil, da zadnja zvezda zadnje meglice lahko sestavlja središče, s katerega je lahko isti pogled, kot ga gledamo z zemlje, na katero koli stran, v katero koli smer jasne noči, dokler človeka ne prevzame kakor vrtoglavica. Vesolje se mi je zdelo tako veličastno, tako Božje, da nisem mogel zdržati pogleda, in moja edina rešitev je bila, da sem se zatekel v svojo sobo.« Fantje so ob tej pripovedi stali kot vkopani, zadrževali so dih in čakali, kaj jim bo don Bosko še povedal. Nato je po kratkem odmoru

dejal: »In se skušal čim prej skriti pod odejo.« Fantje so se ob tej don Boskovi šali zasmeli, on pa je sklenil: »Samo tam, v tisti luknji se mi je zdelo, da nisem tako majhen in brez vsake vrednosti.«

Don Bosko je bil zaradi zvezdne lepote tako prevzet, da je pogosto začel pogovore s prijatelji o ogromni oddaljenosti nam najbližjih zvezd in tistih, ki so nam nevidne, in pri tem razmišljal o tem neizmernem prostoru. In z veseljem je pripovedoval o desetih milijonih let, ki bi bila potrebna, da bi svetloba s hitrostjo 300.000 kilometrov na sekundo prišla do nas. »Naš duh se izgublja,« je vzklikal, »in si ne more narediti niti približne slike te resničnosti. Kako čudovita je Božja vsemogočnost!«

S takimi vzvišenimi mislimi je stopal v svojo sobo. Vendar ni legel, dokler ga utrujenost ni prisilila k temu. Včasih je oblečen padel na posteljo, in ne da bi se zbudil, spal do jutra. Dostikrat pa ga je mučila nespečnost. V tistih urah je molil in razmišljal o svojih načrtih in načinu, kako bi jih uresničil. Kakor podnevi tako se je vedel tudi ponoči. Ko so tisti, ki so spali zraven njegove sobe, slišali kričanje in so v strahu, da bi don Bosku moglo postati slabo, večkrat nepričakovano in po prstih vstopili v njegovo sobo, so ga našli, kako je ležal na postelji stegnjen, z malo dvignjeno glavo in z rokami, sklenjenimi na prsih. Bil je tako zbran in urejen, kot so telesa svetnikov, ki jih hranijo v steklenih krstah na oltarjih, izpostavljena v javno češčenje. Mi sami skupaj z mnogimi drugimi lahko pričamo o tem.

19.

POGLAVJE

Kako je don Bosko strogo obvladoval vse svoje čute – Zatajevanje pri govorjenju, poslušanju in delu – Odlična pohvala monsinjorja Cagliera o don Bosku – Skrito don Boskovo zatajevanje in spokorne vaje – Ni jih dovoljeval svojim gojencem – Njegove nenehne in težke bolezni

DON BOSKOVO OBNAŠANJE JE RAZODEVALO vedno veliko skromnost in zatajevanje. Držal je pokonci svoje telo, tudi ko je klečal. Ko je sedel, ni nikoli prekrižal ene noge čez drugo, nikoli ni naslanjal hrbta na naslonjalo stola ali zofe. Ko ni pisal, je držal roke sklenjene na prsih in prste med seboj prepletene. Nikdar ga niso videli, da bi iskal bolj lagoden položaj, niti ni nikdar ležal na zofi, razen ko je bil zelo bolan. Ko je sedel, je bila njegova drža tako dostojanstvena, da je vsakega napolnil s spoštovanjem. Skušali so ga presenetiti podnevi in ponoči, opazovali so ga skozi ključavnico, ko je molil ali premišljeval. Pa so vedno lahko le občudovali njegovo skromnost, ki si je bolj vzorne sploh ni bilo mogoče misliti. Prav tak vtis je dajal, ko je stal ali se sprehajal. Nikdar se ni naslanjal na roko koga drugega - tudi v pozni starosti ne - razen če so mu pošle moči in je bila nevarnost, da pade. Pa tudi v teh primerih se je oprl le za kratek čas. Samo enkrat v dolgih letih je, potem ko je najprej odklonil pomoč spremljevalca, ki je opazil, kako težko vleče noge za seboj, prosil, da ga je podprl, ker bi drugače padel v obcestno grmovje. Toda dokler je le mogel, je z rokami, prekrižanimi na hrbtu, skušal obdržati ravnotežje.

Da je bilo tako obnašanje utemeljeno v kreposti zmernosti, je mogoče razbrati iz priporočil, ki jih je dajal svojim fantom, da ne bi opuščali majhnih premagovanj, ki jih moramo prispevati zato, da se primerno vedemo pri molitvi, sedenju, učenju, na sprehodu in pri stoji na mestu, kar je sam vse življenje izpolnjeval in nikoli prekršil z namenom, da ne bi popuščal svojim čutom.

Dečke je spovedoval sede, na preprostem zaboju, ne da bi se naslanjal na karkoli, in v roki je imel robec, s katerim je zakrival svoj in spovedančev obraz. Pozimi je dolge ure vztrajal pri spovedovanju v ledeno mrzli zakristiji ali v koru in poleti mu je sapa množice fantov skoraj onemogočila dihanje. Ker se je notranjim gojencem pridružila še množica zunanjih, se ni čuditi, da ga je mučil tudi mrčes, ki ga je bilo povsod dosti. Toda on je vse ravnodušno prenašal, ne da bi pokazal kakršno koli nejevoljo.

Ko je pozneje hodil v obmorske kraje, so ga v roke in obraz pikale mušice, ki so se jih spovedanci branili z robcem, don Bosko pa jim je pustil, da so ga pikale po mili volji. Ko je potem šel s predstojniki v obednico in si ogledoval od pikov otečene roke, je v šali dejal: »Glejte, kako radi imajo don Boska moskiti.« Nekega jutra je ves popikan in okrvavljenega obraza prišel iz svoje sobe. Vsi, ki so ga srečevali, so izražali sočutje. Toda tudi tak obraz je izžareval radost in veselje.

Bil je nadvse potrpežljiv pri prenašanju vremenskih neprijetnosti v raznih letnih časih in je spodbujal svoje sinove, da so jih tudi oni sprejemali iz Božjih rok kot priložnost za nabiranje zasluženj. Kljub temu da ga je v noge neizmerno zeblo, ni dopustil, da bi mu dali nožni ogrevalnik.

Vsi so občudovali njegovo nenehno zatajevanje pri govorjenju. Vedno se je mirno pogovarjal, govoril počasi in resno. Izogibal se je vsake nepotrebne besede. Bežal je pred posvetnimi pogovori, zavračal preživahno govorjenje in se izogibal prekrepkim in odrezavim izrazom. Govoril je malo, dajal poudarek vsaki besedi, ki ni nikdar padla v prazno, ker je skušal zmeraj učiti in vzgajati. Če je povedal kaj smešnega ali duhovitega, da je razvedril poslušalce, je bil zmeren in je govor vedno obogatil s kako čisto duhovno mislijo. Znal je tako brzdati svoj jezik, da ni nikogar užalil, se iz njega norčeval ali uporabljal izraze, ki bi ne zveneli lepo v ustih duhovnika. Ni mogel prenašati kršitve ljubezni in eno njegovih pogostejših priporočil je bilo prav to, da bi se izogibali kakršne koli žalitve v besedah in dejanjih. Nikakor ni dopuščal opravljanja in ne da bi se sogovorniki zavedeli, je spretno znal pogovor zasukati drugam. Če je bilo treba, se je tudi dolgo pogovarjal o istem predmetu, če pa ni bilo primerno govoriti, je rad molčal, zlasti zato, da je lahko opravljal svoje dolžnosti.

Še posebno je bil obziren do ljudi, ki so ali iz hudobije ali zaradi zmote neutemeljeno nasprotovali njegovim nazorom ali so z njim krivično ravnali. V takih primerih je bil toliko bolj ljubeznen in potrpežljiv, kolikor bolj so bili ostri in žaljivi nasprotnikovi izrazi. Mons. Cagliero pravi: »Spominjam se, da je neki človek prišel na stopnice in ga napadel z neprimernimi izrazi in žaljivimi očitki, a so ga don Boskovi ljubeznivi odgovori in njegovo vljudno obnašanje tako po-

mirili, da ga je v navzočnosti nas fantov prosil odpuščanja.« Če ni mogel prepričati svojega sogovornika, je molčal.

Prav ista zmernost v občevanju ga je vodila tudi takrat, ko je prejemal žaljiva pisma. Navadno na taka pisma ni odgovarjal, če pa je, so bila polna ljubeznivosti in dobrote. In kolikokrat je žalitve vračal z uslugami.

Kdor ni bil zadosti umerjen v dajanju odgovorov, mu je svetoval: »Nikdar ne piši žaljivih izrazov. Scripta manent« (Kar je zapisano, ostane).

Pogosto je priporočal svojim: »Izogibajte se v govorjenju ostrih in žaljivih besed; prenašajte se med seboj kot ljubeči bratje.«

Neki duhovnik je nameraval izdati knjigo o učenju in vzgoji in je prosil don Boska za nasvet. Odgovoril mu je: »Priporočam ti zlasti eno: nikdar ne prizade ni ljubezni.« Njegovo samozatajevanje lahko spoznamo iz njegovih spisov, kjer je vse mirno in jasno, brez vsake užaljenosti in napadalnosti.

Boril se je proti naravni radovednosti, da bi videl ali vedel za stvari, ki se niso tikale njegovega dela. Čeprav je imel zelo oster čut za presojanje umetniških del, se ni dal premagati radovednosti, da bi obiskoval spomenike, palače, pinakoteke in muzeje. Kjerkoli je že bil, povsod je imel oči obrnjene v tla, tako da ni prepoznal ljudi, ki so ga pozdravljali. Zelo se je moral premagovati, da ni bral znanstvenih, leposlovnih in zgodovinskih knjig. Da bi mogel vsa sredstva posvetiti dobrodelnosti, ki mu jo je zaupala Božja previdnost, ni kupoval knjig, razen če so mu bile potrebne. Redko je bral ali si dal brati časopise, v glavnem samo, če je šlo za novice, ki so se tikale kakega veselega ali žalostnega dogodka glede katoliške Cerkve ali pa neposredno njegove ustanove. Prosil pa je, da ga je kdo od časa do časa obvestil o dnevnikih dogajanjih, zlasti v trenutkih najhujših političnih napetosti, da je potem lahko dal navodila za presojanje določenih javnih dogajanj in da ne bi bil popolnoma neveden v svojih pogovorih z ljudmi različnih področij. Pri vsem se je jasno videlo, da ne hlasta za novicami. Nikakor pa ni dopuščal v svoji hiši časopisov, ki niso bili odločno katoliški. Svoje gojence je svaril pred prazno radovednostjo, da bi brali knjige in časopise, ki ne bi bili potrebni in primerni njihovemu stanu.

Nikdar ni njuhal tobaka, kar bi mu dobro delo zaradi težav z očmi in zaradi nenehnega glavobola; oboje je bilo posledica navala krvi v glavo zaradi toliko razmišljanja. Ko so mu zdravniki svetovali, ga je vzel ščepec od prijateljev, kakor je mogel zajeti z dvema prstoma, in ga vložil v papir. Toda navadno je na vse pozabil ali vzel samo kako zrnce. Najpogosteje je tobak približal nosu, povohal, se tako zdramil in umerjeno kihal. Na potovanjih je potegnil iz žepa škatlo, in če je bilo primerno, ponudil tobak sopotnikom in tako začel pogovor z njimi. To je

storil zlasti pri tistih, ki niso imeli dobrega odnosa do vere in jim je hotel povedati kako dobro besedo. Tako mu je škatla njuhanca služila za vabo, da je lovil ribe za Boga. Včasih, vendar zelo poredko, je ponudil tobak kakemu fantu in mu pri tem rekel: »Vzemi, to prežene vse grešne misli.« Vendar je v vsem uporabil tako malo tobaka, da je teolog Pechenino, ki ga je zalagal z njim, to opravil samo enkrat na leto. Če mu je potem kdo drug ponujal tobak, je vzel z mezincem, vohal pa je palec. Vsem gojencem je zabičeval, da naj ne njuhajo, če pa že, potem pa samo na zdravnikovo priporočilo. V vsakem primeru pa je vsem prepovedal kajenje tobaka in je to tudi postavil kot pogoj za sprejem v Oratorij in v Družbo.

Nikdar ni vohal cvetlic. Če mu je kak deček podaril cvetlico, jo je sprejel in je bil vesel. Približal jo je nosu in namesto, da bi vdihnil, je izdihnil ali vzkliknil: »Oh, kako čudovito diši!« Podobno je ravnal, ko je sprejel kak dar svojih dobrotnikov ali šopek rož od otrok; sprejel jih je, pokazal svoje zadovoljstvo in hvaležnost in cvetlico takoj poslal Mariji na oltar.

Četudi je zelo skrbel za čistočo, ni uporabljal dišečega mila. Klerikom, duhovnikom in pomočnikom je priporočal, da naj ne uporabljajo dišav, ki služijo samo nečimrnosti.

Niti v najhujši letni vročini se ni kopal in le redko je po nasvetu zdravnikov odstopil od tega načela. Ni hodil na sprehod za golo zabavo, čeprav so mu prav to zdravniki najbolj priporočali zaradi njegovega zdravja. Zvest sklepom na dan duhovniškega posvečenja, je odhajal iz hiše samo, da je obiskal kakega bolnika, šel v bolnišnico ali prosit pomoči za svoje varovance. Včasih se je tudi odpravil v kako hišo in se tako umaknil obiskom, da je mogel urediti korespondenco in pisati knjige. Tega zaradi nenehnega pretoka v Oratoriju gotovo ne bi mogel narediti. Na njegovih izhodih ga je vedno spremljal kak sodelavec ali fant, s katerim sta govorila o koristnih in poučnih stvareh.

Na potovanjih njegov duh nikoli ni počival. Popravljaj je tiskarske odtise, bral pisma, dajal pripombe za odgovor in molil ali razmišljal.

»Nekega dne sem ga spremljal,« pripoveduje don Rua, »na vlak med Trofarellom in Villastellonom. Ko sva se bližala železniški postaji, je žvižg vlaka dal znamenje za odhod. Ne da bi se kakorkoli zmedel, je don Bosko potegnul iz žepa zvezek, se odpravil peš na pot in s svinčnikom v roki, ne da bi dvignil oči od tistih listov, prišel v Villastellone. Ko sva prišla na cilj, je dejal: 'Prav res je, da nam nesreče niso vedno v škodo. Če bi pravočasno prišla na vlak, ne bi mogel popraviti te knjižice. Tako pa sem stvar končal in že danes jo bom lahko poslal v tisk.' Tako je navadno vedno delal na svojih potovanjih. Ko pa mu vid tega ni več dopuščal, je čas potovanja izrabljal za spodbudne pogovore.«

Mogoče si bo kdo mislil, da so mu bila potovanja, ko je spremljal svoje dečke, ali izleti, ki jih je prirejal prva leta Oratorija z njimi na gričevje okoli Castelnova, v razvedrilo. Če so bili drugim v razvedrilo, so bili zanj vir novih skrbi, ker je moral misliti na vse in priskrbeti vse potrebno. Kljub temu pa so bili taki izleti pravi misijon tako za gojence kakor za kraje, ki so jih obiskali.

Znal se je odpovedati vsem vrstam razvedrila. Ni se udeleževal javnih vesellic in zabavnih prireditev, tudi če so bile same po sebi primerne, niti vojaških parad, ognjemetov, prihodov vladarjev in uglednih osebnosti v mesto, čeprav so ga dostikrat osebno vabili in prosili, da bi se jih udeležil. Ker je tako zatajeval svoje oči, je sicer dal prirejati ognjemet v veselje in radost fantov, on sam pa jih, če je bil na dvorišču, ni gledal, in če je bil v svoji sobi, ni stopil na balkon. Če so ga vabili, naj se udeleži prireditve, je svojo odsotnost opravičeval z izgovorom, da njegove oči ne prenesejo tistih svetlobnih bliskov. Spominjamo se, da je nekega večera, ko je bil Oratorij prečudovito razsvetljen, stal več kot eno uro ob oknu, tako da so ga dečki videli, vendar vedno obrnjen s hrbtom v tisto smer, kjer je bilo najbolj razsvetljeno. Med letom je bil večkrat na gledaliških predstavah v Oratoriju. Vendar je to storil samo zato, da je spodbujal in razveseljeval svoje fante, jim pokazal svoje priznanje, jih navduševal za učenje, jim pokazal, da pobožnost ni sovražnica veselja, in da je spremljal povabljene goste; toda nikdar zato, da bi se sam razveseljeval. Odobral je, ploskal je, toda videli smo, da svojega mirnega pogleda ni obračal na oder in igralce. Končno pa, če njegova navzočnost ni bila nujna, se je raje umaknil v samoto svoje sobe.

Občudovanja vredna je bila njegova oblast nad lastnimi strastmi in nad srcem, ko je urejal svojo naklonjenost in čutnost, kakor tudi jezo in nasprotovanje tako, da je vse podvrigel pametni razsodnosti in naukom vere in vse naravnal na večjo Božjo slavo. Kdor ga je poznal od bliže, ga je moral občudovati. Resnično je bilo tako izredno in resno življenje zanj nekaj tako samo po sebi umevnega, da bi ga veliko stalo, če bi hotel ravnati drugače. To so bile navade, ki jih je razvil do herojstva.

Sedaj pa še beseda o njegovih poslih. Nikdar ga niso videli niti za trenutek brez dela. Ko se je pogovarjal o svojih naporih in delu ter odgovarjal na vprašanja, kako zmore vse to, je imel navado reči: »Bog me je tako ustvaril, da mi je delo in napor namesto v breme v radost in razvedrilo.« Leta 1885, ko so kupi pisem zahtevali njegov osebni odgovor, se je več mesecev zaporedoma zapiral v svojo sobo in pisal. Ko so ga vprašali, ali je mogoče, da se ne naveliča tega odvratnega dela, ne da bi malo prišel na zrak in si oddahnil, je odgovoril: »Vedi, da jaz to delam iz največjega veselja na svetu. Ni stvari, ki bi mi bolj ugajala kot prav to.«

In tako je odgovarjal v različnih okoliščinah, enkrat zaradi neskončnega spovedovanja, potem zaradi pridiganja, zaradi loterij, tiskanja knjig in vseh mogočih drugih različnih dejavnosti. Vedno isti odgovor: »Ni je stvari, ki bi mi bolj ugajala kot prav ta.«

»V trpljenju,« pravi don Bonetti, »je občutil veliko radost, ki se mu je brala z obraza, in zato ni opustil nikdar ničesar, kar je prinašalo trpljenje, niti si ni želel kakega opravila, ki bi mu bilo bolj po volji, pri čemer ni kazal, da mu je ljubše, da delo nadaljuje ali opusti.«

Mons. Cagliari je pisal: »Jaz in vsi naši sobratje smo prepričani, da je naš dragi oče navzven ljubosumno skrival svoje zatajevanje, pritrgovanje in post, tako da se je zdelo, da je po kreposti enak kakemu zglednemu duhovniku; nikogar ni prestrašil, temveč samo spodbujal k posnemanju. Če pa k temu prištejemo njegovo slabotno zdravje, skrite težave, odtrganost od zemeljskih dobrin, trdo revščino, zlasti prvih petindvajset let Oratorija, pomanjkanje pri hrani, nezadostno razvedrilo in zlasti še nepretrgane napore duha in telesa, moramo priznati, da je don Bosko živel tako zatajevano in spokorno življenje, kot ga morejo živeti samo tiste duše, ki so dosegle najvišjo stopnjo svetosti. In vse to zatajevanje mu je bilo tako lahko in naravno, da smo bili prepričani, da je Božji služabnik gojil krepost zmernosti v herojski meri.«

To, kar pravi mons. Cagliari, drži, vendar imamo dokaze, da je don Bosko opravljal izredna dejanja spokornosti. O tem smo začeli razmišljati, ko je don Bosko nekega dne dejal, da če je hotel od Boga doseči kako izredno milost, je moral zato uporabiti ustrezna sredstva. Vendar nam kljub mnogim prošnjam ni hotel povedati, katera sredstva so to bila. Moramo povedati, da je on, sicer tako uglajenega obnašanja, od časa do časa dvignil ramena, kot da bi imel na bokih kak predmet, ki bi mu povzročal bolečine ali mu bil nadležen. Narediti si spokorniški pas, ki te zbada, je kaj lahko, ne da bi zbudil pozornost. In don Bosko je imel zelo nežno kožo. Tega našega prepričanja nismo opustili celih trideset in več let. Ko je Karel Gastini nekega jutra pospravljaj don Boskovo sobo, je na blazini našel z rjuho pokrite koščke železa, ki jih je pozabil don Bosko, ko je vstal in se mu je mudilo v cerkev. Fant o tem ni več razmišljal in je koščke železa položil na mizo, ne da bi don Bosku kaj omenil. Naslednje jutro koščkov železa ni bilo več in tudi naslednje mesece jih ni več videl. Don Bosko pa tudi ni nič rekel. Šele leta kasneje je Gastini začel razmišljati o tistih čudnih predmetih in razumel, čemu so služili. Mons. Cagliari je ob neki priložnosti izjavil, da so na postelji našli nekaj kamenčkov in kosov lesa. Don Bosko je torej našel način, kako je tudi ponoči mučil svoje zbito telo in si krajšal že tako kratek spanec.

Ker je sumil, da so odkrili to njegovo skrivnost, je postal bolj previden in je pogosto sam postiljal posteljo, pometal svojo sobo in brisal prah na svojem revnem pohištvu. Jožef Brosio ga je nekega dne presenetil pri tem opravilu, don Bosko pa mu je hitel razlagati, kako je treba imeti svojo sobo vedno urejeno. Brosio pa je začuden opazil, da je bila ob takih priložnostih don Boskova soba zaklenjena.

Zdi se, da je bil še strožji do sebe, ko je šel za kak dan k svojim najbolj zaslužnim dobrotnikom. Tam mu je veliko poslopje in oddaljenost njegove sobe od stanovanja gostiteljev dajalo večjo gotovost pred nezaželenimi opazovalci. Od časa do časa je sprejel povabilo plemenite gospe in šel za kak dan na počitnice, vedno vesel in dobro razpoložen. Nekoč, verjetno 1879, je šel eden izmed članov družine pozno ponoči skozi sobano, od koder je bil vhod v don Boskovo sobo, in je od tam slišal zamolkel, enoličen in dolgotrajen hrup, kot da bi bili udarci. Posumil je, vendar ni nikomur nič povedal. Postal je pozoren in ugotovil, da se je to ponavljalo vsakokrat, ko je bil pri njih v gosteh don Bosko. Prepričan je bil, da je don Bosko, posnemajoč sv. Vincencija Pavelskega, na tak način izprosil veliko milosti. Ko je to stvar nekaj let pozneje zaupal nekim drugim gospodom, so ti povedali, da so tudi oni prišli do istega sklepa in bili prepričani, da se je don Bosko bičal. Vendar pa kot previdni in vljudni niso o tem z njim nikdar govorili. Don Bosko pa je ljubosumno prikrival svoje mrtvičenje, bodisi zaradi svoje ponižnosti bodisi zato, ker tega početja ni hotel pustiti za zgled članom svoje Družbe. Ni imel navade, da bi tako ravnanje priporočal, in je bil s svojimi spovedanci poln dobrote in sočutja.

Ta človek je hodil k spovedi k don Bosku. Nekoč ga je vprašal, ali bi si smel naložiti telesno mrtvičenje, kakor so to delali razni svetniki, o katerih je bral. Ta človek je bil zelo šibkega telesa in je zbolel za vsako malenkost. Don Bosko ni odobril tega predloga, in ko je oni še silil in vpraševal, kako naj potem posnema trpljenje našega Gospoda Jezusa Kristusa, je odvrnil: »Glej, sredstev nam ne manjka. Mraz, vročina, bolezni, nevšečnosti, ljudje, dogodki. To so še in še priložnosti za zatajevanje.«

Tudi svojim fantom je odsvetoval preveč strogo zatajevanje in govoril, da hudič sam dostikrat navdihuje taka sredstva za svoje namene. Ko so ga nekateri izmed gojencev prosili, da bi se dolgo časa postili, spali na golih tleh, opravljali stroge spokorne vaje, je to navadno spreminjal v zatajevanje oči, jezika, volje in v opravljanje del krščanske ljubezni. Največ, kar je dovolil, je bilo, da niso šli k malici ali se odpovedali delu zajtrka. Navadno je govoril: »Dragi moji fantje, ne priporočam vam strogih spokornih vaj in bičanja, temveč delo, delo, delo.«

To njegovo nenehno, delavno, mirno zatajevanje ni samo heroično, temveč je nadčloveško zato, ker je vse življenje bolehal, ne da bi se kdaj pozdravil. In vse to je prenašal s svetniško srčnostjo. Že od začetka svojega apostolata je pljuval kri - nevšečnost, ki se je od časa do časa ponavljala in zaradi česar so mu zdravniki predpisali vsakdanji sprehod, saj bi sicer ne živel dolgo. Leta 1943 so ga začele boleti oči zaradi vnetij, ki ga je povzročilo bedenje in nenehno branje, pisanje in popravljanje tiskarskih pol. Bolezen je vse bolj napredovala, vse dokler ni oslepel na desno oko.

Od 1846 so mu zatekala stegna in 1853 se je oteklina razširila na celo nogo, tako da so ga močno bolela stopala. Stanje se je iz leta v leto slabšalo, tako da je proti koncu življenja komaj hodil in je moral uporabljati elastične nogavice. Proti koncu življenja se ni mogel več sam obuvati in mu je moral pri tem kdo pomagati. Kdor mu je pomagal, se je čudil, kako se je meso raztezalo čez rob čevljev. Ni si mogel razložiti, kako je kljub temu mogel ure in ure prosto stati. To bolečo oteklino je don Bosko imenoval z lepim izrazom moj vsakdanji križ.

Pri vsem tem ga je pogosto mučil silen glavobol, kot da mu bo počila lobanja, kakor je to večkrat zaupal don Rui. Tudi don Berto je ugotavljal isto. Dostikrat so ga mučili po več tednov silni zoboboli in kronična nespečnost mu je jemala počitek.

Vsemu temu se je pridružilo še nepravilno utripanje srca, ki mu je oviralo dihanje in povzročalo občutek, kakor da mu hoče zlomiti rebra.

Zadnjih petnajst let življenja se je prejšnjim obolenjem pridružilo še veliko drugih težav. Od časa do časa ga je napadala mrzlica in po telesu so se mu napravili izpuščaji. Na križni kosti se mu je naredila za oreh debela mesena bula, ki mu je pri sedenju in tudi pri ležanju povzročala velike bolečine. O tej bolečini nikdar ni govoril z nikomer, niti se ni trudil, da bi se je znebil s tem, da bi se zaupal zdravniku, ki bi stvar z lahkoto rešil z majhno operacijo. Tega ni hotel storiti iz ljubezni do krščanske sramežljivosti. Tisti, ki so bili leta in leta skupaj z njim, so videli, da trpi pri sedenju. Ko so ga vprašali o stvari, je odgovarjal: »Če stojim ali se sprehajam, mi je lažje. Če sedim, se slabo počutim.« Včasih si je pomagal s preprosto leseno škatlo. Končno ga je oslABLJENA hrbtenica v zadnjih letih prisilila, da je hodil sključeno pod težo svojih križev.

Kljub vsem tem težavam, zaradi katerih bi se kdo drug v enakih okoliščinah imel za bolnega in bi se vzdržal vsakega dela, ni nikoli upočasnil svojega običajnega koraka človeka velikana pri zamišljanju in izvajanju svojih del. Kot so rasle težave in je bilo bolezní vedno več, je rasel tudi njegov pogum in govoril je:

»Don Bosko stori to, kar more.« In zmožel je toliko, da so se ustanove njegove gorečnosti razrasle po celem svetu.

Nikoli ni tožil zaradi svojih težav ali pokazal najmanjšega znamenja nepotrpežljivosti. Nasprotno, bil je vedno vesel in ljubezniv, da se je zdelo, de je popolnoma zdrav. S svojim radostnim in nasmejanim obrazom in s svojimi spodbudami in veselimi pripovedmi je vlival pogum vsem, ki so prihajali k njemu, in jih potolažene odpuščal.

Čeprav je imel življenje za Božji dar in si je želel živeti dolgo, da bi delal v večjo Božjo slavo, je vendar z veseljem mislil na dan, ko mu bo smrt odprla vrata v nebesa. Zaradi te svoje želje ni nikdar prosil za svoje ozdravljenje ali dopustil drugim, da bi zaradi izpolnjevanja krščanske ljubezni molili za to. Zdravniki, ki so prihajali redno obiskovat bolnike, zlasti njegov šolski tovariš dr. Gribuado, so ga posebno takrat, ko je bil zelo slab in se je zdelo, da bo umrl, spodbujali, naj bolj skrbi zase. Skoraj nikoli ni poslušal njihovih nasvetov; ravnal je kot po navadi in odgovarjal: »Z menoj je vse v redu. Meni ni treba takih pozornosti.« In takoj je začel govoriti o zdravstvu, da so se zdravniki počutili ob njem, kakor če bi delali izpit iz medicine.

V jasno ugotovljenih boleznih se nikdar ni izročal v roke zdravnikom, razen če se je moral ukloniti ukazu tistega, ki je bil za to odgovoren. Bilo mu je vseeno, ali se mu bo zdravje izboljšalo ali poslabšalo. Toda tudi v takih primerih je bil pripravljen za vsako delo ali potovanje, če je bilo potrebno za ljubezen do bližnjega in pomoč veri. V takih okoliščinah je ravnal tudi proti ocenam zdravnikov in bil pripravljen dati svoje življenje za Cerkev in zveličanje duš.

Na teh straneh smo podali pričevanja več naših sobratov in pri tem za več let prehiteli omenjene dogodke. To je bilo potrebno zato, da bodo bralci vsak trenutek in v vseh okoliščinah naše pripovedi imeli pred očmi nenehno zatajevanje našega čudovitega ustanovnika.

20.

POGLAVJE

Valdežani napadajo katoliško Cerkev, don Bosko jo brani – Druga izdaja Preskrbljenega mladeniča in Osnove katoliške vere – Valdežanski knjigotržec – Budni stražar – Zgradba valdežanske Cerkve v Turinu – Opomini katoličanom – Bes sektašev proti nauku bogoslovja – Nepomuk Nuytz – Kleriška preobleka prvih štirih gojencev Oratorija – Odmaknjenost in junaštvo matere Marjete – Dvoje pisem bivšega gojenca – Odpustki

KAKOR SMO ŽE POROČALI, JE KRALJ KAREL ALBERT dal svobodo protestantom. Zdelo se je, da je s tem dejanjem dal svobodo za opravljanje njihovega bogoslužja, ne da bi bilo to v škodo katoliški Cerkvi. Ti krivoverci stvari niso tako razumeli in so takoj, ko so dobili to pravico in je bil izglasovan zakon o svobodi tiska, začeli med ljudstvom širiti svojo zmoto z nasilno propagando in z uporabo vseh sredstev, ki so jih imeli na voljo, zlasti še z nesramnimi knjigami in letaki. Med drugim so začeli izdajati časopise La Buona Novella (Veselo oznanilo), La Luce Evangelica (Evangeljska luč) in Rogantino Piemontese in k temu še poplavo pokvarjenih svetopisemskih knjig, sicer ne preobširnih, ki so v naših krajih in družinah šle iz rok v roke, delale zmedo v glavah, kvarile srca in sejale v duše strup škodljivih nauk.

Istočasno so se ti nesrečni prekupčevalci z dušami pojavljali v stanovanjih ljudi, ki jih je trla revščina ali so bili preobremenjeni z dolgovi, in jim ponujali določeno vsoto denarja, če bi se vpisali v njihovo ločino in zapustili vero svojih očetov. Na žalost ni manjkalo takih, ki so se dali preslepiti od blišča tistih kovanec in se niso bili zmožni upreti skušnjavi.

Krivoversko propagando je podpiral časopis Opinione (Mnenje), v katerem je med drugimi sovražniki Cerkve nadaljeval svoje nesramno pisanje Bianchi-Giovini, pisec umazane in obrekovanja polne Zgodovine papežev in drugih nič

manj umazanih del. Povedati je treba, da so se protestanti dobro pripravili na to propagando in da katoličani sploh niso bili sposobni, da bi se ji uprli, jo zajezili ali vsaj zmanjšali pogubne posledice. Zaupajoč v državne zakone, ki so do tedaj ščitili katoliško vero pred napadi krivih ver, in prepričani, da jih bo ščitil prvi člen državne ustave, ki pravi 'Apostolska, rimska, katoliška vera je edina vera države', so se zdeli kakor vojaki, ki jih je tromba zbudila iz spanja in jih klicala v boj brez ustreznega orožja proti dobro pripravljenemu sovražniku. Katoličani so predvsem potrebovali majhne in dobro urejane časopise, ki bi jih v velikem številu delili med ljudstvo, toda teh je manjkalo. Treba bi bilo tiskati zlasti majhne knjižice, preprosto pisane in poceni, imeli pa so samo velika znanstvena dela najvišje kakovosti. Bila je nevarnost, da izgubijo vero ne samo mladi ljudje, temveč tudi preprosto ljudstvo, ki so ga hoteli potegniti za seboj sovražniki Cerkve.

Ob misli na takšno stanje se je v srcu našega don Boska vnela ljubezen in gorečnost, in v skrbi, da bi obvaroval pred grozečimi zmotami svoje drage dečke, si je izmislil sredstvo, s katerim je skrbel za obrambo tisočev, da, celo milijonov ljudi.

V ta namen je napisal in širil preglednice o katoliški Cerkvi, letake z moralnimi in verskimi izreki, prilagojenimi času. Vse to je v tisočih izvodih zastoj širil med mladimi in starimi, in to zlasti ob duhovnih vajah, svetih misijonih, devetdnevnih, tridnevnih in praznikih.

Vendar se iznajdljiva ljubezen našega očeta ni omejila na preproste letake. Leta 1851 je ponovno izdal drugo izdajo Preskrbljenega mladeniča s sliko sv. Alojzija na naslovni strani in z verzi Pridite mladi, darujte Božjemu srcu deviško nedolžnost in jaz vas bom branil; na koncu je dodal šest poglavij v obliki dvogovora z naslovom Osnove katoliške vere. Tu je pokazal, da je samo ena prava vera, da ločini valdežanov in protestantov nimata Božjih znamenj in zato nista prava Cerkev Jezusa Kristusa; da so protestanti ločeni od studenca življenja, ki je Jezus Kristus, in da so sami prepričani, da se katoličani morejo zveličati in da so v pravi Cerkvi. Na koncu dodaja še navodilo, kaj naj storijo židje, muslimani in protestanti, da bodo rešili svoje duše.

V naslednjih izdajah Preskrbljenega mladeniča je don Bosko razširil te dobro zamišljene nauke na deset poglavij, za katera je hotel, da bi bila vedno priložena celotni knjigi z namenom, da bi jih krčanski verniki imeli vedno pri roki, skupaj z razlago dogme o papeški nezmotljivosti.

Pozneje so hoteli ta poglavja izdati v posebni knjižici, vendar se je don Bosko odločno uprl. Bil je prepričan, da jih iztrgane iz celotne knjige nihče ne bi bral. Rekel je: »Ta poglavja morajo biti vademekum« (priročnik).

Te Osnove iz leta 1851 so bile močan udarec protestantskim naukom, ker so kakor Cerkvena zgodovina in Zgodbe Svetega pisma šle v roke tisočev in tisočev fantov, ki so jim najraje nastavili mreže. Don Bosko je v svojem sklepu zapisal: »Vsi tisti, ki so v preteklosti preganjali Cerkev, so izginili, Kristusova Cerkev pa še vedno živi. Tisti, ki sedaj preganjajo Cerkev, bodo kmalu izginili. Kristusova Cerkev pa bo ostala vedno ista, kajti Bog ji je zagotovil svojo pomoč in bo z njo vse dni do konca sveta.«

Medtem ko je pripravljala drugo izdajo, je don Bosko doživel veliko veselje. Ko se je nekega večera vračal iz tiskarne, je šel skozi tako imenovano Porto Palazzo. Tu se je ustavil in si ogledoval knjige, razstavljene na stojnici. Prodajalec mu je rekel, da so to protestantske knjige in niso zanj. On pa mu je odgovoril: »Prav imate. Te knjige niso zame. Toda ali boste vi v trenutku svoje smrti zadovoljni, da ste prodajali take knjige?« In je šel svojo pot. Ko je odšel, je prodajalec vprašal okoli stoječe, kdo je ta duhovnik. Povedali so mu, da je don Bosko. Drugi dan je šel prodajalec k njemu. Imela sta dolg pogovor. Čez nekaj dni pa mu je prinesel vse svoje knjige in spet ubral pravo pot.

Medtem je don Bosko ugotavljal, da so se valdežanski krivi nauki močno širili po deželi. V Valdocco je prihajala velika množica ljudi, ker jih je privlačila naklonjenost do don Boska. Ti so mu poročali, kaj se je dogajalo na sektaških in protestantskih zborovanjih, o njihovih upih in njihovih usodnih uspehih. Nekateri so don Boska svarili, naj pazi in se ne izpostavlja preveč. Toda on je budno sledil dogajanju, o vsem poizvedoval in poročal škofijski pisarni. Neki ugleden cerkveni dostojanstvenik se je čutil prizadetega zaradi pomena, ki ga je don Bosko dajal tem poročilom. Vendar don Bosko zaradi tega ni odnehal in je kljub poniževanjem še naprej izpolnjeval svoje dolžnosti. Protestanti so se uspeli vtihotapiti v cerkveni svet v Cirieju in začeli pridobivati somišljenike. Ko je don Bosko to izvedel, ni molčal. »In kaj?« mu je odgovoril tisti cerkveni mož. »Vi mislite, da veste, česar drugi ne vedo? V Cirieju sta dva župnika; mislite, da ta dva nimata oči in ničesar ne vidita? Mislite, da ne vemo, kaj se tam dogaja? Torej prihaja sedaj luč samo iz Valdocca?« Don Bosko ni odgovoril. Toda ljuljka se je v kratkem tako razrasla, da so morali nemudoma napovedati misijon in se tako zoperstaviti krivovercem in njihovim zmotam.

Tudi druge župnije so se morale zavarovati pred nevarnostjo in don Bosko je imel pri tem glavno zaslugo.

Sredi teh njegovih skrbi je prišel k njemu neki nesrečnež, po imenu Wolf. Bil je verski odpadnik, toda po že znanih nasprotjih človeškega srca je prišel k don Bosku in mu pripovedoval o namenih in ukrepih svojih sovrstnikov in da

hočejo valdežani v Turinu graditi cerkev. In res so zaprosili občino, da bi jim odstopila gradbeno zemljišče ob mestnem vrtu. Občina ni dala dovoljenja, čeprav je prošnjo podprl advokat prizivnega sodišča. Tedaj so krivoverci na lastne stroške kupili drugo zemljišče ob Viale del Re, nedaleč od oratorija sv. Alojzija. Dne 17. decembra 1850 in 17. januarje 1851 so dobili kraljevo privolitev za gradnjo. Ko je gradbena komisija odobrila načrte za to in druge stavbe, je občina začela zavlačevati, da bi odvrnila odgovornost za to pred katoliškim prebivalstvom. Toda notranji minister Galvagno je objavil kraljeve odloke in tako skušal izničiti plemenite napore, s katerimi so skušali odvrniti to sramoto od mesta. Kakor hitro je za zadevo zvedela javnost, so se Turinčani in celo vsi katoličani v Piemontu razžalostili in prosili Gospoda, da bi odvrnil od njih to pohujšanje. Škofje so se v imenu vere, ustave in časti savojske hiše obrnili na kralja in navajali paragrafe kazenskega in javnega prava. A ni nič pomagalo. Takoj so začeli graditi, da bi čim prej omogočili opravljanje reformiranega bogoslužja. Na tak način so dobili podporo tisti, ki so se divje bojevali proti katoliški veri.

Kakor hitro je don Bosko zvedel za to početje, je nezadovoljen z vsem, kar je že storil, izdal knjižico z naslovom *Opomini katoličanom*. Ni nam žal truda, da podamo predgovor.

»Katoliško ljudstvo, odpri oči! Veliko sil je na delu z namenom, da bi vas odvrnile od edine prave svete vere, ki živi samo v Kristusovi Cerkvi.

O tej nevarnosti so že večkrat govorili naši pravi pastirski škofje, ki jih je Bog postavil, da bi nas branili pred zmotami in nam kazali pot resnice.

Sam nezmotljivi glas Kristusovega namestnika na zemlji nas je opozoril na to varljivo zanko, ki so jo nastavili katoličanom, ko so mnogi zlonamerni ljudje hoteli izkoreniniti vero Jezusa Kristusa iz vaših src. Ti varajo sebe in varajo druge. Ne verjemite jim.

Strnite se v eno samo srce in eno samo dušo okoli vaših pastirjev, ki so vedno učili resnico.

Jezus je rekel Petru: Ti si Peter-Skala in na to skalo bom sezidal svojo Cerkev in peklena vrata je ne bodo premagala, kajti jaz bom z njenimi pastirji vse dni do konca sveta.

To je zagotovil sv. Petru in njegovim naslednikom rimskim papežem in nikomur drugemu.

Kdor vas uči kaj drugega, kot to, kar vam pravim, ne verjemite mu. On vas vara.

Bodite globoko prepričani o naslednjih resnicah: Kjer je naslednik Jezusa Kristusa Peter, tam je resnična Cerkev Jezusa Kristusa. Nihče ni v pravi veri, razen če je katoliški kristjan, in noben katoliški kristjan ni brez papeža.

Naši pastirji, predvsem škofje, nas povezujejo s papežem in papež nas povezuje z Bogom.

In sedaj pozorno preberite naslednje opomine, ki vas bodo, če si jih boste vtisnili globoko v srce, obvarovali pred zmoto.

To pa, kar boste tukaj brali v kratkem povzetku, boste lahko v kratkem času brali obširneje razloženo v posebni knjigi.

Gospod Bog usmiljenja naj v vseh katoličanih vzbudi toliko poguma, tako vztrajnost, da bodo ostali zvesti izpolnjevalci tiste vere, v kateri so bili na srečo rojeni in vzgojeni.

Vztrajnost in pogum, ki nas bosta usposobila, da bomo pretrpeli kakršno koli zlo, če bi bilo treba tudi smrt, preden bi izgovorili eno samo besedo proti katoliški veri, resnični in edini veri Jezusa Kristusa, zunaj katere se nihče ne more zveličati.«

Temu neke vrste razglasu, ki ni bil namenjen samo mladim, temveč na splošno Piemontčanom in zlasti Turinčanom, so sledile Osnove katoliške vere, ki so izšle malo pred drugo izdajo Preskrbljenega mladeniča, obenem pa je že napovedal novo knjigo, ki jo je pisal. Ta knjiga bi skušala duše opozoriti na namene krivovercev, ki so hoteli učiti najpotrebnejše resnice, odkriti zmote zapeljivcev, zaježiti slab vpliv in potrditi katoličane v veri. Naslov knjige je V svoji veri poučen kristjan.

Opominov katoličanom je bilo razpečanih zelo veliko: v dveh letih prek dvesto tisoč izvodov. Toda če je to delce povzročilo veliko zadovoljstvo v dobrih, je do skrajnosti razkačilo protestante. Ko so mislili, da so smeli po svoji volji kakor stari Filistejci uničevati Gospodovo posest, so videli, kako jim je prihajal nasproti novi Samson, odkrival njihove zlobne namene in razdiral njihove urejene vrste v obrambo Božjega ljudstva.

S to publikacijo in mnogimi drugimi, ki so ji sledile, je don Bosko nakazoval svetu najuspešnejše orožje za zavračanje sovražnikov vere in kazal pot tistim, ki so se odločili za obrambo ogrožene krščanske družbe. V tistih letih se je zdelo, da je na katoliški strani vse mrtvo, in don Bosko jih je v Turinu zbudil.

Z vsemi močmi se je trudil, da je povsod širil svoje zadnje delo. Med drugim je dne 3. marca 1851 s pismom poslal 150 izvodov don Scesi, magistru novincev v Stresi. Svojemu profesorju, teologu Appendinu v Villastellonu, je takole pisal:

Predragi gospod teolog!

Vašemu blagorodnemu gospostvu pošiljam sto izvodov Navodil katoličanom in vas samo opominjam, da če gre za te knjige, izgubite zaščito Gazzette del Popolo in morda še

kaj več, kajti ta knjižica, čeprav komaj vidna, vam je nasprotna in jih lahko dobite, kolikor hočete, in jih sežgete. Vsekakor pa boste a fulmine tutus (obvarovani pred strelo), če boste širili dober tisk (in s tem povezane miloščine).

Ves vaš dolg znaša: že poslane knjige 1,95

Opomini katoličanom: 100 izvodov 5,00

= 6,95

kar bom verjetno lahko sam osebno prevzel.

Ljubite me v Gospodu, ukazujte mi, če vam lahko služim v kakšni stvari, kar mi bo v veliko zadoščenje. S sinovsko vdanostjo se podpisujem Vaše ugledne osebnosti vdani služabnik in učenec

duh. JANEZ BOSKO, poveljnik porednežev

Toda žal so protestanti imeli sodelavce med zakonodajalci, ki niso izpustili nobene priložnosti za kovanje zarote proti Cerkvi in za obtoževanje le-te. V mesecu marcu je bila v parlamentu zagrizena razprava proti bogoslovnemu pouku, za katerega so trdili, da je poln zmot, prepovedanih nauk in nizke, pohujšljive morale. Kričali so, da bi bilo bolje, če bi veliko bolj poudarjali študij Svetega pisma, kakor to delajo protestanti. Hoteli so izglasovati zakon, po katerem bi vlada imenovala profesorje v škofijskih semeniških in s tem vzela škofom nadzor nad bogoslovnim študijem. Zahtevali so, da odpravijo na univerzah in kolegijih oratorije in kongregacije in da se mladim ljudem pusti svobodna izbira med ateizmom in vero. Toda grof Kamil de Cavour, ki se še ni razglasil za sovražnika klera, je govoril bolj v prid kot proti nauku škofov in tako tisti divji napadi niso imeli druge posledice kot pismo prosvetnega ministra škofom, s katerim jim je hotel vsiliti nekaj pogojev za pouk teologije, kar je seveda med škofi vzbudilo veliko nasprotovanje.

Sektaši so bili jezni zlasti zato, ker so bili na univerzi v Turinu vsi profesorji teološkega kolegija pravoverni. Edina izjema je bil profesor kanonskega prava Nepomuk Nuytz, ubog laiški teolog, ki skorajda ni poznal zgodovine in se je učil iz knjig Febronija in Van Espena, dveh janzenistov, ki jima je sledil. Predaval je več let in so ga postavili na to stolico predvsem zato, da bi s svojimi krivimi nauki kvaril mladi cerkveni naraščaj. Učil je hude zmote o pravicah duhovništva in svetne oblasti, o zakramentu sv. zakona in o izobčenju. Nekaj njegovih traktatov je zadela obsodba enega izmed papeških odlokov. Toda časopisi in oblast so ga branili. Škofje so kralju poslali dopis in zahtevali, da se to pohujšanje prepreči. Uspeli so in predavanja kanonskega prava so začasno ukinili. Nuytza je nasledil Filibert Pateri, ki pa ni bil nič manjši regalist in nasprotnik pravic Cerkve, četudi

je bil veliko bolj uglajen. Nuytz je umrl leta 1876 brez zakramentov in ne da bi preklical svoje zmote.

Medtem pa je prosvetno ministrstvo skušalo spodbuditi klerike, da bi se vpisali na univerzo. Povabil je škofovsko pisarno, naj bi jih obvestila, da bo pri imenovanju beneficijev oblast dala prednost tistim, ki so si pridobili univerzitetne akademske stopnje. Škofje pa niso bili pripravljene, da bi bodočim služabnikom oltarja priporočali taka predavanja iz kanonskega prava.

Vendar to še ni bilo zadosti. Zmota je morala poleg svobode dobiti še plačilo. Dne 16. marca 1851 so s kraljevim odlokom razglasili za civilno ustanovo Viteški red svetega Lavricija in Lazarja, ki so ga ustanovili s papeško avtoriteto in obdarovali s cerkvenimi beneficiji. Obenem so ukinili obljube, ki so jih morali narediti vitezi in upravniki redovnega imetja. To so storili zato, da bi bili deležni časti in dohodkov tudi židje, protestanti in krivoverci.

Te stvari omenjamo zato, da bi videli, v kako oster boj se je don Bosko vsakodnevno spuščal.

Pri vsem tem pa se mu je izpolnila neka njegova goreča želja. Dne 2. februarja, na praznik Marijinega očiščevanja, ko se je to leto obhajal tudi praznik sv. Frančiška Saleškega, so fantje Jožef Buzzetti, Feliks Reviglio, Jakob Bellia in Karel Gastini oblekli cerkveno kleriško obleko. Obred je opravil kapiteljski teolog Jožef Ortalda, kanonik teolog stolnega kapitlja, ki je ob tej priložnosti razložil dnevni praznični evangelij *Ta je postavljen v vstajenje in pogubljenje mnogim* in je klerikom razložil obseg in značilnost poslanstva, če bodo zvesti podarjeni milosti.

Prepoln duhovnega veselja in navdušenja, se don Bosko ni zadovoljil s slovesnostjo v cerkvi, temveč je pripravil slovesno kosilo, na katero je povabil kanonika Ortalda, teologa Nicca, kanonika Nasija in kapiteljskega teologa doktorja kanonika Berta. To slavje je ostalo v spominu zaradi mnogih stvari. Kuharji so se izkazali kot pravi umetniki, ker don Bosko ni nikoli malenkosten s svojimi prijatelji, toda nobeden ni dobil mesa in kave. Mati Marjeta, ki je skrbela za pripravo jedilnice in mize, je že pristavila lonec za kavo, njena sestra Marjana Occhiena, ki je po smrti svojega gospoda don Lacqua živela v Oratoriju, je v prav isti lonec dala kuhat meso. Kako so potem uredili, da so v kavi kuhano meso lahko postavili na mizo, nihče ne ve. Toda kanonik Berto je še 1901 pripovedoval, kako čuden okus je imelo meso, nihče pa ni vedel, po katerem receptu je bilo pripravljeno. Le jesti ga ni mogel nihče, čeprav so zaradi vzgoje vsi kazali neprizetost. Mi smo mu takrat razložili celo zadevo, na kar se je veselo zasmel in dejal, kako je občudoval don Boska, ki je seveda pojedel kos tistega nemogočega mesa in popil kozarec v juhi kuhane kave.

Dan po preobleki so štirje novi kleriki začeli hoditi v šolo filozofije k teologoma Farini in Motturi in k ponavljanju h kanoniku Berti. Da bi poplačal izdatke, je don Bosko nekaj mesecev naročil vsakemu, da je naredil prošnjo na kralja za podporo. Prošnja je bila uslišana⁶.

Don Bosko je končno začel upati, da bodo novi kleriki ostali pri njem. Toda tudi ta poizkus, ki ga je tako skrbno pripravil, ni bil uspešen, kajti dva izmed njih, kakor bomo še povedali, sta malo zatem odložila talar, druga dva pa sta iz objektivnih razlogov zapustila Oratorij in postala goreča škofijska duhovnika. Reviglio pa je do 1857 ostal močna opora Oratorija sv. Frančiška Saleškega in njegovega zavetišča.

Tudi preostali trije so mu uspešno pomagali pri delu v prazničnih oratorijih, bodisi tako, da so poučevali katekizem in druge predmete tako zunanje kakor notranje fante, bodisi da so jih asistirali v cerkvi, na dvorišču ali jih učili petja.

Mati Marjeta se je veselila, ko je videla rasti duhovniške poklice. Četudi je rada živela odmaknjeno, je po svoji bistrournosti vedela, kaj je zanj prav. Vse odkar je bila ustanovljena hiša in so z don Boskom začeli jesti pri isti mizi njegovi kleriki in duhovniki, ni več jedla z njimi. Don Bosko je želel, da bi vsaj kdaj prišla k njegovi mizi, vendar je vedno našla kak izgovor. Ker pa je imel navado, da je od časa do časa povabil k svoji mizi najbolj pridne fante, je želel, da bi sedela med njimi in jih asistirala in tako preprečila glasno govorjenje, medsebojna nagajanja, požrešno hlastanje po jedi in nečistočo. Zlasti je hotel preprečiti vse, kar bi naredilo slab vtis ob obiskih uglednih gospodov, ki jih je povabil k svoji mizi. Mati Marjeta je končno z veliko težavo privolila. Šla je k mizi, kak teden potem pa je niso več videli. »To ni moje mesto,« je dejala don Bosku. »Navzočnost ženske ni v skladu s tem mestom.«

Vendar pa njena mirna zunanost nikakor ni bila znamenje, da je svoje dni v Valdoccu preživljala brez težav. Ženska, ki je navajena na red in domače gospodinjstvo, ne more gledati, kako malomarno ravnajo s stvarmi, ki so jo stale toliko truda in denarja. In kako naj preprečimo, da bi dečki ne iz hudobije temveč iz nepremišljenosti povzročili dostikrat veliko škodo in s tem nevšečnosti dobri materi?

Toda ko so se taki dogodki ponavljali, je nekega lepega dne leta 1851 mati Marjeta vstopila v sobo svojega sina in dejala: »Poslušaj me. Sam vidiš, da ne morem

⁶ Podajamo enega izmed prejetih odgovorov: Gospodu kleriku Karlu Gastiniju v Turin. Z odlokom kraljevega državnega tajništva za cerkvene zadeve pravosodnega ministrstva z dne 30. septembra je bilo sporočeno generalnemu vodstvu ekonomata, da je njegovo veličanstvo ugodilo prošnji vaše ugledne osebnosti in vam po tej blagajni namenilo vsoto 90 lir. To vam sporočamo z namenom, da se osebno oglasite ali pooblastite s pravno potrjenim izkazom osebo, ki bo dvignila omenjeno vsoto pri pristojnem uradu.

Generalni kraljevo-apostolski ekonom, opat moreno, Turin, 3. oktobra 1851

stvari urediti tako, da bi bilo v tej hiši vse v redu in prav. Tvoji fantje mi vsak dan zagodejo kako novo. Enkrat mi zmečejo na tla perilo, ki sem ga sušila na soncu, drugič pohodijo vrt in pomendrajajo povrtnino. Sedaj vzamejo nogavice, kravate in nogavice, potem zopet skrijejo srjace in spodnje hlače, da jih ne morem najti. Drugič mi odnesejo za svoje čudne igre posodo iz kuhinje in izgubim pol dneva, da jih zopet najdem. Sredi tolikega nereda in zmede izgubljam glavo. Vse lepše mi je bilo, ko sem lahko brez skrbi in strahov v miru predla v našem hlevu. Glej, najraje bi se vrnila v našo hišo v Becchijih in v miru preživela leta življenja, ki mi še ostajajo.«

Don Bosko je ves pretresen pogledal materi v obraz in potem brez besede pokazal na križ, ki je visel na steni.

Marjeta je pogledala Križanega in oči so se ji napolnile s solzami: »Prav imaš, prav,« je rekla in se vrnila k svojim opravkom. Od takrat ni iz njenih ust nikdar več prišla besedica tožbe.

Zdelo se je, da je od tistega trenutka postala brezčutna za vse tiste težave. Nekega dne je neki porednež začel plašiti kokoši in jih poditi po okoliških travnikih. Marjana, Marjetina sestra, je kričala, kolikor je mogla, da bi paglavec pustil kokoši pri miru, in se trudila, da bi jih zopet spravila v kurnik.

Ko je Marjeta slišala kričanje, je prišla ven, opazovala celotno dogajanje in mirno rekla sestri: »Pusti, pusti, pomiri se, potrpi! Kaj hočeš, saj vendar vidiš, da imajo živo srebro v kosteh.«

Četudi je v Oratoriju bil kak lahkomiselnež, je vendar srce vseh gorelo za don Boska; tudi takrat ko so zapustili zavod, se vrnilo k svojim družinam ali začeli lastno poklicno pot. Med mnogimi potrdili, ki bi jih lahko navedli, bomo izbrali dvoje pisem iz raznih časovnih razdobij, ki ju je napisal Anton Comba.

Prvo pismo iz Rumillyja v Savoiji, z dne 16. februarja 1851, je naslovljeno na gospoda don Boska. »Ne morete si misliti, kako me veseli, in ne vem, kako bi izrazil svoje zadovoljstvo zaradi pisma, ki ste mi ga poslali in ki sem si ga že toliko časa želel. Kolikokrat se vračam v tisti srečni ograjeni prostor! Kolikokrat sem v mislih med vami! Enkrat si vas predstavljam tako, drugič zopet drugače. Nikar ne mislite, da je moj spomin tako zanič, da bi hitro pozabil na Oratorij. Nasprotno, večno se ga bom spominjal. Presrečni dnevi, ki sem jih preživel pri vas, so za vedno vtisnjeni v moj spomin.

Vesel in zadovoljen sem zaradi pomembnega dogodka, ko so moji tovariši prejeli duhovniško obleko, kar mene - z Božjo pomočjo - čaka malo pozneje. V tej šoli retorike imam veliko dela. Pa sem zadovoljen, saj sem po uspehu že na drugem mestu v svojem razredu. Za predstojnika imam izredno dobrega

gospoda, ki je bil dolgo časa v Rimu in odlično govori italijansko. Vsak petek ima posebna predavanja. Včasih ga grem obiskat in govoriva italijansko. Sva si velika prijatelja in izbral sem si ga za svojega spovednika. Imamo odlične profesorje. Vseh konviktovcv nas je 57. Ob torkih, četrtnih in nedeljah hodimo po kosilu vsi skupaj na sprehode. Kaj drugega vam nimam poročati razen tega, da pozdravite svojo mater, brata Jožeta in don Grassina, Savia, Bellio, Buzzettija, Gastinija, Reviglia, Angelerija, Piumatisa, Aellisija, Tomatisa, Canaleja, Arnauda itn. itn. in ne pozabite na teologa Volo, teologa Borela, teologa Carpana itn. itn. Zelo bi me veselilo, če bi prejel kako pismo od mojega tovariša Bellie, v katerem bi mi sporočil kaj novic iz Turina in bil tako ljubezniv, da bi dodal en izvod pesmi *E consumato il calice* (Izpili smo kelih) z notami nad prvo kitico. Dozdeva se mi, da jo Buzzeti tiska. Ko mi pišete, prosim, ne frankirajte pisem.«

Taka navezanost ni trajala samo nekaj let po odhodu Comba iz Oratorija. Dne 11. septembra 1882 je znova pisal, tokrat iz Pontaurouxa par Callian departmaja Varo.

Predragi prijatelj in nekdanji tovariš gospod don Rua!

Najprej se vam iz vsega srca zahvaljujem, kakor tudi gospodu don Bosku, za vajino ljubeznivo pismo z dne 15. avgusta tekočega leta, ki nam je prineslo v hišo toliko radosti. Zatorej hvala, najlepša hvala!

V družini smo opravljali predpisane molitve, v čast Jezusu v najsvetejšem zakramentu in Mariji Pomočnici ter se pridružili mogočnim molitvam našega ljubljenege očeta gospoda don Boska in vseh vas, dragi prijatelji in odlični tovariši. Učinek je viden, saj je moja dobra soproga na dan Marijinega rojstva mogla iti k maši. Nekoč mi je don Bosko pisal v Savojo: Ohrani se vedno v svetem božjem strahu, ljubi me v Gospodu, in če ti morem biti v čem na uslugo, me boš našel vedno tvojega vdanega prijatelja don Janeza Boska. Njega, don Boska, sem vedno imel iz srca rad, nikdar nisem pozabil Oratorija in mojih dragih tovarišev in se vedno z veseljem spominjam pesmi, ki smo jih prepevali v tistih davnih časih:

*Polni veselja,
vsi navdani z radostjo
glasno zapojmo
slavospev ljubezni,
ki jo vsi čutimo
do našega dobrega pastirja.*

*Naj živi don Bosko,
ki nas vedno vodi
gor k svetli luči
kreposti,
ki v njem nikoli ni bila manj svetla.*

*Tisočkrat blagoslovljen
naj bo naš dobri oče (dvakrat),
naše veselje in naša radost.
Oh, oh, za tebe,
ki nam te je nebo poslalo v pomoč.*

*Rasli bomo v kreposti,
pridno se bomo učili
in pridno delali.
Oh, oh, za tebe,
ki nam te je nebo poslalo v pomoč.*

*Če sedeš tesno k nam
poln ljubezni in se smehljaš,
ker smo sinovi tvoje ljubezni.
Oh, oh, za tebe,
ki nam te je nebo poslalo v pomoč.*

*Ta tukaj zbrana četica
bo vesela šla v življenje,
v Gospodovo veselje.
Oh, oh, za tebe pod perutmi vere.
Naj živi don Bosko!*

Srečno, gospod don Rua, srečno vsem mojim tovarišem in prijateljem. Srečno!

Vedno najvdanejši ANTON COMBA

Ponovno se vračamo k naši pripovedi in povedali bomo, da je don Bosko v mesecu februarju prejel od svetega očeta nov duhovni dar. Prepričan je namreč bil, da indulgentiae tantum valent quantum sonant (Odpustki toliko veljajo, kolikor izpovedujejo), in če je rečeno, da je odpustek popoln, potem tudi je. »Skušajte zelo ceniti odpustke,« je ponavljal fantom. V tem smislu je tudi pisal papežu.

Sveti oče!

Duhovnik Janez Bosko s svojimi sodelavci duhovniki v oratorijih za rokodelce v mestu Turinu ponižno prosi vašo svetost za popolni odpustek za vse fante, ki obiskujejo imenovane oratorije in se vsako zadnjo nedeljo v mesecu spovejo in prejmejo sv. obhajilo.

Za milost se zahvaljuje itn.

Odgovor v latinskem jeziku se je glasil:

V avdienci presvetlega in svetega Gospoda našega papeža Pija IX. je njegova svetost dobrohotno podelila popolni odpustek enkrat na mesec tistim, ki bodo v obžalovanju svojih grehov prejeli zakrament spovedi in presveti zakrament Evharistije zadnjo nedeljo v mesecu, obiskali kako cerkev ali javni oratorij in bodo tam nekaj časa molili po namenu njegove svetosti. Ta odpustek velja za sedem let in je izdan brez vsakega pisnega potrdila.

Izdano v tajništvu svete kongregacije za odpustke v Rimu, dne 18. februarja 1851.

(L. S.)F. kardinal Asquinius Er.

A. Nadduh. PRINZIVALLA namestnik

21.

POGLAVJE

*Gospod Pinardi don Bosku ponuja v prodajo svojo hišo v Valdoccu –
Rosminijevo posojilo don Bosku – Jasen poseg Božje previdnosti – Pogodba
in nakup hiše – Hvaležnost Rosminiju*

ORATORIJ SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA JE BIL še vedno tuja last. Najem cele Pinardijeve hiše, čeprav veliko finančno breme, je imel zelo dobre posledice. Vendar don Boska vse to ni moglo zadovoljiti. Vsi, ki so morali zapustiti to beznico, še niso pozabili na prisilno izselitev in so se povsod pritoževali, da je hiša, kjer so se kot dobri prijatelji toliko časa zbirali, se zabavali in veselili, morala priti v roke takega neznosnega in nepopustljivega človeka.

Zgodilo se je celo, da je nekdo, z namenom, da bi zopet prišel na ta kraj in ga v upanju na dober zaslužek ponovno spremenil v kraj razvratnega življenja in grdega početja, ponudil Pinardiju dvakrat višjo najemnino, kot je zmožgel don Bosko. Toda ta pošteni človek ni hotel prelomiti dane besede, temveč je bil kot dober kristjan vesel, da njegova hiša služi v tako svet namen. Večkrat je izrazil pripravljenost, da bi jo prodal, če bi jo don Bosko hotel kupiti. Toda bodisi zaradi prepričanja, da je bila njegova hiša pravi zaklad, ali zato ker je rabil denar, je zahteval nič manj kot velikansko vsoto osemdeset tisoč lir. Na tako ponudbo je don Bosko izjavil, da si nikakor ne more dovoliti prevzeti nase tak izdatek.

»No, pa vi ponudite kako vsoto in potem bomo videli,« je vztrajal Pinardi.

»Ničesar ne morem predlagati po taki pretirani zahtevi.«

»Bi šlo sedemdeset tisoč?«

»Oprostite mi, toda jez se ne morem spuščati v take vsote.«

»Predlagam vam najnižjo ceno in naj bo zadnja: petdeset tisoč lir.«

»Ne govoriva več o tem. Kljub temu pa si ostaneva dobra prijatelja.«

Tisti čas je nedaleč od Oratorija stanoval mlad inženir arhitekture Spezia. Don Bosko ga je nekega dne srečal ne cesti. Ko je videl njegov preprosto zaupljiv obraz, je bil presenečen. Ustavil se je in ga vprašal, kaj dela v Turinu. »Pred nekaj dnevi sem naredil zaključni izpit iz arhitekture in sedaj iščem zaposlitev.«

Ko je don Bosko to slišal, ga je povabil, da bi si ogledal Pinardijevo hišo in jo ocenil skupaj s stavbo, lopo in pripadajočim zemljiščem. Mladi inženir se je izgovarjal, češ da še ni uveden v ocenjevanje stavb in zemljišč. Končno mu je ustregel in ocenil - zdi se, da zelo visoko, da bi bila posest lahko vredna od petindvajset do trideset tisoč lir. Ko sta se poslovila, mu je don Bosko dejal: »Poslušajte, kmalu vas bom potreboval v neki drugi zadevi.« Arhitekt Spezia se je spomnil teh besed, ko mu je don Bosko naročil načrte za cerkev Marije Pomočnice.

Nič ni kazalo, da bi lahko kupil hišo v Valdoccu, zlasti še ne, ker don Bosko verjetno ne bi mogel v doglednem času zbrati tako visoko vsoto denarja. On in njegova mati sta prodala že vse svoje premoženje, da bi pomagala fantom. Njuna domačija ni bila več njuna. Nasprotno, ni bilo niti dovolj denarja za kruh za njegove dečke.

Toda na začetku leta 1851 je Bog pokazal, da je on gospodar src in da je predvidel prav ta prostor za naš Oratorij. Poglejmo, kako.

Bil je popoldan nekega praznika. Fantje so bili zbrani v kapeli, don Borel je pridigal, don Bosko pa je stal pri vhodnih vratih, da bi fantom, ki so še prihajali, preprečil kričanje in zbiranje v gruče.

V bližnji zloglasni hiši se je malo prej pripetil strašen dogodek. Nekaj metrov vstran je na tleh s preklano glavo v mlaki krvi ležal neki oficir. Bil je strašen pogled. V tem trenutku se je tam pojavil gospod Pinardi. Bil je ves v skrbeh, ker je bil že večkrat klican na sodišče kot priča ob podobnih primerih in je s tem izgubil veliko časa ter si nakopal jezo krivcev. Ves zamišljen in s prekrizanimi rokami je stopil k don Bosku: »Prišel je čas, da končamo s temi stvarmi,« je začel. »Tako ne moremo več naprej. Nephrenehoma same nevšečnosti. Pretep za pretepom.«

»Želel sem kupiti to hišo,« je dejal don Bosko, »toda vi mi je nočete prodati in boste kot lastnik imeli še in še težav.«

»Kaj, jaz je nočem prodati? Počasi,« je vzkliknil Pinardi sicer v šali, vendar pa zelo odločno. »Don Bosko, kupite mojo hišo!«

»Počasi,« je odgovoril don Bosko. »Gospod Pinardi mi jo mora prodati za toliko, kolikor je resnično vredna. V tem primeru jo takoj kupim.«

»Brez nadaljnega vam jo prodam za ceno, kakršne je vredna.«

»Koliko je to?«

»Cena, ki sem vam jo že povedal: osemdeset tisoč lir.«

»Jaz nič ne ponujam.«

»Pa ponudite.«

»Ne morem.«

»Zakaj ne?«

»Ker je cena zdaleč pretirana, s svojo ponudbo pa nočem žaliti ponudnika.«

»Ponudite torej, kolikor hočete.«

»Mi jo daste za ceno, ki je je res vredna?«

»Častna beseda, dam vam jo.«

»Podajte mi roko in potem vam bom ponudil.«

»Koliko ponujate?«

»V preteklih mesecih,« je dejal don Bosko, »sem jo dal oceniti nekemu vašemu in mojemu prijatelju. Ta je dejal, da je hiša v sedanjem stanju vredna petindvajset do trideset tisoč lir. In jaz vam zato, da se boste lažje odločili, ponudim trideset tisoč.«

»Bi hoteli še moji ženi pokloniti briljantno iglo za 500 lir?«

»Tudi to darilo sem pripravljen dati.«

»Mi boste plačali na roko?«

»Na roko.«

»Kdaj bova naredila pogodbo?«

»Kadar želite.«

»Jutri dva tedna in samo v enem izplačilu.«

»Kakor želite.«

»Sto tisoč frankov kazni za tistega, ki bi se umaknil.«

»Tako naj bo,« je zaključil don Bosko. »Še več, pripravil bom pošteno kosilo za vse, ki mi jih boste vi predlagali.«

»Tudi za devet ali deset?«

»Da, tudi za devet ali deset.« Tako sta sklenila kupčijo v nekaj minutah.

Don Bosko si je želel kupiti to hišo in se je bal, da bi gospod Pinardi hišo prodal kakemu boljšemu ponudniku, če ne bi takoj izrabil priložnosti. Toda kje naj dobi trideset tisoč lir in v tako kratkem času?

Takoj je pisal opatu Rosminiju, ki je bil v Stresi.

Visoko spoštovani in velečastiti gospod!

Zdi se mi potrebno, da vaši ugledni in spoštovani osebi sporočim, da mi je v času, ko pripravljajo načrte za novo gradnjo, bilo mogoče ugodneje urediti zadevo.

Lastnik hiše, v kateri sedaj stanujem, je iz nekih zasebnih razlogov pripravljen prodati stavbo. Dogovorili smo se, da bi hišo z dvajsetimi stanovanjskimi prostori in 95 tablam zemljišča kupil za osemindvajset tisoč petsto frankov.

Vedite, da bi kupna cena za novo stavbo, če bi jo prodali brez naglice, narasla za nič manj kot 30.000 fr.: tako bi zamenjali en kraj za drugega, skoraj v enaki površini. Lega obeh krajev je dobra in uživa enake ugodnosti glede na oddaljenost od mesta.

Če bi bili vi pripravljeni posoditi vsoto, o kateri smo razpravljali že prej, bi to bilo v veliko korist Oratorija. Novi nakup bi tako izplačali in vi bi si lahko zagotovili svoj denar s hipoteko na hišo, ki nima nobenih obveznosti. Ko bi potem preurejali stavbo, bi lahko kateri koli del spremenili po naši presoji za omenjeni Oratorij.

Gospodje P. Puecher, don Scesa in don Pauli dobro poznajo kraj, kjer stoji Oratorij sv. Frančiška Saleškega, zavetišče za zapuščene fante itn. Čakam samo vaš namig in kupčija bi bila sklenjena.

V upanju, da boste hoteli sodelovati v tej zadevi, ki jo jaz štejem za veliko Božjo slavo, vam želim od Gospoda vse najboljše in imam za veliko čast imenovati se vaše ugledne osebnosti ponižni služabnik

duh. JANEZ BOSKO

Turin, 7. januarja 1851

Gospod don C. Gilardi se je podvzival in odgovoril:

Visoko častiti in predragi don Janez Bosko!

V odgovor na vaše cenjeno pismo z dne 7. januarja tekočega leta je moj spoštovani predstojnik don Anton Rosmini, ki vas srčno pozdravlja, naročil, da naj vam napišem naslednje: Če je zemljišče in stavba, v kateri sedaj stanujete v Valdoccu in ki bi vam ga bil lastnik pripravljen prodati, prosto vsake obremenitve, bi bil pripravljen dati vam na razpolago 20.000 lir s pogoji, o katerih smo že razpravljali. Zato lahko računate na omenjeno vsoto za nakup. Izročena vam bo delno v denarju delno pa v državnih obveznicah, kakor hitro boste želeli in podpisali pogodbo za posojilo.

Izrabljam priliko, da vam želim obilo blagoslova od Gospoda za novo začeto šolsko leto in za vas ter za dobrodelne dejavnosti, ki ste se jih lotili. Izročite svoji dobri materi moje pozdrave in ostanite prepričani, da vas spoštuje vaš vdani in zvesti služabnik

KAREL GILARDI, duhovnik.

Stresa, 10. januarja 1851

Dvajset tisoč lir pa ni bilo trideset tisoč lir in zato je bilo treba dobiti še deset tisoč lir. Toda Bog priskoči svojim na pomoč v stiski in on, ki je delo začel, ga bo tudi opravil. In spet imamo očiten poseg Božje previdnosti v korist našega Oratorija.

Nekega nedeljskega popoldneva je prišel v Oratorij don Cafasso. Bil je zares nekaj izrednega, da je ugledni cerkveni mož prišel v Oratorij na prazničen dan, ko je bil vendar zaposlen v cerkvi sv. Frančiška Asiškega. Pristopil je k don Bosku in mu dejal: »Prinašam vam novico, ki vam bo gotovo po volji. Neka pobožna oseba (grofi-

ca Casazza-Riccardi) mi je naročila, da vam izročim deset tisoč lir za uporabo v večjo Božjo slavo. »Deo gratias,« je odvrnil don Bosko, »to je kot nariban sir na krožnik makaronov.« In povedal mu je, kako je malo prej zaključil pogodbo s Pinardijem in da prav sedaj razmišlja, kako bi spravil skupaj potrebno vsoto denarja. Oba duhovnika si v tem dogodku nista mogla kaj, da ne bi videla Božjega prsta. Kako zelo se je čudil Pinardi, ko je komaj en teden po dani besedi prišel k njemu don Bosko in mu rekel: »Kdaj hočete, da naredimo pogodbo? Denar je pripravljen in vse je v zlatu.« Zmenila sta se za naslednji dan in Pinardi je prejel naplačilo dva tisoč lir - na roko brez uradne listine. Bil je tudi povabljen na kosilo, kakor je bilo dogovorjeno.

Don Bosko je pohitel s pripravo pogodbe v pravni obliki in je v tem smislu pisal don Karlu Gilardiju:

Predragi in visoko spoštovani gospod!

Po prejemu vašega cenjenega pisma, ki ste mi ga poslali po naročilu visoko spoštovanega opata Rosminija, sem preveril hipoteko Pinardijeve hiše in ugotovil, da je popolnoma prosta in brez vsake obremenitve, in sem takoj storil potrebne korake za izdelavo pogodbe. V pogodbi imenovana stavba in zemljišče ne bo obremenjeno z drugim kot s hipoteko dvajset tisoč lir, ki mi jih je posodil dobrotnik gospod opat Rosmini. Ostane samo še, da imenovani gospod Rosmini določi osebo, ki bo v njegovem imenu preverila, ali je stavba zares prosta vseh bremen, in podpisala pogodbo.

Izrecite, prosim, najprisrčnejšo zahvalo vašemu spoštovanemu predstojniku za vse, kar nam je dobrega storil. Upam, da bo ta dobrodelna ustanova krščanske ljubezni, ki služi večji Božji slavi, priklicala nanj in na njegovo Družbo nebeški blagoslov.

Skoraj vsak dan prebijem nekaj časa v družbi dragega don Constantina in don Nicolina. Ljubite me v Gospodu in mi verjemite, da sem iz vsega srca vaš

vdani služabnik duh. JANEZ BOSKO

Turin, 15. januarja 1851

P. S. Pisal v naglici in ob vrišču porednežev.

Končno je prispel v Turin duhovnik Karel Gilardi, glavni prokurator rosminjancev, in prinesel dvajset tisoč lir. »Sam Bog vas pošilja,« je vzkliknil don Bosko s takim navdušenjem, da je bil dobri redovnik ves presunjen.

V notarskem spisu piše: »Dne 19. februarja 1851 je z uradnim dokumentom Franc Pinardi prodal duhovniku Janezu Bosku, teologu Janezu Borelu, teologu Robertu Murialdu in Jožefu Cafassu zemljišče in stavbo, ki na vzhodu in zahodu in na strani meji na posest bratov Filippi, cesto Vrtnarice na jugu in posest gospe Marije Bellezza na zahodu. Cena je 28.500 lir, od česar bo 20.000 lir plačal velečastiti gospod Karel Gilardi kot predstavnik gospoda opata Antona

Rosminija-Serbatija, drugo pa bo plačano po zasebni poti.«

Vsoto 3.500 lir za dodatne izdatke je podaril vitez Jožef Cotta, v čigar banki so podpisali pogodbo. Ta gospod je bil prvi zaščitnik in dobrotnik Oratorija in je to ostal vse do smrti.

Kakor je videti iz povedanega, je don Bosko prejel nov dokaz Božje dobrote v korist njegove ustanove. S tem mu je poraslo prepričanje in zaupanje, da mu Božja previdnost ne bo manjkala niti v prihodnje. Prepričani smo, da je to brezmejno zaupanje in to v 50-ih letih nikoli razočarano prepričanje še dodatno krepilo don Boskovo podjetnost. Lahko bi ga imeli za predrznega, toda v tej luči ga moramo imeti za človeka previdnosti; in ne brez razloga.

In tak je lahko bil zaradi velikodušne podpore množice krščanskih src. Med temi je bil opat Rosmini, ki je priskrbel večino sredstev, potrebnih za Oratorij sv. Frančiška Saleškega, da je prišel do lastne stavbe. In čeprav je to vsoto posodil za štiriodstotne obresti, ni nikoli resno zahteval niti obresti niti glavnice. Vendar je don Bosko, zvest dani besedi, vsako leto uredil račune s prokuratorjem Karlom Gilardijem. Rosmini je ostal do smrti don Boskov prijatelj in prav iste odnose so gojili njegovi redovniki. In don Bosko je vračal isto naklonjenost iz hvaležnosti, kot smo mogli že razbrati iz njegovih pisem in zlasti iz enega, ki ga bomo navedli, ker govori o pridiganju, ki ga je opravil don Bosko v tem mesecu. Naslovljeno je nekemu drugemu duhovniku iz Družbe Božje ljubezni pri svetišču sv. Mihaela.

Predragi gospod don Fradelisio!

Naj iskreno priznam svojo malomarnost: zaradi toliko skrbi, nekaterih zapletenih dogodkov in nekaj zasukov, zlasti pa še zato, ker sem porednež, nisem še odgovoril na vaša ljubezniva pisma. Zato brez nadaljnega priznavam svojo krivdo in prosim za ljubeznivo razumevanje.

Pošiljam vam zaželeno knjigo in dodajam nekaj stvari, za katere upam, da bodo razveselile vaše tamkajšnje sinove pa tudi vas, ki ste jim za očeta. Prilagam tudi spisek izdatkov, ki sem jih imel za naročila v Turinu.

Zelo mi je žal, da me ni bilo doma, ko ste nas obiskali v Turinu. Sedaj, ko prebivate bolj blizu, kot je bila Stresa, upam, da vas bom kmalu videl v naši hiši porednežev. Mislim, da vas je prav Božja previdnost postavila v svetišče sv. Mihaela. Prepričan sem, da boste naredili veliko dobrega tistim ljudem. Vaše dobro srce to lahko stori. Prebivalstvo se bo velikodušno odzvalo.

Lepe pozdrave don Cezarju in drugim, ki jih poznam. Ljubite me v Gospodu. Če vam morem v čem služiti, mi kar sporočite. Ne bom več tako nemaren.

Vdani prijatelj duh. JANEZ BOSKO

Turin, 18. januarja 1851

22.

POGLAVJE

*Svetni prekupčevalci – Don Bosko in banka Božje previdnosti – Načrt za cerkev sv. Frančiška Saleškega – Pustovanje v Valdoccu – Katekizem v postnem času – Don Bosko v Oratoriju sv. Alojzija – Predlogi poslancev za zakon proti redovnikom in zakon o Mrtvi roki –
Kopanje temeljev za novo cerkev*

KO JE DON BOSKO KUPIL IN PRODAL HIŠO MORETTA, kupil zemljišče, ki mu bomo rekli Marije Pomočnice in s tem postal lastnik Pinardijeve hiše, so mnogi ne preveč spretni poznavalci menili, da to dela za lastno korist. V resnici pa se je začelo s tem novo obdobje dejanj, h katerim ga je klical Gospod.

Sredi materialistično in denarno naravnanege sveta, v katerem so imele vodilno vlogo tako imenovane ekonomske vede, tehnika s svojimi izumi, monopoli za proizvodnjo milijonov, sredi množice špekulantov, bankirjev, pohlepnežev, ljudi, ki jim ni bilo mar za Božji zakon ali so ga celo prezirali, ki se niso menili za Božjo previdnost in so mislili samo na grabljenje denarja, *kajti vse se pokorava denarju* (Sirah), je Bog obudil človeka, ki je brez denarja, brez uglednega imena na področju trgovine, brez delničarskih družb, brez poznanja modernih ekonomskih sistemov uresničil ogromna dela, razpolagal z milijoni in milijoni, ki mu jih je zaupala dobrodelnost za Božjo čast in za zveličanje duš. Na denar ni kazal nikakršne navezanosti, temveč mu je bil le sredstvo za uresničevanje njegovih ciljev.

Pomislimo malo na celo don Boskovo življenje. Don Bosko je čutil v sebi dostojanstvo in gotovost upravnika zakladov Božje previdnosti in je kot zvest služabnik in kot pravi družinski oče trgoval s talenti svojega Gospoda, ki mu jih je zaupal. Njegovo geslo je bilo nasvet sv. Ignacija Lojolskega: »Delaj, kakor da bi bil uspeh dela odvisen samo od tebe, obenem pa ne zaupaj samemu sebi, temveč pričakuj, kakor

da bi bilo vse odvisno od Boga.« To pravilo ga je spodbujalo, da si je izmislil tisoče sredstev in načinov, s katerimi se je obračal na javnost pri nabiranju darov, in ni odnehal prej, dokler ni z velikim trudom in težavami dokončal svojih del. Zvestemu služabniku ni nikdar nič spodletelo, ker je Bog poplačeval njegove kreposti. Ko mu je zmanjkalo denarja, se je zatekel k banki, ki ji pravimo »banka Božje previdnosti«. Da bi dosegel izplačilo računov, je živel on sam in je hotel, da bi živeli tudi njegovi gojenci v pravem evangelijskem duhu uboštva. Toda preden se je lotil česa novega, je vse dobro premislil v molitvi pred Bogom ter se priporočil v molitev svojim sinovom in pobožnim dušam, in da bi si zagotovil poznanje Božje volje, je bil vse do zadnjih dni svojega življenja pripravljen prositi za nasvete pametne duhovnike, cerkvene predstojnike in samega rimskega papeža. O vsem tem nam obširno poroča don Rua in drugi, ki so živeli skupaj z don Boskom.

Vrednega tega poslanstva ga je delalo prostovoljno uboštvo, nenehna molitev in pristna ponižnost. K temu dodajamo še prepričanje o Božji pomoči in zaupanju v Boga. Tako sta nam mogla mons. Cagliero in don Rua narekovati naslednje vrstice: »Gospodar mojih ustanov je Bog, Bog mi jih je navdihnil in pomagal uresničiti in don Bosko ni nič drugega kot samo orodje v Božjih rokah; zato je sam Bog pritegnjen in vključen v naše delo, Bogu pa ne ugaja, da ne bi uspel. Marija Pomočnica je moja navdihovalka in blagajničarka. In če je bilo pomanjkanje sredstev največje, težave najbolj zapletene in trpljenje najbolj boleče, je bil videti bolj vesel kot po navadi, tako da je še zlasti zbijal šale in duhovito odgovarjal. Imeli smo navado reči: Don Bosko je v velikih škripcih, ker je tako nasmejan. Ko smo potem poizvedovali, v kakšnih razmerah je bil, in ga vprašali, smo odkrivali nove in težke ovire, ki so bile pred njim. Toda don Bosko je vedno ponavljal besede sv. Pavla: 'Vse premorem v njem, ki mi daje moč.' Bil je prepričan, da ga bo Bog uslišal kakor vedno, kadar ga da na preizkušnjo. Nikdar ga nismo videli zaskrbljenega in obupanega. Vsi takšni zapletljaji so bili za don Boska nekaj tako naravnega, da se jih skoraj ni zavedal. Obvladoval jih je dan za dnem, teden za tednom in vedno tako, kot da bi težav ne nosil on. Nič si ni domišljjal in se je ponižno presojal, kakor da ne bi imel nobenega dela in ne bi nič naredil.«

Vendar upravljanje zakladov Božje previdnosti ni bilo lahko, ker je moral pri tem poslu nujno računati na pomoč drugih. Bil je zelo previden pri načrtovanju, pozoren pri izbiranju oseb ter natančen pri varčevanju in pri sklepanju pogodb, vendar nikoli nezaupljiv. Ko si je kdaj izbral zaupanja vrednega človeka, se je vedno ravnal kot veliki duhovnik Jojada v času kralja Joaša pri popravilu templja: »Nikdar ni zahteval računa od tistih, ki so plačevali rokodelce, temveč je puščal, da je delal vsak po svoji vesti.«

Kljub temu pa so ga, človeka odprtega srca, nezmožnega, da bi ga ogoljufali, in prepričanega, da pri sklepanju dogovorov vsi ljubijo pravico kakor on, ki ni poznal zvijače ljudi, pri kupčevanju večkrat ogoljufali tako, da so postavili nižje predpostavke, ki pa so se pozneje zelo povečale. Včasih, zlasti prve čase so ga preskrbovalci na različne načine ogoljufali ali pa so ga prisilili, da jim je za majhen denar prodal reči, ki so bile veliko več vredne; ali je kupil drago, kar je bilo v resnici dosti manj vredno. Ni manjkalo goljufij in kraj, ker don Bosko ni mogel videti vsega. Temu se tudi ni čuditi. Ali ni tudi Jezus izročil denarnico miloščin Judu? Ko so se ustanove pomnožile, je iskal med svojimi ljudmi take, ki bi mu pomagali pri raznih delih. Končno je le našel poštene ljudi, ki jim je lahko vse zaupal, vendar pa nespretni v poslih, nesposobne za določene trgovske dogovore in skoraj vedno brez denarja, ki bi ga nujno rabili, kajti don Boskova blagajna je bila prazna. Pomisliti moramo tudi na to, da so dolgovi Oratorija dosegli ogromne številke in da ni bilo stalnih dohodkov. Vendar je don Bosko, četudi je bil na robu finančnega zloma, vedno zadostil svojim obveznostim. Njegovi upniki niso nikdar izgubili niti lire. Pri vsem tem pa so povsod rasle nove stavbe in število oskrbovanih fantov je bilo vedno večje in nikoli ni manjkalo najpotrebnejšega. Tovarne v Angliji, Avstriji in Franciji so njegovim ustanovam dostavljale veliko blaga samo na podlagi njegovega imena. Veliko posojil je dobil na samo besedo ali z navadnim uradno nepotrjenim listom papirja. V Ameriki so bile banke, ki so zaupale salezijancem velike vsote denarja in potem poslale don Bosku, na katerega je bilo naslovljeno posojilo, menice in bianko (neizpolnjene), da jih je po svoje podpisoval.

Ali ni bil to silen, pol stoletja trajajoč čudež? Ali ni zadosti jasno, da je bil don Bosko človek, ki ga je Bog hotel pokazati materialističnemu stoletju, da bi mu bilo otipljivo, kaj je mogoče doseči brez preračunavanja in človeške spretnosti, s pomočjo Božje previdnosti, če brezmejno zaupaš v Boga?

Ves čas opisovanja don Boskove dejavnosti moremo imeti pred očmi tudi ta vidik. Naj takoj povemo, da je 1851 z don Cafassom, teologom Borelom in don Giacomellijem večkrat govoril o postavitvi veličastnega oratorija. Nekega dne je, obdan s svojimi fanti, govoril celo o bleščeči prihodnosti hiše v Valdoccu, o stebrišču, ki bo obdajalo veliko dvorišče. Opisoval je, kakor da bi že videl pred seboj veličastne slovesnosti v cerkvi, prekrasno petje in množico ljudi, ki bi klečali pred oltarji.

Don Bosko se je meseca marca odločil, da bo takoj začel zidati spodobnejšo kapelo, pripravnejšo za bogoslužje, bolj v skladu z vedno večjimi potrebami. Kakor smo že povedali, je bila stara povečana z nekaj sobami, vendar je bila še vedno premajhna in neprimerna. Ker se je vstopalo vanjo po dveh stopnicah navzdol,

je bila pozimi in ob deževju poplavljenjena z vodo in vlažna. Poleti pa je bilo v njej, ker je bila tako nizka in ker ni bilo nikakršnega zračenja, tako vroče, da so se ljudje dušili. Kaj malo praznikov je minilo, da ne bi kak deček omedlel in so ga morali na pol mrtvega odnesti na prosto. Torej ni bilo samo primerno temveč nujno, da so začeli graditi svetišče, bolj sakralno, bolj prostorno in bolj zdravo.

Toda don Bosko je bil, potem ko je pred kratkim kupil Pinardijevo hišo, brez sredstev. Jožef Brosio je takole pisal don Janezu Bonettiju: »Nekega dne sem ga šel obiskat in sem ga dobil na dvorišču s pismom v roki. Bil je globoko zamišljen. Ker nisem vedel, kaj ga skrbi, sem ga vprašal po vzroku. Dal mi je pismo, da ga preberem. Bil je neki trgovec, ki mu je pretil, da ga bo izročil sodišču, če mu ne plača dva tisoč lir. Ko sem pismo prebral, sem sklonil glavo ob misli, kaka sramota bi bila za don Boska, če bi moral na sodišče in bi ga tam obsodili zaradi neplačanih dolgov. In žalostno sem vzdihnil. Don Bosko mi je čisto mirno dejal: 'Kako, dragi Brosio? Ti vzdihuješ ob tem? Misliš, da me bo Božja previdnost pustila na cedilu? Moliva in videl boš, kaj bo Marija storila za Oratorij!' In šla sva molit v kapelico. Ko sva končala molitev, se je pojavil neki gospod in želel govoriti z don Boskom. Po pogovoru mu je izročil vsoto, ki je bila potrebna za plačilo dolga.

Ta vsota poravnava samo malenkosten del dolga. Ostajajo še druge obveznosti in poleg tega še tekoči stroški. Cerkvica je bila veliko pretesna za toliko fantov in sobane premajhne za toliko uporabnikov. Kaj naj storimo? Kje naj vzamemo denar, da bomo zadostili tem potrebam? Ko sem don Bosku povedal vse te pomisleke, mi je dejal: 'Ko bo treba, bom priredil loterijo. Nimam pa prostora in dobitkov za nagrajence. Kje bi dobil vse to?' Ko je to razlagal, se je smehljajal. 'Vi, ki poznate toliko premožnih ljudi, prosite dobitke in jaz bom pri trgovcih, ki jih poznam, storil vse, kar je v moji moči. Videli boste, da bo loterija odlično uspela.' In tako sva se dogovorila. Vendar je don Bosko svoje načrte ohranil zase, prav tako tudi svoje namene in način, kako bi se obrnil na javno dobrodelnost. Pri gradnji cerkve je bilo treba misliti tudi na denar za poslopje zavetišča, kjer bi stanovali dečki. Te tri cilje je skušal med seboj povezati vsakokrat, ko si je zamislil kako osrednjo stavbo. Ta je morala pomagati k izvedbi drugih dveh prav tako pomembnih ciljev.«

Tiste dni je don Bosko nekega večera rekel svoji materi: »Sedaj želim postaviti lepo cerkev v čast sv. Frančišku Saleškemu.« »Toda kje boš vzela denar?« ga je vprašala mati Marjeta. »Saj veš, da našega nimamo nič več. Vse smo že porabili za hrano in obleko teh fantov. Zato moraš dvakrat premisliti, preden si boš naložil izdatke za cerkev, in se poleg tega dobro pogovoriti z Gospodom.« »In to je tisto, kar bomo naredili. Če bi vi imeli denar, bi mi ga dali?« »Lahko si mis-

liš. Pa še s kakšnim veseljem.« »No, prav,« je končal sin, »Bog, ki je neskončno bolj velikodušen in dober kot vi, ima denarja za cel svet in upam, da mi ga bo za stavbo, ki naj bi bila njemu v večjo slavo, ob svojem času poslal po potrebi.«

S to zamislijo je don Bosko nekega dne dal poklicati inženirja gospoda viteza Blachierja, ga popeljal na mesto, kjer bi stala bodoča cerkev, in ga prosil, da bi naredil načrt. Skoraj istočasno se je domenil z gospodom Friderikom Bocco in ga vprašal, ali bi bil pripravljen prevzeti gradnjo. »Zelo rad,« je odvrnil ta. »Toda vnaprej vas opozorim, da se lahko zgodi, da ne bom imel vedno denarja za plačevanje izdatkov.« »No, tedaj bomo upočasnili dela.« »To pa ne. Rad bi, da bi čim prej končali in tako imeli cerkev že v enem letu.« »No, bomo pa stvar pospešili,« je odgovoril podjetnik. »Torej začnite,« je končal don Bosko. »Nekaj sredstev je že na voljo, preostalo nam bo previdnost poslala ob svojem času.«

Ko so potekale priprave, se je približal postni čas in zadnje dni pusta so v raznih dopoldnevih notranji in zunanji gojenci opravili vajo za srečno smrt. »Spominjam se,« je pisal kanonik Anfossi, »da je don Bosko vsako leto za pusta spodbujal svoje fante, da bi v zadoščenje za ves nered, ki se dogaja te dni, še posebno pobožno prejeli sv. Evharistijo in opravili molitveno uro pred tabernakljem. In medtem ko je govoril, je ob misli na žalitve, ki jih prejema Jezus Kristus v najsvetejšem zakramentu, bridko jokal, tako da smo se jokali tudi mi. Spodbujal nas je, da bi naše pobožne vaje opravljali čim bolj pobožno z namenom, da bi prejeli s to pobožnostjo povezan popolni odpustek. Razlagal je: 'Pripravimo vesel pust ubogim dušam v vicah, tako da jim bomo pomagali čim prej doseči radost nebes.' Priporočal je tudi, da v svojih molitvah ne bi pozabili naših dobrotnikov. Čeprav so v Turinu prirejali številne javne zabave in je celo mesto vrelo zaradi maškarad, mi fantje nismo čutili nikakršne potrebe, da bi šli v Turin. Niti na misel nam ni prišlo, da bi kdo prosil za dovoljenje. V zameno nam je don Bosko pripravljaval zabavo na dvorišču in v gledališču.«

Dne 11. marca je bilo vse nared za začetek katekizemskega pouka. V oratoriju sv. Alojzija je ravnatelj duhovnik don Peter Ponte z mladim teologom duhovnikom Feliksom Rossijem imel verouk. Teolog Leonard Murialdo je začel hoditi v oratorij Angela varuha v Vanchigli, ki ga je vodil njegov bratranec teolog Robert Murialdo, in je poučeval katekizem vse praznične dni. V pomoč jim je don Bosko iz Valdocca poslal ne samo svoje klerike, temveč tudi svoje najboljše in najbolj zanesljive fante, ki so pri tem pomagali vse nedelje skozi celo leto. Leta 1851 je v pomoč župniku v Borgu Dora, kamor je spadal valdoški oratorij, začel pošiljati klerike in fante tudi v cerkev sv. Simona in Juda, kar se je s kratkimi prekinitvami nadaljevalo vsa leta.

Don Bosko je učil katekizem v valdoškem Oratoriju, istočasno pa je pazil, kaj se je dogajalo v drugih.

O tem nam je pričal gospod Nikolaj Cristino: »Bil sem med prvimi, ki smo začeli hoditi v oratorij sv. Alojzija, in sem hodil zvesto več let. Don Bosko je prihajal pogosto tako v postnem času kakor tudi med letom. Prihajal je v spremstvu uglednih in plemenitih gospodov iz mesta, ki so mu pomagali, in dečki so ga vedno sprejemali z nepopisnim navdušenjem. Obiskoval je katekizemske razrede, pridigal je in spodbujal svoje sodelavce. Dostikrat sem opazoval in razmišljal o vplivu, ki ga je imel na dečke. Včasih so se ti dečki med seboj divje preteпали, don Bosko pa se je mirno približal pretepačem in dejal »No, no,« in ju božajoče prijel za uho. V tem trenutku sta se bojevnika razšla.

Nekajkrat je za nagrado popeljal najbolj pridne fante na kosilo ali izlet k teologu Voli v sv. Marjeto ali v Sassi k tamkajšnjemu župniku. Ko je bil med dečki, je opazoval njihovo naravo, pobožnost in obnašanje in iskal, ali bi mogoče pri katerem zasledil znamenja cerkvenega poklica. Med drugimi je mene, ker se mu je zdelo, da bi lahko uspel, zaupal teologu don Petru Ponteju, da bi me uvedel v učenje latinskega jezika. Vendar brez uspeha, ker moj brat ni hotel čakati, da bi se pokazalo, ali bi lahko govoril o duhovniškem poklicu, in sem se zato moral oprijeti obrtniškega poklica. Toda drugi, ki jih je don Bosko odkril in jim pomagal, so postali duhovniki; nekateri so se izučili uglednih poklicev. Vsi so ga imeli radi, mnogi so mu bili hvaležni in so ga pogosto obiskovali v Valdoccu. Jaz si ne morem kaj, da ne bi, odkar je umrl, vsak teden obiskal njegov grob v Valsaliču.«

Prav tako se je don Bosko zanimal za oratorij v Vanchigli.

Ko se je bližala velika noč, ki je tistega leta bila 20. aprila, so se povsod opravljale tridnevnice in spovedi: v Porta Nuovi so spovedovali kapucini iz Monteja in v Valdoccu z velikimi osebnimi žrtvami kakor druga leta oblati iz Marije Tolažnice. Prvoobhajanci so prepevali pesem, ki jih jo je naučil don Bosko in je bila objavljena v izdaji Preskrbljenega mladeniča tistega leta:

Tudi nam je bil končno dovoljen angelski banket itn.

Škofijski in redovni duhovniki v mestu in na podeželju so si prizadevali posvečati duše in jih istočasno oblikovati v dobre državljane, vdane vladarju in pokorne zakonom, ne da bi naštevali še druge zasluge, ki so jih imeli za moralni in materialni napredek ljudstva. Toda sektaši tega niso hoteli in so celo sovražili resnično blaginjo ljudstva. Zato so na vse načine skušali veri vzeti vsak vpliv na življenje.

V parlamentu, ki je dobival videz protestantske skupščine, so proti koncu marca med nesramnostmi in obrekovanji duhovnikov predložili reformo meni-

ških redov, po kateri naj bi novincem ne bilo dovoljeno izpovedovati slovesnih obljub pred enaindvajsetim letom, novinci in novinke bi morali pred zaobljubitvijo šest nepretrganih mesecev bivati zunaj samostana; če bi kdo naredil redovne zaobljube proti predpisom, bi bil predstojnik obsojen na zapor in novinec bi izgubil državljanske pravice. Glasovanja o tem zakonu ni bilo. Toda čeprav še ni bil izglasovan zakon o odpravi beneficijev in redov, so začeli nalagati velike davke redovom ter na stanovanja župnikov in na beneficije. Od davka so izvzeli samo cerkve. Dne 15. aprila je kralj podpisal nov zakon, ki je odpravljal desetinno na Sardiniji, in 23. maja je potrdil zakon »mrtve roke«, ki je veljal za pokrajine, občine in dobrodelne ustanove. Toda medtem ko je davek teh treh znašal pol odstotka, so morale cerkvene ustanove plačevati štiri odstotke.

Don Bosko je proti koncu maja dal podreti zid, ki je ločil obe dvorišči, in začel kopati temelje za novo cerkev, da bi v začetku poletja lahko položil temelje. Toda ker so se zidarji od časa do časa dali premagati grdi navadi preklinjanja, jih je don Bosko poklical k sebi in jih prosil, da ne bi več preklinjali. Da bi bolj učinkovito preprečil Božjo žalitev, jim je obljubil, da bo ob sobotah vsakemu dal dva kozarca vina, če bodo opustili tako grdo navado. Zidarji so obljubili in držali obljubo in več kot eno leto jim je mati Marjeta vsako soboto nosila steklenico, ki je bila posvečena Božji slavi in po don Boskovi zaslugi v okrepčilo tem zidarjem.

23.

POGLAVJE

Don Bosko prosi dobrotnike za darove za gradnjo nove cerkve – Odgovor opata Rosminija – Don Bosko v Bielli in njegovo srečanje z očetom Goggio – V Oropi – Spodbudna pisma škofov – Praznik sv. Janeza in sv. Alojzija v Oratoriju – Don Bosko pri sv. Ignaciju in v Lanzu; njegovo predvidevanje

DON BOSKO NI PRAV NIČ ODLAŠAL z začetkom gradnje in zbiranjem darov vernikov. Med drugimi je pisal tudi opatu Rosminiju.

Spoštovani in ugledni Gospod!

Kratek čas, ko se je vaša spoštovana in ugledna oseba mogla ustaviti v Turinu, nam ni dovolil, da bi vam pokazal, kako želimo postaviti našo cerkev in obnoviti našo hišo. Zato sem po končanih načrtih zbral kakih deset ljudi, ki se razumejo na gradbene načrte, da bi razmislili o delu, ki se ga nameravamo lotiti.

Najprej smo razpravljali o načrtu in nato načinu, kako bi ga uresničili. Ustavili smo se pri nekaterih higienskih in ekonomskih opombah in se odločili, da začnemo graditi. Ker pa so sredstva za zidavo takega poslojja vezana edinole na prostovoljne prispevke zasebnikov, prihajam k vam z največjim spoštovanjem, da vas povabim, da bi nam priskočili na pomoč s svojo dobro roko. Arhitekt je napravil predračun za cerkev v znesku trideset tisoč frankov. Iz darov v materialu, denarju in ročnem delu smo zbrali že petnajst tisoč frankov. Manjka nam še enkrat toliko. Naj povem, da bi tudi najmanjšo vsoto sprejeli z veliko hvaležnostjo in bi mi bilo vedno v veliko zadoščenje, če bi vas mogel šteti med dobrotnike, ki so omogočili gradnjo cerkve sv. Frančiška Saleškega, prve, ki so jo v Piemontu kdaj postavili v korist zapuščene mladine.

Kar se tiče obnove hiše, je bilo odločeno, da bi jo dvignili za eno nadstropje, kar bi pomenilo enkratno povečavo sedanjih zmogljivosti. Sredstva za to drugo stavbo zbiramo z listki na površino zemljišča (deloma že razprodano), ki so bili dobro sprejeti.

Prepričani, da nam boste v svoji dobroti še naprej stali ob strani, se vam iz srca zahvaljujem za vse, kar ste storili za nas. Prosili bomo Gospoda, da vam izpolni vaše želje in pomaga, da boste mogli delati v večjo Božjo slavo.

Medtem ko priporočam sebe v vaše molitve, se v največji hvaležnosti izrekam za vaše ugledne osebnosti hvaležnega služabnika.

duh. JANEZ BOSKO

Turin, 28. maja 1851

Pater Gilardi mu je iz Strese odgovoril 1. junija 1851.

Visoko spoštovani in dragi don Janez!

Visoko spoštovani oče don Anton Rosmini je z radostjo in zadoščenjem in v svojo veliko duhovno tolažbo prebral vaše pismo z dne 28. preteklega meseca. Razveselilo ga je, da Bog tako obilno blagoslavlja vašo gorečnost in vam daje sredstva za gradnjo cerkve in razširitev stavbe, ki vam služi v dobrodельne namene. Zelo bi mu bilo drago, če bi vam mogel priskočiti na pomoč s kakim večjim darom. Toda sedaj okoliščine in mnogi izdatki, ki jih je imel zadnja leta in ki jih bo še imel, mu ne dopuščajo, da bi zadostil svoji želji. Pripravljen pa je, če vam je tako drago, dati vam na razpolago določeno število svojih del, ki bi jih lahko prodali in izkupiček uporabili za novo stavbo. Če vam ponudba ustreza, mi sporočite, da ukrenem vse potrebno.

P. GILARDI

Don Bosko je ponudbo hvaležno sprejel in takole odgovoril:

Turin, 4. junija 1851

Predragi in visoko spoštovani gospod don Karel!

Po vaši visoko spoštovani osebi se zahvaljujem spoštovanemu gospodu opatu Rosminiju za udeležbo pri naši pravkar začeti gradnji nove Božje hiše.

Ker gre za dar iz krščanske dobrodельnosti, sprejemamo vsako vsoto. Upam, da bom tudi knjige hitro spravil v denar. Bodite samo tako dobri in mi sporočita način, kako mi jih boste poslali, da bom lahko ustrezno ukrenil za prevzem. Bilo bi mi zelo ustrezno, če bi mi nakazali približno ceno, po kateri take knjige prodajajo drugje.

Zelo me je pretresla novica o stanju don Karla Rusca. Upam pa v Gospodu, da bolezen ne bo smrtna. Vsekakor sem že molil in bom še molil z namenom, da bi se izpolnila sveta Božja volja.

*Iz vsega srca vas pozdravlja in se vam zahvaljuje vaše ugledne osebe vdani služabnik
duh. JANEZ BOSKO*

Kot je bila don Boskova navada pred začetkom vsakega večjega dela, se je tudi tokrat odločil, da bo romal k svetišču Matere Božje v Oropi, da bi jo z vso predanostjo srca prosil za njeno materinsko pomoč. »Ker sem ga prosil,« tako poroča don Jakob Bellia, »je prišel za sklep Marijinega meseca v Pettinengo. To je bilo prvič, da smo v našem kraju obhajali tako prisrčno slovesnost. Don Bosko je

pri pridigi izhajal iz opisa šopka, sestavljenega iz lilij, vrtnic, vijolic in drugih cvetlic, in prešel na obravnavanje kreposti, ki Mariji najbolj ugajajo. Zadržal se je pri nas cel teden, navdušil vse s svojim zgledom in veliko se jih je pri njem spovedalo.

»Ko je potem odšel v Biello, so v cerkvi sv. Filipa zahtevali od njega celebret (potrdilo, da sme opravljati bogoslužna dejanja); ker ga ni imel s seboj, so ga vprašali, ali bi mogel kdo v tistem kraju pričati zanj. Don Bosko je odvrnil: »Vsekakor, na primer pater Goggia.« Vendar ga je ta poznal samo po slovesu. In že je pater Goggia vstopil v zakristijo. Kakor hitro sta se duhovnika zagledala, sta se pristrčno objela, kar je don Bosko v svojem življenju le redko storil, in ne da bi se kdaj v življenju videla, poklicala po imenu. Bil sem zelo začuden. Don Boskovo ime tam še ni bilo nikdar izgovorjeno, sedaj pa sem bil z drugimi mnogimi priča, kako je en svetnik objemal drugega, ne da bi se kdaj prej v življenju videla.

Na tem potovanju je prišel tudi v Oropo, daroval sveto mašo in rektor cerkve ga je povabil, da bi se ustavil in prišel tja za tri mesece. Lahko bi se v miru ukvarjal s svojimi rokopisi in bi za to uslugo vsak dan daroval sv. mašo v korist svetišča. Don Bosko je ponudbo sprejel in se toplo zahvalil. Kak teden miru in molitve ob čudodelni podobi, če bi bilo mogoče, bi mu bil koristen in potreben oddih. Res je pozneje spet prišel, toda medtem se je zamenjalo vodstvo in mu ni bilo mogoče ostati.« Tako don Bellia.

Kakor hitro se je don Bosko vrnil iz Orope, je poskrbel, da so pospešeno izdelali načrte za novo cerkev, in jih s prošnjo za odobritev predložil občinski upravi. Nato je začel pisati pisma ljudem, za katere je vedel, da so pripravljeni pomagati, in jim razložil nujnost bogoslužne stavbe na področju Valdocca. Prosil jih je za pomoč in priložil list za plačilo.⁷

Cele mesece ni nehal pisati prošnje tudi škofom v Piemontu, na katere je naslovil gorečo prošnjo, da bi v svojih škofijah priporočili njegovo pobudo predplačila. Prelati so bili pripravljeni priskočiti mu na pomoč. Tožili pa so, da ne morejo dobiti darov, ker imajo tudi sami izdatke in ker se je ohladila pripravljenost za dobrodelnost. Eni so morali graditi nove cerkve ali popravljati že obstoječe, drugi so bili v denarnih težavah, nekateri so morali vzdrževati dobrodelne ustanove, nekatere škofije so bile zelo revne in bilo je še toliko drugih prosilcev. Kljub temu pa bi sčasoma pomagali. Za zdaj so pošiljali kak dar ali pa bili pripravljeni opravljati svete maše, od katerih bi mašno miloščino prejel don

⁷ Za gradnjo cerkve sv. Frančiška Saleškega v oratoriju v Valdoccu v korist ogrožene mladine. Darujem kot miloščino ... frankov skupaj ... Ali v dveh obrokih: za letošnje leto deset že plačanih frankov. Za prihodnje leto 1852 pa še deset frankov. Turin, 20. junija 1851. n. n.

Bosko. Zlasti pa je pomembno spoštovanje, ki veje iz njihovih odgovorov. Škof iz Fossana je takole pisal: »V Gospodu vas spodbujam, da bi kolikor mogoče hitro nadaljevali svojo gradnjo, in Bog vam bo v svoji previdnosti pomagal. Ostanite mi zvest prijatelj.« Škof iz Albe pa: »Bog vam ne bo odrekel svoje podpore za tako dober namen. Ne bom nehal prositi, da vas Bog blagoslovi.« Škof iz Suse: »Gospod teolog Gey mi je izročil vaše spoštovano pismo, v katerem mi sporočate, da nameravate zidati novo cerkev ob ustanovah, ki jih imate. Gospod, ki vam navdihuje ta veličastna dela, vam bo tudi pomagal pri izvedbi.« Škof iz Saluzza: »Ni mogoče narediti vsega, kar bi radi storili. Vendar vam pošiljam potrdilo v korist vašega dela, ki se ga z gorečnostjo lotevate.« Škof iz Vigevana: »Vedno zavzeta za dobro bo vaša cenjena oseba pridobila še en razlog za upoštevanja vredno dobrodelnost v korist prebivalcev Borgo Dora in Martinetta, kar vam bo gotovo prineslo veliko nebeškega blagoslova.«

Vendar se zdi, da vsa ta pisma povzema dopis škofa iz Mondivija:

Visoko spoštovani gospod!

Nikdar nisem slišal govoriti o dobrodelnih ustanovah, ki jih vodi vaša spoštovana in ugledna oseba v korist mladine, ne da bi iz vsega srca hvalil Gospoda, ki je v teh hudih časih v vas obudil duhovnika, polnega gorečnosti za zveličanje duš. Zato si lahko predstavljate, kako zelo bi vam rad pomagal pri dejavnosti, o kateri mi pišete. Vendar sem sprejel toliko obveznosti in imam toliko izdatkov, da sem prisiljen omejiti svojo dobrodelnost. Naj samo povem, da se v moji škofiji sedaj gradijo štiri cerkve, od teh dve župnijski. Nikakor se ne morem odtegniti podpori pri gradnji teh cerkva, saj so jih začeli graditi na mojo pobudo in spodbudo ter zaradi moje obljube pomoči. Da ne govorimo o velikem številu revežev, ki jim moram priskrbeti hrano, obleko in stanovanje, in o velikih težavah, ki jih imam jaz sam in celotna družba s preskrbovanjem z denarjem, zaradi česar dostikrat ne morem izpolniti vseh svojih obveznosti. Iz teh razlogov ne morem priskočiti na pomoč vaši ugledni in spoštovani osebi za gradnjo omenjene cerkve. Vendar bom na vašo zadevo vedno mislil in vam pomagal ob prvi priložnosti. Poizkušal bom priporočiti vaše veliko-dušno delo tistim dobrodnim osebam, od katerih upam dobiti kaj podpore. Česar pa sedaj nikakor ne smem pozabiti, je to, da vam čestitam za vso obilno dobrodelnost, ki jo izvajate, in prosim Boga, da bi obilno blagoslavljal in pospeševal svete ustanove, ki ste jih začeli v svoji gorečnosti. Tudi vi se mene spomnite v svojih gorečih molitvah in sprejmite izraz mojega odličnega spoštovanja.

+ Fr. JANEZ TOMMASO, škof

Mondovi, 12. avgusta 1851

Sredi te izmenjave pisem, 24. junija, medtem ko so fantje v Valdoccu slovesno obhajali don Boskov god, je gradbena komisija v občinski hiši odobrila načrt nove

cerkve sv. Frančiška Saleškega in dala dovoljenje. Dne 30. junija je župan Bursarelli v posebni listini sporočil don Bosku pričakovane in pravnomočne odločbe.

Prazniku sv. Janeza Krstnika je sledil praznik sv. Alojzija. Izkopanine za temelje nove cerkve so pokrili z deskami in nasproti starim vratom postavili velik oder za povablence. Oder in celo dvorišče sta bila okrašena s preprogami in zavesami in dve vrsti visokih drogov, ovitih v raznobarvno blago, na katerih so visele liturgične svetilke od cerkvenih do zunanjih železnih vrat, sta kazali pot, po kateri naj bi šel sprevod.

Za to slovesnost so povabili škofa iz Fossana, ki pa je bil zadržan zaradi drugih opravkov in se je don Bosku opravičil.⁸ Namesto njega je prišel škof iz Pinorela. Armonia je 4. julija 1851 takole poročala o tem prazniku: »V nedeljo (29. junija) so v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega v Turinu na najbolj svečan in pobožen način obhajali praznik sv. Alojzija Gonzage. Zjutraj je veliko vernikov prejelo svete zakramente. Mons. Renaldi je po navdušenem nagovoru podelil zakramente sv. birme več kot štiristo dečkom in odraslim. Ob tej priložnosti ni manjkalo glasbe z deškimi glasovi, deklamacij, dialogov in podobnega. Vse sicer v zelo skromnih razmerah, vendar vse mojstrsko izvedeno. Dan je zaključil ognjemet, spust balona in baklada. Na obrazih množice mladine si bral veselje in zadovoljstvo in le z žalostjo je zapuščala kraj tako poštene zabave. To je bil družinski praznik več kot 1500 dečkov, ki so kot iz enega srca in ene duše radostno vzklikali zahvalo svojemu ljubljenuemu očetu. Da bi tako slavje dobilo primeren okvir, bi bila potrebna nova cerkev, kajti dve tretjini zbranih zaradi prostorske stiske in nizkega stropa ni moglo v bogoslužni prostor. Vendar pa zaradi naklonjenosti Božje previdnosti upamo, da bodo kmalu dobili novo cerkev, ki bo bolj ustrezala potrebam bogoslužja in udobju uporabnikov.«

Naj še povemo, da je klerik Reviglio po don Boskovem naročilu postavil na balkon tri z vodo napolnjene sode, ki jo je obarval z različnimi barvami. Od teh sodov so tri cevi pod zemljo vodile h kotanji. Tako so zvečer v neizmerno začudenje in veselje dečkov kar nenadoma začeli brizgati v zrak trije raznobarvni curki. Kako malo je bilo treba, da so jih zadovoljili.

⁸ Predragi don Bosko! Lahko si predstavljate, s kakšnim veseljem in duhovno tolažbo bi se 29. tega meseca za praznik sv. Alojzija odpravil v vaš zavod na podeljevanje sv. birme, če me dolžnost ne bi klicala prav isto nedeljo iz istega razloga v eno izmed župnij. Zato naj vabilo velja za kako drugo priložnost. Prepričani bodite, da mi bo v resnično veselje, če se bom mogel odzvati. Da, to bo zame resničen praznik, ko bom lahko med vašimi pridnimi gojenci. Bog naj jih vse blagoslovi, kakor jih tudi jaz iz vsega srca blagoslavljam. Opravičite me pri gospodih, ki ste mi jih omenili in ki me z vami vabijo, in jim sporočite moje obžalovanje, da ne morem priti. Dobre novice o mojih Fossancih me zelo razveseljujejo in tolažijo. Še nadalje tako prizadevno skrbite zanje. Pozdravite mi mojega prijatelja Borela in bodite prepričani o moji naklonjenosti. + L. V. iz Fossana

Malo zatem se je don Bosko odpravil k sv. Ignaciju nad Lanzom na duhovne vaje, na katerih je teolog Gastaldi pridigal inštrukcije, oče Molina di Calvarista pa premišljevanje. O tem njegovem potovanju nam Jožef Brosio takole poroča: »Don Boskove naklonjenosti, celo ljubezni do nas ni mogoče opisati. Vedno je bil v strahu, da njegovi sinovi ne bi bili za kaj prikrajšani ali da ne bi bili z njim zadovoljni.⁹ Skoraj šestinštirideset let sem bil ob don Boskovi strani in sem ga dobro poznal, pa nisem imel nikdar vtisa, da bi skoparil pri fantih, za katere je hotel, da bi bili vedno veseli. Zato je vedno iskal način, da bi ustregel njihovim željam in potrebam, če so bile utemeljene in pravilne. O tem bi lahko navedel več kot en primer.

Don Bosko je tudi nam zunanjim svetoval, da bi vsako leto opravili duhovne vaje. Če nam to zaradi obveznosti poklica ne bi bilo mogoče, pa naj bi vsaj kak dan posvetili svoji duši, poravnali naše račune z Bogom in uredili našo vest tako, kot bi si želeli v trenutku naše smrti. Zato sem bil zelo vesel, da sem mogel iti k sv. Ignaciju pri Lanzu, da opravim duhovne vaje, kamor me je peljal don Bosko; želel je, da sem bil z njim skupaj pri mizi, na odmoru in na sprehodih. Bila sva skoraj vedno skupaj. Pri kosilu in večerji je izražal bojazen, da premalo jem in pijem, in je poskrbel, da je bil moj krožnik vedno do vrha naložen. Včasih mi je na večer dejal: 'Tudi danes si malo jedel. Mlad si. Pazi, da si ne pokvariš želodca.'

Po duhovnih vajah smo se spustili v Lanzo in si ogledali kraj in okolico. Ko smo prišli na lepo razgledno točko, smo se ustavili in občudovali pokrajino. Don Bosko se je za trenutek zamislil. Gledal sem ga in si nisem mogel razložiti tako nenadne spremembe. Po daljši tišini me je prijel za roko in vzkliknil: 'Kako bi se temu kraju podal oratorij in kako lep prostor za zavod!' In prav tam je 14 let pozneje stal njegov zavod.

Ko smo prišli v Turin, mi je dejal: 'Poslušaj, dragi Brosio, če bi ti študiral, dobil diplomu učitelja in bi postal učitelj. Pomisli, da te imam rad bolj kot svojega sina. Obljubljam ti, da bom vsak kos kruha delil vedno s teboj, dokler ga bom imel.' To mi je večkrat ponovil. Videti je bilo, da je bila njegova misel osredinjena na osnovne šole in zavod in sem mu zato nekega dne odgovoril: 'Prav,

⁹ Skrb, ki jo je don Bosko imel za mlade, je razvidna iz pisma 29. avgusta 1851 osnovnošolskemu učitelju don Chiattelinu v Carignanu: »Zdi se mi potrebno, da vam sporočim, da je Jožef B..., oče dečka, ki ste ga priporočili, v pismu, ki ga prilagam, poklical domov svojega sina po priporočilu gospoda Mihaela Chiusana.

Ta odločitev me je razveselila, ker menim, da njegovi starši niso več v taki stiski in tudi zato, ker mi ostaja prazen prostor za katerega izmed drugih mnogih fantov, ki prosijo za sprejem. Z druge strani pa me je razžalostila, ker je deček po mnogem prizadevanju zelo izboljšal svoje obnašanje, zlasti še, kar se tiče delavnosti.

Izročite moje pozdrave vašemu bratrancu Mihaelu Chiusanu in vsem domačim. Pozdravljajo vas tudi člani našega Oratorija. Ljubite me v Gospodu, medtem ko se izrekam ...«

don Bosko. Študiral bom in postal učitelj.' Res sem začel študirati, toda kmalu sem se naveličal in sem nadaljeval v svojem poklicu trgovca. Vendar zaradi tega moje zaupanje in prijateljstvo z don Boskom ni utrpelo škode.

Zelo rad sem hodil na božjo pot v Oropo. Če don Bosko ni mogel iti z menoj, mi je izročil listek za rektorja cerkve, ki me je potem sprejel kot kako ugledno osebo. Nastanili so me v sobah za duhovnike in mi dodelili osebnega strežnika. Poleg mene je bila še cela vrsta drugih, ki so ob raznih priložnostih bili deležni posledic tako ljubeznivega don Boskovega ravnanja.«

24.

POGLAVJE

Novi načini nabiranja sredstev – Velikodušna kraljeva obljuba – Blagoslov in postavitev temeljnega kamna za cerkev – Govor patra Barrera – Prazniki, dialog in ponovno pridiganje – Don Bosko in Židje

V MESECU JUNIJU IN JULIJU don Bosko ni niti za trenutek prenehal delati za stavbo nove cerkve.

Nekaterim se je zdelo, da je bil don Bosko preveč vsiljiv pri nabiranju miloščine in preveč zagnan za zbiranje denarja. Mi pa odgovarjamo, da don Bosko ni prosil zase, da je bil vedno v veliki denarni stiski, da so ga težili dolgovi, ki se jih nikdar ni mogel otresti, in da brez herojske kreposti ne bi mogel prenesti vseh mogočih žrtev v službi ljubezni do bližnjega.

Tako je bil 18. junija 1851 prisiljen zaradi terjatve za 2.500 lir prodati gospodu Janezu Krstniku Coriassu zemljišče 0,03,43 hektarja, ki na zahodni strani hiše Moretta meji na polje njegovih sanj. Coriasso je na njem zgradil mizarsko delavnico, sedaj pa stoji tam vratarnica Oratorija.

Ko je don Bosko sklenil to kupčijo, je poleg listov za obveznice pošiljal družinska vabila svojim prijateljem, kot nam to priča primerek, ki ga je poslal v svetišče sv. Mihaela.

Dragi gospod don Fradelizio!

Četudi sem prepoln želj, da bi poletel na Pirchiriano, mi to preprečujejo moji številni in nujni opravki. Glavni razlog za vse to je cerkev, ki jo gradimo in pri kateri morate tudi vi sodelovati (non sub gravi - ne pod kaznijo smrtnega greha). Kako? Ne z zidaki, ker so pretežki, ne z denarjem, ker imamo v Turinu tiskarno denarja, pač pa tako, da mi boste poslali kak tram za ostrešje, nekaj lat ali kak podpornik za streho za mojo ubogo cerkev. Priporočite me v tej zadevi tudi gospodu župniku pri sv. Ambrožu. Vsi skupaj

in inter totos et omnes (med vsemi in z vsemi) mi pomagajte pokriti cerkev, ki je že v gradnji.

Temu mojemu pismu manjka veliko lepih lastnosti, toda vi ga sprejmite, kot če bi ga napisal kak porednež. Lahko me tudi okregate, samo da mi pošljete butaro lesa.

Pozdravite gospoda don Puecherja, don Gagliardija, don Constantina, don Flecchia. In medtem ko vam želim vse dobro od Gospoda, se vam iz vsega srca priporočam v molitev in ostajam vdani služabnik in prijatelj

duh. JANEZ BOSKO (blizu zavetišča)

Turin, 4. julija 1851

P. S. Klerik Nicolini je dobro opravil izpit; v ponedeljek se mora predstaviti še javni komisiji.

Ni se pozabil obrniti tudi na tiste bogate ljudi, ki so bili znani po svoji dobrodelnosti. Včasih ni dobil niti odgovora, dostikrat pa je prošnjo ponovil, čeprav je predvideval, da ga bodo zavrnil. Toda upal je v Boga in ponavljal: Storimo vse, kar moremo, in Gospod bo storil v svoji dobroti tisto, česar mi ne moremo. In potem ko je dal, da je preteklo nekaj časa, je prošnjo v drugi obliki zopet ponovil.

Prav tako je sredi junija poslal kraljevemu tajništvu Viktorja Emanuela svojo prošnjo, v kateri se je najprej zahvalil za vladarjevo naklonjenost do dečkov Oratorija, mu poročal o namenu gradnje nove cerkve in ga prosil, da bi prišel položiti temeljni kamen. Če tega ne bi mogel storiti, naj posnema ravnanje svojega visokospoštovanega roditelja in še naprej podpira njegovo ustanovo s svojo vladarsko naklonjenostjo. S kraljevega tajništva je prejel naslednje zelo pomembno pismo:

Turin, 5. julija 1851

Velečastiti gospod! Njegova ekscelenca vojvoda Pasqua, prefekt kraljeve palače, kateremu je zaradi pristojnosti ta dikasterij moral izročiti prošnjo, ki ste jo vložili vi, prečastiti gospod, je v svojem listu z dne 25. zadnjega meseca objavil, da je njegovo veličanstvo, potem ko je pregledalo poslano prošnje, z resničnim zadovoljstvom videlo odločitve, ki ste jih prevzeli vi, blagorodni gospod, in drugi dobrotniki, da zbirate mlade v oratoriju, ki je bil tam ustanovljen, da jim preskrbite versko in moralno vzgojo. Da je za to, v želji, da bi pospešilo to dobrotno gradnjo, vendar zaradi mnogih opravil ne more biti navzoče pri položitvi temeljnega kamna pri novi cerkvi, ki jo nameravate zgraditi, blagovolilo dati dokaz kraljeve velikodušnosti s potrditvijo namere, da bo na kak način prispevalo za omenjeno ustanovo, kadar bo imelo priložnost. Z velikim zadovoljstvom pa vas seznanim, častitljivi gospod, z ugodno odločitvijo, ki jo je

izkazalo njegovo veličanstvo glede te ustanove, ki jo zaradi njenih ciljev toplo priporočamo. Ker pa si ne morem kaj, da ne bi izrazil svoje pohvale za goreče skrbi, s katerimi jo vi pospešujete in vodite, izkoriščam ugodno priložnost, ki se mi ponuja, da vam izrazim vse svoje spoštovanje vaš

prevdani služabnik v imenu ministra

vrhovni uradnik DEANDREIS.

Ker so se vsi trudili in pridno delali, so bili temelji cerkve že postavljeni. Don Bosko in druge cerkvene osebe, odgovorne za oratorije, so na škofijsko pisarno in nadškofa naslovili prošnjo za blagoslovitev temeljnega kamna. Dne 18. julija je kanonik Celestin Fissore, generalni provikar v imenu odsotnega monsinjorja Fransonija, pisno ustregel prošnji in podelil don Bosku ali drugemu od njega izbranemu duhovniku zaželeno dovoljenje za blagoslov in obredno dejanje po Rimskem obredniku.

Dvajseti julij so določili za postavitev temeljnega kamna. Šesto in več fantov je na mah razneslo to novico po Turinu in 20. julija se je zbrala tam takšna množica ljudi, kakršne do takrat niso nikoli videli.

Temeljni kamen bi brez dvoma blagoslovil mons. Frasoni, ki je tako visoko cenil don Boska in njegovo ustanovo, toda ta nezlomljivi prelat je živel v izgnanstvu v Lyonu. V njegovem imenu je blagoslovitev opravil generalni ekonom kanonik Moreno, temeljni kamen pa je položil poslanec Jožef Cotta, velik dobrotnik revežev in don Boskovih ustanov. O vsem so naredili zapisnik, katerega prepis so z nekaj malimi in velikimi kovanci, svetinjicami in drugimi predmeti položili v temeljni kamen. Župan Bellono je z zidarsko žlico nanesel prvo malto.

Slavni pater Barrera iz Družbe krščanskega nauka, ves prevzet od pogleda na toliko množico ljudi in ob navzočnosti številnih turinskih duhovnikov, patricijev in matron, je stopil na kup zemlje in improviziral čudovit nagovor. Začel je z besedami: »Gospodje, kamen, ki smo ga pravkar blagoslovili in postavili za temelj nove cerkve, ima dva pomena. Najprej je to gorčično zrno, ki bo raslo v skrivnostno drevo, pri katerem bodo dečki kakor ptice z neba iskali svoje zavetišče. Nadalje bo pomenil ustanovo oratorijev, osnovano na veri in ljubezni Jezusa Kristusa, ki bo kakor nepremagljiva skala, proti kateri se bodo bojevali sovražniki vere in duhovi teme.« Govornik je nato pokazal prvi in drugi vidik s tako jasnostjo in zgovornostjo, da so vsi poslušalci kakor v ekstazi viseli na njegovih ustnicah. Toda značilnost govora sta bila ena primera in ena molitev. Primerjal je čase z viharjem, ki preti, da bo razdejal mesta in naselja. »Kaj vidimo v tem skromnem kamnu, o gospodje?« je vprašal ugledni pred-

stavnik Krščanskega nauka. »Vidimo, kako vse, kar živi v strahu in trepetu, išče varno zatočišče. Ljudje se zatekajo v svoje hiše, živali s polja in iz gozda v svoje brloge, ptice neba v svoja gnezda, ki so jih močna in trdna zgradile na mogočnem drevesu. Časi, v katerih živimo, so iz dneva v dan hujši, nevarnejši, zlasti za ubogo mladino. Glejte tukaj drevo, ki bo pognalo globoke korenine in mu divji vihar ne bo odtrgal vrha. V senco tega drevesa, med zidove tega svetega kraja bodo prišli tisoči in tisoči dečkov in iskali zavetje pred zmotami, ki jih širijo hudobni ljudje in nesramni spisi. Iskali bodo zaščito pred uničujočimi načeli, ki zavračajo vsako krepost in nравnost, zaščito pa tudi pred ognjenimi puščicami mladostnih strasti, ki jih povzročajo slabi zgledi in pohujšanje ljudi vseh slojev. Zdi se mi, da že vidim krdela dečkov, ki se kakor preplašeni golobi dvigajo s tal od ene in druge strani, se obračajo sem na varen kraj in se spuščajo nanj, ne le da najdejo zaščito in varnost, temveč tudi hrano za zemeljsko in večno življenje. Gospodje, ki me poslušate! Storite z besedo in dejanji vse potrebno, da bo to drevo veličastno raslo in razširilo veje čez celo mesto in pod seboj zbralo vse uboge mlade ljudi, ki v sramoto vere in na škodo javnega življenja hodijo brez dela po mestnih ulicah in trgih v nevarnosti, da bi onesrečili sami sebe, uničili svoje družine in razdejali človeško družbo. Vaša dobrodelnost, dragi gospodje, se danes ne more bolje naložiti v nobeno drugo ustanovo, koristno za Cerkev in državo. Kajti od dobro in slabo vzgojene mladine je odvisno življenje ali smrt družine, kraljestev in vsega sveta.« Končno se je dobri pater tako prisrčno obrnil z molitvijo na Jezusa Kristusa, da so mnogim prišle solze v oči. »In, moj Bog, ti naš odrešenik Jezus Kristus, ki kot simbol označuješ temeljni kamen, brani s svojo vsemogočno roko delo tega Oratorija. Ga bodo mogoče zlobni ljudje preklinjali? Ti ga ščiti. Ga bodo skušali uničiti? Ti ga ščiti. Ga bodo sovražili? Ti ga ljubi kot punčico svojega očesa. On ima v sebi vse razloge, da ga podpreš, ker ima za cilj zbirati, poučevati in vzgajati tiste dečke, ki so v teku svojega življenja bili radost tvojega srca in so ter bodo ostali predmet tvoje ljubeznive nežnosti, kot jagnjeta v čredi ovac, kot najbolj izbrana cvetlica z vrta tvoje Cerkve. Da, pod tvojim pokroviteljstvom se naj razvija to delo v neuničljivo ustanovo. Še več, njegovo seme, ki ga bo nosil veter tvoje milosti, naj se raztrese po celem svetu in prej naj se zrušijo nosilci nebesnega svoda, kakor bi to nehalo obstajati na svetu.« Besede uglednega redovnika so čudežno učinkovale in vsem navzočim so se zdele kakor z neba navdihnjene, celo kot preroško videnje. Do sedaj so se v celoti uresničile in upajmo, da se bodo tudi v prihodnje.

Potem ko je opat Anton Moreno podpisal izjavo, da so blagoslovili temeljni kamen, se je začela prijetna akademija. Klerik Bellia je pozdravil navzoče, nekaj

gojencev pa je deklamiralo kratke pesmi in šest najmanjših dečkov iz oratorija je zaigralo pogovor, ki ga je napisal don Bosko. Skupina fantov je županu izročila šopek cvetic.

Janezek, Karel, Cezar, Avguštin, Peter, Manfred

Cezar: Janezek, si že pomislil, kaj naj poveš tem gospodom, preden jim bomo izročili naš skromni dar?

Janezek: Saj vendar veš, da jaz ne znam kaj takega.

Cezar: Pa si se vsaj naučil, kar je bilo rečeno v šoli o današnjem dnevu?

Janezek: Seveda, seveda sem se učil, toda ...

Cezar: Kaj toda? Si že pozabil?

Janezek: Povej mi samo prvo besedo, vse drugo bom potem povedal jaz.

Cezar: V šoli se ne dela tako. Torej ali poklon ali govor. Če si se učil, potem povej.

Janezek: Ker se ne spominjam več vsega, bom povedal tisto, kar znam. Gospodje, zahvaljujem se vam v imenu vseh mojih tovarišev za skrbi in težave, ki ste jih imeli z nami.

Avguštin: Jaz se zahvaljujem gospodu županu osebno in celotni občinski upravi za vse, kar so storili za naš Oratorij.

Karel: Jaz izrekam prav tako vso zahvalo kanoniku Morenu, gospodu vitezu Cottu in vsem tem našim dobrotnikom. Najlepša hvala vsem!

Peter: Jaz ponavljam in izrekam svojo zahvalo v imenu svojih tovarišev. Mi imamo radi vero, imamo radi našo domovino, imamo radi znanje in krepost.

Manfred: Ker nimam več kaj drugega povedati, vabim svoje tovariše, da vsi skupaj zakličemo: Naj živi gospod župan! Naj živijo in v radosti preživijo vse dni svojega življenja vsi, ki so prišli danes med nas!

Vsem so nadvse ugajale živahne in preproste besede teh neizobraženih dečkov. Končno so odredi telovadcev Oratorija pod poveljstvom bersaljerja Brosia, potem ko so bili pri prireditvi in skrbeli za red, sklenili vseh vrst razvedrila in iger z vojaškimi vajami, ki so jih imeli navado uprizarjati ob vseh slovesnostih.

Ko se je spustila noč in je množica odšla, je don Bosko ostal z notranjimi gojenci, ki se jim je gradnja te cerkve zdela največje dejanje, ki ga je zmogel don Bosko. Ta pa je kleriku Reviglii, ki je izražal svoje začudenje zaradi gradnje cerkve sv. Frančiška, z vso gotovostjo, kakor da bi imel na voljo vse zaklade tega sveta, odgovoril: »Kaj še, to ni nič. Videl boš, kaj vse bomo gradili v prihodnje tu okoli.« In natančno mu je opisal vsa poslopja, ki jih imamo danes. Dečki so si vse, kar je povedal, dobro vtisnili v spomin. Nato so napeto čakali, kako se bo vse to uresničilo, čeprav takrat ni bilo nikakršne verjetnosti, da se bo to zgodilo.

Toda že samo ta nova gradnja je močno povečala obisk fantov v Oratoriju. Z njimi je prihajalo tudi nekaj judovskih dečkov. Don Bosko, ki je pokazal toliko ljubeznivosti do njihovih vrstnikov v veri, ko je bil dijak v Chieriju in je pomagal, da sta se spreobrnila Abraham in Jona, jih je radostno sprejel. Enega izmed njih

je nekega dne predstavil kleriku Saviju Ascaniu in mu naročil, naj ga pouči o veri, in deček je bil krščen. Tudi drugi bi se radi spreobrnili, toda naleteli so na težavo pri svojih sorodnikih. Po razglasu verske svobode in s tem, ko so hodili v javne šole, so hote ali nehote slišali tudi kak katekizemski pouk in so tako dobili prvo spodbudo za krščanstvo. Toda starši so jih temeljito poučili, kako naj se varujejo kristjanov, ker so njihovi sovražniki, ki jih je treba neizprosno sovražiti. In kakor hitro je kateri pokazal naklonjenost do katoliške vere, so ga takoj vzeli iz šole.

»Veliko teh dečkov sem dobro poznal,« je pripovedoval don Bosko zadnje dni svojega življenja, »iz vsega srca so si želeli postati kristjani. In ker so se trudili, da bi bili sprejeti v katoliško vero, so jih sorodniki in starši imeli za nehvaležne, izdajalce očetnega izročila, sramoto vsega rodu in so jim pretili, da jih bodo razdedinili in izgnali iz domače hiše, če ne bodo spremenili svojega mišljenja. Vem za primere, ko so nekatere dečke za dolgo časa zaprli v sobo kakor v ječo in tako preperečili, da bi postali kristjani. Temu se nikakor ne moremo čuditi. Današnje judovstvo ni več sveti Božji zakon, ki so ga nekoč oznanjali preroki in potrjevali čudeži. Sicer ima Sveto pismo, drži se pa bolj talmuda, ki je poln sovrašstva do kristjanov in preklinja Boga ter posredno zanika njegovo bivanje.

V svojem življenju sem večkrat naletel na odrasle Jude in nemalokrat je nanesel pogovor na vero. Ko smo prišli do Mesije, je bilo žalostno poslušati, kako so govorili o njem. Nekateri, ki sem jih vprašal o tej osrednji resnici, so mi tako izzivalno odgovarjali, da sem bil zgrožen. Bili so primeri, ko sem ob vprašanju, ali veruje v Mesija, dobil odgovor: 'Moj Mesija je denar v moji denarnici.' Neki drug Jud mi je na podobno vprašanje odvrnil: 'Dobro kosilo je zame resnični Mesija.' Kaj naj odgovorim takim ljudem? Večina jih preživi svoje življenje v popolnem nepoznanju njihove vere, ne da bi se zanimali za Mesija, in bežijo pred vsakim, ki bi jih želel poučiti. Rabini pa so vedno zavračali take pogovore.

Naš Gospod Jezus Kristus pa ni bil vsem Judom nepoznana oseba, vendar so vztrajali v svoji veri iz materialnih razlogov. Še ne dolgo tega je neki Jud, ki se je dal poučiti o krščanski veri, bil pripravljen prejeti sveti krst, če bi mu poravnali njegove dolgove. Drugi mi je zagotovil, da bi prestopil v našo vero, če se mu ne bi bilo treba odpovedati dediščini po očetu. Neki tretji, sicer zelo izobražen, bi bil pripravljen dati se krstiti, če bi mu le zagotovili eksistenco, s tem da bi mu jaz plačeval visoko vsoto denarja. Bil je rabin. Kljub vsemu temu pa sem naletel tudi na Žide, ki so bili pošteni v sklepanju pogodb, gojili dobrodelnost in živeli po Božjem zakonu, in zdi se mi, da so živeli v dobri veri in pričakovali Mesija.«

Don Bosko je tudi med Židi imel prijatelje; o dveh bomo pozneje izrecno

govorili. Za zdaj samo to: Nekega dne sem spremljal don Boska po Turinu, kar se nama je približal ugleden gospod, naju spoštljivo pozdravil in začel pogovor, da se nama je zdelo, da je katoliške vere. Ko se je poslovil, mi je don Bosko rekel: »Vidiš tega gospoda? Vsakokrat ko me sreča, dolgo govori z menoj. Veš, kdo je to? Rabin. On dobro pozna resnico, vendar se je ne oklene iz bojazni pred revščino, ki bi ga zadela. Saj bi izgubil bogat honorar, ki mu ga sedaj izplačuje sinagoga. Večkrat sem ga že spodbujal, da bi bil pogumen in zaupal v Božjo previdnost, pa mu manjka poguma.«

Don Bosko je imel veliko sočutje z Judi. Sam je molil in priporočal drugim, da bi molili za ljudstvo, ki je bilo nekoč Božje ljudstvo in je določeno, da bo ob koncu stopilo v naročje Cerkve.

Dokler je živel, se je z vso močjo trudil, da bi storil, kar mu je bilo mogoče, za njihovo odrešenje. Kakor smo videli, se je trudil tudi za odrasle Jude in v teku našega poročanja bomo navedli še druge dogodke. Bil je z njimi zelo ljubezniv in jih je vzel na stanovanje, če je bilo potrebno. Sprejemal je tudi dečke, jih poučil o veri in jih tudi krstil.

Dne 17. julija 1851 je mons. Alojzij Calabiana, škof v Casalu, priporočil don Bosku nekega židovskega fanta po imenu Deangelis, ki so mu dali vzdevek Janez de'Farisei. Poslali so ga v Casale v Turin, če bi mogoče v zavetišču za katehumene imeli zanj prostor, ga poučili o katoliški veri in ga tako obvarovali pred preganjanjem pripadnikov casalskega geta, ki je hotel preprečiti, da bi fant uresničil svoj poklic. Če bi v zavetišču ne bilo prostora, je škof prosil don Boska, da bi ga vsaj za nekaj časa sprejel med svoje sinove. Bil je prepričan, da mu bo našel krušnega očeta, in obljubil, da bo poravnal vse stroške.

Don Bosko je bil srečen, ko je sprejemal take fante, in jih je predstavil Jonu iz Chierija, ki je bil vedno njegov dober prijatelj in ga je pogosto obiskoval v Oratoriju.

25.

POGLAVJE

*Janez Cagliero – Vtisi in sodbe mladega Turchija, ki je bil sprejet v Oratorij
– Don Bosko popelje Cagliera v Turin – Spomin vernih duš v Castelnovu –
Cagliero poroča o revščini svoje hiše ter don Boskovi dobroti
in gorečnosti – Cagliero in Rua v šoli*

NA ZAČETKU OKTOBRA 1851 ZA PRAZNIK Rožnovenske Matere Božje je don Bosko prišel v Becchije in pripeljal s seboj nekaj fantov. Mladi Janez Cagliero ga je nestrpno pričakoval. Njegovi tovariši so ga priznavali za vodjo vsake zabave. Ko je videl, kako je škof, ki je prišel v župnijo birmat, nosil mitro in plašč, si je tudi sam naredil tako pokrivalo in plašč iz papirja. Iz zakrivljene palice si je naredil pastoral, sedel na lestev in dal, da so ga tovariši nosili med množico otrok, ki so ploskali malemu škofu, medtem ko jih je on z vso resnostjo blagoslavljal. Ta živahni in nadarjeni deček je bil ljubljencek don Cinzana, ki je dovolil, da je po mili volji prihajal v župnišče, zaupal mu je majhna opravila, zlasti še zato, ker mu je don Bosko obljubil, da ga bo sprejel v svoj Oratorij. In tu so korenine, iz katerih je pognala ljubezen in navdušenje za don Boska.

Sam Cagliero nam takole poroča: »Od vseh strani sem slišal samo pohvale o don Bosku. Moji sovaščani, zlasti še moja mati, moji bratranci in prijatelji so znali povedati, da so v življenju mladega Janeza Boska čutili nekaj posebnega, kar ga je razlikovalo od njegovih sovrstnikov, in da je njegovo obnašanje, skromnost in ljubeznivost kazalo na izredno krepostnega mladeniča. V Castelnovu sem poznal več njegovih sošolcev iz gimnazije in semenišča, kot gospoda Matta iz Morialda, doktorja Allora in odvetnika Mussa. Ti so mi o njem govorili s takim spoštovanjem in tako hvalili njegovo dobroto in kreposti, da ni bil samo zgled krščanskega temveč tudi svetniškega življenja. Zdravnik Allora je meni in drugim povedal, da so ga tovariši v Chieriju imeli za svetnika. Don Cinzano, župnik

v Castelnuovu, mi je v pogovoru o njem povedal: 'Jaz sem v don Bosku vedno videl nekaj izrednega in nenavadnega; tako ni bila navadna njegova pobožnost, njegova prijaznost, njegova odmaknjenost, njegova ubogljivost, njegova ponižnost itn. V vsem je bil izreden.' In ko je potem govoril o njegovi vztrajnosti v dobrem in v vsem, česar se je lotil, je s poudarkom rekel: Don Bosko je bil vedno posebnejš in trmoglav kakor vsi svetniki.«

Kakor hitro je torej Cagliero zvedel za don Boskov prihod, je že pohitel v Becchije in iz njegovega dostojanstvenega, resnega a skromnega obnašanja razpoznal duhovnika, ki ga je že poznal iz vrste pripovedi. Ko se je vrnil domov, je povabil svojega tovariša, nekega Janeza Turchija, starega 16 let, da bi tudi on šel z njim. »Cagliero,« tako nam pripoveduje don Turchi, sedaj vitez in profesor književnosti, »mi je povedal toliko lepih in zanimivih stvari o don Bosku, da sem šel iz Castelnuova v Becchije. Name je naredil vtis duhovnik, ki je bil prevzet od svoje vere, obenem pa tako ljubezniv; nekaj, česar nisem bil vajen in mi je vse od prvega srečanja ostalo neizbrisno v spominu. Ko sem potem videl ljubezniv način govorjenja, bodisi z menoj kakor tudi z mojimi tovariši, sem bil ves navdušen. Ko me je malo povprašal o raznih šolskih predmetih in poizvedel o namenu, ki jih imam za svoj poklic, mi je rekel: 'Poznam tvojega očeta in sva si dobra prijatelja. Reci mu, naj pride jutri k meni.' Oče je šel in dogovorjeno je bilo, da bom sredi oktobra vstopil v Oratorij.

Ko sem prišel v Valdocco zaradi šolanja, so mi moji prijatelji pripovedovali, kako dela don Bosko izredne stvari. Glas o tem se je vedno bolj širil. Videl sem večerne šole, ki jih je vodil, in med učitelji teologa Chiavesa in nekega gospoda Geninattija. Zidovi cerkve sv. Frančiška Saleškega so zrasli že do oken in jaz sem s tovariši podajal zidake na odrih. Ob prazničnih dneh je prihajalo veliko zunanjih fantov in med drugim smo se zlasti zabavali z vojaškimi vajami z lesenimi puškami iz orožarne. Kar pa je name napravilo poseben vtis, ko sem vstopil v Oratorij, je bila pobožnost, o kateri nisem imel pojma in je niti nisem slutil. Priznati moram, da sem takrat spoznal, kaj pomeni hoditi k spovedi. Fantje so prejeli zakramente ne samo ob nedeljah temveč tudi med tednom. Don Bosko nam je priporočal, da bi si za prejem obhajila razdelili dneve med tednom, tako da bi bilo vedno nekaj obhajancev. Zvečine smo se hodili spovedovat k njemu, čeprav je bil ob prazničnih dneh na voljo tudi kak drug spovednik. Veliko fantov je imelo tako občutljivost glede pristopanja k sveti mizi, da je don Bosko ob delavnikih, medtem ko se je oblačil za sveto mašo, vedno imel koga, ki mu je po tihem zaupal svoje težave ali dvome glede mirnega prejema obhajila. On je znal vse potolažiti in pomiriti. Tedaj in vedno sem ugotavljal, da je bilo med dečki jedro izredne in

klene pobožnosti, ki je dajala pečat celi hiši in vse spodbujala k dobremu. Don Bosko si je z vsemi močmi prizadeval za pouk verouka. Njegove pridige so bile vsebinsko polne. Imel je navado na lahek način razlagati cerkveno zgodovino, bil je jasen, privlačen, in preden je končal pouk, je imel navado vprašati, ali ima kdo kakšen dvom ali težavo ali kako pripombo glede praktične uporabe. Zvečer po molitvah je s prižnice dajal tako ustrezna priporočila, da sem bil med potjo v spalnico tako prepoln veselja, da tega ne morem izraziti. Don Bosko je prepričljivo vzgajal fante in oni so njegove nasvete z veseljem izpolnjevali. Vedno je prepričeval z ljubeznivostjo, in ko je kaj naročal, je bilo to bolj podobno prošnji kot ukazu in mi smo bili pripravljene na vsako žrtev, samo da bi izpolnili njegove želje. Tako sem deset let do svojega duhovniškega posvečenja, ki sem jih prebil v Oratoriju, videl iz leta v leto večji napredek, zlasti kar se tiče pobožnosti. In ko sem pozneje obiskal veliko vzgojnih ustanov, nisem našel nobene s toliko pristne pobožnosti, kot je bilo to pri don Bosku, čigar naklonjenost me je vedno spremljala, tudi takrat, ko sem bil daleč od njega.« Toliko don Turchi.

Dne 1. novembra je don Bosko končno sprejel v Oratorij drugega dečka, ki bo za vedno ostal zapisan v letopisih Oratorija. To je bil Janez Cagliero, ki mu je nekaj dni prej umrl oče.

Na vse svete leta 1851 bi moral priti iz Turina v Castelnuovo d'Asti don Bosko, da bi imel govor o vernih dušah v vicah. Cagliero ga je nestrpnostno pričakoval v zakristiji veliko prej, kot je don Bosko prišel. Želel je kot ministrant spremljati govornika na prižnico. Oblekel si je talar in roket in potrpežljivo čakal, medtem ko so njegovi tovariši šli don Bosku naproti. In ko je prišel, je bil presrečen, ker se mu je izpolnila želja.

Don Bosko je imel eno tistih znamenitih pridig, ki jih človek ne pozabi vse življenje. Povedal je, da je, medtem ko je šel mimo pokopališča, slišal žalostne glasove, ki so ga klicali po imenu. Stopil je bliže in videl, kako so iz grobov prihajale duše: »Reci mojemu sinu,« mu je pravila ena, »reci moji hčeri,« mu je govorila druga, »da sem v vicah, da sem jo vedno imela rada, ona pa nič več ne misli name.« Javili so se zakonski mož, neka zakonska žena, neki sin, neki prijatelj in vsi so mu dajali naročila za ljudi v vasi, da bi imeli sočutje z njimi in jih rešili iz hudih muk. Don Bosko je tiste žalostne prizore, roteče prošnje, spodbudne spomine iz preteklosti opisoval tako živahno, prepričljivo in preprosto, da so vsi jokali. Nabirka je dala 150 lir miloščine. Tistim, ki so se čudili obilnim nabirkam po njegovih pridigah, je odgovarjal: »Če hočeš od ljudi dobiti miloščino, jih moraš prepričati, da je dajanje miloščine v njihovo korist, ker s tem izprosijo od Boga časne koristi. Nasprotno pa je samo v njihovo škodo, če so skopi do duš v

vicah in do Cerkve. Imeti zavetnike v nebesih je koristno tudi za njive in vinograde. Miloščina odganja kazni, nesreče, neurja, bolezni, žuželke z rastlin, sušo itn. itn. To je skrivnost, s katero pripravimo ljudi, da dajejo miloščino. Drugače ni mogoče doseči ničesar.«

Ko je don Bosko končal svoj govor, se je vrnil v zakristijo in z ljubeznivim in dobrohotnim glasom nagovoril svojega ministranta: »Zdi se mi,« mu je rekel, »da bi mi rad kaj zaupal in da imaš neko gorečo željo. Ali ni tako?«

»Da, gospod,« mu je ves navdušen pripovedoval deček. »Rad bi vam povedal nekaj, kar me že nekaj časa muči. Rad bi šel z vami v Turin, nadaljeval svoje šolanje in postal duhovnik.«

»Prav. Vzel te bom s seboj,« mu je rekel don Bosko. »Gospod mi je že govoril o tebi. Reci svoji materi, naj pride danes zvečer v župnišče, in se bomo dogovorili.«

Med žalostnim zvonjenjem zvonov, ki so vabili vernike k molitvi za verne duše, sredi otožne zbranosti ljudstva sta v župnijsko hišo stopila mati in sin.

»Draga moja Terezija,« je v šali dejal ta dobri duhovnik, oče toliko sirot, »prišli ste še ob pravem času. Pogovorimo se torej o naši kupčiji. Je res, da mi hočete prodati svojega sina?«

»Oh, prodala ga ne bi,« je vzkliknila skrbna mati. »Če pa vam, ugaja, vam ga podarim.«

»Toliko bolje,« je odvrnil don Bosko. »Pripravite mu torej njegove stvari. Jutri bo šel z menoj in jaz mu bom za očeta.«

Drugo jutro je bil Janez Cagliario pripravljen in je vstal že ob prvi zarji, da bi don Bosku v cerkvi ministriral pri maši. V vseh svojih gibih je kazal izredno živahnost. Don Bosko je šel iz Castelnua v Turin peš.

»No, torej, Cagliario. Gremo v Turin?«

»Pojdimo.«

»In tvoja mati?«

»Zadovoljna je. Jaz sem odslej pri don Bosku.«

Odpravila sta se na pot. Cagliario je sedaj šel vštric z don Boskom, pa spet tekel pred njim, ga počakal, potem pa spet zaostal in nabiral kake sadeže v grmovju, ga spet dohiteval pa spet skakal čez kak jarek in tekal po travnikih. Don Bosko ga je od časa do časa kaj vprašal in deček mu je v vsej preproščini odgovarjal. Govoril je o svoji preteklosti, o sedanjem položaju in o načrtih. Pripovedoval je, kaj je delal doma, in mu razodeval najbolj skrite skrivnosti svojega srca. Bil je tako odkritosrčen, da je don Bosko izjavil, da ga je v nekaj urah tako temeljito spoznal; če bi šlo za spoved, bi mu brez nadaljnega dal zakramentalno odvezo.

Cagliario sam je pripovedoval o svojih vtisih s tega potovanja: »Don Bosko ni govoril o drugem kot o Bogu, o Devici Mariji, vpraševal me je, ali hodim k zakramentom, ali imam rad Devico Marijo in o drugih duhovnih stvareh. Potem me je zopet v šali vabil, da bi bil priden. Tako sva prišla v Turin.

Vedno se z veseljem spominjam prihoda v Oratorij zvečer 2. novembra. Don Bosko me je predstavil materi Marjeti z besedami: 'Glejte, mama, dečka iz Castelnuova, ki ima odločno voljo, da bi postal dober in se učil.'

Mati pa je odgovorila: 'Ti ne delaš drugega kot zbiraš dečke, čeprav nimamo več prostora.'

Don Bosko je smeje se odgovoril: 'Kakšen kotichek pa boste že še našli.'

'Ali naj ga spravim v tvojo sobo?' je dejala mati.

'Oh, tega še ni treba! Kakor vidite, deček ni velik in ga bomo dali spat v košaro za grisine - štručke, obesili vse skupaj z vrvjo na tram in tako bomo imeli kletko za kanarčke.' Mati se je zasmejala in mi poiskala ležišče. Tisto noč sem spal pri nogah enega svojih tovarišev v isti postelji.

Drugi dan sem videl, kako je bilo v tej hiši vse revno. Don Boskova soba je bila nizka in ozka. Naša spalnica v pritličju je bila prav tako tesna. Bila je zgrajena iz navadnega cestnega kamna, brez vsakega pohištva, razen naših slamnjač, rjuh in odej. Kuhinja je bila borna, brez posode, razen nekaj bakrenih skodel z zajemalkami. Vilice in noži ter prtički so prišli precej let pozneje. Kupil ali podaril jih je kak dobrotnik. Fantovska obednica je bila uta in v don Boskovi majhni sobici blizu studenca smo imeli šolo in prostor za odmor. Vse to nam je pomagalo, da smo ostali na stopnji preprostosti in revščine, iz katere smo prihajali in v kateri smo bili vzgajani z zgledom Božjega služabnika, ki mu je bilo zelo drago, če nam je mogel osebno streči v obednici, pomagal vzdrževati red v spalnici, snažiti in krpati obleko in opravljati druga nizka dela.

Njegovo skupno življenje z nami nas je prepričevalo, da bolj kot v kakem zavetišču ali zavodu živimo v družini in pod vodstvom ljubečega očeta, ki mu je naše telesno in duhovno dobro prva in edina skrb.

Rad je majhen z malimi. Včasih se je dogajalo, da se je kateri spozabil in bil nespoštljiv do njega. Tedaj so ga večji fantje in ne don Bosko, ki je vse prenašal, opozorili: Pazi, kaj delaš. Ne vidiš, da s tem, ko hodiš po naših nogah, hodiš po nogah tudi don Bosku? On je tako dober z nami, ali ne bomo dobri tudi mi do njega? Don Bosko pa je znal potrpeti s še tako porednimi dečki.

Dostikrat smo videli, kako so ga obiskovali ugledni gospodje, ki jih je pritegnila slava njegovih ustanov, in neredki so se čudili, da je sedel na lesenem konjičku pa tudi na tleh, zakrit s skupino fantov, in nam pripovedoval zanimive zgodbe, smešne

dogodke in prijetne povesti ali pa je z nami igral 'vročo roko' ali pa v rokohitrski igri udarjal z dlanjo pod dlaneh nas fantov (levica proti desnici in desnica proti levici).

Ni mu nič bilo bolj pri srcu kot to, da bi dečki rešili svojo dušo. Če je videl, da je kateri izmed nas manj dober, se mu je skušal približati in mu prišepniti dobro besedo. Potem ga je izročil komu v varstvo in ga skušal vneti za pobožnost. Bil je prepričan, da mu bo Bog pomagal pri vzgoji in pouku o krščanski veri vseh teh fantov.

Kot majhen gojenec Oratorija se spominjam, kako nam je v vsej preproščini pripovedoval, kako je prosil Gospoda za prostor v nebesih za deset tisoč dečkov. Dodajal je, da je dosegel, kar je prosil, toda z enim pogojem: da ne bi žalili Gospoda. 'Oh, dragi moji sinovi,' je imel navado reči, 'skakajte, tekajte, igrajte se, kričite, toda ne grešite, in imeli boste zagotovljeno mesto v nebesih.'

Ko smo potem videli, kako je naraščalo število fantov, smo ga vpraševali, ali bo deset tisoč prostorov v nebesih zadosti. Odgovoril je, da je v ta namen prosil še za dodaten prostor za veliko drugih fantov, ki bodo še prišli in dosegli večno zveličanje z Božjo pomočjo in pod zaščito presvete Device Marije.

In vse te besede so bile toliko bolj učinkovite, ker se je njegov preroški duh kazal v tisoč drugih priložnostih in okoliščinah in so bili vsi v Oratoriju prepričani, da don Bosko pozna skrite reči.« Tako mons. Cagliero.

Po spominu vernih duš je Cagliero začel s Turchijem, Angelom Saviem in drugimi obiskovati latinsko šolo prof. Bonzanina. Istočasno je bil Mihael Rua sprejet v zasebno šolo don Mateja Picca, profesorja latinščine in retorike, ki je imel šolo v stanovanju neke hiše pri župniji sv. Avgušтина. Ta odlični učitelj se je velikodušno odzval don Boskovi prošnji, da bi ga poučeval humanistične vede. Temu je bil primeren tudi uspeh Rue, ki je še vedno stanoval pri svojih starših.

Don Bosko je vedno sledil svojim učencem in jim pomagal pri klasičnem študiju. Bil je spreten vodja vsem, ki so se učili latinske slovnice. O tem nam na široko poroča prof. Frančišek Cerruti. Don Bosko je tem fantom priporočal in pri tem mislil zlasti na Ruo: »Se hočeš temeljito naučiti latinščine? Prevedi najprej besedilo latinskega avtorja v italijanščino in nato, ne da bi imel pred seboj izvirno besedilo, prevedi v latinščino. Potem pa primerjaj svoj latinski prevod z izvirnim besedilom. S to vsakodnevno vajo boš v teku enega meseca premagal veliko težav, ne da bi moral uporabljati slovar.

Medtem ko se je don Bosko trudil, da bi spravil v šolo svoje dijake, ni s prav nič manjšo skrbjo sledil napredku svojih vajencev v obrti, ki jih je iz Oratorija pošiljal v razne delavnice v mestu. Da ne bi trpela njihova moralna vzgoja, izo-

brazba in nrvnost, jih je pogosto obiskoval ter z mojstri in gospodarji sklepal dogovore in pogodbe, za katere je hotel, da bi se jih strogo držali. Zdi se nam pametno, da podamo nekaj primerov in bolj spoznamo tiste čase in se s tem izognemo nepotrebnim opombam in pomislekom.

Delovna pogodba

S to zasebno pogodbo, ki sta jo v hiši Oratorija sv. Frančiška Saleškega podpisala gospod Karel Aimino in gojenec Jožef Bordone pod pokroviteljstvom gospoda Viktorja Ritnerja, se določa:

1. *Gospod Karel Aimino sprejema v uk v svojo steklarsko obrt vajenca Jožefa Bordoneja, rojenega v Bielli. S tem se obvezuje, da ga bo v teku treh let naučil obrti. Učenje bo trajalo vse do 1. decembra 1854. V tem času mu bo dajal najboljši pouk in uvajanje v obrt, kakor tudi potrebne nauke za njegovo moralno vedenje, če je treba, tudi z ustreznimi opomini in drugimi sredstvi. Prav tako se obvezuje, da ga bo nenehno zaposloval z deli, ki so v zvezi z njegovo obrtjo, in s takimi, ki nimajo z njo nič opraviti. Vse to pa v mejah njegovih moči in sposobnosti.*
2. *Isti mojster se obvezuje, da bo imenovanemu vajencu pustil proste vse praznične dni, tako da bo lahko navzoč pri svetih obredih in v nedeljski šoli ter opravil vse druge dolžnosti kot gojenec Oratorija.*
Če vajenec zaradi bolezni (ali drugega upravičenega razloga) ne bi prišel na delovno mesto, bo imel mojster pravico do povračila izgube, ki bi nastala z odsotnostjo več kot štirinajst dni v enem delovnem letu. Izgubo bo vajenec povrnil z ustreznim številom delovnih dni po končanem uku.
3. *Prav tako se mojster obvezuje, da bo vajencu izplačal vsak teden prvo leto eno liro, drugo leto eno liro in pol in tretje leto dve liri (po obče uveljavljeni navadi bo imel 15 dni počitnic vsako leto).*
4. *Gospodar se tudi obvezuje, da bo vsak mesec na poseben list, ki mu ga bodo predložili v ta namen, napisal opombe o vedenju svojega vajenca.*
5. *Vajenec Jožef Bordone obljublja in se zavezuje, da bo ves čas svojega vajeništva svojemu mojstru in gospodarju vdan, spoštljiv in pokoren na voljo, tako kakor je primerno za obnašanje dobrega vajenca. V zagotovilo takega obnašanja prevzema odgovornost njegov pokrovitelj gospod Viktor Ritner, zlatar, in se zavezuje, da bo poravnal vsako škodo, ki bi jo svojemu gospodarju povzročil imenovani vajenec.*
6. *Če bi bil vajenec iz katerega koli vzroka odslovljen iz Oratorija (in bi s tem prenehal vsak odnos do ravnatelja Oratorija), bo s tem prekinjen tudi vsak odnos ravnatelja imenovanega Oratorija z mojstrom in gospodarjem. Če pa krivda vajenca ne bi zadevala mojstra, bo ta vsekakor dolžan izpolniti zahteve te pogodbe in bo vajenec še naprej izpolnjeval sprejeta določila.*

7. *Ravnatelj Oratorija se obvezuje, da bo poskrbel s svojim vplivom, da bo vajenec izpolnjeval svoje obveznosti, in sprejel vsako pritožbo gospodarja glede obnašanja njegovega vajenca.*

V ta namen gospodar-mojster in vajenec-gojenec skupaj z osebami, ki smo jih navedli zgoraj, obljublajo, da bodo izpolnjevali dogovor, sicer zapadejo kazni.

Turin, novembra 1851

Karel Aimino; Jožef Bordone; don Janez Krstnik Vola, teolog; Viktor Ritner, zaščitnik; Janez don Bosko, ravnatelj Oratorija

Prvi dogovori so bili napisani na navadnem papirju, naslednje leto pa so že uporabljali kolkovane pole; tak je dogovor med gospodom Jožefom Bertolinom, mojstrom mizarjem iz Turina, in vajencem Jožefom Odassom iz Mondovija, z zavzemanjem velečastitega gospoda duhovnika Janeza Boska in ob pokroviteljstvu fantovega očeta Vincenca Odassa iz Garessia, stanujočega v Turinu. Zahteva se, da se pogodba napiše v dveh izvodih. V njej je določeno, da bo gospodar dajal vajencu *glede na njegovo moralno in splošno vedenje tiste koristne in potrebne nasvete, kot bi jih dajal dober oče svojemu sinu: ljubeznivo opominjanje ob kakem prestopku, torej vedno z dobrohotnimi besedami in nikdar z nasilnim dejanjem*. Kar se tiče poravnave škode, ki bi jo naredil vajenec, je to mogoče, *če je vajenec povzročil škodo iz hudobije, ne pa iz nerodnosti, ki bi bila posledica neizkušenosti pri delu*. Odgovornost ravnatelja don Boska preneha, kakor hitro vajenec prekine svoj odnos z Oratorijem. Nato so navedeni podpisi Jožefa Bertolina, Jožefa Odassa, Vincenca Odassa, duhovnika Janeza Boska. Dogovor nosi datum 8. februar 1852.

Ti dogovori se razlikujejo glede trajanja, dnevne plače, starosti in spretnosti vajenca in glede na pomembnost in težavnost obrti, ki naj bi se je vajenec učil. Toda iz branja teh členov lahko razberemo, koliko nasprotovanj in težav so take pogodbe povzročile don Bosku. Vse te težave in neprijetnosti pa niso motile njegove vedrosti. Navadno se je zataknilo ob prevelikih zahtevah gospodarjev in preveliki lahkomiselnosti fantov. Kljub temu pa je krščanska ljubezen skušala vse urediti. In ta krščanska ljubezen zlasti do fantov veje iz vsake vrstice pogodb, kakor si jih je zamislil in napisal sam don Bosko.

26.

POGLAVJE

Družba sv. Alojzija – Konference – Čudovite stvari okoli don Boska – Napove prihodnost hiše v Valdoccu in drugih prazničnih oratorijih – Napoved bližnje smrti nekaterih fantov in nepričakovano ozdravljenje – Odkriva stanje vesti – Dar solza

DRUŽBA SV. ALOJZIJA GONZAGE je obogatena z odpustki cvetela v oratorijih Porta Nuova in Vanchiglia in naj bi se razširila tudi na vse prihodnje oratorije. Toda v Valdoccu je prinašala najplemenitejše in najobilnejše sadove. Tukaj ji je načeloval sam don Bosko, ki jo je čuval kot punčico svojega očesa in je enkrat na leto povabil vse zunanje fante k svoji mizi. Od časa do časa je imel sestanke v kapeli in eden izmed članov je pisal zapisnik. Vpisani so bili najboljši zunanji fantje kakor tudi notranji, za katere je don Bosko želel, da bi bili vsi člani družbe, kar so si tudi želeli. Zato so se radi vpisovali med člane in nosili svetinjo sv. Alojzija.

V to družbo so se vpisovali tudi častni člani, med njimi ugledni turinski plemiči, ki se jim ni zdelo za malo, da so prihajali na praznik, nosili svetinjico sv. Alojzija in se udeleževali procesije. Družbeni odborniki s svojim voditeljem so morali pripraviti praznik sv. Frančiška Saleškega in sv. Alojzija. V devetdnevnih pripravah na praznike so v cerkvi peli Iste confesor (Ta spoznavalec) in Infensus hostis (Zlobni sovražnik) z ustreznimi molitvijo in nagovorom ali vsaj kratkim branjem o svetniku ali verski resnici. V jutranji in večerni pobožnosti nedelje pred praznikom so spodbujali fante, da bi prejeli sv. spoved in obhajilo. In nikdar niso pozabili omeniti popolnega odpustka, ki ga je bilo mogoče prejeti na ta dva dneva. Ta navodila so pozneje vnesli v Pravilnik prazničnih oratorijev. Poleg Družbe sv. Alojzija je lepo uspevala Družba medsebojne pomoči. Odborniki in najbolj zaslužne člane je don Bosko prav tako povabil enkrat na leto na kosilo.

Don Bosko je v svoji sobi pogosto zbiral svoje najzvestejše in najpridnejše gojence in jim dajal ustrezne nasvete za dobro delovanje zavetišča in oratorija ter uvajal v bratsko nadzorovanje. Vzgajal jih je po svojih smernicah na osnovi zgloda sv. Alojzija in jim priporočal: »Ne pozabite, da je sv. Alojzij po več ur na dan prebil pred Najsvetejšim. Ljubil je predvsem tiste tovariše, ki so ga zaničevali in prezirali. Ko še ni bil redovnik, je hodil v cerkev nevedne učiti katekizem, jih opozarjal in jih skušal pomiriti v prepirih in pretepih. Ko je sv. Alojzij v Rimu poučeval nevedne, jih je peljal k spovedniku, da bi jih odvezal njihovih grehov in jim vrnil posvečujočo milost. Če mi ne moremo ubogih dečkov poučevati katekizem, jih vsaj peljimo k tistim, ki jih bodo učili. Koliko duš bomo na ta način odvrnili od poti pogubljenja in jih popeljali na pot odrešenja. In koliko milosti nam bo sv. Alojzij zato izprosil od Boga.«

Ne moremo si misliti, kako učinkovite so bile don Boskove besede, tako zaradi svetosti njegovega življenja kakor tudi zaradi prepričanja, da dela izredne stvari. In to je bilo nekaj naravnega, kakor pravi sv. Pavel: »Kdor pa se druži z Gospodom, je z njim en duh« (1 Kor 6,17). Zato ni nič posebnega, če je poznal nekatere skrivnosti in uporabljal Božjo vsemogočnost. Kar se tiče don Boska, je gotovo, da je Bog hotel spremljati njegove izredne kreposti z nadnaravnimi darovi in milostmi gratis datae (dane zastonj), ki so mu bile v veliko pomoč, da je mogel širiti večjo Božjo slavo in delati za zveličanje duš ter da je pred ljudmi pričal o svojem Božjem poslanstvu. Bil je obdarovan s preroškim duhom, darom ozdravljenja src, s spoznanjem skritih in skrivnostnih stvari, z darom solza, z darom ozdravljenja in darom čudežev.

Don Savij Ascanio, ki je bil v Oratoriju od 1848 do 1852, in don Vacchetta, njegov tovariš, pravita, da je don Bosko od vsega začetka napovedoval, da bo Bog blagoslavljal njegove načrte in dela, in jim govoril o Oratoriju, ki ga bodo videli čudovito rasti.

Don Janez Turchi, ki je prišel v zavetišče 1851, pripoveduje, kako jim je don Bosko že takrat govoril o veliki hiši, o velikih delavnicah in zlasti o lastni tiskarni za širjenje Božje slave z dobrimi knjigami, ki naj bi širile in ohranjale vero in krepost v mladih in se zoperstavljale zmotam protestantov in kopici slabega tiska.

Od gospoda Janeza Villa, ki je začel hoditi v Oratorij kot zunanji gojenec leta 1855, smo slišali, kako so te napovedi potrjevali mnogi izmed njegovih tovarišev, ki so se več let pred njim udeleževali v Valdoccu prazničnih zborovanj in so vse to slišali na lastna ušesa. Drugi so celo dodali: »Da bi don Bosko še bolj navdušil člane Družbe sv. Alojzija, jim je pripovedoval, kako je v sanjah videl rast in razvoj oratorijev, ne da bi izrecno govoril o svoji prihodnji redovni

družbi. S tem je tudi imel namen, da bi spoznali pomen širjenja Družbe. On je v ponižnosti govoril o sanjah, vendar so bili vsi dečki prepričani, da jim je vse pripovedoval kot prerok.«

Dokaz za tako prepričanje so bili dogodki, ki so se uresničili pred njihovimi očmi in jih je don Bosko napovedal.

Don Mihael Rua pripoveduje: »Vse od prvih dni, ko sem začel obiskovati Oratorij (od 1848 do 1852), je don Bosko napovedal, da bo umrl kak član Družbe sv. Alojzija. Nikdar ni povedal imena, pač pa je rekel: 'V teku štirinajstih dni oziroma enega meseca bo eden izmed članov Družbe sv. Alojzija poklican v večnost. Lahko sem jaz, lahko je kateri izmed vas. Bodimo pripravljeni.' Fante je prevzel močan strah in vsi so bili pozorni, ali se bo napoved uresničila. Nekateri izmed tistih, o katerih je govoril don Bosko, so bili v času napovedi popolnoma krepki in zdravi, drugi pa bolehní. Vendar so umirali v napovedanem času. Jaz sam sem večkrat slišal take napovedi, včasih pa so mi o tem povedali tovariši, toda napovedi so se vedno uresničile. Don Bosko je napovedal smrt mojega brata in nekaterih drugih, ki sem jih poznal.« Alojzij Rua, Mihaelov starejši brat, je umrl 29. marca 1851, star 19 let. Obiskoval je Oratorij in bil odličnega vedenja.

Jožef Buzzeti nam je o nekem dogodku iz leta 1850 pripovedoval naslednje:

»Don Bosko je nekega večera, potem ko je govoril članom Družbe sv. Alojzija, zbranim na posebnem zasedanju, ob slovesu rekel: 'Dobro se preštejte. Ko se bomo zbrali prihodnjí, enega izmed vas ne bo več.' Vsi so razumeli, da izraz ne bo več pomeni odhod v večnost. Tedaj so ga tisti, ki so bili z njim bolj zaupni, med njimi je bil tudi brat Mihaela Rua, potegnili na stran in vprašali, kdo bo umrl. Don Bosko se je najprej skušal izmakniti z nedoločnim odgovorom, potem pa je na prošnjo okoli stoječih rekel: 'Ime tistega, ki bo umrl, se začne s črko B.'

Ko so fantje slišali ta odločni odgovor, so se spogledali. 'Kdo bi mogel to biti?' Med člani, ki so se udeležili zborovanja, sta bila samo dva, katerih ime se je začelo z B. In glej čudno okoliščino, oba sta se pisala Burzio. Fantje so ohranili skrivnost zase in napeto pričakovali, kateri izmed njiju bo prišel na vrsto. Oba sta bila krepka.

Mlajši izmed obeh Burzijev je mali sv. Alojzij in don Bosko ga je imel za zelo krepkastega. Ko je neke nedelje daroval sv. mašo in so dečki bili pri sv. daritvi, se je ta Burzio kakor zamaknil, presunljivo zaklical in omedlel. Tovariši so vse pripisovali slabemu počutju, don Bosko pa je ob tistih vzklikih začel razmišljati. Vprašal je Burzija, zakaj je tako presunljivo zavpil. Fant mu je odgovoril: 'Med povzdigovanjem sem videl hostijo vso v krvi in istočasno sem slišal strašen glas, ki je rekel: To je podoba, kako bodo v Piemontu žalili Jezusa z božjimi ropi.'

In ta sveti deček je bil tisti, ki je umrl, preden so se zbrali za naslednjo konferenco.«

Buzzeti je znal povedati o podobnih dogodkih, ko je bil don Bosko še v zavetišču.

»Vendar pa don Bosko ni napovedal samo smrti, temveč tudi ozdravljenja neozdravljivih bolezni.

Spominjam se nekega klerika Vialeja, mojega tovariša, ki je 1853 težko zbolel. Ni bilo več upanja na ozdravljenje. Don Bosko ga je obiskal v bolnišnici, mu priporočil, naj se obrne na kekega svetnika, mogoče sv. Alojzija, mu obljubil, da se bo čez tri dni vrnil in ga našel, kako bo sede v postelji jedel svoj obrok hrane in da se bo kmalu dvignil iz postelje popolnoma zdrav. Tako je napovedal in tako se je tudi zgodilo.«

Vsa imena, ki smo jih navedli, so imena članov Družbe sv. Alojzija. Od teh in od mnogih drugih smo slišali pripovedovati, da je imel don Bosko od Boga dar branja src. Pripovedovali so nam o branju vesti tako pri spovedi kot tudi sicer in kako so se dečki potem o tem pogovarjali. Poznal je njihove najbolj skrite in zasebne misli in vse, kar so zamolčali pri prejšnjih spovedih. Pregovori pravijo: »Nasvet je v človekovem srcu globoka voda, razumen človek ga zajame« (20,5).

Dečki so bili o branju src globoko prepričani in tisti, ki so imeli slabo vest, so se don Boska izogibali, da jih ne bi opozoril na njihovo stanje in ne bi spoznal njihove zakrknjenosti v slabem in njihove duhovne revščine. »Mnogi so čutili,« pravi neki ugledni profesor o samem sebi, »grizenje vesti zaradi kekega pregreška in neka skrivnostna sila jih je zadrževala, da so se izogibali pogovoru z don Boskom, z druge strani pa so zopet čutili, kako jih je nekaj sililo, da bi mu sedli k nogam in se spovedali. V takih primerih so slišali don Boska, kako jim je v njihovo veliko začudenje priklical v spomin njihove grehe iz prejšnjih let. Poleg tega je bila spoved pri don Bosku nadvse preprosta in je napolnjevala spovedanca s popolnim mirom, ker so z njegovo pomočjo lahko izpovedali vse svoje grehe z vsemi okoliščinami. Nekateri pa so se z veseljem spovedovali pri don Bosku, prepričani, da so v posvečujoči milosti Božji in da bo spoved, ki jo bodo opravili z don Boskovo pomočjo, Gospodu popolnoma všeč.«

Vendar so nekateri učeni gospodje, ki so slišali o don Boskovih napovedih prihodnosti, branju src, vesti in razlaganju skritih stvari, dvomili o vsem tem in so menili, da je don Bosko kot tako izobražen in pameten dobro poznal vse, kar se dogaja v Oratoriju, poznal natančno značaj in navade svojih fantov in ljudi, ki so bili z njim v stiku, in je zato predvidel določene drugim nepredvidljive dogodke in prepoznal to, kar je bilo drugim manj izkušenim zakrito. Vsekakor

priznamo, da je bil don Bosko obdarjen z izredno spoznavno prodornostjo in da je imel silen spomin. Za vedno si je zapomnil osebe, obraze, dogodke in besede in ob določenih primerih je uporabil te sposobnosti v njihovo korist. Toda toliko izrednih stvari, o katerih so pripovedovali tako zunanji kakor notranji gojenci in ki smo jim tudi mi neštetokrat bili priče, nas silijo k sklepu, da je bilo med toliko naravnimi dejavniki tudi veliko nadnaravnih. Jasno je, da so izredni naravni darovi, ki jih je don Bosko uporabljajal za večjo Božjo slavo, dobili svoje dopolnilo in plačilo za še večjo učinkovitost v nadnaravnih darovih. Zvesti služabnik v evangeliju je rekel: »Tvoja mina je pridobila deset min.« In gospodar mu je rekel: »Prav, dobri služabnik, ker si bil v malem zvest, imej oblast nad desetimi mesti« (Lk 19,16).

Don Savij Ascanio nam je zapustil zelo jasno pričevanje.

»Vse od leta 1848 je v Oratoriju vladalo prepričanje, da je don Bosko odkrival grehe fantov in jih bral z njihovih čel. Dečki so preizkušali njegovo sposobnost in so mu govorili: 'Don Bosko, uganite moje grehe.' In don Bosko je večkrat zaupno na uho povedal kakemu fantu njegove grehe in ta je priznal, da jih je uganil, ker o stvari ni hotel več govoriti. Nekega večera je bil med sogovorniki neki deček iz Vercellija, po imenu Julij. Ta mu je vztrajno ponavljal: 'Uganite moje grehe, ki sem jih storil.' In don Bosko mu je po tistem povedal, kakor je to storil tudi z drugimi. Ko je deček slišal don Boskove besede, se je začel jokati in je vzklikal: 'To je on, to je on, ki je pridigal misijon v tej in tej cerkvi,' in pri tem je omenjal neko cerkev na Vercelleškem. Ker je ta deček prišel v tisto cerkev od daleč in samo tisti dan, ne da bi najmanj poznal don Boska, in ker don Bosko nikdar ni spovedoval v tisti cerkvi, mislim, da je don Bosko poznal notranjost tega fanta z nadnaravnim razsvetljenjem. Prepričanje, da je don Bosko bral grehe na čelu svojih fantov, je bilo tako razširjeno, da so si mnogi zakrivali čelo z rokami, hoteč preprečiti, da bi jim jih prebral.

Moj brat don Angel mi je pripovedoval, kako je don Bosko nekega jutra zgodaj vstal in napisal opomine nekaterim fantom Oratorija; enega tudi za mojega brata. Vprašal sem ga: 'In je uganil tvoje grehe?' Odvrnil je, da jih je. Iz načina, kako mi je to povedal, sem mogel razbrati, da je šlo za skrite grehe, ki jih ni bilo mogoče poznati brez nadnaravnega razsvetljenja.«

V don Bosku ni bilo pretvarjanja, strahu pred ljudmi. Vse, kar je govoril, je prihajalo iz občutka njegove svete dolžnosti, ki je bila toliko večja, kolikor večji so bili dobrohotni Božji načrti. Dečki so bili o tem prepričani, saj so videli, kako je bila vsaka njegova beseda navdihnjena od mirne, modre, blage gorečnosti.

Dar solza je bil dokaz njegove tesne povezanosti z Bogom in znamenje izredne ljubezni do njega. Včasih je blage solze prelival pri sv. maši, drugič zopet, medtem ko je delil sv. obhajilo ali tudi med blagoslovom, ki ga je po maši delil

ljudstvu. Ko je zvečer govoril svojim dečkom ali na konferencah svojim sodelavcem ali dajal svoje kratke pa učinkovite spomine na koncu duhovnih vaj ali ko je omenjal greh, pohujšanje, čistost, o majhni ali nikakršni pripravljenosti ljudi, da bi se odzvali vabilom Jezusove ljubezni, ali o nevarnosti, da bi se mogel kdo večno pogubiti, ga je ganjenost tako prevzela, da je začel jokati in je k joku pripravil tudi svoje poslušalce. In ko je tako jokal, so ga dečki videli, kako mu je v svetlobi žarel obraz, kot pravi don Janez Bonetti. Monsinjur Cagliari je pisal: »Ko je don Bosko pridigal o Božji ljubezni, o pogubljenju duš, o trpljenju Jezusa Kristusa na veliki petek, o presveti Evharistiji, o srečni smrti in o upanju na nebesa, sem ga videl jaz in so ga videli moji tovariši, kako je prelival solze zdaj iz ljubezni, zdaj od žalosti in zdaj od veselja; tudi iz svetega navdušenja, ko je govoril o presveti Devici, o njeni dobroti in njeni brezmadežni čistosti.

To se je pogosto dogajalo, ko je pridigal v javnih cerkvah. Don Reviglio ga je videl, kako je pretakal solze v cerkvi Marije Tolažnice, ko je v pridigi govoril o poslednji sodbi in opisoval ločitev zveličanih od pogubljenih. Don Frančišek Dalmazzo ga je videl večkrat jokati, zlasti ko je govoril o večnem življenju, tako da je ganil k spreobrnjenju zakrknjene grešnike, ki so se po pridigi želeli pri njem spovedati.

Mi sami, ki pišemo te strani, smo bili s tisoči drugih priče tega daru, ki mu ga je Bog dal že na začetku Oratorija in tudi že prej. In tega daru je bil deležen celo življenje.

O daru ozdravljenja in daru čudežev smo že govorili. Vendar je vse to v primeri s tem, kar moramo še povedati, prava malenkost. In kar smo povedali v tem poglavju, je le majhen delček neizčrpnega pripovedovanja.

27.

POGLAVJE

*Članek Gotfrida Casalisa – Znamenje nezadovoljstva v oratorijih –
Odpuščen nesramen napad – Nesmiselna zahteva – Pismo teologa Borela
don Ponteju – Odgovor – Praznik Brezmadežne – Prvo desetletje*

GOTFRID CASALIS JE V XXI. ZVEZKU zgodovinskega, statističnega trgovskega Zemljepisnega leksikona, izdanega 1851, napisal članek z naslovom Dobrodelfne ustanove. Potem ko je pohvalno opisal ustanovitev treh prazničnih oratorijev, je sklenil:

»Koristi in učinki, ki jih mladina prejema od obiskovanja teh oratorijev, so izboljšanje življenjskih navad ter izobrazba srca in razuma, tako da si v kratkem času pridobijo uglajeno in ljubeznivo obnašanje, se navdušijo za delo in postanejo dobri kristjani in odlični državljani. Ti odlični sadovi bodo oblast in vlado gotovo pridobili, da bo začela upoštevati ustanovo, ki je tako zaslužna za preprosto ljudstvo, in bodo izrabili zavzetost in gorečnost duhovnikov, ki so se posvetili dobroti, s katero odstranjujejo brezdelnost, dajejo domovini toliko mladih ljudi, ki bi se, če se ne bi zanje tako trudili, gotovo izgubili na krivih potih. Ne moremo zamolčati, da si je zasluženi teolog Carpano zamislil ustanovo, v katero bi sprejemali delavce, pred kratkim odpuščene iz bolnišnice, pa se ne morejo takoj zaposliti ali pa so še preslabotni za delo. Toda, če ustanova ne bo imela potrebnih sredstev, bo morala končati svoje delo.

Mogoče si bo kdo mislil, da posvečamo preveč pozornosti govorjenju o teh ustanovah. Toda tisti, ki vedo, da je javno priznanje pogosto edino povračilo za njihove neizmerne žrtve in da te osebe žrtvujejo za te mladostnike svoje življenje, bodo potrdili, da je pravično, da jim izrazimo to priznanje, do katerega imajo pravico.«

Teolog Carpano se je umaknil in v svojo veliko žalost opustil ustanovo, ki je zrasla z njim in se z njegovim prizadevanjem blagodejno razširila. Pridružil se je oratoriju sv. Alojzija, ki ga je od 1851 vodil don Peter Ponte, pomagali pa so mu odlični opat Karel Morozzo, duhovnik Ignacij Demonte, advokat Bellingeri, teolog Rossi in advokat D. Berardi. Toda don Ponte, sicer odličen duhovnik, se je dal vplivati nekaterim katehistom, ki so bili nezadovoljni z nekaterimi don Boskovimi ukrepi v oratorijih Porta Nuova in Vanchiglia. Ti so pripisovali dela njegove gorečnosti bolj njegovi oblastiželjnosti in hrepenenju po priznanju kot želji po večji Božji slavi. Toda teolog Leonard Murialdo je odločno zanimal take razlage in trdil, da o takih namenih ni bilo ne duha ne sluha in da je vedno občudoval čudoviti napredek te ustanove.

Te zahteve je treba pripisovati enotnosti vodstva, ki jo je don Bosko hotel za vsako ceno uveljaviti, medtem ko so mu podpihovalci in samovoljneži hoteli to preprečiti. Na žalost je tako, da ljudje ne cenijo in ne upoštevajo drugega kot tisto, kar so oni naredili, ali mislijo, da bi mogli narediti, in ne vidijo radi, da bi jih kdo v čemer koli presešel, zlasti če gre za njim enakega človeka. In če bi ga občudovali, bi se imeli za ponižane. Zavist, ki se skriva za gorečnostjo, je sv. Tomaž opredelil kot »Občudovanje, ki ga skušamo zadušiti s sovraštvom in žalostjo.«

Zato so z odporom sprejemali in razlagali sicer zelo spoštljivo sporočena navodila, ki jih je dajal don Bosko, in negodovanje in nezadovoljstvo sta se širili iz enega oratorija v drugega. Strasti so slepile duhove. Vedno več znamenj je kazalo, da ljudje nočejo ubogati. Don Bosko je trpel in molčal, da ne bi nastal izbruh, toda tudi molk so mu šteli v zlo. Vendar je bil pripravljen, da je nastopil, kakor je bilo treba, kajti ljuljka je že začela poganjati.

Jožef Brosio je pisal don Bonettiju:

»Nekega nedeljskega popoldneva nisem nikjer videl don Boska. Bil sem v skrbeh zaradi njegove nenavadne odsotnosti, zato sem ga šel iskat po celi hiši. Končno sem ga našel vsega pobitega in jokajočega v neki sobi. Prosil sem ga, naj mi pove vzrok svoje žalosti. Don Bosko, ki mi ni nikdar nič odrekel, je popustil mojim prošnjam in mi povedal, da ga je neki fant (povedal mi je njegovo ime) hudo razžalil in mu prizadel veliko bolečino. 'Kar se tiče mene,' je dodal, 'mi je vseeno. Kar me skrbi, je dejstvo, da se je odpravil na pot, ki vodi v pogubljenje.'

Te besede so me močno prizadele in sem bil odločen, da bom od tistega fanta zahteval zadoščenje. Toda don Bosko, ki je videl moj srd, me je ustavil in smehljaje se dejal: 'Ti bi rad kaznoval don Boskovega žalivca. Imaš prav. Toda maščevala se bova skupaj. Si zadovoljen?'

'Da,' sem mu odgovoril. Toda razkačenost mi v tistem trenutku ni dala, da bi razumel, da se je don Bosko za maščevanje odločil s tem, da je žalivcu odpustil. Povabil me je, da

sem z njim odmolil molitev za žalivca, in zdi se mi, da je on molil tudi zame, ker sem začutil preobrat v svojih čustvih in odpor proti tistemu fantu se je spremenil v ljubezen. Da, če bi bil v tistem trenutku tisti fant tam, bi ga celo poljubil.

Ko sva končala molitev, sem don Bosku pripovedoval o svoji notranji spremembi in on mi je rekel: 'Ker je pravo maščevanje katoliškega kristjana v tem, da odpusti in v molitvi prosi za žalivca, si ti v molitvi za svojega tovariša naredil tisto, kar ugaja Gospodu, in zato se čutiš zadovoljnega. Če boš vedno tako delal, boš srečen v življenju.'«

Tako se je don Bosko vedel v nasprotovanjih in zgoraj omenjeni dogodek kaže, da je tudi že v Valdoccu držal z odpadniki. Ker je nevarnost razkola vedno bolj naraščala, se je med duhovniki oblikoval neke vrste odbor, ki jo je skušal preprečiti. Med temi so bili teolog Robert Murialdo, teolog Tasca, profesor Barone, Berizzi, don Cocchis in kanonik Saccarelli, ustanovitelj Svete družine. Ko so don Ponteja povabili, da bi predložil svoje pritožbe, je ostal odločen pri svojih zahtevah in se ni udeležil pogovora. Don Bosko je bil pripravljen za kakršno koli spravo, nikakor pa se ni hotel odpovedati vrhovnemu vodstvu, ki mu je pripadalo po pravu.

Medtem je nastopil kratek odmor. Ker je markiza Barolo iskala kaplana za svojo ustanovo, je don Bosko priporočil do Cafassu, naj izberejo don Ponteja, ki si je želel to mesto. Markiza je privolila v predlog vodje konvikta, nato pa sredi oktobra s Silvijem Pellicom odpotovala v Rim. Don Ponte pa je v pismu teologu Borelu sporočil svoje odločitve in tožil zaradi težav, za katere je trdil, da jih ne more več prenašati. Tedaj je don Bosko Oratorij sv. Alojzija zaupal skrbi teologa Rossija.

Teolog Borel je pohitel z odgovorom don Ponteju, vendar tako, da ni žalil njegove rahločutnosti. Iz tega pisma bomo lahko deloma razbrali izvor razhajanj.

Predragi in visoko spoštovani gospod don Ponte!

Ker se vsi trudimo za razcvet oratorijev in ker vemo, da je edinost med člani katere koli si bodi že stopnje najboljše zagotovilo, da je Bog z nami, zato soglašamo, da bi z Božjo pomočjo pospeševali to edinost, ki si jo vsi tako želimo, bodisi tako da se čim bolj povežemo med seboj v duhu, bodisi tako da odstranimo iz naše srede vse, kar bi ji moglo biti v napoto. Med drugim ne dvomimo, da je velika ovira za edinost, če si kdo lasti ali izključno zase uporablja stvari, ki so namenjene uporabi enega oratorija, in s tem izključuje možnost, da bi te stvari uporabljali tudi drugi oratoriji. Isto velja za primer, ko kdo uporablja določene predmete istega oratorija izključno zase in s tem izključuje druge člane istega oratorija. Prav tako se vsi strinjamo v misli in hotenju, da vsak oratorij meni, da darovi, ki jih prejema vodja oratorijev, veljajo za vse tri oratorije in je potem naša dolžnost, da obvestimo dobrotnike v duhu, v katerem smo združeni, in o skupnosti vseh oratorijev. K tej odločitvi nas je privedla vsebina vašega cenjenega pisma in dejanje, ki je temu sledilo. Ker je zato mogoče, da v sedanjem pomanjkanju sredstev v kakem oratoriju ob kaki slovesnosti manjka kak pomemben predmet, je zato nujno, da pri-

skočijo na pomoč drug drugemu, kakor to že delamo tako z osebjem kakor tudi z delom. In če se zgodi, da kdo izmed nas misli, da lahko posodi iz svojega ali si od drugega karkoli izposodi, mu bomo ne samo zelo hvaležni, temveč se bomo potrudili, da se mu to čim prej vrne in prinese v njegovo hišo, kakor se je to vedno delalo. Za to imamo lep primer z jaslicami, ki so nam jih ljubeznivo večkrat posodili za Oratorij sv. Alojzija.

Prav zato ni nikakršnega razloga, da bi prenehala Božja pomoč oratorijem. Nasprotno, utemeljeno lahko upamo, da bo Božji blagoslov še večji. Vsak član vedno bolj širi območje svoje dejavne krščanske ljubezni, skuša po svojih močeh širiti področje svojega prizadevanja v korist mladine, rekel bi celo, da vstopa v ožji krog občestva svetnikov, se odpoveduje svoji lastnini in svojim pogledom z namenom, da bi vstopil v čistega duha krščanske ljubezni, ki je ne ovirajo osebni razlogi. Prav tako se vsak član trudi, da bi ne bilo nič odvzeto koristi vsakega oratorija, ki mu pripada, v prepričanju, da so drugi udeleženi njegove skupnosti, kakor tudi on uživa vse prednosti skupnosti z drugimi. To naj bo povedano enkrat za vselej. Bog bodi zahvaljen za takega duha, ki nas druži v delu za mladino na vseh koncih našega mesta.

Naj vam izrazim svoje veselje nad tem, da imajo oratoriji zadosti osebja, da mladina ob prazničnih dneh prihaja polnoštevilno, da je zelo učljiva in pobožna. Namesto predragga don Grassina je Gospod navdihnil teologa Murialda, da je prevzel njegovo mesto v Vanchigli in tam tudi že deluje. Predragi teolog Rossi pridno dela v oratoriju sv. Alojzija in do praznika vseh svetih bo imel on večerni nagovor, jaz pa jutranjega. Pri sv. Frančišku Saleškem skrbi za dober potek don Bosko. Če je treba, tudi nadomešča. Nova cerkev je sezidana do ostrejša in bo še pred zimo pokrita z opeko.

Prejel sem sporočilo, da ste z gospo markizo srečno prišli v Firence. Hudo mi je samo za gospoda Pellica, ki je toliko trpel. Včeraj, 22. oktobra, so sestre magdalenke obnovile svoje molitve za ponovno potovanje njihove ustanoviteljice in dobrotnice v Rim. Jaz vsak dan prosim Boga za njen uspeh, dolgo življenje in duhovno tolažbo. Nimam kakih posebnih novic o samostanu, kakor tudi ne o zavetišču. Zdi se mi, da vse lepo poteka, tako da lahko o tem obvestite gospo markizo v njeno duhovno zadoščenje in mir.

Duhovniki se vsi dobro počutijo. Prav tako tudi pisec tega pisma, ki je ob tej uri doma in skrbi, da je vedno na mestu, tako zaradi koristi vseh družin kakor tudi zato, da ugodni želji tistih, ki jih tako zelo ljubi in jim dela dobro.

Prosim vas za uslugo, da bi mi čim prej sporočili svoje mnenje o tem, kar sem vam napisal o oratorijih in našem duhu, v katerem jih je treba voditi. Prav tako me zanima vaše mnenje o vsem, kar ni naravnost povezano z oratoriji.

V pričakovanju usluge obnavljam svoje visoko spoštovanje in vam izražam zvesto ljubezen. V čast mi je biti vaše ugledne osebe vdani in zvesti prijatelj in služabnik

duh. JANEZ BOREL, ravnatelj zavetišča

Turin, 23. oktobra 1851

Gospodu duhovniku don Petru Ponteju v Rimu.

Teolog Borel je prejel na to pismo naslednji odgovor:

Teologu Janezu Borelu, ravnatelju zavetišča.

Predragi in visoko spoštovani gospod teolog! Z velikim veseljem sem prejel pismo, ki ste mi ga pisali v svoji veliki dobroti. Ko sem ga bral, se je moje srce veselilo. Čutil sem veliko željo, da bi prejel novice iz oratorijev. Pomanjkanje teh mi je delalo skrbi. Bogu bodi hvala, sedaj je vse zopet v najlepšem redu.

Vzemimo v pretres bistvo pisma. Povezanost, ki si jo vi tako zelo želite, je tudi osrednji predmet mojih želj in iz vsega srca pričakujem tisti dan, ko bodo odstranjene vse razlike in bomo združeni lahko pričakovali obilno Božjo pomoč in večje zaslužnje za naše napore. Mislim, da je vzrok naše razdeljenosti, ki jo vsi obžalujemo, ne toliko vodja, h kateremu naj bi se obračali, temveč prevelika molčečnost, ki vlada med nami. In te pomanjkljivosti ne obžalujem samo jaz. Poskusite odstraniti to oviro in boste odstranili tudi vzrok nesoglasja.

Po zrelem premisleku in zavestno sem se odločil za že znano potezo, ki je nikakor ne morem spremeniti: če bi predmeti, ki sem jih pustil v oratoriju Porta Nuova, bili po naključju komu v napoto, jih bom odstranil, kakor hitro se bom vrnil v Turin. Toda če že sedaj koga motijo, bom dal potrebna naročila, da jih tudi v moji odsotnosti spravijo drugam. V prihodnje (če Gospod želi, da svoje skromne sile še posvetim v korist oratorijev) se bom z veseljem prilagodil skupnim odločitvam, se pravi, da darovi, ki so bili izročeni posameznim vodjem, služijo vsem oratorijem. Če bo prišel k meni kak dar, bom dobrotnike obvestil o duhu, ki glede tega vlada med oratoriji.

Zelo me veseli, da po vaši zaslugi in zaslugi dragega teologa Rossija stvari v oratoriju Porta Nuova lepo napredujejo. Sicer sem telesno daleč od vas, moje srce in zlasti še moje molitve pa so pri vas in vas priporočam Bogu. Ko bom v kratkem poklican na sprejem k sv. očetu, bom za vodje in dečke prosil poseben papeški blagoslov.

Naše potovanje je do sedaj potekalo v redu. Gospa markiza se dobro počuti in je bila zelo vesela dobrih novic iz njenih ustanov. Gospod Pellico se je po nekaj dneh boleznj spet popravil. Bodite tako dobri in molite zame. Prav tako me priporočite v molitve našim dečkom. Pozdravite vse duhovnike oratorijev. V upanju, da bom kmalu prejel od vaše cenjene osebe nadaljnje novice iz oratorijev, se v globokem spoštovanju vaše cenjene osebe izrekam za vdanega služabnika in velikega prijatelja.

duh. PETER PONTE

Rim, 4. novembra 1851

Medtem je don Boska razveselila papeška okrožnica z dne 21. novembra, v kateri je papež dovolil jubilej. To pa je bil vzrok še večjega veselja.

Dne 8. decembra tega istega leta (1851) se je obhajalo prvo desetletje začetkov Oratorija in na predhodno nedeljo je don Bosko fante ljubeznivo spomnil na to. Rad bi to desetletnico obhajal posebno slovesno. Toda ker nova cerkev še ni

bila dograjena, se je zadovoljil s tem, da je svoje fante spodbudil k zahvali Mariji Brezmadežni za njeno materinsko varstvo, s katero jih je sedaj obdajala in ščitila, in jim v glavnih potezah orisal, kaj vse je Mati Božja v tem času storila zanje. Priporočil jim je, da bi v znamenje svoje hvaležnosti vsi prejeli svete zakramente.

Vsi so se odzvali in pod zaščitnim plaščem nebeške Kraljice so vstopili v drugo desetletje. Prvo obdobje lahko imenujemo rojstvo in otroštvo, drugo pa rast in mladostna doba.

Prvo desetletje se je končalo z dogodkom, ki ga lahko imenujemo posebno za prihodnost. Prof. Rayneri je 1898 na čast don Bosku takole pisal: »Nekega nedeljskega popoldneva 1851 so priredili loterijo. Veliko je bilo srečnih obdarovancev in zato veliko zadovoljnih obrazov. Na koncu je don Bosko z balkona svoje sobe sipal na desno in levo karamele in veliko jih je imelo sladka usta. Ni bilo težko izvabiti živel vzklike. Don Bosko je stopil z balkona in šel na dvorišče. Tu so si ga fantje posadili na ramena in ga v znamenje neizmernega veselja nosili po dvorišču sem in tja. Tedaj je eden izmed navzočih, dijak klerik vzkliknil: 'Oh don Bosko, če bi mogli videti vse dele sveta in povsod take oratorije!' Don Bosko (zdi se mi, da ga vidim) je obrnil okoli sebe dostojanstven, mil in ljubezniv obraz in odgovoril: 'Kdo ve, ali ne bo prišel čas, ko bodo sinovi Oratorija raztreseni po vsem svetu!' In bil je prerok.«

28.

POGLAVJE

Pomanjkanje sredstev za izgradnjo cerkve – Okrožnica škofa iz Bielle – Velikodušna podpora kralja – Prva velika loterija

V PRETEKLIH MESECIH TEGA LETA don Bosko ni niti en dan počival. Z vsemi močmi se je trudil za dograditev cerkve. Že v avgustu je stavba dosegla nekaj metrov nad zemljo, toda tedaj se je zavedel, da so bila sredstva skoraj izčrpana. S pomočjo nekaterih zaslužnih oseb se mu je posrečilo zbrati 35 tisoč lir, toda te so skopnele kot sneg. Treba se je bilo obrniti na javno dobrodelnost. Škof iz Bielle, mons. Peter Losanna, se je ob dejstvu, da je ustanova oratorijev v veliko korist zlasti zidarskim vajencem iz njegove škofije, ki večino poletnega časa preživijo v Turinu, obrnil na svoje župnike in jih prosil za njihov dar. V ta namen je razposlal naslednjo okrožnico:

Spoštovani gospod!

Odličen in Bogu posvečen duhovnik don Bosko, ki ga preveva zares evangeljska ljubezen, je začel v Turinu zbirati fante, prepuščene samim sebi. Dobil jih je na cesti, na trgih in raznih zapuščenih krajih med Borgo Dora in Martinettom. Dal jim je zatočišče na primer-nem kraju, kjer so imeli priložnost za pošteno zabavo, koristen pouk in krščansko vzgojo. Bil je zelo prizadeven in je zbral toliko fantov, da dosedanji bogoslužni prostor ne more sprejeti več kot samo tretjino vseh, ki se zbirajo pri njem. Gnan od take ljubezni do vsega dobrega, se je odločil za težko nalogo gradnje nove cerkve, ki bi mogla zadostiti potrebam njegovega načrta. Zato se je obrnil na dobrodelno ljubezen katoliških vernikov, da bi lahko poravnal velike izdatke, ki jih taka gradnja prinaša s seboj. S posebnim zaupanjem in pričakovanjem se po meni obrača na našo pokrajino in škofijo, ker je od šeststo in več fantov njegovega Oratorija vsaj ena tretjina (več kot 200) iz naše pokrajine. Od teh jih je tudi nekaj sprejetih v njegov dom, kjer zastonj dobijo potrebno hrano in obleko in imajo priložnost, da se naučijo obrti. Torej gre tukaj poleg krščanske dobrodelnosti in ljubezni

tudi za pravičnost. Zato vas, spoštovani gospod župnik, prosim, da bi svoje župljane seznanili o nastali potrebi in obvestili vernike, da bi na kak prazničen dan obilneje darovali v ta namen in nabirko na kar najbolj varen način - v ovojnici - in z imenom kraja, od kod prihaja, poslali v škofijsko pisarno.

Medtem ko sinovi teme skušajo zgraditi tempelj, kjer bi učili zmoto in pogubo svojim bratom¹⁰, naj otroci luči pomagajo zgraditi cerkev, kjer bodo oznanjali resnico in oznani- lo odrešenja za svoje brate in sodržavljane.

Živo upam, da bomo s poslanimi darovi mogli dati častivrednemu Božjemu možu izdatno pomoč in obenem javno priznanje za velikodušno dobrodelnost naših škofov do tako hvalevrednega in v naših časih tako potrebnega dela.

Vaš vdani služabnik + JANEZ PETER, škof

Biella, 13. septembra 1851

Ta poziv in prošnja sta prinesla tisoč frankov. Nič kaj posebno velikega. Toda sedaj je tudi kralj izpolnil svojo obljubo.

Generalni apostolski ekonomat

Visoko spoštovanemu duhovniku Janezu Bosku!

Z odlokom Kraljevega državnega tajništva za Cerkevno pravosodje je bilo dne 30. septembra javljeno Glavnemu uradu N. V. ekonomata, da vam izplača vsoto 10.000 lir iz njegove blagajne, in sicer v različnih obrokih: 3.000 lir takoj, drugo pa v obrokih, kakor bo imela blagajna na voljo potrebna sredstva. Vsota je namenjena kot poseben prispevek za gradnjo cerkve te človekoljubne ustanove, ki ste jo vi ustanovili za ubogo delavsko mladino v Valdoccu, kakor tudi za izdatke za religiozno vzgojo teh fantov pa tudi za potrebe zapuščenih dečkov, ki se tam zbirajo.

To vam sporočam z namenom, da se predstavite ali osebno ali po pooblaščenih osebi, ki bo z uradno potrjenim pooblastilom, od vas podpisanim, dvignila določeno vam nakazilo.

Generalni kraljevi apostolski ekonom Ab. MORENO

Turin, 2. oktobra 1851.

Viktor Emanuel je nekaj dni pozneje naklonil don Bosku še drugo zelo koristno podporo.

Generalno predsedstvo Civilne hiše, Turin, 10. oktobra 1851

Gospodu teologu Bosku! V veliko čast mi je, da vam sporočim, da je N. V. v avdienci 5. tega meseca vzela v pretres vaše pismo, ki sem mu ga lastnoročno predložil, in določil 1.000 lir za gradnjo cerkve, ki naj bi stala ob vaši ustanovi.

¹⁰ Tukaj misli na protestante, ki so na Korzu Viktorja Emanuela začeli graditi bogoslužni objekt.

Želel sem vam čim prej sporočiti ta novi dokaz vladarjeve dobroteljnosti za nadaljnje ravnanje. Medtem ko vas prosim, da mi sporočite čas izplačila in določite osebo, ki naj bi ob določenem času prevzela imenovano vsoto, imam čast, da vam izrazim globoko spoštovanje vaš vdani služabnik S. M. PAMPARA.

Don Bosko se je zahvalil kralju za njegove darove. Skušal pa je čim bolj varčevati pri izdatkih, in ker je moral občinski upravi še plačati takso za gradbeno dovoljenje, je v pismu 22. oktobra prosil, da bi ga oprostili te dajatve.

Župan mu je odgovoril.

Turin, 23. oktobra 1851

Ker vas v smislu obstoječih predpisov ne morem oprostiti dajatev za izdajo dovoljenja, ki ga je treba predložiti pred začetkom gradnje, sem dal omenjeno vsoto vzeti iz fonda za dobroteljnost.

Zato prilagam omenjeno dovoljenje, ki naj ga ima pri sebi vodja gradnje, da ga bo mogel kot potrdilo pokazati pooblaščenim občinskim uslužbencem.

V upanju, da bo vaše religiozno prizadevanje doseglo zaželene cilje, se čutim počaščenega, da se smem imenovati vaše ugledne osebe vdanega

župana G. BELLONE

Toda denarja ni bilo nikdar zadosti, čeprav je 20. novembra 1851 za 1573 lir prodal Janezu Emanuelu 0,01,99 hektarja semeniškega zemljišča. Vse te vsote so bile samo kapljice vode na peščeno polje. Zato je bilo treba ubrati druga pota. Don Bosko se je lotil svoje prve predmetne loterije, to je številnih majhnih darov, ki si jih je obetal od velikodušnosti katoliških vernikov. Izpolnitev tega načrta je bila izredno težavna, vendar je računal na dober uspeh.

Don Bosko je neutrudno prosil za podporo vladne kroge, sicer ponižno pa vendar samozavestno, prepričan, da dela za javno blaginjo. Zato je trkal na vsa vrata, vstopal v vse urade, hodil na vsa ministrstva, se zatekal k pokrajinski in občinski upravi in se obračal na člane kraljeve družine. Vsi uradi državne uprave so prejeli njegove prošnje. Včasih jih je napisal tudi deset na teden. Po navadi so ga uslišali. Veliko nakazil je bilo za 10, 15, 20 lir. Don Bosko se je osebno predstavil blagajnikom in ti so ga vedno zelo vljudno sprejemali.

Za dosego svojih ciljev pa je moral prestati nemajhne napore, velika ponižanja in sitnosti. Moral je izrabljati poznanstva, prijateljstva, ljudi, ki so ga priporočali, kar je pomenilo nenehne obiske in pisanje pisem. Vsakokrat, ko se

je pojavil kak minister, župan, prefekt, vodja urada, je moral najti način, kako se mu približati in si pridobiti njegovo naklonjenost. To pa je spet pomenilo spraviti na noge znance, zaščitnike, spet in spet pisanje pisem in opravljanje obiskov. Ni mu bilo toliko pomembno, ali je bila pomoč velika ali majhna, kakor veliko bolj to, da je bil vsak dar potrdilo in priznanje njegovega dela in njegove ustanove. Predvideval je tudi nasprotovanje. Za take primere je imel pripravljen odgovor: »Prav vi ste mi do sedaj pomagali. Nikakor ne smete dopustiti, da bi bilo uničeno to, kar ste nekoč imeli za vredno vaše zaščite.«

Resnično je uspeval v svojih naporih. Dokaz za to je tudi loterija.

Začel je s tem, da je naredil seznam oseb, ki bi bile pripravljene sodelovati pri tej dobrodelni loteriji. Šestinštirideset uglednih oseb različnih položajev, med njimi obrtniki, gospodje in duhovniki, med katerimi je bil prvi teolog vitez Anglesio, ravnatelj Male hiše Božje previdnosti, so prevzeli pokroviteljstvo. Šestinosemdeset uglednih gospa iz meščanstva in plemstva, med njimi ne zadnja markiza Marija Fassati, rojena De-Maistre, dvorna dama nj. vel. kraljice Marije Adelajde, je z veseljem prevzelo vlogo organizatorik. Istočasno je don Bosko sestavil odbor, ki naj bi predsedoval loteriji. Člani so bili:

Arnaud di S. Salvatore, grof Cezar
Baricco T. Peter, podžupan, tajnik
Bellingeri Kajetan, odvetnik
Blanchier vitez Friderik, inženir
Bocca Friderik, podjetnik
Borel teolog Janez, rektor zavetišča
Bosko don Janez, ravnatelj Oratorija
Bossi Amadej, trgovec
Cappello vitez Gabrijel, imenovan Moncalvo, občinski svetnik
Cotta vitez Jožef, senator kraljestva, občinski svetnik, blagajnik
Cottin Hijacint, intendant, občinski svetnik
D'Agliano di Caravonica vitez Lovrenc
Dupre vitez Jožef, občinski svetovalec
Gagliardi Jožef, zlatar
Murialdo teolog Robert, dvorni kaplan
Ortalda teolog Justin, kanonik, ravnatelj ustanove za širjenje vere
Ritner Viktor, zlatar ocenjevalec
Rocca odvetnik Alojzij, občinski svetnik
Ropolo Peter, klepar, občinski svetnik
Scanagatti Mihael

Ko je končal vse te priprave, je poslal memorandum vladi v odobritev.

Turin, decembra 1851

Velespoštovani gospod upravnik!

V želji, da bi omogočili čim daljše delovanje Oratorija sv. Frančiška Saleškega, katerega opis je priložen tej prošnji, in z ugotovitvijo, da je prostor, namenjen za kapelo, postal pretesen zaradi vedno večjega števila fantov, ki se tam zbirajo z namenom, da ob prazničnih dneh izpolnjujejo svoje verske dolžnosti in prejmejo dobro umsko in moralno vzgojo, so sklenili postaviti večjo in dostojnejšo cerkev. Pogumno so se lotili dela in z zasebnimi darovi zgradili stavbo do strehe. Ker pa je treba postoriti še veliko in ker ne bi radi pustili delo na pol dokončano, so se namenili obrniti na javno dobrodelnost, da bi od dobrodelnih oseb zbrali čim več predmetov, ki bi jih potem izžrebali na javni loteriji.

V smislu zakona z dne 24. februarja 1820, ki je bil dopolnjen s kraljevimi predpisi z dne 10. januarja 1833 in pojasnjen z navodili Glavnega ravnateljstva kraljevih financ z dne 24. avgusta 1834, se podpisani obračajo na vas in prosijo za odobritev omenjene loterije.

Štejejo si v čast, da vam v smislu navedenih odredb lahko predložijo osnutek okrožnice, v kateri je nakazana kratka zgodovina te dobrodelne ustanove in navedeni načini, s pomočjo katerih bi zbrali darove. Priložen je tudi načrt loterije.

Ves izkupiček od loterije bo uporabljen za dokončanje nove kapele. Ostanek denarja bo shranjen pri senatorju Cotti, ki je prav tako podpisnik pričujoče prošnje in je prevzel vlogo blagajnika.

Podpisani so pripravljene dati vsako nadaljnje pojasnilo in se bodo v vsem držali predpisov omenjenih Navodil Ravnateljstva kraljevih financ.

Prepričani, da ste predstavljeno prošnjo ugodno rešili v korist sicer skromne pa istočasno tako koristne ustanove v podporo uboge preproste mladine, se vam v naprej zahvaljujejo podpisniki.

Sledijo podpisi.

Načrt za loterijo je bil izdelan takole:

1. Hvaležno sprejemamo kakršen koli predmet umetniške, obrtniške in industrijske izdelave, kot so prti, slike, knjige, preproge, platna in podobno.
2. Pri prevzemu predmeta bo izdano potrdilo, na katerem bo opisana kakovost daru in ime darovalca, razen če bi ta želel ostati neimenovan.
3. Število loterijskih srečk bo v sorazmerju z vrednostjo predmetov in v mejah od zakona določenih omejitev, to je četrtnina vrednosti, namenjene dobrodelnosti.
4. Srečke bodo natisnjene na uradnem papirju in na njih bo podpis dveh članov odbora. Srečka bo veljala 50 centov.
5. Vsi dobitki bodo javno razstavljeni meseca marca in bodo na voljo na ogled vsaj en mesec. V Uradnem glasilu kraljestva bo objavljen čas in kraj razstave. Prav tako bo v istem glasilu objavljen kraj in čas žrebanja.

6. Številke srečk bodo žrebali posamično. Če bi po pomoti potegnili dve številki, ne bo nobena prebrana, temveč obe vrnjeni v boben.
7. Izžrebali bodo toliko števil, kolikor je dobitkov. Prva številka bo zadela predmet s številko 1, druga številko 2 in tako naprej, kolikor je dobitkov.
8. V Uradnem glasilu kraljestva bodo objavljene izžrebane številke in tri dni pozneje se bo začela delitev dobitkov.
9. Dobitki, ki jih po treh mesecih nihče ne bo dvignil, bodo ostali v korist Oratorija.

Gospod generalni upravnik v Turinu je z odlokom 9. decembra 1851 izdal zaproseno dovoljenje in ga je občinska uprava sporočila don Bosku.

Gospodu don Bosku, ravnatelju prazničnega Oratorija sv. Frančiška Saleškega, zunaj vrat Susa, mestna četrt Valdocco.

MESTO TURIN

Turin, 17. decembra 1851

Posiljam vam prepis Upravniškega odloka, s katerim se dovoljuje predmetna loterija, za katero ste prosili v korist prazničnega Oratorija sv. Frančiška Saleškega.

Ker pa se mora po odloku vodstvo te loterije o vsem dogovoriti s turinskim županom, ki je določen za nadzor izpolnjevanja vseh predpisov, vas prosim, da pošljete na to občinsko upravo prepis vseh listin, ki ste jih poslali v Generalno upravo, in vsak drug dopis, ki se nanaša na ta predmet. S tem bo omogočen zgoraj omenjeni nadzor in bo vse potekalo v smislu pravnega ravnanja.

Izrabljam priložnost, da vas spoštljivo pozdravim.

Podžupan BARICCO

Don Bosko je pohitel, da je 20. decembra 1851 objavil poziv Komisije za dobrodelnost meščanov, kot jo je odobrila Splošna uprava.

Visoko spoštovani gospod!

Pred desetimi leti se je v območju tega mesta začela razvijati dobrodelna ustanova z naslovom Oratorij sv. Frančiška Saleškega. Njen namen je moralno in versko koristiti tistemu delu mladine, ki je zaradi nemarnosti staršev, zaradi slabih tovarišev in zaradi pomanjkanja sredstev v nevarnosti. Nekateri, ki jim je veliko do dobre vzgoje našega ljudstva, so videli vsak dan naraščati število brezdelnih in slabo vzgojenih fantov, ki so na javnih trgih in ulicah goljufali nepredvidne ljudi in tako množili število tistih, ki so v škodo in nevarnost družbe. Prav tako so z globoko žalostjo v srcu lahko videli, kako je veliko mladih, ki so med tednom delali v raznih obrtniških delavnicah, ob nedeljah zapravilo težko prigraran denar

v igrah in popivanju. V želji, da bi preprečili take nerednosti, ki imajo najhujše posledice, so se odločili, da bodo odprli kraj za nedeljska zborovanja, kjer bi mladi ljudje imeli na voljo vse potrebno za pošteno zabavo. Imeli bi tudi priložnost, da bi zadostili svojim verskim dolžnostim, poleg tega pa prejeli ustrezno izobrazbo, nasvet, usmeritev, da bi krščansko in pošteno naravnali svoje življenje. Zato so s pomočjo dobrodelnih ljudi ustanovili Oratorij sv. Frančiška Saleškega, kjer je poskrbljeno za vse, kar zahteva splošna korist. Poskrbljeno je bilo tudi za vse, kar se tiče bogoslužja, ter za moralno in versko vzgojo. Uporabili so različne vrste iger, ki morejo razvijati njihove telesne moči in jih istočasno zabavati. Na tak način jim je njihova navzočnost v Oratoriju prinesla veliko koristi.

Težko je povedati, s kakšnim veseljem so dečki sprejeli povabilo za prihod v Oratorij, čeprav je bilo o tem razglašeno samo s sporočilom, kot je v navadi v družinah, kar je dalo pogum, da so razširili prostore in sčasoma uvedli izboljšave, kot jih narekujejo goreča in modra ljubezen. Nato so začeli pouk najprej ob nedeljah in potem v zimskem času vsak večer nadaljevali pisanje, branje, računstvo, italijanski jezik. Prav posebej so se zavzeli, da so fante naučili uporabljati uradna merila, ki so jih rabili zlasti pri učenju raznih obrti.

Že več kot deset let se goreči duhovniki in laiki trudijo in namenjajo vse svoje moči, da bi v srcih dečkov vzbudili ljubezen do staršev, medsebojno bratsko razumevanje, spoštovanje oblasti, hvaležnost do dobrotnikov, delavnost, zlasti pa še spoznavanje verskih in nravnih resnic katoliške Cerkve. Želijo jim vliti sveti božji strah, odvrniti jih od slabe poti, naučiti jih pravočasnega izpolnjevanja Božjih zapovedi. Medtem ko si v gimnazijah in licejih mnogi prizadevajo, da bi otroke iz premožnih družin uspešno uvajali v znanost, jih vadili v umetnosti in jih usposabljali za moderno proizvodnjo, se pa v skromnem Oratoriju sv. Frančiška Saleškega trudijo za široko versko in ljudsko izobrazbo vseh tistih, ki kljub temu da so manj premožni, želijo biti koristni samim sebi, svojim družinam in domovini.

Ker pa je prostor zaradi povečanega števila dečkov postal pretesen, in prostor, ki je bil do sedaj namenjen kapeli, ne more sprejeti niti četrte dečkov, a bi bilo škoda opustiti tako dobro vpeljano ustanovo, so se organizatorji, polni zaupanja v velikodušnost someščanov, odločili, da bodo zgradili novo, večjo in ustrežnejšo stavbo in tako omogočili nadaljevanje tako koristne vzgojne ustanove. Brez obotavljanja so premagali vsako negotovost in pogumno začeli delo za novi Oratorij.

Darov, prispevkov in spodbud vseh vrst do sedaj ni manjkalo in delo je tako napredovalo, da smo stavbo v nekaj mesecih zgradili do strehe.

Da bi pa jo dokončali, nam običajna sredstva ne zadoščajo, zato je potrebna nekakšna javna dobrodelnost. Iz tega namena se podpisani organizatorji obračajo na vašo cenjeno osebo in vas prosijo za sodelovanje. Predlagajo vam tudi sredstvo, ki je bilo uspešno pri drugih zaslužnih ustanovah in ki gotovo ne bo ostalo brez dobrega uspeha tudi pri Oratoriju sv. Frančiška Saleškega. To je predmetna loterija, ki so si jo organizatorji zamislili z namenom, da bi plačali izdatke za dokončanje nove kapele. Prepričani so, da boste ob misli na odličnost namena tudi vi velikodušno sodelovali.

Vsak predmet, bodisi iz svile ali platna, kovine ali lesa, delo priznanega umetnika kakor preprostega ljubitelja ali dobrohotne plemenite gospe, bo sprejet z veliko hvaležnostjo, kajti na področju dobrodelnosti je vsak dar velika stvar in ker tudi skromni darovi, zbrani v velikih količinah, lahko ustvarijo tudi velika dela.

Podpisniki zaupajo v dobroto vaše cenjene osebe, prepričani, da bo misel na vzgojo zapuščene mladine tudi vas naklonila za kak dar. Naj vam dobrodelno ustanovo priporoči dejstvo, da so odlični ljudje vseh stanov in vseh razredov velikodušno podprli Oratorij sv. Frančiška Saleškega in ga še podpirajo. Naj vam pri tem omenim oceno prvega državnega zakonodajnega telesa, ki se je z ustanovo dobrohotno ukvarjala in imenovala poseben odbor, ki bi zbral vse potrebne podatke, in ko je spoznalo neizmerno korist, je ustanovo priporočilo vladi in kralju. Naj vse to potrdi tudi velikodušna dveletna podpora turinske občine iste ustanove. Celo kralj in kraljica sta velikodušno priskočila na pomoč, da ne govorimo o posebni naklonjenosti velečastitih prelatov in odličnih osebnosti, ki so ustanovo priporočili javni dobrodelnosti.

Podpisniki se vaši ugledni osebi že vnaprej zahvaljujejo za velikodušno sodelovanje v korist in dober uspeh načrtovane loterije. V ta namen prosijo od Boga nebeški blagoslov na vašo osebo.

Vaše ugledne osebe vdani služabniki

ORGANIZATORJI IN ORGANIZATORKE.

Pod črto te prošnje so bila natisnjena imena gospodov organizatorjev in gospa organizatork s pripisom:

Predmete bodo sprejemali gospodje organizatorji in gospe organizatorke, in komur ustreza, še gospodje:

Galanterist Jožef Gagliardi pred baziliko; Karel Chiotti, trgovec s keramičnimi izdelki in porcelanom, v Dora Grossi pred cerkvijo svetih mučencev; trgovina Pianca in Serra, cesta Madona svetih Angelov, hišna številka 6.; Hiacint Marietti, tiskar in založnik, pod stebriščem univerze.

Tako je don Bosko z razpošiljanjem na tisoče prošenj za podporo posvetil božične praznike.

29.

POGLAVJE

Prva obednica za gojence – Sprememba v razdeljevanju hrane – Razne vrste fantov – Prvi pravilnik za notranje: spalnice – Dvoje pisem za sprejem fantov – Očetovsko prenašanje – Cagliariro začne študirati glasbo – Materinska nežnost – Marjeta in bolniki

OD ZAČETKA 1851 SE OSKRBOVANCİ NISO VEČ PORAZGUBLJALI po dvorišču in drugih prostorih v hiši, da bi za kosilo in večerjo pojedli svojo mineštro in panjoto, temveč so sedali za mizo, ki je bila postavljena v lopi. Ker so bili nekateri že odrasli, so dobivali za zajtrk še eno panjoto. Marca 1852 so šli za korak naprej. Don Bosko ni več dajal fantom po 25 centov na dan, kajti nekateri, ki niso znali ravnati z denarjem, so jih zapravili za sladkarije in so potem ostali brez kruha. Sklede so nadomestili s skodelami iz bakra in kruh so dobivali iz hišne shrambe. Ob nedeljah in četrtek so pri kosilu dodali še kaj mesenega. Pozneje so imeli mesno jed ali sadje vsak dan opoldne ter ob praznikih kozarec vina.

Don Bosko se je trudil, kolikor je le mogel, da je dajal svojim fantom potrebno hrano. Ta sicer ni bila najboljše vrste, toda bila je vedno in poleg tega še zdrava in obilna. Mineštre in kruha je bilo vedno na voljo za vse, tako da so se lahko najedli do sitega. Pazili so pa, da kruha niso nosili iz obednice, zato so za malico dobili samo polovico panjote. Don Bosko je želel, da bi bil kruh prvovrsten. Ko mu je vitez Cotta priporočil, da bi dajal fantom grisine, je poskušal z njimi en teden. Ko pa je videl, da jim ta kruh, čeprav najboljše vrste, ni bil všeč, kajti kruh je bil suh in ga je bilo treba jesti počasi, je to opustil. Ob slavjih in praznikih je don Bosko dajal še kak priboljšek: namaz pri zajtrku, skromno predjed in kozarec vina - bicchierato za kosilo. Tudi z obleko so bili najrevnejši dobro preskrbljeni.

Večini fantov se je v Oratoriju verjetno godilo bolje, kot bi se jim doma v družinah, čeprav niso nič plačevali. Navadno je don Bosko dajal prednost najbolj zapuščenim sirotam, ki so bili v nevarnosti, da bi kradli ali se pokvarili zaradi pohujšanja v družini ali bi bili žrtve kakega slabega tovariša. Ves presunjen in s solzami v očeh je večkrat govoril: »Za te fante sem pripravljen na kakršno koli žrtev; pripravljen bi bil dati tudi svojo kri, samo da bi jih rešil.« Enako ravnanje je priporočal svojim sodelavcem.

Od tistih pa, ki so imeli še starše, je zahteval skromen prispevek, zlasti če so imeli kaj imetja ali dobrotnike. Imel je navado reči, da ni pravično, da bi živeli od javne dobrodelnosti. Ta naj bi bila na voljo samo tistim, ki so zares v stiski. Vendar pa je njihovo vzdrževanje vedno stalo več, kot so mogli plačevati. Pri tem je don Bosko uporabljal sredstva, ki mu jih je pošiljala Božja previdnost.

Kar jim je on nudil, je bilo torej več, kot bi mogli zahtevati. On sam je večkrat karal nekatere moderne zavode, v katerih so gojenci obravnavani nesorazmerno z njihovim položajem in se zato potem, ko zapustijo zavod, težko navadijo na določeno pomanjkanje, kar je v njihovo materialno in moralno škodo.

V teh prvih časih so prišli v zavod tudi dečki iz premožnih družin, ki so prosile don Boska, da bi sprejel v vzgojo njihove otroke. Bile so pripravljene plačati tudi visoke mesečnine. Ti dečki so dobili posebno oskrbo. Don Bosko jih je pridružil mizi svojih klerikov z namenom, da bi dobili dober zgled. Vendar tak način ravnanja z gojenci je trajal le tako dolgo, dokler ni 1860 in 1863 odprl zavod za take gojence.

Toda med dijaki in rokodelci, med tistimi, ki so plačevali redno mesečnino, in tistimi, ki so le delno prispevali za svoje vzdrževanje, med kleriki in gojenci je vladalo pristno prijateljstvo in najpopolnejša enakost. Don Bosko je povezoval vsa srca. Dober kot najboljše matere, pravičen in brez pristranskosti za kogar koli, človek, ki je znal ceniti in priznavati zasluge drugih, prijazen do ljudi, ki so služili, skrben do bolnikov, pomočnik potrebnim, pomirjevalec majhnih nesoglasij z besedami »kdor je bolj pameten, naj to pamet uporablja preudarno«, je trpel, če fantje tudi za kratek čas niso bili pri njem. Na vse načine se je trudil, da jih je imel pri sebi tudi med počitnicami; tudi zastonj, ker se je bal, da bi šli od njega leteč s perutmi in se vračali oboroženi z rogovi.

Vendar pa izredna mirnost, ki so jo dečki, navadno zdravi in krepki, kazali zaradi njegovih pozornosti, ni bila brez neprimernosti: mineštra pač zato, ker so jo kuhali v velikih količinah, ni bila vsem všeč, prostori so bili tesni in revni, število gojencev daleč preveliko, da bi se mogli vsi dobro počutiti, in nemalo drugih pomanjkljivosti, ki niso bile odvisne od don Boskove volje in prizadevnosti. Vendar pa je ljubezen, ki so jo fantje, tudi tisti, ki so plačevali mesečnino, imeli do Oratori-

ja, nekaj nedopovedljivega in neverjetnega. Še danes pripovedujejo bivši gojenci, med njimi kanonik Ballesio: »Mineštra in prikuha nista bili času primerni. Če sedaj premišljujemo, kako smo jedli in kako smo spali, se čudimo, kako smo mogli vse to prenesti, ne da bi se zato, ker smo resno trpeli, zaradi tega pritoževali. Toda bili smo zadovoljni, kajti živeli smo od ljubezni. Dihali smo v svetu izbranih idej, ki nam je polnil dušo, in nismo mislili na drugo.«

Don Bosko je tega leta začel postavljati nekaj disciplinskih predpisov, kajti na začetku Oratorija ni bilo pisanih pravilnikov. Ker v zavetišču ni bilo ne razredov ne delavnic, so fante poimenovali po spalnicah. V vsaki spalnici je bil asistent klerik ali fant. Na steni je visela tablica z navodili, po katerih naj bi živeli v hiši. Njihova vsebina je bila približno taka:

1. Vsak fant se mora pokoravati asistentu ali njegovemu namestniku, ki je dolžan poročati o vsem, kar se dela in govori v spalnici.
2. V spalnico se brez dovoljenja ne sme voditi tujih oseb, tudi ne sorodnikov. Tudi dečki ne smejo brez predstojnikovega dovoljenja hoditi iz ene spalnice v druge.
3. Vsak naj se trudi, da bo dajal dober zgled tovarišem, zlasti pri pogostem prejemanju zakramentov in dvotedenski spovedi.
4. Vsak naj skrbi za osebno čistočo in čistočo spalnice.
5. Po opravljenih večernih molitvah naj se vsak takoj odpravi v spalnico in naj se ne zadržuje na dvorišču. Vsi morajo strogo molčati, da ne bodo motili tistih, ki počivajo.
6. Zjutraj bo ob znamenju za vstajanje vsakdo takoj vstal, se v največji skromnosti oblekel in strogo molčal.
7. Strogo je prepovedano karkoli prodajati in kupovati in imeti pri sebi denar. Kdor ima denar, naj ga izroči prefektu, ki si bo znesek strogo zapisal in ga dal po potrebi.
8. Prav tako je prepovedano pisariti po zidovih, zabijati žeblje in razbijati predmete s kakršnim koli izgovorom.
9. Nadvse se vsem priporoča bratska ljubezen, zato naj vsak potrpežljivo prenaša napake svojih tovarišev in naj jih nikdar ne prezira ali žali.
10. Odločno je prepovedano vsako nespodobno dejanje in vsakršna oblika slabih pogovorov.

11. Kdor bo izpolnjeval ta pravila, ga bo blagoslovil Gospod. Vsi naj se zavedajo, da če bodo začeli lepo krščansko živeti v mladosti, bodo lepo živeli vse do smrti in Bog jih bo ohranil do pozne starosti.

N. B. Ta pravilnik naj se prebere vsako prvo nedeljo v mesecu vsem, ki spijo v tej spalnici.

duh. JANEZ BOSKO

Ta pravilnik, v katerem so sprva gojence klicali za sinove hiše, so polagoma spreminjali in mu dali sedanjo tukaj predstavljeno obliko:

Fantje so bili v tistih časih deležni velike svobode in so se čutili kakor v družini. Vendar pa je don Bosko glede na nereda ali posebne potrebe postopoma omejeval svobodo in postavil ustrezna pravila. In fantje, ki so uvidevali potrebo po takih odločitvah, so se radi prilagajali, vendar so karali tiste, zaradi katerih so nastale take omejitve. Tako se je postopoma, korak za korakom, izoblikoval pravilnik, ki sedaj vlada v salezijanskih hišah.

Vsaka spalnica je imela svojega svetega zaščitnika, čigar ime je bilo napisano nad vhodom, in vsako leto so fantje iz spalnice obhajali njegov praznik tako, da so prejeli svete zakramente in z dovoljenjem predstojnikov okrasili njegovo podobo, prižgali lučke in prinašali cvetje, pred njo prepevali svete pesmi in opravljali molitve. V ta namen so si izbrali najprimernejši čas čez dan ali zvečer, da so čim manj motili splošni urnik, in povabili na slavlje tudi predstojnike. Izbrali so si pokrovitelja praznovanja in eden izmed fantov ali klerik je imel slavnostni govor. Včasih so dajali poljubovati tudi svetnikovo relikvijo. To je bilo sredstvo, ki je skupaj z drugimi krepilo gorečnost in pobožnost. Spalnica je bila kakor svetišče. Don Bosko je odločil, naj ima vsaka spalnica in vsaka učilnica posodico z blagoslovljeno vodo, in priporočil, da bi jo rabili. Imeli so tudi oltarček z Marijinim kipom in križem. Vsak večer v maju, preden so šli spat, so zmolili kratko molitev pred Marijino podobo, ki je bila ozaljšana z lučkami in dragocenimi prti. Zaradi mnogih žebljev, ki so jih zabijali v zid, so to navado delno omejili, vendar so jo dolgo ohranjali. Včasih so praznik zaščitnika spalnice obhajali z akademijo, na katero so povabili tudi don Boska. Ohranilo se je več sonetov, ki so jih študentje v spalnici sv. Avguština več let zaporedoma deklamirali v čast hiponskega škofa, in so posvečeni tudi don Bosku, don Viktorju Alasonattiju in nekemu pokrovitelju praznika Janezu Berrutu.

Kar se tiče vsakodnevnega življenja v Oratoriju, je don Bosko uvidel potrebo, da bi moral biti čim več navzoč kot nosilec njegove avtoritete. Zato je v odsotnosti iz Turina povabil za kak dan, kakor je to storil tudi leta 1852, don Grassina, da je bival v Oratoriju.

Vse te uredbe je don Bosko postavil iz velike ljubezni in previdnosti do svojih fantov. Ista ljubezen pa se kaže tudi v pismih, ki jih je pisal tistim, ki so priporočali fante.

Častiti gospod Frančišek Puecher iz družbe Božje ljubezni iz Strese mu je pisno želel veliko uspeha pri loteriji, pozdravljal pa ga je tudi teolog Gastaldi. Priporočil mu je tudi nekega dečka, za katerega je bil v imenu opata Rosminija pripravljen plačati določeno mesečnino. Don Bosko je na pismo odgovoril 16. februarja 1852. »Kakor hitro sem prejel vaše cenjeno pismo, sem takoj dal pripeljati dečka C... Ob pogledu nanj sem bil zgrožen. Imel sem vtis, da trpi lakoto. Ne samo telesno, temveč tudi duševno. Zdi se pa, da je dobrega značaja in sem mu naročil, naj pride k meni prihodnji teden. Nekaj dni ga bom opazoval, ne da bi mu kaj povedal. Zdi se mi pametno, da ga pošljem v šolo, da bomo bolje razpoznali, ali ga Gospod kliče v študij ali v kako obrt. Kakor koli že, tega fanta bom pridržal v zavetišču, ker se mi zdi, da prav to krvavo potrebuje.« Istočasno pa je večkrat pisal velečastitemu don Gilardiju: »Deček C... se odlikuje po lepem vedenju in pobožnosti. Kaže nagnjenje k cerkvenemu poklicu in je med prvimi v tretjem razredu latinske slovnice. Vzbuja upanje za prihodnost. Vendar je star komaj štirinajst let. Treba bo poskrbeti, da bo študiral naprej.«

Neko drugo pismo je poslal grofu Ksaveriju Provani di Collegno.

Spoštovani gospod!

Zdi se mi zelo pomembno, da se ukvarjam z dečkom, ki ste mi ga priporočili. Obljubljam vam, da bom storil vse potrebno.

Vendar sem sedaj v zelo težkem položaju, ker nimam niti potrebnih sredstev niti prostora. Prosim vas, da mi pustite pet ali šest dni časa, da najdem način, kako bi ga zaposlil in ga potem nastanil tukaj ali pri kaki drugi zanesljivi osebi.

Zahvaljujem se vam za dobro mnenje, ki ga imate o meni, priporočite me v molitvi Gospodu in sprejmite izraze moje vdanosti.

Vdani služabnik duh. JANEZ BOSKO

Turin, 21. februarja 1852

Medtem so latinske šole lepo napredovale in prinašale dobre sadove. Tudi mladi Cagliero je kazal izredno nadarjenost in izredno veselo naravo. Vedno je bil prvi pri igri in vsakem dogajanju, vodilen telovadec in zelo podjeten.

Na začetku se je zdelo, da ne bo mogoče ukrotiti njegove divje narave. Zlasti, ko so hodili v šolo, ga ni bilo mogoče pripraviti do tega, da bi šel z drugimi. Klerik Rua, ki je bil odgovoren za nadzor, ga ni mogel pripraviti k redu. Kakor hitro je bil zunaj Oratorija, je bil že na Milanskem trgu, kjer so se zbirali glumači, si ogledal rokohitrskosti, in še preden so prišli drugi, se je postavil pred vrata profesorja Bonzanina in ljubeznivo pozdravil svoje tovariše.

Rua mu je večkrat rekel: »Zakaj ne greš z drugimi?«

»Ta pa je dobra, tako mi bolj ugaja. Je kaj slabega, če grem namesto po eni po drugi ulici?«

»In pokorščina?«

»Pokorščina? Ali ne prihajam točno v šolo? Ali nisem vedno pred drugimi? Delam naloge, znam vedno, ko sem vprašan, zakaj si potem belimo glavo s takimi malenkostmi?«

In je še naprej hodil sem iz velike želje, da bi videl glumače. Nekateri so začeli don Bosku dopovedovati, da bi bilo bolje tega samovoljnega dečka poslati domov. Toda don Bosko, ki je bil prepričan o Caglierovi odkritosrčnosti in poštenosti, tega ni hotel slišati. Toda ko ga je don Bosko nekajkrat opozoril, je postal bolj reden in ni trajalo dolgo, ko je bil vsem v najlepši zgled.

Imel je celo vrsto izrednih sposobnosti in don Bosko, ki je v njem odkril izredno glasbeno nadarjenost, ga je uvedel v prve glasbene skrivnosti in ga potem izročil kleriku Bellii, da bi ga vodil naprej. Želel je iz njega narediti glasbenika, ki bi pisal glasbo za ljudstvo. Metoda, s katero ga je usmerjal, je v kratkem rodila odlične sadove. Nekega dne ni bilo organista, ki je ob praznikih igral v cerkvi. Kdo bo spremljal petje? Kak praznik je to, če ni petja niti glasbe? Cagliero se je zavedel stiske in nikakor ni hotel, da bi Oratorij trpel škodo. Z voljo in odločnostjo, neverjetno za njegovo starost, je toliko vadil in si toliko prizadeval, da je prihodnjo nedeljo sedel za harmonij in z gotovo roko igral pesmi, ki so jih imeli navado prepevati ob nedeljah. Po tem njegovem nastopu je njegova strast do glasbe še bolj zagorela in je ure in ure vadil klavir. Pogosto je igral neukemu ušesu tako neznane in neprijetne skladbe, in to s takim navdušenjem, da je nekega dne mati Marjeta, ki je mladega glasbenika ljubila z vso materinsko ljubeznijo, izgubila potrpežljivost in mu zapretila, da mu bo razbila njegovo glasbilo.

Mati Marjeta je vsa dobra, ljubezniva in potrpežljiva v vseh življenjskih okoliščinah nadvse ljubila te uboge fante. Včasih se je pripetilo, da je moral kateri izmed njih na ukaz gospodarja delati pozno v noč. Ko je ugotovila, da niso prišli k večerji in so ji povedali, da mora fant zaradi nujnih naročil delati tudi zunaj določenega časa, je govorila: »Ubogi sinovi, treba jim je pripraviti toplo

mineštro.« In ni mogla iti spat, temveč je vsa otrpla od mraza čakala do enajstih in včasih tudi do dvanajstih. Ko so prišli, jih je razveselila s kakim ostankom prikuhe, ki jo je prihranila prav zanje.

Kako nedeljo, potem ko so končali pobožnost v cerkvi, je kateri izmed teh dečkov prišel k njej v kuhinjo. »Kaj bi rad, mali?«

»Mama, prosim vas, dajte mi panjoto.«

»Toda ali je nisi že za malico pojedel?«

»Sem, toda še vedno sem lačen.«

»Ubožec, na, tu imaš,« in mu jo je dala. »Toda nikomur ne povej, sicer bodo prišli prosit še drugi in potem je na dvorišču polno koščkov kruha.«

»Mama, bodite prepričani, nikomur ne bom povedal.«

Ves vesel je deček stekel na dvorišče s svojo panjoto v roki. Ko so ga tovariši videli, so ga vprašali: »Kdo ti je dal kruh?«

Deček je s polnimi usti odgovoril: »Mati Marjeta.«

Sedaj se je trop usul v kuhinjo in dobra Marjeta ni znala reči ne.

Naslednje nedelje je isti deček znova prišel prosit kruha: »Toda ti si preteklo nedeljo vsem pripovedoval, da sem ti dala kruh, in me spravil v zadrego. Zato danes ne dobiš nič,« je dejala Marjeta.

»Toda ali naj bi se zlagal? Vprašali so me in jaz sem jim moral povedati resnico.«

»Imaš prav. Lagati se ne smemo.« In brez nadaljnega mu je dala, kar je prosil.

Kakor je mogoče razbrati iz teh in takih dogodkov, so imeli dečki izreden vpliv na njeno srce.

Ko so v Oratoriju uvedli latinsko šolo, so nekateri, potem ko so dobili svoj delež kruha za malico, šli k Marjeti in ji rekli: »Nič drugega?«

»Ti ni zadosti?« je rekla Marjeta.

Fant je začel jesti svoj kruh, potem pa je rekel: »Mama, ne moremo požirati.«

»Zakaj?«

»Ker je tako suh. Če bi imel kos sira ali rezino salame, bi bil boljši.«

»Presneti požrešnež, zahvali Boga, da imaš bel kruh.«

»Oh, mamica,« je navihanec vzdihnil in jo milo pogledal. »Oh, mamica!«

In Marjeta je končala tako, da mu je dala, za kar je prosil.

Navedli smo ta skromna dogodka, ki se bosta mogoče komu zdela zelo povprečna, vendar moramo pomisliti, da nam je veliko ljubša ena kapljica ljubezni kakor celo morje slave, veličine, čudovitih stvari in ker sta to doživela dva naša tovariša, ki sta bila pozneje odlikovana z najvišjimi dostojanstvi.

Iz tega lahko tudi sklepamo, kaj je mati Marjeta storila za dečke, ki so bili žalostni ali bolni. Za prve je znala uporabiti nič koliko načinov, da je zopet prik-

lica nasmeh na njihov obraz, za druge pa je storila vse, kar more storiti skrbna mati za svoje otroke, da jih je ozdravila. Glavobol, zobobol ali kaj podobnega, kar je koga mučilo, je tudi njej povzročalo bolečine. Kakor hitro se je kak deček počutil slabo, že je bil pri materi Marjeti in ona se je noč in dan trudila, da ga je zopet pozdravila. Če je slišala kak vzdih ali jok, se ni dala pomiriti, dokler ni zvedela za vzrok. Če je moral kdo zaradi bolezni v posteljo, je bila ves čas pri njem. Skuhala mu je čaj, šla delat v njegovo bližino in bedela nad njim, medtem ko so šli drugi spat. Naj za vse drugo priča naslednji dogodek: Neki fant je zbolel za nalezljivo boleznijo. Morali so ga osamiti. Mati Marjeta se mu je ponudila za bolničarko. Ko so potem odločili, da mora v bolnišnico, in je videla, kako ga nesejo po stopnicah, je šla vsa tiha do praga. In ko so uslužbenci dvignili nosila v voz in se odpeljali, je bridko zajokala.

Marjeta je bila angel varuh Oratorija.

30.

POGLAVJE

Odpadi – Pridiga o Marijinem devištvu – Don Boskova gorečnost in dobrota za žrtve krivovercev – Pogovori s pripadniki valdežanov in njihovimi duhovniki – Zviti govor: orel in lisica – Jubilej v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega – Stavbe valdežanov okoli njihovega svetišča

VALDEŽANI SO Z BESEDO IN TISKOM širili svoje zmote med ljudstvom in so vsakemu, ki se je vpisal v njihovo sekto, plačali 80 lir. Nekaj fantov iz prazničnega Oratorija, zaradi katerih je don Bosko imel ogromno sitnosti in so v določenih primerih nastopali celo proti njemu, se je dalo pregovoriti k odpadu in so sprejeli tisti nečastni denar. Posledica tega dejanja je bila, da so hoteli svoj srd znesti nad nekdanjimi tovariši, ki so jih od tega trenutka imeli za odpadnike. Nekega večera okrog devetih se je Tomatis vračal v Oratorij. Šel je mimo Marije Tolažnice, kar je opazil, da mu dva človeka sledita. V strahu je pospešil korak, onadva tudi. Začel je teči in ves zasopel je stopil na dvorišče in zaprl vrata, kajti če bi se zamudil samo za trenutek, bi ga dohitela. Stopil je k don Bosku in mu povedal, kaj se je zgodilo. Ta je takoj ukrenil vse potrebno, da bi skupnosti zagotovil mir in varnost.

»Don Bosko,« tako piše Jožef Brosio, »je veliko trpel zaradi teh odpadov in izdaj. Neke nedelje je v Valdoccu pridigal o zmotah protestantov in v gorečih besedah pomiloval tiste fante, ki so se dali prevarati voditeljem brezbožnosti. Opisoval in razkrinkaval je prekanjene namene, s katerimi so hoteli spraviti mladino na pot pogubljenja. Kakor je imel včasih navado, se je sredi pridige ustavil in začel pogovor z enim izmed fantov. Postavljal mu je taka vprašanja, da bi ga lahko vsi dobro razumeli. Na tak način je razložil verske resnice, ki so jih zanikali protestanti. Zlasti še Marijino devištvo. Don Bosko se je pri tem tako razvnel, da mu je obraz sijal kakor plamen v svetilki. Temu sem bil priča.« O pravem času bomo povedali, kako smo bili tudi mi priče podobnega dogodka.

Don Bosko se je z vso močjo posvetil spreobračanju krivovercev. Zaradi njegovega vztrajnega večletnega prizadevanja je imel zadoščenje, da je sprejel odpoved krivi veri tistih, ki so se rodili kot krivoverci, kakor tudi tistih, ki so odpadli od prave vere in postali krivoverci. Nihče si ne more predstavljati veselja, ki ga je občutil, ko se je kdo vrnil v pravo vero.

Pogosto so ga obiskovali ljudje, ki so jih prevarali valdežani. Odpadli so od prave katoliške vere in on jih je z vso ljubeznijo sprejemal, jim razlagal katoliške verske resnice in jim jasno pokazal kako so se dali prevarati; nakazoval jim je napačen korak, ki so ga storili. Pri vsem pa jih je spodbujal, da ne bi obupali nad Božjo dobroto. Istočasno pa jim je pomagal, kolikor je mogel. Nekaj jih je bilo zelo revnih in jim je, potem ko jih je poučil, pomagal v stiski. Druge je sprejel v Oratorij z namenom, da bi jih odtegnil nevarnosti, da bi ponovno padli v zmoto, in da bi jih lahko bolje katehiziral. Nekatero revne protestantske dečke je oskrbel, poučeval in jih spreobrnil. Cele družine je pripeljal v Jezusov hlev in jim pomagal, da so mogli samostojno živeti od dela svojih rok. O vsem tem nam pričuje don Rua.

Nekateri valdežanski novokrščenci so prihajali v Oratorij bolj zato, da bi se prerekali, ne pa da bi se spreobrnil. In don Bosko je privolil v to. »Jaz sam,« nam je zagotavljal kanonik Anfossi, »sem bil pogosto priča tem pogovorom in sem se čudil prefinjenosti dokazov, ki jih je uporabljal don Bosko. Prepričal sem se, da ni samo temeljito preštudiral, kako je mogoče najbolj uspešno zavračati protestantske zmote, temveč je imel pri tem še posebno nadnaravno razsvetljenje, kar je še posebej poudarilo izredno ljubezen in dobroto, s katero se je ukvarjal s temi zaslepljenci. Ti pa niso bili vedno vljudni do njega, medtem ko je on znal biti z njimi nadvse dobrohoten in ljubezniv. Prav to pa je najbolj potrebna krepost za ravnanje s krivoverci. »Kakor hitro se namreč ti zavejo, da jih hoče kdo ugnati, se z vso silo uprejo, ne zato da bi spoznali resnico, temveč da bi jo zavračali. Živahni ugovori zapirajo vrata njihovih src, medtem ko bi jih ljubeznivost odprla. Zato je sv. Frančišek Saleški, sicer zelo izurjen v kontroverzi, premagoval krivoverce bolj z ljubeznivostjo kot s svojim znanjem. Ostrina dokazov brez ljubeznivosti nikoli nikogar ne spreobrne.

In nemalo teh zgoraj omenjenih zagnancev je don Bosko s svojo ljubeznivostjo pripeljal nazaj na Petrovo barko.

Tako imenovani »valdežanski pastirji« so se kmalu zavedeli, s kako učinkovito gorečnostjo se je don Bosko trudil, da bi vernike, ki so zašli, zopet spravil v katoliško Cerkev. Zato so nekateri prišli k njemu z namenom, da bi ga zavrnil in potem zmagoslavno pisali o svojem uspehu. Vendar jim to nikdar ni uspelo, ne zaradi njegovih močnih razlogov, temveč zato, ker jih je znal prikleniti na en predmet, o

katerem se je razpravljalo, in ni dal, da bi preskakovali s predmeta na predmet in zamotavati stvari, kakor so bili naučeni. Dostikrat pa se je očitno pokazalo njihovo neznanje, zlasti še nesposobnost za sklepanje, ki bi omogočalo, da bi prišli do veljavnih sklepov. Don Bosko je včasih opustil neposredno in pozitivno sklepanje in je začel spraševati zlasti s področja cerkvene zgodovine, cerkvenih zborov, cerkvenih očetov, pri čemer so njihovi odgovori obtičali v takih anahronizmih, da je bilo že naravnost smešno. Poleg tega je bil zelo spreten pri pridobivanju tudi od precej izobraženega nasprotnika potrditev, za katere niso vedeli, kakšne posledice bi mogle imeti; in prav na osnovi njihovih potrditev jih je spravil v protislovja, iz katerih se niso mogli izmotati. Tako da so ti gospodje odhajali z odsekanimi rogovi.

Tudi to leto je širil novo izdajo delca Opomini katoličanom, ki je v tisočih izvodih storilo veliko dobrega po Piemontu in zlasti še v Turinu. Toda medtem ko se je don Bosko tako učinkovito bojeval proti krivi veri zunaj zidov Valdocca, je divja zver sejala ljuljko v samem Oratoriju.

Neki reformiran manjši brat iz samostana sv. Tomaža v Turinu, oče Vital Ferrero, brat nekaterih dečkov, ki so prihajali v Oratorij, se je močno spoprijateljil z don Boskom. Znal je tako spretno zakriti hudobijo svojega srca, da ga je don Bosko imel za zaupno osebo in ga je večkrat povabil k sebi na kosilo. Leta 1852 ga je naprosil, da bi imel slavnostni govor na praznik sv. Frančiška Saleškega. Frater je stopil na prižnico in začel govoriti v piemontskem narečju, ki ga je precej dobro obvladal. Znal je vse tako živahno opisati, da so poslušalci videli ljudi, kraje in dogodke živo pred očmi. Opisal je sv. Frančiška, kako se je peš, zbit od težkega potovanja, s težavo vzpenjal na goro, da bi iskal duše, kako si je sam krpal obleko, in je naredil primerjavo z drugimi, ki se vozijo v kočijah in pošiljajo svojo raztrgano obleko h krojaču. S temi drugimi je namigoval na škofo.

Potem je uporabil prisposodbo orla in lisice. Orel je čepel na drevesu, lisica pa se je polna strašnih kužnih ran plazila po zemlji, skušala za grmovjem skriti svoje rane, se prikrasti med živali in jih okužiti. Orel pa je pozorno opazoval njeno ravnanje in potem začel klicati vsem živalim: »Čuvajte se lisice!« Na to je prekanjeni govornik končal z besedami: »Sinovi, veste, kdo je ta orel? Luter. In veste, kdo je ta lisica? Katoliška Cerkev.«

Ob tem zaključku je don Bosko, ki je do tega trenutka z neizmerno bolečino poslušal vsako pridigarjevo besedo, stopil proti prižnici, medtem ko je frater stopal dol; prijel ga je za rokav in z močnim, drhtečim glasom zaklical, tako da so ga lahko slišali vsi dečki: »Niste vredni, da nosite to obleko!«

Ta nesrečnež je nekaj pozneje z dovoljenjem predstojnikov in pod pretvezo, da mora pomagati svojemu ostarelemu očetu, zapustil samostan. Ko je pri-

šel domov oblečen kot škofijski duhovnik, je vrgel na cesto svojega očeta, odvrigel duhovniško obleko in se v javni izpovedi predal protestantski krivi veri pod vodstvom valdežanskega pastorja Amadeja Berta. Ko so ga poslali v London, da bi spreobračal h krivi veri tam bivajoče Italijane, ga je neki rojak zabodel z nožem, tako da je še istega leta umrl.

Nesrečnež je prišel pridigat v Oratorij po navodilu protestantov, vendar se ni znal zadržati; takoj je odvrigel ovčjo kožo in se pokazal volka. Tisti, ki so ga pred približno štiridesetimi leti slišali govoriti, so znali natančno, besedo za besedo ponoviti brezbožno primero. Tako zelo je tista pripoved presunila njihove duše.

Don Bosko je z veliko žalostjo v srcu pripovedoval dečkom o odpadu tega nesrečneža in ga priporočil v molitev.

Kriva vera je s tem neuspehim udarcem povzročila velik odpor pri vseh prebivalcih Oratorija. Don Bosko pa je izkoristil še drug vesel dogodek, da bi jih utrdiril v dobrem. Leta 1851 je papež razglasil jubilej. Zunaj Rima ga je bilo mogoče prejeti naslednje leto. Teolog Janez Borel je v don Boskovem imenu zaprosil škofijsko pisarno, da bi dečki vseh treh oratorijev v družbi duhovnikov, ki so jih vodili, mogli prejeti odpustke v svojih cerkvah. Če bi ustregli tej prošnji, bi imeli fantje od tega večjo korist. Generalni vikar kanonik Filip Ravina je 2. februarja 1852 z veseljem podelil zaželeno uslugo. Predpisane obiske so tokrat kakor tudi pozneje po navadi opravili tako, da so stopali in odhajali v procesiji v kapelo in jo zopet zapuščali. Dečki so z velikim navdušenjem, spodbujeni z don Boskovimi nagovori, skušali prejeti svete odpustke. Da notranji gojenci in določeno število zunanjih ne bi pozabilo teh slovesnih dni, jim je svetoval, naj na list papirja napišejo svoje sklepe in jih bodisi obdržijo pri sebi, bodisi izročijo njemu, da bi jih shranil.

Fantom je predlog zelo ugajal. Veliko jih je napisalo na list Moj jubilej ali pa so zapisali svoje ime. Drugi so se podpisali pod sklepe kot na primer: »To sem jaz, Janez Krstnik Sacco. Obljubljam in bom storil.« Ti listi, ki so še shranjeni, so napisani s preprostimi izrazi, polni ponavljanj in slovničnih napak kažejo, da so jih pisali neuki obrtniški vajenci ali dijaki začetniki, ki so pred kratkim prišli v Oratorij.

Naj navedemo nekaj misli: Izogibati se moram tistih, ki preklinjajo. – Izogibati se moram tistih, ki ugovarjajo, in jaz obljubljam, da se ne bom prepiral z nikomer. – Moram obljubiti, da ne bom več preklinjal in grdo govoril. – Bežati moram pred slabimi tovariši, s katerimi sedaj hodim. – Obljubljam, da bom zvesto izpolnjeval svoje dolžnosti in bom v cerkvi bolj pobožen. – Moram pogosteje prejemati svete zakramente. – Moram obljubiti, da se bom izogibal tistih, ki govorijo slabo o Cerkvi. Ta misel se ponavlja na vseh listkih in kaže, da jo je

predlagal in razložil don Bosko. Isto moramo reči o razvrstitvi misli, ki verjetno sledi zaporedju don Boskovih govorov. Naj v potrditev podam sicer malo popravljen celoten raspored.

»TO JE ROCCHIETTIJEV JUBILEJ«

VAROVATI SE

1. Varovati se moram slabih tovarišij.
2. Bežati moram pred tistimi, ki govorijo slabo o katoliški veri.
3. Varovati se moram grdega govorjenja.

POSNEMATI

1. Posnemati moram Alojzija Gonzago.
2. Posnemati moram tiste, ki ljubijo Gospoda in svetnike, in se držati njihovih nasvetov.
3. Posnemati moram tiste, ki dobro govorijo o katoliški veri.

OBLJUBITI

1. Obljubiti moram Gospodu, da vse svoje življenje ne bom nikdar več grešil.
2. Obljubiti moram, da se bom izogibal slabih tovarišev, grdih pogovorov in tistih, ki preklinjajo mojega Gospoda Boga in imenujejo po nemarnem njegovo ime.
3. Obljubiti moram, da ne bom več lagal; niti zato, da bi se izgovarjal, niti zaradi česa drugega, niti ne bom preklinjal in govoril kaj grdega. Varoval se bom hudega.

Peter Rocchietti obljubljam, da se bom tega držal vse svoje življenje.

Ta list so z mnogimi drugimi izročili dom Bosku, da bi jih opozoril, če bi pozabili na svoje obljube. To zaupanje v dobrega očeta je bilo zagotovilo njihovega napredka.

Valdežani so v tem času okoli svojega bogoslužnega prostora začeli graditi celo vrsto stavb: šole za dekleta iz premožnih družin, druge šole za revne otroke obeh spolov, otroški vrtec, bolnišnico, diakonijo za razdeljevanje podpore revežem in nedaleč naprej zavod za valdežanske vajence. Toda temu prizadevanju za hudo, ki ga je omogočala podpora iz Anglije, je don Bosko zoperstavil prizadevanje za dobro na osnovi svojih velikih žrtev: svetnim stavbam, kjer bi učili ljudi preklinjati in zmoto, bogoslužne prostore, kjer bi se oznanjala resnica in bi hvalili slavno Gospodovo ime; vsotam, ki jih je dajala na razpolaga Biblična družba, dar vere in krščanske ljubezni.

Medtem pa so s hitrimi koraki napredovale priprave za loterijo.

31.

POGLAVJE

Darovi za loterijo – Don Bosko išče primeren prostor za razstavo darov – Kraljev dar – Razstava dobitkov za loterijo – Oprostitev poštno pristojbine – Ocenjevanje darov – Odprtje razstave – Grof di Cavour – Nesreča

PRVE DNI LETA 1852 JE BIL DON BOSKO popolnoma zaposlen z loterijo. Dne 16. januarja so razposlali novo izdajo Poziva z namenom, da bi na vseh koncih in krajih prosili darove za loterijo. To je pomenilo pisanje tisoč in tisoč naslovov. Bilo je prvokrat, da so se odločili za tak način zbiranja sredstev za gradnjo kake cerkve. Poziv je imel sorazmerno dober uspeh.

»Don Bosko,« tako piše Jožef Brosio, »ki me je hotel imeti pri vseh svojih zadevah, mi je za loterijo 1852 izročil več pooblastil, zlasti za Porta Nuova. Zato sem ga spremljal na obiskih pri uglednih gospodih pa tudi v domovih, kjer so imeli bolnike.« Začela so prihajati darila. N. V. kraljica Marija Adelaida je poslala rdeč brušen kristalni kozarec s pokrovom; plašček iz rdečega žameta z okraski iz pozlačenega bronu v obliki majhnega prestola; pa še enega v zelenem žametu in s slonovo kostjo, bel in moder kristalni kozarec; servis za dve osebi za kavo in mleko iz belega porcelana s cvetovi v reliefu iz osmih delov. N. V. kraljica vdova Marija Terezija je darovala dve posrebreni čaši iz bronu, majhno v lesorezu izdelano pisalno mizo in dvanajst drugih predmetov. N. K. V. kneginja Genovska je darovala bronast nosilec pisem in skupino treh kipov. Tudi preostali kraljevi dvor in turinsko plemstvo sta poslala svoje darove. Prav tako sta papež Pij IX. in N. V. kralj Viktor Emanuel dala vedeti, da bosta na svoj način in ob svojem času prispevala svoje. Za don Boska pa je bilo iz dneva v dan več dela. Bilo je treba narediti zapisnik prejetih darov in imen darovalcev, darila oštevilčiti, jih spraviti na varno, pisati zahvalna pisma glavnim darovalcem.

Toda kje naj bi darila postavili na ogled? Tako da bi si jih lahko vsi ogledali? Revni valdoški dom gotovo ni imel dvorane, ki bi lahko služila temu namenu. Don Bosko je z dovoljenjem predstojnika dominikancev in po zavzemanju teologa don Petra Baricca prosil podžupana za dovoljenje za uporabo prostora markiza Alfonza La Marmora. Minister je takole odgovoril:

Obrambno ministrstvo. Obrambna uprava

Turin, 16. januarja 1852

Velečastiti don Janez Bosko, ravnatelj Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu je zaprosil, da bi smel uporabiti tri dvorane v samostanu sv. Dominika v našem mestu, ki ga še zaseda vojaška uprava. V njem bi pripravili razstavo predmetov, darovanih za loterijo, s katero bi dokončali gradnjo kapele imenovanega Oratorija. Ker gre za tako človekoljubne namene, sem se podvil, da dam dovoljenje, in hkrati sporočam Generalni vojni upravi, naj omenjene dvorane da na voljo imenovanemu don Bosku ali tistemu, ki se bo predstavil v njegovem imenu.

To odločitev sporočam vaši cenjeni osebi kot predstavniku komisije za pripravo imenovane loterije in duhovnika Boska.

Minister državni tajnik ALFONZ la MARMORA

Ker pa je število darov naraščalo, so bile tiste tri dvorane premajhne. Zato se je don Bosko obrnil na opata Gazzellija di Rossana, kraljevega miloščinarja, da bi podprl njegovo prošnjo vladarju, da bi mu dovolil uporabo kake dvorane, ki spada k poslopjem kraljeve krone. Opat Gazzelli je prejel naslednji odgovor:

Glavna uprava predstojništva kraljevih palač.

Turin, 18. februarja 1852

Ker med kraljevimi poslopi ni nobenega prostora, ki bi ga lahko uporabili za razstavitve predmetov za loterijo, ki jo nameravajo pripraviti v korist Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu, ne vem, kako bi mogli kako drugače ugoditi ali pomagati velečastitemu don Bosku in zadevi, ki jo tudi vi podpirate, razen če bi za imenovani namen uporabili igralnico Trincotto poleg stare Filodramatične akademije.

Najemnik tega lokala bi bil pripravljen prepustiti prostor za cel mesec marec, vendar s pogojem, da bi bil 1. aprila zopet izpraznjen. Naslednji čas, kakor tudi že v prejšnjih letih, bo zaseden od Družbe za pospeševanje lepih umetnosti za njihovo razstavo.

Prosim vas, da ta predlog sporočite don Bosku, in če misli, da mu bo koristil, bom imel čast sporočiti N. V., da pooblasti njegovo osebno blagajno za poravnavo potrebne najemnine.

Ker pa je imenovani najemnik opozoril, da so okenske zavese v dvorani last Družbe za pospeševanje lepih umetnosti in zato on ni pooblaščen, da bi jih namestil, bo prav, da sporočite vse don Bosku, ki naj uredi vse potrebno pri imenovani Družbi za pospeševanje lepih umetnosti, da jih dobi na posodo.

V pričakovanju vašega odgovora za navodilo mojega prihodnjega ravnanja vam izrekam svoje spoštovanje.

Vdani in ponižni sluga S. M. PAMPARA

Kralj je ukazal izplačati 200 lir za zaproseni lokal v Trincottu. Toda ker je bil čas, ki ga je najemnik dajal don Bosku na voljo, prekratek, so se začeli dogovarjati z občinsko upravo. Ta naj bi dala don Bosku dobrohotno na voljo veliko dvorano za cerkvijo sv. Dominika. Don Bosko je to pismeno sporočil opatu Gazzelliju in priložil novo prošnjo za kralja. In tako je opat markizu Pamparaju izročil dvoje pol. Odgovor, ki ga je dobil kraljevi miloščinar, se glasi:

Vrhovna uprava civilnega računovodstva

Turin, 15. marca 1852

Ugledni gospod Padron! Ker velečastiti duhovnik don Bosko ne more izrabiti ponudbe lokala Trincotto za razstavo dobitkov loterije v korist Oratorija sv. Frančiška Saleškega, kakor ste mi sporočili v pismu dne 25. preteklega meseca februarja, ker je imenovani duhovnik dobil v ta namen drug prostor, je N. V., kateremu sem imel čast poročati don Boskove prošnje, potrjene po vašem cenjenem posredovanju, odločilo, da se mu izroči vsota, s katero naj bi plačal najemnino lastniku Trincotta, gre za 200 domenjenih lir. Vsota bo izplačana iz osebne blagajne N. V. v namene začetega dela.

Medtem ko s tem dopisom odgovarjam na vaše spoštovano pismo, vam obenem sporočam, da je vsota za duhovnika don Boska že dospela na Glavno predstojništvo kraljevih palač, in izrabljam priložnost, da vam izrazim svoje najgloblje spoštovanje.

Ponižni in vdani služabnik S. M. PAMPARA

Don Bosko je hvaležno sprejel kraljev dar. V prostorih, ki jih je dal na voljo občinski svet, so razporedili stopničaste mize, jih čedno okrasili in razpostavili 3007 dobitkov z imeni darovalcev. Glede na razporeditev so sestavili tudi seznam in ga predstavili v natančnem katalogu. Ta je obsegal 158 strani in v njem so bili: prvi razglas Odbora meščanom, načrt loterije s seznamom organizatorjev in organizatork. Prodajali so ga po 50 centov v korist Oratorija sv. Frančiška Saleškega v razstavni dvorani in pri knjigotržcih Hijacintu Mariettiju in Paravii.

Don Bosko je v svoji ljubeznivi pozornosti na prvih straneh dal natisniti naslednje posvetilo:

VSEM UGLEDNIM IN ZASLUŽNIM GOSPODOM,
 VSEM LJUBEZNIVIM IN DOBRODELNIM GOSPEM,
 KI SO V SVOJI VELIKODUŠNI LJUBEZNI
 PRISPEVALI BOGATO ZBIRKO PREDMETOV ZA LOTERIJO
 ZA DOKONČANJE CERKVE MOŠKEGA ORATORIJA
 SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA V VALDOCCU,
 V DOKAZ NAJGLOBLJE HVALEŽNOSTI
 ORGANIZATORJI IN ORGANIZATORKE
 D.D.D.

Med vsem tem dogajanjem je don Bosko pisal grofu Kamilu Cavourju, da bi ga oprostil plačevanja poštno pristojbine.

Markiz Gustav mu je takole odgovoril:

Gospodu don Bosku.

Turin, 16. februarja 1852

Velečastiti gospod don Bosko! Moj brat je pozorno razmislil o vaši prošnji v zadevi dobrodelne loterije v korist zapuščenih dečkov in mi naroča, naj vam sporočim, da je brez odlašanja pripravljen dati vam omenjeno dovoljenje, kakor hitro bo prejel pravilno formulirano vlogo. Zato poskrbite pri pristojnem poštnem uradu vse potrebno za ureditev vseh predpisov. V ta namen lahko vsem, ki imajo s tem opravka, pokažete tole pismo z zagotovilom, da je finančni minister že odobril izdajo ustreznega dovoljenja.

Izrabljam priliko, da se z globokim občudovanjem imenujem Vaše ugledne osebnosti uslužnega in pokornega služabnika.

G. di CAVOUR

Don Bosko mu je dostavil zaželeno vlogo in vlada ga je oprostila različnih poštnih dajatev tako za okrožnice in obvestila kakor tudi za sprejemanje in pošiljanje darov. Toda medtem ko so stvari tekle kakor z razprostrtimi jadrmi, je nastal zaplet. Po zakonskih predpisih je moralo biti število srečk v sorazmerju z vrednostjo dobitkov. Zato je oblast določila ocenjevalca, ki je ocenil dobitke. Toda don Bosko se je čutil prevaranega in je na kolkovani poli Glavni upravi napisal naslednjo pritožbo.

Nadvse ugledni Generalni upravnik!

Podpisani v imenu odbora za pripravo loterije v korist Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu vaši ugledni osebi spoštljivo sporoča, da je zelo zadovoljen s hitro opravljenim

delom uradnega ocenjevalca, ki ga je vaša ugledna oseba določila za ocenjevanje trgovskih predmetov. Vendar pa isti odbor obžaluje, da je omenjeni ocenjevalec umetniške predmete ocenjeval z istimi prodajno-kupnimi merili kot druge predmete. Zato meni:

1. *Veliko umetniških predmetov je bilo ocenjenih za petino cene, ki jih v teh cenitvah pripisujejo izvedeni strokovnjaki. To pa je v veliko škodo ustanove, ki jo odbor želi podpreti in braniti.*
2. *Veliko ljudi, ki so darovali te predmete, je v trenutku, ko so izvedeli za tako ocenitev, umaknilo svoje darove.*
3. *Taka nestrokovna ocena zavlačuje izvedbo loterije, kar je v škodo ustanove in v nejevoljo javnosti.*

Zato vas, spoštovani gospod, prosim, da bi upoštevali namen loterije, ki je v korist dobrodelne ustanove za revne dečke, naj bi v ta namen določila po vašem mnenju sposobno osebo, ki bi pravilno ocenila umetniške predmete, ki jih je darovala javna dobrodelnost in jih je še pripravljena darovati.

Na ta način lahko gospod Angel Olivero nadaljuje strokovno ocenjevanje vrednosti prodajnih predmetov, umetniške predmete pa naj prepusti drugemu strokovnjaku. Tako bodo člani odbora, ki se tako zavzeto trudi za javno dobro, mogli odgovoriti na pritožbe javnosti.

Prepričan, da bo prošnji ugodeno, se v imenu Odbora izrekam za ponižnega prosilca. duh. JANEZ BOSKO, ravnatelj Oratorija sv. Frančiška Saleškega.

Don Boskovi prošnji so blagohotno ustregli.

Glavna uprava administrativnega oddelka v Turinu.

Po pretresu pritožbe duhovnika Janeza Boska, ravnatelja Oratorija sv. Frančiška Saleškega, ki mu je Glavni urad 5. marca dovolil izvedbo blagovne loterije, kjer ta zahteva imenovanje posebnega strokovnjaka za ocenjevanje predmetov lepih umetnosti, ker do sedaj ocena ocenjevalca Olivera ne ustreza resnični vrednosti omenjenih predmetov, določa:

Za ocenjevalca predmetov lepih umetnosti imenovane loterije se imenuje gospod profesor Cusa, tajnik Albertinske akademije, ki naj točno oceni imenovane predmete - darove ter vsakemu ob stran priloži na kolkovanem listu ustrezno ceno. Ko bo vse to opravljeno, naj spisek vsega pošlje pod prisego na ta naš urad.

Za glavnega upravnika RADICATI

Turin, 22. marca 1852

Po vseh teh uradnih zahtevah je Armonia dne 21. marca v nedeljski prilogi št. 34 priobčila naslednje sporočilo: »Včeraj (19. marca) je bila odprta razstava predmetov za loterijo za dokončanje moškega oratorija pod vodstvom duhovnika gospoda don Boska. Razstavljenih predmetov bo kmalu več kot tri tisoč. Ne bomo govorili o vrednosti teh predmetov, ker bi šlo predaleč, povem pa naj,

da so se te loterije z darovi udeležile ugledne osebnosti, med katerimi nam je drago imenovati N. V. vladajočo kraljico, N. V. kraljico vdovo, kneza Pasqua, prefekta kraljevih palač, uglednega župana našega mesta in druge. Z veseljem vam dajemo na znanje, da je Gazzetta Piemontese v današnji izdaji objavil zaslužene pohvale te dobrodelne ustanove.«

Ker so šteli za sprejemljivo drugo oceno umetniških predmetov, so organizatorji in organizatorke še naprej z nezmanjšano zagnanostjo goreče zbirali predmete - dobitke za loterijo in razpečevali srečke. Skupno število zbranih predmetov je kmalu doseglo 3251 in so zato izdali spis novoprispelih darov. Na podlagi te cenitve so smeli izdati sto tisoč srečk. Tudi to je pomenilo veliko truda, če ne bi vsega nosila neizmerna ljubezen. Treba je bilo natisniti cele zvezke, jih dvakrat zaporedoma in enkrat na matrici oštevilčiti, pritisniti na vsako srečko oratorijski pečat, dati dva podpisa odbornikov na vsako srečko in še enkrat na vsako matrico, odposlati in priporočiti; k temu še okrožnice, potrdila o plačilih niso dopuščali trenutka počitka. V vseh mestih so cerkvene osebe in laiki kar tekmovali, kdo bo pokupil več srečk ali jih spravil v obtok pri prijateljih in znancih, in izkupiček pošiljali don Bosku. Srečke so vzeli celo senatorji, poslanci in občinski svetniki.

Don Bosko sam pa je, kakor da ne bi bilo nič, neutrudno pošiljal svoja priporočila s podpisom in srečkami uglednim osebnostim.

Malo pozneje je po Janezu Francesii poslal kanoniku Vogliottiju enega izmed teh od njega podpisanih listkov. Ta ga je prebral in potem rekel prinašalcu: »Nisem imel namena kupiti teh srečk, toda don Bosko mi je pisal tako lepo in občuteno pismo, da si ne morem kaj, da mu ne bi poslal ustrezne vsote. Tu imate petdeset lir. Toda recite mu, da me je očaralo in premagalo njegovo tako ljubeznivo pismo.«

Meščani so prihajali v velikem številu in si ogledovali dobitke. Tudi markiz Gustav de Cavour je obljubil, da bo prišel.

Don Bosku

Turin, 22. februarja 1852

Prečastiti gospod! Različni opravki so me ovirali, da nisem mogel prebrati vašega pisma z dne 18. tekočega meseca. Zelo me veseli, da priprava na loterijo, ki jo nameravate prirediti za tako sveto dobrodelno ustanovo, ki ji posvečate toliko truda, dobro uspeva. Vzel si bom čas in obiskal razstavo vseh darovanih predmetov in kupil srečke. Upam, da bo pobuda imela dober uspeh. Od vsega začetka sem bil prepričan, da je bil prvotni prostor, namenjen razstavi, neustrezen, in se veselim, da je oblast dala na voljo drugega, bolj primernega.

Medtem izkoriščam priložnost, da vam ponovno izrečem svoje visoko spoštovanje vaše visoke častitosti vdani in ponižni sluga D. di CAVOUR.

Markiz je držal besedo. Pa tudi grof Kamilo je v spremstvu grofa Brozzola obiskal razstavo. Don Bosko je šel grofu naproti do vhodnih vrat, mu osebno razkazal vse predmete in ves čas ponižno držal v roki bired.

Da bi preprečil, da bi se v razstavni prostor vtihotapili tatovi, je don Bosko razporedil, da sta klerik Buzzeti in še drug odrasli fant spala v dvorani in stražila stvari. Da bi bila straža bolj učinkovita, sta imela pri sebi s samim smodnikom nabito pištolo z namenom, da bi pok opozoril bližnje stanovalce na nevarnost. Ko je Buzzeti v Oratoriju v začetku marca nabijal pištolo, da bi šel na stražo, je skočila od nekod iskra, raznesla pištolo in Buzzetija ranila v kazalec leve roke in ga čisto razmesarila. Takoj so ga odpeljali v bolnišnico sv. Mavricija, ki je bila tedaj blizu Porte Palazzo. Morali so mu odrezati prst. Po dveh ali treh dneh je bil zopet na delovnem mestu z roko, obešeno na ruto; vadil je antifone za nedeljske večernice in opravljal vsa mnogovrstna in težavna dela, ki jih je prinašala loterija. Buzzeti je bil od tega leta don Boskova desna roka pri vseh loterijah, ki jih je še pripravil, in si je pridobil čudovito spretnost in iznajdljivost v vseh obdobjih priprave.

32.

POGLAVJE

Trn v don Boskovi peti – Strast moti razsodnost pameti – Pametna pripomba teologa Leonarda Murialda – Pismo don Cafassa don Ponteju – Zlonamerna in burna seja – Odpad in javna napoved vojne – Žaljivost, trdnost in potrpežljivost

MEDTEM KO JE DON BOSKO z vso vnemo organiziral loterijo, mu je vedno se smehljajočemu povzročal hude bolečine trn, čeprav je skušal vse skupaj zakriti. In jemal moč njegovim dejanjem. Omenili smo že nekatere nesporazume ob koncu leta 1851, ki so delili vodilne duhove prazničnega oratorija. Zdi se, da je bilo nekaterim neljubo, da je Oratorij v Valdoccu tako uspešno deloval in da don Bosko ni hotel ustreči njihovim zahtevam. Kar tekmovali so med seboj, kdo bo zasejal več ljuljke med fanti, in niso izpustili nobene priložnosti za obrekovanje in izražanje zahtev. Med njimi je bil zlasti eden, čigar ime bomo zamolčali in ga imenovali don Rodriga. Nekateri so poslušali njegovo podpihovanje, »kajti besede obrekljivca se zdijo preproste, pronicajo pa v globino duše« (Pregovori).

Sedaj pa bo kdo vprašal: Zakaj je don Bosko dal, da so mu pomagali takšni sodelavci? Zato, ker so bili dobri in goreči, toda strast jim je zatemnila pamet in niso več zmogli trezno misliti. Toda ali niso videli in bili priče toliko kreposti in čudovitih del? Mogoče so jih poznali, toda zaradi stanja svojega duha jih niso mogli pravilno ceniti. Poleg tega so prihajali v stik z don Boskom samo ob prazničnih dneh, ko so bili zaposleni s poukom katekizma in jim je hrušč množice fantov preprečeval, da bi ga dodobra spoznali. Poleg tega pa se je don Bosko vedel tako preprosto, se izražal tako vsakdanje in še tako izredna dejanja opravljal s tako preprostostjo, ne da bi jim pripisoval kakršen koli pomen, da so se jim, ko so prišla do njihovih ušes, zdela tako vsakdanja, da so jih presojali s povprečnimi merili ali jih celo imeli za utvare domišljije.

Teolog Leonard Murialdo, ki je bil daleč od vsakega prepira in eden izmed glavnih opor oratorijev Angela varuha in sv. Alojzija, iskren in stalen don Boskov prijatelj, ki zaradi svojih mnogih opravkov med tednom sicer ni imel priložnosti, da bi z don Boskom mogel priti v tesnejši osebni stik, je izrazil sodbo, ki si jo je v teh letih ustvaril o don Bosku in kako ga je šele po dolgih letih opazovanja prepoznal takega, kot je resnično bil.

»Od začetka sem videl v don Bosku precej gorečega duhovnika, vendar nisem videl v njem nič svetniškega. Toda počasi sem začel spreminjati mnenje in le mislil, da gre za svetniškega človeka, zlasti ko sem slišal govoriti v prid njegovim ustanovam, ki so kazale na nenavadnega človeka, tako da si moral vzklikniti 'Digitus Dei est hic' (Božji prst je tukaj), in ki so spominjale vsaj od daleč na besede našega gospoda Jezusa Kristusa: *'Dela namreč, ki mi jih je dal moj Oče, da jih dokončam, prav ta dela ... pričajo o meni.'*

Z druge strani pa je bil don Bosko eden izmed tistih ljudi in Božjih služabnikov, ki ustvarjajo svojo svetost s tem, da se žrtvujejo za dušo in Božjo slavo po izreku, ki se mi zdi, da je bil ljub sv. Jožefu Kalasancu: Qui orat bene facit, qui juvat meluis facit (Kdor moli, dela dobro, kdor pomaga drugim, dela še bolje). Jaz pri don Bosku nisem videl ne dolgih molitev ne izrednih zatajevanj, vem pa, da je neutrudno delal, se dolga leta ukvarjal z deli v večjo Božjo slavo, v nenehnem napornem delu, med križi in nasprotovanji vseh vrst, z mirnostjo in uravnoteženostjo, ki ji ni para, in čudovitimi uspehi za Božjo hvalo in zveličanje duš. Toda Bog ne jemlje kot orodje velikega dela posvetitve duš ne hudobnih in ne povprečnih ljudi v tem, kar se tiče kreposti.« Toliko teolog Murialdo.

Zato se ne smemo čuditi, da don Rodrigo in njegovi tovariši niso videli tega, ker tega tudi ni videl učeni in v kreposti zelo izkušeni teolog Murialdo. Don Caffasso je skušal vnesti med te razburjene duhove mir in pripeljati vse na pravo pot. Pisal je naslednje pismo:

Zelo častitemu don Petru Ponteju, pri markizi Barolo. – Neapelj.

Turin, 6. januarja 1852

Predragi gospod don Ponte! Upal sem, da bom mogel odgovoriti na vaše cenjeno pismo, preden bi vi odpotovali iz Rima, vendar mi to zaradi mojih premnogih poslov in težav ni bilo dano. Želim takoj preiti k zadevi, v tem trenutku najpomembnejši. Svetujem vam, da se otresete vsake bojazni in skrbi v zvezi z zadevo, o kateri vam pišem, ker sem prepričan, da vam vaši tovariši ne nagajajo hote in iz hudobije. Niti ne prekinjajte stika z njimi. Nasprotno. Oni vedno računajo na vaše sodelovanje, ko se boste, če Gospod tako hoče, spet vrnili v Turin, kar si želimo, da bi bilo čim prej. Vi, spoštovani gospod, se lahko pri polni zavesti odločite, kakor menite, da boste zares gospodar; če pa hočete, da vam izrazim svoje

občutke o sedanjem položaju stvari, menim, da bi napravili prav, če bi vse stvari odstopili ne kakemu posamezniku, temveč v uporabo vseh oratorijev s pravico, da jih rabite najprej vi sami; da bi se zavzeli, kot upam, za to Gospodovo stvar. Če pa mislite ukreniti drugače, delajte popolnoma po svoje in ne upoštevajte nič od tega, kakor da nisem nič rekel.

Znova vam pravim, da bi bili veseli, mirni in brez skrbi. Kjer koli smo, nas spremljajo križi, vendar pa je Gospodu ljubo, da smo, kjer koli že, vedno mirni in brez skrbi.

Povejte, prosim, gospe markizi, da lahko molimo drug za drugega, tudi če nas ločijo daljave, da je jaz nikdar ne pozabim v svojih molitvah. Izročite vdane pozdrave gospodu Pellicu in me imejte vedno za vašega vdanega prijatelja.

duh. JOŽEF CAFASSO

Toda ljubeznivo prizadevanje don Cafassa ni imelo uspeha in v Oratoriju je prišlo do zelo neprijetnega dogodka, kakršnega se ne spominja nihče ne prej ne pozneje. Don Rodrigo in njegovi pajdaši so si izmislili tajno zaroto z namenom, da bi uničili Oratorij, kot so to sami povedali. Zato so poskušali odvrniti od don Boska večje fante, Germana, Gastinija in druge, ki so bili katehisti v razredih verouka. »Nekega prazničnega dne,« piše Jožef Brosio, »so nas po večerni pobožnosti neki gospodje povabili na konferenco, da bi razpravljali o vprašanju, ki se tiče, kakor so oni trdili, naše časti. Nekateri pametnejši in inteligentnejši so sumili, da gre za past, in niso prišli. In resnično so nameravali obtožiti don Boska, da jih je žalil in onečastil v javnosti, češ da jih je imenoval vagabunde in tatove. Ta obtožba je bila nepošteno orožje, s katerim – o tem so bili prepričani - bodo vnesli nered. Zdi se, da se jim je to posrečilo v ustanovi, ki je uspevala v Božjem imenu. Ko je nas katehiste zbral v eni izmed pritličnih sob, je don Rodrigo potegnil iz žepa napisan in od don Boska podpisan razglas za loterijo. Ko je razglas prebral, je poudaril stavek: *Nekateri ljudje, ki jim je bilo do dobre vzgoje ljudstva, so z žalostjo videli vedno večje število brezdelnih in slabo vzgojenih fantov, ki so živeli od tatvine in goljufije na cestah in ulicah v škodo družbe in so orodje hudodelstva. ... Da bi odpravili to stanje, so se odločili, da bodo odprli dom za nedeljska zbiranja.* Večina katehistov je bilo poštenih fantov, ki so prihajali iz dobrih in tudi premožnih delavskih in trgovskih družin, veliko fantov istega družbenega položaja pa je obiskovalo Oratorij. Kakor je čisto jasno, poziv ni veljal njim, kar niti ni bil njegov namen. Vendar je govornik sklenil: 'Prav na vas, prav na vas misli don Bosko in je to nezaslišana krivica, za katero moramo zahtevati zadoščenje!'

Ko je nehal govoriti, je med nepremišljenimi fanti završalo. Jaz pa sem takoj prosil za besedo. Nastala je popolna tišina. Če sem hotel spoznati in zavriniti obtožbe teh razgretih glav, se nisem smel pokazati njihovega nasprotnika. Zato sem začel takole govoriti: »Tovariši, nobeden izmed vas me ne more obtožiti, da ne

ljubim naše časti in dostojanstva kakor vsak izmed vas. Vendar pa vas, da se ne bi spustili v kako prenaplo odločitev, prosim, da se pomenimo o tem, kaj naj naredimo. Če bo don Bosko, potem ko bo spoznal zmoto, preklical povedano in se vdal našim zahtevam, je vse končano. Če pa se bo pomišljajal preklicati, bodo posledice neizogibne in jaz vam bom dal zgled človeka, ki ve, kako je treba braniti dobro ime, najprej svoje in potem svoje družine. Videli me boste, kako znam braniti to, kar mi je najbolj pri srcu: čast naših sonarodnjakov. Toda preden bomo napravili ta skrajni korak, skušajmo mirno, besedo za besedo, premisliti vsebino oglasa, ki je razburil duhove in v nas povzročil protest. Bojim se, da smo preveč občutljivi. Premislimo, ali so besede iz poziva namenjene nam in ali zato res onečaščajo naše dobro ime. Zdi se mi, da so besede razlagali na neustrezen način. Mislim, da v pozivu ni nobene besede, ki bi razlikovala dve vrsti fantov v Oratoriju. Mogoče gre tukaj za tiskarski škrat ali za nehoteno napako prepisovalca, kajti zdi se mi, da bi bil predrzen in hudoben, če bi mislil, da bi hotel don Bosko sramotiti dobro ime fantov, ki jih ima tako rad. Poglejmo torej, ali zadeve ne moremo rešiti na miren način. Mislim, da čisto preprosto vprašanje don Bosku more dati zadostno pojasnilo. To je tudi zadoščenje, do katerega imamo pravico. On sam bo prvi predlagal spravo in mi je ne smemo zavrni. Na tak način bomo njemu in sebi prihranili veliko neprijetnosti, ki bi lahko povzročile večje nesporazume brez vsakršnega dobrega učinka in z nevarnostjo, da nam bodo v škodo.«

Končal sem svoje izvajanje in mislim, da sem njihovemu nesmiselnemu besu posvetil še preveč časa. Moje besede je sprejel ledeno mrzel molk, toda polagoma se je začelo dvigati zamolklo ugovarjanje, ki je prešlo v divje kričanje, tako da je bil zbor bolj podoben sestanku hudih duhov. Voditelji in začetniki tega nekakšnega upora niso dali, da bi se jim izmaknila tako ugodna priložnost za njihove namene. Dali so mi govoriti v prid miru in strpnosti, da bi lažje zakrili svoje grde namene in spletke. Tako so navzočim hoteli pokazati svojo strpnost in si zagotoviti zmago.

Zato se je, potem ko se je razburjenje malo poleglo, dvignil don Rodrigo in takole govoril: »Dragi prijatelji, meni je veliko do vašega dobrega imena, nič manj kot temu, ki je pravkar govoril, vendar mi gre za vaše dobro ime na drugačen način. Želim, da visoko nosite čustvo svojega dostojanstva (klici: bravo). Vsekakor sem tudi jaz prijatelj miru (?) in bi bil vreden zaničevanja, če bi svoje prijatelje vodil v nesoglasje brez močnega razloga; toda kdo ne vidi razlogov za sedanje nezadovoljstvo? Ste mogoče vi, dragi prijatelji, spodbudili don Boska, da je s svojim nespametnim pozivom privedel vašo potrpežljivost do skrajnih meja dopustnosti? (Tako je, bravo!). Vaš tovariš Brosio je dejal, da bi prijateljski

pogovor mogel popraviti očitke okrožnice in tako oprati vašo čast. Toda ali veste, dragi prijatelji, kako bi v sedanjih okoliščinah končali taki pogovori? V pravi maškaradi in v še večjem vašem ponižanju. Slišali bi očitke tudi zaradi tega zбора, na katerem razpravljamo o vaših pravicah, in vi bi bili prisiljeni prositi odpuščanje (nemir). Tako, odpuščanje! Ali naj se opravičujemo in prosimo odpuščanja. Hočete poslati ljudem, ki teptajo vaše dobro ime, odposlanstvo, ki naj prosi odpuščanje? Povejte, ste za to?»

V tem trenutku je v sobi izbruhnilo tako divje kričanje, kot bi bil konec sveta. Odločilo se je, da bodo vsi zapustili don Boskov Oratorij. Razkol je bil razglašen.

Don Rodrigo in njegovi somišljeniki so imeli dobro izdelan načrt. Don Janez Cocchi, ki se je zopet vrnil k svoji zamisli prazničnega oratorija, je zaprosil za mesto kaplana pri sv. Martinu pri Mestnih mlinih in dovoljenje, da sme ob prazničnih dneh zbirati mladino. Občinska uprava mu je dala potrebno dovoljenje dne 15. februarja 1852. Ta cerkva je bila ena izmed prvih postaj, ko je iskal prostor za svojo ustanovo. Pri sv. Martinu so torej ti gospodje ustanovili svoje vrhovno poveljstvo, od koder bi vodili vojno proti don Bosku, in ni jih bilo več v Valdocco. Don Cocchi, ki ni imel zadosti podatkov, da bi mogel presoditi njihove spletko, je potreboval sodelavce in jih je sprejel k vodenju novega oratorija. Tako so katehisti prebežniki iz Valdocca začeli naslednjo nedeljo po tistem viharnem zboru poučevati v novem oratoriju. Zvečer so se trije najbolj predrzni fantje predstavili don Bosku in so hoteli z njim razpravljati o pozivu za loterijo. »Jaz sem bil na dvorišču,« piše naprej Jožef Brosio, »in sem zabaval fante z novimi vojaškimi vajami. Ko sem šel mimo zakristije, sem slišal glasno govorjenje. Vstopil sem in videl enega izmed fantov, ki je pravkar nehal govoriti. Z njegovega obraza je sijal prezir, sovraštvo. Počakal sem in slišal don Boska, kako je popolnoma miren odgovoril, da v pozivu ni govoril o različnih vrstah fantov, ki so prihajali v Oratorij, temveč samo na splošno o večini, ki ga je obiskovala. V resnici je bila večina fantov takih, kot jih je opisala okrožnica. Zato fant, ki ga vsi poznajo kot poštenega in dobrega in mu je bila zaupana služba katehista, ne bi smel meniti, da velja zanj stavek, ki se ne tiče njega, temveč bi se moral veseliti, da prihaja v tak oratorij in sodeluje pri tako dobrem delovanju. - Sedaj je don Bosko naštel celo vrsto fantov iz uglednih in spoštovanih družin in uglednih gospodov, ki so prihajali v Oratorij iz istega namena. Končal je s trditvijo, da se nobeden izmed teh ni čutil užaljenega in kako je prav nesmiselno obtoževati don Boska, da bi jih hotel žaliti, in to v svojo škodo.

Toda ta nesrečnež, ki so ga z drugima dvema poslali nasprotniki z namenom, da bi prisilil don Boska k preklicu napisanega, je ves ogorčen komaj poslušal, kaj šele razumel, kaj mu je don Bosko povedal. Začel je zmerjati z najbolj

grdimi izrazi njega in vse dečke iz Oratorija in rekel, da je don Bosko v pozivu naslikal samega sebe in svoje in da so zato njegovi tovariši imeli prav, da so odšli in se rešili podobne drhali. Rokavica je bila vržena in jaz sem v imenu vseh fantov sprejel izziv v obrambo vseh, ki so to slišali in trepetali od strahu. S stisnjenimi pestmi sem se približal nesramnežu, toda don Bosko me je ves dobrohoten kot ljubezniv oče, ki skuša vse razumeti, zadržal. Potem je odločno branil osramočene fante, zavrnil nesmiselne očitke, ga imenoval poredneža in mu zapretil, da ga bo pognal iz Oratorija. Ko je ta videl, da se je vse obrnilo proti njemu, se je potuhnil, vtaknil rep med noge in z obema pajdašema izginil. Pozneje se je pridružil slabim tovarišijam in s tem pri tistih, ki so ga poznali, izgubil tisto dobro ime, s katerim se je tako strastno hvalil.«

Kleriki iz Oratorija niso bili v ničemer udeleženi pri teh zmešnjavah in don Bosko o tem ni rad govoril. Klerik Ascanio je povedal: »Jaz nisem nikoli slišal, da bi don Bosko negodoval proti komur koli. Ko mi je nekoč ušla majhna kritika neke osebe, me je takoj ljubeznivo pa odločno popravil.«

33.

POGLAVJE

Zanke don Boskovich nasprotnikov – Brezplačna kosila in malice – Sadovi opravljanja – Nadškof izroči don Bosku vodstvo oratorijev – Pohvalno pismo monsinjorja Fransonija ravnatelju oratorija v Vanchigli – Don Bosko odslovi nemirneže – Nove pobude in novi katehisti – Sprava – Škatla vžigalic

DON RODRIGO IN NJEGOVI ODPOSLANCI so se od časa do časa pojavili v Oratoriju v Valdoccu in vabili starejše fante, da bi šli z njimi na izlet, kjer bi jim v gostiščih plačali kosila in malice. Zato je skoraj vsak praznični dan manjkal kateri od fantov. Najbolj so si prizadevali, da bi od don Boska odvrnili Brosia, ki se jim je zdel in je resnično bil njegova desna roka. Najprej so mu ponujali denar in dragocenosti, da bi se jim pridružil, obenem pa ostal za opazovalca v Valdoccu. Neki beneficiat pri sv. Janezu mu je obljubljal celo vrsto ugodnosti, če bi prestopil v oratorij Filipinov in hodil tja. Toda Brosio je pripravljaval svoje protipoteze, jim obljubljal vse mogoče in ostal pri dvoumnih odgovorih.

On sam je opisal, kakšne zanke so don Boskovi nasprotniki nastavljali njemu in drugim.

»Nekega prazničnega dne je prišel k meni don Rodrigo in me povabil na izlet v naravo. Jaz sem o tem takoj obvestil don Boska, čeprav mi je don Rodrigo strogo zabičal, da ne smem o tem z nikomer govoriti. Don Bosko mi je dovolil in šel sem rade volje, da vidim, kako se bodo stvari zasukale. Naslednjo nedeljo sem torej po jutranjih cerkvenih opravilih odšel iz Oratorija in se odpravil na dogovorjeno mesto ob Porti Palazzo. Tam je bila zbrana celotna tovarišija; čakala me je celotna vodilna klika, četudi niso verjeli, da bom prišel. Ko sem se pojavil med njimi, so me od veselja navdušeno pozdravljali, objemali in poljubljali.

Don Rodrigo je vzkliknil: 'Danes bo naš praznik toliko lepši, ker imamo med seboj našega dragega prijatelja bersaljerja.' Nato smo se odpravili po Milanski cesti in prišli v hotel Centauro, kjer so nam, kakor hitro smo prispeli, postregli z osvežili. Za kosilo so nam pripravili obilno pojedino, tako da si nismo mogli želeti kaj boljšega. Vina so bila najboljše vrste, in to v obilici. Po kosilu se je začela zabava.

Balinali smo, prepevali, tekali in pili odlično vino. Tako smo preživeli cel popoldan. Proti večeru smo se vrnili v Turin, in ko smo prišli v Porta Palazzo, nismo zavili v cerkev k blagoslovu, temveč v kavarno na kavo. Nato smo se razšli s povabilom, da se bomo prihodnjo nedeljo spet dobili v cerkvi sv. Martina.

Jaz pa sem namesto domov šel v Oratorij in poročal don Bosku o vsem, kar se je zgodilo. Vprašal sem ga, kaj naj storim prihodnjo nedeljo. Don Bosko je vse pozorno poslušal in naročil, naj grem. Naslednjo nedeljo smo se ob dogovorjeni uri dobili pred cerkvijo sv. Martina. Po maši smo se odpravili v kavarno, imenovano Hodnik sv. Karla, ki je bila pri Porta Nuovi (sedaj Via Roma). Tam smo zajtrkovali.

Ob obeh priložnostih so nas v pridigah spodbujali, da bi zapustili Oratorij, ker je Bog pač povsod, in da tisti, ki hoče postati svetnik, lahko postane kjerkoli.

Po kosilu sem se vrnil k don Bosku in mu vse povedal, tudi da so me za prihodnjo nedeljo spet povabili na veliko malico; toda don Bosko mi ni več dovolil iti s temi odličnimi ljudmi.

Don Rodrigo mi je poklonil šest srebrnih skudov (30 lir) v upanju, da bo tako bolj gotovo dosegal svoj cilj in me neločljivo privezal na njihova zborovanja. Nisem jih hotel sprejeti, toda on mi je navedel toliko razlogov in mi istočasno dal denar v roke, da sem ostal kakor okamnel. Kakor hitro sem imel tisti denar, sem izgubil mir, začela me je peči vest in menil sem, da sem že samo s tem, da sem denar sprejel, izdal don Boska. Znebil sem se ga tako, da sem ga dal v miloščino nekemu družinskemu očetu, ki je bil v skrajni stiski. Po vsem tem sem se hitro odpravil v Oratorij in povedal don Bosku, kaj sem storil. Rekel mi je, da bi lahko denar brez vsakega strahu ohranil, vendar je tudi prav, da sem ga dal vbogajme in tako opravil dobro delo.« Toliko Brosio.

Don Rodrigu ni manjkalo denarja. Dolgo časa ga je imel v izobilju. Dali so mu ga bogati ljudje, ki so bili prepričani, da dajejo v dobrodelne namene. Ker jezik udarja na tisto stran, kjer človeka bolijo zobje, je don Rodrigo, ki je imel odlične zveze, v mestu strastno opravljal in obrekoval don Boska in je to imenoval gorečnost za Božjo slavo. Na tak način je pripravil veliko ljudi,

ki so don Bosku do tedaj pomagali, da so mu obrnili hrbet. Mislimo, da sodi v to obdobje dogodek, ki ga je pripovedoval teolog Leonard Murialdo; z njim je hotel opisati don Boskovo krotkost. »Nekega dne mi je strogo zaupno pripovedoval o škodi, ki so mu jo storili ljudje, ki so ga opravljali, in o tem, kar je po vesti moral povedati opravljalcem: 'Oglejmo si škodo, ki ste mi jo naredili,' je dejal. 'Prisilili ste me, da sem spremenil vse svoje dobrotnike. Don Bosko ni dvomil o rasti svojih ustanov, ker je bil prepričan, da bo vedno imel dovolj dobrotnikov. Kar ga je žalostilo, je bila zamenjava, ker so se umaknili nekateri izmed prvih zaščitnikov.«

Toda v tem boju je don Boska podpiral mons. Franski. Ker so ga v njegovem izgnanstvu seznanjali o vsem, kar so don Bosku hudega prizadeli, je najprej don Boska spodbujal in potem opozoril na nevarnosti. Zato ga je v posebni listini imenoval za glavnega vodjo vseh oratorijev, ki jih je on ustanovil. Odlok ali izkaz se takole glasi:

ALOJZIJ IZ RODBINE MARKIZOV FRANSONI
VITEZ NAJVIŠJEGA REDA MARIJINEGA OZNANJENJA
PO MILOSTI BOŽJI IN PO VOLJI APOSTOLSKEGA SEDEŽA
TURINSKI NADŠKOF

Visoko spoštovanemu gospodu don Janezu Bosku iz Castelnuova, duhovniku naše škofije: Pozdrav.

Ko vam čestitamo, vredni duhovnik našega Boga, ki ste s svojo iznajdljivo ljubeznijo zmogli ustanoviti nikdar zadosti cenjeno Družbo za ubogo mladino v javnem oratoriju sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu, se nam zdi primerno, da vam s pričujočo listino sporočim, da vas postavljamo za glavnega ravnatelja in duhovnega vodjo Oratorija sv. Alojzija Gonzage in sv. Angela varuha. S tem bo delo, ki se je tako uspešno začelo, napredovalo in se širilo v ljubezni, za resnično Božjo slavo in v veliko spodbudo bližnjemu. V ta namen vam podeljemo vsa pooblastila, ki so potrebna in koristna za ta sveti cilj.

Ta izvorni izvod listine pošiljamo v našo škofijsko pisarno in pooblaščamo našega tajnika, da izda ustrezen prepis.

V Turinu, dne 31. marca 1852

*Podpisani: FILIP RAVINA, generalni vikar
in ročno prepisal BALLADORE, kancler.*

Prepis ustreza izvorniku. Turin, 12. maja 1852

Potrjuje teolog GAUDE, kanclerjev namestnik.¹¹

Tudi teologu Murialdu, ki je pridno sodeloval pri uresničevanju don Boskovi-
vih načrtov za Oratorij v Valdoccu, je nadškof izdal naslednje priznanje:

ALOJZIJ IZ RODBINE MARKIZOV FRANSONI
VITEZ NAJVIŠJEGA REDA MARIJINEGA OZNANJENJA
VITEZ SVETEGA KRIŽA ODLIKOVAN Z VELIKO VEZJO
REDA SVETEGA MAVRICIJA IN LAZARJA
PO MILOSTI BOŽJI IN PO VOLJI APOSTOLSKEGA SEDEŽA
TURINSKI NADŠKOF

Visoko spoštovanemu teologu Robertu Murialdu duhovniku turinske nadškofije. Pozdrav.

Zaradi prostovoljne odločitve in goreče zavzetosti, ki jih kot vreden duhovnik kažete pri krščanski vzgoji in pouku mladine, ki se zbira v javnem Oratoriju sv. Angela varuha na področju Vanchiglie v tem mestu, se nam zdi primerno, da vam s pričujočo listino javno priznamo naše popolno soglasje in vas zato imenujemo rednega duhovnega vodjo v imenovanem Oratoriju s pogojem, da boste vedno ohranili povezanost in podložnost gospodu don Janezu Bosku, glavnemu ravnatelju Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu in ustanovitelja te dobrodelne hiše. V ta sveti namen vam podeljujemo vsa potrebna pooblastila.

Ta dekret pošiljamo v izvorniku v arhiv naše škofijske pisarne z dovoljenjem tajniku, da izda prepis.

V Turinu, dne 31. marca 1852

Izvornik je podpisal Filip Ravina, generalni vikar

Pečat in prepis: BALLADORE, uradnik

Iz izvornika prepisal Balladore, uradnik.

Bolj jasnega poraza don Boskovi nasprotniki niso mogli doživeti. Vse njihove želje, da bi dobili vodilno vlogo v oratorijih, so se razblinile kot dim. - Šest stvari, pravijo Pregovori, sovraži Gospod in sedmo Bog še posebno zavrača: kri-
vo pričevanje, ki raznaša laži in med brati seje sovraštvo (prim. 6,16-19).

¹¹ Cerkevne oblasti v Turinu podeljujejo Oratoriju sv. Frančiška Saleškega naslednje pravice in usluge: 1. Obhajati brano in peto sv. mašo, dajati blagoslov z Najsvetejšim, opravljati tridnevnice, devetdnevnice, duhovne vaje. 2. Poučevati verouk, pridigati, pripuščati otroke k prvemu obhajilu, pripravljati jih na spoved in prejemanje birmo. 3. Dovoljenje, da opravijo dečki kakor tudi odrasli v kateri koli cerkvi velikonočno dolžnost; pravico za blagoslavljanje cerkvenih in obrednih oblačil, kleriško obleko in preoblačiti tiste fante, ki bi čutili v sebi duhovniški poklic in bi hoteli delovati v imenovanih oratorijih in v priključenem zavetišču.

Te pravice so pogosto puščale nekatere negotovosti pri izvajanju. Zato je sam mons. Franson i z dopisom 31. marca 1852 razglasil, da jih podeljuje absolutno in brez vsake omejitve, se pravi, da podeljuje vsa pooblastila, nujna in koristna za potrebe Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu, sv. Alojzija pri Porta Nuovi in sv. Angela varuha v Vanchigli.

Kaj pa se je zgodilo z nekdanjimi katehisti? Niso si drznili popolnoma zapustiti don Boska. Ob nedeljah zjutraj so se za kratek čas predstavili don Bosku, potem pa so hiteli na novo postojanko, kjer jih je čakal don Rodrigo. Popoldne jih ni bilo na spregled, ker so bili v oratoriju sv. Martina. Nekega dne je don Bosko rekel Karlu Gastiniju te težke besede: »Vsi me zapuščajo, vendar je Bog z menoj in česa naj se potem bojim? Vse je njegovo delo, ne moje, in on bo skrbel, da bo šlo naprej.«

Don Bosko je nekaj nedelj potrpel. Ko pa je videl, da to grdo početje traja še naprej, je hotel opraviti s tistimi, ki so hoteli sedeti, kakor se temu pravi, na dveh stolih. Nekega prazničnega dne, ko so zopet prišli k njemu, jih je zbral v obednici. Podarili so mu ročni zvonček, s katerim so na dvorišču klicali fante k maši. Don Bosko je v tem daru videl skrit namen. Zahvalil se jim je, vendar z mirno odločnostjo dodal: »Nisem zadovoljen z vami: kdor hoče oditi, naj gre, kdor noče več priti, naj ostane tam, kjer mu je bolj všeč. Vzgojil si bom nove katehiste. Že večkrat sem začel od kraja in sem pripravljen začeti ponovno.« Ko je spregovoril, jih je z nasmejanim obrazom pogledal v obraz in se umaknil. Ti nesrečno svetovani fantje so prišli še naslednjo nedeljo. Obkolili so don Boska, vendar mu niso izkazali nikakršnega znamenja naklonjenosti. Nato so odšli in se niso nikdar več vrnili v Oratorij sv. Frančiška Saleškega. Pri sv. Martinu so imeli za malico na voljo piščance, salame, sladkarije, sadje, vino in druge poslastice. Toda ali so bili potem tudi zares zadovoljni? Eden izmed njih se je nekega dne srečal s tovarišem Francesiem in mu dejal: »Tam pri sv. Martinu nam gre dobro, vendar nam manjka nekaj, kar nas je gnalo, da smo raje hodili v Oratorij v Valdocco.« Ta nekaj je bil don Bosko s svojo očetovsko ljubeznivostjo, svojo ljubeznijo, ki ni iskala svojih koristi.

Dejansko so se ti fantje, potem ko so se poleg napetosti prvih let, zopet vneli za don Boska, se vrnili k njemu in se zbrali okoli njega ter mu ostali nežno vdani vse življenje. In don Bosko jim je vračal njihovo naklonjenost. Ni pozabil na usluge, ki so jih storili Oratoriju in njemu kot katehisti. Pozabil je na nevšečnosti, ki so mu jih povzročili v trenutku razvnetih strasti. Zato je vedno z veseljem sprejemal tiste, ki so, potem ko so v družbi dosegli ugledne položaje, prihajali k njemu, da bi ga obiskali in prebili z njim kak dan; drugim v stiski je dal zatočišče v svojem zavodu, kakšen je dobil delo in ustrezno plačo v delavnicah zavetišča. Kajti zaradi nesposobnosti pri svojem poklicnem delu si ne bi mogel zaslužiti sredstev za vzdrževanje svoje družine.

Ko je Brosio zaradi še vedno obstoječe napetosti uvidel, da ni mogoča nikakršna sprava, je pretrgal stike z novotarji. »Veliki množici fantov niso tiste

spletke prav nič pomenile,« nadaljuje svoje poročilo Brosio, »in so bili vsi navdušeni za don Boska. To je don Rodriga silno trlo, ker je videl, da so njegovi načrti propadli, don Bosko pa je povečal število razvedril in izboljšal že obstoječe igre. Ker dvorišče ni bilo zadosti veliko za naše vojaške vaje in balinanje, smo hodili na zemljišče, kjer danes stoji cerkev Marije Pomočnice. Da bi dali večji razmah našim igram, smo prišli celo do travnika pri Borgu San Donato, razvijali vaje po polju in tako izvajali uspešne akcije. Ko smo prišli tja, smo kupili dve veliki košari sadja, z denarjem, ki mi ga je v ta namen dal don Bosko, in sem ga razdelil med svoje vojščake. Telovadba in prosti tek sta bila na vrsti vsak dan. Pogosto sem k teku povabil tudi don Boska; on je povabilo sprejel, čemur so se vsi čudili, in je skoraj vedno prejel nagrado, ki je bila določena za zmagovalca v teku.«

Don Bosko si je s svojo železno voljo spet izoblikoval skupino katehistov, zlasti še zato, ker je nekaj dogodkov prišlo na začetek postnega veroučnega obdobja. Post se je začel 25. februarja in končal 11. aprila, za veliko noč. Nikakor ni mogel odtegniti katehistov iz oratorijev sv. Alojzija in sv. Angela varuha, ki sta zbirala okoli tisoč fantov, ki so poleg katekizemskega dobivali še šolski pouk. Od starejših mu je v Valdoccu ostal samo še 14-letni Janez Francesia, ki je živel še pri starših. Temu je sedaj pridružil Janeza Cagliera in nekaj sošolcev ter kakega klerika. Ti so bili vedno poslušni njegovim navodilom. Lahko rečemo, da so bili še mladi fantje in vsak izmed njih je skrbel za razred dvajset do petindvajset dečkov. Skušali so čim bolje opraviti svojo nalogo. In tako kljub temu da je bil marsikateri učenec za glavo višji od svojega učitelja, nikdar ni bilo nevarnosti, da bi kateri izmed njih nagajal ali motil pouk. Don Bosko je hodili od razreda do razreda in nadzoroval. Določil je, da so se učili katekizem na pamet, od časa od časa pa so prirejali tekmovanja in delili najbolj pridnim darila. Novi katehisti so s samozavestjo in previdnostjo, večjo od njihove starosti, ob prazničnih dneh asistirali veliko zunanjih fantov, ki so se spovedovali med sv. mašo in pridigo, med večernimi obredi in na odmorih. Včasih so dobili nalogo, da so tudi zunanji fantom delili kruh, zlasti tistim, ki so bili pri sv. obhajilu in bi jim bilo zelo težko iti domov na zajtrk in se spet vrniti v Oratorij. Don Bosko se je veselil njihovega uspeha in jim govoril: »Za božjo voljo, storite vse, da ne boste nikdar pustili fantov samih, temveč jih boste vedno in povsod nenehno asistirali.« In da bi jih spodbudil k delu, jim je večkrat razlagal rek sv. Avgušтина: »S tem, ko si rešil duše drugih, si tudi svoji duši zagotovil zveličanje.«

Katekizemski pouk v postu se je bližal koncu. Jasno se je videl Božji blagoslov in začelo se je tridnevje za pripravo na veliko noč. To se je vedno vtisnilo v spomin z dogodkom, ki ga pripoveduje profesor Raineri:

»Velika noč je bila pred durmi. Nekega popoldneva je don Bosko imel nauk o temi 'Bežimo pred priložnostmi za greh, bežimo pred nevarnostmi'. Nekoč je dejal: 'Kdor se noče opeči, naj stoji daleč od ognja.' Prav v tem trenutku so se v žepu nekega fanta vrtnarja vnele vžigalice, ki jih je hotel nesti domov. Pojavil se je oblak dima in zaslišalo se je prasketanje, tako da so postali vsi pozorni. Nikdar moralno pravilo ni dobilo tako neposredne uresničitve kot takrat in potrdilo njegovo pravilnost. Vsi so se veselo zasmeli, ker je bil govorniku potrjen njegov nauk. Pa tudi on sam se je iz vsega srca smejal.

Tudi druga dva oratorija sta prinašala odlične sadove. Pri delu v teh so mu pomagali goreči duhovniki in don Borel, ki je pogosto hodil iz enega oratorija v drugega in pridigal izredno zavzeto in učinkovito. On sam jih je od časa od časa obiskoval in dopolnjeval. Dečki so ga vedno navdušeno sprejemali. Ob takih priložnostih je imel nagovor in po cerkvenih obredih je želel govoriti z dečki, ki jim je drugemu za drugim dajal nasvete v skladu z njihovo naravo. Saj jih je tako dobro poznal, kakor da bi bil nenehno z njimi v stiku kot dober znanec in prijatelj. In Bog je blagoslavljal delo. Dečki, za katere ni bilo več upanja, so odhajali iz oratorijev kot prerojeni, postali so dobri kristjani, pridni delavci in zanesljivi sodelavci pri podjetjih.

Po velikonočnih praznikih so novi katehisti, ki so vsi bili člani Družbe sv. Alojzija, še z večjim navdušenjem nadaljevali svoje poslanstvo in so svoj apostolat razširili tudi na notranje fante. Don Bosku je bilo veliko do tega, da bi se vsi naučili ljudskega petja kot tudi gregorijanskih napevov. Zato so 1852, kakor že prejšnje leto v soboto proti večeru končali šolo, da so se mogli s petjem antifon in psalmov na vajah pripraviti na nedeljske večernice. Ob večerih je bil tudi verouk za tiste, ki so bili popolnoma nepoučeni o verskih resnicah, pa je don Bosko želel, da bi čim prej šli k prvemu obhajilu. »Treba je,« tako je imel navado reči, »da se Gospod čim prej polasti njihovega srca in da jih ne pokvari greh.« Vse to je don Bosko delal sam ali po svojih katehistih, ki so večkrat tudi nadomeščali kakega učitelja v večerni šoli.

Poleg vsega so skrbeli tudi za obrede v cerkvi. Leta 1851 je don Mihelangel Chiatellino zložil mašo in litanije in jih podaril don Bosku. Fantje so se obojega naučili in z velikim veseljem izvajali. Vse to so naučili tudi nove letnike in tako so se leto za letom oblikovali novi pevski zbori. Poleg tega so si katehisti pomagali pri asistenci in prav tej okoliščini je pripisati, da niso nastale večje nerednosti. Mogoče bi se zdelo kakemu prevelikemu oboževalcu reda, da so bili odmori včasih preveč razposajeni. Takrat okoli Oratorija še ni bilo hiš in fantje so v navdušenju za igro zapustili dvorišče in se podili vse do naselbin več kot

pol kilometra stran od Oratorija. Toda med temi fanti je bil vedno kak prizadeven katehist, ki je vse nadzoroval in vodil in na koncu celo množico pripeljal zopet nazaj k don Bosku.

Vihar se je zato v Oratoriju zopet polegal in okoli njega in v umirjenem pa vendar katoliškem časopisu *La Patria* (Domovina) je izšel odličen članek s pohvalo don Boskovih Zgodb Svetega pisma. Don Cocchis, ki so ga poklicali v druge ustanove, zlasti še v zavod vajencev, je prepustil vodstvo Oratorija sv. Martina don Ponteju. Ta je po vrnitvi s potovanja z markizo Barolo iz Rima in Neaplja z veliko zavzetostjo skrbel za vzgojo tamkajšnjih otrok vse do 1866. Tega leta je opustil vodstvo in izročil svoj oratorij Družbi sv. Vincencija Pavelskega, ta pa je izročila duhovno vodstvo rektorju zavoda vajencev. Sedaj se je oratorij preselil na drugo stran Dore v lastno poslopje, kjer oskrbuje več kot 400 fantov.

34.

POGLAVJE

Eksplozija smodnišnice – Herojstvo narednika Sacchija – Don Boskov klobuk – Vidno varstvo Božje matere Marije – Različni dogodki – Golob – Goreči tram – Mladenič Gabriel Fassio – Očenaš in zdravamarija v čast sv. Alojziju – Škoda v Oratoriju – Valdocco zatočišče – Podpore – Spominska slika – Don Bosko in Mala hiša Božje previdnosti

LETA 1852 JE KAKOR STRELA Z JASNEGA NEBA zadela mesto Turin nesreča, ki bi celo mesto skoraj spremenila v kup razvalin in ga naredila za grob njenih prebivalcev.

Sredi mestne četrti Borgo Dora, ob pokopališču sv. Petra V vezeh je stala smodnišnica s tremi velikimi skladišči. Včasih je bilo tam shranjenih tisoče in tisoče kilogramov smodnika za miniranje in lovske puške, tako da je mestna četrt Borgo in celo mesto imelo v svoji sredi veliko nevarnost.

Bilo je ob tri četrt na dvanajst dopoldne 26. aprila, ko je iskra iz pokvarjenega stroja zanela požar v eni izmed delavnic. V trenutku se je ogenj razširil na dve stranski skladišči, prešel na obzidje, kjer je bil na odprtem prostoru skladiščen smodnik. Ogenj je od tod preskočil na malo skladišče smodnika za lovske puške, potem pa na skladišče smodnika za miniranje. V kratkem presledku sta drugo za drugim eksplodirali obe skladišči s strašnim pokom, ki ga je bilo slišati petnajst milj daleč, stresel je celo mesto, metal s podbojev vrata in razbil steklo na zaprtih oknih. Velikanska tovarna je šla v zrak, bližnje hiše so padle kot pokošene, dve vrsti starih glogov je iztrgalo iz zemlje, kot da bi bile nežne rastlinice. Po zraku so frčali žebliji, koščki železa in goreči tramovi ter padali na palače, mestne ulice in trge kot deli velikanske bombe in sejali smrt in razdejanje. V oddaljenosti 10, 15 in 20 metrov so padali kamni, težki po 200 kilogramov. Med uslužbenci smodni-

šnice jih je enaindvajset končalo življenje pod ruševinami ali jih je ožgal plamen ali ubila eksplozija, petintrideset pa jih je bilo težko ranjenih. Nad Turinom se je zgrnil ogromen črn oblak in ga odel v mrtvaški plašč, zakril sonce in napolnil Turinčane s strahom in trepetom. Zdelo se je, da je prišel konec sveta. Ljudje so kričali, begali sem in tja, iskali zavetja, kajti večina ni vedela, kaj se je zgodilo. Ko se je polagoma razvedelo za vzrok eksplozije, so prebivalci drveli k smodnišnici. Ko pa so prišli na kraj nesreče, jih je tam srečala druga množica, ki je bežala stran v strahu pred nadaljnjimi in še hujšimi dogodki. Drugi pa, možje poguma, so z vojaki, narodno gardo z županom Bellonom in drugimi predstavniki javne uprave s samim kraljem Viktorjem Emanuelom, knezom iz Genove in ministri šli k smodnišnici. Med njimi je bil tudi don Bosko.

V trenutku prve eksplozije je bil v dvorani za razstavo dobitkov že opisane loterije. Ob tresku, ki je pretresel vse poslopje, je šel na cesto, da bi videl, kaj se dogaja. V tistem trenutku se je zaslišala druga eksplozija in v naslednjem trenutku je padla z neba pred njega vreča ovs, tako da bi ga skoraj pobila. Ni mu bilo treba veliko razmišljati, da je ugotovil, da je eksplodirala smodnišnica, ki je stala samo 500 metrov od Oratorija. V strahu, da se je komu kaj hudega pripetilo, se je takoj napotil domov. Ko je prišel v Oratorij, ga je našel praznega, ker so se vsi skrili in porazgubili po bližnjih travnikih in njivah. Tedaj je, ne da bi pomišljal ali se oziral na nevarnost, odhitel na kraj nesreče, da bi vsakemu ponesrečencu izkazal svojo duhovniško pomoč. Spotoma je naletel na svojo mater, ki ga je zaman skušala odvrniti. Prišel je tudi Karel Tomatis, ki mu je don Bosko naročil: »Pojdi nazaj in skušaj poiskati redovnice, ki so zbežale iz samostanov, in jih pripelji na Piazza Paesana. Tam jih čaka kočija, ki jih bo prepeljala v Moncalieri k markizi Barolo.« Tomatis je odhitel in izpolnil don Boskov ukaz, ne da bi vedel, kako je mogel spoznati odločitev markize glede tega. Don Bosko si je le s težavo utrl pot med kupi razvalin in razmetanih predmetov. Strašen prizor! Razmesarjeni človeški udi, trupla mrtvih, kosi teles na vseh koncih in krajih. Iz razvalin, iz katerih se je kadilo, je bilo slišati otožne in proseče glasove na pomoč. In kar je bilo najhujše: pričakovanje še tretje eksplozije, ki bi pobila vse, kar je bilo blizu in daleč. Kajti obe skladišči, ki sta eksplodirali in naredili tako razdejanje, nista imeli več kot nekaj sto, mogoče tisoč kilogramov razstreliva. Nekaj metrov od tod je stalo še tretje, z že razkrito streho in okoli in okoli gorečimi stavbami, medtem ko so po zraku švigale iskre in pretile vneti ogromno zalogo kakih štirideset tisoč kilogramov razstreliva. To je bil silen vulkan, ki je vžigal in bi z enim udarcem uničil ne samo Borgo Doro temveč ves Turin. Nevarnost je bila neposredna in čisto blizu. Kdo naj reši Turin? Rešila ga bo Marija

na prošnjo njenega pobožnega častilca, katerega ime je vredno, da ga tudi mi sporočimo poznejšim rodovom.

To je bil narednik Pavel Sacchi iz Voghere, načelnik delavcev v smodnišnici, ki je pri eksploziji kakor po čudežu ostal nepoškodovan. Dvakrat ga je silen pritisk vrgel po tleh in zdelo se je, da je z njim opravil do smrti. Kljub vsemu je vstal, se priporočil Mariji in z opečenimi rokami, obrazom in glavo, z obtolčenimi udi, iz ušes pa mu je tekla kri, sredi nepopisne zmede, med umiranjem delavcev, jokom in brezupnim kričanjem pokazal toliko prisebnosti in tak pogum, da ga ni mogoče zadosti občudovati. Potem ko si je sredi takšne stiske jasno predstavil položaj, je ugotovil, da je tretje skladišče še nedotaknjeno, da pa se ga je lotil ogenj na eni strani podstrešja zaradi pregrinjala, ki je ležalo tam. Kljub smrtni nevarnosti ni zbežal, temveč v moči neke nadnaravne sile skočil naprej, potegnil pregrinjalo na stran, ostal nepremičen na mestu in klical na pomoč. Ko so videli njegovo junaško obnašanje, so prihiteli tudi drugi meščani, nato še vojaki in gasilci in vzpostavili najnujnejšo pomoč. Eni so skušali pogasiti ogenj, ki je začel plapolati zdaj tu, zdaj tam, drugi so odnašali iz skladišča 800 sodov tam uskladiščenega smodnika. Tudi grof Cays je bil tam in svetoval, pomagal, kjer je bilo najbolj potrebno, in odnašal ranjence. Sacchi je bil medtem zaposlen s pokrivanjem sodov smodnika z mokrimi volnenimi pregrinjali. To dogajanje sredi največjega pričakovanja najhujšega je trajalo do štirih popoldne, ko je bil ogenj pogašen. Tako se je Turin rešil po Marijinem priprošnji in po junaštvu človeka, ki se je v tistem strašnem trenutku obrnil k njej po nasvet in podporo. Vse do konca svojega življenja je vsako soboto klečal pred oltarjem Device Tolažnice in se zahvaljeval ne samo zato, da je njemu rešila življenje, temveč obvarovala najhujšega toliko njegovih bratov. Ta preprosti in pošteni človek, za katerega se zdi, da ga je Previdnost v njegovi mladosti pripravljala za to, da bi rešil Turin - in to v zelo značilnih okoliščinah - je v prvih dneh po nesreči prejel od vseh strani in družbenih oblasti hvaležna priznanja in občudovanje. Toda ni trajalo dolgo, ko je začutil grenkobo nehvaležnosti. Nekateri so mu očitali priznanje, da je svoje junaško dejanje pripisal preblaženi Devici Mariji. On pa je ponavljal: »Nisem jaz rešil Turina. Tista, ki ga je rešila, je Devica Tolažnica.« Zaradi teh izjav so se začeli norčevati iz njega, ga obrekovali in sramotili tisti, ki ne morejo slišati besede o Bogu in o njegovi vzvišeni materi Mariji. Ilustrirani časopisi so ga predstavljali kot potuhnjenega prevaranta in gorečega uporabnika blagoslovljene vode. Vlada mu je podelila zlato svetinjo, ki so mu je pripeli na prsi v slovesnosti na vojaškem vadišču, narodna garda mu je podelila srebrni venec za zasluge, turinska občina pa ga je razglasila za častnega meščana. Eno izmed turinskih ulic so poimenovali po njem in podeljena mu je bila dosmrtna vzdrže-

valnina 1200 lir. Toda ne časti niti sramotenje niti odlikovanje niti obrekovanja niso mogla spremeniti srca Pavla Sacchija in njegove pobožnosti do Device Marije vse do 24. maja 1884, ko je na praznik Marije Pomočnice umrl. S činom kapitana je vsak dan s prijateljem, prav tako kapitanom doma iz sv. Jurija na Canaveškem, hodil ure in ure molit v cerkev zakramentink. Ker je nadškof Gastaldi prepovedal streči pri sveti maši v civilni obleki, si je zato, da bi smel obleči talar, dal ostriči brke, kar je bilo zanj in za njegove tovariše izredno velika žrtev.

Naš don Bosko je imel zadoščenje, da je podelil odvezo nekemu delavcu, ki so ga potegnili izpod ruševin. Imel je razmesarjeno bedro, rane po vsem telesu in je bil v zadnjih vzdihljajih. Če potem njemu niso dovolili, da bi delovno pomagal, je bil nadvse koristen vsaj njegov klobuk. V največji nevarnosti je bilo treba gasiti z vodo, da pregrinjala, ki so pokrivala sode smodnika, ne bi začela goreti. Ker ni bilo druge posode, je Sacchi vzel don Boskov klobuk in ga tako dolgo nadvse koristno uporabljal, dokler niso prinesli ustrežnejše posode in pripeljali gasilskih črpalk. »Nazadnje,« je pisal don Janez Bonetti, »mi je še leta 1877 o tem dogodku v moje in njegovo zadoščenje govoril junaški rešitelj.«

Vladalo je in še vlada prepričanje, da je rešitev Turina treba pripisati posebni zaščiti iz nebes. Prvi so občutili posebno zaščito Božjega varstva gojenci Male hiše Božje previdnosti, ki ji pravijo Cottolengo. Ta dobrodelna ustanova je stala v neposredni bližini smodnišnice in nekaj njenih poslopij je bilo oddaljenih le osemdeset do sto metrov. Strašna eksplozija je odnesla strehe, podrla stene in rušila strop. Pohišstvo, omare, nočne omarice so letele po zraku, orodje vseh vrst je padalo z velikim truščem; vrata je vrglo s tečajev, padalo je tramovje, usula se je opeka in kosi lesa in železa so uničevali opremo. Toda čudo! Sredi vsega tega razsula, v toči smrtonosnih zadetkov, sredi toliko nevarnosti za življenje ni bil prizadet niti eden izmed tisoč tristo varovancev ustanove. Med temi so bili zelo bolni, slepi, šepavi, duševno bolni, otroci in nihče ni bil niti najmanj poškodovan. Mnogim se je zdelo, kot da bi nad njimi plavala smrt in vihtela smrtonosno koso, vendar se ni niti enega dotaknila. Nad posteljami bolnikov se je udrl strop, vendar ni padel nanje, temveč ob stran ali med posteljami. Zopet drugje se je podiral zid, vendar je v svojem previsu stal kakor pritrjen v zraku, dokler niso umaknili postelje z bolnikom. V sobanah za dojenčke se je utrgal strop, padala je strešna opeka, pa nobena na postelje ali zibelke. Spalnica duševno bolnih in neprisebnih hčera z več kot dvajsetimi posteljami in se že trideset let ni zgodilo, da bi bila izpraznjena pred poldnevom. Tisto dopoldne so se, kakor da bi čutile nesrečo, vse dvignile iz postelj in se zatekle v sosednjo sobo. In glej - eksplozija je vrgla ogromen tram na stavbo. Podrl je streho, padel v sredo spalnice, potegnil za seboj

celoten strop in strl pod seboj železne postelje, vendar so te bile prazne.

Toda najbolj tolažljiva in nerazložljiva dejstva, ki pričajo o očitnem Marijinem varstvu, se tičejo njenih podob. Po sobanah je bilo zaradi eksplozije vse razmetano po tleh, omare razbite, vrata vržena s tečajev. Toda s stene je še vedno gledala podoba presvete Device. V sobi, imenovani po sveti Tereziji, je v višini dveh metrov stal pod steklenim zvonom Marijin kip. Tako kip kakor zvon sta padla po tleh, vendar sta oba ostala popolnoma nepoškodovana. V dolgi spalnici sirot so bila vsa okna proti smodnišnici zazidana z opeko. Pritisk jih je vrgel v sobo razen dveh, na katerih sta viseli podobi Matere Božje. V podzemeljskem hodniku, ki povezuje eno hišo z drugo, je bil postavljen v višini več kot treh metrov v ustrezni niši lesen kip vzvišene Kraljice nebes. Medtem ko se je v trenutku eksplozije zid podrl na tla, je kip lahkotno splaval navzdol in ni padel, saj so ga našli stoječega pokonci sredi razvalin. Zdelo se je, kakor da bi bila živa in je stopila z višine na tla zato, da bi tolažila vse, ki so iskali zavetje in so tekali tod mimo, proseč usmiljenje in prizanašanje. V zasebnem oratoriju, imenovanem Svetišče, ki je bil zalo pri srcu častitemu Cottolengu, je bilo obešenih na steno kakih 300 slik različnih razsežnosti v okvirjih s steklom, ki so predstavljale najbolj slavna in čudodelna Marijina svetišča na svetu. Ta oratorij je stal prav nasproti smodnišnice, brez vsake vmesne stavbe in izpostavljen prvemu pritisku eksplozije. In kaj se je zgodilo? Ob strašni eksploziji so v sobi za zavetiščem, ki je bila zaščitena z zidom, padle po tleh težke omare za perilo, sesul se je del stropa, razbila so se vrata in železen zapah se je zvil kakor vrv ali zmeščana sveča. In slike? Ostale so vse na svojem mestu in stekla nedotaknjena. V cerkvi redovne skupnosti in v kapeli sv. rožnega venca je stal v vdolbini Marijin kip. V razdalji šestih metrov je popustil velik obok, ki podpira cerkveno kupolo, orgle, ki so bile tam nameščene, je vrglo s podstavka in jih zaneslo nekaj metrov naprej, kovinska mreža z vdolanimi steklenimi okni, ki je zapirala vdolbino, se je razletela, toda Marijin kip, gospodarica in kraljica, je ostal nepremaknjen in s krono na glavi. Samo en uhan ji je padel iz ušesa.

Toda mogočna Devica je svojo zaščito še bolj zgovorno pokazala v naslednjih dveh dogodkih.

V predverju Cottolengove ustanove, ob dvojnih vratih, ki vodijo na cesto, je visela, kakor visi še danes, pritrjena na tanko leseno steno en meter visoka plošča, na katero je mojster narisal podobo Device Tolažnice. Podoba je bila, kakor je tudi še sedaj, zavarovana s stekleno ploščo ter obdana s srebrnimi srci in drugimi dragocennostmi in vedno svežim cvetjem. Pred to podobo tisti, ki vstopa ali odhaja, navadno zmoli eno zdravamarijo. Vhod je bil točno nasproti smodnišnici in ga ni varoval noben zid. Ob eksploziji je bil pritisk tako močan, da so se odprla tudi zaklenjena

vrata ustanove, več kot deset tisoč stekel se je zdrobilo v prah in je odneslo oknice ali jih poškodovalo. V ulici Doragrossa in v drugih mestnih ulicah ni bilo niti enega okna s celim steklom. V omenjeni vhod je priletelo na kupe različnih predmetov, kot so opeke, kamni, kosi lesa in železa; visoke omare, polne perila in obleke, so padle po tleh, močna vrata na cesto so se razbila, verige pretrgale, del zidu, nasproti katerega je bila postavljena podoba, je pritisk odnesel. In podoba? Čudno se sliši, toda podoba je ostala nedotaknjena, z vsemi svojimi srci, okraski in cveticami in steklena mreža popolnoma ohranjena. Prelepa Marijina podoba je smehljajoč se hotela povedati svojim prestrašenim sinovom: Jaz sem, ne bojte se! Jaz sem tukaj, vaša mati, nič se ne bojte, jaz sem vaš ščit, jaz sem vaša obramba. Neki gospod je nekaj ur po tistem dogodku vstopil v tisto preddverje, prišel je iz središča mesta in po ulicah hodil po steklu kakor po pesku. Ko pa je zagledal Marijino podobo z nedotaknjnim steklenim okvirjem, je začutil ganjenost in poln neizmerne veselja je jokal kakor otrok. Vso to verigo dogodkov, ki smo jih opisali, so nekateri skušali razložiti z obstoječimi fizikalnimi zakoni, vendar nobenemu ni uspelo. Zato so čutili in še danes čutimo Božjo roko ter mogočno priprošnjo in zaščito nebeške matere Marije, ki je tako pokazala, kako bedi nad Turinom.

Toda dogodek, ki je bolj kot vsi drugi vzbudil pozornost in nad vsemi drugimi razodeva varstvo presvete Device v tistem strašnem dnevu, nam z besedami samega očividca pokojnega monsinjorja Alojzija Anglesia, v tistem času že deset let predstojnika čudovitega zavoda Cottolengo, pove, kaj vse se je zgodilo.

»Med vsemi poslopji (tako piše on), ki so stala ob strani smodnišnice, je bila skromna dvonadstropna hiša, oddaljena komaj 80 metrov, imenovana Nazaret. V pritličju je bilo nastanjenih kakih dvajset duševnih bolnikov, v prvem nadstropju kakih trideset otrok, starih od štiri do devet let, ki so bili bolni ali trajno poškodovani. Tako podstrešje kakor vsi tramovi, ki so nosili streho, so se opirali na steber sredi dvorane. Nad tem stebrom in streho je stal lončen dimnik, ki je služil pečem. Na tem glinastem podstavku je stal mavčni kip Marije Brezmadežne, visok več kot en meter, votel in s krono dvanajstih zvezd na glavi. Lahko bi rekli, da je stala tam kot varuhinja Male hiše, ki zapoveduje zakonom narave in ujmam, jim postavlja meje in vodi pota. Tedaj sta drugo za drugim eksplodirali skladišči in povzročili zmedo, preplah in razvaline, kakor smo opisali zgoraj. Prava toča vseh mogočih predmetov je letela od vseh strani na Nazaret in okolico. Kip je bil tudi večkrat zadet, toda stal je na svojem mestu. Premaknil se je samo za palec in namesto da bi gledal proti izhodnim vratom, je sedaj bil obrnjen proti smodnišnici. Na glavi je ostala krona iz dvanajstih zvezd popolnoma nedotaknjena. Kako je zato ne bi mogli pozdraviti, priznati in se ji zahvaliti za njeno zavetniško priprošnjo? Streha

se je sesula na strop. Ta je popustil in tramovi, opeka in strešniki so padali v sobo, kjer so bili zbrani otroci, eni v svojih posteljah ali zibelkah, drugi ob svojih sedežih ali pa stoje ob posteljah. Človek bi mislil, da bi se jih moglo le malo rešiti živih ali se izogniti ruševinam. Tako so bili prepričani vsi, ki so slišali pripovedovati, kaj se je dogajalo. Zato so prihiteli reševalci, da bi s sestrami dajali otrokom prvo pomoč. Toda zaradi pomoči skrbne in pozorne Matere, ki je nad vsem bedela, se niti enemu ni nič zgodilo. Tisti otroci, ki so mogli, so ob prvi eksploziji skočili k vratom in se vrgli na tla, drugi pa, ki si niso mogli pomagati in se gibati, so ostali v posteljah. Ne vemo, kako so tako ali drugače bili obvarovani in ostali nepoškodovani. Eden izmed njih se je ob eksploziji spotaknil in padel ter pri tem podrl zibelko. Ta se je prevrnila in otroku, ki je bil v njej, služila za ščit proti predmetom, ki so padali nanj. Bil je zares čudovit prizor, ko so otroci sredi tistega divjega dogajanja klicali in vzdihovali: Odpusti nam, presveta Devica, odpusti nam, od sedaj naprej bomo pridni, bomo bolj pridni!¹² Do sem mons. Anglesio.

Vse to čudežno dogajanje, zlasti še tisti nežni kip, se je vsem zdelo tako nenavadno in nenaravno, da so celo Židje, ki so si iz radovednosti prišli ogledovat prizorišče teh dogodkov, menili, da je vse skupaj pravi čudež. Naslednji dan je neki možki, znan zaradi svojega razvratnega življenja, hodil tam okoli in si ogledoval stvari. Iz jeze je začel preklinjati Boga, ker je dopustil tako zlo. Ko pa je prišel pred tisto nežno Marijino podobo in jo videl neustrašeno, s krono na glavi, je utihnil, jo dolgo časa motril in potem izrekel dobresedno: »Tu mora biti kak hudič. V navadnih okoliščinah to ne more stati pokonci.« Mi pomilujemo tega nesrečneža in pravimo: Hudič ne bi samo razbil Marijinih podob, temveč vrgel s prestola nebeško kraljico, če bi mu le bilo dano. Zato je ta nežni kip sredi toliko razvalin jasen dokaz za Marijino pričujočnost, ki je varovala Turin in ga rešila uničenja.

Presveta Devica pa ni kazala svoje zaščite le ob zgoraj omenjenih dogodkih. Tudi na drugih krajih, ki so prav tako bili izpostavljeni neposredni nevarnosti, je pokazala svoje materinsko varstvo. V samostanu magdalenk, ki je bil oddaljen od smodnišnice približno 400 metrov, v bolnišnici sv. Filomene, v starem konservatoriju in treh zavodih markize Barolo, kjer je bilo vsaj 500 deloma bolnih, deloma zdravih gojenk s sestrami, nobena ni utrpela nikakršne nezgode. Na obzidju bolnišnice so se videle sledi izstrelkov. V samostan magdalenk je med drugim padel ogromen kamen, težak vsaj eno tono, in tam še danes kažejo zaboje, poln kamenja, železnih kosov in drugih predmetov, ki so padali na njihovo hišo in prodrli vse do

¹² Le meraviglie della Divina Provvidenza nella Piccola sua Casa ecc. per l'intercessione della SS. Vergine.- Torino, Pietro Marietti, 1877.

sob in hodnikov. Vendar od več kot sto ljudi niti eden ni bil poškodovan. V bolniški sobi sta celo ležali dve sestri, ki se že dolgo časa nista dvignili iz postelje. Prav istega dne sta proti enajsti uri prosili, da bi smeli malo iti na vrt, in predstojnica jima je proti svoji navadi dovolila. Kakor hitro sta zapustili sobo, je velikanski tram padel na strop bolniške sobe, ga predrl in strl pod seboj obe postelji, na katerih sta še malo prej ležali obe bolnici. Ko so se magdalenke pripravljale, da bi na svojo veliko žalost zapustile klavzuro in si poiskale varnejše zatočišče, so videle, kako je vzletel bel golob in se ustavil na vrhu križa nad njihovo stavbo. Zazdel se jim je srečen napovedovalec. Rekle so si: Če bo golob odletel od tam, bodo samostan zapustile tudi one, in če ne, bodo ostale. Golob je ostal tam zgoraj vse do štirih popoldne, ko je vladni sel prišel povedat, da je vsa nevarnost mimo.

»In kaj se je posebnega zgodilo v našem Oratoriju? Goreč tram, dolg 6 ali 7 metrov, je padel tik ob don Boskovo hišo. Če bi padel nanjo, bi jo gotovo do tal porušil, tako je bila že vsa razmajana. Toda Božja roka ga je obrnila, da ni padel nanjo. Nova cerkev, še sveža, malo prej so ji odstranili ogrodje in še ni bila popolnoma pokrita z opeko, bi se lahko podrla ali razklala. Toda Božja previdnost je odločila, da je mogla biti blagoslovljena, čeprav še brez vrat in oken. Ker je bila povsod odprta, pritisk ni mogel delovati in je ostala nepoškodovana. Še največ je trpela spalnica, kjer so se pojavile razpoke. Ni treba posebej praviti, da ni ostalo nepoškodovano niti eno okno. Zaprta okna je vrglo iz podbojev in jih zaneslo v nasprotno steno. Eno izmed izhodnih vrat je pritisk, bodisi zato ker so bila prepojena z mokroto, bodisi zato ker je bila ključavnica zarjavela in jih zato že več mesecev niso mogli odpirati, vrgel s podboji vred v sredo cerkve in tako zakristanu odvzel nerodno nalogo, da bi jih morali popravljati. Nekaj podobnega se je zgodilo s sobico v pritličju, ki so ji pravili klet. Tudi tukaj je pritisk vrgel vrata iz podbojev in tako so bili fantje nekako povabljeni, da bi pili vino, ki ga je hranila mati Marjeta. Žal so bili sodi prazni.

Še en dogodek je vse spravil v začudenje zaradi njegove izrednosti in nadnaravne obarvanosti. Med fanti je bil 13-letni Gabriel Fassio, izredno priden in pobožen deček. Učil se je kovaštva. Don Bosko je napovedal, da bo kmalu umrl; zelo ga je cenil in ga drugim dajal za zgled. Včasih je zaklical: »Kako je ta fant dober!« Ta fant je eno leto pred eksplozijo smodnišnice hudo zbolel. Prejel je že tolažbo svete vere in nekega dne je kot razsvetljen od zgoraj zaklical: »Gorje Turinu, gorje!« Nekaj tovarišev, ki so stali blizu njega, ga je vprašalo: »Zakaj gorje?« »Ker mu grozi velika nevarnost.« »Kakšna nevarnost?« »Strašen potres.« »In kdaj se bo to zgodilo?« »Prihodnje leto. Gorje Turinu 26. aprila.« »Kaj naj storimo?« »Prositate sv. Alojzija, da bi varoval Oratorij in vse, ki v njem prebivajo.«

Malo pozneje je sveto umrl v bolnišnici Cottolengo. Zaradi njegovih izrednih kreposti in zlasti še s poudarkom, rekli bi navdihnjenim od zgoraj, s katerim je izgovarjal gorje, je naredil velik vtis na fante v hiši in so spoštljivo sprejeli njegovo opozorilo. Tedaj so na njihovo prošnjo pri jutranjih in večernih molitvah dodali očenaš, zdravamarijo in slavaočetu na čast sv. Alojziju z vzklikom Vsega hudega reši nas, o Gospod. Pobožna vaja, ki se še danes opravlja v naših domovih. Armonia je poročala o tem dogodku in neki brezbožen časopis je iz tega sklepal, da so duhovniki zažgali smodnišnico. Vsekakor strašno podtikanje, ki bi v določenih okoliščinah lahko vzbudilo krvave strasti in maščevanje.

Gmotna škoda zaradi eksplozije smodnišnice je bila ogromna. Mnoge stavbe naokoli so bile tako poškodovane, da so jih morali podreti in znova sezidati. Oblasti so določile posebno komisijo, ki naj bi ugotovila, katere hiše so bile najbolj prizadete, in sprožila postopek za podporo najbolj revnim lastnikom za popravilo. Ugotovila je povzročeno škodo tudi Oratoriju in dodelila 300 lir podpore. Tudi poslanska zbornica je nakazala 200 lir.¹³

Ugotovila je povzročeno škodo tudi Oratoriju in dodelila 300 lir podpore. Tudi poslanska zbornica je nakazala 200 lir.

Še enega dogodka ne smemo pozabiti.

Po dveh zaporednih eksplozijah so napovedovali še tretjo, veliko hujšo. Veliko stanovalcev bližnjih in daljnih hiš pa tudi bolnikov, ki so komaj hodili, se je zateklo na polje ob Oratoriju nasproti cerkvi, ki so jo gradili. Začeli so razmišljati o Božji moči, pravičnosti in usmiljenju. Nekateri so prosili odpuščanja, drugi obljubljali poboljšanje, tretji pa se je priporočal za pomoč svetnikom v nebesih. Vsi pa so bili prepričani o učinkoviti pomoči Device Marije. Govorili so o nekdanjih dejanjih Božjega usmiljenja do Turina na priprošnjo presvete Device in se ponovno zatekali k njej. Nato so molili rožni venec in prepevali svete pesmi. Pomisleka vredno je dejstvo, da je bilo to polje spremenjeno pozneje v svetišče Marije Pomočnice, h kateri se še naprej zatekajo vsi potrebni od vseh strani sveta, da prejmejo tolažbo in so uslišane njihove prošnje.

Ko se je don Bosko vrnil z mesta strahote, je v svoji hiši sprejemal trume fantov iz vseh mogočih zavodov, ki so vsi trdi od strahu iskali pri njem zatočišče. Ure in ure je bilo slišati ropot vozov, ki so nenehno prevažali na bolj varno mesto sode

¹³ Poslanska zbornica - Urad kvestorjev. Turin, 14. maja 1852.

Urad predsednika poslanske zbornice je odločil, da bo ob dnevu ustave, ki smo ga pravkar obhajali, iz blagajne Zbornice vplačanih 200 lir v korist Zavoda za vajence, ki ga vodi vaša ugledna oseba. Podvizal sem se, da vam to sporočim. Istočasno pošiljam potrdilo za izplačilo imenovane vsote, ki jo lahko dvignete kadarkoli pri tajniku Predsedstva na osnovi pričujočega potrdila. Izrabljam priliko, da vas pozdravim in izrazim svoje globoko spoštovanje. kvestor Valvassori

razstreliva. Ko se je zvečerilo, je don Bosko zbral okoli sebe svoje varovance, ki so bili še vedno pod vtisom strašnega dogodka, in jim priporočil, naj bodo pridni, naj se pomirijo in zaupajo v Boga. Za vse to je navedel tehtne razloge.

Podoba Marije Brezmadežne z napisom Pomoč kristjanov, ki jo je imel obešeno v svoji sobi in ki jo čuvamo kot dragocen zaklad, nam pojasnjuje njegovo neizmerno zaupanje.

V zahvalo za prejete dobrote je dal pri tiskarju Doyenu natisniti 5000 podob, ki jih je proti koncu junija razdelil med svoje fante. V ozadju je predstavljeno mesto Turin in eksplozija smodnišnice. V sredini je podoba Marije Tolažnice v sedečem položaju, obdana z oblaki in angeli in izza oblakov se vidijo obrisi cerkve Marije Tolažnice. Pred Marijo klečijo dečki s sklenjenimi rokami in jo gledajo. Sredi med njimi je duhovnik, ki z desno roko kaže nanjo, z drugo pa se dotika ramena dečka, ki ves zamaknjen strmi vanjo. Napis ima naslednje besede:

Zgoraj: V nevarnostih in težavah pohitite k Mariji.

Spodaj: Sinovi Oratorija sv. Frančiška Saleškega Mariji Tolažnici: Mi, ki smo po tvoji priprošnji ubežali nevarnosti smodnika, se ti kleče, vélika Devica, zahvaljujemo.

Vendar mu vse to še ni bilo zadosti. Svojo hvaležnost do Boga je hotel pokazati s posebnim dejanjem velikodušnosti. V 56. št. Armonie, v torek 11. maja 1852 beremo:

»Odbor blagovne loterije v korist cerkve, ki se gradi v Valdoccu za versko vzgojo in pouk mladine, je na seji 6. tega meseca odločil, da se polovica dohodka, ki je po zakonu o loterijah prišel v prid cerkve sv. Frančiška Saleškega, zato ker je Božja previdnost čuvala zidove imenovane cerkve pred učinki eksplozije, določi za Cottolengovo ustanovo, v znamenje hvaležnosti za prejeto milost.

Na ta način bomo uresničili dva cilja v imenu velikodušnih darovalcev, ki bodo poleg že obilice nabranih darov pripravljeni darovati še kak predmet ali bodo hoteli kupiti srečke, ki so še na voljo. Tako bodo pomagali ubogi zapuščeni mladini, ki bo imela priložnost dobiti dobro krščansko vzgojo v imenovani ustanovi, in dali izraz naši hvaležnosti za čudežno rešitev zavoda, kjer se mladina vzgaja v kreposti in pobožnosti.

Javna razstava darov - dobitkov se nadaljuje vsak dan od 10. dopoldne do 6. popoldne v dvorani Via della Basilica št. 3, prvo nadstropje. Žrebanje bo v začetku junija.«

35.

POGLAVJE

*Šmarnice v Oratoriju – Don Boskovo pismo škofu Bielli – Škofje in loterija
– Prireditev fantov večernih šol – Pohvala Armonie – Privolitev opata
Aportija – Politični emigrant ocenjuje don Boskova dela*

ČUDEŽNA ZAŠČITA BOŽJE MATERE MARIJE pred uničenjem od eksplozije smodnišnice je vedno bolj pospeševala pobožnost don Boskovih gojencev do nebeške Kraljice. Še pred to nesrečo so v mesecu maju obhajali kratko pobožnost njej na čast in zlasti ob sobotah opravili molitve z branjem njenih velikih dejanj ali s kratkim nagovorom. Toda od tega leta naprej so uvedli v spalnice navado, da so v mesecu cvetja - maju darovali Mariji duhovne cvetke. Don Bosko je vsak večer napovedal duhovno cvetko in poseben vzdihljaj za naslednji dan.

Ljubezen do Marije je v njem budila hvaležnost do dobrotnikov, ki so pospeševali njeno hvalo, in je v ta namen napisal pismo monsinjorju Lasanu v Bielli.

Velespoštovani in velečastiti monsinjor!

Prepoln čustev globoke hvaležnosti do Božje previdnosti, ki je v vaši osebi vzbudila uglednega dobrotnika Oratorija sv. Frančiška Saleškega, se vam ponižno zahvaljujem, da ste v posebni okrožnici 13. septembra preteklega leta priporočili dobrodelni ljubezni vernikov vaše škofije stavbo naše cerkve. Darovi v višini tisoč lir, za katere izjavljam, da sem jih prejel, so jasen dokaz, da so vsi razumeli velik pomen in potrebo po krščanski vzgoji mladine in pouka o krščanskih resnicah in so se zato velikodušno odzvali pričakovanju svojega pastirja. Zato vas, monsinjor, pozivam, da se veselite tega, da ste naredili to uslugo turinski mladini, ki pa je tudi v korist fantom iz vaše škofije, ki morajo prebiti velik del leta v Turinu, kjer opravljajo svojo obrt in od katerih dobršen del prihaja v naš Oratorij za praznične dni, k pouku in ob prostem času k zabavi v Gospodovi radosti.

Vi, monsinjor, dobro veste, da mi kljub velikodušni dobroti manjkajo sredstva za nadaljnje zidanje svetišča. Toda Božja previdnost mi je dala v roke druga sredstva, kot je

blagovna loterija, da si pomagamo naprej. Kakor hitro smo jo objavili, jo je javna dobrodelnost prijazno sprejela in mnoge odlične osebnosti in dobrodelne gospe so s pravo katoliško vnemo vzele loterijo kot svojo osebno zadevo do take mere, da sem presenečen nad številom darov, ki prihajajo, pa tudi nad kakovostjo darovanih predmetov, ki smo jih do danes nabrali že tri tisoč sto. Upam da bo ta naklonjenost premožnih oseb in navdušenje za prodajo srečk trajala vse do dokončanja tega svetega dejanja.

Ob vseh stiskah, a potolažen od dobrega poteka loterije, vam sporočam, da se gradnja nadaljuje. Upam, da bomo 20. junija, na praznik Marije Tolažnice lahko zadostili naši silni potrebi po prostoru in novo cerkev blagoslovili in v njej darovali svete maše. Lahko si predstavljate, spoštovani monsinjor, kakšno veselje me navdaja ob misli na slovesnost, ki jo bomo opravili ob tej priložnosti.

Ker ne morem, kar bi sicer iz srca rad, izraziti svoje hvaležnosti tako vaši spoštovani in velečastiti osebi in vašim škofljanom, ker ste se tako zavzeli za loterijo in jo podprli, na drug način, bom z vso pripravljenostjo in zavzetostjo rad sprejel vse fante, ki bodo prišli iz škofije Biella, in si bom prizadeval, da bodo imeli čim večjo korist tako v verskem pogledu kakor tudi pri učenju.

To pa, kar lahko storim in kar bom gotovo storil, je to, da se bom s temi fanti, ki mi jih je Božja previdnost nekako izročila, združil v molitvi, da bo gospod Bog obilno poplačal vašo naklonjenost v tej dobrodelni ustanovi. Dovolite mi, spoštovani monsinjor, da vas še enkrat prosim, da bi bili še naprej naklonjeni našemu Oratoriju in blagoslovili našo novo cerkev, našo loterijo in vse sinove v Oratoriju in z njim tudi mene, ki izmed vseh najbolj čutim potrebo po blagoslovu in molitvi.

Sprejmite zagotovilo moje globoke hvaležnosti in visokega spoštovanja do vaše osebe, katere se smem izjaviti ponižnega in vdanega služabnika.

duh. JANEZ BOSKO

Turin, 4. maja 1852

Medtem ni niti za trenutek pustil ob strani loterije. Piemotski škofje so se v čudoviti ljubezni zavzeli za loterijo in takole pisali don Bosku:

Prizadeval si bom razdeliti 200 srečk vaše loterije, ki ste mi jih poslali. Če mi to ne bo mogoče, jih bom poslal nazaj pred 20. majem. Medtem se vam priporočam v molitev in prosim Gospoda, da bi blagoslovil vaše napore.

+ c. m. v., Alba, 2. maja 1852

Lepo je, da ste mi poslali 300 srečk vaše loterije. Že dalj časa sem jih želel imeti, pa nisem vedel, kako bi mogel priti do njih. Zato jih bom najprej sam vzel 100 in se potrudil, da bom preostalih 200 razpečal in vam čim prej poslal izkupiček, in če bo treba, naročil še druge.

Ko bom potem ob priliki prišel v Turin, vas prosim, da mi dovolite, da si ogledam stavbo kakor tudi druge oratorije, o katerih poročate in ki jih še ne poznam.

In končno, medtem ko vam od Boga želim vse najobilnejše blagoslove, ki jih on ne more odreči vam, vodji svete dejavnosti, saj je posvečeno njegovi časti, se izrekam ...

+ JANEZ, nadškof

Saluzzo, 4. maja 1852

Prejel sem vaše cenjeno pismo od 13. tega meseca skupaj s 300 srečkami loterije. Bodite tako dobri in zapišite na moj račun 150 frankov, ki jih bom izplačal ob prvi priložnosti.

Naj Gospod blagoslovi vse prizadevanje in skorajšnjo dozidavo cerkve za ustrezno bogoslužje.

+ PIJ VINC., škof

Vigevano, 21. maja 1852

Skupaj z vašim cenjenim pismom z dne 21. tega meseca sem prejel zavoj z 200 srečkami splošno znane loterije. Ker jih zaradi okoliščin in zaradi velike revščine tukajšnjega prebivalstva, ki postaja vedno večja, ne morem razpečati, jih bom pridržal zase - saj gre za cerkev - in vam bom poslal celotno vsoto 100 lir.

+ F. MODESTO, škof

Acqui, 24. maja 1852

Preden ste mi poslali 200 srečk, je na našo škofijo prišlo že 200 predhodnih. Potrudil sem se razprodati nekaj desetih. Zato ne morem upati, da bom mogel spraviti v obtok še tiste, ki ste mi jih poslali vi. Potrudil se bom, vendar ne morem zagotoviti, da bo mojemu trudu sledil tudi zaželen uspeh. V tem primeru mi ne bo preostalo drugega, kot da vam srečke ob pravem času pošljem nazaj.

Medtem ko vam to pišem, se priporočam vašim gorečim molitvam.

F. Janez TOMMASO, škof

Mondovi, 7. junija 1852

Poleg mojih 100 srečk, ki sem jih naročil na svoj račun, sem prejel še tiste, ki ste mi jih vi poslali s poštnim vozom. Izročil sem jih zavzetim ljudem, da jih razpečajo. Storil bom, kar je v moji moči, da pripomorem k uspehu stvari.

Tudi meni je hudo, da se nisem mogel udeležiti proslave ob koncu šolskega leta. Bom prišel ob kaki drugi priložnosti. Molite zame, da mi Bog vrne zdravje. Ostanite mi naklonjeni.

+ L. v., Fossano, 28. maja 1852

Študijski dan, o katerem govori škof iz Fossana, je bil v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega. Don Bosko je svojim dobrotnikom in drugim pomembnim osebam poslal naslednjo okrožnico:

Velespoštovani gospod!

Zavzetost, ki ste jo pokazali za vse, kar se tiče Oratorija sv. Frančiška Saleškega, mi je zagotovilo, da se boste odzvali povabilu na prireditev dne 16. maja od 2^h do 5^h popoldne in boste s svojo navzočnostjo počastili prireditev učencev naših večernih šol, pri kateri bodo pokazali znanje, ki so si ga pridobili med letom.

Sicer ne boste videli kaj velikega, priča pa boste veliki dobri volji in pogumu, ki ga kažejo naši fantje.

Vsebina prireditve:

1. *Branje in pisanje. - Računstvo, merski sistem in italijanska slovnica. - Petje in glasba.*
2. *Malo zemljepisa Svete dežele, Zgodbe Svetega pisma stare in nove zaveze. - Petje in glasba.*
3. *Dva dialoga: potovanje po Palestini. - Fant, ki ni dobil nagrade. - Med različne učne predmete bomo vstavili nekaj govorov in deklamacij.*

Prepričan, da se boste odzvali temu mojemu povabilu, se vam zahvaljujem za vse, kar ste do sedaj storili, in upam da boste še v prihodnje naklonjeni našim fantom. Iz srca se vam zahvaljujem za vašo doseganjo naklonjenost in vas spoštljivo pozdravljam.

Vdani služabnik duh. JANEZ BOSKO

Turin, 14. maja 1852

Ugledni profesorji, med katerimi so bili tudi Aporti, več članov občinske uprave, drugi odlični in spoštovani gospodje in mons. Calabiana, škof iz Casaleja, so s svojo navzočnostjo počastili prireditev. Ni mogoče opisati presenečenja navzočih, ko so slišali živahne in tekoče pripravljene deklamacije, petje in glasbo teh preprostih kmečkih fantov, ki so med težkim dnevnim delom v vseh mogočih obrteh pokazali pod tako okorno zunanjščino toliko bistrosti in pameti. Pogosto in dolgo ploskanje, ki je sledilo ustreznim odgovorom na lahka vprašanja, je bilo dokaz splošnega priznanja in zadovoljstva.

Začudenje je raslo tudi zato, ker proti pričakovanju niso videli majhnih dečkov, temveč zrele fante, ki jih niso potegnili za seboj slabi zgledi tovarišev, ampak so prosti čas, ki jim je ostajal po opravljenem delu, posvetili svoji izobrazbi. Gotovo ni lahka stvar v mladosti krotiti željo po zabavi in se posvetiti resnemu in prizadevnemu učenju. Toda to, kar je težko doseči začetnikom modernih izo-

braževalnih metod, je lahko katoliškemu duhovniku, ki ne pozna druge metode kot tisto, ki mu jo narekuje krščanska ljubezen. Ko vidite več sto vajencev, ki se odpovejo zabavi, da bi poslušali kakega gorečega duhovnika, se lahko vprašate, kaj te fante v njihovi prekipevajoči mladosti, željni svobode, priteguje in prepričuje. Ljubezen, ki jo čutijo do svojega očeta v Kristusu. In kaj goji in hrani to ljubezen? Ljubezen, ki jo on čuti do svojih sinov. In ti ljubezni se vključujeta v ljubezen do Jezusa Kristusa.¹⁴

Spominjamo se, da je opat Aporti, kraljevi senator, prevzet od točnih odgovorov teh obrtniških vajencev, ki cel dan vihtijo zidarsko žlico, dreto in šivanko, izjavil, da ni bilo mogoče pričakovati več, saj niti fantje, ki cele dneve prebijejo v šoli in imajo izvrstne učitelje, ne bi mogli več znati. Na koncu so razdelili nagrade, ki niso bile samo v burnem ploskanju, temveč tudi v koristnih darovih, ki so jih priskrbeli dobrotniki.

Ta prireditev je ostala v slavnem spominu tudi zato, ker je razblinila obtožbe proti Oratoriju glede njegove politične usmerjenosti. Eden izmed fantov je v piemontskem narečju deklamiral pesem, ki jo je don Bosko pripravil za to priložnost, in se začelja takole:

*Mi ne govorimo o politiki
in se zanjo ne zanimamo,
pač pa nas skrbi črni kruh,
ki nam ga peče pek.*

Neka ugledna gospa, ki ni mogla priti na prireditev, je izrazila don Bosku svojo prizadetost z naslednji pismom:

Iz moje vile v Chieriju, 23. maja 1852

Visoko spoštovani gospod! Vaše ljubeznivo povabilo sem zaradi že znane malomarnosti vratarja prejela komaj včeraj popoldne. Poleg vsega mi je žal, ne samo ker nisem mogla biti pri nadvse zanimivi prireditvi, temveč tudi zato, ker bi moje ravnanje lahko imeli za neprimerno in nehvaležno. Želela bi samo, da bi, kot je moja dolžnost, izrazila svojo hvaležnost. Prosim vas, da mi oprostite to mojo nezaželeno odsotnost in mi dovolite upanje, da bom mogla biti navzoča pri kaki drugi podobni prireditvi vaše ustanove.

Prosim vas, da sprejmete pisanje, v katerem je neki emigrant želel dati spoznati Italiji, kako je Bog v svoji milosti obnovil med nami zgled Kalasancijev in Vincencijev Pavelskih, se pravi, da duhovnika, ki izpolnjuje evangeljske nasvete, vsi brez razlike spoštujejo in priznajo njegove zasluge. Pa tudi tisti, ki so daleč od Boga, bi storili isto, če bi duhovniki

¹⁴ Armonia, torek 18. maja 1852.

bolj zavzeto skušali uresničiti nauk Boga Odrešenika. Ko se vam še enkrat zahvaljujem za visoko čast, ki ste mi jo izkazali s tem, da ste me povabili na vašo prireditev, želim, da me štejete v največjem spoštovanju vaše visoko spoštovane osebe za vdano služabnico.

OKTAVIJA MASINO-BORGHESE

Četudi kritika klera, kot jo nakazuje pričujoče pismo, ni upravičena, smo ga vendar priobčili zato, da iz ocene lahko sklepamo na duha in mnenje tistega časa, kajti politični emigranti so se Oratoriju morali zahvaliti za veliko uslug.

36.

POGLAVJE

*Don Boskova dobrota do revežev – Nekaj pričevanj – Politični emigranti –
Glumač – Franc Crispi – Še več oskrbovanih beguncev – Neuspela prevara
– Duhovna dobrodelnost*

»NE ZAVRAČAJ ČLOVEKA, KI TE PROSI V STISKI, ne obračaj svojega obraza od reveža. Tedaj boš kakor sin Najvišjega, ki te bo ljubil bolj kakor tvoja mati« (Sir 4,4.10b). To povabilo in obljuba Svetega Duha sta netili don Boskovo ljubezen do bližnjega. Don Bosko je sprejel v zavod veliko fantov popolnoma brezplačno. K njemu je prišlo toliko sirot, brez staršev, in on jih je veselo sprejemal med svoje sinove. Veliko jih je sprejel na prošnjo dobrotnikov in staršev za zares skromno mesečnino. Kljub temu da je vedel, da je to, kar prispevajo, daleč premalo, jih je sprejel, če so le bili pripravljeni opravljati svojo dolžnost. In koliko fantov iz prazničnega oratorija je dobilo pri don Bosku obutev, obleko, hrano in delo.

Kljub temu da je bil tako reven, je po pričevanju don Rua svojsko dobrodelnost širil tudi zunaj zavoda in na odrasle. »Dobrota njegovega srca,« pravi mons. Cagliari, »ni poznala meja. Bil je izredno občutljiv za nesrečo bližnjega ter poln sočutja za reveže in trpeče, in ljubeznivost in dobrota do teh ljudi sta bili značilni skozi vse njegovo življenje. Ta njegova dobrodelna ljubezen je bila nekaj izrednega, zlasti če pomislimo na težke čase, v katerih je živel. Nekateri izmed njih niso imeli nikakršnih sredstev, da bi se mogli vzdrževati, in zato jih je začasno ali za dalj časa sprejel v svojo hišo, dokler niso našli zaposlitve. Za druge je poskrbel, da so jih sprejeli v kak dobrodelni zavod.«

Nikdar se ni zgodilo, da bi kakega reveža zavrnil. »Spominjam se,« je pripovedoval don Piano, »da sem bil kot študent moralne teologije v Turinu skupaj z don Boskom in sva naletela na reveža, ki je prosil vbogajme. Don Bosko ni imel

pri sebi denarja, kar se mu je pogosto dogajalo, in je vprašal mene, ali bi mu lahko posodil. Jaz sem mu odgovoril tako, da sem potegnil iz žepa denarnico, jo odprl in pokazal bankovec za dve liri. Prosil me je, da jih dam revežu, in obljubil, da mi bo denar vrnil. Dejansko me je nekaj mesecev pozneje opozoril, da ima pri meni dolg; namignil je na tisti dve liri ter mi jih ponudil. Jaz jih nisem hotel sprejeti, zavedajoč se, da sem pripomogel k njegovi dobrodelnosti.«

Don Dalmazzo je pisal: »Videl sem, kako je don Bosko dajal tudi velike denarne podpore, zlasti osebam, ki so obubožale, ali ženskam, ki so bile v moralni nevarnosti. Med drugim sem videl, kako je dajal v miloščino skude, bankovce za dvajset in trikrat celo za sto lir. To je delal zlasti z odpadniki, ki so se vrnil v katoliško vero in so bili brez sredstev za življenje. Prav tako je imel navado storiti z nekatoličani, ki so vstopali v katoliško Cerkev, pa niso imeli potrebnega za življenje.«

Don Berto je dodal: »Leta 1874 sem spremljal don Boska. Neki revež ga je prosil vbogajme. Drugim je pomagal že prej. Don Bosko se je obrnil name, ali imam kak sold. Na žalost sem bil popolnoma brez vsega. Poleg tega sem še omenil, da je toliko revežev, ki prosijo vbogajme, da ni mogoče vseh zadovoljiti. On pa mi je dejal: Ali ne veš, da je zapisano Dajte in vam bo dano?«

Ni je bilo revščine, ki je on ne bi videl in jo skušal po svojih močeh odpraviti. Nekega dne je z don Ruo in don Dalmazzom bil na eni izmed glavnih turinskih ulic. Kar se je pojavil zidarski pomočnik, ki je vlekel težko obložen ročni voz, ki ga ni mogel obvladati in je bridko jokal. Ne da bi don Bosko rekel besedico svojima spremljevalcema, ju je zapustil, stopil k vozičku in ga dobršen del poti pomagal potiskati naprej.

On je v stvareh gledal delo Božjega stvarnika in ni delal razlike med ljudmi, najsi so bili bogati ali revni, tako duhovno kakor telesno. Ni se menil za zmo-te, grehe, sovražnosti, nehvaležnosti, za drugačno mnenje in prepričanje in za stranko, h kateri so prosilci pripadali. V njem simpatije in antipatije niso igrale odločilne vloge. Včasih se je zdelo, da daje prednost najbolj revnim, in do teh je bil, še preden je odprl svoje zavetišče, nadvse velikodušen, kakor je to večkrat zagotavljal don Reviglio. Od 1840 do 1860 je nova vrsta ljudi imela priložnost, da so izkusili njegovo dobrodelnost. To so bili politični pregnanci, ki so prihajali v Piemont iz drugih italijanskih pokrajin, zlasti iz Benečije in Lombardije, v želji, da bi se umaknili preganjanju obnovljenih vlad.

Prvi izmed teh je bil neki notar iz Pavie, ki je iz političnih razlogov postavil na kocko svojo dobro stoječo družino in se sedaj vzdrževal s predstavami na Trgu sv. Karla v Turinu. Naučil je lepo število kanarčkov čudovito lepe igre.

Postavil jih je na mizo in na njegovo znamenje je eden izmed njih žgolet svojo melodijo, medtem ko so drugi samo poslušali. Potem pa je poklical drugega kanarčka, ki se je na vse načine trudil, da bi prekosil prvega v petju. Potem je zopet ukazal, da so vsi skupaj kot v zboru prepevali isto melodijo, pa zopet povabil k molku ter dal besedo solo pevcu. Na koncu sta samo dva skupaj pela dvospev, potem pa so vsi skupaj zapeli sklepno pesem. Neizmerna množica ljudi je bila navzoča pri izvajanju teh ptičkov, ki so v zboru ali dvospevu, solo in zopet skupaj samo na znamenje svojega učitelja prepevali najrazličnejše melodije.

Med najbolj zapaženimi prizori je komičen nastop dveh kanarčkov. Oborožena sta vsak s sabljo iz papirja, pripetima na nogi, stopila drug proti drugemu v dvoboj. Eden izmed njiju je s simboličnim udarcem zadel drugega. Ta je začel šepati, kakor da bi bil zadet. Drugi je skakljal okoli njega, medtem ko je ranjenec pazil na vsako njegovo kretnjo. Končno je napadalec še enkrat zamahnil s sabljo, zadel ranjenca, ki je padel po tleh, kakor da bi bil mrtev. Tedaj so od vseh strani prišli drugi kanarčki, žalostno prepevali in letali sem in tja. Potem so ga s kljunčki dvignili na majhna nosila sredi mize. Namišljeni mrtvec je bil ves čas popolnoma negiben, medtem pa je eden izmed kanarčkov mrtvega pokrtil z mrtvaško rjuho iz papirja, drugi pa so prinašali koščke suhe trave in zakrili mrtveca, da ga ni bilo več videti. Ko so tako pokopali svojega tovariša, so žalostno hodili po mizi sem in tja in pri tem povešenih glav še bolj žalostno tožili. S tem so počastili svojega mrtvega tovariša. Toda kar nenadoma je mrtvec vstal, se rešil mrtvaškega plašča in sena, se vzel na nožice in zmagoslavno zapel svojo pesem. Tedaj so vsi kanarčki pristopili k njemu in skupaj zapeli pesem zmage nad smrtjo.

Kdor ni na lastne oči videl vsega tega, kar smo opisali, ne more verjeti, kaj je mogoče narediti s spretnim učenjem iz skupine ptičkov. Tudi don Bosko je slišal pripovedovati vse te čudovite stvari o teh ptičkih. Sam se je hotel prepričati, ali je vse tako, kakor pravijo. Zato se je nekega dne, ko je šel s fanti v oratorij v Porta Nuovo, ustavil na Trgu sv. Karla in si vse ogledal. Tedaj se je zgodilo nekaj čudnega. Medtem ko so kanarčki preplašeni odleteli, če se je kak gledalec preveč približal, pa se don Boska, ko je stopil bliže, niso prav nič ustrašili; sedali so mu na ramena, na roko in laket in se mu dali božati. Don Bosko je izrabil priložnost, da se je spoprijateljil z notarjem in ga prosil, da mu je pripovedoval, kako je učil svoje ptičke. Ta je povedal, da je poskušal z različnimi družinami ptičev, vendar so bili kanarčki najbolj učljivi. To je bil eden izmed don Boskovih načinov, da si je pridobil prijatelje: zanimal se je za njihove zadeve in za tisto, kar jim je bilo najbolj všeč. Ta notar je potem večkrat prišel v Oratorij, don Bosko ga je povabil, da je opravil velikonočno dolžnost in začel pošiljati v Oratorij svojega sin, ki je šel z očetom v izgnanstvo.

Notar je bil zelo zadovoljen z uspehom, ki ga je imel s kanarčki, še prav posebno pa zaradi don Boskovega prijateljstva. To pa je vzbudilo zavist. Nekega jutra je našel vse kanarčke zadušene s tobakovim dimom. Don Bosko je želel nositi del notarjeve izgube in je bil pripravljen sprejeti njegovega sina v Oratorij. Oče in sin sta pobita prišla v Oratorij in tarnala. »Moj oče se je toliko trudil, da je naučil kanarčke vse te umetnosti, sedaj pa so vsi mrtvi. Ne more se potolažiti. Kako hudobni so vendar nekateri ljudje,« je dejal sin.

Drugi politični begunec je ves svet napolnil s svojo slavo. Leta 1852 D'Azeglio in Cavour še nista imela razumevanja za politične begunce, kakor sta to pokazala malo pozneje. Francu Crispiju so predlagali, da bi pisal za Rissorgimento, napol uradno glasilo zmerne smeri, ki je imelo veliko bralcev tudi med dobrimi katoličani. Toda Crispi je ponosno zavrnil ponudbo. Ko je potem prosil za mesto občinskega tajnika v Verolengu, mu ga niso dodelili in tedaj je padel v revščino. Nekega dne se je ustavil v Turinu in opazoval skupino dečkov, ki jih je spremljal don Bosko. Don Bosko je z izmučenega obraza opazovalca razpoznal, da je lačen; povabil ga je k sebi in mu dal jesti. Več kot mesec in pol je večkrat sedel pri njegovi mizi in se pogovarjal z njim o velikih načrtih za vzgojo mladine, ker je videl, da ubogi politični preganjanec še ni popolnoma izgubil krščanske vzgoje, ki jo je prejel v mladih letih, četudi je bila njegova življenjska pot izredno razgibana. Crispi si je najel majhno sobo blizu Marije Tolažnice in don Bosko je od časa do časa naročil gospodu Bargettiju s Castelnuova, da mu je nesel kosilo. Ko je nekega dne opazil, da so njegovi čevlji popolnoma izrabljeni, je naročil svojemu čevljarju, da mu je v njegovem imenu podaril en par novih. Crispi je pri don Bosku opravil tudi sveto spoved in je veliko praznikov prebil v Oratoriju. Tako je lahko spoznal čudeže, ki jih je delala krščanska vera in ljubezen in jih je bil deležen tudi sam. Tega nikdar ni pozabil, četudi je preteklo veliko let, preden je to tudi javno pokazal. Ko so se stvari obrnile in so mu zasijali boljši časi, se je nastanil v zelo razkošnem stanovanju. Neka gospa, ki ga je v letih njegove stiske podpirala, ga je hotela obiskati in mu čestitati zaradi novega položaja. Toda on je ni hotel prepoznati. Don Bosko pa se ni hotel pojavljati v njegovem življenju. Bil je dober in izkušen poznavalec ljudi.

Tudi nekega M... je don Bosko sprejel v letih njegove stiske, ko mu je manjkalo najpotrebnejšega za življenje. Vendar določeni ljudje ne morejo spremeniti svoje narave, ker je njihovo srce otopelo za vpliv vere. M... je dal svoje življenjske spomine, kjer je opisoval svoje hvalevredne in ljubezenske dogodivščine, na vpogled fantu Francesii. Ta je o tem poročal don Bosku, on pa ga je brez nadaljnega izločil iz skupnosti. Vendar mu srce ni dalo, da bi ga vrgel na cesto, zato ga

je 1853 premestil v dve sobi, ki jih je vzel v najem pri Vrtnarici. Bil je zagrizen sektaš, ki je pozneje dobil zelo donosno mesto pri Opinionu. Veliko znamenj je kazalo, da je bil celo ovaduh. Ko je bil nekoč v družbi nekega svojega prijatelja in je srečal Francesia, takrat že klerika, je samozadovoljno pokazal nanj in rekel: »Glej, to je eden izmed prihodnjih upov domovine.« Verjetno je s knjigo svojih spominov poizkusil z domovinsko vzgojo. Toda don Bosko je, potem ko je odstranil pohujšanje, nadaljeval svojo dobroteljsko ljubezni do Jezusa Kristusa.

Tem trem primerom hočemo dodati še četrtega. Naš sobrat don Caimo nam piše: »Neki ugleden profesor na višji šoli, katerega imena se več ne spominjam, mi je izjavil naslednje:

Študiral sem v Turinu. Bil sem močno zadolžen in nisem vedel, na koga naj se obrnem, da bi mogel živeti. Šel sem v Oratorij. Zaupal sem se don Bosku in ga prosil, da bi mi pomagal. Jaz bi se oddolžil, vsaj deloma, tako da bi poučeval njegove dečke. Don Bosko me je dobrohotno sprejel z več kot očetovsko ljubeznijo in mi po svojih močeh pomagal. Dejal je, da je Oratorij zame vedno odprt, vendar s pogojem, da bi se prilagodil skupnemu življenju in opravljal svoje dolžnosti. Razumete, da so moje verske in politične ideje – tako je pripovedoval imenovani profesor – popolnoma nasprotne prepričanju mojega dobrotnika duhovnika. Jaz ne bi mogel živeti z njim skupaj, moja vzgoja in moje prepričanje tega nista dopuščala. Odšel sem, vendar prepričan, da je bil don Bosko izreden človek, globok in temeljit poznavalec ljudi in pravi izkušen vzgojitelj. O tem sem prepričan še danes in pri tem ne zardevam in me ni sram. Imam ga za velikega duhovnika in svetega Italijana.«

Iz tega jasno vidim, da je bila don Boskova ljubezen podobna ljubezni nebeškega Očeta, ki da vzhajati soncu nad dobrimi in hudobnimi, nad pravičnimi in grešniki. Bilo je celo nekaj političnih pregnancev, ki so mu bili v veliko zadoščanje. Na oratorijska vrata je potrkal duhovnik don Zattini in ostal tam dolgo časa. Bil je zelo izobražen človek in profesor filozofije, ki je bil v Bresci obsojen na smrt kot prevratnež. Iz njegovih ust v Oratoriju ni prišla nobena beseda o politiki in je rade volje sprejel povabilo, da je učil brati in pisati neuke zunanje fante. Bil je vzor ponižnosti in pobožnosti.

Prav tako je prišel v Oratorij in tam iskal zatočišče že uveljavljeni glasbenik Hieronim Suttill, ki ga je policija v Benetkah iskala zaradi nekaj neprevidnih besed. Vzljubil je don Boska in dolga leta razveseljeval Oratorij s svojimi beneškimi pesmimi. Odšel je v Francijo, prišel zopet nazaj v Valdocco in tukaj kot goreč kristjan končal svoje življenje. Opustimo še več podobnih primerov.

»Zdi se, da je don Bosko imel posebno notranjo razsodnost, da je točno ločil prave reveže od tistih, ki so se samo izdajali za take. Nekega večera se je

že pozno v noč sprehajal po zapuščeni rimski ulici, razsvetljeni le s slabo lučjo. Približala se mu je neka ženska in držala v roki, tako se je vsaj zdelo, v cunje zavitega otroka. Z jokajočim glasom je prosila, da bi se je usmilil in pomagal ubogi materi. Don Bosko ni nič odgovoril in šel svojo pot. Meni, ki sem bil zraven, se je ženska smilila in sem rekel don Bosku, da bi ji dal kaj vbogajme. Tedaj je don Bosko, ki je sicer slabo videl, malo povzdignil glas in rekel: »Ali ne vidiš, da naju ta ženska vara? Stvar, ki jo drži v rokah, ni otrok, temveč kos lesa, ovit s cunjami.« Pri teh besedah se je ženska umaknila in izginila v sosednjo ulico.

Don Bosko je bil velikodušen, če je bilo treba pomagati revežem, razen če ga je skušal kdo prevarati. Z gotovostjo lahko trdimo, da je vsako leto ali v denarju ali v miloščini za povračilo dolgov ali ljudem v stiski razdal tisoče lir. Pa ne samo tem, temveč tudi premožnejšim, zlasti ljudem, ki so s podeželja prihajali v Turin; kmetom in delavcem je na vse mogoče načine pomagal zlasti z gostoljubnostjo. Postavil si je za cilj, da bo preprečeval prestopke Božjih in cerkvenih zapovedi z vsemi žalostnimi posledicami. V potrditev podajamo izjavo trgovca Janeza Filippella iz Castelnuova, ki nam daje precej točen opis don Boska in Oratorija v tistih letih.

»Ko sem moral zaradi opravkov velikokrat priti v Turin, sem od časa do časa šel obiskat don Boska v Valdocco in ugotavljal, da je iz leta v leto raslo število gojencev. Nekega dne sem ga srečal pri kraljevi palači in on me je, bilo je v petek, vljudno povabil, da bi šel k njemu na kosilo v Oratorij, zlasti zato, ker so v gostilnah tudi postne jedi zabeljene s svinjsko mastjo. Ko sva tako šla po poti, mi je don Bosko kar naprej dajal znamenje, naj upočasnim korak in malo počakam, ker se je on ustavljal in govoril z vsemi mogočimi ljudmi. Ko sva potem prišla v Oratorij, so se okoli njega zgrnili dečki, mu poljubljali roko in mu izkazovali toliko ljubezni in spoštovanja, da sem bil ves iz sebe. Ker sem potem tisto noč tudi prespal v Oratoriju, sem drugo jutro videl, kako so vsi dečki šli k sv. maši, ki jo je daroval don Bosko. Tudi jaz sem imel zadoščenje, da sem mogel biti pri njegovi maši. Prepričal sem se, da so bili pod vodstvom don Boska zelo pridni in bi gotovo zašli na slaba pota, če ne bi bilo njega.«

Jasno je bilo, da je Bog don Boskovo dobroto vedno obilno poplačal, kajti Bog mu je bil vedno naklonjen, še bolj kot bi mu mogla biti naklonjena mati.

37.

POGLAVJE

Želim, da bi spreobrnili svet – Versko življenje, ki ga je skušal vcepiti v duše dečkov – Nova cerkev sv. Frančiška Saleškega je dograjena – Blagoslov tabernaklja in nega zvona – Škofa iz Vercellija in Ivreje sta navzoča pri blagoslovu nove cerkve – Povabilo in odgovor župana, podžupana in profesorja Baruffija – Deklamacija – Don Bosko naš kralj

DON BOSKO SREDI VSEH POSLOV ni pozabil na Družbo, ki naj bi jo ustanovili. Ko je bil v krogu svojih dečkov in klerikov, je sedel na tla, prekrižal noge in povabil druge, da so storili prav tako. Tedaj je velikokrat vzel v roko svoj žepni robec, ga oblikoval v žogo in metal iz ene roke v drugo. Dečki so molče opazovali to igro in kar nenadoma je vzkliknil: »Oh, če bi imel na voljo dvanajst fantov, da bi z njimi lahko razpolagal kakor s tem robcem, bi želel ponesti ime Gospoda Jezusa Kristusa ne samo po vsej Evropi, temveč tudi daleč prek njenih meja, v daljne daljne kraje.« In ni dodal drugih pojasnil. Te besede je ponavljal še leta 1857 v navzočnosti mladega don Piana, ki je danes (1904) župnik pri Veliki Božji materi v Turinu.

Istočasno pa je don Bosko v pridigah, konferencah in pogovorih skušal vzbuditi ljubezen do življenja, ki bi bilo popolnoma posvečeno Bogu in zveličanju duš. Včasih je govoril dečkom o prednostih skupnega življenja, kako v tem primeru ni treba misliti na prihodnost, o brezskrbnosti za vsakdanje življenje, o Božji previdnosti, ki ne zapusti nikdar svojih služabnikov. Drugič je opisoval dogodke iz življenja svetnikov, ki so Bogu posvetili svoje življenje v samostanu. Vse to je govoril skoraj pesniško lepo z namenom, da bi spoznali popolnost redovniškega stanu, vendar tako, da se ni zdelo, da bi ga komur koli priporočal. Edino povabilo, ki ga je naslavljajal na gojence, je bila prošnja, da bi mu pomagali. Ker je vedel, da ga imajo radi, jih je vabil, da bi ostali vedno ob njegovi strani, da bi jih mogel vedno voditi na poti v nebesa in bi mogli biti vedno skupaj v blaženi večnosti.

Včasih je skušal vzbuditi njihovo radovednost s skrivnostnimi dejanji. »Rad bi, da bi storili eno stvar: kdaj boš opravil spoved o svojem prihodnjem življenju?«

Nekemu drugemu je dejal: »Si zadovoljen? Si vesel? Torej je treba, da se pripraviš na spoved o svojem prihodnjem življenju.« S tem je hotel nakazati zlasti cerkveni poklic in poudarjati, da je treba o tem razmišljati zelo resno in o pravem času.

Od časa do časa je temu ali onemu postavil naslednje vprašanje: »Hočeš, da ti odrežem glavo? Treba je, potrebno mi je, da ti odrežem glavo.« S tem je hotel pokazati popolno pokorščino ravnatelju Oratorija. Pogosto je opisoval prednosti, ki jih ima Oratorij, in nakazoval njegovo posebno poslanstvo. Vendar tako, da ni omenil poklica, v katerem je vse to mogoče doseči.

Glede kreposti ni zahteval več kot to, kar mora imeti vsak kristjan, ki želi rešiti svojo dušo. Zato ni govoril o metodičnih premišljevanjih in ne o duhovni samoti. Že takrat je vse to skušal nadomestiti z drugimi sredstvi, s katerimi so se fantje povzpeli do najvišje stopnje popolnosti. Če bi dal svoji hiši videz preveč samostanskega in redovnega življenja, bi vse izgubil. V teku našega zgodovinskega podajanja bomo pokazali, kako je nenehoma toda zavestno stopal proti svojemu cilju, to je, da bi dosegel, da bi salezijansko družbo postavili ob stran drugih redovnih družb.

Zavestno se je nenehno trudil za vsak cilj, vendar je besedo kongregacija - družba izgovoril šele štirinajst let pozneje, ko je že vse pripravil. Predvideval je namreč, da kakor hitro bi dvignil zaveso z namenov, ki jih nosi v srcu, bi mu mnogi napovedali neizprosno vojno in se mu odločno uprli. Pa ne samo svet, temveč tudi škofje in župniki, starši dečkov in dečki sami. Dejansko so ga mnogi, ki so ga prej imenovali in opevali kot velikega in svetega človeka, začeli imeti za fanatika, trdoglavca in prenapeteža, povzročitelja zdrah, človeka, ki se je skušal izmakniti jurisdikciji drugih in ustanoviti lastno kraljestvo. Toda za vsem tem je stal Bog.

Zato je v premagovanju vseh teh ovir iskal in ustvarjal vse mogoče vezi, s katerimi je vezal nase dečke. V ta namen je od časa do časa govoril o sebi, o tem, kar je Gospod delal po njem, pripovedoval sanje, ki so se potem uresničevale pred očmi vseh, opozarjal, da ima od Boga posebno nalogo, da skrbi za fante, da je v vsem kazal na posebno zaščito Božje matere Marije nad Oratorijem. Vse to naj bi pomagalo, da bi dal razumeti fantom, za kako srečne bi se morali imeti tisti, ki bi mogli posvetiti svoje življenje na kraju, ki ga Božja mati tako zelo ceni.

Da bi fantje zato, ker jim je pripovedoval dogodke iz prejšnjih časov Oratorija, ne mislili, da jim vse pripoveduje zaradi samega sebe, jim je večkrat po-

navljal: »Pogosto pripovedujem stvari o nekdanjem Oratoriju in tudi o sebi. Mislim, da smem reči: Meminisse juvabit (Koristno bo, če si prikličemo v spomin), kajti vsi ti dogodki pričajo o Božji moči. Nikdar ne mislim, da gre pri pripovedovanju teh dogodkov za prazno slavohlepje, o tem niti ne govorim, naj bo za to zahvaljen Gospod Bog. Te pripovedi nam marsikaj povejo. Želim, da vse to priznamo z namenom, da dvignemo našo misel k Bogu in se mu zahvalimo za vse, kar je storil nam v korist.«

In je nenehno hvalil Boga, ne samo za dobrote, ki jih je prejel, temveč tudi za tiste, za katere je vedel, da mu jih bo Bog še naklonil. V potrdilo naj velja to, kar smo že povedali.

Ko je leta 1846 in 1849 z don Pacchiottijem in duhovniki, ki so z njim delali v zavetišču, ter don Cocchisom in nekaterimi drugimi duhovniki pripravljaj sestanke, na katerih so razpravljali o načinu, kako bi uredili delovanje prazničnega oratorija, je don Bosko na težave duhovnikov in klerikov vedno odgovarjal, da bodo prišli na pomoč njegovi sodelavci in bodo izpeljali vse zadane naloge. Tedaj so eden za drugim ti za oratorije tako navdušeni gospodje začeli zapuščati sestanke in tako že vnaprej dajali razumeti, da je kaj takega nemogoče. In vendar ni trajalo dolgo, ko so se ti napovedani kleriki v resnici pojavili. Te so vse vrste ljudje z veseljem sprejemali, ker so tako javno kakor zasebno delali veliko dobrega, bodisi tako, da so asistirali svoje tovariše, bodisi da so poučevali v večernih šolah ali učili verouk v raznih oratorijih, bodisi da so zbirali fante, ki so v prazničnih dneh pohajali po travnikih, in so jim poiskali delodajalca, jih obiskovali v delavnicah, hodili obiskovat na njihove domove, skrbeli zanje, ko so bili bolni, in istočasno po don Boskovem priporočilu študirali in obiskovali ustrezne šole. Leta 1852 je teolog Pacchiotti v Oratoriju pridigal devetdnevnicu na čast Svetemu Duhu. Fantje so ga imeli zelo radi in na praznik so ga po pridigi spremili v eno izmed sob v pritličju na skromno osvežilo. Prišlo je tudi osem klerikov in mu delalo družbo. Tedaj je vstopil tudi don Bosko in don Pacchiotti ga je potrepal po rami, ga pogledal v obraz in ves prevzet dejal: »No, sedaj mislim, da boš imel duhovnike in klerike.« Ob drugi priložnosti je rekel: »Sedaj menim, da imaš cerkev in dom, ko je gradnja zavoda že skoraj končana.« In nekateri izmed tistih, ki so prej imeli don Boska za norega in so sedaj prihajali pridigat v cerkev sv. Frančiška, niso mogli ne omeniti, da se jim je zdelo nemogoče, kar so sedaj lahko videli na lastne oči. In vendar je bilo to, kar so gledali, le skromen začetek, samo poizkus ali predokus tega, kar je moralo priti pozneje.

In don Bosko se je nadvse trudil, da bi jih nekaj izmed njih pripravil, zlasti bolj pridne in pobožne, za tisti veliki dan tako, da jih je uvajal v navade, ki so lastne redovnim družbam.

Zato je od časa do časa samo za te imel posebne konference. Med njimi je bil diakon Joahim Guanti, ki je poučeval latinski jezik. Dne 5. junija 1852 jih je don Bosko zbral in jim priporočil, da bi si med tovariši izbrali tajnega opominjevalca, ki naj bi tistega, ki ga je naprosil, opozarjal na napake, katerih naj bi se znebil. Mihael Rua si je za tajnega opominjevalca izbral Reviglia in nam je zagotovil, da so mu priporočila, ki mu jih je dajal njegov tovariš, izredno veliko pomagala. Spomin na to konferenco je zapisan na listu in jo je Mihael Rua takole opisal:

Don Bosko, don Guanti, Bellia, Buzzetti, Gianinati, Angel Savio, Štefan Savio, Marchisio, Turchi, Rocchietti 1., Francesia, Frančišek Bosco, Cagliari, Germano, Rua.

Ti so se zbrali h konferenci 5. junija 1852. Določili so, da bodo vsako nedeljo opravili pobožnost na čast sedmerim Marijinim veseljem. Prihodnje leto, prvo soboto v mesecu maju, bodo ugotovili, kdo izmed pričujočih je vztrajal pri tem sklepu.

Oh, Jezus in Marija, storita, da bodo postali sveti vsi zapisani na tem listu.

Neizrečen namen teh molitev je bil dati življenje salezijanski družbi. Zvesto so izpolnjevali vse, kar jim je priporočil don Bosko, prepričani, da bodo imeli od tega veliko korist.

Medtem so dela na novi cerkvi sv. Frančiška Saleškega tako hitro napredovala, da je bila junija 1852 že končana. Doktor Frančišek Vallauri, njegova soproga in njun odlični sin don Peter so oskrbeli glavni oltar. Poslanec Jožef Duprè je dal urediti kapelo na čast sv. Alojziju Gonzagi na levi strani vhodnih vrat in poskrbel za marmornat oltar. Plemenita zakonca markiz Dominik in markiza Marija Fassati sta priskrbela vse potrebno za drugi stranski oltar na čast preblaženi Devici Mariji in ga okrasila z lepim Marijinim kipom. Gospod Mihael Scagnagatti je daroval dragocene svečnike, don Jožef Cafasso je plačal stroške za prižnico in neki drug dobrotnik je uredil kor ter ga opremil z majhnimi orglami. Don Bosko se je silno potrudil in ljudska pobožnost – ali bolje rečeno Božja previdnost – ga je podpirala v njegovem delovanju.

Dne 7. aprila je generalni provikar Celestin Fissore dovolil don Bosku, da sme blagosloviti nov tabernakelj za uporabo oratorijev, v nedeljo popoldne dne 22. maja pa je velečastiti gospod Gattino, župnik pri sv. Simonu in Judi, blagoslovil zvon, ki so ga obesili v zvonik, ki je bil postavljen ob strani cerkve sv. Frančiška Saleškega.

Tudi cerkev je bilo treba blagosloviti. Don Bosko je želel dobiti kakega prelata, da bi obred opravil čim bolj slovesno. Zato se je najprej obrnil na nadškofa

v Vercelliju in potem na škofa v Ivreji, s katerim se je domenil o izdajanju knjig za preprosto ljudstvo. Toda nobeden od obeh ni mogel priti. Imela sta razloge, ki jih navajata v svojih odgovorih.

Zelo spoštovani gospod!

Z največjim veseljem bi se udeležil slovesnosti v priznanje vaši gorečnosti, zaradi katere je dobilo turinsko mesto cerkev sv. Frančiška Saleškega, namenjeno Oratoriju za vzgojo in pouk mladine, in se tako znašel sredi dečkov, ki razveseljujejo tako lep praznik. Toda zaradi skorajšnjega 72. rojstnega dne, obremenjen s kašljem in nekaterimi nevšečnostmi, ki spremljajo visoko starost, se ne morem odzvati vaši tako ljubeznivi ponudbi. Upam, da vas bo moj razlog prepričal, in medtem ko izražam svoje obžalovanje, da se ne morem udeležiti velikega slavlja, vas pozdravljam.

ALEKSANDER, nadškof

Vercelli, 8. junija 1852

Velečastiti gospod!

Z izrednim zadoščenjem bi se v drugačnih okoliščinah odzval vabilu za blagoslovitev in odprtje nove cerkve, ki ste jo postavili vi in vaši goreči sotrudniki. To bi storil s pravim zadoščenjem zaradi dela samega na sebi, zaradi vas in zaradi gospoda doktorja Vallaurija, priorja za to leto, ki ga zelo cenim. Toda stvari so se tako zasukale, da ne morem priti. Prav na isti dan sem že prevzel v našem mestu slovesnost sv. birmе. Potem bom obhajal godovni dan in se udeležil slovesnih obredov v malem semenišču, nato pride obletnica mojega krsta. To so dnevi in okoliščine, ki bi jih rad preživel v svetem miru doma. Poleg tega so prav tiste dni zaključni izpiti klerikov - študentov teologije in filozofije. Res mi je žal, vendar ne morem priti.

Z veseljem bom prebral rokopis Opozorila katoličanom. Moj tajnik mi je tudi izročil poročilo o dveh Filadelfijah. Z nekaterimi tujimi cerkvenimi dostojanstveniki sem govoril o majhni knjižnici in vsi so mnjenja, da je zelo potrebna.

Iz vsega srca vam želim in za to prosim Gospoda, da bi bil praznik v vseh pogledih koristen. Navzoč bom v duhu. Medtem pa imam čast, da vam izrazim svoje spoštovanje.

+ ALOJZIJ, škof v Ivreji

Ivreja, 12. junija 1852.

Po prejemu teh dveh pisem se je don Bosko obrnil s prošnjo na škofijsko pisarno.

Vleugledni in nadvse spoštovani gospod vikar!

Ker je stavba nove cerkve za Oratorij sv. Frančiška Saleškega napredovala tako daleč, da lahko primerno prenesemo vanjo obhajanje Božjih skrivnosti, duhovnik Janez Bosko ponižno prosi, da bi mu dovolili prenesti obhajanje pobožnosti iz prvotnega Oratorija v

zgoraj imenovano cerkev, medtem ko bi staro uporabili za svetne namene. Prav tako vas prosim, da bi bili tako dobri in blagoslovili imenovano cerkev ali komu dodelili ustrezno dovoljenje, da bi to opravil.

Zgoraj omenjeni.

Škofijska pisarna je nemudoma odgovorila s pismom.

Župniku v Borgu Dora naklanjamo vse pravice, da blagoslovi novi oratorij po Rimskem obredniku. Po opravljenem blagoslovu se lahko prenesejo pobožne vanje v novi bogoslužni prostor v smislu dovoljenj, ki jih je imel prejšnji. Stari bogoslužni prostor pa se lahko uporablja za svetne namene.

FILIP RAVINA, generalni vikar

T. G. CAVIASSI, tajnik

Turin, 19. junija 1852

Don Bosko je poslal dobrotnikom naslednje povabilo za blagoslovitev in odprtje cerkve.

Velespoštovani gospod!

Nedelja 20. tega meseca naj bi bil veliki dan veselega zadovoljstva. Upam, da tudi za vas, spoštovani gospod, ko bodo uresničene naše želje, naše pričakovanje z blagoslovitvijo nove cerkve sv. Frančiška Saleškega, za katero ste na toliko načinov sodelovali tudi vi.

Res je, da bogoslužna stavba še ni popolnoma dokončana, vendar so dela že toliko napredovala, da omogočajo blagoslovitev in opravljanje svetih obredov, s čimer bi zadostili našim potrebam.

»Sveti obred se bo začel ob 8,30 dopoldne. Blagoslovu bo sledila sv. maša za vse dobrotnike Oratorija. Med mašo bodo nekateri fantje prejeli obhajilo. Nato bomo poslušali govor in na koncu prejeli blagoslov z Najsvetejšim. Popoldne ob 3,30 bodo večernice, govor in blagoslov z Najsvetejšim.

Ko boste odšli iz cerkve, vas prosimo, da stopite v prostore nekdanje kapele, da se zberemo dobrotniki Oratorija, se potolažimo in ohrabrimo v Gospodu zato, ker nas je tako čudovito podpiral pri našem delu.

Pripravili vam bomo poseben prostor, kjer boste lahko navzoči pri svetem obredu. Trdno sem odločen izkazati vam vse mogoče pozornosti, kot si to zaslužita vaša dobrodelna ljubezen in vaše osebno dostojanstvo. Če pa zaradi vseh mogočih nepredvidljivih okoliščin katera izmed obveznih pozornosti ne bi dosegla ustrezne višine, vas prosim odpuščanja, ker bi se to zgodilo proti moji najboljši volji.

Pripeljite s seboj osebe, ki so se na kakršen koli način izkazale v svoji dobroti ljubezni. Skupen je praznik in skupna je čast, ki jo ob tem velikem dnevu izkazujemo Bogu, in skupno bo tudi vse dobro, ki bo prišlo iz tega.

Prepričan, da boste s svojo krščansko dobroteljnostjo še naprej podpirali ta naš Oratorij, se vam s čustvi najgloblje hvaležnosti zahvaljujem iz vsega srca in zagotavljam, da mi bo vedno v veliko zadovoljstvo, če se bom mogel izreči za vaše visoko spoštovane osebe vdani služabnik

*duh. JANEZ BOSKO
Iz Oratorija, 10. junija 1852*

Don Bosko je povabil tudi turinskega župana. Rad bi se z največjim zadovoljstvom odzval, kakor je že storil ob položitvi temeljnega kamna, vendar so ga ovirali posli, ki jih je hotel opisati v svojem pismu. To pismo je tudi dokaz vernosti načelnika turinske občine in spoštovanja do celotne ustanove Oratorija. Pismo z dne 18. junija se glasi:

Naj vam izrazim nadvse veliko zadoščenje, ki ga je občutil podpisani župan zaradi povabila vaše ugledne in spoštovane osebe ob branju vašega pisma, obenem pa prav tako velika žalost, da se ne bo mogel udeležiti vaše slovesnosti, ker na isti dan obhajamo slovesnost praznika Marije Tolažnice, pri kateri mora z občinskim predstavištvom biti navzoč kot mestni župan dopoldne, popoldne pa se bo moral po uradni dolžnosti udeležiti zborovanja Družbe ljubezni. Zelo se veseli uspešnega zaključka gradnje Oratorija sv. Frančiška Saleškega, ki je morala uspeti zaradi prizadevanja vaše zavzete osebe v korist obrtniške mladine, ki bo tako dobila možnost, da se bo vzgajala v veri in domovinskih krepostih.

*Bodite tako prijazni in sprejmite dokaze mojega velikega spoštovanja.
BELLONO, župan*

Podobni razlogi so zadržali tudi podžupana.

*TURINSKA OBČINSKA UPRAVA. PISARNA PODŽUPANA.
Turin, dne 17. junija 1852*

V nedeljo, dne 20. junija, ob 9. uri, bo darovana sveta maša v svetišču Marije Tolažnice, pri kateri bo navzoč podpisani s celotno občinsko upravo in se zato ne bo mogel odzvati povabilu, ki ga je prejel od velečastitega gospoda Janeza Boska s pismom dne 16. tega meseca. Če mi bodo nujni opravki v občinski palači in obveznosti v družini dovolili, se bom ob 3,30 popoldne z veseljem udeležil pogovora v prostoru stare cerkve.

Podpisani dobro razlikuje v vašem povabilu delež, ki ga imajo pri vsem njegovih kolegi in on sam. Jaz nisem bil samo najmanjši pri izvedbi tega dela, temveč sem znatno manj kot oni poučen o vsem, kar se je godilo. Če smo v čem enaki, je to v zadovoljstvu, ki ga čutimo zaradi dobro uspelega celotnega dela. V vsem pripisujem celotno zaslugo vam, ki vas visoko cenim in se vam zahvaljujem kot meščan, dober kristjan, in prosim njega, ki vse vodi in ureja, to je Boga, da naj vas še naprej štiti in brani.

COTTIN

Znani naravoslovec in arheolog Baruffi je ob tej priložnosti takole pisal don Bosku:

Ugledni gospod!

Iz vsega srca se vam zahvaljujem za ljubeznivo povabilo na slovesnost v nedeljo, ki pa se je na svojo veliko žalost ne bom mogel udeležiti, ker bom po opravih več dni odsoten iz Turina.

Vendar se z velikim veseljem pridružujem temu svetemu delu in prosim, da bi vas nebo spremljalo z vsemi blagoslovi, tako da boste videli uresničene vse svoje evangelijske in človekoljubne namene.

Ime vaše spoštovane osebe bo neizbrisno zapisano v srcih Turinčanov in vseh, ki vas poznajo in cenijo zaradi vašega silnega prizadevanja in žrtev v korist zapuščene mladine, ki jo skušate spraviti na pravo pot in ji tudi pomagata, ne samo gmotno, temveč tudi poskrbite za njihovo dušo.

Sprejmite moje izraze spoštovanja in srčne želje po vsem dobrem za vašo osebo, da se bo Oratorij, ki ste ga ustanovili, vedno bolj razvijal in rodil sadove verskega življenja in domovinskih kreposti.

Veselim se, da vam ob tej priložnosti lahko izrazim in ponovim čustva svojega visokega spoštovanja in se imam za vaše cenjene uglednosti ponižnega in vdanega služabnika.

G. T. BARUFFI

Turin, 18. junija 1852

Don Bosko je kljub pre mnogim opravičevanjem v teh dneh našel trenutek, da je poklical na pomoč muzo in z njeno pomočjo napisal nežno odo po svoji zamisli z naslovom: Na dan, ko je bila blagoslovljena nova cerkev sv. Franciška Saleškega, so fantje, ki prebivajo v Oratoriju polni veselja in hvaležnosti izrazili svojim dobrotnikom priznanje na naslednji način:

*Kakor ptiček skače z veje na vejo
in išče varno zatočišče,
kjer bi postavil toplo gnezdo,
da bi se mogel mirno odpočiti;
Ne leta po hribih in dolinah,
niti po poljih in gozdovih,
ne zadržujeta ga vihar in nevihta,
dokler ni zgradil gnezda:
Tako smo mi več kot deset let
iskali tole gnezdo,
ki nam doslej nebo ni dalo,
da bi ga mogli najti.
Sedaj travnik, sedaj vrt*

pa zopet dvorišče, soba ali cesta,
 včasih trg ali ulica
 so bili za nas Oratorij.
 Ko je končno usmiljeni Bog
 obrnil na nas milostno oko
 in nagradil dve desetletji
 čakanja z obilno nagrado.
 Nagrada so šole,
 travnik za razvedrilo,
 kakor gnezdo še zraven
 cela hiša.
 Nagrada: kaj naj še povemo?
 Vse naše želje so izpolnjene,
 cerkev je blagoslovljena,
 v naših srcih vlada zadovoljstvo.
 Res je, dragi gospodje,
 da ste se trudili več mesecev,
 prenašali vročino, mraz in drugo
 za Gospodovo hišo.
 Vašega navdušenja in delavnosti
 ni oviral niti dež, veter,
 niti neprijetnosti, težave,
 ki jih ni bilo malo.
 Sedaj radostno praznujemo,
 kakor vojak po dobljeni bitki,
 ki mu je Najvišji dal zmago,
 ker si jo je zaslužil.
 Gospod naj poplača
 napore in težave!
 Naša cerkev je blagoslovljena
 in kaj naj si želimo še več?
 Hitro zato, dragi tovariši,
 hitimo v sveti tempelj,
 zapojmo Bogu pesem
 in dajmo mu hvalo.
 Oh, vsemogočni Gospod,
 ki revežu nič ne odrečeš,
 poslušaj na današnji dan
 naše prošnje in jih usliši.
 Daj, da to novo svetišče,
 tebi na čast zgrajeno,
 ne bo nikdar onečaščeno
 od človeka brez srca in vere.
 Stori, da bodo vsi, ki bodo prišli sem,
 tvoji proseči častilci
 uslišani pri svojih željah,

*nakloni jim pomoč, izkaži usmiljenje.
 In ti, sveta Devica,
 ki pred Bogom zmoreš vse,
 blagoslovi svoje sinove,
 ki zaupajo vate;
 Stori, da nikdar ne bomo
 s slabimi dejanji postali tebe
 nevredni; ti nas brani v nevarnosti
 naše neizkušene starosti.
 Kaj boš, Gospod, povrnil
 našim dobrotnim gospodom,
 ki so s svojo odpovedjo in trudom
 izkazali tebi potrebno čast?
 Spletla boš, čista Devica,
 v nebesih venec rož,
 ki povrne za njihove zasluge
 z dobroto, ki je nimajo.
 Mi pa bomo s hvaležnim srcem
 z zlatimi črkami
 na vse strani pisali:
 Naj večno živi današnji dan!
 Naj se nikdar
 niti s časom niti z menjavo
 ne izbriše ta prelepi dan,
 ki bo med nami vedno živel.*

To zahvalno odo so natisnili v tisoč primerih, jo uglasbili in fantje so jo ob vsaki priložnosti navdušeno prepevali.

Sredi priprav na oratorijski praznik so bili tako notranji kot zunanji gojenci polni navdušenja, ki se je pokazalo zlasti 14. junija.

Profesor Raineri, ki je hodil v Oratorij od 1846 do 1853, takole pripoveduje: »Bilo je nekega nedeljskega popoldneva. Don Bosko nam je z njemu lastno jasnostjo in s svojim preprostim načinom pripovedovanja, ki je vse očaral, pripovedoval zgodbo pastirčka Davida, ki je postal kralj, in končal z vzklikom: 'Glejte, to je pastirček, ki je postal kralj!' Mi vsi pa smo zaklicali: 'Naj živi don Bosko, naš kralj!' Rečeno - storjeno: večji in bolj močni fantje so ljubeznivo dvignili don Boska na ramena in ga nosili v zmagoslavnem pohodu po dvorišču in vrtu. Mi pa smo šli za njim in prepevali pesem, ki smo se je naučili prejšnje dni:

*Kakor ptiček skače z veje na vejo
 in išče varno zatočišče itn.*

v naše neizmerno veselje in verjetno tudi njegovo. Prav tako so delala stara ljudstva, ki so si izbrala svoje vodje in jih dvigala na ščite. Res je. Don Bosko je

bil zares naš vodja in naš kralj. Don Bosko nam je v svojem poučevanju dajal zlata pravila, ki veljajo za vse, so pa na poseben način prilagojena mladini. Dobro je, da se nanje spomnimo:

- Ravnajte tako, da se vam jutri ne bo treba sramovati tega, kar ste storili včeraj.

- Ne odlašajte na jutri dobrega, ki ga morete storiti danes, ker mogoče jutri ne boste imeli več časa za to.

- Delajmo tako, da nam bo dobro na tem in onem svetu.

- Bodite zelo počasni pri obsojanju.

- Želite, da bi vas tovariš spoštoval? Mislite vedno dobro o vseh in bodite pripravljeni, da bi pomagali svojemu bližnjemu, in boste zadovoljni.

In po pobožnosti v cerkvi je hodil sem in tja med dečki, različnimi po starosti, naravi, navadah, položaju in vzgoji, vsi pa so bili živahni in zatopljeni v igro. Opazoval jih je, študiral njihovo naravo, imel za vsakega dobro besedo, jih tolažil in jih razveseljeval in zdelo se nam je, kakor da bi videl v naše duše, in mi smo sami pri sebi govorili: 'Glej, kako nas ima don Bosko rad!' Zares, don Bosko nas je imel vse rad. Kako lepo je, ko se s svojimi spomini vračamo v tista naša mladostna leta.«

»In don Bosko je spremljal fante,« tako pripoveduje mons. Cagliero, »vse do tja, kjer se začenjajo mestne hiše, da je videl, ali gredo v svojih skupinah takoj domov. Ko so šli mimo Rondoja, kjer so tedaj izvajali smrtne kazni, se je večkrat slišalo, kako so se fantje pogovarjali: ›Don Bosko nas ima tako rad, da bi našel način, kako bi nas rešil, tudi če bi nas peljali pod vislice.« Isto je trdil tudi don Reviglio.

38.

POGLAVJE

*Blagoslovitev cerkve sv. Frančiška Saleškega – Prva sveta maša –
Popoldanske pobožnosti – Zahvale – Petje in glasba –
Časopis La Patria (Domovina)*

KO SO KONČALI VSA POTREBNA DELA in pripravili vse, kar terja blagoslovitev cerkve za bogoslužne namene, so izbrali 20. junij, tretjo nedeljo po binkoštih, slovesen praznik Marije Tolažnice v Turinu, za slovesni obred blagoslovitve cerkve sv. Frančiška Saleškega. Bilo bi predolgo, če bi hoteli opisati vse značilnosti tega pomembnega dne, saj to je bil prej edinstven kot redek dan. Ob vhodu na dvorišče je stal velik slavalok z napisom:

Z ZLATIMI ČRKAMI

BOMO NAPISALI NA VSE STRANI:

DANAŠNJI PRAZNIK NAJ VSE DNI ŽIVI

Od ranega jutra se je z vseh strani obširnega travnika slišalo iz grl mnogih fantov, ki so prihajali v Oratorij, petje stihov, ki jih je spesnil don Bosko:

*Prej se bo sonce skrilo za gorami
in se spet vrnilo zgodaj zjutraj na zemljo,
prej se bo vrnila reka k svojemu izviru,
kakor se bo iz naših src izbrisal
spomin na današnji dan, ki je med najlepšimi
in bo tak najlepši tudi za vedno ostal.*

Cerkev je blagoslovil župnik iz Borgo Dore, velečastiti gospod don Avguštin Gattino, ki je imel zelo učen govor in je nato daroval sveto mašo veliki množici dečkov in ljudem, ki so iz vsega Turina prišli v Valdocco.

Toda najlepši del praznika je bil zvečer. Kljub svoji prostornosti je bila nova cerkev pretesna. Pridigal je naš don Bosko in prikazal, kako silno se je spremenil tisti kraj: iz kraja zabave je postal kraj molitve, iz kraja razgrajanja kraj hvale in zahvale gospodu Bogu, iz kraja razbrzdanosti in greha kraj Božje ljubezni in svete radosti. Nato je spodbudil fante, da bi počastili ta kraj s svojo navzočnostjo pri svetih obredih, s pogostim prejemanjem svetih zakramentov. Končno je v priliki, da so materialne cerkve znamenje duš, ki so postale templji Svetega Duha, vse spodbudil, da bi jih ohranil čiste in neomadeževane, se pravi brez greha, tako da bi si jih Gospod izbral za prijetno bivališče in bi bili končno vredni, da bi stopili v veliki tempelj večne blaženosti.

Prišel je tudi oddelek narodne garde, da bi vzdrževal red, ki je bil zaradi velike gneče v nevarnosti, da bi se prekršil, kakor tudi zato, da je v trenutku blagoslova z Najsvetejšim oddal salvo, ki je čudovito povzdignila slovesnost. S to gardo je skušala tekrovati oratorijska garda s svojimi lesenimi puškami. Te posebnosti so celotnemu prazniku vtisnile tak pečat, da so bile v dobrem potrjene pobožne duše, drugi pa so odnesli nepozaben vtis.

Prav na isti večer so se v Oratoriju zbrali organizatorji in organizatorke loterije, veliko članov turinskega klera, turinski plemiči in druge osebe, ki so pomagale pri gradnji cerkve. Don Bosko je vse sprejel v posebnem za to pripravljene prostoru, se pravi v stari cerkvi, kjer so navzoči vnaprej pripravili vse potrebno za majhno pogostitev s kavo in osvežujočimi pijačami, ter jim namenil posebni zahvalni govor. Omenil je glavne točke vsega, kar se je naredilo, prikazal požrtvovalnost enih in dobrotelost drugih za uspešno dograditev in pokazal, kako so bili tisto dopoldne napori toliko ljudi kronani z blagoslovitvijo svetišča. Dejal je, da bi rad vsakemu posebej povrnil žrtve, ki jih je prispeval v ta namen, in ker tega on sam ne more narediti, bo poskrbel, da bodo dečki Oratorija prosili zanje Boga za obilen blagoslov v sedanjem življenju, kakor tudi za prekrasno krono v nebesih.

Don Boskovemu prisrčnemu nagovoru je sledila pesem, ki jo je za to priložnost uglasil slavni komponist Jožef Blanchi dragega spomina in so jo zapeli dečki Oratorija. Posebno je ostalo v spominu, kako je neki 15-letni fant po imenu Sekund Pettiva s svojim slavospjevom navdušil vse navzoče in do globine srca ganil njihova čustva ter zato prejel enodušno priznanje z dolgim ploskanjem.

Naš don Bosko, s srcem, polnim neizrekljivega veselja, je bil podoben preroku Davidu, ki je ob prenosu skrinje zaveze obrnjen k svojemu ljudstvu glasno prepeval in igral Bogu na čast. V njegovem imenu in v imenu njegovih sodelavcev ter v imenu vseh fantov Oratorija je eden izmed dečkov prebral odo, prip-

ravljeno za to priložnost na čast zbranim gostom, ki so jo vsi navzoči pozorno poslušali. Pozno v noč je ognjemet, ki ga je pripravil in vodil teolog Chiaves, na travniku pred Oratorijem končal prelepi dan.

Ta slovesnost je tako zaradi lepega reda, v katerem je bila izvedena, zaradi plemenitega namena, zaradi katerega je bila prirejena, in zaradi splošnega ugodnega vtisa, ki ga je naredila, dobila tak pomen, da se je z njo ukvarjal celo politični časopis *La Patria* in prinesel članek, ki se nam zdi primeren, da ga objavimo in tako ohranimo spomin na tisti dan in vidimo, kako so že takrat politiki ocenjevali ustanovo Oratorija in priznavali njegovo korist za celotno družbo.

»V veliko čast nam je,« piše *La Patria*, »da naš leposlovni oddelek lahko opiše eno izmed ustanov, ki pri nas povzroča razpravljanje o vsem znanem in pomembnem vprašanju javne dobrodelnosti. Na našo veliko srečo v tej družbi, katere napake hočemo pokazati in jih ožigosati, lahko za trenutek nehamo pisati o vsakdanji politiki in se posvetimo stvari, ki je pri našem ljudstvu vedno bila sprejeta z velikim odobravanjem.

Kako ne bi našel simpatije nekdo, ki je z gorečnostjo človekoljuba, z vztrajnostjo apostola, z vero kristjana žrtvoval najlepša leta svojega življenja, premagal z močjo svoje volje težave in po mnogih letih naporov postavil na noge ustanove, ki jih lahko brez nadaljnega postavimo ob stran ustanovam *Epéeja*, *Assarottija* in *Cottolenga*. Če pomislimo na skromne začetke, s katerimi so se oblikovale in potem zrasle v velike ustanove, lahko ugotovimo, da jim je don Boskova podobna in kako je zaradi velikega pomena vredna, da se njegovo ime postavi ob te velikane, ki smo jih pravkar imenovali. Potem ko smo omenili neizmerne težave, ki jih je premagal, moramo pomisliti tudi na tiste, ki so v teh težkih časih, sredi političnih viharjev, ki praznijo mošnje bogatih in presunjajo srca ubogih, prišli na pomoč s svojo dobrodelnostjo. Nič ne bomo rekli o teh ljudeh, ki so se pridružili don Bosku in mu pomagali pri njegovem delu, omenili pa smo najrazličnejše oblike, s katerimi je sodelovala dobrodelnost mestnega prebivalstva. Na pomoč so priskočili ljudje vseh stanov, starosti, bogati in revni, mali in veliki. To je neizmeren socializem, ki ga je mogoče uresničiti in je na mestu samo tam, kjer ga vodi svet in občudovanja vreden čut sodelovanja, vsak po svojih močeh: slikar s sliko, trgovec s svojim blagom, toda kjer ženska, vedno velika, vedno prva, kadar gre za dobrodelnost, zna pokazati svojo občutljivost in neizmerno dobroto.

Na razstavi predmetov, darovanih za loterijo, s katero hočejo učinkovito pomagati Oratoriju, vidite toliko žrtev in odpovedi razveseljevanju, izletom, igram in igračam v spodbudo in korist reveža. Tu se vidi mnogovrstna dobro-

delnost v korist tistim bitjem, ki sestavljajo najlepši del dobrodelnih ustanov. Tem ljudem, preprostim in okornim, manj izobraženim, puščamo pomoč, rekli bi trdo prisluženega denarja.

Rekli smo trdo prisluženega denarja zato, ker menimo, da je tisti, ki daje materialna sredstva za izvedbo kakega dela, do tistega, ki začinja in opravlja delo, kakor vojak do generala, ki poveljuje. Ko rečemo trdo prislužen denar, prav nič ne zmanjšujemo svetosti namena, za katerega je bil darovan. Kajti naloga, ki jo je don Bosko postavil pod varstvo sv. Frančiška Saleškega, je velika in vredna spoštovanja. Obvarovanje mladine pred nedeljskim brezdeljem in zaposlovanje le-te v verski in pošteni dejavnosti se nam zdi tako vzvišeno, da se čutimo dolžni, da vzamemo v roko pero in opišemo njegovo prizadevanje.

On sam pravi, da je videl z globoko žalostjo, kako tisti, ki so zaposleni v različnih dejavnostih in obrti, ob prazničnih dneh težko zaslužen denar zapravljajo v igri in nesmislih. V želji, da bi pomagal v teh razmerah, se je odločil, da bo odprl kraj za nedeljske zборе, kjer bodo mladi lahko zadostili verskim dolžnostim, se izobraževali, preudarno usmerili svoje življenje ter dobili podporo, da bodo krščansko in pošteno živeli.

To je delo, ki ga je don Bosko tako preprosto naznanil, ko so blagoslovili Oratorij sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu. Oratorij je preprost in skromen, kakor se spodobi za tistega, ki prejema podporo od javne dobrodelnosti, toda cerkev je polna vernikov in vera je najlepši okras Božje hiše. Ti svetniki so se včeraj združili v množico, ki je bila osvetljena od sonca, katerega žarki so blagoslov za tiste, ki ga obdajajo z religiozno in oživljajočo radostjo. Vse je prispevalo, da bi ta dan mogel živeti večno v srcih tistih, ki so bili rešeni hudobije in ki morajo za to biti hvaležni.

Verski obred je bil zelo slovesen, kakor se spodobi za podobne okoliščine. Oseba, ki s svojim širokim znanjem in s svojimi izrednimi krepostmi predstavlja čast turinske duhovščine, duhovni pastir črede v Borgo Dori, je prebral čudovit sestavek, kjer je orisal zdravo cerkveno gledanje na cerkev kot Božjo hišo in hišo molitve. Priznamo, da smo se čutili prenesene v čase, ko je sam Bog pridigar pod neskončnim nebesnim obokom, tisti Bog, ki je umrl za naše odrešenje, ko je pridigar pokazal svetost naše vere, ki je veliko vzvišenejša od prepričanja ljudstev. In to v govorici brez vsakega govorniškega okrasja.

Po končanem verskem obredu so se vsi člani vodstvene komisije umaknili v sosednjo sobo in se pogovarjali o doživetjih tako lepega dne, kmalu pa jih je razveselila pesem zbora dečkov, ki so jo odpeli z veliko popolnostjo. Sodelovala je tudi narodna straža in dala večji sijaj prazniku. To je bila čast za to mlado

ustanovo, ki zasluži tako priznanje države in zna izkoristiti priložnost in se poveže z ljudstvom ob dogodkih skupnega veselja. Oratorij je torej dokončan, don Boskovo poslanstvo je bilo uresničeno. Ne bi radi tega povedali, ker se bojimo, da bi se pri tem zmanjšala javna dobrodelnost. Če nismo mogli molčati zaradi velikega veselja ob sporočilu o posvetitvi Oratorija, nikakor ne bi radi, da bi se zaradi tega zmanjšala naklonjenost tej ustanovi zato, ker je že vse končano. Treba jo je podpreti in tako dati zgled drugim pokrajinam kraljestva z namenom, da storijo prav tako.

Don Bosko se je lotil plemenitega dela in ga z vztrajnostjo in pametnim ravnanjem pripeljal do konca. Prebivalci Turina, ki znajo ceniti prednosti ustanove, katere cilj je obvarovati mladino pred hudobijo in ji omogočati primerno vzgojo, gotovo ne bodo dopustili nedovršenega takega dela in se bodo skušali držati na višini tiste krščanske dobrodelnosti, na katero so po pravici ponosni.«¹⁵

¹⁵ La Patria, politični in leposlovni časopis, 21. junij 1852.

39.

POGLAVJE

*Novi pravilnik za cerkev v zavetišču – Don Bosko in presveti Zakrament
– Cerkve – Cerkvna glasba – Slovesnosti – Služba oltarja – Sveta maša –
Priprava in zahvala – Sveti obredi – Obhajilo in obisk v cerkvi –
Združenje z Bogom*

PO BLAGOSLOVITVI CERKVE SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA je don Bosko v pravilniku za praznični oratorij ponovno določil nekaj pravil, ki kažejo na navade tedanjega časa. Darovala se je samo ena sveta maša in pred njo so notranji gojenci molili jutranjice Marijinega oficija. Don Bosko je to takole izrazil: »Medtem ko se začenjajo jutranjice v čast preblaženi Devici, ali najpozneje, ko zapojejo slavošpev, zakristani povabijo duhovnika, da se obleče za darovanje svete maše. Monitor - opominjevalec naj ob prazničnih dneh po končanih jutranjicah v čast presveti Devici jasno izmenično moli običajne jutranje molitve, nato bo bral mašne molitve. Po maši naj se zmolijo dejanja vere, upanja in ljubezni. Po pridigi po pet očenašev in pet zdravamarij za dobrotnike Oratorija, k temu še en očenaš in zdravamarijo s slavaočetu v čast sv. Alojziju in na koncu naj zapojejo Hvaljeno in češčeno naj vedno bo. Na večje praznike bo ob Svet - Sanctus bral molitve kot pripravo na sveto obhajilo in nato še zahvalo (člen 2,3,4 prvega pravilnika).

Nadziratelji naj bodo štirje. Prvi bo nadzoroval kapelico pri oltarju presvete Device, drugi pri oltarju sv. Alojzija in druga dva preostali del cerkve do glavnih vrat.«

Kar se tiče verouka: »V koru naj bodo dečki, ki so že prejeli prvo obhajilo in so stari najmanj 15 let. V Marijini kapeli in v kapeli sv. Alojzija pa dečki, ki so bili že pri prvem obhajilu, pa so mlajši od 15 let. Preostali razredi bodo razporejeni po znanju in starosti vse do najmanjših.

Arhivar bo zapisoval predmete, ki so namenjeni in darovani oltarjema presvete Device in sv. Alojzija.«

Podobne spremembe je ob določenih priložnostih doživela tudi Pinardijeva hiša. Nekdanjo kapelo-lopo so spremenili v spalnico, učilnico in šolske razrede. V tej je don Bosko zbiral dijake, ki so v smislu *Deus scientiarum Dominus* (Bog Gospod znanosti) pred učenjem zmolili Pridi, stvarnik Sveti Duh z zdravamarijo in z vzklikom Mariji na čast *Sedes sapientiae, ora pro nobis* (Sedež modrosti, prosi za nas). Zadnje četrt ure pred večerjo so brali kako knjigo s spodbudnimi zgledi. Ta navada je ostala veliko let. Don Bosko je, dokler je mogel, hodil v učilnico in tam pisal ali razmišljal o svojih spisih.

Toda zanj, ki je imel vero globoko zakoreninjeno v svojem srcu, je postala nova cerkev središče njegovega življenja. Prosil je in takoj dobil dovoljenje, da je lahko nenehno hranil presveti Zakrament in težko je opisati navdušenje, s katerim je to naznanil gojencem. Od tistega trenutka je vsak prosti trenutek šel v cerkev in molil pred Najsvetejšim in pogosto je bil pri tem bolj podoben kakemu serafinu kot človeku. Prav zato je vse, kar je imelo zvezo z bogočastjem, zanj bilo posebnega pomena. Kakor je storil že v Chieriju, ko je bil odgovoren za zakristijo, je tudi sedaj skrbel za čistočo svetih posod in urejenost mašnih oblačil ter pazil, da ni ne podnevi ne ponoči ugasnila večna luč pred Najsvetejšim. Bilo mu je v posebno veselje, da je odstranjeval pajčevino, brisal prah z oltarja, pometal cerkev in pral cerkveno perilo.

On, ki je bil tako ubog, je sanjal, da bi postavil veličastne cerkve in v njih, kakor je delal že v Oratoriju, notranjost čim bolj okrasil ter skrbel za red in čistočo tudi v zakristiji. Bil je izredno zavzet za lepo obleko mašnih strežnikov in za njihovo obnašanje. Poskrbel je, da so točno delali znamenje sv. križa in pokleke. Ni mogel trpeti, da bi se v cerkvi in zlasti ob svetih obredih grdo obnašali, in je priporočal, da bi vsi razmišljali o Njem, ki prebiva v tabernaklju. Bilo mu je zelo hudo, ko je videl ali vedel, da je kdo v cerkvi premalo pobožen. In brez ozirov jih je opozoril, tudi če so bili tujci. Bil je nadvse natančen pri izvajanju bogoslužnih priporočil škofijskega predstojnika. Na velike praznike je nerad videl, če so klicali zunanje godbenike iz gledališča ali malo pobožne ljudi, ker so bili premalo spoštljivi pred resnično pričujočnostjo Jezusa Kristusa. Odkrival se je pred vsemi cerkvami, mimo katerih je šel; tudi takrat, ko so bile skoraj na vsak korak ena, in ko je bil bolan, so ga dostikrat videli, kako se je obrnjen proti cerkvi pobožno pokrižal. Duhovnikom je priporočal, naj bi molili brevir pred Najsvetejšim. Zelo ga je bolelo, da Jezusa na mnogih krajih sveta malo častijo. Dobrim in pobožnim je priporočal, da bi priskrbeli cerkveno perilo in

svete posode revnim cerkvam in kapelam v daljnih misijonih in pomagali pri gradnji in vzdrževanju cerkva.

Ne spominjamo se, da bi ga kdaj videli sedeti v cerkvi, razen med pridigo. V njegovem vedenju ni bilo nič narejenega. Klečal je z vzravnanim telesom, nepremično, s sklenjenimi in na klečalnik položenimi rokami, z rahlo sklonjeno glavo, s pogledom obrnjenim v tabernakelj in z lahnim nasmehom na ustih. Ropot okoli njega ga ni motil. Kdor je bil blizu njega, si ni mogel kaj, da tudi on ne bi pobožno molil. Z njegovega obraza si bral vero in ljubezen zaradi pričujočnosti Božjega odrešenika.

Učenje glasbe je bilo v Oratoriju v službi cerkvenih obredov. Včasih je don Bosko sam učil kako pesem, četudi je bilo v Oratoriju veliko drugih, ki bi mogli to storiti. Da bi tako učitelje kot učence čim bolj navdušil za petje, je izprosil od papeža Pija IX. posebne odpustke za oboje. Zlasti ge je veselilo, če so fantje lepo izvajali gregorijansko petje. On sam je dajal velik poudarek vsem verskim praznikom. Polnočnico je vse do zadnjega sam opravil in z radostjo, ki je odsevala z njegovega obraza, je vabil vse k pobožnosti. Prav tako je v velikem tednu zjutraj bil pri obredih in zvečer pri petju lamentacij; in to s tako zbranostjo, da je vse napolnil z občudovanjem. Toda najprej je gojencem točno razložil vse te prečudovite obrede. O tem nam je poročal Janez Villa, ki ga je sam slišal leta 1855. Nikdar ni opustil blagoslovitve sveč, Blaževega blagoslova grla, pepela ter oljčnih in palmovih vej. Določil je, da so v Oratoriju vsako leto opravljali štirideseturno pobožnost in da se je skupina dijakov, vajencev, klerikov in duhovnikov izmenjavala pri češčenju Najsvetejšega. Cerkev je bila tokrat odprta tudi za javnost in don Bosko sam je tudi opravil svojo uro molitve. Dokler je le mogel, se je s fanti udeleževal telovske procesije v stolnici. Fante je pošiljal tudi v župnijsko in druge cerkve, ki so prirejale procesije, da bi jim tako dal večji blišč in poudarek.

Če je don Bosko v Oratoriju v vseh priložnostih sam vodil cerkvene obrede, je bil prav tako pripravljen opravljati nižje službe. Ko je nekoč povabil nekega kanonika za blagoslov z Najsvetejšim, je bil on sam tedaj kadilničar. Ko je šel mimo kake cerkve in slišal zvoniti zvonček, ki je opozarjal, da ni ministranta, je vstopil v zakristijo on, vzela mašno knjigo in povabil mašnika, da je pristopil k oltarju. Ko je včasih bil v raznih vzgojnih zavodih, je opravljal službo akolita.

Njegova tankovestnost mu ni dovolila, da bi povabil k nižjemu opravilu koga, ki je bil višji od njega, čeprav je vedel, da ga prevevajo ista čustva ponižnosti kot njega. Vedno je stvari tako uredil, da ni nikogar žalil.

»Nekega dne, verjetno 1851,« tako pripoveduje velespoštovani don Jakob Bellia, »sem bil z don Cafassom in don Boskom v ulici Doragrossa za praznik

spreobrnjenja sv. Pavla. Kar nenadoma se je don Bosko z roko udaril po čelu in vzkliknil: 'Oh, nesreča! Pozabil sem poslati štiri klerike, da bi stregli pri blagoslovu z Najsvetejšim pri skladišču ustanove sv. Pavla.' 'Saj je še dovolj časa,' je pripomnil don Cafasso, 'in zakaj ne bi šli mi? Če nismo štirje, pa nas je troje, bolje kot nobeden.' Rečeno, storjeno. Bili smo blizu, vrnili smo se in prišli tja prav v trenutku, ko je duhovnik s kadičničarjem šel proti oltarju. Tedaj je vsak izmed nas vzel svečnik in vstopili smo slovesno v prezbitarij. Don Cafasso se je postavil na desno, don Bosko na levo in jaz sem ostal v sredi. Tako smo bili pri blagoslovu. Na koncu se pobožni don Giacomelli, ravnatelj ustanove, ni mogel zadosti zahvaliti don Cafassu za njegovo ustrežljivost. On pa je odgovarjal, da je nekaj velikega, če moremo v Božji hiši opravljati tudi najnižja dela. Kak pouk marsikateremu domišljavemu kleriku.« Tako don Bellia.

Če je bil naš dobri oče tako zavzet za nižje službe, koliko bolj je potem upošteval višje. Pri daritvi sv. maše je bil tako zbran, osredinjen, pobožen, natančen, da je vernike spodbujal h globoki pobožnosti. Besede, ki jih je treba pri maši glasno izgovarjati, je izrekel tako jasno, da so ga lahko vsi razumeli, in tako pobožno, da so bili vsi prevzeti. Nikdar ni maševal več kot pol ure in najmanj tretjino ure, kakor to naročajo navodila Benedikta XIV. in kar je tudi priporočal svojim duhovnikom. Želel je, da so delili obhajilo, potem ko se je obhajal duhovnik, in ne na začetku ali na koncu maše. Tako je živel duha Cerkve iz prvih stoletij krščanstva. Zelo rad je delil sv. obhajilo, pri čemer je izgovarjal besede nadvse pobožno. Nikdar ni opustil daritve sv. maše, razen če ga je kaj oviralo. Če je moral zgodaj zjutraj na potovanje, je vstal pravočasno, da je opravil sv. mašo, ali pa je maševal, ko je prišel na cilj potovanja, čeprav je bila ura že pozna. Od časa do časa so ga oblile solze. Včasih se je ustavil, pa ne vemo, ali zaradi videnj ali drugih izrednih dogodkov. Zgodilo se je tudi, da je po spremenjenju tako hitro vstal, kakor da bi videl Jezusa Kristusa. Neredko je med izgovarjanjem posvetilnih besed večkrat spremenil barvo in dobil tak izraz, da je bil podoben svetniku. Vendar pa brez vsake narejenosti, zlasti v javnih cerkvah ni dal, da bi bil videti kaj posebnega. Toda verniki, ki so vedeli, kdaj bo maševal, so tako v Turinu kakor na podeželju prihajali k njegovi maši, da bi bili deležni njegovih molitev, ljudje pa, ki so imeli po svojih domovih zasebne oltarje, so se počutili počaščene in srečne, če je maševal pri njih.

Pogosto je govoril o pomembnosti svete daritve. Svojim je po pravilu, drugim pa po nasvetu priporočal vsakdanjo mašo in se skliceval na besede sv. Avguština, da ne bo umrl slabe smrti tisti, ki je vsak dan pri sv. maši. Tistim, ki so si želeli tako milost, je priporočal, naj dajo za maše, so pri njih in prejmejo sveto

obhajilo. Pravil je tudi, da Gospod usliši zlasti tiste prošnje, ki jih dvigamo k njemu med povzdigovanjem svete hostije.

Bil je zelo natančen pri zapisovanju svetih maš in pri izpolnjevanju dolžnosti maševanja. Ker pa so ga dostikrat obdajali ljudje, ki so mu dajali mašno miloščino, in ni bil prepričan, da je vse opravil, je želel, da bi vsak dan kdo opravil eno mašo v nadomestilo za tiste, ki bi jih mogoče pozabil.

Toda to gorečo skrb, da bi verniki ne bili prikrajšani za toliko nebeških milosti, in njegovo gorečo ljubeznijo do oltarja moramo pripisati stalni misli na jutranjo daritev. In najprej bomo povedali, da je pogosto hodil molit v cerkev sv. Frančiška Asiškega v kapelo, kjer je daroval svojo prvo sv. mašo. Tukaj je obnavljal sklepe, ki jih je napravil takrat. Potem je nosil vedno s seboj knjižico z obrednikom sv. maše, jo pogosto prelistaval in si zapomnil tudi najmanjše predpise. Po tem zgledu so se oblikovali tudi njegovi duhovniki. Markiz Scarampi je povedal monsinjorju Cagliariu: »Zelo rad prihajam k maši v Oratorij, ker tu mladi don Boskovi duhovniki mašujejo kot zreli duhovniki, medtem ko v kaki drugi cerkvi vidim, da stari duhovniki mašujejo kot mladi, to je površno in v naglici.« Don Bosko je duhovnikom svetoval, da bi med duhovnimi vajami drug drugemu ministrirali in se dali bratsko opozoriti, če bi kje bila kaka napaka ali bi se prikradla slaba navada. On sam je točno opazoval, kako so duhovniki maševali, in jih je opozarjal tudi na čisto majhne napake. Prosil je tudi, da bi bil kdo tako dober, da bi pri maševanju opazoval njega in ga opozoril, če bi bilo treba, na njegove napake.

Pred sveto mašo je vedno opravil daljšo pripravo in po njej primerno zahvalo, razen če ga je zadržala kaka pomembna duhovna ali moralna potreba. V takih primerih je svoje duhovno zadovoljstvo žrtvoval koristi svojega bližnjega. Don Savij Ascanio je bil prepričan, da se je don Bosko, ko je bil sam v sobi ali cerkvi, prepuščal svobodnim izlivom svojega srca pred Bogom. Zavzemal se je, da so duhovniki v njegovi hiši skrbeli za izpolnjevanje svojih dolžnosti, tako tudi za daljno pripravo, kar se dosega s strogim molkom v cerkvi in zakristiji, kakor se to dela tudi še dandanes. Če je govoril o duhovnih stvareh, je storil to vedno po tiho in opozoril tiste, ki so bili glasni. »Vse odkar smo bili v semenišču,« pravi don Giacomelli, »mi je razložil pomen črk S. T., ki jih dostikrat vidimo v starih samostanih in pomenijo Silentium tene (Pazi na molk). Poleg tega je zabičeval, da se po večernih molitvah do končane maše ne bi nihče pogovarjal. Večkrat sem ga srečal, ko je zjutraj iz svoje sobe šel v zakristijo. Ob takih priložnostih je sprejel pozdrav s smehljajem na obrazu, dal si je tudi poljubiti roko, vendar pa ni spregovoril besedice, ker je bil tako zbran za pripravo na sv. mašo.«

Želel je, da bi pri maši ministrirali čim bolj natančno. Med njegove velike želje je štela tudi ta, da je rad učil, kako se ministrira.

Leta 1902 so v Sassiju nekateri starejši gojenci pripovedovali don Garinu, kako jih je naučil ministrirati sam don Bosko, ko je malo bolehen bil nekaj tednov na oddihu pri njihovem župniku. Tako je določil, da so imeli kleriki vsak četrtek pouk o ceremonijah slovesne maše in da naj imajo tako dijaki kakor obrtniki vsak večer vaje za ministriranje pri navadni maši in se naučijo jasno in počasi izgovarjati besede. Ko mu je kdo ministriral in pokazal, da ne zna vsega natančno narediti, ga je ob vrnitvi v zakristijo opozoril na napake, ga spodbudil, da bi se popravil, in mu obljubil lepo darilo, če se bo poboljšal. Vedno pa je bil z vsemi zelo vljuden.

Eden izmed dečkov je pri ministriranju don Bosku momljal besede. Ko sta se vrnila v zakristijo in si je slekel mašno obleko, mu je po tiho rekel: »Ti imaš preveč dober tek.«

»Zakaj?«

»Ker pri maši celo besede požiraš.«

Deček ni nič odgovoril, čez dan pa se je pridno vadil v izgovarjavi besed, ki jih je preskakoval. Naslednjega dne so ga zopet poklicali, da je šel ministrirat.

Ko sta končala mašo, je deček dejal: »No, kako je sedaj? Je še vedno preveč teka?«

»Malo manj ga je, malo manj ga je,« je dejal don Bosko.

Drugega dne, tako pripoveduje don Milanesio, je don Bosko opozoril ministranta na napako, ki jo je naredil pri ministriranju. Deček, ki je bil živahne narave in odkritosrčen, mu je odvrnil: »Tudi vi ste naredili napako.« In mu povedal, katero. Mogoče zaradi raztresenosti je pri maši za pokojne blagoslovil vodo, preden jo je vlil v kelih. Don Bosko mu je ljubeznivo odgovoril: »Kaj češ. Sva pač nerodneža.« Njegov odgovor je dokaz velike ponižnosti.

Naj še povemo, da je bil don Bosko apostol pogostega svetega obhajila in vsakdanjega obiska Najsvetejšega. Neredko je pri pridigi, ko je razlagal veličino Jezusove ljubezni do ljudi, pretakal solze in ljudje, ki so ga poslušali, so vsi jokali od presunjenosti. Tudi med odmori je fantom govoril o presveti Evharistiji. Pri tem se mu je obraz razžarel in je ves navdušen pripovedoval: »Dragi fantje, hočemo biti veseli in zadovoljni? Ljubimo z vsem srcem Jezusovo srce v presvetem zakramentu.« Ob njegovih besedah so vsi navzoči čutili pričujočnost Jezusa Kristusa v presvetem zakramentu. Nihče ne more opisati veselja, ki ga je občutil, ko je vsak delavnik videl, da je skupina fantov izmenoma prejemala sv. obhajilo. Dečkom in odraslim je priporočal, da bi se ohranili v takem stanju vesti, da bi mogli po nasvetu spovednika vsak dan prejemati sv. obhajilo. On si ni pomišljal

dati tako dovoljenje vsakemu, ki je bil zadosti pripravljen. Ko pa je govoril o božjeropnem obhajilu, je to storil na tako presunljiv način, da so fantje čutili, kako jim ledeni kri v žilah, in so imeli pravi strah pred tako velikim grehom.

Ko mu je don Giacomelli omenil, da vse preveč zlahka daje dovoljenje za pogosto sveto obhajilo, mu je takoj odgovoril, da v odlokih tridentinskega cerkvenega zbora beremo priporočila, da naj verniki vsakokrat, ko so pri sveti maši, tudi prejmejo sv. obhajilo. V ta namen je ustanavljal združenja in družbe, vztrajno priporočal pri tridnevnih, devetdnevnih in ob praznikih, dal natisniti celo vrsto knjižic v tisočih izvodih in jih razpečeval za majhen denar ali celo zastoj ter jih priporočal v branje svojim fantom. Zato je neutrudno spovedoval, pripravljaj otroke na prvo obhajilo ter hotel dati temu pomembnemu dogodku poudarek s tem, da je pripravil posebno slovesnost.

Zato se ne smemo čuditi, da so obhajila fantov bila Gospodu po volji. Pogosto je don Bosko ob nagovoru za lahko noč prosil fante, da bi tisti, ki lahko, z vero in ljubeznijo prejel sv. obhajilo ter prosil Jezusa Kristusa za posebno velike potrebe hiše. In dostikrat je potem zvečer lahko z veseljem povedal, da ga je Gospod uslišal. Vse dobro, ki ga je delal v korist fantov, milosti, ki jih Bog daje na priprošnjo Božje matere Marije, in darove dobrotnikov je pripisoval sadovom obhajil njegovih gojencev. Kolikokrat smo ga slišali vzklkniti: »Ne nam, Gospod, temveč svojemu imenu daj čast« ali ponavljati »Božja previdnost nam je poslala to ali ono pomoč«.

Končno hočemo po vsem, kar smo rekli, povedati še nekaj o njegovem duhu združenja z Bogom tudi v stvareh, ki sodijo, rekli bi, k zunanjemu življenju. Ko razmišljamo o njegovi čudoviti dejavnosti, ki se je kazala v toliko različnih delih krščanske dobrotelnosti, bi kdo mislil, da je bil hladnokrven računar in dosleden razumar, ki se zadovoljuje samo z običajnimi molitvami. »Nikakor ne,« nam je govoril profesor Maranzana, njegov učenec. »Vedno sem ga videl globoko zbranega v samem sebi, mirnega in uravnoveženega, da se je zdelo, da se nenehno potaplja v razmišljanje o nebeških rečeh. Toda on je bil na tem svetu zato, da je delal dobro, le njegov duh je bil v onem življenju.« In njegovo življenje je bil Jezus Kristus.

Njegovi tajniki so ga videli, kako je začel svoja dejanja z dviganjem misli k Bogu. Kadar je mogel in dokler so mu moči dopuščale, je vsak večer z dečki molil večerne molitve s pokončno držo kleče na golih tleh na hodniku. Če je videl, da je kak fant manj pobožno naredil znamenje sv. križa, ga je vedno na to opozoril. Tudi kratke molitve pred jedjo in po njej je opravljaj z največjo zbranoostjo. »Dostikrat,« pripoveduje don Rua, »sem ga presenetil zbranega v kratki molitvi v trenutkih, ki jih potrebujemo za oddih ali če je bil kje sam.« Nekemu

sobratu, do katerega je imel veliko zaupanje, je celo povedal: »Včasih ne morem opraviti duhovnega branja in take dni zvečer kleče na tleh ob svoji postelji preberem počasi nekaj stavkov iz Hoje za Kristusom.«

Če povzamemo vse povedano, lahko rečemo, da je don Bosko s svojim v presveti Zakrament obrnjenim srcem živel v nenehni molitvi.

40.

POGLAVJE

Slovesni praznik sv. Alojzija – Smešen položaj in žalosten primer – Pismo škofov o loteriji – Škof iz Fossana v Oratoriju – Pomemben govor škofa iz Bielle – Žrebanje loterije – Mons. Fransoni čestita don Bosku

V ORATORIJU SO SE PRAZNIKI VRSTILI drug za drugim. Prazniku sv. Janeza, ki je imel to leto zadnjikrat svoj običajni falo (hrupna javna prireditev) na Trgu Castello, je 29. junija sledil praznik sv. Alojzija, ki mu je don Bosko posvetil poseben oltar v cerkvi sv. Frančiška Saleškega.

Don Savij Ascanio je poročal, kako je don Bosko v teh dneh z veliko nežnostjo govoril fantom o čistosti vesti tega svetnika in jim ga dal za zgled, ki naj bi ga posnemali. Iz njegovih besed smo lahko sklepali, kako čista je bila njegova duša. Da je dal duška svoji iskreni pobožnosti, je pogosto začel peti pesem v čast sv. Alojziju. Don Brosio pa je zapisal: »Praznik je uspel non plus ultra (ni mogoče kaj več). Cerkev je bila znotraj in zunaj odeta v preproge in zavese ter na glavnem in stranskem oltarju je gorelo toliko sveč, da se je zdelo, da smo v nebesih. Obhajil je bilo nad 300, kar je zelo veliko, glede na to, da je bilo v prejšnjih dneh dvoje skupnih obhajil. Več kot osemsto fantov je za zajtrk dobilo kruh in salamo. Neki škof, katerega imena se več ne spominjam, je daroval sv. mašo. Tudi spodbudnega pogleda na veličastno procesijo ni manjkalo. Prišlo je veliko povablencev. V času svetih obredov sem znotraj in zunaj cerkve pobiral in nabral nekako 80 lir.

Ker sem moral skrbeti za splošni red, mi je pri tem pomagala ne samo moja velika armada z lesenimi puškami in preprosta bersaljerska tromba, temveč tudi oddelek narodne garde v slovesni opremi in z bobni, ki ji je poveljeval častnik gospod Dasso, prodajalec trakov in naš velik prijatelj. Vsi nekdanji zavodi

in oratoriji, pa tudi sedanji in prihodnji niso imeli in ne bodo imeli toliko različnih zabav, kot smo jih imeli mi tisto popoldne. Bile so to preproste igre, toda zaradi velike povezanosti, živahnosti in pristrčnosti so nam prinašale neznanško veselje. Tu so bila tekmovanja v vrečah, igre z zavezanimi očmi, vojaške vaje, telovadba, raznobarvni umetni studenci z rdečimi in belimi barvnimi curki, aerostatični baloni. Manjših iger pa je bilo brez števila.

V mojem šotoru je bila velika prodajalna, kjer si pod določenimi pogoji dobil karamele, sladkarije, sadje, brezalkoholno pijačo, pivo in tako naprej. Na vseh koncih in krajih dvorišča je bilo še in še prodajaln, kjer si lahko dobil vse, kar si hotel. Grof Cays, baron Bianco di Barbania, vitez Marko Gonella, vitez Duprè, grof d'Agliano, neki armadni general, markiz Gustav di Cavour, grof Viancino, duhovniki teologi Carpano, Chiaves, Robert Murialdo, Borel, Vola mlajši, Marengo, preprosti duhovniki don Giacomelli, don Merlo, don Trivero, kaplan v Mavricijevi baziliki in veliko drugih so drug za drugim pošiljali kupovat stvari in jih delili med dečke. Jaz sam sem tako povprek po naročilu don Boska in drugih gospodov razdelil za približno deset lir karamel. Te in še druge sladkarije so bile dodane povrh vsega, kar je nudila glavna razdeljevalnica. Sredi tolikega obilja se don Bosko ni dotaknil niti najmanjše stvari. Jaz sem mu dal eno karamelo z namenom, da bi si navlažil grlo, saj je bilo neznanško vroče. Toda on je polovico dal nekemu fantu. Vse za nas, nič za njega samega.

Veličasten slavolok sredi travnika blizu lope, ki jo je dal v najem gospod Visca, je bil zvečer razsvetljen z lučkami in praznik se je končal s prekrasnim ognjemetom in brezkončnimi živel vzkliki don Bosku. Več kot tisoč fantov, od katerih jih je bilo vsaj 300 starejših od dvajset let, je bilo združenih na dvorišču brez najmanjšega nereda in so se vedli, kakor da bi si bili bratje.«

Toda kakor se pač dogaja ljudem, da tudi največje veselje dostikrat pokvari kaka neprijetna okoliščina, tako se je ta dan začel s smešnim dogodkom in končal z žalostnim primerom.

Don Bosko je iz ene izmed slaščičarn na Trgu Marije Tolažnice dal pripejlati čokolado, kavo, mleko in sladkarije za dvajset oseb. Račun je plačal bankir vitez Cotta, častni predsednik praznika. Fant, ki je vse to pripeljal, je šel k maši in pustil svoje stvari nezastražene v neki sobi. Ko je bilo konec bogoslužja, so gostje našli posode za kavo skoraj prazne in malo torte. Nekateri so kričali, drugi se smejali in zopet nekateri govorili, da so mladi pevci ostali brez zajtrka. Končno je tudi don Bosko prišel iz kapele. Takoj je poslal nekaj fantov v kavarno po vse potrebno, četudi je bilo precej daleč. Slaščičar si ni vedel kaj, jezil se je, končno pa je vse uredil. Medtem so don Boska opozorili, da na bližnjem travni-

ku leži mladi zunanji gojenec Vilietti in mu je zelo slabo. Don Bosko je pohitel tja in ga našel v jarku: »Kaj ti je?« ga je vprašal.

»Slabo mi je. Spovejte me.«

»Kaj pa si jedel?«

»Nič, prav nič.«

»Povej po pravici. Si pojedel kaj, kar ti je škodilo?«

»Nič drugega kot malo tistega, kar je bilo v zakristiji.« Revež. V naglici je pogoltnil, da ga nihče ne bi videl, vsaj polovico vsega, kar je bilo pripravljeno za dvajset ljudi.

Don Bosko se je ob njegovem odgovoru nasmehnil, mu pomagal vstati in ga napotil domov. Toda vse tisto ga je začelo napenjati. Bili so na odprtem polju, nikjer kakega grmovja in samo nekaj samotnih dreves. Skušal se je skriti za njimi, toda od vseh strani so gledali ljudje in se smejali posledicam požrešnosti. Odpeljali so ga domov. Bil je bolan nekaj dni. Toda ko je ozdravel, je le redko prišel v Oratorij, ker so se vsi norčevali iz njega. Prej je bil katehist, zakristan, pevec, zaupnik predstojnikov in uporaben za vse. Toda sedaj se je v fantih vse obrnilo; kar je bilo prej razlog za spoštovanje in občudovanje, je sedaj postalo povod za norčevanje in smešenje. Spremenili so mu ime in ga imenovali »tisti od čokolade«, in če so ga srečali, so mu rekli: »Imaš rad čokolado?«

Proti večeru je mladi Janez Chiesa hodil okoli Oratorija in prodajal majhne zažigalne puščice, ki jih je imel v košari, to pa obešeno okoli vratu. Te puščice je bilo treba prižgati, nato so zletele v zrak in na koncu povzročile močan pok, ki je še večal hrup celotnega dogajanja. In tedaj je nekaj isker, ki jih je eden izmed fantov nepremišljeno naperil proti prodajalcu, padlo v košaro. V trenutku se je vsa zaloga zažigalnih puščic vnela, obleko je zajel plamen, Chiesa je vrgel košaro stran, ves opečen teklen kanal in se vrgel v vodo. Odpeljali so ga v bolnišnico. Bil je v tako strašnem stanju, da so zdravniki menili, da bo še tiso noč umrl. Položili so ga v posteljo nekega okrevajočega bolnika, ker je bilo vse zasedeno. Don Bosko se je takoj napotil k njemu in ga blagoslovil. Chiesa je počasi okrevail, in ko so se kraste same od sebe odluščile od obraza in kože, so bile podobne pravi maski. Reči moramo, da je bil pravi čudež, da ni oslepel.

Vsa ta praznovanja niso ovirala priprave na loterijo. Okrožnice za okrožnicami v tisočih izvodih so najprej sporočale, da bo žrebanje 30. junija, potem pa so vse prenesli na 12. julij.

Škofje so don Bosku še naprej pomagali. Mons. Galvano mu je pisal:

»Odkritosrčno se veselim vsega, kar je vaša visoko spoštovana oseba storila za gradnjo ustreznega oratorija, ki ga ne bi mogli posvetiti drugemu, bolj primernemu svetniku,

kot je zaščitnik naše dežele, ki je zelo velik del Savoje osvobodil krive vere prav v trenutku, ko je hotela svojo strupeno slino zliti na naš Piemont. Zato izrekam prisrčno zahvalo vaši pobožni nameri, ki bo na žalost gotovo naletela na težave. Vendar tudi pomoči in podpore Božje previdnosti ne bo manjkalo, kakor se to dogaja tistim, ki vanjo zaupajo.

Zato z veseljem sprejemam poslanih dvesto srečk, ki jih bom skušal razpečati med našimi škofljani, in vam bom kmalu po zanesljivi roki poslal ustrezen znesek. Spodbujam vas, da bi podjetno nadaljevali začeto delo, ki ga bo Gospod blagoslovljal kot tako, ki najbolj ustreza potrebam našega časa. Sprejmite moje priznanje in čestitke.«

+ DOMINIK, škof, Nizza, 22. junija 1852

In mons. Jourdain:

»Prejel sem vaše pismo skupaj s sto srečkami. Skušal jih bom razpečati. Na vsak način bom v vašo korist nakazal petdeset lir. Me veseli, da je cerkev že dograjena in se v njej opravlja sv. maša. To mora biti v veliko zadoščenje vam in vsem dobrim ljudem. Dobra Božja previdnost je blagoslovila vaše delo in poplačala vašo gorečnost.

Iz srca se vam zahvaljujem za vse, kar ste že storili, za to, kar delate, in za vse, kar boste v prihodnje naredili za moje škofljane.«

+ ANDREJ, škof, Aosta, 28. junija 1852

Tudi mons. Gentile mu je poslal naslednji dopis:

»Ko sem pred dnevi vprašal gospoda, ki je prevzel prodajo srečk vaše loterije, mi je dejal, da jih je razpečal nekaj ducatov, ker, tako pravi on, je toliko drugih, ki so prav tako poslali podobne ponudbe.

Ker pa vidim, da se bliža dan žrebanja, ne morem več čakati, ne da bi vas o stvari obvestil. Kakor ste omenili v svojem pismu, obiskuje vaš Oratorij več fantov iz naše škofije. Zato sem poleg že kupljenih sto srečk, kot sem že sporočil, vzel še drugih sto.

Po poštni nakaznici vam bom jutri poslal ustrezen znesek.

Ljubo mi je itn. itn.«

+ FILIP, škof v Novari; Gozzano, 9. julija 1852

In mons. Biale:

»Skupaj z vašo spoštovano okrožnico z dne 9. junija tega meseca sem prejel 200 srečk, ki ste mi jih v svoji krščanski ljubezni in gorečnosti poslali z namenom, da jih razpečam v svoji škofiji. Medtem ko odobravam delo, ki ste se ga lotili v teh težkih časih, vam sporočam, da sem izročil v prodajo vse srečke, vendar nimam še končnega obračuna in vam bom, kakor hitro bo vse urejeno, poslal ustrezno vsoto ali jo izročil osebi, ki mi jo boste imenovali.

Prosim vas, da bi mi takoj po žrebanju poslali številke dobitkov, da bom mogel kupcem postreči z novico, da jih je zadela sreča.

Zelo mi je drago, da vas lahko pozdravim itn. itn.«

+ LOVRENC, škof; Ventimiglia, 10. julija 1852

Toda škofje niso bili velikodušni samo z besedami in darovi, temveč so tudi osebno obiskovali ubogo hišo v Valdoccu. Ko je prišel na obisk mons. Fatini, škof iz Fossana, je bil navzoč Karel Tomatis. Don Bosko ga je slovesno sprejel in Karlu Gastiniju, ki je imel izredno lep glas, naročil, da mu je odpel nekaj kitic pesmi, ki jo je don Bosko sam napisal v čast temu prelatu.

Nekaj tednov po blagoslovitvi cerkve je prišel v Oratorij škof iz Bielle, mons. Losanna. Stopil je na prižnico, in ker je vedel, da je več sto navzočih fantov zidarjev iz njegove škofije, je imel navdušen govor. Zahvaljeval se je Božji previdnosti, zahvaljeval se je don Bosku in navduševal to mlado ljudstvo, da bi pridno obiskovali Oratorij, ki jim je služil za ščit in obrambo pred hudobijo in nemoralnostjo protestantov. Ko je končal, je vzkliknil: »Toda don Bosko ni poklican, da bi samo tukaj gradil cerkve. Tudi tam, blizu kraljevega korza, tam pri Porta Nuovi, blizu protestantske sinagoge pripadnikov Lutra, Kalvina in Petra Valdesa mora don Bosko zgraditi še eno cerkev. Potrebno je, Bog tako hoče in don Bosko bo to tudi storil.« In bil je prerok.

Medtem so razprodali vse loterijske srečke. Dogajalo se je, da so jih v zadnjem trenutku iskali in plačevali tudi po pet lir, tudi zato, ker posredovalci še niso vrnili tistih, ki jih niso mogli razpečati. Končno so v občinski hiši izžrebali dobitke. Koliko dela in naporov je vse to pomenilo, nam pokaže branje zapi-

snika, ki so ga napisali ob tej priložnosti.¹⁶ Pri tem je treba misliti na zahvalne okrožnice dobrotnikom, sezname izžrebanih števil in ustreznih dobitkov, odpošiljanje mnogih dobitkov, odgovarjanje na pisma, v katerih so ljudje prosili pojasnila, na pritožbe in vprašanja.

Veliko dobitnikov je z velikim veseljem prepustilo svoje izžrebane dobitke cerkvi, s čimer je bila korist še večja. Vendar pa izdatki nikakor niso bili majhni. Veliko srečk se je izgubilo, tako da so na koncu zbrali vsoto štiriinsedemdeset tisoč lir, kar vsekakor ni bilo malo. Toda don Bosko je v svoji velikodušnosti dal dobršen del hiši Božje previdnosti, kakor je obljubil, in izročil denar kanoniku Alojziju Anglesiu.

Nekaj dni po žrebanju je don Bosko poročal monsinjorju Alojziju Fransoniju o slovesni blagoslovitvi cerkve. Ta je izrazil svoje zadovoljstvo v pismu, polnem visokega spoštovanja in očetovske naklonjenosti, ki ju je ugledni prelat vedno kazal do Oratorija. Ne bi storili svoje dolžnosti, če ga ne bi prenesli svojim bralcem.

¹⁶ Zapisnik o žrebanju loterije v korist moškega oratorija sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu. V Gospodovem letu 1852, dne 12. julija ob pol treh popoldne, se je v Turinu na balkonu občinske hiše začelo žrebanje blagovne loterije, ki jo je 9. decembra 1851 odobril Glavni intendant Oddelka v korist moškega Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu. Po podaljšanem žrebanju, ki ga je dovolil omenjeni intendant, in po predhodni objavi v uradnem listu se je na javnem prostoru pred občinstvom zbral pripravljalni odbor. Navzoč je bil tudi ugledni gospod kapiteljski teolog don Peter Baricco, delegiran podžupan, in v sodelovanju z menoj - podpisanim tajnikom - opravil žrebanje. Vodstvo je dobilo dovoljenje, da izda 99.999 srečk. Podžupan je ugotovil, da so na mestu štirje bobni. V prvega, vijoličaste barve, bo spuščano toliko kroglic iste barve, kolikor tisoč srečk je bilo izdanih, to je od ničle do 99. V drugo, rdeče kolo, je treba spustiti deset kroglic od nič do 9, v tretje kolo, rumene barve, deset kroglic od nič do 9 in končno v četrto kolo, rjave barve, deset kroglic od nič do devet. Potem ko je zgoraj imenovani podžupan ugotovil, da so bobni popolnoma prazni, je spustil v bobne drugo za drugo ustrezne kroglice. Nato so vse štiri bobne zaprli in jih vrteli, da so se kroglice zmešale. Nato je osem fantov izvleklo drugo za drugo najprej kroglice iz prvega kolesa, se pravi iz kolesa tisočič, nato iz drugega, to je stotic, nato iz tretjega, to je desetic, in nato iz četrtega, to je enic. To so ponovili tolikokrat, kot je dobitkov, to je 3251-krat. Vsako izžrebano številko je glasno razglasil član Odbora, ki je bil postavljen za to nalogo. Številko je nato še enkrat glasno ponovil in istočasno so trije zapisnikarji vnesli v zapisnik najprej številko in potem še dobitke. Ker postopka ni bilo mogoče končati v enem dnevu, je gospod podžupan napovedal nadaljevanje žrebanja za naslednji dan ob devetih dopoldne, dal zapečatiti bobne s pečatnim voskom in jih spravil skupaj z zapisniki na varen kraj. Drugi dan so ob določeni uri z istim osebjem nadaljevali žrebanje. Ker pa ga ni bilo mogoče končati v teku dneva, so pod vodstvom zgoraj imenovanega podžupana postopek ponovili naslednji dan ob pol devetih zjutraj. Vse se je naredilo kot prejšnje dni in se končalo ob pol šestih zvečer. Gospod podžupan je ugotovil pravilnost postopka in na njegovo odločbo sem napisal pričujoči zapisnik, kakor je to zahteval generalni intendant. Poročilo sem podpisal jaz in člani odbora. teolog don Peter Baricco; duh. Janez Bosko; Friderik Bocca; teolog Janez Borel; Lovrenc d'Agliano, uradni tajnik; Kajetan Bellingeri, advokat. Turin, 14. julija 1852

Lyon, 29. julija 1852

Predragi don Bosko! Predpostavljam, da je cerkev zelo preprosta. Toda dejstvo, da je bila zgrajena v enajstih mesecih, se mi zdi pravi čudež. Naj bo za to zahvaljen Gospod, ki vas je navdihnil, da ste jo postavili, in pomagal, da ste delo izpeljali v korist fantov, ki se v njej zbirajo.

Žal mi je, da niste mogli razpečati vseh sto tisoč srečk, kajti 74 tisoč, ki ste jih unovčili, so daleč od 32 tisoč lir, ki ste jih upali zbrati, ker boste morali plačati še vse stroške in boste polovico čistega dobička odstopili Mali hiši Božje previdnosti. To sta dve ustanovi, ki delujeta druga ob drugi in se na obeh čuti delovaje Božje dobrote.

Za zdaj še ne vem, ali je katera mojih sto srečk kaj zadela. V seznamu dobitkov je bilo nekaj takih, ki bi mi ugajali, toda meni so po navadi namenjeni strelovodi ali kak obroček za prtiče. Rad bi, če sem kaj zadel, da bi bilo v korist vaši cerkvi.

V želji, da bi vsi vaši oratoriji čim bolj uspevali, in v zaupanju v Božje usmiljenje izražam svojo srčno naklonjenost.

Vdani in hvaležni služabnik

+ ALOJZIJ, nadškof v Turinu

Don Bosko je prejel to pismo po vrnitvi z duhovnih vaj, ki sta jih skupaj z don Cafassom opravila v Lanzu pri sv. Ignaciju. Že več let so opravili duhovne vaje po štirikrat, toda leta 1852 so jih priredili samo dvoje, ene za duhovnike in druge za laike, ker ni bilo podpore, ki jo je sicer dajala ustanova sv. Pavla. To je bila zmaga sovražnika vsega dobrega.

Ustanova sv. Pavla je skozi dolga stoletja obrodila neizmerno sadov v edivosti in čistosti vere med ljudstvom ter v pomoči v vseh vrstah nesreč in tegob. Sedaj pa so razširili med ljudstvom obrekovanje proti upravnikom njenega imetja. Ti so bili med najbolj zglednimi in sposobnimi za to nalogo med vsemi prebivalci. Sektaši so hoteli dobiti delež pri upravi ustanovnega imetja, ki je znašalo več kot šest milijonov lir. Župan je na osnovi nekega zakona iz l. 1848 prenesel upravljanje z imetjem na občino. Ta odlok je zahteval, da mora biti uprava sestavljena iz 25 neustanovinih članov in 15 članov bratovščine. To je bila jasna kršitev volje in namenov darovalcev. Udje bratovščine so odločno zavrnilo zahteve občinske uprave in kraljeve odredbe. Zahtevali so, da naj bo vsaj število odbornikov, ki so jih volili na svobodnih volitvah, enako številu občinskih odbornikov. Vendar niso upoštevali nobenih razlogov. Dne 17. januarja 1852 je bil vodja ustanove sv. Pavla prisiljen izročiti računovodske knjige kraljevemu komisarju.

41.

POGLAVJE

Stavba novega svetišča – Druge duhovne vaje v Giavenu – Neki sveti rokodelec – Don Boskova pridiga in čistost – Priča don Boskovega življenja iz teh let in njegova dobrodelna ljubezen

KO SE JE DON BOSKO VRNIL IZ LANZA V TURIN, se je takoj lotil uresničevanja svojega drugega načrta. S cerkvijo sv. Frančiška Saleškega je imel na voljo zadosti velik bogoslužni prostor za številne fante, ki so ob prazničnih dneh prihajali k božji službi iz vseh delov mesta. V stari kapeli pa so uredili učilnice za večerne in dnevne šole za več sto dečkov vseh starosti in poklicev. Manjkalo pa je še prostora za uboge zapuščene fante, ki so vsak dan prihajali k don Bosku s prošnjo, da bi jih vzel s ceste in jih primerno oskrbel z vsem potrebnim za življenje. Malo sob, kjer bi mogli prenočevati, je bilo daleč premalo za potrebe, zlasti še potem ko je eksplozija smodnišnice poškodovala nekaj sob. Zato je don Bosko, potem ko je temeljito premislil položaj in okoliščine, nekega dne izjavil: »Potem ko smo zgradili hišo za Gospoda, je treba zgraditi še drugo za njegove sinove. Torej pojdimo na delo.«

Izdelali so načrte. Nova stavba naj bi stala na prostoru Pinardijeve hiše in se raztezala do Filippijeve stavbe. Imela naj bi troje nadstropij, dve vrsti sob, po sredi ozek hodnik in higienske prostore. Na enem koncu naj bi vzporedno poslopje, tako dolgo, kakor je prizidek cerkve sv. Frančiška Saleškega, v vsakem nadstropju imelo po tri sobe na vzhodno stran. To bi lahko imeli za precej prostrano letno bivališče. Stalo bi na stebrih na dvorišču. Srednja velika vrata bi omogočala prehod k zemljišču za hišo. Na desni so bile edine notranje stopnice, ki so se vzpenjale vse do podstrešja, povezovale balkone in vodile v kletne prostore, kjer naj bi bili prostori za kuhinjo, obednice in shrambe. Druge stopnice naj bi skozi stolp vodile k nadstropjem in hodnikom kakor tudi na podstrešje

in k sobam ob Marijini kapeli ter v zakristijo. Po vsej dolžini obeh poslopij naj bi bili ob sobah balkoni iz rezanega kamna in z železno ograjo, kamor bi se iz sob prišlo skozi steklena vrata. Glavna stavba je bila dolga približno 40 metrov in široka 11,64 metra. Stavba proti vzhodu pa je merila 12 m v dolžino in 6 m v širino. Višina do strehe bi znašala 16 metrov.

Načrt ne samo da ni bil mogočen, temveč mu je manjkalo zelo potrebno udobje. Kleriki in sami gojenci, zlasti še Janez Cagliario, so don Boska opozorili, da so zlasti hodniki veliko preozki in temni, stopnišča in vrata preveč ozka za fante, spalnice v podstrežju preveč neudobne zaradi nizke strehe. Toda on je vedno odgovarjal: »Bodimo zadovoljni z malim, pustimo lepo in udobno ob strani, tako nas bo Božja previdnost imela rajši in nam obilno pomagala.« Toda povedal jim je še veliko več, to je, da nova hiša, ker je tako skromna in neprimerna, ne bi prišla v poštev, ko bi civilna in vojaška oblast iskali prostor za svoje potrebe, in tako gojenci ne bi bili pregnani. V resnici je leta 1859 turinska občina zahtevala od don Boska, naj v smislu domovinske ljubezni prepusti poslopje Oratorija ranjencem po bitki pri Solferinu. Don Bosko je privolil, toda ko so ogledniki videli, kako ozke so stopnice, vrata in hodniki, so se mu zahvalili za pripravljenost in ga pustili pri miru.

Vendar prvotne hiše niso mogli podreti, ker so bile v njej spalnice. Zato se je don Bosko odločil, da bi začeli graditi na vzhodni strani, začeni s srednjimi vrati, desno od stopnic. Dela so se začela izvajati še isto poletje, nekaj dni po blagoslovitvi cerkve.

Kakor hitro so začeli delati, je gradnja zelo napredovala. Kdor ni dobro poznal poti in virov Božje previdnosti v don Boskovo korist, se je ob pogledu na tako veliko število delavcev, gradbeni material in poslopje, ki je raslo kakor po čudežu, vpraševal: Kje vendar don Bosko dobi denar, da plačuje vse te ljudi in ta hiša tako naglo raste? Isto vprašanje so pozneje ponavljali vsi nepoučeni o vseh delih Božjega moža, ki je vedno odgovarjal: »Previdnost bo poskrbela. Gospod pozna naše potrebe in nam bo priskočil na pomoč.«

Ko so bila vsa ta dela utečena, je don Bosko prve dni septembra popeljal svojih petdeset fantov na duhovne vaje v deško semenišče v Giaveno. Nekaj jih je bilo iz prazničnega Oratorija, drugi pa so bili notranji gojenci. Do Rivolija so se peljali z avtobusom, nato so šli mimo Avigliane peš v Giaveno. Ne bomo natančneje opisovali vsega dogajanja, temveč bomo samo povedali, da sta Cagliario in Turchi poročala, kako sta onadva in njuni tovariši bili prevzeti od pridig kanonika Arduina in don Boska in kako je bilo tudi med zunanjimi rokodelci nekaj pravih vzorov kreposti in kreposti. Med njimi je bil Jožef Morello, ki je ob nedeljah prihajal v Oratorij in opazoval zabavo fantov, ne da bi se sam udeležil

igre. Ko je bilo celo dvorišče najbolj razgibano in je menil, da ga nihče ne vidi, je šel v cerkev, in ne da bi ga kdo motil, molil za duše v vicah, opravil obisk Najsvetejšemu in križev pot. Toda kljub vsej previdnosti so to opazili nekateri njegovi tovariši, ki so bili tudi pobožno navdahnjeni, in so sledili njegovemu zgledu. Iz tega se je razvila navada, da so po blagoslovu z Najsvetejšim molili rožni venec, k čemur so bili vsi povabljeni, ni pa to bila obveznost.

Don Bosko je o Morellu povedal tole: »Nekega večera sem šel proti domu po cesti, ki od Pada vodi k Porta Palazzu. Ko sem prispel do križišča, sem srečal fanta, ki je nesel dolg lesen drog, okovan z železnimi okovi. Zdelo se mi je, da nosilec pod težo tovora ječi in z nekom govori. Sam pri sebi sem dejal, da ubogi fant mora biti prav utrujen. Ko sem stopil bliže, sem videl, kako je od časa do časa sklonil glavo, kakor to delamo, ko molimo slavaočetu ali izgovorimo ime kake zelo častitljive osebe. Ugotovil sem, da moli. To je bil Morello.

- Jože, sem mu rekel, zdi se mi, da si utrujen.

- Ne preveč, šel sem po naročilu svojega gospodarja. Nosim os nekega stroja, ki se je pokvarila in so jo popravili.

- Zdelo se mi je, da si z nekom govoril. Kdo je bil to?

- Oh, to je pa tako. Danes zjutraj nisem mogel iti k maši in zato še nisem zmolil rožnega venca. In ker sem čisto sam na cesti, ga molim sedaj. Danes ga molim še s posebnim namenom, ker je danes torek, dan ko je umrla neka moja teta, ki me je imela zelo rada in ki mi je storila toliko dobrega. In ker ji ne morem drugače pokazati svoje hvaležnosti, molim vsak torek rožni venec za njeno dušo.«

Na teh duhovnih vajah v Giavenu sta se zgodili dve znameniti stvari. Prva se tiče našega Morella, o katerem je don Bosko povedal naslednje:

»V začetku vsake pridige je Morello sedel v kak kotiček cerkve, da bi ugotovil, o čem bo pridigar govoril. Videl sem, kako se je včasih primaknil k pridigarju, drugič pa je zopet kradoma zapustil cerkev. Ker sem ugotovil, da je to že ponovno storil, sem hotel vedeti, kaj bi pomenilo.

- Jožko, sem mu dejal nekega dne, zakaj te izjeme? Zakaj ne greš z drugimi na svoje mesto? Zakaj se zadržuješ zadaj v cerkvi?

- To delam zato, da ne motim svojih tovarišev, je odgovoril.

- S čim bi jih mogel motiti, sem vprašal.

In on: Glejte, če pridigar govori o smrtnem grehu, tega ne morem prenesti. Čutim, da se mi srce v prsih tako trga, da moram kričati ali iti ven.

Tedaj sem spoznal, zakaj je pogosto naglo zapustil cerkev v Oratoriju in dostikrat celo kričal in delal čudne kretnje. Prav zato sem, ko sem videl, da je

on pri pridigi, pazil na svoje izraze. Toda zadosti je bilo, da sem besedi 'smrtni greh' malo bolj poudaril, že se je dvignil, zapustil svoje mesto in zbežal. Zato se je v času pridige vedno držal blizu vrat.

Njegovo srce je bilo tako dobro in nežno, da se je ves vnel ob poslušanju duhovnih govorov. Zadosti je bilo govoriti o nebesih, Božji ljubezni do nas, o njegovih dobrotah za človeka in že je bil ves prevzet od Božje ljubezni. Nekega dne sem ga, ko je z drugimi tovariši stal blizu mene, vprašal: 'Jože, če boš vedno dober, bomo nekoč v nebesih naredili velik praznik z Gospodom. Vedno bomo z njim in večno srečni.' Te besede, ki sem jih izgovoril bolj priložnostno, so naredile nanj tak vtis, da je v trenutku pobledel, omedlel in bi zagotovo padel po tleh, če ga tovariši ne bi prestregli.«

Drugo čudo je bila don Boskova pridiga o čistosti. Mons. Cagliero takole poroča:

»V svetih duhovnih vajah v semenišču v Giavenu v jesenskih počitnicah 1852 je don Bosko govoril s takim zanosom in toplino o čistosti, da so nam vsem tekle solze iz oči in smo vsi sklenili, da bomo to lepo čednost ohranili do konca svojega življenja.« Nato nadaljuje:

»Spominjam se, da je bil v pridigah in konferencah, ki jih je pogosto imel, tako občutljiv, da si ni upal govoriti o nečistosti, in več let ga nisem slišal govoriti o tej temi, ki sta jo obravnavala teolog Borel in kanonik Borsarelli ali drugi duhovniki, njegovi sotrudniki in prijatelji.

O čistosti nam je zato tako pridigal, da je pokazal, kako je čistost prelepa cvetka nebes, ki zasluži, da bi jo negovali in gojili v naših mladih srcih; nadvse bela lilija, ki bi nas s svojim čarobnim bleskom naredila enake angelom. S takimi in podobnimi prisposodobami nas je don Bosko navduševal za to krepost, medtem ko je njegov obraz žarel v neizrekljivi lepoti, njegov srebrni glas je prihajal do naših ušes topel in prepričevalen in njegove oči so bile zalite s solzami v strahu, da bi mogli s slabimi mislimi in grdimi pogovori samo malo otemniti njeno lepoto in dragocenost. Medtem ko smo ga mi fantje ljubili kot nežnega očeta in bili do njega domače zaupljivi, smo ga tako spoštovali in cenili, da smo bili pred njim kot v verski zamaknjenosti. To vse zato, ker smo bili prepričani o svetosti njegovega življenja.«

Ko se je don Bosko vračal iz Giavena, je kakor drugikrat s fanti obiskal svetišče v Trani. Ko je prišel domov, je izvedel, da so Jerneja Bellisia, učenca slikarke šole, poklicali k vojakom. On, ki je v vseh življenjskih okoliščinah svojim gojencem vedno pomagal, mu je pisal v Cherasco, kjer je preživel jesenske po-

čitnice. Trudil se je, da zaradi družinskih razmer ne bi bil poklican v vojaško službo, in mu je v enem izmed pisem takole odgovoril:

Predragi Bellisio!

Prejel sem tvoje ljubeznivo pismo, in medtem ko občudujem tvojo vdanost v Božjo voljo, ki te kliče v vojaško službo, se mi vendar zdi primerno, da bi se obrnil na gospoda grofa Lunela, tvojega velikega dobrotnika, in naredil še en poizkus.

Ponovno ga prosi, da se zavzame zate, obenem pa prosi našo dobro mater Marijo, da bi se zgodila Božja volja.

Gospod naj te spremlja. Moli zame in me imej vselej za svojega vdanega in dobrega prijatelja v J. K.

duh. JANEZ BOSKO

P. S. Pozdravlja te množica tvojih prijateljev.

Gospodu Jerneju Bellisiu. Cherasco.

Bellisio je šel k vojakom. Prvi večer, ko je prišel v turinsko trdnjavo, je, potem ko je odtrobilo tišino, zaslišal ob sebi nekaj, kakor nežno šepetanje. To je bila molitev njegovega soseda, ki ga je kmalu prepoznal kot dobrega katoličana. Ni trajalo dolgo in odkril je še druge in vsi so sestavili živi rožni venec in si določili dneve, ko bodo opravili to molitev. Njemu je bil določen 23. v mesecu. Druga dva sta si kupila hermetično zaprti tobačnici, ki sta ju v cerkvah napolnjevala z blagoslovljeno vodo in sta ju uporabljala, da sta skrivoma delala znamenje sv. križa. Bellisia so po don Boskovem prizadevanju po osmih mesecih odpustili iz vojaške službe. Don Bosko je o njem dejal: »Vse vas kličem na tekmovanje, da v Bellisiu odkrijete kako napako.«

Bellisio je po neki fotografiji naredil sliko don Boska, ko spoveduje fante, in leta 1855 sliko matere Marjete, ki jo je podaril don Bosku za njegov godovni dan. Če ne bi bilo Bellisia, bi izgubili spomin na tisto tako priljubljeno pojavo. Govorimo o Bellisiu zato, ker je eden izmed starih bivših gojencev, ki je postregel don Bonettiju z mnogimi podatki za njegovo zgodovino petih petletij salezijskega oratorija, in ker je zgoraj navedeno pismo eno najstarejših ohranjenih, ki jih je don Bosko pisal kakemu izmed svojih sinov.

Ko nam je Bellisio poslal to pismo, se je takole izrazil:

Cherasco, 4. marca 1891

Prečastiti gospod!

V Salezijanskem vestniku sem bral, da je zaželeno, da bi vam za razglasitev za blaženega našega dragega don Boska častitljivega spomina poslali pisma ali druge dopise,

ki bi jih mogoče kdo imel. In ker jaz imam eno od teh, vam ga pošiljam. Ne nosi datuma, ker je bilo, kakor se spominjam, priloženo drugemu pismu, namenjenemu mojemu velikemu dobrotniku opatu grofu Lunelu, ki me je aprila 1850 poslal v Oratorij. Če primerjam čas, ko sem bil vpoklican v vojaško službo, sem ga napisal v jesenskih počitnicah 1852. Je precej porumenelo zaradi časa, četudi sem ga skrbno hranil med svojimi najdražjimi spomini. Vse, kar sem videl, slišal, bodisi v odnosu do mene kakor v odnosu do drugih pa povezano z don Boskom v šestih letih mirnega opazovanja njega, sem podal pred nekaj leti v pisnem poročilu, ko so bivšim gojencem poslali okrožnico, da bi sporočili vse, kar so videli, slišali ali drugače izkusili. Vse to je ohranjeno v arhivih Oratorija. Ker je bilo rečeno, da bodo vrnili izvornike, bom zelo vesel, če bom pismo zopet prejel, ker mi bo vedno v veliko svetinjo, zlasti še, ko bo, kakor upam, dosegel čast oltarja.

Dejstvo, da me je imel zelo rad in mi pomagal, mi je v neizmerno veselje. Kar me žalosti, je, ko berem priporočila za darove za njegove ustanove, pa ne morem odgovoriti tako, kakor bi rad, ker mi to preprečujejo moje bolezni. Zato darujem za vašo stvar svoje tegobe, upam pa, da bom tudi svoje želje s kakim darom mogel kmalu uresničiti.

Medtem ko vas vljudno pozdravljam, vas prosim, da bi pozdravili vrhovnega predstojnika don Mihaela Ruo, in se izrekam za vaše ugledne osebe vdanega in uslužnega služabnika v don Bosku.

Jernej BELLISIO, slikar

42.

POGLAVJE

Don Bosko v Becchijih – Velikodušnost brata Jožeta in njegova ljubezen do fantov v Oratoriju – Don Boskovo pismo kleriku Buzzettiju – Kleriška preobleka Mihaela Rue in Jožefa Rocchiettija – Kraljev dar – Don Bosko noče sprejeti viteškega častnega križa – Poslanec Alojzij Cibrario – Odlikovanje, nagrada za dobrodelnost

DVAINDVAJSETEGA SEPTEMBRA 1852 JE MIHAELA RUA po don Boskovem nasvetu, potem ko se je pogovoril z don Cafassom o svojem poklicu, za vedno vstopil kot notranji gojenec v Oratorij sv. Frančiška Saleškega. Od vsega začetka, ko je vstopil v praznični Oratorij, je nadvse ljubil don Boska, medtem ko je s starostjo vedno bolj cenil njegove kreposti in delo. Dne 23. septembra je z don Boskom, materjo Marjeto in šestindvajsetimi tovariši odšel v Becchije in tam na lastne oči videl in izkusil, kako so mater Marjeto cenili ne samo v domačem kraju temveč tudi v Castelnuovu.

Dober glas pa je uživala tudi cela družina te svete ženske, kajti poleg osebne kreposti niso opazili nikakršne spremembe v njihovem gmotnem stanju, kar bi moglo biti vzrok za zavist domačinov.

Don Bosko je imel zelo rad sorodnike, vendar jim, čeprav so bili s časnimi dobrinami slabo obdarjeni, ni nikoli pomagal s kakimi darovi, ker je menil, da so mu bili dobrotniki naklonjeni zaradi njegovih fantov in so podpirali njih, ne pa njegovih sorodnikov. Don Bosko je imel samega sebe le za razdeljevalca dobrin Božje previdnosti in je menil, da bo moral za to dajati strog obračun. Don Bosko se je ubožnega in revnega položaja svojih sorodnikov veselil, o tem rad govoril in z gotovostjo trdil, da če bodo živeli na tak način, bodo dobili v posest Božje kraljestvo, kakor je to obljubil Jezus Kristus.

Brat Jože, ki je živel v precej veliki stiski, ni nikdar nič prosil brata Janeza, četudi mu je ta bil zelo hvaležen, ker mu je veliko pomagal, da je lahko študiral za duhovnika, ko mu je odstopil dediščino po očetu in s tem pri škofijski pisarni položil potrebno kavcijo, da je mogel sprejeti višje redove. Don Bosko je gojil do svojega starejšega brata veliko zaupanje, delil je z njim svoje radosti in tegobe in sta bila oba eno srce in ena duša.

Četudi so Jožeta dolžnosti njegovega stanu prisilile, da je živel daleč od svoje matere, je vendarle nekajkrat na leto prišel v Turin in se več ali manj časa zadržal v Oratoriju, kakor mu je bilo pač mogoče. Njegova želja je bila, da bi preživel nekaj časa v družbi don Janeza in matere Marjete, kar je materi bilo v veliko veselje. Dobra mati je lahko bila ponosna tudi na tega svojega sina. Bil je zelo pobožen kristjan, skrben in priden družinski oče, velikodušnega, dobrega srca in dobrodelen, da mu ni bilo para. In čeprav je imel sam veliko družino, je fante iz Oratorija vedno štel za svoje.

Nikakor ni bil s tem zadovoljen, da je vsako leto iz svojega poslal v Oratorij določeno količino hrane. Ob času žetve ali trgatve je šel od enega do drugega sorodnika oziroma prijatelja ter jih znal tako prepričevalno nagovarjati za podporo don Boskovim fantom, da mu je uspelo naložiti vozove in vozove žita, krompirja, orehov, grozdja in jih zapeljati v Oratorij.

Nekega dne je prišel v Valdocco na obisk k bratu z namenom, da bi na sejm v Moncalieriju kupil dve teleti. Toda ko je videl, v kakšni stiski je Oratorij, ki je prav tiste dni moral plačati nekatere neodložljive dolgove, je rekel bratu Janezu: »Poglej,« in pri tem potegnil iz žepa denarnico, »prišel sem z namenom, da bi v Moncalieriju nakupil za 300 lir blaga. Toda vidim, da je tvoja potreba veliko večja kot moja. Zato bi ti iz vsega srca rad odstopil ta denar.« Don Bosko je s težavo obvladal solze hvaležnosti: »In ti?«

»Počakal bom malo in pozneje kupil, kar bo treba.«

»Pa ne bi bilo bolje, da bi mi denar samo posodil? Vrnil bi ti, kakor hitro bi dobil toliko denarja.«

»In kdaj boš prišel do te vsote, ti, ki te vedno tarejo dolgovi? Nič barantanja, dam ti jih in konec besedi. Si bom že pomagal, bom že našel kak način, da si bom pomagal naprej, in ti nič ne skrbi za to.«

Bil je zelo ljubeznivega značaja, tako da so se mu vsi fantje, kakor hitro se je pojavil v Oratoriju, približali in ga ljubeznivo pozdravljali kakor dobrega očeta. Pravili so mu gospod Jože. Na zunaj je bil zelo podoben don Bosku in skoraj enako velik kot on. Njegova zunanost je pričala o veliki dobroti njegovega srca. Don Bosko mu je izkazoval čast tudi pred velikimi gospodi. Od časa do časa ga

je povabil, da je govoril fantom s prižnice, s katere je navadno imel nagovor po večernih molitvah. Moramo si misliti, da je Jožef kot navaden kmet imel na začetku nekaj strahu pred nastopom pred takimi poslušalci. Pa je vendar šel in v piemontskem narečju razložil kako naravno načelo. Preveval ga je isti duh kot brata don Janeza. Don Janez Garino je bil leta 1858 navzoč pri takem nagovoru.

Jože je dajal svojo hišo don Bosku popolnoma na razpolago. Ta pa je vsako leto v Becchije povedel včasih trideset, pa tudi petdeset in celo sto fantov na kratke počitnice in Jože je storil vse, kar je bilo v njegovi moči, da je bilo vsega zadosti. Ta obisk je bil za Jožeta velik praznik. Dečki, ki so prišli prvič v tisti kraj, so bili tako prevzeti od njegove dobrote in lepega vedenja, da so mu takoj poslali tesni prijatelji. Kljub velikim izdatkom ni nikdar hotel sprejeti nikakršnega povračila.

Kljub vsemu pa je imel od vsega korist, saj se je morala hiša nujno povečati, čeprav je ostala vedno revna in skromna. Naredili so veliko ležišče po podstrešju celotne hiše za fante, ki so prihajali na praznik sv. rožnega venca. Toda don Bosko ni nič ukrenil, da bi olepšali ali popravili prvotno stanovanje. S tem da so razširili prostor, je naraslo tudi število obiskovalcev in Jože se je na vse načine trudil, da jih je primerno nadzoroval, saj so se mudili v Becchijih štirinajst do dvajset dni. Ker vemo, da je med toliko pametnimi tudi kak lahkomiseln, se je na vse načine trudil, da sosedje niso imeli vzroka za pritožbe. Zato je fante najprej natančno poučil in opozoril, nato pa pazil, da niso hodili v tujo lastnino in vinograde. Na splošno so ga vsi ubogali, vendar se je kdaj zgodil tudi kak prestopok. Nekega nedeljskega jutra je zagledal na dvorišču dečka in ga brez nadaljnjega pokaral, ker je bil v vinogradu. Ta je zanikal, nato mu je on rekel: »Toda ali nimaš s seboj tožnika? Ali ne vidiš trave, ki se drži tvojih hlač?« Don Bosko je zelo cenil pametno asistenco svojega brata in je lahko z mirnim srcem mislil na pridige za devetdnevno pripravo na praznik sv. rožnega venca. Pri tem pa ni pozabil na dečke, ki so ostali v Turinu, za katere je skrbel don Borel. Kot oče pa je skrbel za vse potrebno za te, ki so bili v Becchijih.

Castelnuovo d'Asti, 29. september 1852

Predragi Buzzetti!

Preden boš odšel iz Turina, moraš namesto mene opraviti nekaj naročil.

1. *Vprašaj Janeza Ferrera, ali hoče priti s teboj. Ti mu plačaj potovanje s parnikom; prav tako tudi Pettivi.*
2. *Prinesi s seboj steklenico belega vina za maše.*

3. *Napravi sveženj, v katerega boš položil šest parov gamaš, ene hlače, en suknjič in tri pare nogavic. Če bo zavoj prevelik, ga izroči Mininu - prevozniku ali pa na omnibus.*
4. *Izroči moje pozdrave gospodu Gagliardiju in mu reci, da mu priporočam Oratorij zlasti v nedeljo. Jožetu Marchisiu priporočam nadzor, zlasti na odmoru in tisto, kar zmore, tudi v cerkvi. Povej Arnaudu, naj skrbi za petje. Reci Fumeru, da sem izpolnil njegovo naročilo.*
5. *Posebej pozdravi gospoda teologa Borela in mu reci, da če se le da, naj pride na obisk; naredil mi bo veliko veselje in njegov prihod ne bo brez koristi za dušno pastirstvo.*

Mi se tukaj vsi dobro počutimo. Cerkev je vedno polna ljudi. Toda dež nas ovira. Deo gratias (Bogu hvala). Pozdravi vse sinove in me v Gospodu imej za svojega prijatelja. duh. JANEZ BOSKO

Uglednemu gospodu, kleriku Jožetu Buzzettiju v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega. Valdocco, Turin.

Medtem se je bližal 3. oktober, nedelja presvetega rožnega venca blažene Device Marije, ko bi morali opraviti dve slovesni kleriški preobleki. Fantje so bili deležni velikega don Boskovega veselja. Župnik teolog Cinzano je daroval slovesno sv. mašo v Becchijih in je na koncu blagoslovil dva duhovniška talarja. On je z enim oblekel mladega Jožefa Rocchiettija in don Janez Bertagna z drugim Mihaela Ruo. Ko so potem z župnikom sedeli pri mizi, je ta vzkliknil: »Se spominjaš, da si mi ti, ko si bil še klerik, rekel: 'Imel bom klerike, duhovnike, mlade dijake, fante delavce, imel bom godbo in lepo cerkev?' In jaz sem ti odgovarjal, da se ti meša. Sedaj se pa vidi, da si vedel, o čem si govoril.«

Nato je določil dan, ko kosilo za celo becchijsko družino. Leta 1887 nam je notar Janez Germano takole pisal: »Pred menoj je še vedno jasno mons. Janez Cagliari v njegovih mladostnih letih ob trgatvi, ko smo bili prvič v Castelnuovu, kjer smo se fantje, sedemindvajset po številu, skupaj z don Boskom zbrali pri župniku. Tam so pripravili tako obilno polento (vsaj po moji presoji), da je bilo zadosti za vse. Mladi Cagliari nas je kar tako po domače povedel v župnikovo klet in nam, kakor da bi bilo vse njegovo, iz sodov ponujal vino; tudi tistega belega, ki ga rabijo za maše. Mladostno živahnost mladega Cagliarija ne morem pozabiti.«

Po lepo uspelem prazniku, ki smo ga obhajali z don Cinzanom, nas je don Bosko popeljal v Turin z dvema klerikoma, od katerih je pričakoval veliko pomoč.

Dejansko se je Rua popolnoma posvetil poslanstvu, ki ga je Gospod izročil don Bosku, in njegovo ime je povezano s človekom, obdanim z vsemi krepostmi, ponižnim, izredno nadarjenim, neutrudnim delavcem, sposobnim, da se je

priučil vseh veščin, ki so mu bile potrebne za njegovo službo. Sanje so se uresničile. Don Bosko je končno lahko izjavil: »Ta klerik je moj.« O njem je večkrat izrekel naslednjo pohvalo: »Če bi mi Bog dejal: zamisli si človeka, obdanega z vsemi krepostmi in sposobnostmi, kot si jih le moreš predstavljati, prosi zanj in jaz ti ga bom dal, potem to ne bi mogel biti nihče drug kot don Rua.«

Tudi Jožef Rocchietti je bil izredno bister fant in neoporečne kreposti in je gojil gorečo željo, da bi se ves posvetil Oratoriju. Toda bil je šibkega zdravja.

Ko se je medtem don Bosko vrnil iz Castelnuova, ga je čakalo pismo iz kraljevega tajništva Visokega reda sv. Mavricija in Lazarja.

Turin, 11. oktobra 1852

Njegovo veličanstvo je ob misli na plemeniti in dobrotni cilj ustanove oratorijev, ki jih je vaša ugledna oseba ustanovila v korist zapuščene mladine v tem glavnem mestu, in na obilno moralno korist, ki prihaja iz vašega neutrudnega prizadevanja, da bi jih vedno bolj širili, s posebno dobrohotnostjo sprejelo vašo prošnjo, da bi tej odlični ustanovi naklonilo za tekoče leto tristo lir iz zakladnice Reda sv. Mavricija in Lazarja.

Ko vaši ugledni osebi sporočam to naročilo, izrabljam priložnost, da vam izrečem svoje visoko spoštovanje.

Prvi tajnik njegovega veličanstva za velikega mojstra

CIBRARIO, senator kraljestva.

Don Bosko se je ljubeznivo zahvalil. Medtem pa mu je grof Cibrario pripravljaj prijetno presenečenje. Kot priznanje za velike zasluge mu je hotel podeliti viteški križec reda sv. Mavricija in Lazarja. Toda don Bosko ni maral za časti tega sveta, čeprav je svoje dobrotnike, s katerimi je imel opravka, zelo rad poimenoval z različnimi naslovi. In glej, nekega dne, ko je bil don Bosko v družbi Francesia in Cagliera, se je v Oratoriju pojavil neki gospod in mu izročil mapo, v kateri je bila od kralja podpisana diploma in križec. Don Bosko mape ni odprl pred fantoma, ker je iz pečatov in z otipavanjem ovojnice spoznal, za kaj gre. Odpravil se je k velikemu mojstru reda sv. Mavricija in Lazarja. Predstavil se je grofu Cibrariu in se začel zahvaljevati za podeljeni red, potem pa mu je na lep način z vso preproščino in ponižnostjo dal vedeti, da to odlikovanje ni zanj. Rekel je: »Če ste to naredili iz pozornosti do mene, res ne vem, kake zasluge bi me mogle ločiti od drugih, in zato čutim dolžnost, da sicer izrekam priznanje in hvaležnost, vendar odlikovanja ne morem sprejeti. Če potem vlada hoče dati s tem križcem priznanje ustanovam, ki jih je don Bosko priklical v življenje v ko-

rist zapuščene in revne turinske mladine, sprejemam to s hvaležnostjo, prosim pa, da bi naslov viteza nadomestili s kako podporo mojim fantom.«

Cibrario si je prizadeval, da bi prepričal don Boska, naj bi sprejel odlikovanje, on pa se je v šali opravičeval, izgovarjajoč se na svoje dolgove: »Poslušajte, gospod grof, če bi ljudje slišali, da je don Bosko vitez, bi mislili, da ne potrebuje več podpore, kar pa se tiče križev, teh imam na pretek, dajte mi raje kaj denarja, da bom kupil kruha ubogim sirotam.« Grof se je vdal. Odlok ni bil objavljen v Uradnem listu in na dvoru je vsem ugajala don Boskova dobrodelna ljubezen. Mavricijski red mu je določil 500 lir na leto v obliki pokojnine, ki so mu jo točno izplačevali vse do leta 1885. Leta 1886 so jo zmanjšali na 300 lir in 1887 na samo 150 lir. Kot razlog so navedli, da jim manjka denarja, ker so znižali najemnino v stanovanjih, ki so last reda. Dokončno je bila ta pokojnina ustavljena šele leta 1894, ko je bil don Bosko že šest let mrtev.

Toda don Bosko se ni nikdar v življenju ponašal s prejetim odlikovanjem in nikdar ni omenil od vlade izkazane časti. Ljubezniva ponižnost mu je naklonila dobrohotno srce grofa Cibraria, ki je celih petindvajset let ostal z njim v tesnem stiku.

Ubogi Vincenc Gioberti je don Bosku, ki mu je napisal nekaj pripomb k Modernemu jezuitu, takole govoril: »Toda kaj morete vi tam spodaj v tistem kotu v Valdoccu vedeti o politiki, o delovanju strank in o vzroku toliko dogodkov?« Cibrario pa je bil prepričan, da se je v Valdoccu mogoče marsičesa naučiti; in dostikrat je prišel k njemu z veliko pipo v ustih, kakor ga je videl mons. Cagliero, in sta se ure in ure pogovarjala. Grof je storil don Bosku veliko dobrega. Ker je bil prvi tajnik mavricijskega reda, je po mili volji razpolagal z odlikovanji in se je rade volje zavzemal pri kralju za imenovanje tistih, ki mu jih je predlagal don Bosko zaradi velike dobrodelnosti. To je bilo zelo učinkovito sredstvo, da mu je uspelo odpreti skrinje nekaterih gospodov, ki so bili pripravljene plačati kakršno koli vsoto, samo da bi zadostili svojemu samoljubju in mogoče tudi za svoje zasluge. Don Bosko je znal kakemu svojemu upniku ponuditi viteški križec, če mu je odpustil cel ali vsaj del dolga. Včasih je kdo, ki mu je podaril velike vsote, nenadoma prejel odlikovanje in lahko si mislimo, kako hvaležen mu je bil, ko je zvedel, po kaki poti je prišel do viteštva. Don Bosko je pogosto povabil na slovesno kosilo kakega dobrotnika, ki mu je nevede poskrbel viteški križec, in mu pri kavi, med igranjem godbe in petjem zboru slovesno izročil odlikovanje. Don Bosko je prav po grofu Cibrariu mnogim priskrbel odlikovanja, ki so potem sirotam prinesla velike vsote denarje in so služila za povračilo za posebne usluge, ki jih je kdo storil Oratoriju. Mi sami smo slišali Cibraria, ki je bil medtem večkrat minister, kako je proti 1875 povedal, da je priskrbel don Bosku veliko

sredstev in da je mnogim tujim odličnjakom, ki so želeli postati vitezi, priporočil, naj plačajo don Bosku kako vsoto, ki mu jo je potem on osebno prinesel.

Ta dejstva so dokaz več, kako je Božja previdnost poskrbela don Bosku za mogočne zaščitnike v vseh oddelkih vlade. Če je izgubil enega, se je pojavil drugi.

Vendar je bil don Bosko zelo previden. Ničesar ni zlorabil ali kje kaj pretiraval. Bil je potrpežljiv v težavah, zlasti pa ni nikoli pozabil svojega položaja in velike občutljivosti teh visoko postavljenih gospodov. Mons. Cagliero pripoveduje: »Iz svojih mladih let v Oratoriju se spominjam, kako sem se začudil, ko sem videl, kako je don Bosko spoštljivo, spodobno in skromno kot duhovnik obiskoval in sprejemal določene svetne osebe. Moje začudenje je bilo neizmereno, ko sem zvedel, da je bil ta in ta visoka vladna osebnost, minister, pokrajinski načelnik, sodnik, župan, občinski svetnik, odposlanec ministrstva za prosveto ali tudi njihov preprost tajnik. Končno pa je bil tako v svojih spisih kakor v svojih besedah in dejanjih zelo spoštljiv do svetnih oblastnikov, tudi če so mu nasprotovali. V njih je videl Božjo avtoriteto in večkrat smo ga slišali, kako je ponavljal: 'Bodite pokorni predstojnikom, tudi hudobnim.' Drugikrat je ponavljal: 'Mnogi nas sovražijo, nas preganjajo in bi nas radi uničili, toda mi moramo biti potrpežljivi. Dokler ne zahtevajo od nas dejanj proti naši vesti, se jim pokoravajmo. Toda v danih okoliščinah jasno zastopajmo in branimo pravice Cerkve in Boga, ker sta nad njimi.'«

43.

POGLAVJE

Kleriki zapuščajo Oratorij – Uresničevanje don Boskovih napovedi – Don Boskova dobrota – Novi fantje začenjajo šolanje – Značilno sprejetje in spreobrnjenje nekega fanta

DON BOSKO JE DOBIL DVA NOVA KLERIKA, a na žalost izgubil štiri. Karel Gastini, ki mu je bil študij zaradi bolezni v preveliko breme, je slekel duhovniško obleko. Druga dva sta se skoraj istočasno odločila, da bosta vstopila v red Marijinih oblatov, kjer ju je pritegnila gorečnost in duhovnost teh redovnikov. Bila sta prepričana, da je to njun poklic. Ko sta o tem vprašala za svet don Boska, jima je ta odgovoril, da je to sicer odlična zamisel in izraz najboljše volje, vendar ju Bog ne kliče v ta red. Toda onadva sta kljub temu vstopila. Kar bomo sedaj povedali, nam je povedal don Rua in je značilno, kako je don Bosko predvideval prihodnost. »Nekega jutra,« tako nam sporoča K. Tomatis, »je Angel Ascanio, ki so mu mnogi zavidali zaradi uspeha pri študiju in napredovanju v kreposti, izginil iz Oratorija. Pozneje smo zvedeli, da je vstopil k Marijinim oblatom pri Mariji Tolažnici. Don Bosko mu je ob slovesu rekel: 'Pojdi, toda ne boš ostal dolgo.' Resnično je nekaj let pozneje zaradi silnih bolečin v glavi, tako da se mu je zdelo, da se bo razklala na dvoje, in po nasvetu zdravnikov, ki so mislili, da gre za božjast, zapustil red, se pozdravil in bil čudovit okras turinske duhovščine tako zaradi svojega teološkega znanja kakor zaradi svoje kreposti. Sam teolog Savio nam je pripovedoval zgodbo, ko je prihajal v Oratorij duhovnikom predavati moralno teologijo.«

Nekaj pozneje je tudi klerik Vacchetta hotel slediti Savievemu zgledu in don Boskove zadnje besede so bile: »Pojdi tudi ti, če že hočeš iti. Toda če sedaj še nisi ob pamet, boš še.« Ubogi fant, ves prevzet od svojih načrtov, ni poslušal don Boskovih besed, vstopil je v noviciat, naredil zaobljube in ostal tam. Pozneje se

mu je omračil um, moral je v umobolnico in bil skoraj nekoristen za svoj red. Šele po zelo dolgem zdravljenju je mogel imeti katekizem za otroke. Tako priča don Albera, ki ga je srečal v Nizzi Marittimi v San Ponsu že po don Boskovi smrti.

Tako so se uresničile don Boskove napovedi.

O četrtem kleriku bomo povedali kaj več zato, da bomo mogli razumeti določene neredke težave, na katere so naleteli fantje, ki so se hoteli posvetiti delu v Oratoriju. Župnik don Gattino je želel, da bi kleriki iz Oratorija prihajali v večjem številu na pomoč, kadar bi jih poklical, da bi pomagali v župniji. Svoje želje je izrazil na škofiji. Kanonik Vogliotti mu je odgovoril: »Razumeti morate, da si je don Bosko vzgojil te klerike in je pravično, da služijo njemu, da varujejo njegove fante tam spodaj v Valdoccu, kjer jih je celo gnezdo. Če želite imeti klerike, da bodo poslušali vaše ukaze, si jih sami vzgojite.«

Župnik je ta odgovor vzel zares in je začel raziskovati družbene in gmotne okoliščine oratorijskih klerikov. Zvedel je, da prihaja klerik G... iz dobro stoječe družine, da je sin zidarskega podjetnika in zato ne potrebuje podpore koga drugega. Zato je sklepal, da si tega klerika don Bosko ni sam ustvaril. To razmišljanje pa ni bilo utemeljeno, ker je G... študiral latinščino in njegov učitelj je bil don Bosko. In če je potem oblekel duhovniško obleko, je bilo to z dovoljenjem nadškofa. Fant je bil potem popolnoma za don Boska, ki je ravnal z njim nadvse zaupljivo. On ga je tudi poslal študirat filozofijo. Ostajal je cele dneve pri don Bosku in je samo zvečer šel domov k staršem, ki so stanovali blizu zavetišča. Oče je bil brez nadaljnega pripravljen plačevati mesečnino.

Klerik je bil vesel svojega življenja. Tedaj pa je nekdo govoril z njegovim očetom in ga skušal pregovoriti, da bi sina odtegnil Oratoriju, kajti, tako mu je bilo rečeno, če bo ostal pri don Bosku, ne bo nikdar teolog, župnik in kanonik. Fant da je tako zelo nadarjen, da bi lahko odlično uspel v cerkveni službi, če bo končal svoj študij in vstopil kot gojenec v kako zavetišče.

Zidarski podjetnik je bil pošten človek in don Boskov prijatelj in je don Boska klical za očeta. On je opravil prva zidarska dela v Oratoriju in za gradnjo cerkve sv. Frančiška Saleškega je vstopil v zidarsko združenje s podjetnikom Bocco. Vendar se je umaknil, ker je videl, kako grdo so izkoriščali Oratorij, čeprav je inženir naredil načrte zastanj. In nadzornik, ki ga je don Bosko postavil za preverjanje pogodb in izvedbo del, je verjetno bolj držal s podjetnikom kot z don Boskom.

Ta pošteni družinski oče je bil prizadet v svojem ponosu zaradi zgoraj omenjenega početja. Ker pa je bil moder in previden človek, se je pred končno odlo-

čitvijo odpravil v Chieri, da bi se o celi zadevi pomenil s tamkajšnjim rektorjem semenišča.

Odgovor se je glasil: gotovo je semenišče kraj, kjer bo mladi duhovniški pripravnik z večjo verjetnostjo uspešno napredoval kot duhovnik. Ker je on glavni obrtnik semenišča, ni primerno, da bi imel svojega sina v kakem drugem vzgojnem zavodu. Poleg tega bi v semenišču lahko računal na samo polovično mesečnino ali pa bi bil sprejet popolnoma brezplačno.

To je moža prepričalo. Ko se je vrnil domov, se je s kočijo odpeljal v Oratorij, poklical sina in mu ukazal: »Vzemi klobuk in pridi z menoj.« Sin je, ne da bi poznal očetove namene, ubogal in oče ga je odpeljal naravnost v Chieri. Don Bosko je zelo trpel, ker so mu tako nenadoma speljali gojenca, ki ga je imel tako rad, glede katerega je gojil toliko upov, ki je bil njegov tajnik in mu je narekoval svoje prve knjige. Pred nekaj meseci mu je podaril brevir in Rebaudengove Institutiones (Navodila).

Toda mladi klerik, ki je bil navajen na življenje v Oratoriju, se v semenišču ni dobro počutil. Don Bosko ga je večkrat obiskal in, kakor je bila njegova navada, ga ni skušal pregovoriti, da bi zapustil novi način življenja, v katerega so ga prisilili, temveč ga je spodbujal, da bi nadaljeval in bi se v vsem zaupal Božji previdnosti. V semenišču so poznali don Boskova pomirjevalna stališča in rektor je dovoljeval, da je klerik smel iti z njim po Chieriju. Nekoč sta bila celo na kosilu pri kanoniku Alojziju Cottolengu. Ti obiski so prinašali kleriku veliko tolažbo, obenem pa so mu povzročali veliko žalost zaradi neuresničenih idealov. Zdravje se mu je tako poslabšalo, da je moral iti domov. Toda tukaj so mu prepovedali hoditi v Oratorij in mu celo onemogočili, da bi se spovedoval pri don Bosku. Tedaj je začel hoditi v cerkev k Mariji Tolažnici in počasi je vzljubil mirno življenje Marijinih oblatov v tistem samostanu. Ker se mu je zdelo, da ga Bog kliče med tiste redovnike, je šel k don Bosku in mu razodel svojo namero. Don Bosko mu je odsvetoval ta korak. »Ti si poklican, da pripadaš don Bosku.« Nato mu je pripovedoval, kako je njemu samemu nasvet don Cafassa pokazal pravo pot poklica. Spodbujal ga je, naj potrpi, ker to ni bila pot, ki naj bi si jo izbral. Toda ubogi klerik se ni znal upirati nasvetom drugih, prosil je za sprejem med novince oblatov in oče je privolil.

Toda preden je odpotoval v Nizzo Marittimo, kjer so imeli oblato noviciat, je hotel še enkrat pozdraviti don Boska in ta mu je dejal: »Le pojdi. Toda tvoja glava bo veliko trpela in ne boš mogel ostati v tem poklicu.«

Tik pred zaobljubo je pisal don Bosku pismo in ga ponovno prosil za nasvet. Ta mu je odpisal: »Storil boš veliko dobrega, vendar ne tisto, kar pričakuje

od tebe Gospod.« Naredil je večne zaobljube. Toda kmalu zatem se ga je najprej polastila huda zbežanost, potem pa pretirano navdušenje duha; bil je prepričan, da ga Bog kliče k veliki popolnosti v kreposti, in to v taki meri, da so se bali, da se mu bo zmešalo. Zaradi tega in ker so to svetovale družinske okoliščine, je deset let po zaobljubah po nasvetu patra Berchialla, kateremu je služil za tajnika, dobil odvezo od redovnih zaobljub Marijinih oblatov. Ko se je vrnil v Turin, je popolnoma ozdravel in priznal, da je bila to velika Božja milost.

Dogodki so dali prav don Bosku in G..., ki je bil posvečen v duhovnika, je o tem večkrat pripovedoval: »Zelo velik nespametnež je tisti, ki se sam odloča o izbiri poklica.« Silno si je želel, da bi mogel ponovno vstopiti v Oratorij. Toda nadškof Frasoni ga ni hotel sprejeti med škofijske duhovnike, ker načelno ni sprejemal ljudi, ki so zapustili kako redovno ustanovo. Tedaj ga je don Bosko sam priporočil škofu v Bielli, ki ga je sprejel s pogojem, da bo ostal pri njem.

Prešlo je veliko let in v turinski škofiji se je marsikaj spremenilo. Dobri duhovnik, ki je še vedno nosil v srcu hrepenenje po Oratoriju in si želel, da bi lahko postal član salezijanske družbe, je napisal prošnjo don Bosku. Ta mu je odgovoril: »Počakaj tako dolgo, da bo Bog poklical tvojega očeta v večnost, potem boš prišel.« Oče se je bližal 80. letom in zaradi mnogih nesreč, ki so ga zadele, je potreboval tolažbo svojega sina duhovnika. Kako velika je bila don Boskova dobrotu tudi do tistih, ki so po lastni izbiri ali prisiljeni odhajali od njega prav v trenutku, ko bi jih najbolj potreboval. Ob odhodu teh klerikov ga je bolelo zlasti to, ker je videl v njih izredne sposobnosti in visoko mero kreposti. Toda iz takih izgub je znal zase dobiti krepek nauk ponižnosti. Don Giacomelli ga je slišal, kako je ob odhodu Savija Ascania vzkliknil: »Vana salus hominis« (Prazno je zaupanje v človeka), s čimer je hotel povedati, da moramo bolj zaupati v Boga kakor v ljudi. Potem pa je popolnoma mirno nadaljeval iskanje novih gimnazijskih učencev. Oktobra je bilo v zavetišču šestintrideset fantov, ker so v tistem revnem stanovanju bivali tudi škofijski semeniščniki. Iz don Boskovih zapiskov bomo prepisali nekaj imen, za katere je dobro, da si jih zapomnimo. Leta 1851 so bili sprejeti: Gioliti Calamaro, Peter Gurgo; 1852 so vstopili Franc Mattone, Bernard Savio, iz Castelnuova d'Asti, Janez Turco iz Montafie, Jernej Fusero iz Caramagne, Janez Benovia, Viktor Turvano, Bertagna, Fontana, Janez Krstnik Bonone. Skoraj vsi so hodili v šolo k profesorju Bonzaninu. Z njimi je bil tudi mladi Janez Francesia, ki je bil že med počitnicami zelo priden. Vstopil je v Oratorij in začel hoditi v šolo latinščine.

Med temi je bil tudi eden, katerega sprejem je omembe vreden. Prejšnje leto njegov oče ni sprejel nasveta pametnih in prijateljskih ljudi, da bi sina poslal v

Oratorij. Nasprotno, poslal ga je v enega izmed zavodov, ki so po modi časa nudili veliko znanja in discipline, pa malo časa za molitev, in kjer so stoje molili samo enkrat na dan. K maši so hodili samo ob prazničnih dneh, k zakramentom samo za veliko noč in nič več. Ubogi fant, po naravi zelo prilagodljiv, prijetnega značaja, se je ob pomanjkanju duhovne podpore začel družiti s slabimi tovariši in prebiral pohujšljive knjige. Zasovražil je učenje in vero ter na koncu leta ni izdelal razreda.

Ko se je otrok vrnil za jesenske počitnice domov, se je oče tolkel po glavi; na svoji koži je spoznal, kaj pomeni izročiti lastnega sina v roke brezverskih učiteljev. Deček, ki je bil prej ubogljiv, je sedaj kar naprej ugovarjal, se vedel nesramno, mislil samo na igro, sovražil Cerkev in še marsikaj hujšega. Zavračal je vse opomine in se upiral kaznim. Oče je bil že na tem, da bi ga poslal v boljševalnico, toda tu so ga drugi le pregovorili. Ker je bil deček čustveno silno navezan na svojo pred kratkim umrlo mater in je vsak večer pred spanjem opravil molitev za pokoj njene duše, je skušal narediti zadnji poizkus, prepričan, da brez vere ni mogoče vzgajati mladine. Bližal se je konec oktobra in je bilo nujno poiskati drug zavod za sina. Zato je brez vsakega karanja nakupil darov, za katere je vedel, da sina veselijo, šel z njim na izlet, ga po vrnitvi poklical k sebi in mu začel govoriti o preminuli materi. Deček je ob teh besedah milo zajokal. Tedaj mu je zaupal, da si je mati želela, da bi ga na vzgojo in šolanje poslal v Oratorij sv. Frančiška Saleškega. Potem ga je vprašal, ali bi to leto hotel vstopiti v ta zavod. Fant ni nič odlašal in odgovoril: »V vaših rokah sem. Vse, kar bi naredilo veselje moji materi, sem pripravljen storiti. Ne bojim se nobene žrtve.«

Oče nikakor ni mislil, da bo sina tako hitro pridobil, in je imel to za Božjo milost. Da bi odlašanje ne pripeljalo do kakih novih zapletov, ga je takoj naslednji dan odpeljal v Oratorij v Valdocco, da bi uredil vse potrebno za vstop.

Don Bosko se ni malo začudil, ko je zagledal tega dečka; ime mu je bilo Janez. Nova, lepo krojena obleka, klobuček po kalabrijsko, paličica v roki, zlata verižico na prsih, s pomado namazani in modno počesani lasje so kazali, da v srcu tega fanta vlada neizmerna nečimrnost. Oče je brez težave strinjal s pogoji za sprejem. Potem se je opravičil, da ima nujne opravke, in je fanta pustil samega z don Boskom. Ko je don Bosko videl tako posvetno usmerjenega dečka, se mu ni zdelo primerno govoriti o verskih stvareh. Govorila sta samo o izletih, tekmovanjih, telovadbi, sabljanju, petju in glasbi. Vse te stvari so že samo ob govorjenju pognale kri v žile mladega bahača. Ko se je oče vrnil, ga je takoj, ko sta bila sama, vprašal: »Kaj se ti zdi? Ti ugaja ta kraj in kaj praviš o ravnatelju?«

»Kraj mi ugaja, ravnatelj se mi zdi po mojem okusu, ima pa nekaj, kar me odbija.«

»Kaj pa? Povej mi, še imava čas, da spremeniva odločitev.«

»Vse na njem mi ugaja, toda on je duhovnik in to me odbija.«

»Ne glej na to malenkost, da je duhovnik. Misli raje na zasluge in kreposti, ki ga krasijo.«

»Toda biti z duhovnikom pomeni moliti, se spovedovati, hoditi k obhajilu. Iz nekaj besed, ki jih je povedal, se mi zdi, da že pozna moje stanje. Toda naj bo. Obljubil sem in držal bom besedo. Potem bomo videli.«

Nekaj dni zatem je Janez vstopil v Oratorij. Očetu se je zdelo primerno, da je obvestil don Boska o vsem, kar se je zgodilo s sinom in kako ima še vedno rad pokojno mater. Toda s tem, da se je ločil od slabih tovarišev, opustil slabo branje, začel hoditi z dobrimi tovariši, začel tekmovati v šoli, se ukvarjal z glasbo, deklamacijami, gledališkimi uprizoritvami, je kmalu pozabil na neredno življenje prejšnjega leta. Materin nasvet 'beži pred brezdeljem in slabimi tovariši' mu je pogosto prihajal v spomin. Še več, z lahkoto se je spet oprijel pobožnih vaj iz prejšnjih let. Težava je bila samo v tem, da se ni mogel odločiti za spoved. Nekega večera ga je don Bosko dal poklicati v svojo sobo in ob misli na velik vpliv, ki ga je imel na fanta spomin na mater, mu je začel takole prigovarjati: »Dragi Janez, ali veš, česa se spominjamo na jutrišnji dan?« »Da, vem. Jutri je obletnica smrti moje matere. O, moja draga mama, da bi te mogel še enkrat videti in vsaj enkrat slišati tvoj glas!«

»Ali bi bil pripravljen narediti nekaj, kar bi ji bilo silno drago in tebi v neizmerno korist?«

»Oh, hotel; karkoli.«

»Opravi jutri sveto obhajilo za pokoj njene duše. To ji bo v silno olajšanje, če mora še vedno trpeti v plamenih vic.«

»Z veseljem bi to naredil. Toda za sveto obhajilo se je treba prej spovedati. A če bi bilo to ljubo moji materi, bom to naredil, in če se vam zdi primerno, se želim takoj spovedati pri vas.«

Don Bosko, ki ni čakal drugega, je pohvalil njegovo pripravljenost, mu pustil čas, da se je pomiril, in ga potem v obojestransko zadovoljstvo spovedal. Naslednjega dne je Janez prejel obhajilo in veliko molil za svojo pokojno mater.

Od tega trenutka je bilo Janezovo življenje pravo zadovoljstvo za don Boska. Janez je imel pri sebi še nekaj knjig, nekaj takih, ki so bile na indeksu, in nekaj takih, ki so bile zelo škodljive za mlade bralce. Te je prinesel svojemu ravnatelju, da jih sežge. Rekel je: »Upam, da ko bodo zgorele, ne bodo več vzrok, da bi morala moja duša v pekel.«

Hranil je še nekaj pisem nekdanjih tovarišev, v katerih so mu ti dajali celo vrsto slabih nasvetov. On sam jih je s svojimi rokami raztrgal na majhne koščke.

Oprijel se je spet učenja in na ovoj knjig napisal nasvet svoje matere 'beži pred brezdeljem in slabimi tovariši'. Nato je za novo leto pisal pismo svojemu očetu, ki je bil presrečen, da se je vrnil k tistemu življenju, ki ga je toliko let živel ob svoji materi. Tako je preživel leta svojega gimnazijskega šolanja.

Ko se je spomnil, da imajo doma toliko slabih knjig in časopisov, je Janez pisal svojemu očetu in ga tako prepričljivo nagovarjal, da je zlasti med počitnicami uničil vso tisto slabo zalogo pohujšljivega branja. V zameno mu je obljubljal toliko lepih sklepov. Poleg tega je oče z najrazličnejšimi pretvezami ob petkih jedel meso. Janez je s svojim obnašanjem, prepričljivimi besedami, pripovedovanjem zgledov in s ponižnimi prošnjami očeta prepričal, da se je vzdržal ob petkih in cerkvenih viglijah, kakor to dela vsak dober kristjan.

Don Boskova vzgoja je povzročila brez števila takih spreobrnjenj.

44.

POGLAVJE

Nadaljuje se gradnja zavetišča – Spodbudni in pravšnji nasveti zidarjem – Kanonik Gastaldi in njegovo zanimanje za Oratorij – Uničenje nove stavbe – Očitna zaščita nebes – Don Boskova mirnost in vdanost – Šole brez priprav

DELA NA NOVI STAVBI SO HITRO NAPREDOVALA in don Bosko je mislil na moralno prenovo zidarjev. Več mesecev zaporedoma je bil po kosilu sredi gojencev in jim pripovedoval prilike, dogodivščine in jih zabaval. Z gojenci so prihajali tudi zidarki vajenci in zidarji. Ves čas svojega odmora so ga pridno poslušali in se iz srca smejali njegovim domislicam. Od časa do časa pa je don Bosko, ne da bi dal vedeti, namenil svoj govor zidarjem in z nasveti gojencem ter bolj ali manj jasnimi namigi v nekaj besedah nakazal lepoto čednosti, plačilo kreposti, pa bičal grdobijo greha in govoril o kazni za greh in veselju zaradi dobro opravljene spovedi ter opisoval večnost, zlasti pa nenadno smrt in s tem Božjo sodbo, ki velja za vse čase. To je naredilo na vse velik vtis in večina zidarjev se je spovedala. Toda nekateri so z izrazom obraza kazali, da jim tako govorjenje ne ugaja, zlasti še, če je omenjal določene verske resnice. Ko je nekega dne spet začel svoj govor, ga je eden izmed teh hladnokrvno prekinil: »Ali vi mislite, da ne vem, kam merijo ta vaša izvajanja? Mene že ne boste dobili.« Klerik Buzzetti, ki je bil med navzočimi, je pomiloval tega nesrečneža. Don Bosko pa ni nič odgovoril.

Bilo je konec oktobra. Kanonik Lovrenc Gastaldi je prišel iz Strese in don Boska osrečil s svojim obiskom. Dolgo sta govorila o prihodnosti Oratorija, ki je bil obema tako pri srcu. Ko se je potem vrnil v noviciat rosminjancev, je, da bi pomiril svojo vest, pisal don Bosku posebno pismo o pravni posesti Pinardijske hiše.

Na to pismo mu je don Bosko takole odgovoril:

Predragi gospod kanonik!

Naj vam, predragi gospod kanonik, razložim svoj položaj pred oblastjo. Ker je zemljišče moja lastnina, je stavba, ki je na njem zgrajena, last posestnika zemljišča. Da bi pa odstranil vsakršen dvom, sem darove zasebnih dobrotnikov skupaj z loterijo uporabil za gradnjo cerkve. Za gradnjo hiše pa sem uporabil denar, ki sem ga iztržil od prodaje hiše pred leti in od prodaje zemljišča samega. Najboljši odvetniki so mi zagotovili, da oblasti nimajo kaj iskati v tej zadevi.

Toda ko bo umrl don Bosko, kaj bo potem? Tukaj tiči težava. Zaradi okoliščin, v katerih živimo, sem za zagotovitev trajanja posesti povabil teologa Borela, teologa Murialda in don Cafassa, da so tudi oni udeleženi pri nakupu. Naredili smo oporoko o medsebojnem dedovanju, tako da ob smrti enega lastninska pravica preide na preostale tri, ki imajo potem zopet svobodo, da se povežejo še s kom drugim. Seveda je potem treba plačati pravico nasledstva za pokojnikom.

Posvetoval sem se z več pravniki, ki jim zaupam, in nisem našel bolj zadovoljive rešitve. Kar se tiče najnovejšega nakupa, se strinjam z vsem, kar bo ukrenil opat Rosmini v svoji modrosti, pri čemer mu bom jaz pomagal z vsemi sredstvi, ki so mi na voljo za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.

Bodite tako prijazni in izrazite moje vdano občudovanje gospodu opatu Rosminiju. Molite zame. Želim vam vse najboljše od Gospoda in se čutim počaščena, da se smem imenovati vaše ugledne osebe vdanega prijatelja in služabnika.

duh. JANEZ BOSKO

Turin, 24. novembra 1852

P. S. Medtem ko vam pišem, vaša gospa mati, ki jo je vaš obisk silno razveselil, dela v šivalnici.

Kdor bere to pismo, lahko vidi, kako je bil don Bosko prepričan o trdnosti svoje ustanove. Vendar niti najmanj ni slutil, da je ponovno izpostavljen težki in nepredvideni preizkušnji. V soboto 20. novembra se je v tretjem nadstropju podrl obok nove stavbe. Trije delavci so bili zelo poškodovani in eden je dajal le malo upanja, da bo preživel. Nesreča je vse silno prizadela. Don Bosko pa je v stiski tistih težkih trenutkov vdano dvignil oči proti nebu in izgovoril besede, ki so mu bile vedno na ustnicah: »Zgodi se Božja volja! Vse naj bo tako, kakor Bog ukrene.« Toda njegova bolečina je bila toliko globlja, kolikor bolj je imel rad te zidarje.

Upanje na skorajšnjo dograditev stavbe zlasti za večerne šole obrtnikov je tako delno uplahnilo, toda kljub veliki izgubi, ki jo je utrpel, je ukazal, naj čim prej zopet postavijo podrti zid.

Žal mu je bila pripravljena še večja izguba; njemu in vsem njegovim dobrotnim sotrudnikom, ki so mu v Božjem imenu pomagali pri delu.

Stavba je že nosila ogrodje za streho. Tramovi so bili postavljeni, late za opeko pribite in strešna opeka zložena pri spodnji strani prihodnje strehe. Tedaj je močan in nekaj dni trajajoč nepretrgan dež prekinil delo. Voda, ki je tekla po tramovih in latak, je izpirala malto izmed zidakov in pustila zidove kot kup opeke in kamna brez cementa in vezave.

Bilo je že precej pozno 1. decembra in več sto fantov je bilo zbranih v raznih razredih večerne šole. Ko so proti deveti uri končali šolo, so se pred odhodom domov kakor po navadi nekaj časa zadrževali v družbi notranjih gojencev in se igrali v spodnjih prostorih nove stavbe. Res je, da jim je don Bosko zaradi mokrote prepovedal hoditi tja v strahu, da bi komu spodrsnilo in bi si naredil kaj hudega. Toda tistega večera se ti nepremišljeni fantje opomina niso spominjali in so tekali po zasilnih zidarskih stopnicah in mostovih sem in tja, gor in dol, drugi pa so se v pritličnem prostoru igrali med tramovi, deskami in zidarskim orodjem.

Zunanji gojenci so odšli domov. Don Bosko in notranji gojenci so spali globok spanec prvih ur počitka. Kar se malo pred enajsto zasliši silen ropot, ki je postajal od trenutka do trenutka silnejši in jih je zbudil iz spanja. Nova stavba se je sesula in zid proti jugu je popolnoma popustil ter potegnil za seboj še del stare hiše. Bila je silna, strahotna nesreča. Toda prav v trenutku te nesreče se je pokazala Božja dobrota do vseh. Če bi se hiša sesula dve uri prej, kdo ve, koliko žrtev bi bilo. Toda Božja previdnost je bedela nad don Boskom in njegovimi dečki.

Tisto uro se je don Boskova mati pripravljala, da bi šla k počitku. Prestrašila se je in s solzami v očeh stopila iz svoje sobe. Bala se je, in ne brez razloga, da bi se sin znašel med ruševinami. Na ves glas, kolikor so ji dale moči, je klicala: »Don Bosko, don Bosko, vstani, pridi ven, reši se!« Tekla je k don Boskovim vratom, klicala, pa ni dobila odgovora. Hotela je odpreti vrata, ta se pa niso vdala. Potem je zagledala velik kamen, ki je podrl vogal sobe in razbil strešno opeko, od koder je skozi luknjo tekla voda. Tedaj je hitro stekla po stopnicah v kuhinjo in po drugi strani skušala priti v sobo.

Klerik Rua, ki sta ga zbudila silen ropot in materino kričanje, se ni takoj znašel in ni vedel, kaj se je zgodilo. Toda kmalu je prepoznal Marjetin glas in misleč, da se je komu kaj hudega pripetilo, se je hitro oblekel in šel dol.

Medtem so se tudi fantje zbudili, skočili iz postelj in se eni v samih spodnjih hlačah, drugi v srajci v tisti splošni zmešnjavi, ko niso vedeli, kaj se je zgodilo, skušali ogrniti eden z rjuho, drugi z odejo. Šli so v pritličje in tekali sem in tja

kakor brez glave. Eni so bežali proti vratom v vrtni ograji, drugi so se zatekli v cerkev in se stiskali k oltarjem, zopet drugi so iskali zavetje pod drevesi in nekateri so se zbrali sredi dvorišča. Bil je strašen prizor gledati petdeset fantov sredi noči, ob pravem nalivu tekati sem in tja in iskati zatočišče. Eni so kričali, drugi jokali, eden se je spotaknil ob bogsigavedi kakem predmetu, drugi je padel po tleh v blato, zopet tretji pa si je skušal s pokrivalom zaščititi glavo. Medtem pa so se tudi že zavedeli in prepoznali vzrok tega strašnega ropota, kajti povsod je bilo polno tramov, opeke in različnega drugega materiala.

In don Bosko? Medtem ko so vsi dečki klicali in čakali na mater Marjeto, ki je vzela ključke in šla zopet po stopnicah navzgor, se je zaslišal zvok majhnega zvončka, ki so ga vsi dobro poznali, in nato ob lahki svetlobi zagledali še obrise neke postave. Bil je don Bosko, ki je mirno, nadvse mirno prihajal iz svoje sobe, da bi si ogledal celotno razdejanje. Napol v spanju, napol buden je ob prvem ropotu postal pozoren in čakal, kaj se bo zgodilo. Mislil si je: Čudno, da grmi ob tem letnem času. Ko pa ni videl nobenega bliska, se je zavedel nevarnosti, v kateri je bil, saj je bila njegova soba čisto blizu nove stavbe. Skočil je iz postelje, in ker se ni mogel takoj znajti v prostoru, ni našel niti vrat niti vžgalic, da bi prižgal luč.

Kakor hitro so dečki zagledali don Boska, so vsi kot iz enega grla zaklicali: »Oh, don Bosko, oh, don Bosko! Don Bosku se ni nič zgodilo!« Pozabili so na blato in ovire ter pritekli in se stiskali k njemu. Eden izmed fantov ga je nagovoril: »Don Bosko, ali niste slišali silnega hrušča, ko so se podirali zidovi, in obupnih klicev svoje matere?« Neki drug ga je vprašal: »Don Bosko, ste se močno prestrašili? Se vam je zgodilo kaj hudega?« Tretji je hitel vedeti: »Kako je vendar to, da niste takoj prišli?« Četrti: »Glejte, kakšni smo po nogah, polni blata.« In vsak se je trudil, da bi pripovedoval, kako si je pomagal, kako je telovadil in kake smrtne skoke je napravil to noč. In don Bosko je, ne da bi se najmanj zmedel, kar je lastno samo Božjim služabnikom in ljudem, ki so popolnoma posvečeni miru, vse in vsakega pozorno poslušal in jih tolažil. Najprej je vprašal, ali se je komu kaj hudega zgodilo. Ko je slišal, da ne in pa da se je samo zrušila nova stavba in da so se vsi silno prestrašili, se je ves vesel začel šaliti in se smejati njihovim čudnim pojavam. Smejal se je zaradi nepotrebnega strahu enega, čudne obleke drugega in jih končno vse povabil na tek po dvorišču, kdo ga bo najprej ujel. Njegova mirnost je veliko pripomogla, da so se dečki pomirili in se sredi ruševin zopet začeli veseliti življenja. Nato jih je vse zbral v obednici in jim pripovedoval, koliko in kako težka nasprotovanja je Oratorij že premagal, kako se je moral seliti iz kraja v kraj in kako je kljub temu vedno lepše rastle in se razvijal. Nato je vse spodbudil, da bi v vseh življenjskih okoliščinah trdno za-

upali v Božjo previdnost. »Pogum, pokonci glave,« jim je govoril. »Sedaj ko smo prejeli tako veliko milost, da se nikomur ni nič hudega zgodilo, zmolimo litanije v zahvalo Bogu, da ni dopustil, da bi bil en sam pokopan pod razvalinami.

Toda don Bosko je v tistem trenutku resno razmišljal: »Kam naj gremo sedaj? Kaj nam je storiti?« Noč je bila temna, deževalo je in bilo je mrzlo. Vendar že dalj časa ni bilo slišati grozečega trušča. »Torej,« je don Bosko nadaljeval svoje razmišljanje: »To, kar je moralo pasti, je padlo. In na tisti strani hiše, kjer so spalnice ni kake posebne škode.«

Bilo je že pol enih in don Bosko je želel, da bi se vsak primerno odpočil, zato je rekel dečkom: »Čas je, da greste lepo mirno počivat. Bodite prepričani, da se vam ne bo nič hudega zgodilo. Vzemite postelje iz spalnice, ki je izpostavljena nevarnosti, in jih zanesite v zakristijo in sem v obednico.« Rečeno - storjeno. V trenutku so se vsi razkropili in vsak se je podvival, da je vzel na rame svojo posteljo in si poiskal prostor za preostali del noči. Kdor je videl, s kakšno gibčnostjo so obrtniki prenašali svoje reči, bi rekel, da so bersaljerji, ki so najbolj gibčna vojaška enota. Manj kot v četrto ure so bile nameščene postelje na prostoru, kakor je bilo naročeno.

Mati Marjeta je zopet pokazala svoj moški pogum. Bila je na preži, da nihče ni šel na kraj nevarnosti, določala je, kam naj nesejo svoje postelje eni in kam drugi. Vse do zore je bila na kraju nesreče, hodila iz enega mesta na drugo in bila pozorna kakor kak general na bojnem polju. To je bil pravi lik matere, ki je popolnoma pozabila nase in skrbela samo za svoje otroke. Tudi don Bosko se je pokazal vrednega sina take matere. Da bi zagotovil dečkom varno življenje, je večkrat izpostavil svoje, tako da je preizkušal, kje je še nevarnost in kje bi moglo priti do novih rušenj. In zopet je morala nastopiti ljubezniva pa odločna Marjeta, da je odstranila sina iz nevarnih krajev in ga prisilila, da se je vrnil v svoje stanovanje.

Don Bosko se je vrnil v prostore, kjer so pripravili zasilne spalnice. Vsi so pregledovali svoje stvari, da bi videli, ali niso mogoče v splošni zmedi česa izgubili. Med tem vrvenjem je smešen dogodek povzdignil duha navzočih. Med oskrbovanci je bil tudi neki krojač po imenu Inocenc Brunengo, malo šepav, in čeprav še mlad, že plešast od bolezni. Nosil je lasuljo, vendar pa bil vedno dobre volje in izrazit veseljak. Kakor vsi drugi je tudi on kolikor mogoče hitro skočil iz postelje, pri tem pa je pozabil na panjoto, ki jo je hranil pod vzglavnikom za zajtrk; bila je navada, da so že prejšnji večer delili kruh za naslednje jutro, ker so mnogi mojstri zahtevali, da so bili vajenci že zgodaj na delovnem mestu. Ko si je naložil na ramena svojo slamnjačo, mu je panjota zdrknila na tla. Presunjen

zaradi tega, ni mislil več na nevarnost niti na svarilne glasove svojih tovarišev in kljub veliki nevarnosti šel nazaj v zapuščeno spalnico, našel predrago mu panjoto, jo pograbil in zopet odšel tako hitro, kot je to pač šepavemu človeku mogoče. In že je bil sredi svojih tovarišev in ves iz sebe zaklical: »Kaka sreča, moj zajtrk je rešen! Don Bosko, don Bosko, moj zajtrk je rešen!« Vsi tovariši so prasnili v hrupen smeh. Dokler je živel, so ga nato pozdravljali »rešen je, rešen je« in se spominjali poguma, ki ga je tiste noči pokazal za svojo panjoto.

Ker je bilo že ob enih 2. decembra, je don Bosko povabil fante, da so legli in je, potem ko so odmolili kratko molitev, sam šel najprej v svojo sobo, ki je bila najbolj izpostavljena nevarnosti. Vsi drugi so ga drug za drugim posnemali; razen nekaterih, ki so šli v cerkev in molili. Vsi so leže na svojih posteljah skušali znova zaspati.

Toda zgodilo se je še nekaj nenavadnega. V sobi zgornjega nadstropja trije kleriki, Viale, Reviglio in Štefan Vacchetta, ki je pozneje vstopil k Marijinim oblatom, niso nič slišali od vsega silnega trušča in hrušča in so blaženo spali. Klerik Mihael Rua je, potem ko je z don Boskom vzpostavil red, z dvema drugima klerikoma šel v svojo celico. Klerik Vacchetta je vse to natančno opisal v pismu 25. decembra (to pismo hranimo v arhivu) kleriku Bellii v častitljivem semenišču v Chieriju.

»V mojo sobo so vstopili kleriki Danussi, Buzzetti in Rua, ki so se glasno krohotali, ker se nisem zbudil, in me motili v mojem spanju. Vprašal sem, ali je zvonilo budnico, in se čudil, da nisem slišal tistega dolgega zvonjenja. Tedaj je Danussi prasnil v še večji krohot: »Za božjo voljo, ali nisi slišal, kako se je podrla nova stavba?« »Ne, ničesar nisem slišal,« sem odgovoril. »Toda veseli me, da bo moral podjetnik znova vse zgraditi. Ta dogodek je prava Božja previdnost. To je določila Božja previdnost. Gospod Bog hoče, da je Oratorij zgrajen ne na pesku temveč na trdnih temeljih. Storila je ali bolje rečeno dovolila je, da se je zaradi slabega apna podrla vsa stavba. To je najboljša rešitev. Previdnost je videla, da je don Bosko preveč dober in da se stvari delajo v škodo Oratorija. Tako je previdnost pametno poskrbela za vse. Da, to je Božja previdnost.« Ko je to izrekel, so vsi umolknili.

Fantje so šli spat, da bi se odpočili. Toda kak počitek je bil to, se razbere iz vsega, kar so pripovedovali o nenehnem ropotu tramov, ki so padali, opeke in kamenja, ki se je krušilo.

Ko je ob petih zvonec zazvonil budnico, je bila večina fantov že na dvorišču in si ogledovala ruševine, medtem ko so drugi še spali. Proti pol šesti uri se je zrušil še del stavbe na severni strani in je padla na še stoječe ostanke. Ropot je bil vsaj

štirikrat tako močan kot oni ob enajsti uri in je zatresel zemljo, da je stara hiša za nekaj sekund poskakovala in se majala. Tisti, ki so zaspani še ležali v posteljah, so skočili ven, se hitro oblekli in se pridružili onim, ki so že bili na dvorišču.

Don Bosko se je vsega prepustil Božjim rokam. Popolnoma miren in brezčuten je šel v cerkev, zbral fante in jih znova povabil, da naj se zahvalijo Bogu, ker jih je tako čudežno rešil iz nevarnosti, ter daroval sveto mašo. Ko so po maši odšli iz cerkve, je vse zbral okoli sebe in smehljaje se vzkliknil: »Hudič mi jo je zagodel. Nikakor noče, da bi razširil stavbo in sprejel nove fante. Toda mi mu bomo že pokazali.« Nato je ponovil: »Hudič nam je dal brco. Toda bodite mirni. Gospod Bog je močnejši kot on in tako ne bo uspel v svojih namenih.«

Dvorišče se je kmalu napolnilo z ljudmi, ki so si radovedno ogledovali razvaline razpadlega poslopja. In glej, že je bil na mestu turinski župan, ki se je v spremstvu dveh inženirjev pripeljal v kočiji in skušal dopovedati don Bosku, da zaradi nesreče Oratorij ne bo trpel škode. Skušali so ga potolažiti. Inženirja sta se takoj odpravila ugotavljat vzrok nesreče. Kakor smo že povedali, se je nova stavba naslanjala na staro hišo in na don Boskovo sobico. Tu je stal mogočen visok steber, ki je nosil novo stavbo. Ta se je ob tresenju zemlje odmaknil s svoje osnove in nevarno visel nad sobico stanovalca. Ko je vitez Gabbetti, eden izmed dveh inženirjev, dobro pregledal steber, si je grizel ustnice in vprašal don Boska: »Kdo je to noč spal v tej sobi?« »Jaz sem spal tukaj,« je odgovoril don Bosko, »in še kakih trideset naših fantov.« Tedaj je ta izvedenec prijel don Boska za roko in mu dejal: »Pojdite vi in vaši dečki v cerkev in se zahvalite presveti Devici, ker imate za to zelo tehten vzrok. Ta steber stoji tukaj proti vsem zakonitostim inženirske znanosti, in če bi padel, bi vas in vaše dečke pobil v vaših posteljah. Rad bi pozval na tekmo vse inženirje tega sveta, da mi pokažejo, kako more stati pokonci ta steber s tolikim naklonom. To je pravi čudež.« Takoj ga je bilo treba podreti. Vendar kako, da ne bi bilo v nevarnosti življenje delavcev? Zidarji so ga z vso previdnostjo navezali na velike vrvi, nato so stopili na mostove, ga počasi spustili in tako ubogo sobico obvarovali razdejanja.

Nadaljnji jasen dokaz Božjega varstva je naslednji. Bilo je ob 8. uri. Od nove stavbe je ostal še zid nasproti dvorišču s stebriščem. Ko so si don Bosko, občinska komisija in nekaj fantov, med katerimi so bili Cagliero, Turchi, Tomatis, Arnaud, ogledovali vso podrtijo, je nekdo, ki je videl, kako so se začeli gibati stebri, zakričal: »Bežite!« Vsi so kakor blisk hitro stali sredi dvorišča, medtem pa se je s strašnim ropotom zid zrušil. Tramovje, kamenje in opeka so leteli na vse strani. Kako so se ljudje ob tem dogodku počutili, si lahko vsak sam predstavlja. Vsi so okamneli brez besed in tudi don Bosko je bil zgrožen in bled v obraz. Ob

tresenju zemlje se je zopet zbrala na dvorišču ogromna množica ljudi, zgrnili so se okoli don Boska in obžalovali nesrečen dogodek. Don Bosko pa je že umirjen dejal gospodu Duini: »Igrali smo se igro zidakov.« In s tem namignil na otroško igro, ko postavijo opeko drugo ob drugo, in ko se dotaknejo prve, popadajo vse.

Vtis, ki ga je ta velika nesreča zapustila v fantih, je bil tako močan, da je vsak najmanjši ropot, če se je peljal mimo težek voz ali se je prevrnil koš s kakimi predmeti, vzbudil strah, da so pobledeli in čakali, kaj se bo zgodilo. Toda don Bosko, ki je bil vedno pripravljen vdati se v Božjo voljo, je tako sedaj kakor v sto in sto drugih primerih ohranil mirno kri in ni niti z eno besedico izrazil obžalovanja. Tudi žalosti in nezadovoljstva ni pokazal, temveč je z veselim obrazom in dobrohotno besedo spodbujal: »Tako je Gospod določil. Bodi hvaljeno njegovo ime! Vzemimo vse iz njegove roke tako, kot nam je dano, in zagotavljam vam, da bomo za tako vdanost vsi obilno poplačani.« Imel je navado govoriti: »Moramo zares biti hvaležni Bogu in presveti Devici, da sredi toliko žalostnih okoliščin, ki tarejo človeštvo, nad nami bedi dobrotna Božja roka in blaži naše nesreče.« Pa tudi samemu sebi je ponavljal: »Nič naj te ne vznemirja. Kdor ima Boga, ima vse. Gospod je gospodar v hiši, jaz sem samo njegov ponižni služabnik. Kar ugaja gospodarju, mora ugajati tudi meni.«

O svetem miru, ki je kraljeval v njegovem srcu, priča pismo, ki ga je pisal župniku v Capriglio.

Predragi gospod župnik!

Sem že govoril z gospodom vitezom Curtinejem, prvim častnikom reda sv. Mavricija in Lazarja, in sem ugotovil, da vam je zelo naklonjen. Ponovno pišite, ne da bi omenjali mene. Prav tako pišite drugo pismo gospodu vitezmu Cibrariu, kjer menim, da boste tudi uspeli. Repetita juvant (ponavljanje pomaga).

V Oratoriju imamo tudi šolo grškega jezika in potrebujemo knjige, ki sem jih pustil v Becchijih, doma.

Naredili mi boste veliko uslugo, če boste šli vi ali kdo drug, npr. don Duino, vzeli te knjige in mi jih poslali, kakor hitro bo mogoče. Tako bom prihranil nekaj centimov, ker mi ne bo treba kupiti novih. Zadela me je nesreča: stavba, ki smo jo postavili skoraj do strehe, se je podrla; samo trije so bili težje poškodovani, umrl ni nihče, toda strah in trepet bi don Boska skoraj spravila na drugi svet.

Tako je bilo Gospodu po volji.

Še naprej me radi imejte v Gospodu, pozdravite vašega ljubeznivega kaplana, in če vam morem v čem pomagati, sem vam na voljo.

Vaše ljubeznive osebe vdani prijatelj duh. JANEZ BOSKO

Turin, 6. decembra 1852

Porušenje nove stavbe je poleg materialnih izdatkov prineslo še druge nevšečnosti. Pozni letni čas ni dopuščal niti končati, kaj šele začeti nova dela. Komaj je bilo mogoče pokriti vzhodni del stavbe, ki je še ostal pokonci. Kako naj bi potem rešili prostorsko stisko? Ljubezen je iznajdljiva in taka je bila don Boskova ljubezen. Ko so se prepričali o trdnosti sten stare kapele, so jo spremenili v spalnico, dnevne in večerne šole pa so spoštljivo šle v novo cerkev, ki pa je ob prazničnih dneh in vsako jutro služila za bogoslužni prostor in pobožne vaje. Med tednom popoldne pa je služila za šolo in literarne vaje.

Tako je dobil en razred prostor v koru, drugi v prezbiteriju, tretji in četrti pa pri stranskih oltarjih. Vse skupaj je bilo tako zamotano in neurejeno, pa vendar obenem tako romantično in edinstveno, da so fantje prihajali od vseh strani s pravim navdušenjem. Prostori niso bili ogrevani. Toda don Bosko je skušal uresničiti svoje načelo: kazati se zadovoljnega v vsaki nadlogi in najti v njej smešen vidik. V hišni red je pač treba vpeljati kako spremembo, in to z neko primesjo veselja, ki naj bi potrdilo veliko korist, ki bi prišla iz novega reda. Na ta način so fantje sprejemali z najboljšo pripravljenostjo vsakršno spremembo, pa četudi je bila čudna in neprijetna.

Fantom samim je po njegovem zgledu, ne da bi se zavedali, po stalnem ponavljanju takega postopka prišlo v navado in so vedno našli kak vidik ali razlog, da so zbijali šale tudi na račun lastnih tegob. Tako je bistri Karel Tomatis, potem ko je minil prvi strah in so premagali prve neprijetnosti, v piemontskem narečju napisal pesem, ki so jo neštetokrat deklamirali tudi v gledališču in se pri tem smejali in krohotali iz vse duše.

Te slavne verze je priobčil celo Salezijanski vestnik. Mi bomo tukaj podali prevod iz piemontskega narečja v knjižno italijanščino, ki ga je oskrbel dr. don Janez Krstnik Francesca.

*Sanjal sem in zdelo se mi je,
da vidim pred seboj na krožniku
prekrasno dehtečo polento,
in se mi je duša od radosti zasmejala.
Toda prav tedaj se je zaslišal boleči materin glas,
ki kriči: Hiša se podira! Strašna zadeva!*

*Zbudil sem se in v glavi mi je šumelo.
Od strašnega ropota prizadet
in še ne popolnoma zdramljen,
sem iskal obleko in namesto klobuka
sem posadil na glavo lasuljo Brunenga krojača
in tako obvaroval bučo pred najhujšim.*

*Ko sem prišel na plan, sem zaman iskal
zvezde in svetlo luno na nebu.
Namesto tega je lilo kakor iz škafa.
Tedaj sem naletel na don Boska,
ki je v očetovski zavzetosti iskal svoje sinove,
ki so kakor po čudežu ušli smrti in uničenju.*

*Zbral nas je v cerkvi in nas spodbujal,
da naj zaupamo v Božjo pomoč.
Vsi smo se ob poslušanju njegovih besed opogumili
in se znebili strahu pred življenjem.
Tedaj je do naših ušes prišel strašen ropot,
kot da bi padel svet s tečajev.*

*Kaj naj bo zopet to, smo preplašeni vpraševali,
gledajoč drug drugega s strahom.
Ali nas bo to noč res zemlja požrla?
Najprej en tram in nato še drugi s strašnim ropotom
so padali drug za drugim kot slamnate bilke, ki jih veter nosi,
in za njimi še cel zid in celotna stena.*

*Tam je nekaj dni prej stala moja postelja,
tam sem počival in sanjal lepe sanje.
Kaj bi bilo z menoj, ubogim revežem,
in kaj z mojo umetniško mizo in čopiči?
Bi se preselil v kraljestvo starih očakov
in moj trebuh ne bi več okušal zlatorumenih fig.*

*Kaj praviš ti, Gastini, in ti, Buzzetti?
Kaj se vama zdi, kaj pravita o tej veliki nezgodi?
Ves se tresem, če mislim na Rocchiattija,
smejim se pa, ko vidim Reviglia,
kako moli ali pa z močnim glasom kriči
s spalno čepico na glavi.*

*In Arnaud rokavičar in potem Krstnik,
to je tisti, ki strga korenje,
in Marchisio in vsi drugi po dolgem seznamu
so bili vsi blede od strahu po vsem obrazu.
Spodobi se, da zgodovina ohrani
spomin na to strašno, nepozabno noč.*

*Zjutraj pa je bilo uničeno, kar je ostalo,
med strašnim ropotom, hrupom in šumom
vse, kar je dobri oče zgradil, in sredi žalosti
nam je rekel, v spominu so mi njegove besede,
z mirnim glasom, pa odločno:
»Vsi ti zidovi bodo znova zrasli!«*

45.

POGLAVJE

Spletke proti papežu – Milost Marije Tolažnice – Don Bosko osmeši protestantskega pastorja – Načrt Katoliškega branja – Mons. Franson in mons. Moreno – Don Boskova skrivnost, da je našel čas za toliko opravil – V Oropi: ponižnost – Pismo škofa iz Ivreje don Bosku in posvetovanje, da bi začeli izdajati Katoliško branje – Dva papeževa odloka za don Boska

NASPROTNIKI SO SI IZMIŠLJALI VEDNO NOVE spletke in boje proti Cerkvi. Dne 4. novembra 1852 je bil imenovan za predsednika vlade grof Kamilo Benso di Cavour. Avgusta se je v Londonu posvetoval z lordi Palmerstonom, Russelom in Gladstonom, o katerih je težko reči, kdo je bolj sovražil rimskokatoliško Cerkev in z vsemi sredstvi podpiral revolucijo. Potem se je odpravil v Pariz, kjer je na dolgo razpravljal s predsednikom republike Alojzijem Bonapartejem in kjer so se dogovorili o združitvi Italije in o rimskem vprašanju. Evropski sektaši so ga hujskali, naj napove papežu versko vojno. Prvega decembra je bil Bonaparte z imenom Napoleona III. razglašen za cesarja.

Medtem pa se je v Piemontu nadaljeval boj proti Božjim pravicam. Petega julija so poslanci s 94 glasovi za in 34 proti odobrili zakon o civilnem zakonu. V parlament je prišlo brez števila pisem, ki so zahtevala, da ta zakon ne bi stopil v veljavo. Vlada je skušala prepričati pošiljanje pisem, češ da je kler z zvijačo, prevaro in nasiljem skušal prepričati ljudstvo o zlih namenih zakonodajalca. V ivrejski škofiji so tri goreče župnike vtaknili v ječo. Nekateri gospodje, ki so napisali in izdali knjižice, v katerih je bilo dokazano, da je zakon protikatoliški, so bili razrešeni svojih služb. Papež je pisal kralju in mu razložil katoliški nauk o zakonu in piemontski škofje so zapretili s strogimi in neposrednimi kaznimi tistim, ki bi si upali skleniti civilni zakon. Tudi v senatu se je razplamenela razprava o tem zakonu. Toda Devica Tolažnica za tedaj ni dopustila podobnega po-

hujšanja. Čeprav je Kamilo Cavour navdušeno govoril v prid osnutka zakona, je senat 20. decembra z 39 glasovi proti in 28 glasovi za zavrnil prvi člen in 22. decembra je kraljevi odlok umaknil nesrečni načrt. In meščani so v zahvalo Mariji dali z miloščino zgraditi pročelje cerkve Marije Tolažnice. Nabrali so 60.000 lir.

Istočasno so protestanti nadaljevali svojo propagando in večkrat poskušali priti na pogovor z don Boskom.

»Leta 1852,« tako pripoveduje don Bosko, »je prišel v Oratorij neki znan protestant, po nekaj besedah podal v več poskusih neko knjigo in dejal: 'To je odlična knjiga, ki nam omogoča, da z rokami otipamo podlosti rimske Cerkve,' in mi istočasno dal v roke Trivierjevo knjigo, v kateri je veliko več laži in obrekovanj kot besed. Ko sem ga vprašal, katere bi bile sramote, mi je odgovoril: 'Ali ni prava sramota, da se papež da moliti kot kak bog ali še več kot bog? Ali ni sramota, da kot pogani molite svetnike in njihove podobe, kakor da bi bili kaki bogovi? Ali ni sramota, da prepovedujete branje Sv. pisma?'

Na te obtožbe sem ga z vso mirnostjo prosil, da bi mi v knjigi, ki jo je imel v roki, poiskal en sam odlok papežev, škofov, cerkvenih zborov ali cerkvenih očetov, kjer bi bila ena sama beseda, ki bi prepovedala eno izmed treh stvari, ki jih je on nakazal. Kdor obtožuje, mora podati dokaze za to, kar je obtožil.

Ta je listal po knjigi, gledal naslove poglavij in zopet začel od kraja. Ker ni mogel najti tega, kar sem ga vprašal, je rekel: 'Vrnil se bom opremljen z vsemi besedili, ki bodo gotovo zadovoljila vašo radovednost.'

'Pojdite,' sem mu odgovoril, 'in v miru preberite vse knjige tega sveta, rokopise in vse druge papirje, in če mi boste mogli dokazati, kar trdite, vam bom dal prav, če pa ne, pa ...'

'Kaj če pa ne?'

'Če pa ne, bom imel popoln razlog, da trdim, da ste vi protestanti obrekovalci.'

Pastor je odšel, jaz sem ga čakal, toda on se ni dal več videti.«

Toda don Bosku ni bilo do razpravljanj. Razmišljal je o krivicah, obrekovanjih in zmotah, ki so jih politikanti, sektaši in valdežani širili med ljudi in pačili predstavo Cerkve, Jezusa Kristusa, njegove pravice in njegov nauk. Načrtoval je nove dejavnosti, večje, kot so bile tiste, ki jih je že začel, s katerimi je korak za korakom s svojim ustvarjalnim genijem presenetil svet in razsvetlil ljudstva.

»Steza pravičnih je kakor svit zore, ki se vedno bolj sveti do polnega dne« (Prg 4,18).

Že leta 1850 se je don Bosko odločil, da postavi zid proti poplavi krivo-verskega tiska z izdajo zbirke knjig, pisanih za preprosto ljudstvo, z naslovom Katoliško branje. Zamisel te zbirke je bila čisto njegova. Toda ker se ničesar ni

loteval, ne da bi se najprej zatekel k Bogu, vprašal za svet in se pogovoril z uglednimi osebnostmi in dobro pretehtal razloge za in proti, je bil malo počasen v končni odločitvi. Toda to leto se je končno odločil in nobena stvar ga ne bi mogla odvrniti od njegove zamisli. V sinovski vdanosti in spoštovanju svojega nadškofa je predložil načrt združenja, ki ga je predložil monsinjorju Alojziju Fransoniju v Lyonu. Ta ni samo odobril zamisel, temveč jo je tudi zelo pohvalil. Uredništvo Katoliškega branja bi imelo sedež v Turinu.

Toda don Bosko si ni mogel sam naložiti obveznosti ob tako veliki zamisli in je moral za nujno potrebno sodelovanje poiskati še veliko drugih ljudi z enakim hotenjem, ki bi mogoče težko prenašale njegovo vodstveno mesto in ugled, ki bi si ga on pridobil na njihov račun. Zato je v določenih okoliščinah lahko premagal nasprotovanje tako, da se je osebno popolnoma umaknil s prizorišča in predložil stvar kot zamisel drugih. Včasih se mu je na izredno spreten način posrečilo, da je predložil lastne ideje in tem primerne razloge petičnim osebam ali ljudem visokega ugleda in močnega vpliva v javnosti, da so jih šteli za svoje, prepričani, da so si jih oni zamislili, in so jih zato z vso vnemo podpirali. To so bile velike žrtve ponižnosti, ki pa so obrodile obilno Božjo slavo.

Don Bosko se je o tem načrtu pogovarjal že z monsinjorjem Morenom, škofom iz Ivreje, ki mu je predložil svoj načrt in ga prosil, da bi ga podprl s svojo avtoriteto. Izdelali so tudi točen postopek za izvedbo, kajti Katoliško branje se je hotelo javno spopasti s protestantizmom. Mons. Moreno je načrt navdušeno podprl in vzel izvedbo pod svoje varstvo. Tako je don Boskova zamisel dobila mogočnega in navdušenega zaveznika.

Uresničitev te knjižne zbirke je don Bosku odprla novo področje njegovega neutrudnega snovanja. Zavzetost za vero ga je napotila, da je cele noči pisal knjige verske vsebine za pouk ljudstva o katoliški veri, prav v tistih točkah, ki so jih protestanti najbolj napadali, in zavračal razloge na preprost način, da so ga mogli vsi razumeti.

Mogoče bo kdo vprašal, kje je don Bosko našel toliko časa in mu je uspelo toliko različnih dejavnosti, ki človeka osupnejo že zaradi velikega števila. To je bila njegova skrivnost, ki se je naučil v konviktu, v šoli don Cafassa. Don Bosko poroča v enem svojih spisov o don Cafassu in s tem nehote opiše samega sebe:

»Prva skrivnost je stalna mirnost. On si je prisvojil rek sv. Terezije 'Nič naj te ne vznemirja'. Zato je z dobrohotnostjo, lastno svetim dušam, odločno opravljaj vsako delo, tudi dolgotrajno, težko in posejano s težavami, vendar vse tako, da se nikoli ni upehal in da veliko dela ali težavne naloge niso nikdar niti najmanj vznemirjale njegovega plemenitega in zares velikega duha. Ta čudovita

mirnost mu je omogočala toliko in tako različnih nalog, ne da bi se vznemirjal in brez škode za umsko delo.

Druga skrivnost je bila njegova izredna izvedenost v poslih, ki si jo je pridobil s svojo potrpežljivostjo in velikim zaupanjem v Boga. Njegova modrost, njegova izkušnja, dolgotrajno proučevanje človeškega srca so mu osvetljevali najbolj zahtevna vprašanja. Pred njim so izginjali dvomi, težave in se reševala še tako zapletena vprašanja. Ko so mu postavili kako vprašanje, ga je takoj dojel, dvignil za trenutek duha k Bogu in odgovarjal brez odloga in pravilno, tako da še tako dolgo razmišljanje ne bi moglo dati boljše rešitve.

Tretja skrivnost, da je mogel opraviti veliko stvari, je bila natančna in dosledna izraba časa. V tridesetih letih, kar sem ga poznal, se ne spominjam niti enega trenutka, za katerega bi mogel reči, da ge je prebil v brezdolju. Nikdar si ni privoščil trenutka oddiha, nikdar kakega razvedrila, da bi si osvežil duha, nikdar kakega dovtipa ali nekoristne besede. Da bi osrečil svoje konviktovcе, se je včasih udeleževal njihovih razvedril, a to le zato, ker je to imel za svojo dolžnost.

Njegovo edino razvedrilo je bila sprememba dela, če se ga je lotila utrujenost. Ko je bil utrujen od pridiganja, je šel spovedovat ali molit; ko je bil utrujen od pisanja, je šel obiskovat bolnike ali spovedovat jetnike v ječah ali kje drugje.

Četrta skrivnost je bila zmernost, kar bi bolje označili s strogo pokoro. Že od mladih nog je bil zmeren v jedi in pijači, tako da je bil takoj po jedi sposoben za vsako znanstveno in književno delo. Včasih ga je kdo opomnil, da naj bi bolj pazil na svoje zdravje, on pa je odgovarjal: »Počivali bomo v nebesih. O nebesa, o nebesa! Kdor misli na vas na tem svetu, se nikdar ne utruji.« Drugikrat je ponavljal: »Človek je zares nesrečen na tem svetu. Edina stvar, ki bi ga mogla potolažiti, bi bila, da bi živel, ne da bi mu bilo treba jesti in spati, ampak da bi skrbel samo za nebesa.«

Nekega dne je pokaral zakristana, ker je prepozno vstal. Rekel mu je: »Za človeka, ki je predan Božji službi, je zadosti en spanec; ko se zbudi, se mora dvigniti iz postelje, pa naj bo ob kateri koli uri. Don Cafasso se je brez nadaljnega držal teh pravil.«

Don Bosko pa ne piše še o peti skrivnosti, ki je plačilo za neutrudno in zatajevano življenje v Božjo čast. Hočeš nočeš, dnevi tega čudovitega duhovnika so bili tako polni del, da bi bilo treba pet do deset zelo delavoljnih in bistrih ljudi, da bi vse to opravili. Kako torej? V življenjepisu generala Gastona de Sonis, moža po Božji volji, beremo, da je on po lastni izkušnji ugotovil neko pomembno resnico: Gospod Bog množi čas tistim, ki mu služijo.

Don Bosko je svoj načrt Katoliškega branja postavil pod zaščito Device Marije. Spomnil se je povabila, ki mu ga je izrekel rektor svetišča v Oropi, in se meseca

julija odpravil tja, da bi končal nekaj rokopisov. Toda medtem so spremenili rektorja in ni bil tako prisrčno sprejet, kot je pričakoval. Mogoče se je tokrat zgodilo, kar hočemo povedati: brez dvoma se je zgodilo, ni pa jasno kdaj. Don Bosko je prišel v Oropo v spremstvu teologa Golzia in je prosil kanonika Bernardina Pez-zia, da bi mu dal v pogled nekaj dokumentov, da bi napisal knjižico z zgodovino svetišča. Kanonik mu ni hotel ustreči, češ da so že vsi dokumenti objavljeni. Prav tako je prosil stanovanje zase in za svojega tovariša. Toda upravnik jima ni hotel dati sob v oddelku za duhovnike, temveč sta morala iti v sobe za laiške romarje. Don Bosko in teolog Golzio sta mirno prenesla to neprijetnost in nista niti z besedico tožila ali tarnala. Ostala sta nekaj dni, da sta zadostila svoji pobožnosti.

Don Bosko se je nato odpravil k sv. Ignaciju in od tam pisal monsinjorju Morenu. Poslal mu je rokopis Preskrbljenega katoličana z namenom, da bi ga pregledal in vnesel popravke. To je bil prvi zvezek Katoliškega branja.

Ivrejski škof mu je takole odgovoril:

»Vaše ljubeznivo pismo, ki ste mi ga poslali s kraja duhovnih vaj, sem prejel v svetišču v Piovi, kjer sem opravljal duhovne vaje. Veselijo me stvari, o katerih mi pripovedujete, zlasti še zaradi cerkve, ki je že tako daleč zgrajena. Zagotavljam vam, da jo bom prišel z veseljem pogledat, kakor hitro bom v Turinu. Posebno pozorno sem pregledal rokopis, ki ste mi ga poslali. V posebni prilogi so spremembe in pripisi, ki bi jih lahko vnesli v besedilo. Vendar ni nobena tako pomembna, da bi jo morali upoštevati. Storite po svoji najboljši presoji. Zelo me zanimajo spremembe programa za objavo knjižic za vsak mesec. Ta zadeva mi je zelo pri srcu in prosim vas, da bi se je lotili z vso vnemo. Precej uglednih oseb je privolilo in nekateri so mi dali celo podpis in ček za prihodnje izdatke. Zahvaljujem se vam za primerke vaše lepe pesnitve ob blagoslovitvi cerkve. Advokat in don Gallenga se vam zahvaljujeta in jaz vas pozdravljam in sam izrekam svojo vdanost.«

Iz gradu d'Albiano, 4. avgusta 1852

+ ALOJZIJ, škof v Ivreji

Nekaj dni pozneje je mons. Moreno pisal don Bosku še eno pismo.

»Gospod Matej Rho, ravnatelj vojaške knjižnice, tajnik obrambnega ministrstva, mi je v pismu 9. tega meseca sporočil, da bodo ta teden dali v tisk knjigo Krščanski vojak. Preden mu bom odgovoril in storil kak korak v tej smeri, vas prosim, da mi po prinašalcu tega pisma odgovorite, ali je to tisto delce, o katerem mi je govoril teolog Vallinotti in oskrbel prevod pod vašim nadzorom.

Potrebe so vedno večje, zato je nujno, da čim prej pridemo na dan z našo malo knjižico.

Po prinašalcu tega pisma mi prav tako sporočite spremembe, ki ste jih vnesli v dogovorjen program.

S spoštovanjem« + ALOJZIJ, škof v Ivreji; Ivreja, 16. avgusta 1852

Don Bosko je sporočil monsinjorju, da bo osebno prišel v Ivrejo, da bi skupaj pregledala program, izbor knjižic in zaporedje, kako naj bi izhajale. Ker pa je zamujal, mu je škof poslal nov dopis.

»Nepotrpežljivo pričakujem vaš prihod, ki ste ga napovedali, in upam, da bova mogla dokončno razporediti vse potrebno za zbirko.

Drugega vam sedaj ne bom pisal. Če bi bili tako prijazni ali bolje rečeno če bi hoteli pridigati duhovne vaje sestram vincentinkam tukaj v Ivreji, bi bilo zelo zaželeno. Prinesite s seboj svoje rokopise.

V veliko veselje mi je, da ...« + ALOJZIJ, škof v Ivreji; Ivreja, 4. septembra 1852

Ko je pridigal duhovne vaje v Giavenu, se je don Bosko odpravil v Ivrejo, da je ustregel njegovi želji in sprejel nova navodila; dogovorila sta se o zadnjih odločitvah, da bi se začelo Katoliško branje. Ko je mons. Moreno določil razporeditev, ki si jo je pridržal, je poročal don Bosku:

»Vse je pripravljeno za začetek izdajanja branja. Zato vas prosim, da s teologom kanonikom Vallinottijem dokončno izdelata načrt in mi ga pošljeta, da ga dam v tisk in razpošljem. Če mi ga vi ali kanonik prinese osebno, bo še boljše.

Treba bo misliti na kako tretjo osebo, bodisi laiško ali cerkveno, ki nam bo pomagala pri delu. Upam, da ste že končali dopolnilo znanih Sporočil katoličanom in da ste se že domenili z vsemi, s katerimi ste se hoteli posvetovati, kajti te dni nihče ne bo ostal na deželi. Na žalost je protestantska propaganda vedno bolj drzna. Zato začnimo z naše strani katoliško propagando.

Na svojo veliko žalost sem zvedel o nesreči, ko se vam je sesula nova stavba. Veselilo bi me, če bi dobil natančnejše poročilo, ker se mi zdi, da vas je zelo prizadelo.

Molite zame in storite, da bodo molili tudi drugi. Imam veliko čast, da vam izrazim svoje globoko spoštovanje itn.«

+ ALOJZIJ, škof; Ivreja, 13. decembra 1852

Don Bosko je škofu poslal zaželen program. Istočasno pa je izkazal pokorščino najvišji cerkveni oblasti, ki je prepovedovala katoličanom, da bi prebiral knjige krivovercev. Dovoljenje, da sme brati in hraniti pri sebi prepovedane knjige, mu je bilo že prej podeljeno, vendar z omejitvijo. Toda sedaj, ko je moral pisati knjige proti protestantom, je nujno potreboval neomejeno dovoljenje. Prosil je zanj in ga prejel od svetega očeta.

»Presvetli oče!

Turinski duhovnik Janez Bosko, ki vodi oratorije v mestu Turinu, pogosto naleti na fante, ki imajo pri sebi vse mogoče knjige, ki v teh naših hudih časih povsod sejejo zmedo in zmoto.

Ponižno kleče pred vašimi nogami prosim, da bi mi dali dovoljenje, da bi imel pri sebi in bral kakršno koli prepovedano knjigo, ker sem v to prisiljen.

Za podeljeno milost itn.

Ponižni prosilec« njegovi svetosti PIJU IX.

Feria sexta, die 17. Decembris 1852 (petek 17. decembra 1852).

Z oblastjo našega gospoda Pija IX. dajemo prosilcu (če je to, kar je napisal, resnično), potem ko smo točno preverili njegove podatke, za vse življenje dovoljenje, da sme brati in hraniti pri sebi, vendar tako, da ne bodo prišle v roke komu drugemu, kakršne koli prepovedane knjige razen takih, ki ex professo obravnavajo opolzki.

Kar potrujem

Fr. A. N. MODENA, tajnik kongregacije za indeks

Istočasno mu je iz Rima prišla izredna tolažba in spodbuda, ki si jih večjih ni mogel želei. Lastnoročno je podpisal odlok, ki ga navadno podpisujejo tajniki, sam sveti oče Pij IX. S tem mu je papež pokazal izredno pozornost in naklonjenost. Ni nam mogoče zadosti izraziti, kako zelo si je don Bosko želel papeževih avtogramov, kako se jih je veselil, ko jih je dobil. V vsem je kazal izredno veliko spoštovanje. Mi sami smo bili večkrat priče tega njegovega izrednega veselja. Nov odlok je odgovarjal na ponovno don Boskovo prošnjo.

»Presvetli oče!

Duhovnik Janez Bosko, ravnatelj Oratorija sv. Frančiška Saleškega, kleče pred vašimi nogami ponižno prosi, da bi mu bilo obnovljeno dovoljenje, da bi smel prejeti obhajilo v slovesni polnočnici na bedenji dan svetega božiča, kakor je bilo to v navadi že več let. Zagotavljam vam, vaša svetost, da bi to bilo v veliko spodbudo in korist fantov, ki se bodo udeležili polnočnice.

Ponižno kleče pričakujem zaproseno milost.

Prosilec.«

Rim, 16. decembra 1852

Dovoljujemo za tri leta

Papež PIJ IX.

Tako se je končalo leto 1852 sredi radosti in žalosti, z velikim zaupanjem Turinčanov v Marijo Tolažnico.

46.

POGLAVJE

Katoliško branje – Načrt za sodelovanje – Pomen te ustanove – Prvi uvodni zvezek – Ivrejski škof – Nenehna don Boskova dejavnost – Njegova pisma – Istočasne in različne don Boskove zamisli – Prvi Pravilnik zavetišča sv. Frančiška Saleškega

NA ZAČETKU 1853 JE BILO VSE PRIPRAVLJENO za izdajo Katoliškega branja. Don Bosko je iskal in dobil privolitev več učenih duhovnikov in drugih uglednih osebnosti, ki so izrazile svojo pripravljenost za sodelovanje pri pisanju knjižic. Njegova skrb je veljala obiskom vplivnih osebnosti v raznih mestih in krajih ter srečanjem z njimi, da bi družine spoznavale novo združenje in bi se ta v njih širila, poiskati poverjenike, ki bi iskali nove naročnike, pobirali naročnino, pisali, tiskali, pošiljali okrožnice in sklepali pogodbe s tiskarnami.

Načrt pristopa h Katoliškemu branju

1. Knjige, ki naj bi jih objavljalo Katoliško branje, naj bodo pisane preprosto, v ljudskem jeziku in naj obravnavajo izključno stvari, ki se tičejo katoliške vere.
2. Vsak mesec bo izšla knjižica s 100 ali 108 in več stranmi, odvisno od predmeta, ki ga bo obravnavala. Papir, črke in zunanja oblika je enaka kot v priloženi tiskovini.
3. Pristopnina znaša 90 centov za polletje in jo je treba plačati vnaprej, kar znaša borih 1,80 lir na leto. Če hoče kdo prejemat knjižice po pošti, znaša naročnina 1 liro 40 centov za pol leta in 2 liri 80 centov za celo leto.
4. Z namenom, da bi olajšali tako cerkvenim kakor svetnim osebam, ki bi hotele sodelovati pri tem delu krščanske ljubezni, bomo pošiljali knjižice oproščen poštne v vse dežele kraljestva in v tujino do meje tistim, ki se bodo združili in sprejeli najmanj petdeset izvodov zgoraj omenjene knjižice.

5. V mestih in podeželskih krajih bodo včlanjeni tisti, ki jih bodo določili posamezni ordinariji, katerim ustanovo posebej priporočamo in navajamo naslove itn.

Od tega trenutka je v vseh svojih pismih, pa najsi je obravnaval karkoli že, in zavojih, ki jih je odpošiljal, prilagal tiskan listek s priporočilom za pristop ter podpisan z lastno roko: Priporočam najtopleje razširjanje dobrega tiska. Kamor koli je šel, je širil to priporočilo in tako je delal vse do konca svojega življenja. Poiskal je tudi sposobne ljudi, ki so kot potujoči razpečevalci, založeni s temi knjigami, hodili na sejme in trge, jih prodajali za najnižjo ceno, in če je bilo primerno, dajali tudi zastonj.

Njegova gorečnost je rasla iz dneva v dan ob misli na vse dobro, ki bi ga to delo prineslo, četudi ne moremo reči, ali se je sam zavedal, kako veliko je bilo. Izpod njegovega peresa je izšlo na stotine knjižic moralne, apologetske in kontroverzne vsebine proti protestantom in zlasti proti valdežanom z namenom, da bi preprosto ljudstvo utrdil v veri, vcepil mladini katoliška načela in jih navdušil za ljubezen do Cerkve in papeža. Če protestantizem v Turinu in Piemontu ni napredoval oziroma ni mogel pognati korenin, je to don Boskova zasluga, ki je svoje Katoliško branje širil po vsej Italiji in tudi otokih.

Od 1853 do 1860 je bilo včlanjenih, kakor je to mogoče ugotoviti iz zapisnikov, devet tisoč oseb, od katerih so nekatere predstavljale skupine številnih družin, ki so sodelovale s kakim soldom v eni sami skupini. Leta 1861 jih je bilo že deset tisoč, in po letu 1870 jih je bilo stalno dvanajest do petnajst tisoč.

Mesečno so tiskali več kot 15.000 izvodov. K temu moramo prišteti petsto različnih drugih spisov, ki so jih napisali razni sodelavci. Potem so te in don Boskove knjižice še posebej tiskali in tako zalagali krščansko ljudstvo z dobrim branjem. Vsega skupaj je v prvih petdesetih letih izšlo devet milijonov dvesto tisoč izvodov. K temu je treba dodati, da so Branje istočasno tiskali tudi v francoskem, španskem in portugalskem jeziku, in to za več tisoč razpečevalcev za vsak jezik. Branje so uvedli v Argentini (Buenos Aires) leta 1883, v Braziliji (Niteroy) 1889, Španiji (Sarrià) 1893, v Franciji (Marseille) in Kolumbiji (Bogota) leta 1896. Se pravi, da je tudi to delo, ki se ga je lotil don Bosko, obsežnega pomena.

V Piemontu je valdežanska propaganda delala z nadčloveškimi napori. Delila je velike vsote za pridobivanje privrženecv, zlasti med delavci. Sektaši so pridobivali privrženca na tako zvito prikrite načine, da je število odpadnikov naraslo na nekaj tisoč. V turinskih gledališčih so predvajali nesramne komedije, ki so poveličevale najbolj nizke strasti in se niso ustavile niti pred družinskim svetiščem. Razkolu predani časopisi, knjige, govorniki so se pojavljali povsod in

sramotili duhovnike. Krivoverska Sveta pisma so razpečevali na veliko in odpirali so knjižice s krivoverskimi knjigami. In nesramnost sektašev je rasla s podporo tistih oblasti, ki bi jih morale zatirati. V splošnem zboru Odbora za podporo revežem, ki so ga sklicali v mestni hiši v Turinu, so izbrali za člana židovskega rabina in pastora valdežanske Cerkve, pa nobenega katoliškega duhovnika. Na to zborovanje so prišli ministrski predsednik, notranji minister in predsednik poslanske zbornice ter mnoge druge osebnosti na visokih položajih.

Škofje so se že dalj časa z apostolsko gorečnostjo bojevali proti tem združenim uničujočim silam, se upirali pretnjam, umikali nevarnostim in škodoželjnostim. Uporabljali so pridige ali so imeli konference, predavanja, pisali pastirska pisma vernikom, protestirali pri vladi, pozivali vladarja, širili knjige in drug tisk. Storili so vse, kar so mogli, da bi zajezili hudobijo. Pri tem so jim zgledno pomagali duhovniki. Toda bilo je videti, da so zmagovali nasprotniki.

Medtem ko so katoliški verniki z žalostjo gledali, kako so se širili krivi nauki, ki so vedno globlje pronicali v duše množic in jih kvarili, motili pamet, uničevali srce, ugonabljali duše, se je sredi vse te žalostne zmede kot klic trobente na boj proti sovražniku pojavila tretja izdaja Poziva katoličanom, ki naj bi služil pripravi na prvi zvezek Katoliškega branja. Don Bosko je napovedal: »Jaz se ne bojim protestantov in čutil bi se srečnega in počaščenega, če bi mogel dati svoje življenje za vero.« Nekateri preveč previdni so ga hoteli odvrniti od te nove dejavnosti, toda on, namesto da bi se umaknil, je dal zapisati na knjižice, ki jih je on napisal, svoje ime.

Tako so ponovno natisnili Poziv katoličanom in Osnove katoliške vere, ki sta nosili na naslovni strani napis *Naši pastirji nas združujejo s papežem, papež pa nas združuje z Bogom*. V tem delcu je don Bosko s svojim podpisom dal tri nasvete mladini:

1. Bežite, kolikor le morete, pred družino tistih, ki govorijo o nesramnih rečeh in skušajo zasmehovati našo sveto vero.
2. Če zaradi študija, poklica ali sorodstva morate biti z njimi v stiku, se nikdar ne spuščajte z njimi v pogovor o verskih stvareh. Če vam glede vere hočejo delati kake težave, jim preprosto recite: če sem bolan, grem k zdravniku, če imam pravne težave, grem k odvetniku, če potrebujem zdravil, grem k lekarnarju, če kaj potrebujem na verskem področju, grem k duhovnikom, ki so izrecno študirali vse, kar se tiče vere.
3. Nikdar in sicer res nikdar ne berite slabih knjig in časopisov. Če bi pa vam kdo ponujal protiverske knjige ali časopise, jih zavrnite in odvrzite, kakor bi s prezirom in strahom vrgli stran čašo strupa. Če pa imate kaj takega pri

sebi, vrzite to v ogenj. Bolje je, da knjiga ali časopis zgori v ognju tega sveta, kakor da bi morala goreti vaša duša za vse večne čase v peklju.

»Katoliško branje« so tiskali v Turinu v tiskarni P. De Agostini, Via della Zecca, št. 25, hiša Birago, v pritličju. Tukaj je bilo tudi uredništvo dnevnika Armonia, ki je v svoji izdaji 8. februarja 1853 priobčil naslednji članek.

Katoliško branje

Naši člani so v zadnji številki in dodatku k Armonii prejeli knjižico, ki služi za uvod h Katoliškemu branju.

Iz tega in iz pred nekaj časa razdeljenega programa je razvidna zamisel tistih velikodušnih katoličanov, ki so začeli to delo, ki jih bo stalo veliko in težkih žrtev, ki pa bo brez dvoma v veliko korist Piemontu.

To združenje si je postavilo za cilj poljudno in preprosto pisane knjige, ki obravnavajo izključno katoliško vero. Vsak mesec bo šla knjižica na 108 straneh za 1,80 lir letne vpisnine. To seveda ne bo mogoče drugače kot v škodo društva. Vendar je to pripravljeno dodati ostanek iz svojega. Našim sonarodnjakom priporočamo, da bi se vpisali v društvo in naročili novo knjižno zbirko po naši tiskarni, in sicer po gospodu Hijacintu Mariettiju ali po dedičih Ormea.

Vendar je moral don Bosko svoj program rahlo spremeniti in se prilagoditi predlogom ivrejskega škofa. Letno število strani bi ostalo nespremenjeno, vendar bi namesto dvanajst zvezkov izšlo štiriindvajset, vsak mesec po dva. Drugi so predlagali spremembo snovi, ki naj bi jo obravnavali, vendar se iz tega jasno vidi, da škof ni vztrajal pri svoji zamisli. In don Bosko je napravil razpored, kakor se mu je zdelo bolj umestno. Monsinorjevo pismo se glasi takole:

»V ponedeljek sem pisal gospodu teologu Vallinottiju, da bi vam sporočil, da si nekateri želijo bolj pogoste izdaje po 24 do 36 strani hkrati, in to brez dodatnega plačila članov. Sedaj vam sporočam svojo zamisel, ki jo lahko sporočite našim sodelavcem. Ker mnogim ni toliko do tega, da bi se polemično pisalo o zmoti in imajo rajši spodbudno branje, bi lahko vsak mesec objavili tudi spise, ki so všeč tem bralcem. Preračunal sem, da bi na eni poli Branja lahko podali življenje svetnikov meseca, predstavljeno v pregledni obliki, kakor to delajo očetje filipinci. Če naj dam praktičen napotek, bi to leto predstavili življenje svetnikov iz prve polovice meseca, prihodnje leto pa iz druge polovice meseca. Pola s 36 stranmi ne bi vsebovala drugega in tako bi si lahko vsak družabnik zvezal obe knjižici v en sam zvezek. Poleg življenj, ki jih izdajajo filipinci, je na trgu še Krščanski dnevnik, ki ga dve leti izdaja Marietti. To delo bi prevzel jaz in tako ne bi nalagal bremena vam in drugim kolegom. Pogovorite se in prihodnji teden mi boste lahko že natančneje poročali.

Teolog Vallinotti bo prejel sporočilo o odličnih srečanjih.

Sedaj je na nas, da ustrezemo naklonjenosti, ki smo je deležni.

Zelo si želim, da ne bi ničesar opustili, kar bi moglo biti v prid prihodnjim publikacijam. Upam, da ste že stopili v stik s kanonikom Zappatom in da bo ta rade volje pregledal stvari, ki jih bomo objavili. Tudi upam, da ne bo kakih posebnih opomb in kritik.

Kakor sem vam že povedal, pošljite meni tiste rokopise in tiskovine, za katere želite, da bi jih hitro porabili.

V veliko radost mi je, da itn.«

+ ALOJZIJ, škof; Ivreja, 10. februarja 1853

Don Bosko je to pismo prejel v času, ko je bil ves zatopljen, kakor da ne bi imel drugega opravila, v izboljšavo druge izdaje svetopisemskih zgodb. Izdaja je bila enaka prvi, brez zemljevida, a izboljšana. Pripovedovanje je v pojasnjevalni obliki in opušča dialoški in katehetski način. Nikdar ne bomo zadosti poudarili, kako zelo je don Bosko pazil, da ne bi uporabil kakega manj primernega izraza. V vsaki novi izdaji je popravljaj tudi tisto, kar je prej imel za ustrezno. Njegova čista duša ni mogla trpeti, da bi še tako neznatno dvoumen izraz mogel narediti manj spodbuden vtis na njegove sinove. O njegovi čisti besedi bi lahko rekli: »Čiste besede, preizkušeno srebro, očiščena zemlja, prečiščeno sedemkrat.«

Kdor ni poznal don Boskovega položaja, je bil gotovo prepričan, ko je videl toliko spisov, da je imel na voljo cele dneve prostega časa; in tisti, ki teh del ni prebral, je mogel misliti, da so bila malomarno napisana. Resnica pa je, da ni ničesar izdal v tisku, ne da bi se prej o snovi pogovoril s strokovnjaki največjega slovesa. Poleg tega je pisal vse lastnoročno, in če je narekoval stenografu, je vse še enkrat natančno pregledal. Vse je opremil z natančnimi navedki. Prav tako je tudi tiskarske odtise sam popravljaj; po večkrat in z dosledno natančnostjo.

Toda kako je zmogel vse to? Zelo nas zanima, kako je bilo. V teku našega pripovedovanja bomo s pogledom na več let poskušali podati nazoren prikaz.

Don Bosko je vsak trenutek, pa naj je bil doma ali zunaj doma, uporabil v ta namen. Ko je bil doma, pa čez dan ni imel časa, je tej nalogi posvečal del noči. Ko je bil zunaj doma in je hodil pridigat v razne kraje, je nosil s seboj v kovčku zvezke, tiskarske pole in zalogo svinčnikov. Ko je potoval v kočiji, je pisal, vse dokler je bilo svetlo. Ko mu je noč onemogočila, da bi bral ali pisal, je prisedel h kočijažu, s katerim se je najprej šalil, potem pa prešel na resen pogovor o njegovi duši. Ko so menjavali vozove ali konje, je sede na kakem zidu ali v sobi gostilne sredi hrupa in trušča nadaljeval svoje pisanje. Tudi če je šel peš in je bil sam, je nadaljeval svoje razmišljanje in si zapisoval vodilne misli. V oddelkih železniških vagonov se je počutil kakor v svoji

sobi: razporedil je svoje rokopise in jih drugega za drugim popravljaj. Na postajah ni prekinjal svojega razmišljanja, temveč je čakalnico spremenil v svojo delovno sobo. Ko je prispel na mesto svojega apostolata, je izbral vsak trenutek med pridi-gami in delal za pisalno mizo. Tako se je skoraj neopazno in v svoje veliko začudenje in spodbudo znašel na koncu kakega spisa ali knjige.

Dogajalo pa se je tudi, da je tiskar, ki bi moral natisniti nov zvezek Katoliškega branja, ostal brez besedila. Tedaj je don Bosko, ki še ni napisal niti ene vrstice, sedel za pisalno mizo, delal vso noč in imel dopoldne skoraj izgotovljen rokopis.

Tukaj naj omenimo, da ga tako pisateljjevanje ni oviralo pri odpravi brez števila pisem. Za don Boska delo ni bila muka, temveč strast.

Sprejel je in odposlal nešteto pisem. V enem dnevu ali noči je napisal 250 pisem ali jim vsaj pripisal nekaj vrstic. Preseneča pa mnogovrstnost in množica različnih področij, na katera je moral odgovarjati ali o katerih je moral pisati. Vsa pisma so bila polna duha njihovega avtorja. Ponižnost, ljubeznivost, nesebičnost, ljubezen do pravičnosti, modrost, poštenost, ljubezen, podvrženost v vsem Božji volji so misli, ki prevevajo vsa pisma. Njemu namenjena pisma so prihajala z obeh strani sveta in prepričani smo, da v Evropi ni mesta, kamor na bi prišlo več ali manj njegovih pisem. Tudi v tem je njegovo življenje podobno življenju sv. Vincencija Pavelskega, o katerem je napisal življenjepis. Nikdar ni opustil, da ne bi odgovoril na pisma tako prelatov, knezov, plemenitašev, skupnosti kakor tudi preprostih delavcev, pobožnih ženic in otrok. Od tako velikega števila pisem je ostal majhen del, kakih tisoč petsto. Dragocen zaklad, ki nam omogoča še boljše spoznati don Boska. V teku našega pripovedovanja bomo videli, kako obširno bi morali obravnavati ta del don Boskove dejavnosti.

Toda posebnost, ki bolj kot vse druge preseneča, se pravi poleg čudovitega spomina, razumske pronicljivosti in sposobnosti za osredinjenje na en sam predmet, je dar, s katerim je Gospod posebej obdaril svojega zvestega služabnika. To je bila njegova prej edinstvena kot redka sposobnost, da se je mogel istočasno ukvarjati z več popolnoma različnimi stvarmi, da je mogel točno brez posebnega napora svojo pozornost imeti hkrati pri več zadevah, ne da bi jih pomešal. Medtem ko je cele dneve spovedoval, je snoval celoten raspored novega zvezka Katoliškega branja, pripravljaj novo pridigo, razmišljaj o novem načrtu, o enem ali več odgovorih na pisma ali o vprašanih, ki jih je postavil svojim naslovljencem, ne da bi pri tem zanemarjal stvari, ki jih je imel trenutno v obdelavi. Neke nedelje leta 1869 je dejal don Bertu: »Danes zjutraj sem, medtem ko sem razlagal, izdelal načrt in razporeditev za nov zvezek Katoliškega branja in istočasno iskal način, kako bi najuspešneje ukrepal glede naših trenutnih potreb.« In mnogovrstnosti njegovih razumskih zaposlitev je

ustrezala mnogovrstnost telesnih dejavnosti, kjer je uporabil vse svoje spoznanje. Gotovost in obširnost njegovih zamisli je bila tako pestra in obsežna, da je človeka napolnjevalo z začudenjem. Kar se tiče pisemskih odgovorov, je bil sposoben istočasno narekovati tudi desetim piscem, tako da je prekinil eno, nadaljeval drugo, pa zopet povzel prvo, ne da bi med seboj pomešal vsebino, razloge in posebnosti. Imel je točen pogled, kaj je v katerem izmed pisem že povedal in kaj mora še dodati.

Med vsemi temi različnimi miselnimi krogi je prevladovalo zanimanje za korist njegovih dečkov, kar je bilo kakor sonce, ki s svojo svetlobo prekaša vsa druga nebesna telesa. Tako je na njegovi pisalni mizi med raznimi osnutki, spisi, pismi in programi bil pravilnik Zavetišča sv. Frančiška Saleškega, ki ga je začel sestavljati leta 1852 in po dolgem razmišljanju končal leta 1854.

Povedali smo že, da od začetka Oratorija ni bilo nobenega pravila razen navad, ki vodijo življenje članov vsake družine. Pet let pozneje je napisal nekaj navodil za obnašanje v spalnicah: za pravilno moralno, versko in delovno vedenje fantov.

Toda don Bosko je korak za korakom, kakor je pač videl, da je bilo potrebno za preprečevanje neredov, zapisoval opombe, ki so se potem spremenile v celovit pravilnik življenja v zavetišču. To so bili prvi osnutki, ki jih je potem stalno izboljševal, širil, popravljal v skladu z izkušnjo in istočasno opuščal predpise, ki so postali zaradi spremenjenih okoliščin nepotrebni. Tak pravilnik je vstopil v veljavo v šolskem letu 1854/55. Na začetku šolskega leta so pravilnik slovesno javno prebrali in vsako nedeljo so med šolskim letom prebrali eno poglavje. Natisnili so ga šele leta 1877 in še tokrat z mnogimi različicami. Zato bomo na koncu tega zvezka podali pravilnik iz leta 1852, ker gre za zgodovinski dokument tistega časa in moremo iz njega razbrati duha našega svetega čudovitega ustanovnika.

Osnova tega pravilnika je sveti božji strah. Ni govora niti o telesnih kaznih niti o prisilnih celicah. Don Bosko je kot Božji predstavnik ukazoval v Božjem imenu in to je zadostovalo, da so se dečki varovali hudega in delali dobro. Izpolnjevanje stanovskih dolžnosti pa je omogočila ljubezniva navzočnost dobrega ravnatelja, ki je v njemu podrejenih budil ljubezen do gojencev, ne samo s svojim zgledom, temveč tudi s spisom z naslovom *Preventivni sistem pri vzgoji mladine*. Ta pravilnik in ta sistem, s katerima mu je uspelo voditi tisoče in tisoče gojencev brez posebnih naporov in prisile, sta bila osnovana na Božjem zakonu. Bog je grajal nekdanje duhovnike, ki so obvladovali svoje ovčke z nasiljem in trdoto, in nadaljeval: »Jaz bom na gorah ob potokih voda, na sočnih pašnikih pasel svoje ovce in jim nudil počitek. Poiskal bom tiste, ki so se izgubile, pripeljal nazaj tiste, ki so jih zapustili, obvezal bom njihove rane, popravil in uravnal njihove potrte kosti, okrepil bom slabotne in pazil na močne in debele. Vsako od njih bom čuval po pameti« (Ezekiel 34).

47.

POGLAVJE

Preventivni sistem – Njegova uporaba – Njegove prednosti

IZ VSEGA, KAR SMO POVEDALI V PREJŠNJIH ZVEZKIH, so si bralci izoblikovali natančno predstavo načina, kako je don Bosko vzgajal mladino. To ni bil tako imenovani represivni, temveč preventivni sistem, ki je bolj v skladu s človeško pametjo in krščansko vero. Krščanska vera namreč uči ljubezen, ki je nasprotna ošabnosti in sebičnosti, dela ljudi sposobne za življenje v družbi, hvaležne, spoštljive do drugih, preprosto ubogljive tistim, ki imajo pravico in dolžnost ukazovati, in krasi s prostodušno uglajenostjo tudi najbolj neomikane, ker izključuje strah.

Pamet, oprta na izkušnjo, pa uči, da je brez dobrohotne naklonjenosti nekoristno vsako vzgojno prizadevanje. Prvo resnično veselje vsakega otroka je zavest, da ga imajo radi. Otrok se odziva na to dobrotno ljubezen tako, da se da prepričati o tem, kar vzgojitelj trdi, vzljubi vse, kar vzgojitelj uči, mu ugaja to, kar ugaja vzgojitelju, se za vse življenje oklene naukov, ki mu jih je dal vzgojitelj, in se čuti pritegnjenega v poklic, ki ga opravlja vzgojitelj, tudi v duhovniški in redovniški poklic svojega vzgojitelja, ter ga ima rad kot očeta svoje duše.

Poleg vsega tega je preventivni sistem danes postal prava potreba. Vsesplošna ljudska želja po bolj mili obliki vladanja, ki so si jo prisvojili mnogi vladarji, je napotila celo otroke, da so od svojih predstojnikov začeli zahtevati bolj ljubeznivo in očetovsko ravnanje. Zato je postal surovi in zatirani način vzgoje v naših časih protisloven duhu časa in bi povzročal med drugim tudi zelo hude posledice. Tak način vzgoje bi odstranil dečke iz Oratorija, kamor so prišli po svoji želji in od koder lahko zopet odidejo, ne da bi jih pri tem ovirala kaka odredba ali kakršna koli oblast. Poleg tega pa bi se potrdilo obrekovanje plačanih časnikaŕjev, sleparjev in obrekovalcev, ki širijo poročila o duhovnikih, ki naj

bi bili sovražniki ljudske svobode. Toda don Boskov način vzgoje je preprečil, da bi se tako neresnično prepričanje polastilo mladih ljudi. Zato je bil Oratorij vedno zelo obiskovan, tako da se je čutila potreba, da so odprli v raznih delih mesta še druge. Stvari so prišle tako daleč, da so fantje, ki so hodili v Oratorij, odločno zavrnil tiste, ki so slabo govorili o duhovnikih, in javno povedali, da je don Bosko z njimi ravnal na izredno ljubezniv način, in jih tako pred vsemi osramotili. V delavnicah se je neredko zgodilo, da so fantje iz Oratorija javno nastopili proti hudobnežem, ki so črnili duhovnike. To so storili tako prepričljivo, da so taki godrnjači govorili: Če bi bili vsi duhovniki taki, kot je vaš don Bosko, bi imeli prav. Toda na žalost ni tako. Ti fantje so ob dokazih dobrote teologa Borela, teologov Chiavesa, Carpana, Murialda, Vole, Marenga in mnogih drugih duhovnikov okoli don Boska, ki so ga skušali posnemati in so storili vse, kar je bilo v njihovi moči, da bi pritegnili kot dobri prijatelji in očetje celo poredneže, ostali trdni v svojem prepričanju in šteli take govornice za hudobno potvarjanje resnice, navadne laži in obrekovanje ter so šli svojo pot, ne oziraje se na tako hudobno početje. Na tak način so poleg navezanosti in ljubezni do katoliške vere gojili v svojih srcih spoštovanje in globoko občudovanje. Pri tem ne moremo zamolčati, da so bili to sadovi vzgoje, ki jo je opravljal don Bosko in njegovi potrpežljivi sodelavci.

Don Bosko je s tem načinom žel tako velike uspehe v moralni vzgoji mladine, da ga je priporočal vsem svojim sodelavcem, in potem ko je imel več pogovorov s teologom Evgenijem Gallettijem, kanonikom v cerkvi Rešnjega telesa, napisal kratko predstavitev obeh sistemov, preventivnega in represivnega, in navedel razloge, zakaj je treba dati prednost prvemu; nato je pokazal, kako se ta sistem izvaja v praksi, in končno opisal velike prednosti, ki jih ima. Ta nadvse koristen spis je potem izšel v Pravilniku za salezijanske hiše. Zdi se nam, da bo bralcem dobrodošel in jim bo pravilo za lastno ravnanje.

»Dva sistema,« tako don Bosko, »sta bila vedno v navadi pri vzgoji mladine: preventivni in represivni. Represivni sistem obstaja v tem, da predstojnik razloži podrejenim postavo, nato pa pazi, da odkrije prestopke ter določi, če je potrebno, zaslužen kazni. Po tem sistemu mora biti predstojnikova beseda in njegov pogled vedno strog in skoraj pretilen, ogibati se mora vsakega zaupljivega odnosa s podložniki. Da ravnatelj poveča veljavo svoje oblasti, sme le redko kdaj prihajati med sebi podrejene, navadno le tedaj, kadar je treba kaznovati ali pretiti. Ta sistem je lahek, zahteva manj truda in je primeren za vojake in sploh za odrasle in pametne osebe, ki morajo biti same od sebe zmožne vedeti in imeti v spominu, kaj zahtevajo postave in drugi predpisi.

Drugačen, rekel bi nasproten pa je preventivni sistem. Po tem sistemu se gojencem razložijo predpisi in pravila v zavodu, nato pa so le-ti nenehno pod budnim nadzorom ravnatelja ali nadziralcev, ki jim očetovsko ljubeznivo govorijo, jih vodijo ob vsaki priložnosti, jim svetujejo in jih prijazno opominjajo. To pomeni toliko kot onemogočiti gojencem pregreške. Ta sistem temelji ves na pameti, na veri in na ljubezni, zato izključuje vsako nasilno kazen in se skuša ogibati tudi manjših kazni. Zdi se, da gre temu sistemu prednost iz naslednjih razlogov:

1. Gojenec, ki je po preventivnem sistemu opominjan zaradi zagrešenih prestopkov, se ne čuti ponižanega, kakor se zgodi, kadar se ti prestopniki javijo predstojniku. Tudi gojenec ni užaljen zaradi opomina ali kazni, ki mu je bila zapretna ali ki jo je moral prestati, kajti po tem sistemu kazen vedno spremlja prijateljski opomin, ki vpliva na njegov razum in največkrat pridobi njegovo srce tako, da gojenec sam spozna potrebo po kazni in si jo skoraj želi.
2. Bistveni razlog pa je lahkomiselnost pri mladini, ki v hipu pozabi na disciplinske predpise in na kazni, s katerimi ti predpisi pretijo. Zato si večkrat deček s svojimi pregreškami nakopuje kazni, na katero ni niti mislil, ki se je ni spominjal v trenutku svojega prestopka in ki bi se ji gotovo izognil, če bi ga prijateljski glas opomnil.
3. Represivni sistem more preprečiti nered, toda težko bo poboljšal gojenca. Opazilo se je, da dečki ne pozabijo prestanih kazni in največkrat kuhajo v svojem srcu srd in željo, da bi se otresli jarma in se celo maščevali. Včasih se zdi, da so vse pozabili, kdor pa opazuje njihovo vedenje, bo spoznal, kako slabi so spomini iz mladosti. Z lahkoto pozabijo kazni, ki so jih prejeli od staršev, toda zelo težko tiste, ki so jih prejeli od vzgojiteljev. Zgodilo se je že, da se je kdo na stara leta kruto maščeval za sicer pravično kazen, ki jo je moral prestati v mladosti. Nasprotno pa si vzgojitelji po preventivnem sistemu pridobijo prijateljstvo gojenca, tako da bo le-ta videl v njem dobrotnika, ki ga opominja, ga hoče poboljšati in ga rešiti neprijetnosti, kazni in sramote.
4. Opomini, s katerim vzgojitelji po preventivnem sistemu posvarijo gojenca, prav nič ne motijo pristranskega razmerja med gojencem in vzgojiteljem, bodisi med vzgojo, bodisi po končani vzgoji. Vzgojitelj, ki si je pridobil srce svojega varovanca, bo imel vedno veliko oblast nad njim, ga bo mogel opominjati, mu svetovati ter ga celo posvariti tudi tedaj, ko bo že delal kot uradnik ali v trgovini. Iz teh in mnogih drugih razlogov se zdi, da se mora dati preventivnemu sistemu prednost pred represivnim.« Po tem preide don Bosko k uporabi tega sistema:

Uporaba tega sistema temelji vsa na besedah sv. Pavla, ki pravi: »Ljubezen je potrpežljiva, vse pretrpi, vse prenese« (1 Kor 13,47), in na drugih, ki veljajo staršem: »Očetje, ne dražite svojih otrok k jezi, da ne izgubijo poguma« (Ef 6,4). Zato more le kristjan z uspehom uporabljati ta sistem. Pamet in vera sta sredstvi, ki ju mora vzgojitelj vztrajno rabiti, v njiju vaditi gojence ter se sam ravnati po njiju, če hoče, da mu bodo gojenci pokorni in da bo dosegel svoj namen. Zato je najosnovnejše pravilo za uporabo tega sistema:

1. Ravnatelj se mora tedaj ves žrtvovati za svoje gojence. Ne sme prevzemati opravil, ki bi ga ovirala v njegovi službi, mora biti med gojenci vselej, kadar niso v šoli ali pri delu, razen če jih drugi primerno nadzorujejo.
2. Učitelji, mojstri in nadziralci morajo biti preizkušene moralnosti. Kakor kuge naj se ogibajo vsake navezanosti ali osebnega prijateljstva z gojenci. Naj imajo pred očmi, da padec enega lahko osramoti ves vzgojni zavod. Skrbeti je treba, da gojenci niso nikdar sami. Kolikor je mogoče, naj bodo nadziralci vedno prvi na mestu, kjer se zbirajo gojenci, in naj ostanejo z njimi toliko časa, da jih drugi nadomestijo. Naj ne dovolijo, da bi bili gojenci brez zaposlitve, niti v času odmora.
3. Gojencem naj se da vsa prostost, da skačejo, tekajo in se razgibljejo, kakor jim drago. Telovadba, glasba, deklamacije, gledališke predstave in izleti so najuspešnejša sredstva, da se med gojenci doseže redoljubnost ter se pospešuje moralnost in zdravje. Le paziti je treba na neoporečnost vsebine takih prireditvev, oseb, ki se jih udeležujejo, in govorov, ki jih tam imajo. Sv. Filip Neri, velik prijatelj mladine, je ponavljal: Delajte, kar hočete, meni je glavno, da ne delate greha.
4. Pogostna spoved in sv. obhajilo sta stebra, na katerih mora sloneti vsa stavba vzgojnega dela, če se hočemo izogniti pretnjam in šibi. Gojencev se ne sme nikdar siliti k pogostnemu prejemanju svetih zakramentov, temveč jih je treba k temu spodbujati in jim dati za to priložnost. Ob duhovnih vajah, tridnevnicah in devetdnevnicah, v pridigah in krščanskem nauku naj se poudarja lepota, veličina in svetost naše sv. vere, ki vsebuje sredstva, kakor so sveti zakramenti, ki prinašajo toliko koristi človeški družbi ter nam zagotovijo mir srca in dušno zveličanje. Na ta način bodo dečki sami dobili veselje do teh pobožnih vaj in bodo radi ter z velikim uspehom prejeli svete zakramente.
5. Z največjo pozornostjo je treba preprečiti dostop v zavod tovarišem ali sploh takim, ki nespodobno govorijo, kakor tudi slabim knjigam. Dober vratar je pravi zaklad za vzgojni zavod.

6. Vsak večer po običajnih molitvah, preden gredo gojenci k počitku, naj ravnatelj ali kdor ga nadomešča, javno spregovori nekaj prijaznih besed, ki naj vsebujejo kak opomin ali nasvet, kaj naj gojenci storijo ali česa naj se varujejo. Iz dnevnih dogodkov v zavodu ali zunaj njega naj povzame primerne nauke. Ta govor ne sme trajati več kot pet minut. Ta večerni govor je ključ do moralnosti, do reda in do uspehov pri vzgoji.
7. Kakor kugo se mora zavreči kvarno mnenje nekaterih, ki hočejo odlašati s prvim sv. obhajilom na poznejša leta, ko se je navadno hudobni duh že polastil dečkovega srca v nepopravljivo škodo za njegovo nedolžnost. Po prvotni disciplini sv. Cerkve so se otrokom delile posvečene sv. hostije, ki so ostale od velikonočnega obhajila. To jasno izpričuje, kako sv. Cerkev želi, da se otroci zgodaj pripustijo k sv. obhajilu. Kadar zna otrok razločevati med kruhom in kruhom in je zadosti poučen, ne glejte na starost; nebeški Kralj naj pride kraljevat v njegovo blagoslovljeno dušo.
8. Katekizmi priporočajo pogostno sv. obhajilo. Sv. Filip Neri je svetoval tedensko in tudi pogostnejše sv. obhajilo. Tridentinski cerkveni zbor izraža gorečo željo, da bi vsak kristjan prejel sv. obhajilo vselej, kadar je pri sv. maši. To obhajilo pa naj ne bo le duhovno, ampak zakramentalno, da se tako doseže obilnejši sad te vzvišene Božje daritve.«

Nobenemu preudarnemu človeku ni ušla iz razmišljanja korist tega vzgojnega sistema. Toda don Bosko kljub temu, zato da bi bolj prepričal, nadaljuje:

»Mogoče bo kdo rekel, da je ta sistem v praksi težaven. Pripomnim, da je za gojenca veliko lažji, bolj zadovoljiv in koristen. Kar se tiče vzgojitelja, ima pač nekatere težave, ki pa se dajo zmanjšati, če se vzgojitelj z vnemo loti dela. Vzgojitelj se je popolnoma posvetil blaginji svojih gojencev, zato mora biti pripravljen na vsak trud in na vsako žrtev, da doseže svoj namen, to je družbeno, moralno in umsko vzgojo svojih gojencev. Poleg navedenih koristi naj še pripomnim:

1. Gojenec bo vedno ohranil spoštovanje do svojega vzgojitelja in se bo vsekar z veseljem spominjal njegovega vodstva. Učitelja in vse druge predstojnike bo še vedno štel za svoje očete in brate.
2. Naj ima gojenec ob sprejemu v zavod kakršen koli značaj, naravo in duha, morajo biti starši brez skrbi, da se njihov sin ne bo mogel poslabšati, in z gotovostjo naj pričakujejo, da se bo vedno bolj ali manj poboljšal. Nekateri dečki, ki so dolgo časa povzročali staršem bridko žalost in so bili celo odslovljeni iz poboljševalnic, so vzgojeni po teh načelih spremenili svojo naravo in značaj. Začeli so živeti krepostno in zavzemajo sedaj častna mes-

ta v človeški družbi; postali so opora svoji družini in delajo čast domačemu kraju.

3. Gojenci, ki imajo morebiti pri vstopu v zavod grde navade, ne morejo škodovati tovarišem. Dobri dečki ne morejo biti žrtve njihovega slabega vpliva, ker ni časa, ne kraja, ne priložnosti za to, kajti nadziratelj, ki si ga zamišljamo vedno navzočega, bi to takoj preprečil.«

Don Bosko končuje svojo razpravo z besedo o kaznih. Vprašuje, »kakšnega pravila naj se držimo pri kaznovanju. Če je mogoče, naj se kazni izogibamo. Kadar pa je kazen potrebna, naj se upošteva naslednje:

1. Vzgojitelj naj si skuša pridobiti ljubezen gojencev, če hoče, da se ga bodo bali. Kot kazen velja, če se gojencu odtegne dobrohotnost. Taka kazen spodbuja k poboljšanju, vliva pogum in nikdar na ponižuje.
2. Gojenci štejejo za kazen to, kar vzgojitelj uporablja kot kazen. Opazilo se je, da pri nekaterih neljubezniv pogled bolj deluje, kot bi delovala zaušnica. Pohvala za dobro dejanje je velika nagrada, kakor je graja za malomarnost huda kazen.
3. Razen v prav izjemnih primerih ne izvajajmo svarila ali kazni v javnosti, ampak na samem, daleč od tovarišev. Pri tem pa ravnajmo z veliko previdnostjo in potrpežljivostjo, da gojenec s pametjo in vero spozna svojo krivdo.
4. Kakršnegakoli pretepanja, klečanja v bolestem položaju, uhanja in drugih podobnih kazni se je treba brezpogojno ogibati, kajti take kazni so prepovedane po civilnem zakonu, silno razdražijo gojenca in ponižujejo vzgojitelja.
5. Ravnatelj naj gojencem jasno razloži pravila, nagrade in kazni, ki jih določa red, da se ne bodo mogli izgovarjati, češ da niso vedeli, ali je to ali ono prepovedano oziroma zapovedano.
6. Preden se koga na kakršen koli način kaznuje, je treba določiti stopnjo odgovornosti gojenca, in če je zadosti opozorilo, naj se ne kara; in kjer zadostuje to, naj se vse drugo opusti.
7. Kadar je kdo razburjen, naj ne kaznuje ne z besedami niti z dejanji. Nikdar pa zaradi navadne nepazljivosti in nikakor prepogosto.« Tako pravi don Bosko.

Ta sistem, ki ga je don Bosko sam od vsega začetka upošteval v Oratoriju in zavetišču in ga potem priporočal svojim sodelavcem, je v rabi še danes in ga proučujejo v vseh salezijanskih domovih. In predstojniki dobro vedo, da imajo najboljše uspehe, kjer ta sistem bolje poznajo in bolj dosledno izvajajo.

Načela tega vzgojnega sistema so dajala don Bosku vsebino nagovorov njegovim sodelavcem. Pogosto jih je spomnil na besede sv. Frančiška Saleškega: »Z žlico medu se ujame več muh kot s sodom kisa.« Težko mu je bilo, da je bil kdo trd z dečki ali podrejenimi, in je želel, da bi vse skušal pridobiti z ljubeznijo. »Ne pozabite nikdar,« je imel navado reči vsem, ki so imeli kak stik z gojenci, »da otroci grešijo bolj iz živahnosti kot iz hudobije; bolj zato, ker nihče ni z njimi, kakor iz zlobe. Treba se je z njimi ukvarjati, jih skrbno nadzorovati, ne da bi to dali vedeti, se udeleževati njihovih iger, prenašati kričanje, neprijetnosti, ki jih povzročajo, kajti Božji zveličar je v podobnih okoliščinah dejal: 'Pustite otroke in ne branite jim priti k meni.'« Don Bosko sam jih je vedno skrbno nadzoroval, kjer koli so bili. Pogosto je prihajal v učilnico in v delavnico. Nikdar se ni prekršilo tudi najmanjše pravilo, ne da bi se tega zavedel in takoj pomagal. Pogosto je govoril z drugimi predstojniki, se pozanimal za obnašanje gojencev in vedno dajal koristne vzgojne nasvete. Zahteval je, da dobi vsak gojenec vsak teden oceno iz vedenja in pridnosti pri delu ali učenju. On sam je ob nedeljah zvečer pregledoval ocene, spodbujal k še večji zavzetosti pridne in na lep način karal manj prizadevne. Don Bosko je bil prepričan, da je s pogovorom mogoče prepričati fante o njihovih napakah in vzbuditi v njih željo, da bi se jih znebili. Zato se ni nikdar naveličal opozarjati in svetovati. Njegova potrpežljivost je bila zares junaška. Če kak predstojnik ni bil gotov, ali naj kakega gojenca obdrži ali odslovi, je svetoval, naj v tem primeru uporabi pravilo sv. Pavla: *Vse preizkusite, kar je dobro, ohranite*; pri tem pa je treba nadzirati in primerno opominjati. Ko je na začetku leta nastal dvom, da bi kdo od na novo sprejetih gojencev mogel škodovati drugim, ga je poklical k sebi, ga na zelo razumljiv način opozoril in ga dal posebej nadzorovati. Na tak način jih je veliko popravil, zlati take, ki so prinašali s seboj slabo navado grdega govorjenja.

Težko je z besedami opisati don Boskovo lastnost, da si je znal pridobiti fante in jih napotiti v službo Gospodu. Tako v naravnem kakor v nadnaravnem smislu je imel take sposobnosti, da je fant, ki ga je poklical k sebi in mu govoril na samem na uho, pa naj je bil še tako poreden in se je upiral Božji milosti, končno poslušal njegove nasvete in spremenil življenje. Bil je pa zato tako učinkovit, ker je bil pripravljen, da bi, če bi bilo treba, za duše tudi stokrat dal svoje življenje.

Njegove besede so odpirale srca. Pogosto je govoril o odkritosrčnosti predstojnikov glede stvari, ki se tičejo duše, opisoval prednosti takega početja, imenoval tako vedenje ključ do notranjega miru in najmogočnejše sredstvo, da odženemo malodušnost, najbolj zanesljivo sredstvo za zadovoljstvo v življenju in smrti ter sredstvo za doseg velike popolnosti. Z vsemi temi priporočili je skušal preprečiti greh ali ga uničiti z vsemi njegovimi posledicami.

Svojim sodelavcem je imel navado reči: »Potrudimo se, da bo greh daleč stran od naše hiše in da bodo naši dečki vsi v Božji milosti; brez tega ni dobrega uspeha.« Dostikrat je dodajal: »Dobro si zapomnite, da je prva metoda dobre vzgoje opravljanje dobre spovedi in vredno prejetanje sv. obhajila.« Tema dve- ma zakramentoma je pripisoval učinkovitost svojega poslanstva pri mladini. Trudil se je, da bi ju njegovi gojenci redno in pogosto prejemali, vendar brez vsake prisile. Vabil in spodbujal jih je, nikdar pa silil. Čeprav je bil vsako jutro v spovednici na voljo vsem in četudi je bila navada, da so se vsi pri njem spovedovali, tako da ni mogel vseh spovedati, je vendar želel, da so bili na voljo tudi zunanji spovedniki, zlasti na praznične in predpraznične dni. Vsem je puščal največjo svobodo. Nikdar ni omenjal in ni hotel, da bi se o tem govorilo, kdo se spoveduje pri njem in kdo pri drugih duhovnikih. Nekaj let pozneje je nekemu svojemu duhovniku dal nasvet: »Glej, da ne boš dal nikakršnega znamenja prednosti, ker se kdo spoveduje pri tem ali onem spovedniku.« Tako tudi ni dal, da bi ob dneh skupnega svetega obhajila fantje iz klopi šli k obhajilni mizi drug za drugim, da bi se tisti, ki ne bi bil pripravljen, v svojo veliko škodo dal premagati oziru na druge ali bi drugi s prstom kazali nanj. Veliko boljša je popolna svoboda, pa četudi nastane pri tem nered. Pri vsakdanji skupni maši je bilo toliko obhajil, da je duhovnik, ki je opravljal sv. mašo, vpraševal, kak praznik se obhaja, ker se zdi, da je bilo skupno obhajilo.

Dobrih sadov, ki jih je don Bosko dosegal s pogosto spovedjo, je bilo toliko, da bi ga lahko imenovali apostola spovedi. On je znal vzbujati tako predanost in zaupanje v Boga in njegovo usmiljenje, da se jih je veliko, ki so zapustili Oratorij, le s težavo navadilo na druge spovednike. Svojim spovedancem je zabičeval pravilo sv. Filipa Nerija: »Greha in slabe volje v svoji hiši nočem videti.« Hotel je reči, da naj bi bili vsi prepričani o svojem večnem zveličanju.

Pogosto prejetanje svetih zakramentov je bilo mogočno gibalo, ki je vodilo vse na poti pokorščine v miru in zadovoljstvu. Zato je bila značilna posebnost Oratorija razposajena živahnost v vedenju, udeležba pri vseh mogočih igrach, povezana z vernostjo in moralnostjo in natančnim izpolnjevanjem dolžnosti. Vse to se je uresničevalo pri velikem številu gojencev, ki so bili svojim tovarišem za zgled in vzor. Stotine bivših gojencev, duhovnikov in laikov, trdijo, da se ne spominjajo, da bi se v njihovem času zgodil kak večji prekršek.

Kanonik Ballesio je pisal: »Uzda hudobiji, spodbuda k dobremu, veselje in zadovoljstvo zaradi uspeha pri delu in učenju, red v hiši, vse to je prihajalo od pametne, globoke in goreče pobožnosti, ki nam jo je Božji služabnik znal vzbuditi s svojim zgledom, pridigami, pogostim prejetanjem zakramentov, ki je bilo

tiste čase pri mladini nekaj zelo redkega, z živimi spodbudami in pripovedmi. Istočasno pa je s svojimi besedami, namigi in pogledi odpravljaj negotovost duha, ga napolnjeval z veseljem in nas spodbujal k ljubezni do kreposti, odpovedi in pokorščine.«

Oh, kako lepo so na njegovih ustnicah zvenele njemu tako domače besede, medtem ko je njegov obraz izžareval vero, ki jo je nosil v svojem srcu: »Kako dober je z nami Gospod, ki ne da, da bi nam manjkalo potrebno za življenje. Služimo mu z veseljem! Ljubimo Boga! Ljubimo ga zato, ker je naš oče. Vse preide; vse, kar ni večno, ni nič.«

Iz vsega tega jasno spoznamo in o tem bomo še in še govorili, da je bila don Boskova izbrana vzgojna metoda modro prilagojena starosti otrok. In kako bi bilo želeli, da bi ta način vzgoje vpeljali v vse krščanske družine, v vse vzgojne ustanove, tako javne kakor zasebne, deške in dekleške. Kakšno olajšanje bi bilo delati dobro mladim, kako učinkovito bi bilo zdravilo ob prvem pojavu bolezni, kako bi bili zavarovani pošteni in nedolžni otroci pred slabimi zgledi pokvarjencev. Kmalu bi bila vsa mladina dobra in pobožna. Bila bi radost svojih staršev in dobra pomoč človeški družbi. Tako so ta način vzgoje ocenjevali na raznih krajih sveta, zlasti na Angleškem. Tukaj je veliko vzgojnih ustanov za revno katoliško mladino prevzelo po don Boskovi smrti Pravilnik Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Turinu. Ustanovitelji so temeljito preštudirali don Boskovo življenje in njegov vzgojni sistem in posnemali njegov zgled v veliko korist cerkvenih poklicev. V teh ustanovah, kakor tudi po semeniščih stoji don Boskova slika na častnem mestu.

Don Bosko je imel posnemovalce tudi med protestanti. Dne 12. junija 1903 je don Juvenal Bonavia pisal iz naše hiše v Londonu: »Pošiljam vam dvoje časopisov, ki govori o don Bosku. Nista katoliška in pripadata, kakor se zdi, Visoki anglikanski Cerkvi, ki ji pravijo tudi ritualistična in puseistična. Pisatelj, neki Norman Potter, je verjetno oseba, s katero se je pred meseci seznanil eden naših duhovnikov. Je ravnatelj zavetišča za dečke nedaleč od tod in tisti, ki ga je obiskal, je v sprejemni sobi videl don Boskovo sliko in njegov rek *Daj mi duše, drugo vzemi*. Ta gospod je veliko potoval po Italiji, obiskal več naših ustanov in Oratorij v Turinu. Posnema don Boska, kolikor mu je mogoče. V svojem zavodu ima enega (protestantskega) kaplana. Zdi se mi, da je naročen na Salezijanski vestnik in ga tudi prebira.

On nam v obeh omenjenih člankih podaja zgodovinske podatke o don Bosku.

Prvi, krajši, nosi naslov Goodurtl (Pravilno hotenje), natisnjen je l. 1900 in prinaša don Boskovo sliko. Drugi pod naslovom Common wealth (Splošno dobro) je natisnjen tega leta in je obširnejši ter podaja tudi opis preventivnega sis-

tema, ki ga je povzel iz pravilnika po naših domovih. Tam, kjer govori o pogostem prejemanju zakramentov spovedi in obhajila ter vsakdanji maši, uporablja izraz Eucharist namesto Mass, ki je žaljiva za anglikance. Oba članka končuje z željo, da bi Gospod na Angleškem vzbudil veliko ljudi z don Boskovim duhom. Saj ga tako zelo potrebujejo.«

48.

POGLAVJE

Beseda o kaznih

TEOLOG SAVIJ ASCANIO JE PRIPOVEDOVAL: »Don Bosko je tako obvladoval svojo kolerično naravo, da se je zdel flegmatičen in tako krotak, da je vedno ustregel svojim gojencem, če le ni bila prizadeta Božja slava in zveličanje duš. Držal se je pravila, da načeloma ni kaznoval. Toda če si je kak fant zaslužil kazen, ga je na pravem mestu in ob pravem času opozoril. Bil je do skrajnosti pravičen, toda njegova gorečnost je bila vsa prevzeta od ljubezni in miline in kazen je bila nekaj postranskega. Prišla je v poštev, ko preventivna sredstva za poboljšanje prizadetega niso bila učinkovita. Ko je moral koga posvariti, se ni nikoli razburil. Bil je prepričan, da Bog ni razburjen, in vsak opomin je opravil vedno zasebno.« »Ne spominjam se,« pravi Jožef Buzzetti, »da bi don Bosko opomnil koga brez razloga. Ko nas je opozarjal, smo morali takoj sami od sebe priznati, da ima prav.«

Prva kazen, ki jo je don Bosko uporabljal, je bila v tem, da se je kazal resnega do fantov, ki niso ubogali, ki so se zavestno pregrešili proti kakemu predpisu pravilnika ali se niso zmenili za opomin ali nasvet. Don Bosko jim ni izkazoval določenih znamenj dobrohotnosti, ki jih je izkazoval najbolj pridnim, ali jih ni ljubeznivo pogledal, ali se je delal, kakor da jih ne vidi. Včasih jim ni dovolil poljubiti roko, tako da jo je mirno umaknil, medtem ko se je ljubeznivo smehljal, ko so mu drugi izkazovali to znamenje spoštovanja; ali ni odgovoril na pozdrav, ko so se mu približali, da bi mu želeli dober dan ali lahko noč. Včasih jih je vpraševal, ali je res, da ga nimajo več radi. Če je šlo za skrivnosti, je to storil prav tako, da se je tega zavedel samo krivec. Fantje so se bali teh njegovih načinov kot najhujših kazni in marsikateri je bil tako prizadet, da je jokal cele ure in včasih celo vso noč.

Janez Francesia je v času izleta neko noč spal ob enem izmed starejših fantov. Ta je ihtel, grizel rjuhe in vzdihoval.

»Kaj ti je?« ga je vprašal Francesia.

»Don Bosko me je pogledal.«

»In kaj za to? Je v tem kaj posebnega ali novega, če te je don Bosko pogledal?«

»Toda on me je pogledal na čisto poseben način.«

In je še naprej vzdihoval.

Francesia je naslednji dan pripovedoval dogodek don Bosku in potem vprašal:

»In kaj mu je bilo?«

»To pa dobro ve on sam,« je odvrnil don Bosko.

Nekega dne je don Bosko nekemu nepokornemu dečku povedal precej resno besedo. Deček se je zamišljen umaknil. Ponoči ga je napadla mrzlica, začel se mu je blesti in blodnje so trajale do naslednjega večera. Kar naprej je ponavljal don Boskovo ime in pri tem žalostno stokal: »Don Bosko me nima rad.« Don Bosko ga je moral obiskati v bolniški sobi. Ob njegovem glasu se je bolnik počasi umiril. Don Bosko mu je zagotovil, da ga ima še vedno enako rad in da naj čim prej ozdravi, ker da si bosta ostala vedno dobra prijatelja. Veselje je v dečku povzročilo preobrat bolezni in vročina je izginila. Bil je malo domišljjav, vendar pa neoporečen v svojem obnašanju in tak je ostal vse življenje.

Ko je koga don Bosko opominjal, je moral do veliko svojih sinov zelo previdno meriti besede, kajti pogreški, ki so bili sami po sebi precejšnji, so bili v namenih dečka in zaradi mladostne nepazljivosti dosti manjši. Zato so bili nekateri izmed njih v nevarnosti, da bi znoreli, ker se jim je zdelo, da so močno razžalostili don Boska. Istočasno pa je don Bosko pozorno opazoval in odgovarjal na izraze vdanosti najboljših gojencev, kajti dejstvo, da je koga prezrl ali na koga pozabil, je bil za dečka lahko vzrok suma, da ga je užalil. In kljub temu da ni v sebi opazil nič graje vrednega, je le bil nemiren.

Tisti pa, ki so si zaslužili tako opozorilo, so navadno takoj spremenili svoje obnašanje. In kakor hitro je krivec priznal svojo napako in se ponižal, mu je don Bosko takoj vrnil zunanji izraz naklonjenosti, kajti notranje naklonjenosti mu nikdar ni odtegnil. Saj se je prav zaradi te navzven tako vedel z namenom, da bi ga popravil in ga s tem tako obvaroval pred nevarnostjo.

»Toda če se kateri deček ni zmenil za tako očetovsko opominjanje ali če je ponovno zapadel v svoje navade, ni odnehal in ga je podvrigel kaki lahki kazni. Če je bil prekršek tajen, je bila tudi kazen tajna, če je bil prekršek očit in težek, čeprav le redek, in če je greh povzročil javno pohujšanje, je bila tudi kazen javna. V takih primerih ni on sam kaznoval, temveč je to prepustil svojim sodelavcem.

Pridržel si je omiljenje kazni in se tako še bolj polastil src vseh z namenom, da je mogel storiti še več dobrega. Odločno pa je izključeval pretepanje, prikrajševanje pri hrani, ponižujoče kazni in kazni, ki so povzročale jezo, ter karanje s sramotilnimi izrazi. Zahteval je veliko dobrohotnost v ravnanju z gojenci. Govoril je: »Ne ponižujte krivcev, temveč poskrbite, da se bodo sami ponižali.«

Kazni za lenuhe so obstajale v tem, da niso dobili priboljška h kruhu; za neubogljive v tem, da so morali v odmoru molče biti pri igri drugih; za tiste pa, ki so preskočili obzidje in šli brez dovoljenja iz zavoda, kosilo zunaj obednice. Te kazni sicer niso bile težke, vendar je don Bosko želel, da bi jih fantje imeli za take. Tako je z malim dosegal velike učinke.

Asistentom in učiteljem je dajal navodila, da so krivcem kazni nalagali postopoma, ne da bi prekoračili meje, ki jih je določil. Ponavljal je: »Kaznujte samo takrat, ko je kazen neizogibna. Prva kazen naj bo v tem, da mora kaznovani jesti stoje na svojem mestu v obednici. Če ponovijo prestop, naj pridejo jest v obednico, potem ko so drugi že končali obrok. Če vse to nič ne pomaga, potem jih postavite sredi obednice k mizi, ki je nalašč za to tja postavljena. Odvzem prikuhe pa je zadnja stvar, ki jo komu prizadenemo. V tem primeru prikuho sicer postavijo pred krivce, vendar naj se jim zasebno pove, da naj je ne jedo. Navadno ubogajo, ker vidijo, da je predstojniku do tega, da pred svojimi tovariši in v skupnosti ne bi izgubili ugleda.«

Vendar je don Bosko v primerih, ko je videl, da je krivec, potem ko mu je dal potrebne opomine, priznal svoj prekršek, odpustil kazen, če pregrešek ni bil splošno poznan. Ravnal pa je drugače, če je odkril izgovore, prevare in laž. Če pa se je krivec pokesal, mu je povedal besedo spodbude in vse pozabil. Isto je priporočal vsem, ki so v hiši imeli kaj oblasti.

Toda kljub njegovi običajni dobrohotnosti je v nekaterih bolj edinstvenih kot redkih primerih dal veljati svetopisemskemu reku, da kdor prizanaša s šibo, sovraži svojega otroka. Vendar je bil v tem primeru gibalno in razlog njegovega ravnanja ljubezen do pravičnosti in do duš in ne strast.

Don Bosko je štel za najhujši pregrešek nepokorščino, ki je dobivala že obliko upora. Nekega dne je že starejši fant kljub ponovnim opominom, prošnjam in velikodušnim spodbujanjem, odklanjal pokorščino v pomembni stvari in se pri tem obnašal trdovratno in izzivalno. Vse se je dogajalo vpricho njegovih tovarišev. Don Bosko v tem primeru ni smel in ni mogel popustiti. Treba je bilo preprečiti pohujšanje, vendar fanta ni hotel uničiti s tem, da bi ga izključil iz zavoda. Zato se je najprej malo zbral, prosil Boga za razsvetljenje in fantu pripeljal zaušnico. To je delovalo kot blisk z jasnega neba. Vseh se je polastila groza zara-

di take nepokorščine, zlasti še zato, ker niso nikdar videli svojega predstojnika, da bi tako kaznoval. Don Bosko si je medtem z obema rokama pokril obraz. Fant se je zmedel, povetil glavo, v trenutku ubogal in bil od tistega trenutka eden najboljših gojencev Oratorija. Don Bosko je veliko let pozneje govoril o tem dogodku takole: »Stvar se je končala dobro, vendar ne bi nikomur svetoval, da bi tvegala kaj podobnega.«

Vendar se je le s težavo obvladal, ko je slišal kletvice proti Bogu, za katere se zdi, da so jih ljudi naučili hudiči.

Mons. Cagliero nam je pisal: »Eden najnesramnejših pocestnih nepridipravov je v znamenje prezira neke nedelje pred njim izrekel grdo kletvico. Don Bosko je tedaj odložil svojo nespremenljivo ravnodušnost in milino in je, vnet od čiste gorečnosti, stopil k njemu, mu dal nekaj zaušnic in dejal: 'Tu imaš, grdoba, in glej, da ne boš več preklinjal svetega Božjega imena, ker ti jih bo Gospod Bog ob svojem času dodal še bolj zasoljene.' Ne spominjam se, da bi to sredstvo kdaj pozneje še uporabil, bodisi zunaj ali znotraj hiše.«

»Nekoč drugič,« pripoveduje don Mihael Rua, »ko sem na začetku živel skupaj z njim, sem ga videl, kako je nekaterim nesramnim malopridnežem dal par zaušnic, ker so grdo preklinjali. V tistem trenutku si z njegovega obraza lahko bral vso strahoto, ki jo je v njem povzročila tista pošastnost. Nekega dne mi je dejal: 'Tudi ko v spovednici slišim izreči kako kletvico z namenom, da kdo opiše svoj greh, me zaboli pri srcu in se mi zdi, da me bodo zapustile vse sile.' Sicer pa ga zaradi njegovih občudovanja vrednih kreposti, zaradi zmernosti in srčnosti v tridesetih letih mojega življenja z njim nisem videl nikdar vznemirjenega.«

Do sedaj smo govorili o kaznih, ki so jih bili deležni posamezniki. Kaj pa ko je kaj zagrešil cel razred ali velik del zavodske skupine, kako je don Bosko ravnal v takih primerih, kako je zopet vzpostavil red in kako je kaznoval nepremišljene? Naj takoj povemo, da v Oratoriju nikdar ni bilo kakih neprijetnih dogodkov, kot se to dostikrat dogaja zaradi nepokorščine v drugih zavodih. Šlo je samo za otročarije in nič drugega, ki pa jih je bilo treba ozdraviti po načelu 'principiis obsta' (upri se začetkom).

Don Bosko je v takih primerih pozorno poslušal pritožbe asistentov, raziskoval vzroke, ki bi mogli povzročiti nered, priporočal pravičnost in nepristranskost in svaril pred strastjo jeze ali sovraštva in zlasti še odvrčal od nasilnih kazni, tudi ene same spalnice, ker to žali nedolžne, ki jih je v takih primerih vedno nekaj med kaznovanimi, in si je pridržal izvedbo kazni. Navadno je šlo za slab uspeh v šoli, ki se je kazal v slabih ocenah in bil posledica nezavzetosti za učenje, za prestopke proti pravilniku, zlasti za glasno govorjenje na krajih, kjer

je zapovedana tišina, za pregreške proti bratski ljubezni zaradi malenkostnega nesporazuma ali zaradi neupoštevanja opominov, ki so jih dajali asistenti.

Ob takih priložnostih je don Bosko uporabil sredstvo, ki je vedno doseglo svoj cilj. Bil je hladen do fantov, ves zamišljen in redkih besed. Ni hotel pripovedovati kakega zanimivega dogodka, ki jim ga je obljubil in ki so ga radovedno pričakovali. Več kot enkrat je po večernih molitvah stopil na prižnico, in namesto da bi jim povedal misel za lahko noč, jih je resno gledal s svojim predirljivi pogledom, ki je izjemno učinkoval na duše fantov, in na koncu spregovoril samo tele besede: »Nisem zadovoljen z vami. Nocoj vam ne morem reči nič drugega.«

Stopil je s prižnice, skril roke v rokav in ni dal, da bi mu jih poljubili. Tako se je počasi bližal stopnicam, ki so vodile v njegovo sobo, ne da bi komu rekel besedo. Med fanti se je tu in tam zaslišalo zadržano ihtenje, po mnogih obrazih so tekle solze in vsi so šli spat zamišljeni in pretreseni, kajti razžaliti don Boska in mu prizadeti skrbi, je bilo zanje isto, kot če bi povzročili žalost Gospodu Bogu.

To je bilo zadosti, da je v hiši spet zavladal popoln red, in ko se je don Bosko spet pojavil, so bili vsi srečni in zadovoljni, ker se je zopet smehljajal.

Toda če je don Bosko z lahkoto odpuščal prestopke proti disciplini, bratovski ljubezni, pokorščini in spoštovanju predstojnikov, če je puščal v zavodu in potrpežljivo prenašal kakega fanta, za katerega je bil prepričan, da je hudoben, a ni kvaril drugih, in se je trudil, da bi ga spreobrnil, je bil pa neizproslen do tatov in tistih, ki so z govorjenjem in dejanji žalili moralnost. Božje žalitve preprosto ni prenesel.

Vendar se v svojih odločitvah nikdar ni prenaglil. V obtožbah proti komu tako dolgo ni odločal, dokler ni zaslišal obeh strani ali, kakor je imel navado reči, dokler ni slišal obeh plati zvona.

V večini primerov pa niti ni bilo kakih bolečih odločitev, kajti tisti, ki so bili gluhi za glas vesti, ki niso poslušali očetovskih opominov don Boska in njegovih sodelavcev, ki niso čutili moči neizogibnega obsojanja tovarišev, so sami odšli.

Če je šlo samo za sumničenje, ki se je zdelo utemeljeno, se ni ustrašil in je skušal preprečiti zlo, ki so se ga vsi bali.

Včasih so tudi v Oratorij prihajali že pokvarjeni fantje z napačnimi idejami v glavi, ki so zavračali vsako pokorščino, se predajali ugodju, se izogibali cerkve, bili delomrzneži in z eno besedo bili nevarni za svoje okolje. Don Bosko je imel navado ravnati na način, ki ga je potem priporočal svojim ravnateljem. Izključitev je zadnje sredstvo, ki pride v poštev šele, ko smo uporabili vsa druga sredstva. Prva naloga je bila ločiti jih od manjših in preprostih, od tistih, ki so kazali enake težnje

ali so bili slabotni v čednosti, in jih obdati z dobrimi in zanesljivimi tovariši. Ko je bilo to doseženo, jih je bilo treba opozarjati za vsako pomanjkljivost. Misel, ki jo je don Bosko vedno ponavljal asistentom in prefektom, ki so se pritoževali zaradi vedenja kakega gojenca, je bila vedno ista: »Govorite, govorite! Opozarjajte, opozarjajte! Če se vsak dan pregrešijo, jih pokličite vsak dan, tudi večkrat na dan, če je potrebno. Ljubeznivi v opominjanju, pa odločno trdni v zahtevi izpolnjevanja dolžnosti. Če ravnamo tako, bodo ali spremenili način obnašanja ali pa se bodo vsega naveličali in sami od sebe odšli domov, ne da bi morali uporabiti prisilo. Izredno pomembno je, da fantje ne zapuščajo Oratorija z grenkobo v srcu, kajti prej ali slej se bodo zavedeli, kaj se je dogajalo, in se bodo spomnili dobrohotnosti, s katero so z njimi ravnali; pokesali se bodo, spomnili se dobrih nasvetov, ki so jih prejeli, in ljubeznivosti, s katero so jih obdajali; spoznali bodo, kdo so bili njihovi resnični prijatelji, in velikokrat bodo po dolgih letih opravili dobro spoved, in to prav v oratorijski cerkvi, pri tistih vzgojiteljih, ki so jih tako ljubeznivo sprejeli v njihovi mladosti. Vrnili se bodo, ker so prostovoljno odšli. Če bi pa predstojnik prenašlo in nepremišljeno ravnal, ne da bi jih prej opominjal in potrpežljivo svaril, bi se v njih vzbudilo sovraštvo, ki bi prej ali slej pripeljalo do nezaželenih posledic. To še toliko bolj, ker bi kakega asistenta verjetno premagala strast in bi se v jezi zatekel k pretepanju.

Ko so nekatere fante opozorili, ker so bili med seboj povezani na način, da bi, če jih ne bi ločili, lahko postali prava kuga za skupnost in jih je don Bosko sam posamično poklical k sebi ter vsakega posebej opozoril, pa je vse bilo zaman, je uporabil drugo sredstvo. Vse skupaj je poklical v svojo sobo, jih pustil nekaj časa čakati v predsobi, da so se zamislili, zakaj jih je dal poklicati, nato pa jim je spregovoril, kakor mu je narekovala krščanska ljubezen.

»Ali vas nisem dal opozoriti in ali vas nisem jaz sam zadosti opominjal? O vas se govori to in to: ali naj vse to verjamem? Zakaj mi povzročate toliko neprijetnosti? Zakaj me hočete prisiliti, da bi storil korak, ki mi je tako neljub? Zakaj sami od sebe na pomagate don Bosku, da bi vas rešil? Pravite, da ne delate nič slabega. Je nepokorščina kaj dobrega? Pokoravajte se že vendar. Ne dopustite več, da bi vas videl skupaj. Končajte že vaše pogovore, naredite mi uslugo. To je zadnjikrat, da sem vas opozoril. Odidite sami od sebe, preden bom prisiljen, da vas pošljem stran. Če boste še naprej hudobni, je moja odločitev že storjena. Potem vam bo žal in boste jokali.« Včasih je uporabil bolj ostre besede. Navadno je bilo to ravnanje zadosti, kakor nam zagotavlja sam don Bosko.

Toda če se je zgodilo, da je kdo dal pohujšanje, se je v njem vnela sveta gorečnost. On, ki je bil v vsaki materialni nezgodi vedno miren in spokojen, je

ob taki novici žalostno vzkliknil: »Kaka nesreča, kaka nesreča!« in se takoj, brez nepotrebnih tožb, spravil na delo, da bi popravil, kar se je dalo popraviti. Včasih je dodal: »Toliko sem prosil Gospoda, da se nam taka nesreča nikoli ne bi zgodila. Toda potrpljenje; naj se zgodi Božja volja tako v dobrem kakor v slabem!« Potem je storil to, kar je imel navado storiti pred celotno skupnostjo: »Glejte, don Bosko je največja dobričina na celem svetu. Toda ne dajajte pohujšanja, ne pogublajte in ne kvarite duš, ker sicer postane neizprosen.« In v resnici je, če je spoznal koga za pohujševalca in je tisti to tudi priznal, ga je takoj odstranil iz zavoda. Pa ne samo pohujševalca, temveč tudi vse njegova sodelavce.

Kanonik Anfossi pripoveduje, da mu je iz časa njegovega bivanja v Oratoriju ostal v spominu nagovor, ki ga je don Bosko imel nekega večera. Šlo je za starejšega, ki je dolgo časa živel zelo pobožno in ga je don Bosko sprejel v Oratorij. Toda po ovinkih se je zvedelo, da je bil to v ovčjo kožo oblečen volk, ki je skrivaj ukradel eno dušo Gospodu. Zato ga je don Bosko v trenutku odslovil iz Oratorija. Potem ko je don Bosko z največjo previdnostjo povedal, kaj se je zgodilo, je govoril o veliki nevarnosti pohujšanja in nepopisni škodi, ki jo povzroča. Od ganjenosti je jokal. Don Bosko je govoril zato, ker se je o stvari že razvedelo.

Če je moral don Bosko iz raznih vzrokov odložiti izvedbo odločitve, je pohujševalca opozoril samo enkrat, ga včasih popolnoma ločil od tovarišev in dal strogo nadzorovati. Toda če je kljub temu znova naredil isti prekršek, ga je takoj odstranil iz zavoda, pa naj se je zgodilo karkoli. Ko je nekoč zvedel, da ima neki fant pri sebi slabo knjigo, ki jo je na skrivaj dobil, ga je poklical k sebi, ga pokazal in mu odvzel knjigo. Ker pa fant ni opustil svojega početja, ga je odstranil iz Oratorija, čeprav je bil fant izredno nadarjen.

Z žrtvami pohujšanja je bil zelo prizanesljiv. Misel, da bi vrnitev v svet samo poslabšala njegov moralni in verski lik, povzročila celo izgubo vere in bila povod za slabo smrt, je svetovala, da bi ga obdržal pri sebi. Toda če ga v svojem prizadevanju ni mogel spraviti ponovno na pravo pot, ga je brez nadaljnega odslovil. »Iz košare, polne zdravega zrelega sadja, je treba odstraniti gnili sadež, sicer bo pokvaril vse druge,« je vedno ponavljal.

V takih izredno občutljivih okoliščinah je bil izredno previden. Teolog Leonard Murialdo ge je nekoč vprašal, kako ravna, če se v njegovem zavodu pojavijo dejanja proti nramnosti. Don Bosko mu je odgovoril: »Če nastanejo taki izgredi, pokličem v svojo sobo obtoženega fanta in mu za uvod povem, da moram z njim razpravljati o stvari, za katero sv. Pavel pravi, da se naj med nami sploh ne imenuje. Nato mu skušam razložiti težo hudobije, ki jo je storil. Če to zahteva ljubezen do drugih, ga na tihem pošljem domov. Vendar ga ne kaznujem, da ne

bi s tem povzročil še večjega zla, ki bi bilo v tem, da bi gojenci o tem začeli med seboj govoriti.«

Na tak način je, če je le mogoče, reševal tudi čast prizadetih. Tako je kar nenadoma nekoga zmanjkalo v Oratoriju in nihče se tega ni zavedal, niti kleriki, ker nihče ni vedel za resničen vzrok odhoda. Kvečjemu so odhod pripisovali odločitvi staršev, družinskim razlogom ali bolezni.

Don Bosko je v takih primerih, h katerim so ga silile razmere, le s težavo zadrževal solze ob misli na ubogega fanta, ki ga nikdar ni kar tako odslovil, temveč mu je za spomin rekel: »Imaš samo eno dušo; če jo rešiš, je vse dobljeno, če jo izgubiš, si jo izgubil za vse večne čase.«

Sklenimo to poročilo z besedami monsinjorja Cagliera: »Vedno sem lahko ugotavljal, da so celo fantje, ki so si zaslužili, da bi bili izključeni iz Oratorija, ohranili navezanost in hvaležnost do don Boska, ker je bil njihov oče in dobrotnik.«

49.

POGLAVJE

Don Bosko med fanti in preprostimi ljudmi – Praznični oratoriji – Prvi zvezek Katoliškega branja – Katoličan poučen o svoji veri – Težave preverjanja – Valdežani in praznik ustave – Zgodovinski podatki o čudežu presv. Zakramenta v Turinu – Naročilo ponatisa kleriku Mihaelu Rui 1903 – Praznovanje četrte stoletnice čudeža – Don Chiatellino v Borgu Cornalense

DON BOSKOVA SKRIB ZA ZAVETIŠČE ni prav nič ovirala napredka prazničnih oratorijev pa tudi ne, da ne bi bil med navihanci, pobalini in s preprostimi ljudstvom. To je bilo zanj pravo veselje, pa ne samo doma v Oratoriju, temveč tudi v Turinu. Celo na javnih trgih in cestah je še naprej oznanjal Božjo besedo. »Večkrat sem v teku let,« pripoveduje don Rua, »spremljal don Boska po mestu. Ko so ga otroci zagledali, so prihiteli k njemu, da bi mu poljubili roko in ga prosili za svetinjice. Zbirali so se okoli njega v širokem krogu. Odrasli ljudje, ki so videli to trumo dečkov in sredi med njimi duhovnika, so se radovedno ustavljali in don Bosko ni opustil take lepe priložnosti in je na vsakega posameznika in na vse skupaj naslovil primeren nagovor. Drugikrat se je približal skupini večjih dečkov, stopil v sredo mednje in se udeležil njihove igre. Toda že malo pozneje si ga lahko videl, kako je stoji sredi med njimi, ki so bili popolnoma tiho, imel ustrezen nagovor.« V taki šoli se je prižigala gorečnost njegovih katehistov, med katerimi je bil tudi Janez Cagliari, ki je najprej kot laik in pozneje kot klerik v oratoriju pri sv. Alojziju v Porta Nuovi in Vanchigli delal prve korake svojega apostolata.

Praznik sv. Frančiška Saleškega je v tem gorečem ozračju prinesel običajni sad mnogih obhajil. Don Bosko je obžaloval odsotnost don Mihelangela Chiatellina, ki mu je klerik Reviglio v njegovem imenu in v imenu klerika Danussa, matere Marjete in cele hiše pisal v Carignano: »Vsi smo se čutili globoko prizadete. Razočarali ste pričakovanje vseh. To naj vam zadošča!«

Ko je nastopil postni čas, ki se je začel 9. februarja in se je končal 27. marca, je pripravljaval fante na katekizem kot pripravo na veliko noč s posvečevanjem zadnjih pustnih dni. V teh dneh je pošiljal klerika Ruo in druge klerike, naj gredo po vsej okolici in poiščejo fante, da jih pripeljejo k obredom; da bi jih pritegnili, jim je dajal majhne darove, da jim jih že kar vnaprej razdelijo.

Toda Oratorij, ki je imel največje potrebe, je bil oratorij sv. Alojzija pri Porta Nuovi, ker je bil najbližje valdežanom in ker ni imel pravega vodstva. Duhovnik don Peter Ponte, ki je prišel za ravnatelja in v pomoč teologu Feliksiju Rossiju, je bil sicer zelo goreč duhovnik, na žalost pa šibkega zdravlja.

Zaradi tega je don Bosko več let brez prenehanja spovedoval dečke v Valdoccu in hodil spovedovat tudi fante v Oratorij sv. Alojzija. »Spominjam se,« pripoveduje teolog Leonard Murialdo, »da so dečki za velikonočno spoved iz oratorija sv. Alojzija v spremstvu prehodili celo mesto in šli v oratorij v Valdoccu, kjer je spovedoval don Bosko. Ti fantje so bili po navadi že starejši, navadno zelo razposajeni in poredni. Toda don Bosko je imel izreden vpliv tudi na take in je zmožek ukrotiti tudi najbolj nagajive.«

Sicer pa jih je don Bosko pogosto obiskoval, kakor tudi dečke v Vanchigli. Včasih je napovedal svoj obisk že teden prej. Tedaj je bil slovesen praznik z zemljo in klobaso.

Prišel je mesec marec 1853, in medtem ko je vsak dan v postu imel katekizem za preprosto ljudstvo, je izšel v De Agostinijevi tiskarni prvi zvezek Katoliškega branja. Nosil je naslov *Katoličan, poučen o svoji veri; pogovor družinskega očeta z njegovimi otroki, kakor terjajo časi, z navodili duhovnika Janeza Boska*. Don Bosko je zaupal vlogo družinskega očeta advokatu Alojziju Gallu iz Genove, s katerim je tesno sodeloval, ko je sestavljal to knjigo, ki je obsegala 452 strani in imela 6 zvezkov po 32 strani. To je bil, rekli bi, popoln veroučni priročnik za ljudstvo. Zavračal je zmote, brezbožnost in protislovja protestantskih in valdežanskih pastorjev, odkrival zlonamernost in bogokletne ponaredke Sv. pisma. Prikazoval je grdo in nečedno življenje vodij reforme. Don Bosko je imel za potrebno, da je tu in tam omenil, da se izrazi, ki so se mogoče komu zdeli drzni, tičejo edino le krivoverskih spisov in se ne nanašajo na posamezne valdežanske osebe. Svoje razmišljanje je končal s pozivom protestantskim pastorjem, da naj premislijo svojo veliko odgovornost pred Bogom, ker iz Božjega ovčjaka vodijo ovčke v pogubo. »To so besede enega vaših bratov, ki vas srčno ljubi; veliko bolj, kot si vi morete predstavljati. Besede vašega brata, ki daruje samega sebe vsega in vse, kar ima na tem svetu za vaše dobro. Ves zgrožen zaradi skrbi za vaše večno zveličanje in rešitev vaše duše in duš vaših privržencev, dvigam oči proti nebu in vabim vas in vse dobronamer-

ne ljudi, da bi prosili Boga, da vas razsvetli z žarki nebeške milosti, da bi se vrnili v očetovski ovčjak Jezusa Kristusa. S tem bomo pripravili neizmerno veselje svetim nebesom, mir vašim dušam in utemeljeno upanje v večno odrešenje.«

Teh šest zvezkov je izšlo med marcem in avgustom izmenično z drugimi knjižicami in zvezano potem v eno samo knjigo. Celotna naklada je kmalu pošla. Don Bosko je knjigo ponovno izdal leta 1882, jo izboljšal in znatno povečal pod novim naslovom *Katoličan v svetu* itn. Priporočamo branje te knjige, da se prepričamo, kako je bil don Bosko res pravo kladivo, ki je udrihalo po protestantih.

V mesecu aprilu je izšel življenjepis sv. Cite služkinje in sv. Izidorja kmetovalca z dodatkom treh нравnih pripovedi.

Proti protestantom je takole pisal: »Med mnogimi razlogi, ki potrjujejo svetost katoliške Cerkve, je tudi dejstvo, da se je v vseh časih veliko njenih članov odlikovalo z izrednimi krepostmi in čudeži in da so vsi njeni sinovi poklicani k svetosti.

Druge veroizpovedi pa nosijo s seboj znamenje pregrehe. V samih njihovih začetkih jih niso klicali v življenje krepostni in krepostni ljudje, temveč nasilni posamezniki in pregrešni odpadniki. In če med nekaterimi njihovimi privrženci ugotavljamo kako krepost, je treba to pripisati čutenju, ki ga je Stvarnik položil v njihove duše s tem, da jih je obdaril z razumevanjem, ali pa tistemu, kar so prinesli iz katoliške vere.

Sicer pa kličemo kalvince, protestante, valdežane, anglikance in sploh vse krivoverce vseh mogočih sekt, da nam pokažejo vsaj enega človeka, ki bi bil tako kreposten, kakor terja katoliška Cerkev od tistih, ki jih povzdigujejo na čast oltarja. In ali je kak protestant bil sposoben pokazati ali napraviti čudež? Ali so ga bili sposobni narediti njihovi nadrejeni? Nikdar. Nasprotno so se v katoliški Cerkvi dogajali čudeži in se dogajajo še danes, in kdor se hoče o tem prepričati, naj bere zapisnike apostolskih procesov za razglasitev za blažene in svetnike. In kdo ne ve, da so čudeži dokaz za svetost vere? Bog lahko potrjuje s čudeži le tisto Cerkev, ki jo je on ustanovil kot edini vir resnice in svetosti, sicer bi nas on sam vodil v zmoto. Toda v katoliški Cerkvi so svetniki in obstajajo resnični čudeži in zato je nujno samo ona prava Božja Cerkev in Bog je začetnik vse svetosti in vseh čudežev.«

Ta svoboda besede, ki jo je navdihnila zapoved Božjega Odrešenika, *oznanjajte na strehah*, je spravljala v zadrego nadškofijsko kurijo, ki je dobro poznala zle načrte sektašev. Don Bosko, ki je pisal zvezke in jih pred tiskom predložil v predpisani pregled, je dobil samo za prvih šest mesecev potrdilo z odobritvijo nadškofijske

pisarne, vendar brez podpisa kakega člana odbora, ki jih je pregledal. Končno se nihče več ni upal prevzeti naloge uradnega pregledovalca ali cenzorja. Kot razlog so navajali, da je v tistih nemirnih časih nevarno javno nastopiti proti protestantom in prostozidarjem, ki so za to, da so se znebili svojih nasprotnikov, uporabili kakršno koli sredstvo. V potrdilo so navajali umor grofa Pelegrina Rossija, monsinjorja Palme in opata Ximenesa, ravnatelja rimskega časopisa *Il Labaro* (Zastava) in mnogih drugih branilcev resnice, ki so jih v tistih časih umorili z bodali. Končno pa njihov strah ni bil neutemeljen, kajti to, kar se je malo pozneje v samem Turinu zgodilo neustrašnemu ravnatelju časopisa *Armonia* teologu Jakobu Margottiju, je po namigovanju nekaterih sektašev čakalo vse druge katoliške pisatelje.¹⁷ Toda po nekajkratnih don Boskovih prošnjah se je kanonik Jožef Zappata vdal in začel brati rokopis. Prišel je komaj do polovice in že je ves v strahu dal poklicati don Boska, mu vrnil njegovo pisanje in mu dejal: »Tu imate svojo knjigo. Vi naravnost napadate nasprotnike. Kar se tiče mene, nisem pripravljen take stvari podpisati in se spustiti v boj, ker nočem izpostavljati svojega življenja.«

Kaj naj torej stori? V soglasju z monsinjorjem generalnim vikarjem je don Bosko razložil celo stvar nadškofu, ki je don Boska iz svojega izgnanstva neutrudno na vse mogoče načine podpiral. Ko je goreči prelat izvedel o vseh težavah, je poslal don Bosku pismo, v katerem ga vabi, naj se predstavi monsinjorju Alojziju Morenu, škofu v Ivreji. Nadškof je v pismu prosil svojega sufragana, naj podpre don Boska s pregledom Katoliškega branja, preden bi šlo v tisk. Mons. Moreno je z veseljem izpolnil nadškofovo željo. V ta namen je pooblastil svojega generalnega vikarja advokata Pinolija, da je on pregledal za tisk namenjene zvezke in mu obenem dovolil, da je smel zamolčati svoje ime.

Don Bosko je odločno stal na svojem mestu sredi srditega boja. »Pretili so mu z besedami in v pismih,« pravi don Rua, »toda on je zaupal v Boga in ni od-

¹⁷ Dne 28. januarja 1856 se je proti pol deseti uri zvečer kot po navadi teolog Margotti vračal v svoje stanovanje v Vii Zecca v hiši Birago. Na vogalu Via Vanchiglie z Via Zecco, pri kavarni Progresso ga je nenadoma nekdo z debelo palico udaril po glavi, tako da je padel po tleh. Teolog Margotti je pod težo udarca izgubil zavest in obležal z obrazom na zemlji. Medtem je prišel mimo pošten človek, in ko je videl na tleh človeka v duhovniški obleki, je stopil k njemu in mu pomagal na noge. Teolog se je ob tresenju zavedel in vprašal, kje da je. Ko mu je usmiljeni samaritan rekel, da je pred hišo Birago, ga je prosil, naj ga pospremi do stanovanja. Tako je prišel domov, kjer so mu dali prvo pomoč.

Zdravnik je ugotovil, da ni kake resne poškodbe, kajti udarec, ki je bil namenjen levemu sencu, je klobuk omilil; močno ranjeno je bilo uho od zgoraj navzdol.

Prepričan, da je opravil svoje delo, je ubijalec zbežal in pustil na kraju zločina palico - jesenov kol, na enem koncu bolj debel in grobo obdelan, vendar tako silen, da so se vsi čudili, da ubijalec ni teologa do smrti pobil.

Na srečo hudodelski namen ni uspel in pogumni pisatelj si je kmalu opomogel in znova začel s svojimi izrednimi sposobnostmi pisati članke in urejati časopis v veliko korist Cerkve in družbe.

nehal. Zanj je bilo veliko zadoščenje dejstvo, da so naročniki, kakor hitro so se seznanili s Katoliškim branjem, tudi že čutili potrebo po njih.« Za mesec april in junij je dal natisniti anonimno knjižico v dveh delih z naslovom *Dobra družinska mati, moralni pogovori za vse plasti preprostega ljudstva*. Gre za gospo, ki zbira okoli sebe prebivalce svojega kraja in jim z moralnimi nasveti razlaga veroizpoved. Anonimni pisatelj je takole pisal krščanskemu bralcu: »Čeprav v nobenem obdobju ni manjkalo nasprotnikov večnega zveličanja duš, pa ti v našem času sestavljajo tako silno trumo, kot je verjetno v preteklosti še zdaleč ni bilo.

Ljudje, predani vsake vrste hudobijam, ne zmorejo prenašati jarma resnice, iz nizkih in podlih razlogov s prekanjenimi in zlobnimi razlogi ne zardijo od sramu, ko napadajo in obrekujejo tisto sveto vero, v kateri so po Božji dobroti bili rojeni in v njej vzgojeni. Pod pretvezo, da bi razsvetlili ljudi in jih vzgajali v kreposti, širijo najbolj uničujoče nauke med delavci, obrtniki in kmetovalci. Z nemoralnimi spisi skušajo širiti brezverstvo, tako da napeljujejo k brezbožnosti in, kar je še hujše, spodbujajo strasti, ponujajo neprevidnim im preprostim grde navade, jih zavajajo v hudo, kvarijo srca ter jih uvajajo v grdobije, ki počasi uničujejo človeško družbo.

Da bi vas, predragi krščanski bralci, sredi toliko viharjev, ob napadih toliko sovražnikov spodbudili k lepšemu življenju, vam potem, ko ste v *Katoličanu, poučenem o svoji veri* spoznali osnove naše svete vere, na katero morate biti trdno navezani, podajamo v obliki preprostih pogovorov zveličavne nauke, ki vas bodo usposobili, da boste vedno živeli po tej sveti veri in pomagali k boljšemu spoznanju lastnega verovanja.«

Don Bosko je odločno pobijal herezijo, toda ta je znova in znova dvigala svojo glavo. Na večer 8. maja, praznik ustave, je bilo novo svetišče valdežanov slovesno razsvetljeno. Študenti, razporejeni po oddelkih, ki so jim načelovali profesorji, in za njimi razna delavska združenja, poučeni o načelih svobode Gazette del Popolo, so zelo žaljivo za kler najprej glasno vzklikali pred Siccardijevim spomenikom. Nato so se odpravili v valdežansko svetišče in odgovarjali z živeli na gromke glasove, ki so izražali spodbudne vzklike *Naj živi svoboda bo-gočastja! Naj živi svoboda vesti!*

Za mesec maj je don Bosko sam napisal knjižico *Zgodovinski podatki o čudežu presvetega Zakramenta*, ki se je zgodil 6. junija 1453 v Turinu, z opisom četrte stoletnice.

»Bralcu. Upam, da sredi skupnega veselja vseh dobrih katoličanov ob praznovanju stoletnice čudeža presvetega Zakramenta, ki ga je Bog storil v tem našem mestu, nikomur ne bo neljubo, če dobi v roke kratek in preprost zgodovinski opis, ki bo poučene še bolj

poučil, nepoučene pa seznanil s tem dogodkom. Marsikomu niso dostopne tovrstne knjige, drugi zopet nimajo časa, da bi prebrali vse, kar je bilo o slavnem dogodku napisano.

Kdor bi si hotel pridobiti obširnejše poznanje, lahko prebere eno izmed knjig, ki so podane v seznamu na koncu razprave in od koder sem vzel potrebne podatke. Tukaj sem se omejil na zgodovinske dogodke in dodal nekaj podatkov, ki se tičejo bližnje slovesnosti. Dodan je še družinski dvogovor o čudežih.

Gospod Bog naj blagoslovi vse Turinčane in vse katoličane naj ohrani v sveti katoliški veri, edini, ki verodostojnost lahko dokaže s čudeži.»

duh. JANEZ BOSKO

Turinčani so se na praznovanje velikega čudeža dobro pripravili.

Proti večeru 6. junija 1453 je pešačil skozi Turin človek, ki je na svojem živinčetu tovoril obilo blaga za prodajo. Prihajal je iz Exillesa, kraja nedaleč od Suse, ki so jo zaradi vojne tisto leto popolnoma izropali. Med nakradenimi predmeti, ki jih je tovorila mula, je bila tudi monštranca, ki so jo ukradli v tamkajšnji cerkvi in v kateri je bila še posvečena hostija. In tedaj se je zgodilo. Ko je živinče prišlo v bližino cerkve sv. Silvestra, se je ustavilo, se ustopilo kakor vkopano in padlo na tla. Priganjač se je z vso močjo in na vse načine trudil, da bi žival zopet spravil na noge in šel naprej. Tedaj se je tovor razsul, nad vsem pa je zaplavala monštranca in kakor v sončnem sijaju svetila vsem navzočim. O tem so obvestili škofa monsinjorja Ludvika dei Marchesi Romangnana, ki je prihitel z duhovščino in pobožnim ljudstvom. Sedaj se je monštranca odprla im padla na tla, v zraku pa je lebdela presveta hostija, ki se je, potem ko so od vseh strani klicali »Ostani z nami, Gospod«, spustila počasi v kelih, ki ga je držal škof, nato so jo v procesiji slovesno odnesli v stolnico. Na kraju, kjer se je pripetil ta čudežni dogodek, so postavili cerkev Rešnjega telesa. Tak je bil začetek pobožnosti, ki jo Turinčani izkazujejo presvetemu Zakramentu.

Ni bilo mogoče dobiti dokaza proti valdežanom, ki zanikajo resnično in stalno pričujočnost Jezusa Kristusa v presveti Evharistiji. Don Bosko je v svoji knjižici dal natisniti tudi besede, ki jih je mons. Fransoni v posebnem pastirskem pismu iz Lyona poslal svojim duhovnikom in vernikom. Nadškof je omenil težke okoliščine, v katerih so živeli njegovi škofljani zaradi zank, ki so jim jih nastavljali krivoverci, da bi speljali v zmoto neprevidne vernike. Kot prvo mogočno sredstvo, da ne bi zašli s prave poti in padli v zmoto, je popolna vdanost avtoriteti katoliške Cerkve in s tem rimskemu papežu, ki je vidni poglavar Cerkve in naslednik sv. Petra.«

Don Bosko je svojo knjižico sklenil z razporedom bogoslužja na praznik presv. Rešnjega telesa, ki je obsegalo tridnevno pripravo in osemdnevno zahvalo.

Knjižica je kmalu pošla. Toda don Bosko je v svoji jasnovidnosti predvideval njen ponoven izid. Nekega dne se je v spremstvu klerika Mihaela Rue vračal iz vile profesorja don Mateja Picca, kamor je imel navado hoditi z namenom, da je nekaj dni lahko mirno delal ob pisalni mizi. Ko sta prišla do mestne četrti, ki so jo takrat imenovali po svetem Binu in Evaziju, zadaj za Veliko Božjo Materjo, je zasukal pogovor na obletnico čudeža ter na dober sprejem in hitro razprodajo knjižice. Nato je z mislijo, obrnjen v prihodnost, rekel svojemu dobremu kleriku, ki mu je služil za tajnika: »Ko se bo 1903 obhajal petdeseti jubilej čudeža, mene ne bo več, ti pa boš še živel, zato ti že sedaj naročam, da takrat znova izdate to knjižico.«

»Zelo rad sprejemam to prijetno dolžnost,« je odgovoril klerik Rua. Toda če bi me presenetila smrt in odvedla s tega sveta, preden bi mogel to naročilo izpolniti?«

»Zaradi tega bodi miren. Smrt te ne bo presenetila in ti boš vsekakor izpolnil to nalogo, ki ti jo dajem.«

Ko je klerik Rua slišal, kako je don Bosko prepričan o stvari, o kateri govori, si je vse natančno zapisal. Prestal in preživel je več smrtno nevarnih bolezni in 1903 izdal naročeno knjižico.

Praznovanje je bilo nadvse slovesno. Cerkev presvetega Rešnjega telesa so bogato obnovili. Od vseh strani Piemonta so v procesijah prihajali člani raznih bratovščin in prejeli sv. obhajilo. Praznika samega in slovesne svete maše se je v vsem blišču udeležil kralj in vsa kraljeva družina. Tridnevne in osmine se je udeležilo dvanajst nadškofov in škofov. Dva dni in dve noči je bilo vse mesto razsvetljeno in verjetno sta bili palači mestnega magistrata in Akademije znanosti in umetnosti tako slovesno razsvetljeni le za kak cerkveni praznik. Samo palača narodnih poslancev, židovski geto in valdežansko svetišče v izgradnji so ostali nerazsvetljeni. Dvakrat, to je 6. junija in teden dni pozneje, so s slovesnim zvonjenjem vseh zvonov in z nešteti topovskimi streli začeli veličastne procesije, toda obakrat je močen naliv preprečil, da bi jo tudi končali. Tolpa svobodnjakov, ki si je ob pogledu na ta verski zbor od jeze grizla ustnice, je prasnila v navdušeno bogokletno ploskanje in nesramno žvižganje, ko sta se procesiji morali raziti, ne da bi pripeljali bogočastno dejanje do konca. Vendar je ta izbruh zlonamernega odobravanja vredno pomilovanja. Mislili so, da je Turin že vsaj napol protestantski, sedaj pa so morali ugotoviti, da je bil skoraj ves katoliški. Gazzetta del Popolo in z njo ves liberalni tisk je bil tiste dni nespodobno in nekaznovano bogokleten. Don Bosko, ki se je obakrat udeležil bogočastnega sprevoda, se je dvakrat vrnil v Oratorij do kože premočen, tako da je med fanti budil sočutje.

Čeprav je bil don Bosko tiste dni zaposlen z velikimi stvarmi, ni pozabljal na majhne. Hotel je izkazati svojo hvaležnost don Mihelangelu Chiatellinu, učitelju metodologije v Carignanu, ki mu je tolikokrat prihitel na pomoč v Oratorij. Ko ga je srečal v Turinu, mu je v šali dejal: »Bi mi hoteli plačati skodelico kave?« Don Chiatellino ga je začuden pogledal, ker ni pričakoval takega predloga, in potem dejal: »Seveda, rade volje, rade volje.« Vstopila sta v kavarno in don Bosko mu je povedal, kako so v Borgu Cornalense ostali brez učitelja in bi bilo tisto mesto kot nalašč za duhovnika, kot je on, ki mu je mirno življenje tako ljubo. Istočasno pa bi kaplanoval pri kneginji di Montmorency, ki je bila lastnica šole in je živela v svoji palači v tistem kraju. Predlog je don Chiatellinu ugajal, zahvalil se je, vendar je don Bosko vseeno še prej pisal don Cafassu. To je bil razlog za naslednja pisma.

Dragi gospod don Chiatellino!

Govoril sem z don Cafassom o najini zadevi, ne da bi mu omenil, da sva se o vsem že dogovorila. Brez nadaljnjega mi je odgovoril, da je to zelo primeren kraj. Prosil me je, da naj vam takoj pišem in sporočim njegovo mnenje. Glede tega torej ni nikakršne težave. Premislite in v primeru pritrdilnega odgovora bova, statuto tempore (ob svojem času), šla na obisk gospe kneginji.

V naglici, vendar z vsem srcem, se vam darujem v Gospodu.

vdani prijatelj duh. JANEZ BOSKO

Turin, 16. junija 1853

Dragi gospod don Chiatellino!

Včeraj je prišla sem v Turin gospa kneginja Laval Montmorency, s katero smo se domenili o vašem učiteljskem mestu. Ona bi rada govorila z vami in se pogovorila o šoli, kako si jo zamišlja, o prehrani in načinu, kako bi se to izvedlo, itn. Na voljo je stanovanje za vas in za enega služabnika. Zdi se, da bi ji bilo po volji, če bi to mogla biti vaša sestra. Rekla pa je, da bi ta sestra bila v službi duhovnika in njej ne bi nihče služil. Vendar so to malenkosti, ki se bodo uredile s pogovorom. Če bi mogli priti v četrtek 23. tekočega meseca v Borgo, bi vas pričakovali. Jaz ne morem priti, vendar bi bilo dobro, če bi vi šli. Zelo prav bi bilo, če bi bil z vami teolog Appendini. Sicer pa aetatem habes, interroga et vibedis (zadosti si star, vprašaj in prepričaj se boš). Ne utegnem, da bi pisal več. Pozdravite svoje starše in druge moje prijatelje in ljubite me v Gospodu.

vdani J. Bosko

Turin, 2. junija 1853

Don Chiatellino je živel v Borgu ves čas kneginjinega življenja in je s svojimi krepostmi spodbujal šolo, kraj in palačo. Odlikoval se je zlasti s svetimi življenjskimi navadami in z natančnim izpolnjevanjem dolžnosti. Njegovi učenci so ga ljubili kot svojega očeta in se pri njem naučili živeti v družini in družbi. Od časa do časa je prihajal v valdoški Oratorij med fante in ti so ga vedno sprejemali kot dobrega prijatelja in znanca. Don Bosku je med počitnicami dostikrat priskočil na pomoč, zlasti za pridige duhovnih vaj, ki jih ni nikoli odrekel. Dolga leta je bila devetdnevnica sv. rožnega venca v Becchijih rezervirana za don Chiatellina. Njegova beseda, vsa zavzeta za zveličanje duš, je veliko ljudi pridobila za Gospoda.

50.

POGLAVJE

*Pinardijeva hiša in don Cafasso – Don Bosko don Cafassov spovedanec
– Njegova domačnost in duhovna povezanost z vodjem konvikta – Don
Cafassova velikodušnost do Oratorija in njegova nadnaravna razsvetljenja –
Poklici – Hvaležnost don Boska in njegovih gojencev*

KAKOR HITRO SO VREMENSKE RAZMERE dopuščale, je don Bosko dal odstraniti razvaline podrte stavbe in pripraviti prostor, kjer naj bi postavili temelje nove stavbe. Škodo so ocenili na 10.000 lir, čeprav je še hujšo škodo utrpel stavbenik, ki je prevzel dela in ga je gradbena komisija spoznala za krivega ter mu naročila, naj bolje zida. Toda don Bosko mu je poln sočutja obljubil pomoč. Kot verjetno posledico nesreče so pravice don Borela, don Murialda, don Cafassa in don Boska glede nakupa Pinardijeve hiše z odlokom 23. januarja 1853 na zahtevo notarja Turvana prenesli na duhovnika Janeza Boska in Jožefa Cafassa. Prva dva sta se umaknila in naložila drugima dvema svoj dolžni znesek Rosminiju.

Don Cafasso je torej še naprej podpiral don Boska. In ker že omenjamo ime tega zaslužnega moža, bomo na kratko orisali dejavnost, ki jo je približno petindvajset let opravljal s tem, da je don Boska duhovno vodil in ga podpiral v njegovih moralnih in materialnih potrebah. Eden je bil svet učitelj in drugi svet učenec, ki si ga je izbral za svojega spovednika in h kateremu je hodil vsak teden in mu zaupal stanje svoje vesti.

Don Cafasso je imel v cerkvi sv. Frančiška Asiškega spovednico ob oltarju s podobo Matere milosti, ki je bila z obeh strani obdana z množico ljudi, ki so čakali na spoved. Don Bosko je imel navado poklekniti ob stebru nasproti spovednici in se pripravljati na spoved, dokler ga ni don Cafasso zagledal. Tedaj mu je spovednik, da ne bi izgubljal dragocenega časa, dal znamenje, da je prišel,

dvignil zaveso in s sklonjeno glavo v veliko spodbudo vseh opravil svojo spoved. Klerik Bellia ga je ves čas, ko je stanoval v Oratoriju, spremljal in za njim drugi kleriki. Vsi so občudovali njegovo vedenje, iz katerega je vela ponižnost in globoka vera.

Don Bosko je ljubil in spoštoval don Cafassa in njegov odnos je bil navezanost sina na očeta in don Cafasso mu je vdanost vračal z očetovsko dobroto.

Don Bosko je bil, če je le mogel, vsak dan v cerkvenem konviktu in je, če mu je bilo mogoče, poslušal predavanja o moralki. Dostikrat je šel tja že dopoldne. Drugikrat pa je šel tja ob štirih popoldne in se vračal proti deveti uri v spremstvu kakega služabnika iz konvikta. Tistih pet ur je največ prebil v knjižnici, kjer je lahko nemoteno študiral in pripravljaj svoje knjige v duhovno korist bralcem in v obrambo vere. Nikdar ni opustil obiska pri don Cafassu, ki mu je v vsem popolnoma zaupal. Določene tedne, ko se je čutil zbitega in utrujenega in je komaj dihal, ga je ena beseda, en pogled, en nasmeh, ena kretnja don Cafassa tako spodbudila, da je z novimi močmi in z večjim pogumom nadaljeval svoje poslanstvo. Dal se mu je voditi tako glede svoje vesti kakor tudi v snovanju svojih zamisli in javnih del. Njemu se je brez ugovora pokoraval v vsem svojem delovanju. Don Bosko je imel z njim pogosto dolge in zasebne pogovore. V enem izmed teh na začetku 1851 je don Bosko rekel don Cafassu, ki ga je vprašal, kako dolgo bo še živel, da ne bo več kot deset let. In natanko tako se je zgodilo.

Don Savij Ascanio piše: »Tam v don Cafassovi sobi se je don Bosko odločil za nakup Pinardijeve hiše in dvorišča in za zidavo cerkve sv. Frančiška Saleškega, ki se danes imenuje stara cerkev, nakup drugih zemljišč za gradnjo tiskarne, delavnic in prostorov Katoliškega branja. Ko se je potem vrnil domov, je v pogovoru svojim gojencem omenil nove načrte in napovedal stvari, ki so se tedaj zdele sanje, danes pa so resničnost.«

Toda z Božjo pomočjo ni moglo biti drugače. Učitelj in gojenec sta bila istega mnenja o namenih in pogledih ter istih misli v vsem.

»Samo v eni stvari si nisva bila edina,« je don Bosko zaupal neki pomembni osebnosti, »in sva o tem na dolgo razpravljala, ko sva se sprehajala na trgu pred sv. Ignacijem. On je trdil, da je dobre stvari treba delati dobro, jaz pa sem zastopal mnenje, da ga pač delamo tako dobro, kakor je v danih okoliščinah mogoče, se pravi alla buona (za silo).« In oba sta imela prav, kajti don Cafasso je govoril o stvari, kakor je sama v sebi, don Bosko pa je menil, da ko ni mogoče drugače, takrat naredimo, kar moremo in kakor moremo, vendar pa z najboljšim namenom in tako, da ničesar ne opustimo.

Kljub temu pa se dobri odnosi med njima niso nikdar skalili zaradi različnih pogledov. Don Cafasso je šel celo tako daleč, da se je vedno postavil v bran, ko je kdo hotel don Boska kritizirati.

Nekateri ugledni in učeni cerkveni možje so tarnali, da se don Bosko ne ukloni njihovim nasvetom, kadar je drugačnega mnenja in prepričanja. Don Cafasso je na to odgovoril tako, da je prikazal zlasti duhovniški vidik don Boskovega življenja kot njegovega spovedanca: »Ali dobro veste, kdo je don Bosko? Zase moram reči, da ga toliko manj razumem, kolikor bolj ga skušam dojeti. Vidim ga preprostega in izrednega, ponižnega in velikega, ubogega in zaposlenega z velikimi načrti, ki se zdijo neuresničljivi, ki pa jih kljub velikim oviram in rekel bi pogosto onemogočen vse čudovito lepo izvede. Zame je don Bosko skrivnost. Prepričan pa sem, da dela v vse večjo Božjo slavo, da ga Bog vodi in da je sam Bog zadnji cilj vsega njegovega početja.«

Don Cafasso je bil prepričan, da Bog don Boska vodi po novih in izrednih poteh, in prav to je bil tudi razlog, da ga je tako velikodušno podpiral.

Redkokdaj je don Bosko zapuščal don Cafassovo sobo praznih rok, kot je to on sam večkrat povedal. Pogosto je moral ob koncu meseca plačati dvesto pa tudi tristo lir zaostanka dolga za kruh, in ker ni imel denarja, mu je znesek plačal don Cafasso. Don Bosko je potem zagotavljal, da bo prihodnji mesec sam poskrbel za potrebno vsoto. Toda čez nekaj časa mu je zopet na lep način predložil pekov račun. Don Cafasso mu je potem s prijateljskim nasmeškom dejal: »Vi, gospod don Bosko, niste poštenjak. Poštenjaki držijo dano besedo. Vsak mesec obljubljate, da boste vi plačali, potem pa moram vedno jaz to storiti. Dragi moj gospod, izprašajte si malo svojo vest.« In ko je tako govoril, mu je izročil znatno vsoto.

Ko je don Bosko izkušal velikodušnost don Cafassa, je tudi natančneje spoznal nadnaravne darove, s katerimi je Bog obdaril njegovo dušo. Nekega dne mu je razložil, kako nujno potrebuje denarno pomoč. Don Cafasso mu je na svojo veliko žalost moral priznati, da nima nič in mu ne more pomagati. Potem pa se je malo zamislil in mu rekel: »Pojdite proti Trgu sv. Karla, kjer vas bo ustavil neki služabnik in vas nagovoril, vas poklical po imenu, in dobili boste, kar potrebujete. Don Bosko je ubogal, in ko je prišel na Trg sv. Karla, ga je ustavil neki možki in mu rekel: »Ste vi don Bosko?« Ko je dobil pritrdilen odgovor, mu je dejal, da njegova gospodarica želi z njim govoriti. Don Bosko se je pridružil služabniku, ta ga je odpeljal v neko palačo in nato še v sobo, kjer je v postelji ležala bogata matrona, in mu potem ko sta se pogovarjala o Oratoriju, izročila precejšnjo vsoto denarja.

To je don Bosko zaupal kleriku Bellii. In ker je bil prepričan, da prejema njegov sveti učitelj nasvete, razsvetljen od Gospoda, je pošiljal k njemu svoje dečke, da bi se odločali po njegovih nasvetih.

Leta 1853 mu je poslal gojenca Janeza Cagliariera in Angela Savia z namenom, da bi ugotovil njun poklic. »Don Cafasso,« tako piše mons. Cagliariero, »naju je najprej izpraševal o najinih namenih in nama potem govoril o duhovniškem poklicu s tako vzvišenimi mislimi pa obenem s tako praktično izkušnjo ter svetim duhovnim zamaknjenjem, da nama je jasno pokazal, kako veliko milost izkazuje Bog človeku z duhovniškim poklicem. In potem ko naju je s svetim navdušenjem spodbudil, da bi šla po poti, po kateri naju kliče Gospod, je dodal: »Glejta, jaz sem postal duhovnik enkrat, toda če bi bilo treba, bi si izbral tudi stokrat ta poklic.«

Drugikrat mu je poslal v cerkveni konvikt Massaia in Fuseroja. Med potjo sta se prerekala o nekam vprašanju, ne vemo ali o verskem ali šolskem. Kakor hitro sta vstopila v njegovo sobo, jima je, še preden sta mogla odpreti usta, dejal: »Kar se tiče vprašanja, o katerem sta razpravljala med potjo, je stvar taka: torej si ti imel prav, ti pa si v zmoti. Kar se pa tiče vajinega poklica, pa se držita tega, kar vama bo povedal don Bosko.« Čudovit odgovor in dokaz, da je po nadnaravnem razsvetljenju vedel, da je bil don Bosko zanesljiv svetovalec pri pametni izbiri poklica.

Ko sta se fanta vrnila v Oratorij, sta don Bosku pripovedovala o čudovitem dogodku in don Bosko je še enkrat potrdil prepričanje vseh o don Cafassovi svetosti. »Don Bosko,« tako pripoveduje kanonik Anfossi, »je pogosto govoril o delih, besedah, junaških krepostih in o velikodušnosti tega velikega Božjega služabnika. Fantom in klerikom je ponavljal njegove nasvete, ki so tako učinkovito navajali k ljubezni do krščanskega zatajevanja: Bežite pred vsako razvado, pa naj bo še tako nebitvena. Navaditi se moramo delati dobro in nič drugega. Naše telo je nenasitno: čim več mu damo, tem več terja, in čim manj mu privoščimo, tem manj zahteva.«

Don Bosko ni opustil nobene priložnosti, da je svoje spodbujal k neutrudnemu delovanju in jim priporočal, da naj si ne želijo oddiha in počitka, in dodajal: »Veste, kaj je don Cafasso odgovoril, ko so ga povabili na neko zabavo? 'Imam vse kaj drugega delati kot se zabavati. Ko ne bom imel več nobene nujne naloge, da bi jo opravil, se bom šel zabavat.' In kdaj bo to? 'Ko bomo v nebesih.'«

Prav tako ga je postavil za zgled v gorečnosti za zveličanje duš in opisoval, kako goreče je deloval na ljudskih misijonih, v cerkvenem konviktu, v ječah, v bolnišnicah in v raznih panogah duhovniškega poslanstva. Med drugim je nekega dne pripovedoval tole: »Ko je (1856) zvedel, da se je v Vercelliju neki na

smrt obsojeni jetnik zakrknil in ni hotel prejeti sv. zakramentov, je v spremstvu nekega brata Božjega usmiljenja proti 4. uri popoldne odpotoval iz Turina k obsojencu; najprej ga je pomiril, potem spovedal, mu podeli sveto obhajilo in ga spremil na kraj usmrtilve. Nato se je okrepčal v neki gostilni in takoj zopet odpotoval v Turin, kjer je ob pol sedmih, namesto da bi kaj zaužil, imel, ker je že pozvonilo, konviktovcem konferenco.

Tistemu, ki mu je svetoval, naj si vzame malo počitka, je odgovarjal: 'Odpočili se bomo v grobu. Regnum coelorum vim patitur' (Božje kraljestvo je v stiski). To je bil njegov običajni odgovor.«

Poleg tega je zlasti svojim gojencem pripovedoval, kako je don Cafasso skrbel za revne fante, kako jih je poučeval o resnicah sv. vere in jim priskrbel obleko, da so mogli spodobno oblečeni hoditi v cerkev. Zopet drugim je poskal delo pri poštenem mojstru, mnogim plačeval šolnino, jim priskrbel hrano, dokler ne bi bili sami sposobni skrbeti zase in si z lastnim delom služiti kruh. »Poznam veliko ljudi, ki zaradi svoje revščine ali zaradi družinskih nesreč ne bi mogli doseči nobenega poklica. Od teh jih je sedaj veliko župnikov, kaplanov, učiteljev. Nekaj jih je notarjev, odvetnikov, zdravnikov, lekarnarjev, pravnikov. Zopet drugi so posestniki, trgovci, obrtniki, prekupčevalci in zastopniki podjetij. Vsi ti se morajo don Cafassu zahvaliti za njihov položaj v družbi.«

Poleg vsega tega je dečkom iz Oratorija zabičeval, da morajo biti hvaležni don Cafassu in moliti zanj. Mons. Cagliero nam je pisal: »Spominjam se, da nam je don Bosko večkrat rekel: 'Iz pokorščine do don Cafassa sem se ustavil v Turinu. Po njegovem nasvetu sem začel ob prazničnih dneh zbirati potepuhe s ceste in jih katehizirati. Z njegovo pomočjo in podporo sem začel zbirati v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega najrevnejše in zapuščene, da bi jih tako odtegnil cesti, jih rešil grešnih priložnosti in jih začel vzgajati v kreposti. Dobro si zapomnite: Prvi katehet tega našega Oratorija je bil don Cafasso in je tudi danes njegov trden pospeševalec in dobrotnik.' In mi izkazujemo ljubezen in spoštovanje našemu dragemu očetu don Bosku. Vendar pa nič manj ne ljubimo in spoštujemo duhovnika don Cafassa.«

51.

POGLAVJE

Obnovitev del na porušeni stavbi – Dobrotniki – Majhna loterija – Dobrodelna ljubezen do gradbenika – Pridiganje – Okras nove cerkve – Nov zvon – Štirideseturna pobožnost – Mons. Artico – Don Bosko in praznik sv. Alojzija

KAKOR HITRO JE NASTOPILA POMLAD, so se začela obnovitvena dela na podrti stavbi. Toda don Boskove finance so bile izčrpane, še več, imel je veliko dolgov. Ti pa ga niso prav nič skrbeli, ker Božja previdnost ni nehala delovati. Vsekakor je bila nujno potrebna velika vera, ker je vedno bil v veliki stiski. Nekaj tudi zaradi splošne stiske in pomanjkanja. Sedaj je bil komaj na začetku, toda sorazmerno z naraščanjem težav, ki bodo sčasoma prerasle v neizmernost, je tudi on postajal vedno večji in drznejši v premagovanju le-teh. Kakor vedno je imel navado reči po piemontsko: »Andand per la strà s'aggiusta la somà« (Ko gremo naprej po cesti, se uredi osličkov tovor).

V don Bosku so se zares nenehno uresničevale Jezusove obljube tistim, ki molijo in prosijo z vero. Ista Božja previdnost, ki je navdihnila dobrotnike, da so bili velikodušni do don Boska, ko je začel graditi novo stavbo, je bila zopet na delu; navdihovala jih je, da so priskočili na pomoč, ko je začel znova z namenom, da pripelje stvar do konca. Med temi se je odlikovala izredna kneginja di Montmorency in plemeniti markiz in markiza Fassati. Tudi grof Cays di Giletta e Caselette, ki je ob prazničnih dneh pogosto prihajal v Oratorij poučevat katekizem, je don Bosku to leto izkazoval svojo naklonjenost. Med drugim je imel don Bosko tudi 1200 lir dolga pri peku, ki je pretil, da bo dal čutiti glad njemu in njegovim fantom, če ne bo poravnal dolga. Ko je grof to slišal, je plačal dolg in dečki so lahko še naprej tešili svojo mladostno ješčnost. Tudi kralj Viktor mu je poslal podporo.¹⁸

¹⁸ Kraljevo tajništvo velikega mojstra reda sv. Mavricija in Lazarja. Turin, 25. februarja 1853
Njegovo veličanstvo je včeraj z odlokom odredilo izplačilo 500 lir v korist dobrodelni ustanovi Oratorijev za zapuščeno mladino, katere ravnatelj je duhovnik Janez Bosko. S tem dopisom vas obveščamo, da bo vsota kmalu izplačana. Prvi tajnik nj. vel. za velikega mojstra Cibrario

Toda vse je bilo premalo. Don Bosko je zopet začel razmišljati o novih načrtih. Prvega je objavil v Armonii v torek 12. aprila 1853.

»Loterijska železna blagajna z več skrivnostmi, darovana v korist deškega Oratorija v Valdoccu, odobrena od Generalne uprave z odlokom 2. marca 1853.

Razstava je v kavarni Borsa na Via di Porta Nuova, nedaleč od Trga sv. Karla. Žrebanje bo 31. prihodnjega meseca v hiši zgoraj imenovanega Oratorija.

Cena srečke je 1 frank. Kdor bo vzel petdeset srečk, bo nagrajen z dvema lirama.

Tudi duhovščina je velikodušno pomagala, toda njeni dohodki so se zmanjšali. Dne 28. aprila 1853 so uzakonili odredbo o prometnem in osebnem davku župnikov in beneficiatov in septembra je kraljevi odlok preoblikoval župnijske kongrue (dohodke), ki so bili v veljavi s papeškim odlokom iz leta 1828. Potiho- ma in brez velikega hrušča so se polaščali cerkvenega imetja.

Medtem so se zidovi zavetišča dvignili že do določene višine, ko je odlok občinske uprave ustavil nadaljnjo gradnjo.

Gospodu don Bosku.

Iz občinske palače, dne 21. marca 1853

Z opozorilom urada občinske policije z dne 5. tega meseca je bilo spoštovanemu duhovniku don Bosku sporočeno, da mora, če hoče dobiti dovoljenje za nadaljevanje začete zidave, predložiti potrdilo kakega diplomiranega inženirja ali arhitekta, s katerim ta prevzema odgovornost in vodstvo imenovanih del po načrtih, ki jih je odobril gradbeni odbor. S tem bi izločili iz vodenja gradnje osebe, ki niso dovolj usposobljene za izvajanje takih del.

Kljub izrečenim dvomom je podpisanemu znano, da se nadaljuje gradna pod vodstvom nadmojstra Bocca, čeprav mu je bilo včeraj sporočeno, da dela ne sme nadaljevati. Toda danes zjutraj so ga zalotili pri gradnji, za kar so ga občinski stražniki kaznovali.

Pri takem stanju stvari, ker javna varnost terjaja, da se za vsako ceno prekine imenovana gradnja, podpisani zahteva od spoštovanega duhovnika don Boska, da takoj prekine gradnjo, in vsem drugim, dokler s predložitvijo zahtevanega potrdila ne bo prejel dovoljenja od občinske policije.

Istočasno na osnovi izkušnje iz prejšnjega leta podpisani predlaga, da bi zamenjali sedanjega izvajalca del s kakim bolj sposobnim in delavoljnim, ker ta ni zadosti usposobljen za tako nalogo in mu manjka potrebna skrb.

JANEZ NOTTA

Don Bosko se je vdal županovim zahtevam, vendar se je istočasno zavzel za podjetnika. Brez nadaljnega ta ni izpolnil pričakovanja, ki so mu ga izrazili. Zaradi pohlepa po zaslužku in zaradi podkupnine, ki jo je nekdo terjal od dobaviteljev, je gradnja cerkve sv. Frančiška Saleškega stala več, kot je bila vredna. Kljub temu

se don Bosko ni odločil, da bi razdril pogodbo, dokler dela ne bi bila končana. Izogibal se je pravn in bil do skrajnosti občutljiv, ko je šlo za obsojanje bližnjega, tudi ko je bilo njemu v škodo. Potem ko je o kom previdno poizvedel vse in mu je izkazal zaupanje, ni zlahka verjel, da so ga izigrali in prevarali. Njegova krščanska ljubezen je prevladala nad njegovo pronicavo bistrumnostjo. Z lahkoto je sprejemal razloge in opravičila v materialnih zadevah in je to velikokrat dokazal. Kljub temu pa ni dovoljeval razsipavanja, niti enega centa, ker bi bil to pregrešek proti pravičnosti. Toda on je imel na voljo Božjo zakladnico, ki mu je zagotavljala dohodke in je od časa do časa dovoljevala določene izgube, včasih tudi precejšnje. Na ta način je postalo jasno, da niso gradili ljudje, temveč ona sama.

Zaupanje v presveto Devico ga je reševalo skrbi tudi takrat, ko se je loteval najbolj zapletenih stvari. Pogosto je obiskoval kraje v okolici Turina, bodisi zaradi slavnostnih govorov bodisi za štiridesetno češčenje bodisi za spovedovanje ali zato, da je igral na orgle. Dostikrat je imel s seboj tudi svoj zbor pevcev. Znano je, da se je 16. maja odpravil k sv. Vidu, kjer so se zbrali učenci osnovnih šol na slavje v čast sv. Alojziju.

Delavci so medtem nadaljevali zidanje, don Bosko in njegovi dobrotniki pa so mislili tudi na cerkev. Vitez Duprè je kupil marmornato obhajilno mizo ter dal olepšati kapelico in oltar sv. Alojzija. Gospod markiz Fassati je prav tako poskrbel za obhajilno mizo iz marmorja in za medeninaste bronsirane svečnike za Marijino kapelico. V zvoniku je manjkal še primeren zvon, ker je bil dosedanja premajhen. Grof Cays je odpravil to pomanjkljivost. Ko je bil drugič izvoljen za priorja Družbe sv. Alojzija, je zapustil trajno znamenje svoje službe s tem, da je poskrbel za nov zvon, ki je s svojimi ostrimi zvoki leta in leta vabil mladino v praznični Oratorij. Na dan, ko so blagoslovili in obesili zvon na zvonik, so pripravili slovesen praznik, na katerega so povabili veliko gostov. Bogoslužni obred je opravil teolog Gattino, župnik v Borgo Dora, na don Boskovo prošnjo zastopnik monsinjorja Fransonija¹⁹. Sam gospod župnik je v govoru razložil trojno službo, ki jo opravlja zvon po verzu

¹⁹ ALOYSIUS EX MARCHIONIBUS FRANSONI, NAJVIŠJEGA REDA PRESVETEGA OZNAJENJA POTRJENI KONJENIK ITN. ITN., PO BOŽJI MILOSTI IN PO VOLJI APOSTOLSKEGA SEDEŽA TURINSKI NADŠKOF

Našemu preljubemu sinu v Jezusu Kristusu, velečastitemu gospodu Avguštinu Gattinu, župniku farne cerkve svetega Simona in Juda v tem mestu, pozdrav v Gospodu. Potem ko smo prebrali na nas naslovljeno poslanico in potem ko smo razmislili o njegovi vsebini ter ugotovili, da se ne moremo udeležiti blagoslovitve bronastega zvona, z apostolsko nam dano oblastjo in avtoriteto določamo tebe zgoraj imenovanega, da opraviš omenjeno blagoslovitev s pogojem, da uporabiš besedila iz škofovskega obrednika in blagoslovljeno vodo, ki sem jo blagoslovil jaz ali kak drug velečastiti škof, ki je v svetem miru povezan z Apostolskim sedežem.

Napisano v Lyonu dne 22. maja 1853. + Alojzij, nadškof; I. Berruto, tajnik

Laudo Deum verum, voco plebem, congrego clerum (Častim pravega Boga, kličem ljudstvo, zbiram duhovščino).

Po blagoslovitvi zvona so zaigrali kratko veseloigro, ki je bila povod za veliko veselje.

Grof Cays je daroval baldahin z vsemi obeski ter drugimi dodatki in programi. Dal pa je na posodo tudi osem dragocenih svetilk, ki so služile za okras in naredile velik vtis v dvorani kraljice Marije Adelaide ob njeni poroki. Tako se je mogla nova cerkev Oratorija, preskrbljena z vsem potrebnim za bogoslužje, predstaviti za slovesno izpostavitve Najsvetejšega v štirideseturnem češčenju, ki so ga obhajali tri zaporedne dni ob izredni udeležbi mladine in ljudstva. Da bi ustregli verskim potrebam in da bi vsem dali priložnost za zadostitev pobožnih želj, so trem dnevom pridali še osmino s pridigo in priložnost za prejem zakramentov. Sadovi so bili tako obilni, da so jih lahko primerjali z dobro opravljenimi duhovnimi vajami ali s svetim misijonom. Ta izredni dokaz gorečnosti je bil povod, da so štirideseturno pobožnost opravljali tudi naslednja leta, in to s slovesnim pridiganjem in drugimi pobožnimi vajami.

Toda veselje uspelega dogajanja v Oratoriju ni dopustilo, da bi don Bosko pozabil na nevšečnosti, ki jih je moral trpeti njegov zelo cenjeni prijatelj. Sektaško časopisje je nadaljevalo ogorčen boj proti monsinjorju Filipu Articu, škofu v Astiju, in don Bosko mu je, kolikor je mogel, pomagal v njegovem trpljenju. Ugledni prelat je večkrat prihajal v Oratorij in tam preživel nekaj dni. Don Bosko je tokrat naročil Francesii in Tomatisu, da sta igrala njegovo veseloigro Dimnikar. Monsinjur je bil tako zadovoljen, da je z don Boskovim dovoljenje podaril glavnemu igralcu čisto novo obleko.

Med pripravami na praznik sv. Alojzija in sv. Janeza v Valdoccu je don Bosko povabil monsinjorja Artica na praznovanje zaščitnika oratorija v Porta Nuovi. Škof je prišel in iz nekega njegovega pisma lahko vidimo, kako so obhajali praznik, kako nezaslišano so ga obrekovali časopisi, kako so mu sledili na vsakem koraku, v kakem nenehnem strahu je živel, kako potrj je bil njegov duh pod težo takih dogodkov pa tudi koliko podpore in veselja so mu dajali obiski pri don Bosku in njegova pisma.

Camerano, iz škofijske palače, 9. julija 1853

Visoko spoštovani in dragi don Janez!

Ob pravem času mi je prišlo v roke vaše ljubeznivo in dobrohotno pismo in me ohrabilo po branju poročila v nesramnem časniku L' Operaio d'Asti (Astiški delavec). Kolikor

bolj me žalostijo krivice hudobnežev, toliko bolj me hrabrijo tolažbe modrih in prav pri branju vašega pisma sem čutil globoko tolažbo.

Predobri Bog mi je v teh sedmih letih, v katerih sem podvržen obrekovanju mojih sovražnikov, podelil milost, da sem bil poleg sramotenja deležen tudi spodbude, da sem poleg pisem oziroma člankov s peklensko vsebino dobival tudi angelska pisma in obiske. Do sedaj sem molčal in vse izročal v roke predobremu Bogu, tako da z Zaharijevo himno lahko ponavljam besede: Rešenje iz rok mojih sovražnikov.

Tako je v vam že znanem članku časopisa Operaio, ki ste ga lahko brali v Turinu, in v članku prejšnjo nedeljo dana možnost, dragi gospod Janez, da ob priložnosti napišete in objavite v Gazzetta Ufficiale (Uradni poročevalec) to, česar vam vaša skromnost ne bi dopuščala pisati o sebi. Ker je na 4. strani v 1. stolpcu časopisa Operaio z dne 3. julija št. 40 (tukaj zaposleni Germando) na osnovi poročil svojega dopisnika iz vašega mesta upal objaviti, kakor boste sami videli, da jaz nisem smel pridigati, in je pri tem imel pogum, da je lagal in navedel celo vaše ime, ki ga tako visoko spoštujejo v Turinu in zunaj in vaš Oratorij itn., se mi zdi nujno potrebno, da vi, na način, ki se vam zdi najbolj primeren, razkrinkate in zavrnete lažnivega poročevalca in poveste, kar ste vi in z vami stotine ljudi videli in slišali. Dobri Bog in vsa nebesa vedo, da nisem želel niti pridigati niti opraviti cerkvenega obreda. Prav tako tudi vi, don Janez, dobro veste, da s kašljem, ki me muči, in vročino, ki me duši, še zdaleč nisem imel volje in moči, da bi kaj improviziral.

Nasprotno pa je res, da sem se samo iz prijateljstva, ki me veže na vas, in iz ljubezni do vaših dragih obrtničkov odzval vašemu povabilu in zavrnil toliko drugih ter sem bil na vašem prazniku zato, ker sem bil tja povabljen, in se nisem nikomur vsilil. Ker ste se vi iz lastne pobude ponudili, da boste pisali v časopis Operaio o prazniku sv. Alojzija v Oratoriju, in ker je to zahteval odvetnik Torelli in drugi, se mi zdi, da morate zavriniti laži in podtikanja mojih večnih (maloštevilnih) sovražnikov in povedati, kaj se je v resnici dogajalo. Prosim vas pa, da ne bi omenjali jutranje nabirke in popoldanske loterije, ker bi lahko bilo videti, da sem si hotel pridobiti naklonjenost vaših obrtničkov. Lahko pa zapišete, da sem ob odhodu (kakor je tudi zares bilo) hotel zapustiti spomin dobrodelni vaši ustanovi, kamor sem v nedeljo (26. junija) prišel popolnoma inkognito in bil sprejet z navdušenim živel. Pri tem lahko poveste, da je Operaio v Astiju tiskal in poročal o »križaj ga«, pa so me v Turinu duhovni sinovi don Boska pozdravili s hozana. Jaz pa sem jih skušal utišati in sem jih prosil, da ne bi več vzklikali živel monsinjor.

Mislim, da vi lahko tudi v imenu svojih obrtničkov protestirate proti Operaio in klevetniškemu dopisniku iz Turina, ki je, kakor mi pravijo, neki profesor Gatti.

Naj se izve njegovo ime in se ga ožigosa kot lažnivca in obrekovalca. Zadosti bi bilo, da bi objavili pismo, ki ste mi ga pisali 6. tega meseca in ki sem ga jaz prejel 8., in s tem zaprli usta določenim ljudem. Vendar ga niti nočem niti ne smem objaviti.

Da bi zavrnil nesramno obrekovanje istega Operaio, ki je med toliko lažmi tudi trdil, da nisem bil sprejet pri ministrih, bi se pod člankom lahko podpisal tudi teolog Granetti,

ki je bil priča sprejemov pri ministrih. Še več. Potrebno je, da Granetti kot tajnik oziroma podtajnik monsinjorja škofa Renaldija protestira proti obrekovanju na 1. strani imenovane časopisa (ki ga prilagam) proti meni in škofu v Pinerolu, kateremu je položil v usta nekaj, česar ni povedal. Pove pa naj, kako me je pozdravil in objel kot brata, kako sva se pogovarjala cele tri ure, in namesto da bi rekel *abdicate* (odpovejte se), me je nasprotno spodbujal itn. Mogoče monsinjorju Renaldiju to dejanje ni v prid, vendar bi bilo izredno koristno, če bi v *Gazzetta Ufficiale* napisal dve vrstici: *Izjavljam, da je vse, kar je pisal časopis Operaio (3. julij, stran 40) o mojem pogovoru z monsinjorjem Articom, škofom iz Astija, neresnično in čisto obrekovanje. Ali kaj podobnega.*

Če bi teolog Granetti raje napisal poseben članek za *Gazzetta Ufficiale* in bi povedal, kar je sam videl in slišal, in zavrnil obrekovanje v odnosu do Giobertija, ker je on bral pisma, ki mi jih je ta pisal (kar bi mogel storiti tudi don Bosko), bi bilo še bolje.

V tem primeru bi namesto teologa Granettija lahko vi, predragi don Janez, ravnatelj Oratorija, grof Cays in upravnik *Radicati di Brozzolo* podpisali svojo izjavo.

Končujem in se popolnoma izročam vam ter se na vas zanesem. Je čas molčanja in je čas govorjenja. Naj zasveti luč. Laž je samo sebe nalagala. Pozdravite mi svoje dobre klerike in obrtničke. Priporočam se jim v molitev, kakor tudi vam, o predragi don Janez. Preberite in izročite teologu Granettiju tukaj priloženo pismo.

Vedno pripravljen, da vam storim usluge

+ FILIP, škof v Astiju

Mons. Artico in mons. Fransoni sta bila škofa, ki so ju za časa njunega življenja sovražniki Cerkve najbolj sovražili in najbolj preganjali.

52.

POGLAVJE

Šolski bratje morajo v vojaško službo – Minister Cibrario – Katekizem in zgodbe Sv. pisma v osnovni šoli – Uničenje ene izmed beznic – Oratorij postane gospodar v nasprotnem taboru

ČE SO SLOVESNA PRAZNOVANJA v don Boskovih oratorijih privabljala tisoče dečkov k verskemu pouku, je še večje število otrok dobivalo pouk o krščanskem življenju po Božjih in cerkvenih zapovedih pri šolskih bratih. Ti pa so prejeli malo razveseljivo sporočilo.

Obrambni minister jim je v okrožnici dne 30. julija sporočil, da so bile preklicane ugodnosti, ki jim jih je podelil kralj Karel Albert v letih 1836 in 1842, po katerih so bili izvzeti iz služenja vojaškega roka, in so podvrženi splošni uredbi o vojaški službi. Nikakor niso hoteli upoštevati njihove neutrudne delavnosti, gorečnosti, verskega značaja ustanove in zlasti še izrednih zaslug za pouk in vzgojo preprostega ljudstva. To je bil mojstrski udarec proti šolam šolskih bratov. Na tak način bi veliko turinskih dečkov izgubilo svoje katehiste.

Toda kot da bi hoteli postaviti protiutež proti velikemu pomanjkanju takih učiteljev, je minister Cibrario 21. avgusta 1853 izdal navodilo za pouk v osnovnih šolah. Kar se tiče pouka katekizma in svetopisemskih zgodb je vsekakor treba obžalovati izključitev cerkvenega nadzora in cerkvenega vpliva na pouk teh dveh predmetov. Istočasno pa je treba poudariti pomen, ki ga je kraljevi prosvetni minister še pripisoval verski vzgoji šolarjev. Za prvi razred osnovne šole veljajo naslednje odredbe:

Člen 3. Razlaga in učenje Malega katekizma

Ker prvi del katekizma ni enak za vse škofije in da bi se izognili vsakemu

dvomu in dosegli potrebno enotnost, določam, da se v 1. razredu osnovne šole poučuje: Jutranja in večerna molitev, očenaš in angel Gospodov; tudi v latinškem jeziku. Katekizemski nauk o enem Bogu, skrivnosti presvete Trojice, učlovečenje Božjega Sina, prihod Jezusa Kristusa ob koncu sveta in obe sodbi, posebna in vesoljna.

Da bo učitelj dobro in uspešno poučeval katekizem, mora paziti na naslednje:

1. Pouk je treba imeti v šoli z isto zbranostjo in resnostjo, kot se otroci učijo moliti. Zato naj učitelj prizadevno pripravi svojo razlago, da mu ne bo prišla iz ust beseda ali zgled, ki ne ustreza občutljivemu in pomembnemu delu, ki ga opravlja. Če v kakem stavku naleti na kaj, česar ne razume, naj išče nasvete pri pobožnih in učenih osebah in se potruди, da bo ustrezno razložil vsako resnico in vsako katekizemsko zapoved.
2. Nikar naj ne začne pouka, dokler ni razložil prvih učnih enot Zgodb Svetega pisma, ki obravnavajo stvarjenje sveta, Adamov padec, obljubo Odrešenika itn., ker razlaga teh dogodkov zelo pomaga pri razumevanju osnovnih resnic krščanskega nauka; zato mora iti razlaga svetopisemskih zgodb vštric s poukom katekizma.
3. Naj ne zahteva od otrok, da bi se vprašanja in odgovore učili na pamet, dokler jih na spreten in lahek način ne razloži in se v spretno vodenem pogovoru ne prepriča, da učenci dajejo vprašanjem in odgovorom čisto določen pomen.
4. Odlično navodilo priporoča nemalo pisateljev, ko pravijo, da naj se združijo razni odgovori, ki naj jih učenci povejo na pamet drugega za drugim in se tako navadijo povezovati naučena spoznanja ter z lahkoto prehajati z enega na drugo, ne da bi jim postavljali vprašanja.

Člen 4. Zgodbe Svetega pisma. – Najprej učitelj pripoveduje nekatere zgodbe Stare in Nove zaveze, učenci pa jih potem ponovijo.

Pouk Zgodb Sv. pisma mora iti vzporedno s poukom katekizma. Da ne bi v prvem razredu osnovne šole preobremenjevali nežnih glav mladih učencev s preštevilnimi podatki, imeni in datumi, naj učitelj čim jasneje in razločneje razloži: stvarjenje sveta in človeka, Adamov padec in obljubo Odrešenika, Abelovo smrt in vesoljni potop, razkropitev ljudstva, Abrahamovo poklicanost, darovanje Izaka, sužnost hebrejskega ljudstva v Egiptu in njegovo odrešitev po Mojzesu ter rojstvo Odrešenika.

Pri tem pouku bo učitelj uporabljal »odobrene« avtorje in bo svoj pouk podal s preprostimi in kratkimi pripovedmi. Vsako bo natančno opredelil in raz-

ložil tiste izraze, ki bi bili učencem novi. Nato bo z vprašanji z učenci razdelil pripoved, dodal najprimernejše opombe in dobil iz njih tista nravna načela, ki so tako nujno potrebna za praktično življenje. Obenem bo v dogodkih skušal osvetliti resnice krščanskega nauka. Potem bo z učenci zopet povzel tako razčlenjeno pripoved in naročil enemu ali več izmed njih, da s svojimi besedami povzamejo razloženo.

Preostali del katekizma do kraja je predmet pouka v drugem in tretjem razredu. Iz Zgodb Svetega pisma pa naj v drugem razredu vzamejo zgodbe iz življenja očakov do razdelitve Judovega kraljestva, v tretjem pa do prihoda Jezusa Kristusa Odrešenika.

Učitelj naj v teh dveh razredih na začetku šolskega leta ponovi in bolj na široko razloži tako katekizem kot Zgodbe Svetega pisma prejšnjega leta.

Glede katekizma naj velja naslednje navodilo: »Učitelj lahko v drugem razredu začne vaditi učence v medsebojnem izpraševanju tistih katekizemskih vprašanj, ki so bila že razložena. Tako se bodo naučili ne samo odgovarjati, temveč tudi vpraševati, videli bodo medsebojno povezanost obojih in bodo zmogli od začetka do konca razpravljati o katerem koli poglavju.

Za 4. razred osnovne šole: Verski pouk, tretji in četrti del Velikega katekizma škofije, se pravi tisti del, ki obširno razpravlja o Božjih in cerkvenih zapovedih in zakramentih ter zgodbe Svetega pisma Nove zaveze.

Kdo je lahko s svojo izkušnjo svetoval in pomagal ministru Cibrariu oblikovati tako ustrezen program? Kdo je vnesel zahtevo, da morajo biti učbeniki zgodb Svetega pisma odobreni, in to od tiste oblasti, ki je imela za to pravico? Ne vemo. Gotovo pa je, da je Cibrario tistega leta prihajal pogosto v Oratorij v Valdocco in se dolgo resno pogovarjal z don Boskom. To so videli vsi gojenci Oratorija. Gotovo nista razpravljala o politiki.

Toda če je minister dal splošne odredbe za korist mladine, je don Bosko skrbel za druge nič manj pomembne v svoji hiši. Odločil se je, da bo uničil Vrtnarico, to je beznico v hiši Lepotica, ki je bila samo z zidom ločena od našega dvorišča. Kot smo že povedali, so se ob prazničnih dneh tam zbirali lahkoživci, kvartopirci, pijanci in drugi ljudje podobnega kova, med njimi tudi nekaj protestantski učencev, ki jim je odpad od katoliške vere napolnil mošnjo. V teku dneva so se drug za drugim vrstili lajnarji, piskači, klarinetisti, kitaristi, goslarji, basi in kontrabasi in vseh vrst glasbila, tako z ulice kakor iz raznih lokalov. Ob določenih popoldanskih urah so se neredko zbrali vsi hkrati in izvajali svoje koncerte, da je bil domači cerkveni zbor preglašen in zadušen od pravega pek-

lenskega hrupa. Tako so bili živo predstavljeni na eni strani sinovi sveta in na drugi sinovi luči, hudičevo mesto in Božje mesto. Da bi zabrisal slab vtis, ki ga je tak položaj lahko napravil na fante, je don Bosko ob takih priložnostih ponavljal besede svetega evangelija: »Svet se bo veselil, vi pa boste žalovali. Toda ne bojte se, vaša žalost se bo spremenila v veselje.«

Toda temu neredu je bilo treba narediti konec. Don Bosko se je z vso odločnostjo lotil dela. Jasno je videl nevarnost, ki je pretila njegovim dragim fantom, zavedal pa se je tudi težav in preglavic, če bi skušal preprečiti tisto pohujšljivo početje. Toda njegova znana krepost ga je delala neustavljivega. Najprej je hotel hišo kupiti, a njena lastnica gospa Terezija Katarina Novo, vdova Bellezza, je ni hotela prodati, zato je bil vsak napor s te strani zaman. Nato ji je predlagal, da bi vzel hišo v najem. Toda najemnik, ki je tam odprl beznico, je za povračilo bajnih izgub zahteval od lastnice nemogočo bajno vsoto denarja. Don Bosko pa, ki je bil navajen zaupati v Božjo previdnost in pomoč dobrotnikov, se ni ustrašil visoke vsote novega izdatka. Medtem pa je umrl upravljavec tiste zle zmešnjave in njegova žena, ki je bila sicer bolj poštena kot on, je nadaljevala delo krčme.

Don Bosko si je začel pridobivati njeno naklonjenost s tem, da jo je pozdravljaj, jo prosil na posodo kako kuhinjsko potrebščino in potem tako, da je pri njej kupil kako pripravljeno jed, zlasti ob prazničnih dneh. In ženska je začela počasi počasi vedno bolj spoštovati don Boska. Nekega dne jo je na samem vprašal, ali misli celo življenje nadaljevati delo v gostilni in tako kopičiti drva za pekel, v katerega bo padla.

Ženska je odgovorila: »Vem, razumem. Toda kako naj sicer živim?«

»Imam načrt, da bi si zagotovili življenje brez očitkov vesti.«

»Da slišim. Bila bi zelo vesela, če bi mogla končati ta način življenja.«

»Moj načrt se glasi: jaz prevzamem na svoj račun vašo gostilno.«

»Treba bo videti, ali bo tudi gospa Bellezza zadovoljna s tem.«

»To prepustite meni in prepričan sem, da bo zadovoljna.«

»Če je tako, potem se tudi jaz strinjam. Toda kaj naj naredim z vso to gostinško opremo? Steklenice, krožniki, sklede, lonci, ponve, kozarci, mize, mizice, sodi, stoli itn.?«

»Tudi to sem pripravljen kupiti. Poiskali bomo dva izvedenca in plačal bom ceno, ki jo bosta onadva določila.«

»Toda plačati moram še za nekaj mesecev najemnino.«

»Jaz bom poravnal vse to.«

»Dobro. Dogovorjeno. Zame je dogovor sklenjen.«

Ocenili so gostinško opremo in vse velikodušno plačali. Ko je mati Marjeta

videla, kako so ji nanosili stotine steklenic vseh oblik in velikosti, litre, pollitre, čebre, škafe, klopi in druge predmete, ki so se ji v tistem trenutku zdeli neuporabni, je vzkliknila: »Toda kaj naj naredim z vsemi temi zamaški, mizicami za kavo, posodami za kavo, kozarci?«

»Ne skrbite, mamica,« je odgovarjal don Bosko, »vsaka stvar bo ob svojem času in na svojem kraju prišla prav. To, kar sedaj počnemo, ima čisto poseben pomen.«

Gostilničarka je imela še vedno zasedenih nekaj sob. Don Bosko se je zbal, da bi si mogoče premislila, saj sta se dogovorila samo ustno. Zato ji je dal vedeti po zaupnih osebah, da zaradi tako visoke odkupnine ne zaupa samo besedi, temveč naj sklene pisno pogodbo. V zadovoljstvo obeh strani so podpisali pogodbo, s pogojem, da bo krčmarica izpraznila svoje sobe.

Ko so obiskovalci beznice izvedeli, kaj se je zgodilo, so se silno razburili in nekdanji gospodarici natvezli toliko laži in obrekljivega, da je nekaj pozneje s solzami v očeh prišla k don Bosku in mu rekla, da so jo opeharili. »Ne vem, kam naj grem,« je kričala. »Razdrimo pogodbo.«

»Tega pa res ni treba,« ji je odgovoril don Bosko. »Poiščite si kako stanovanje.«

»V tem trenutku,« tako pripoveduje Janez Cagliero, »sem po naključju vstopil v prostor za zakristijo in dobil tam don Boska, Buzzettija in neko starejšo žensko, ki smo jo mi klicali Vrtnarico. Bila je vsa besna na don Boska, ker ji je odpovedal stanovanje v gostilni. Don Bosko ji je mirno odgovarjal, da potrebuje tiste sobe, ker bo tam uredil razrede za večerno šolo za zunanje gojence. To je bil dejanski prvi načrt. Tedaj je postala ženska besna in je začela kričati: 'Lažete!' Don Bosko ji je odgovoril: 'Oh, vi nesrečnica, ko imenujete lažnivca duhovnika. Buzzetti, Buzzetti, odvedi to žensko!' Takoj sem pristopil in mu ponudil stol, ker sem videl, da je prebledel in je moral sesti, tako silen napor je moral zbrati, da se je obvladal in se ohranil mirnega. Ženska se je počasi umirila in bila spet sposobna za pogovor. Don Bosko jo je prepričal, da vse to ni v njeno škodo, da je pogodba njej v prid. Prepričal jo je, da si poišče v Turinu drugo stanovanje in sklenil: 'Jaz vam bom plačal najemnino za tri mesece.' Tako se je tudi zgodilo in ženska se je umirila.

Kakor hitro je don Bosko uredil to zadevo, je takoj obiskal lastnico, ki je živel v Turinu, jo obvestil o vsem, kar se je zgodilo, in ta dobra krščanska ženska je vse odobrila. Na tak način je don Bosko postal lastnik polovico hiše. Tako ni bilo več slišati preklinjanja in pohujšljivih pesmi. Don Bosko je takoj dal sobe v najem mirnim ljudem poštenega življenja. Toda ti, ali zares niso zmogli plačevati najemnine, so kljub tisoč obljubam zlorabili njegovo dobroto, prepričani, da

jih ne bo tožil na sodišču. Drugi del hiše pa je, čeprav je bil bolj miren, ostal še vedno kotišče zla. Don Bosko se je zopet odpravil k lastnici in ji predlagal, da bi mu dala v najem celo stavbo. Gospa se ni mogla odločiti. Zdelo se ji je nevarno enemu samemu stanovalcu prepustiti celo hišo. Imela je navado, da je mesec za mesecem dajala v najem sobo za sobo. Don Bosko ji je potem predlagal, da bi naredila pogodbo za več let. Sedaj je bila gospa zadovoljna.

Poslopje obsega, kakor je pisal notar, dve kleti na južni strani, v pritličju tri sobe proti jugu, še eno proti hodniku in dve proti severu. V drugem nadstropju štiri sobe proti jugu, še eno na hodniku in dve proti severu. Dve veliki senčni lopi v dobrem stanju, s podpornimi koli, prav tako v dobrem stanju ter dolga živa meja na severni strani. Najemnina se začne s 1. oktobrom 1853 in traja do konca septembra 1856 za letno vsoto 950 lir. Pogodbo so podaljšali za naslednja tri leta od 1. oktobra 1856 do 1859, z letno vsoto 800 lir, s klavzulo, da je pogodbo mogoče razveljaviti vsako leto s trimesečno odpovedjo.

Kakor hitro je don Bosko postal lastnik cele hiše, je odpovedal stanovanja vsem prejšnjim najemnikom. Nekaj jih je ostalo, drugi pa so šli, ker so jih premamile velike odpravnine. To je bilo dolgo in težavno delo, ker nihče ni hotel plačati zaostale najemnine. Nastalo je celo zmerjanje, grožnje in napadi, kakor bomo še povedali. Toda don Bosko ni gledal na žrtve, samo da je poskrbel za korist svojih gojencev.²⁰

Ko so bile sobe končno izpraznjene, jih je bilo treba popraviti in očistiti. Pri tem don Bosko ni gledal na izdatke. Nastanil je spodobnejše ljudi in se prepričal, da ni bilo med njimi kakega nevarnega sosedu. Vendar pa je, kot je bilo pravično, želel dobiti denar, da je plačal lastnici. Ker se on sam ni hotel prerekati z najemniki, je to skrb zaupal nekemu Mar..., ki se je obvezal, da bo pobral najemnino in za trud dobil deset odstotkov od zbrane vsote. Toda možakar je denar pobral in ga obdržal zase. Zaman mu je don Bosko govoril, da bi mu dal zbrani denar, in zaman ga je klical k sebi, da bi dal obračun. Sedaj z eno, potem z

²⁰ Turin, 8. februarja 1854. Spoštovani gospod! Pri usklajanju računov z gospo vdovo Bellezza je nekaj razlik glede del, ki smo jih opravili z imenovano gospo v njeni hiši, imenovani Vrtnarica. Opravljena dela so nujno potrebna, če hočemo stanovanje urediti, in jaz sem pripravljen nositi polovico stroškov.

Vašo ugledno osebo prosim, da bi dobrohotno posredovali s svojim osebnim vplivom in gospo prepričali o nujnosti del, pri čemer bi se lahko sklicevali tudi na sodbo izvedenca.

Prilagam vsoto 311,70 frankov, ki z izdatki, kakor je razvidno iz priloženega računa za steklarja, slikarja, zidarja, znesejo 475 frankov za pol leta.

Poln zaupanja v vašo naklonjenost se izrekam za vašega vdanega služabnika.
duh. Janez Bosko

Gospodu Vincencu Baldvoliju, notarju

drugo pretvezo se je vedno izmikal. Tako se je stvar vlekla štiri leta, ne da bi don Bosko prejel od najemnikov en sam cent. Ko ga je don Bosko odločno posvaril, je Mar..., ki je stanoval v isti hiši, odgovoril: »Če hočete, grem stran.« Izročil mu je ključe in odšel, ne da bi mu dal denar. Don Bosko pa je moral gospe Bellezzi plačati celotno najemnino.

Denar, ki ga je don Bosko moral izplačati za nakup *Vrtnarice*, je kot končna vsota presegal 20.000 lir; vendar je, čeprav je bil brez sredstev, dobil potrebno vsoto s pomočjo Božje previdnosti.

Končno je don Boska iz te stiske rešila gospa, ko je sama prišla stanovat v to hišo. Res je, da je moral don Bosko glede na svojo prirojeno zahtevnost prestati mnoge neprijetnosti zaradi skupnega izhoda, vendar pa vse to ni bilo niti senca tistega, kar je moral prenašati od prejšnjih stanovalcev. To hišo je hotel kupiti, pa so bili vsi napor zama, ker lastnica o tem ni hotela niti slišati. Njeni potomci pa, ki so se strinjali s prodajo, so leta 1883, leto dni pred materino smrtjo, naredili z don Boskom pogodbo za 110.000 lir. Tako je on postal lastnik vse hiše in celotnega posestva in skoraj podvojil prostor Oratorija.

Na tak način je don Bosko razbil še drugo hudičevo trdnjavo, ki se je dvigala zraven Gospodove hiše, osušil studenec zla, ki je zastrupljal okolico, in postal popoln gospodar sovražnikove lastnine. Danes se na prav istih krajih, kjer so v preteklosti tako strahotno sramotili Boga, dvigajo proti nebesom molitve in pobožni spevi.

53.

POGLAVJE

Trdna vera protestantskega očeta in njegove družine – Spreobrnjenje valdeškega mladeniča – Diodati se vtihotapi v šole – Don Bosko pri sv. Ignaciju in v Villastellonu – Sodobni dogodki, prikazani v obliki dvogovora – Bes protestantov – Zapeljevanje in pretnje – Načrti rosminjanske ustanove pri Oratoriju

MEDTEM KO SI JE DON BOSKO PRIZADEVAL, da bi z vsemi močmi in sredstvi razbil beznico pri Vrtnarici, ga je Božja milost nagradila z najbolj zaželenimi tolažbami.

Neki gospod L... je sodil med najuglednejše in uspešne trgovce v Turinu. Imel je odlično soprogo, lepo vzgojeno hčerko in 14 let starega pridnega, ubogljivega in prikupnega sina Alojzija. On sam pa je bil vdan popivanju in je vabil v hišo ljudi slabega slovesa ter zato živel z ženo v velikem nesoglasju. Vse, kar je zaslužil, je zapravil za igro, pojedine in pitje. Če je imel denar, je bil kar naprej pijan, če ga ni imel, je bil ves iz sebe in je grdo ravnal s svojimi domačimi. Močno se je zadolžil in ni vedel, kako bi plačal dolgove in na koga naj bi se obrnil za pomoč. Njegova trgovina je vedno bolj nazadovala in končno se je znašel v revščini. Neki prijatelj mu je svetoval, naj se obrne na župnika in na dobrodельne ustanove. Toda on je prezirljivo zavrnil ponudbo. Nikdar ni imel stika z duhovniki in si ni upal stegniti roko, da bi prosil miloščino.

Končno mu je neki zvijačni prijatelj, ki je poznal njegov položaj, svetoval, naj se obrne na protestante, kjer bo našel bratsko razumevanje, če bo le hodil na njihove pridige, se zapisal med njihove člane. Brez nadaljnega mu bodo pomagali, in to brez vsakršnega ponižanja. Nesrečni trgovec se je ravnal po tem nasvetu, začel je hoditi k njihovim pridigam, prejemal je denar, spoznal vsebino

verovanja, se vpisal v njihovo vero in postal protestant. Od tistega trenutka dalje njemu in njegovi družini ni nič več manjkalo.

Nekega dne ga je dal poklicati k sebi protestantski pastor in mu rekel: »Dragi meščan, moram vam povedati, da ne moremo več dajati podpore tistim, ki pripadajo naši Cerkvi, njihova družina pa je zunaj. Zato vam več ne morem dajati podpore kot do sedaj, dokler se ne vpišejo v našo cerkev tudi vaša žena, hčerka in sin.«

Trgovec je sprejel zahtevo in prepričan, da bo žena brez težave sprejela vero svojega moža, je ob prihodu domov sklical družinski posvet in podal svoj predlog.

Žena ni mogla zadržati svojega ogorčenja in je imenovala svojega moža odpadnika, izdajalca lastne vere in dejala, da bi se raje dala razsekati na koščke, kot da bi postala protestantka.

Mož je ob tej izjavi ves vzkipeel in kričal, da je odločil, da bo cela družina sprejela vero reformacije, ki jo je on imenoval sveto reformirano vero.

»Kako!« je odgovorila žena, »te vere, ki jo imaš ti in tebi enaki, jaz nimam za reformirano, temveč za vero pijancev.«

Oh, da ta uboga ženska ne bi nikdar izgovorila teh besed! Mož je pograbil palico in jo s prvim udarcem tako zadel, da je padla po tleh kot mrtva. Od sebe ni dala glasu in ni izrekla tožbe. Toda sin Alojzij je dejal: »Očka, očka, kaj mislite storiti? Hočete ubiti mojo mater?« Komaj je izrekel te besede, ga je silna brca vrgla do vrat. Tisti dan je mož ostal ves besen. Žena je prišla k sebi, vendar odločena za vsako ceno ostati v svoji veri. Skušala je prenašati, dokler je šlo, moževo neznosno besnost. Vsak dan so se odigrali novi peklenški prizori.

Nekega večera je prišel domov pijan, medtem ko je cela družina prebila dan ob skorjici kruha. Bilo je že po polnoči in s seboj je pripeljal še nekaj drugih pajdašev iz nekdanjih lepih časov. Eden izmed njih je igral na lajno.

»Pokonci!« se je drl na ves glas, »vsi pokonci! Sedaj je čas, da plešemo in da ne spimo.«

Žena je ugovarjala, češ da je že pozno, da se ne počuti dobro in da bi se jim vsi smejali. Vse je bilo zaman. Po sili je morala vstati, zbuditi tudi otroka in začeti plesati. Nihče si ne more predstavljati odpora in nevšečnosti, ki jih je vsej družini povzročilo to nezaslišano početje. Zaradi vsega tega nemogočega vedenja in zaradi pretenj s pretepanjem in smrtjo, če ne prestopi v protestantsko vero, je žena zbežala od hiše in za njo še hčerka. Obe sta se zaposlili kot služkinji v neki družini, odločeni, da pretrpita kakršno koli pomanjkanje, preden bi izgubili svojo čast in vero.

Tako je trgovec ostal v hiši sam s sinom Alojzijem, ki ga je vsak teden vodil k protestantski pridigi. Ob začetku se je Alojzij upiral, češ da ne bo več hodil, pa se je končno vdal in videti je bilo, da ne gre nerad. Končno ga je oče vprašal, ali se je odločil, da bo postal protestant, in pripomnil, da bi si na ta način zagotovil vsakdanji kruh.

Alojzij se je začel na vso moč krohotati. Oče je to obnašanje vzel kot pritr-ditev. Obvestil je protestantskega pastora, da bo naslednjega dne njegov sin zapustil katoliško vero in se dal vpisati v seznam protestantskih vernikov. Toda Alojzij je imel druge načrte. Poučen od svoje modre matere in sestre in po don Boskovem nasvetu je v trenutku, ko ga je oče hotel odvesti k protestantom, ušel od doma. Ne da bi komu kaj povedal, je na list papirja napisal: Raje smrt, kot pa da postanem protestant.

Lahko si predstavljamo, kako je oče začel besneti, ko se je videl tako izigra-nega. Ko je mislil na sramoto in zasmehovanje pri svojih pajdaših, je začel iskati svojega sina na vseh koncih in krajih, da bi uveljavil svojo voljo. Toda na srečo ga ni nikjer našel.

Kam se je zatekel? V Oratorij sv. Frančiška Saleškega, k don Bosku. Tu je bil skrit prve tedne. Pozneje je bil skupaj s tovariši, ki so začeli govoriti o tem, kar se je zgodilo. Sedaj je don Bosko Alojziju priporočil previdnost in njegovim tovarišem tajnost. Ko je izvedel, da ga je oče vztrajno iskal, ga je za nekaj časa skrtil na varnejšem kraju. Šele ko je minila vsa nevarnost, so ga poklicali nazaj in je mogel živeti v miru.

Malo pozneje so tovariši pripeljali k don Bosku 17-letnega v protestantski valdeški veri rojenega fanta, izredno nadarjenega, ki je z uspehom končal šole, študiral biblijo in prebral veliko katoliški veri nasprotnih knjig, ki so bile polne predsodkov. Toda bil je poštenega in plemenitega srca in ga je pritegnila don Boskova dobrota. Po nekaj don Boskovih razlagah je splahnelo njegovo naspro-tovanje proti edini pravi Cerkvi Jezusa Kristusa. Potem ko si je dal razjasniti vse dvome, ki so mu jih vcepili valdeški pastori, in potem ko je moral premagati veliko težav, ki so mu jih povzročili njegovi sorodniki, je končno s prisego prek-lical svoje zmote in postal katoličan. Družinski člani so ga razjarjeni spodili iz hiše, toda on je postal trden v svoji veri. Don Bosko ga je sprejel v zavod, naučil se je obrti in se usposobil, da si je pošteno služil svoj kruh.

Po teh dveh izgubah so morali protestanti in njihovi privrženci doživeti še hujši poraz. S svojimi satanskimi nakanami so skušali zastrupiti misli in duha katoliških šolarjev.

Odbor za pregled učbenikov za ljudsko šolo je ugotovil, da Pripoved zgodb Svetega pisma kanonika Schmida ni bila na zadostni ravni, in je zato poskrbel za novo izdajo, ki so jo pripravili v Genovi. Toda prireditelji so uporabljali priredbo krivoverca Diodatija, ki je na novo obdelal besedilo kanonika Schmida. Ko so škofje odkrili to prevaro, so obvestili vernike. Pozneje je minister Lanza za šole prepovedal uporabo te izdaje.

Medtem se je don Bosko, ki je vsako leto prirejal duhovne vaje za svoje dečke, da bi jih navdušil za pobožnost in večjo ljubezen do Boga, sam odpravil k sv. Ignaciju. O tem nam poroča gospod Paskval Spinardi.

»Opravil sem duhovne vaje v svetišču sv. Ignacija nad Turinom. Pri kosilu sem sedel pri don Boskovi mizi, ki so ga predstojniki določili, da je skrbel za red in zmernost. Tistih deset dni je bil don Bosko naša Kristusova luč. Po kosilu smo šli na odmor na travnike pod svetiščem, vendar nismo smeli iti naprej od treh zadnjih hiš. Don Bosko je sedel na zeleni trati, mi pa v krogu okoli njega in nam pripovedoval spodbudne zglede in nam dajal zveličavne nauke.

Iz sv. Ignacija je bedel nad svojim Oratorijem in večina fantov pa tudi klerikov je bila prepričana, da je v tem času večkrat obiskal valdoško skupnost, da je videl, čeprav osebno odsoten, kaj se dogaja v skupnosti. Pošiljal je listke, na katerih je opozarjal na nered, kot npr. ko so se nekateri, namesto da bi šli k večernim molitvam, zbrali na samem in se igrali. Te novice ni mogel don Bosku nihče poslati iz Turina in jo je zato moral sam videti.

Ko se je potem vrnil v Turin, je dal za mesec avgust naročnikom Katoliškega branja razdeliti svojo novo knjižico *Sodobni dogodki, prikazani v obliki dvogovora*. Knjižica se začenja takole:

Bralcu. Vsebino tega zvezka sestavljajo zgodovinski dogodki, ki sem jih jaz videl na lastne oči ali so mi jih pripovedovali očitvidci. Jaz nisem storil nič drugega kot to, da sem jih prikazal v obliki dvogovora.

Iz vsakemu poznanih razlogov sem opustil imena oseb, o katerih poročam.

Toplo priporočam družinskim očetom in materam, da bi svojim otrokom brali in razložili te dogodke z namenom, da bi jim služili za zgled vedenja v težkih trenutkih njihove neizkušene mladosti sredi naših razburkanih časov.

Knjižica sestoji iz sedmerih dvogovorov: Protestantki pastor, ki skuša z denarjem preslepiti nesrečneža, da bi zapustil katoliško Cerkev; Odpadnik, ki pripoveduje svojim tovarišem razloge svojega odpada; Povratnik, ki podaja razloge, zakaj se je vrnil v katoliško vero zlasti po branju Nasvetov katoličanom in zaradi utemeljitve zakramenta spovedi, ki jo je podal neki goreč duhovnik;

Težek bolnik, ki brez uspeha prosi svojega pastorja, da bi mu dajal tolažbo v smrtni uri, in se zato zateče k duhovniku, svojemu nekdanjemu spovedniku; Umirajoči, ki obupa zaradi slabe vesti, prosi protestantskega pastorja, da bi poklical katoliškega duhovnika, pa mora umreti zapuščen od vseh brez svetih zakramentov; Tožbe dobre matere zaradi spremenjenega obnašanja njenega otroka, ki je prej živel kot dober kristjan, in Srečanje prej imenovanega fanta, ki se je po branju slabih knjig vpisal v brezbožno delavsko družbo, z duhovnikom, ki je bil njegov prijatelj vse od otroških let, in fantovo spreobrnjenje.

Ko je razposlal to delce in ko je oddal tiskarni rokopis za prihodnji mesec, je takole pisal svojemu profesorju teologu Appendinu v Villastellone:

Osrednje vodstvo Katoliškega branja

Turin, 21. avgusta 1853

Predragi gospod teolog! Živimo na račun vaše ugledne osebnosti. Jutri ob 10. uri se bom s klerikom tajnikom vkrcal na parnik in prišel k vam iz dveh razlogov: da se bom dodobra naspal in da bom lahko pisal. Sem namreč preobložen z delom in izčrpan.

Sprejmite nase to nadlegovanje v Gospodovem imenu in Gospod vam bo dal bogato plačilo. Pozdravljam vas iz vsega svojega srca in me imejte za Vaše uglednosti vdanega služabnika

duh. JANEZ BOSKO, poveljnik porednežev.

Najlepše pozdrave vaši ugledni gospe sestri.

Don Bosko je nujno potreboval nekaj dni miru. Izdal je prvih dvanajst zvezkov Katoliškega branja in 120.000 izvodov je bilo razpečanih ter je prehajalo iz roke v roko med ljudstvom, ki jih je z zanimanjem prebiralo. Za protestante je to pomenilo isto kot bojevanje s strojno puško. Njihova jeza se je zato spremenila v pravi val sovraštva. Skušali so se braniti in napadali so po časopisju in z Evanjeljskim branjem. Toda z don Boskovo resnico in preprostim in poljudnim slogom ni bilo mogoče tekmovati, zato so pri svojih privržencih želi malo pohvale.

Da bi don Boska prisili k molku in preprečili njegovo delo, so ga izzvali na javen razgovor v pričakovanju, da bi ga med štirimi očmi mogli ali prepričati ali osramotiti. Privrženci protestantov, prav tako neizobraženi kakor ošabni, so bili prepričani, da noben katoliški duhovnik ni bil sposoben, da bi se upiral njihovim dokazom. Zato so začeli zahajati v Oratorij, včasih po dva, drugič pa tudi v večjih skupinah, da bi se pogovarjali in razpravljali z don Boskom o verskih vprašanjih. Navadno so njihovi razlogi obstajali v glasnem kričanju in skakanju od enega vprašanja na drugo, ne da bi karkoli pojasnili. On pa ni nikdar pokazal, da se jih

je naveličal, in jih je vedno vljudno sprejemal, jih mirno in potrpežljivo poslušal, tudi če so govorili še takšen nesmisel, nato jim je jasno in odločno pokazal njihove zmote ter jih, kakor pravimo, pritisnil ob zid. V ta namen se je zlasti trudil, da jim ni dal skakati z veje na plot, od ene stvari k drugi, kakor to navadno delajo krivo-veci, kadar govorijo s katoličani o verskih vprašanjih. Prisilil jih je, da so ostali pri isti stvari, dokler ni bilo vse jasno in vse izčrpano, ali kakor pravimo, so položili roko na resnico ali zmoto. Nekateri, ki so bili pošteni in pametni, so priznali zmoto, drugi pa se niso hoteli dati premagati in so začeli kričati in psovati. Tem je don Bosko preprosto rekel: »Kričanje in žalitve še niso razlogi,« in se od njih ljubeznivo poslovil. Vabil jih je, da bi vprašanje in težave predložili svojim pastorjem in bili potem tako ljubeznivi, da bi mu sporočili odgovore.

Na enem izmed teh obiskov je neki sogovornik po imenu Pugno priznal, da se ne more meriti z don Boskom: »Mi ne moremo dati pravega odgovora, ker nismo zadosti študirani. Toda če bi bil tukaj naš pastor! On je prava skrinja znanja in z dvema, tremi besedami zapre usta vsem duhovnikom.« In don Bosko je odgovoril: »Bodite tako ljubeznivi in ga povabite, da bi prišel tudi on z vami. Recite mu, da ga zelo pričakujem.« Povabilo je bilo sprejeto in že se je nekega dne pojavil v Oratoriju pastor Meille z dvema drugima uglednima predstavnikoma valdežanov v Turinu. Po uvodnih pozdravih se je začela razprava, ki je trajala od enajstih dopoldne do šestih zvečer. Če bi hoteli povedati vse, kar je bilo rečeno na tem razgovoru, bi se vse preveč zavleklo. Vendar je en dogodek vreden posebne omembe. Potem ko se je razgovor začel o pristnosti Svetega pisma, o izročilu, o vodstvenem mestu sv. Petra in njegovih naslednikov in o zakramentu spovedi, so prešli na versko resnico o vicah. Don Bosko je to resnico svete vere dokazal z razumskimi razlogi iz zgodovine in iz Svetega pisma stare in nove zaveze in pri tem rabil latinsko besedilo in italijanski prevod. Te razgovore je potem napisal in so izšli v Katoliškem branju v prvih letih izhajanja. Ko se eden izmed sogovornikov ni hotel vdati razlogom, je dejal: »Latinsko in italijansko besedilo nista zagotovilo pristnosti. Treba je vzeti v roke grški izvirnik.« Na te besede je don Bosko takoj segel po Svetem pismu v grškem jeziku in dejal: »Tukaj imate grško besedilo. Poglejte in ugotovili boste, da se latinski in italijanski prevod točno strinjata z njim.« Ta revež, ki je znal grško še manj kot kitajsko, pa ga je bilo sram priznati svoje neznanje, je z veličastno kretnjo vzel v roke knjigo in začel prelistavati od začetka do konca, kakor da bi iskal kako določeno mesto. Toda kaka nesreča! Naključje je hotelo, da je držal knjigo narobe. Don Bosko je spregledal položaj. Dal mu je, da je listal še nekaj časa, nato pa je stopil k njemu in rekel: »Oprostite, dragi prijatelj, citata ne morete najti zato, ker držite knjigo

narobe. Obrnite jo takole.« In položil mu je knjigo v roke, kakor je treba. Kaj se je sedaj zgodilo, si je lažje predstavljati kakor povedati. Človek je zardel kakor kuhan rak, vrgel knjigo na mizo in tako končal ta mučni prizor. Don Boska je obiskal tudi Amadej Bert in ga skušal prepričati, da bi nehal izdajati svoje spise, ki so tako silno dražili protestante. Pa mu ni uspelo.

Iz teh in podobnih dogodkov so se protestanti morali prepričati, da don Boska ne bodo ne zlepa in ne s prilizovanjem pripravili do tega, da ne bi več izdajal knjig proti njihovi ločini. Zato so se odločili za drugo pot, ki se jim je zdela bolj učinkovita: k podkupovanju in pretnjam. Bilo je nekega nedeljskega dopoldneva okoli enajste ure v mesecu avgustu 1853, ko sta se pojavila v Oratoriju dva gospoda in želela govoriti z don Boskom. Čeprav je bil utrujen od maševanja in pridiganja, ju je sprejel v svoji sobi in jima bil ves na voljo. Toda ker sta zaradi svoje zunanosti dala slutiti hudobne namene, se je nekaj notranjih gojencev, med njimi Jožef Buzzetti, postavilo na stražo pred vrata don Boskove sobe. Po pozdravu je eden izmed obeh gospodov, ki je dajal videz valdežanskega pastora, začel govoriti.

Pastor: »Vi, gospod teolog, ste prejeli od narave izreden dar, da znate tako pisati, da vas razume tudi preprosto ljudstvo. Prosimo vas, da bi ta dar, ta dragoceni talent uporabili za stvari, ki bi mogle koristiti znanosti, umetnosti in trgovanju.«

Don Bosko: »Zares sem se do sedaj z vsemi svojimi sposobnostmi trudil delati, kar mi vi predlagate. Objavil sem zgodbe Svetega pisma, cerkveno zgodovino, delce o decimalnem merskem sistemu in druge knjige, za katere mislim, da so bile zelo koristne, ker sem zanje žel samo pohvalo. Sedaj je moja skrb obrnjena na Katoliško branje, ki se mu bom posvetil z vsemi svojimi močmi, ker se mi zdi, da bo v veliko korist mladini in preprostemu ljudstvu.«

Pastor: »Bilo bi veliko bolj koristno, če bi napisali kakšno šolsko knjigo, vzemimo zgodovino starega veka, priročnik za zemljepis, naravoslovje, geometrijo in ne katoliško branje.«

Don Bosko: »In zakaj ne katoliško branje?«

Pastor: »Ker so snov, o kateri razpravlja katoliško branje, že stokrat prekuhali in preleli drugi ljudje.«

Don Bosko: »Res je. O vsem tem so že mnogi pisali, toda v obsežnih znanstvenih delih, ki jih razumejo samo izobraženci, ne pa tudi preprosto ljudstvo. Katoliško branje pa je namenjeno prav tem bralcem.«

Pastor: »Toda od tega dela nimate nikakršne koristi. Nasprotno, če bi se oprijeli dela, ki vam ga midva predlagava, bi imeli tudi materialno korist za prečudovito ustanovo, ki vam jo je izročila Božja previdnost. Vzemite to. To je majhen

dar (bili so štirje bankovci po tisoč lir) in zagotavljamo vam, da ne bo zadnji. Obljubljava, da boste dobili še več in pogosteje.«

Don Bosko: »Zakaj mi hočeta dati toliko denarja?«

Pastor: »Da se lotite pisanja predloženih del in da podpremo to vašo dobrodelno ustanovo, ki je ni mogoče prehvaliti.«

Do Bosko: »Oprostite mi, gospodje, da vam vračam ta denar. Za zdaj se ne morem posvečati drugemu znanstvenemu delu kot katoliškemu branju.«

Pastor: »Toda to je vendar nekoristno delo.«

Don Bosko: »Če je to nekoristno delo, kaj se vas potem tiče? Če pa je koristno, zakaj ga potem hočete preprečiti s tem denarjem?«

Pastor: »Zdi se, da se ne zavedate, kaj delate. S tem, da zavračate ta dar, škodujete svoji ustanovi in izpostavljate svojo osebo določenim posledicam, določenim nevšečnostim.«

Don Bosko: »Razumem, kaj mi vidva gospoda s temi besedami hočeta povedati. Toda jasno in razločno vam izjavljam, da se iz ljubezni do resnice na bojim nikogar. S tem, da sem postal duhovnik, sem se posvetil delu za katoliško Cerkev in za zveličanje duš, zlasti mladih. Iz tega razloga sem šel izdajati Katoliško branje, ga nadaljeval in pospeševal z vsemi svojimi močmi.«

»Toda vi ravnate napak,« sta povedali tisti dve zlobni pojavi z jeznim glasom in vstali. »Delate napak in naju žalite. Kdo ve, kaj bo z vami? Če boste šli iz hiše, ali mislite, da se boste še vrnili živi?«

Nesrečneža sta te besede izgovorila tako grozeče, da so fantje, ki so stražili pred vrati in slišali vse, kar se je govorilo, zaropotali po vratih in s tem dali znamenje, da bi ob najmanjši nevarnosti za don Boska vstopili in se postavili v bran. Toda naš dobri oče je brez vsake sence strahu mirno odgovoril: »Že vidim, da vaše uglednosti ne poznajo katoliških duhovnikov, ker bi se sicer ne spustili na tako nizke pretnje. Vidite torej, da katoliški duhovniki, dokler živijo, radi delajo za Boga. Če bi pri tem delu morali podleči, bi si smrt šteli za največjo srečo pri delu za Božjo slavo. Pustite torej ob strani vse pretnje, ker se temu samo smejem.«

Te don Boskove besede so krivoverca tako razjezile, da sta pristopila k njemu in bi ga skoraj s silo obvladala. Ob tem prizoru je don Bosko iz previdnosti prijel za stol in rekel: »Če bi hotel uporabiti silo, bi vama zlahka pokazal, kaj se pravi kršiti svobodo svobodnega državljana. Pa nič takega. Moč duhovnika je v potrpežljivosti in odpuščanju. Vendar je čas, da končamo naš razgovor. Pojdita torej proč od tod!« Pri teh besedah se je zasukal okoli stola, ki ga je držal za ščit in jima odprl vrata. Ko je zagledal Buzzettija, je dejal: »Pospremi ta dva gospoda do izhodnih vrat, ker ne poznata dobro stopnic.«

Pri tem opozorilu sta se onadva spogledala in dejala don Bosku: »Se bomo še videli ob bolj primernem času.« Zapustila sta sobo z vročično zardelima obrazoma in s pogledom, polnim prezira.

Nič manj prizadete pa so se čutili fantje zavetišča, ko so zvedeli za nesramne zahteve tistih dveh odposlancev in slišali o pretnjah, ki sta jih izrekla don Bosku. Če bi se spozabila in si upala napasti don Boska, bi se čutili poklicane, da bi pokazali, koliko ljubezni je gorelo v njihovih srcih do skupnega očeta.

Predrznost krivovercev nasproti don Bosku je dosegla tako mero, da so se mu upali javno groziti, njemu, ki je živel v Oratoriju osamljen sredi njiv, kjer je bilo čez dan vse zapuščeno, saj so bili dijaki v šoli in obrtniki v delavnicah v mestu. Don Bosko je dobro vedel, da bodo grožnjam sledila dejanja. Zato si je mislil, da bi bilo primerno v bližini imeti kako stavbo, ki bi mu bila s svojimi stanovalci v pomoč. Želel si je, da bi v bližini bila kaka redovna hiša. Edina redovna skupnost, ki bi v tistih nesrečnih časih mogla kot trdna uresničiti njegove načrte, so bili rosminjanci. Govoril je o zadevi z opatom Rosminijem in načelno sta se strinjala. Rosmini naj bi kupil zemljišče v bližini valdoškega Oratorija. Na njem bi zgradil obširno stavbo za stalno bivališče svoje redovne družbe. Ti duhovniki bi pomagali don Bosku spovedovati njegove fante, bili pripravljeni pridigati in pospeševati delo oratorijev.

Razmišljanje o tem načrtu in prejeto pismo sta don Boska pripravili, da je napisal naslednje pismo:

Osrednje vodstvo katoliškega branja.

Turin, 29. avgusta 1853.

Predragi gospod don Gilardi!

Prejel sem vaše pismo, ki ste mi ga pisali glede prodajnega prostora, in se zelo veselim prihoda očeta generala v Turin. Upam, da ga bom mogel srečati in z njim govoriti. Ker pa je vse več interesentov, ki bi bili pripravljeni kupiti zadevno zemljišče, bi bilo koristno, če bi mi vsaj približno napovedali čas, ko bo prišel prej imenovani oče general v Turin. Na ta način bi mogel odložiti sklepanje pogodbe do končne odločitve, bodisi pritrtilne ali nikalne, velespoštovanega gospoda opata Rosminija.

Če mi morete dati kako podrobnejše poročilo, mi bo v veliko zadoščenje in jaz vas bom priporočil sv. Frančišku Saleškemu, da naj vas ima zelo rad. Ljubite me v Gospodu in jaz se izrekam za vaše ugledne osebe vdanega služabnika.

duh. JANEZ BOSKO (porednež)

Opat Rosmini ni dolgo odlašal s svojim prihodom v Turin. Potem ko se je dogovoril z don Boskom o prihodnji ustanovi, od katere se je nadejal velike duhovne koristi, se je vrnil v Streso in pustil don Bosku kratkoročno posojilo 3000 lir. Videl je, v kakih denarnih stiskah je, in mu je pomagal, kolikor je mogel. To je jasno razvidno iz naslednjih pisem.

Osrednje vodstvo Katoliškega branja.

Uglednemu in velespoštovanemu gospodu opatu Antonu Rosminiju v Stresi

Turin, 15. oktobra 1853

Ugledni in spoštovani gospod!

Prodaja zemljišča, ki sem jo jaz štel za dokončno, se je popolnoma razdrla: kupci, ki so pokazali zanimanje, se niso več pojavili.

Zato vas prosim, da mi odložite obveznost izplačila vsote, ki ste mi jo dali na posodo ob vašem obisku v Turinu. Odlog naj bi veljal štiri mesece s samo po sebi umevnimi obrestmi. Če bi pa denar takoj nujno potrebovali, bi storil vse potrebno, da bi nemudoma dobili omenjeno vsoto, kamor mi boste naročili.

Prepričan o vaši naklonjenosti do mene, vam želim od Gospoda vse najboljše in se vam iz vsega srca priporočam v vaše molitve. Imam čast, da se imenujem vaše odlične osebe vdanega služabnika.

duh. JANEZ BOSKO

Na odgovor ni bilo treba dolgo čakati.

Stresa, 18. oktobra 1853

Velečastiti in predragi gospod Janez!

V odgovor na vaše cenjeno pismo z dne 15. tekočega meseca vam sporočam, da mi je moj vrhovni predstojnik don Anton Rosmini naročil, naj vam sporočim, da vam rade volje podaljša rok plačila posojenih 3000 lir na način, kakor ste predlagali vi sami v omenjenem pismu, vendar z opombo, da z gotovostjo računa, da bo na omenjeni datum vsota zares njemu na voljo.

To vam sporočam po naročilu svojega predstojnika, ki vas prisrčno pozdravlja in se z menoj vred priporoča vašim molitvam, medtem ko imam čast, da se imenujem vaše odlične osebe ponižnega in vdanega služabnika

KAREL GILARDI, duhovnik.

54.

POGLAVJE

*Fantje se učijo med počitnicami – Latinščina Cerkve in cerkvenih očetov
– Katoliško branje – Procesija pri Mariji Tolažnici – Zmanjšanje števila
zapovedanih praznikov – Priprava na slovesnost rožnega venca – Fantje iz
Oratorija v Morialdu – Nepričakovano ozdravljenje – Il Galantuomo*

JESENSKE POČITNICE SO TRAJALE ZA ŠOLARJE štiri mesece in don Bosko ni mogel mirno gledati, kako so njegovi gojenci v brezdelju izgubljali čas. Zato je razmišljal o načinu, kako bi jih resno pa tudi prijetno zaposlil. Prosil je šolske brate ali nekatere duhovnike svoje prijatelje, da so z njimi ponavljali tvarino prejšnjega leta ali se učili kak dodaten predmet. Cagliero, Francesia in Turchi so po trikrat na teden šli h griču, kjer je imel svojo vilo don Picco, da so pri njem ponavljali obdelano snov. Pot je sem in tja trajala dve uri in pol in je bila zelo koristna za njihovo zdravje. Don Bosko je vsako leto pripravljaj različne počitniške programe. Včasih so obdelovali staro ali novo zgodovino, enkrat so se učili grščine, drugič francoščine. Ene počitnice so se učili aritmetiko pa zopet risanje, astronomijo in zemljepis, izdelovali so zemljepisne karte raznih držav in pokrajin. Pogosto jih je učil pisati pisma, prepričan, da to ni tako lahek posel, kot se zdi na prvi pogled. Obenem jih je navajal, da so bili v svojem pisanju čim bolj preprosti v izražanju, hkrati pa jih je opozarjal, da mora biti ta preprostost sad dolgotrajnega študija klasikov. Sam jih je uvajal v tako pisanje s tem, da jim je podajal najbolj klasične primere. Ponavljaj jim je priporočilo Silvija Pellica, da bi imeli vedno pri roki pravopis in da se ga ne bi naveličali uporabljati v vsakem dvomu tako glede pomena besede kakor glede fraz. Zlasti jih je opozarjal na galicizme (francoski način izražanja). Če bi se držali teh nasvetov, jim je zagotovil, da bi si pridobili jasnost v izražanju, in če bi jih Gospod poklical med svoje duhovnike, bi jih ob takem načinu izražanja razumeli tudi najbolj preprosti poslušalci.

Še bolj zahteven je bil do klerikov; hotel je, da bi do zadnjega trenutka dobro izrabljali svoj čas. Na predvečer sv. Janeza so imeli kleriki zaključne izpite. Za praznik sv. Janeza jih je pustil pri miru in jim dal popolno svobodo. Toda že naslednjega dne jih je drugega za drugim poklical k sebi: »Bilo bi zelo koristno, če bi prebral Rohrbacherja, Salzana, Bercastela. Pridobil bi si veliko koristnih spoznanj.« Tudi s kleriki, ki so hodili na univerzo, je delal tako. Ti so najprej opravili latinsko šolo v Oratoriju, nato so študirali bogoslovje, opravljali tam izpite in končno opravili sklepne izpite.

Pa tudi to mu še ni bilo zadosti. Silno si je želel, da bi vsi študirali latinske cerkvene klasike. Od 1851/1852 je v času počitnic z velikim uspehom razlagal Mihaelu Rui in drugim svojim gojencem izbrana dela teh pisateljev, zlasti pisma sv. Hieronima, in želel, da so jih prevajali, se jih učili na pamet in jih razlagali. Prizadeval si je, da bi tudi druge navdušil za ta študij, ki mu je bil tako zelo pri srcu, in mu je bilo zelo težko, ko je slišal, kako so se nekateri ugledni profesorji posmehovali latinščini Cerkve in cerkvenih očetov in jo zaničevalno imenovali zakristijsko latinščino. Don Bosko je menil, da tisti, ki prezirajo jezik Cerkve, ne poznajo del cerkvenih očetov, ki sama po sebi sestavljajo latinsko literaturo že več stoletij. In to odlično in blestečo literaturo, ki jo lahko postavimo ob bok klasični latinski, katero po svoji plemenitosti prekaša kakor nebo zemljo, krepkost pokvarjenost in Bog človeka. K temu je še dodal, da nekateri pisatelji po elegantnosti sloga, ljubkosti jezika, vzvišenosti zamisli presejajo celo pisatelje Avguštinovega stoletja. Vse te trditve je tudi krepko podprl z razlogi in primeri.

Na tem področju se je spuščal v razprave z zelo uglednimi predstavniki literarne teorije, odločno zagovarjal svoja stališča in jih podpiral z utemeljenimi razlogi, vendar vedno v mejah krščanske ljubezni in spoštovanja oseb. Njegovi razlogi so bili tako prepričljivi, da jih je pridobival za svoje poglede. Imel je še svoj zelo osebni razlog: »Podcenjevanje in omalovaževanje latinščine cerkvenih očetov je pravo hudodelstvo. Ali mi kristjani ne sestavljamo resnične, svete in slavne Božje družine? Ali ti cerkveni pisatelji niso naši in niso naš ponos in slava? In zakaj naj bi prezirali stvari, ki so naša last, in iskali lepoto samo pri naših sovražnikih, v poganstvu? Je to ljubezen do lastne zastave, do Cerkve in do papeža?« Ni varčeval z ugovori tudi proti Vallauriju, ki je objavil nekaj kritičnih opomb na račun sloga in jezika svetih očetov, mu pokazal, da se moti in da noče videti lepote, ki jo vsebujejo ti dragoceni zvezki.

Ko je Pij IX. leta 1855 v neki svoji okrožnici rzsodil vprašanje med monsignorjem Dupanloupom in Gaumejem in zahteval, da se primerno poveže študij poganskih klasikov s krščanskimi ter tako latinski jezik, očiščen nepotrebne

navlake, obogati s krščanskimi idejami, in zato tudi dal potrebna navodila, je don Bosko trdil, da se njegove ideje popolnoma strinjajo s papeževimi zamislimi.

Don Bosko nikakor ni zavračal latinskih klasičnih pisateljev. Temeljito jih je preštudiral in jih večino tudi znal na pamet. Mojstrsko jih je razlagal, vendar pa je tudi videl nevarnost, da bi brez dopolnila s krščanskimi klasičnimi avtorji lahko s svojimi idejami kvarno vplivali. »Francoska revolucija,« je menil, »je prevzela svoja načela od poganskih pisateljev in lahko rečemo, da se je ta rod rabljev oblikoval prav v tej šoli. Iz tega so prišle obžalovanja vredne posledice, ki jih vsi poznamo. Ideja o domovini, sovraštvu do tujcev, slava, ki si jo kdo izbojuje z nasiljem, poveličevanje osebe, napuh, ideja države boga, zavojevanje itn. so stvari, ki uničujejo nežno miselnost mladine in učijo imeti ljubeznivo krščansko dobroto za strahopetnost.«

Tovrstno poučevanje, zaposlitev in študij teh vprašanj je izpolnilo dvome-sečne počitnice leta 1853.

Don Bosko je za mesec november pripravil in dal v dveh delih natisniti knjižico brez navedbe pisatelja *Primeri krščanske kreposti, vzeti iz raznih avtorjev*. To je bil neke vrste oddih, ki si ga je privoščil v boju z valdežani, ki pa si zopet niso dali vzeti nobene priložnosti, da ne bi sramotili Cerkev.

Dne 8. septembra so imeli v Turinu navado prirejati procesijo s kipom bl. Device Marije Tolažnice kot obljubo po rešitvi mesta pred močnim sovražnikom leta 1706. Toda prvotni 144 kg težek kip iz čistega srebra, ki so ga ukradli 18. aprila in niso našli ne kipa ne storilcev, so morali nadomestiti z lesenim. Procesija tega leta ni imela zunanjšega vojaškega blišča, poleg tega pa je bila izpostavljena zasramovanju pocestne drhali. Narodna straža in redarji niso skrbeli za red. Tako je zahtevala Gazzetta del Popolo. Hudobneži pa, spodbujeni od anglikancev in valdežanov, ki jih je bilo veliko in so bili zelo nesramni, so lahko, ne bi jih kdo oviral, motili procesijo, se zaganjali v ljudi, s pokrivalom na glavi in bogokletnimi besedami sramotili duhovščino in se norčevali iz svetih obredov. Ta tako osramočeni kip je pozneje kupila markiza Fassati, in ko si je svetišče priskrbelo novo, posrebreno podobo, ga je podarila naši cerkvi sv. Frančiška Saleškega, kjer je še danes.

Užalostčeni papež je v znamenje privolitve glede vprašanj, ki niso bila proti njegovi vesti, odstranil priložnost za veliko grehov. Viktor Emanuel je papežu izrazil potrebo ljudstva in željo vlade, da bi v Piemontu zmanjšali število zapovedanih praznikov in bi z delom pomagali ljudstvu. Papež je privolil in v odloku 6. septembra izvzel iz števila zapovedanih praznikov Gospodovo obrezovanje, sv. Mavricija, Marijino očiščenje, Marijino oznanjenje, sv. Jožefa, velikonočni ponedeljek, binkoštni

ponedeljek, sv. Štefana; vsega skupaj osem prazničnih dni. Vendar pa pri teh praznikih ni nastala nikakršna sprememba v liturgiji, brevirju in obredih.

Don Bosku je bilo hudo, da je praznik sv. Mavricija in mučencev Tebanske legije izgubil pri ljudstvu svoj pomen in je zato pri tiskarni Doyen dal natisniti podobico tega slavnega svetnika, ki je bil nebeški zaščitnik toliko dobrodelnih ustanov v Piemontu. Spomin njegovega mučeništva se je obhajal 22. septembra. Dal je razdeliti veliko podobic. Glede mučencev Tebanske legije pa je don Bosko trdil, da so imeli pomembno vlogo pri zaščiti Oratorija.

Hotel je tudi izraziti svojo pobožnost do blažene Device. V ta namen je poslal na škofijsko pisarno v Turinu naslednji dopis.

Visoko spoštovani gospod generalni vikar!

Duhovnik Janez Bosko že tri leta slovesno obhaja praznik presvetega rožnega venca z devetdnevno pripravo v cerkvi v svojem naselju Morialdo v župniji Castelnuovo d'Asti. Poleg tega je vsak večer še kratek nagovor in blagoslovitev z Najsvetejšim. Isto pooblastilo za podeljevanje blagoslova je razširjeno tudi na druge praznike presvete Device in sv. Jožefa. Vse to v času, da se ne motijo župnijski obredi, in v soglasju z župnikom.

Ko sedaj isti prosilec želi obogatiti tamkajšnje prebivalstvo z istimi duhovnimi koristmi (ko je sedanji vladajoči papež Pij IX. podelil popolni odpustek na dan sv. rožnega venca in tristo dni odpustka za vsak posamezen dan), prosi vašo ugledno osebo, da bi blagovolili obnoviti isto dovoljenje z odlokom, ki bi veljal tri leta.

V pričakovanju pritrilnega odgovora

duh. JANEZ BOSKO. prosilec

Odgovor generalnega vikarja.

Dajemo pooblastilo za eno leto. Zadeven pismeni odlok bomo izdali za naslednja leta na osnovi pravočasne prošnje.

FILIP RAVINA, generalni vikar

Turin, 20. septembra 1853

Medtem je don Bosko razpošiljal za mesec oktober anonimni zvezek *Družinski pogovori o cerkvenih zapovedih*. V delavnici nekega krojača skuša kurat zavrniti zlovesče nauke, ki se jih je mojstrov sin navzel v času svojega bivanja v glavnem mestu. Nato dokazuje, da ima cerkev pravico izdajati zakone, in pokaže velike prednosti, ki jih ima človeška družba od peterih zapovedi, navedenih v katekizmu.

Ko je don Bosko opravil to zadevo, je proti koncu septembra šel na jesenski izlet. Ko je prišel v Chieri, se je med izstopanjem iz vozila znašel pred nekim

gospodom, ki ga je spoštljivo pozdravil in vprašal, ali ga še pozna. Don Bosko ga je pogledal in nato dejal: »Da, srečala sva se sedem ali osem let tega v Turinu na padskem mostu.« Gospod je bil presenečen, ker je res bilo tako. Don Bosko je imel, rekli bi, čudežen spomin. Ohranjal je podobe obrazov ne samo fantov, ki so zapuščali Oratorij, temveč tudi imena in podobe njihovih staršev in sorodnikov tudi po dolgih letih. Njegov spomin se ni nikoli izčrpal.

Ko so prišli v Becchi, sta jih tam pričakala brat Jožef in njegova mati. Začeli so z devetdnevnicco, ki je bila zanj priložnost, da je spovedal vernike. Nekaj pozneje so prišli še drugi fantje in pevci. Ti so med svojim potovanjem povsod slišali, kako so ljudje hvalili don Boska, zlasti ko je bil še mlad. V Chieriju so jim pripovedovali, kako so matere svojim sinovom zabičevale: »Rada vidim, da hodiš z Janezom Boskom, nikakor pa ne z drugimi.« In Bosku samemu so pravili: »Stori, da bodo moji otroci tako pridni, kot si ti.«

Bil je čudovit v vseh krepostih, najbolj pa se je odlikoval v čistosti. Odločno se je izogibal tovarišev in drugih ljudi, ki niso bili zadosti spodobni v pogovorih in dejanjih. Gospod Karel Bertinetti iz Chierija je pogosto pripovedoval mlademu Angelu Saviu, kako je bil don Bosko vsem zgled v učenju in pobožnosti.

Doktor Allora, don Luzerna, don Frančišek Oddenino so vedeli povedati, da je bil klerik Bosko v semenišču tako zgleden, da so ga klicali za svetnika, ker so bili prepričani, da je tak tudi bil. Če je bil med tovariši kak manj zgleden semenišnik, mu je Bosko skušal biti prijateljski svetovalec. Predstojniki semenišča so dajali Boska drugim za zgled lepega obnašanja, zlasti kar se tiče zmernosti in pobožnosti. Nikdar ni iskal načina, kako bi zase dobil denar. Tovariši so se zatekali k njemu v vprašanjih svojega študija.

V Castelnuovu so se še živo spominjali njegove kleriške preobleke, njegove nove maše v domačem kraju, načina, kako se je vedel pred oltarjem, njegove izredne zbranosti in trume fantov, ki so ga obdajali in mu prihajali naproti. Hvalili so njegovo obnašanje, ko je bil še otrok, kako je bil zadržan v svojih dejanjih, kako je pazil na vsako besedo in kako so starši tudi tukaj, prepričani o njegovem lepem vedenju, svojim otrokom priporočali, da so šli k Janezu Bosku. Vedeli so povedati, kako zelo izbirčen je bil pri izbiri tovarišev, zlasti v tem, kar se tiče govorjenja; izogibal se je tistih, ki so grdo govorili.

V Morialdu je brat Jože fantom, ki so ga vpraševali, natančno opisoval, kakšen je bil njegov brat: »Don Janez je, še preden je bil preoblečen v duhovniško obleko, izrabil vsako priložnost, da je s svojimi mladimi tovariši govoril o veri in pobožnih vajah. Pripovedoval je zgodbe iz življenja svetnikov. Veliko je molil med poljedelskimi opravili in matere so ga sinovom dajale za zgled molitve. Zelo

pogosto je prejemal sv. zakramente. Skupaj z njim je rasla v njem tudi želja, da bi bolj ljubil Boga in tudi druge pridobil za ljubezen do Boga. Z velikim veseljem se je udeleževal verouka in pridig, ki jih je potem ponavljal družini in tovarišem. Od otroških let je bil zavzet za sveto čistost. Čist in zadržan je bil v vseh svojih dejanjih, besedah in razvedrilih. Nikdar ga ni bilo slišati izgovoriti kako besedo, ki bi se nanašala na kaj neprimernega. Nikdar ga niso videli, da bi se igral z deklicami iz bližnjih hiš. To pričevanje je potrdil tudi župnik teolog Cinzano.

Ne moremo si predstavljati, kako so se gojenci veselili, ko so slišali toliko dobrih stvari o svojem dobrem očetu, in kako veseli so bili, da so mogli biti z njim. On pa je znal iz vsakega položaja izluščiti priložnost, da je govoril o Bogu. Sedaj iz cvetlic na polju, iz žetve ter bogastva in mnogovrstnosti sadežev, ki so viseli na drevesih, pa zopet o odkritjih v globinah zemlje, kjer so našli za človeka toliko koristnih stvari, ker je vse to dala Božja previdnost. Včasih je zvečer ob pozni uri stal pred rojstno hišo in opazoval zvezdnato nebo in ne misleč na utrujenost od obilice spovedi, je govoril fantom o neskončnosti, vsemogočnosti in Božji modrosti. V vseh okoliščinah je dvigal svojo misel in misli svojih poslušalcev k Bogu, k njegovemu neizmernemu usmiljenju, tako da je velikokrat, kakor pripoveduje don Rua, fante tako očaral, da so vzklikali kakor učenca iz Emavs: Ali ni bilo najino srce goreče, ko nama je med potjo govoril?

Don Boskovo učenje in njegovi zgledi pa so tudi med prebivalstvom naredili veliko dobrega. Pogosta obhajila njegovih gojencev so jih spodbujala k pogostemu prejemanju zakramentov. Kakor so bili živahni in veseli, so znali biti zbrani v cerkvi in so s pobožnimi vajami častili Boga. Don Bosko je s svojo trumo fantov prinašal veselje in spodbudo v pobožnosti v sosednje župnije in je z glasbo povzdignil župnijske praznike. Veliko ljudi, zlasti otrok se je zbiralo okoli njega, in tudi medtem ko je hodil po cesti, je dajal nasvete za pobožno življenje. To so potem tudi izpolnjevali. Ti jesenski izleti so bili vzrok in sredstvo, da je Oratorij rasel tako po številu kakor po slovesu.

Na praznik sv. rožnega venca je don Bosko blagoslovil duhovniško obleko mlademu kleriku Janezu Francesiu, ki se je kakor klerika Rua in Buzzetti odločil, da bo ostal pri njem do konca življenja. Don Bosko se je od teh nadejal velike pomoči, kakor je pričakoval, da mu bodo pomagali tudi fantje Janez Germano, Marchisio, Ferrero, ki so že končali gimnazijo. Toda od teh se je dal preobleči samo eden, medtem ko sta druga dva iz raznih razlogov zapustila poklic, ki sta ga na začetku hotela sprejeti.

Tiste dni se je pripetilo nekaj, kar je še bolj dvignilo don Boskov ugled. Profesor Janez Turchi pripoveduje:

»Ko smo med počitnicami 1853 z drugimi tovariši hodili v šolo govorništva k profesorju don Piccu v njegovo vilo v Turinskih gričih in smo se vsi prepoteni lahkomišelnostno ustavili v sveži pa nevarni senci, sem se močno prehladil. Ko je don Bosko videl, da ne jem in očitno slabim, me je poslal domov, kjer mi je zdravnik petkrat puščal kri. Bolezen sem prebolel, vendar sem poležaval in si nisem mogel opomoči. Nerazpoloženje se je zavlačevalo in vse je kazalo na jetiko.

Nekaj tednov pozneje je prišel v Castelnuovo za praznik rožnega venca don Bosko. Obiskal me je, in ko je videl in slišal, kako je z menoj, me je spodbudil, mi dal svoj blagoslov in dejal, da se moram kmalu pozdraviti in priti v Oratorij. Ne vem, ali je bilo takoj naslednji dan, vendar sem začel kmalu vstajati, se dobro in hitro pozdravil in se vrnil v Oratorij.

Od takrat, hvala Bogu, nisem bil več bolan. Jaz pripisujem svoje ozdravljenje don Boskovemu blagoslovu, zlasti še zato, ker po tem blagoslovu nisem uporabljal nikakršnih zdravil.«

Medtem so fantje veselo končevali svoje počitnice v Becchijih. Don Bosko je bil vedno z njimi in je istočasno končeval svoj zbornik. Že prejšnje leto je ugotovil, da so protestanti zato, da bi se lažje vtihotapili v družine delavcev in širili svoje krive nauke z manj hrupa in večjo učinkovitostjo, izdali zbornik, kjer je bilo več zmot kot besed. Imenovali so ga Družinski prijatelj. Toda od prijatelja ni nosil drugega kot ime, ker je svojim bralcem prinašal največje zlo na zemlji, to je nevero in brezbožnost. Delili so ga zastonj tistim, ki so ga hoteli, in tudi tistim, ki ga niso hoteli. Našel si ga pri hišnih vratih in v svoji sobi, če si neprevidno pustil okno odprto. V delavnicah so ga zastonj razpečevali in na ulicah so ga kar vsiljevali. Ker so ljudje tako poceni prišli do te knjižure, so jo brez strahu prebirali in drugim se je zdelo, da imajo v rokah nabožno knjigo. Izgovarjali so Božje ime, pripovedovali o spreobrnjenju tega ali onega, priporočali vdanost v Božjo voljo in zaupanje grešnika v sadove odrešenja. Vendar o spovedi ali Evharistiji ni bilo nikjer govora in na Jezusovo mater Marijo so popolnoma pozabili. Težko je bilo odkriti zmoto ali pa so jo odkrili prepozno. Don Bosko je sklenil, da bo krivovercem onemogočil to uničevalno delo med krščanskimi dušami v Turinu in Piemontu, in se odločil, da bo začel izdajati pratiko, ki naj bi spodrinila s pravim naukom in veselim pripovedovanjem tistega Prijatelja.

Zato je na začetku leta nekega večera tistim, ki so mu pomagali pri urejanju in izdajanju Katoliškega branja, predstavil svoj načrt, ki je v trenutku vsem ugaljal in so vsi enoglasno vzkliknili: »Odlično, odlično!«

»Toda kako bomo imenovali ta naš zbornik?« je vprašal don Bosko. »Saj vsi vemo, da ljudstvo hlasta za novostmi. Dostikrat se da pritegniti zgolj zaradi prikupnega naslova. To je kakor izvesek nad gostilno.«

Bilo je veliko zelo različnih predlogov. Eden je predlagal Pravi prijatelj družine. Toda don Bosko je takoj pripomnil, da bi to bila vloga mačke, ki hodi za druge po kostanj v žerjavico. »Naš naslov ne sme imeti nič skupnega z naslovom naših nasprotnikov,« je dejal.

Nekdo drug je predlagal, da bi se imenoval Ljudski zbornik, pa zopet Mladinski zbornik ali Delavski zbornik pa še vrsto drugih mogočih imen. Toda ko je don Bosko dal, da je vsak povedal svoje, je prišel na dan s svojim preišljevanjem in že pripravljenim imenom. Vsi so utihnili. Pohvalil je prednosti vsakega poimenovanja in nato dejal, da se mora zbornik, ki ga imajo v mislih, brez nadaljnjega imenovati *Il Galantuomo* (galantnež, pošten in uglajen možki), vezilo, ki ga svojim bralcem prinaša Katoliško branje. In tako je tudi bilo. Dva ali trije duhovniki so velikodušno obljubili svoje sodelovanje.

Ta zbornik je bil natiskan že meseca oktobra, ker je bilo treba prehiteti Družinskega prijatelja. Na kratko bomo predstavili njegov naslov in njegovo zasnovo.

Il Galantuomo - Narodni zbornik za leto 1854 z dodatkom nekaterih koristnih zanimivosti. Po uvodu je predstavil člane kraljeve družine, napovedal sončne in lunine mrke, podal merjenje povprečnega srednjega časa za uporabo v železniškem prometu, razporeditev državnih in mednarodnih sejmov in velesejmov, novo vrednost bankovcev v primerjavi s tujo valuto. Sledila so navodila za domače gospodinjstvo, verska in moralna razmišljanja, spodbudni zgledi in dogodki, ki prikazujejo visoko raven duhovniškega življenja in spodbujajo k zavračanju valdeške krive vere. Za konec nekaj pesmi v italijanščini in piemontskem narečju.

Ta zbornik je podaril vsem naročnikom Katoliškega branja in ga v vedno novi obliki v šestnajst tisoč izvodih izdajal vse do danes.

»Zares je treba občudovati don Boska,« je vzkliknil don Rua, »kako je mogel sam tako dolgo izdajati publikacijo, ki je pomenila pravi boj proti krivi veri, in skozi vse življenje nadaljevati izdajanje s pomočjo gorečih sodelavcev.«

To isto jesen, kakor da ne bi bilo vsega dela že zadosti, je ob vrnitvi v Turin pri Hijacintu Mariettiju izdal 2000 osnov grške slovnice, v kateri vsako delce obsega pet folij. Za to mu je založnik Marietti 10. februarja 1854 poslal račun.

55.

POGLAVJE

Še vedno Katoliško branje – Preprosti slog don Boskovega pisanja – Don Boskova ponižnost – Profesor Peyron in zbor duhovnikov – Dokazi don Boskove ponižnosti

DE AGOSTINI, TISKAR KATOLIŠKEGA BRANJA, je poslal don Bosku dva zvezka zbirke z naslovom *Obrtnik evangeljskega duha ali življenje dobrega Henrika Čevljarja*, predvidena za konec oktobra in začetek novembra. Delce nima navedenega pisatelja in je namenjeno obrtnikom. Henrik Buche, rojen proti koncu 16. stoletja v revni in nepoznani družini v mestu Erlon v kneževini Luksemburg, je bil od rane mladosti zgled vseh krščanskih kreposti. Pridno je obiskoval župnijsko šolo, prejemal pogosto svete zakramente in bil zgled svojim sošolcem. Za vzornika in priprošnjika si je izbral sv. Krispina in sv. Krispinijana in se ves posvetil delu za večno zveličanje delavcev. Zapustil je svoj rojstni Erlon, se preselil za nekaj let v Luksemburg in končno prišel v Pariz. Njegova prva skrb je bila, da si je poiskal poštenega krščanskega mojstra in ga vedno tudi našel. Kamorkoli je prišel, je skušal s sveto iznajdljivo podjetnostjo, z junaško odpovedjo in velikodušnimi miloščinami postati apostol obrtnikov, ki jih je v velikem številu iztrgal iz zanke pregrehe in jih spravil na pot poštenosti. Postal je lastnik delavnice in bil več kot oče za svoje mlade čevljarje, izmed katerih si je izbral sedem najboljših in v svoji hiši začel z njimi življenje redovne skupnosti. Bil je star petdeset let in pariški nadškof je odobril osnutek pravil za Družbo bratov čevljarjev, ki se je kmalu uveljavila v Parizu, se razširila po vsej Franciji in prišla tudi v Italijo. Henrika so izvolili za svojega vrhovnega predstojnika. Tako je brez redovne obleke, brez obljub in brez življenja v samostanu nastala in se utrdila redovna ustanova, ki je bila zgrajena edinole na zvesti krščanski ljubezni in ljubezni do dela. Ti odlični delavci, ki so imeli popolno svobodo, da bi zapustili

družbo redovnikov, in ki so jih vabili na vse strani in jih tudi hudo preganjali, so ostali zvesti svoji odločitvi, kakor se otrok oklepa naročja svoje matere. Njihova navezanost na pravilo in odločna volja, da ga niso na noben način kršili, sta bili tako veliki, da bi ju komaj mogel pričakovati pri najbolj gorečih redovnikih. Vsak dan so opravljali skupne molitve, bili pri sveti maši, molili rožni venec, prebirali ali poslušali branje o svetniku tistega dne in duhovne pesmi so ure in ure spremljale nenehno delo. Ob nedeljah so se spovedovali, prejeli sv. obhajilo, bili pri svetih obredih, obiskovali bolnike po bolnišnicah, jetnike v ječah, bolnike po domovih in popotnike po prenočiščih ter sodelovali z dobrim Henrikom pri spreobračanju grešnikov. Po vzoru čevljarjev je Henrik ustanovil Družbo bratov krojačev, ki je prav tako dala Franciji obilico svetih delavcev.

V teh ustanovah so rokodelci, zlasti ubožnejši, dobili zaposlitev in oskrbo, sirote brez staršev so se mogle zastonj izučiti obrti, vajenci so bili ustrezno oskrbljeni, starejši za delo nesposobni delavci so dobili zatočišče in bolni so dobili nego.

Med največje zasluge dobrega Henrika pa štejemo njegovo uspešno sodelovanje pri onemogočanju Delavskega bratstva, katerega člani so se med seboj s prisego obvezovali k molku in tajnosti. Vsako nedeljo so uprizarjali krščanske skrivnosti in praznovanja, da bi tako zakrili svoje hudobije, in se nato zbirali k bratskim pojedinam, kjer so se predajali požrešnosti, nesramnostim, grdobijam in bogokletnim sramotenjem svete hostije. Taka zborovanja so se razširila po vsej Franciji in drugih deželah, ne da bi kdo slutil, kakšna hudobija se skriva za sicer lepim zunanjim videzom. Ko sta se cerkvena in državna oblast zavedeli nevarnosti, ki jima pretijo od te strani, sta storili korake za preprečitev nadaljnjega zla in kaznovanje krivcev. Tedaj se je Henrik v največji nevarnosti za svoje življenje kljub velikim obrekovanjem in zasramovanjem zavzel za te nesrečneže, jih spreobračal in v veliki meri pripomogel, da so to zloglasno in potuhnjeno hinavsko družčino iztrebili iz Francije, za kar mu je bila hvaležna zlasti vsa pariška duhovščina.

Dobri Henrik je zdrav in čil pri svojih 90 letih prepešal tudi po 200 milj, da je obiskal razne svoje postojanke, pobožno vdan presveti Devici Mariji, neutruden v svojem poklicu, ponižen, kakor more biti le svetnik. Umrl je leta 1696.

To je bila za tisti čas zelo primerna knjiga in don Bosko jo je razdelil med svoje dečke, za katere je želel, da bi pridno brali Katoliško branje in se tako utrdili v svoji veri. S takimi knjigami se je med ljudstvom širilo bogato nabožno in cerkveno branje, ki je razodevalo svete in poštene namene svojega pisatelja ter s tem potrjevalo prepričanje o don Boskovi svetosti. Za drugo polovico novembra je don Bosko pripravil knjižico z naslovom *Nesrečno življenje nekega*

odpadnika. Knjižica vsebuje troje pogovorov nekega odpadnika s svojim prijateljem, gorečim katoličanom in ima naslednja poglavja: Izguba dušnega miru, Izguba srčnega miru, Izguba dobrega imena. Delce ne nosi pisateljevega imena. Ohranjeni pa so tiskarski odtisi z mnogimi don Boskovimi popravki, ki pričajo o njegovi potrpežljivosti in natančnosti.

Civiltà Cattolica, četrto leto, druga serija, tretji zvezek, leto 1853, stran 112 takole ocenjuje te publikacije:

»Da bi zajezili krivoversko propagando, se veliko gorečih duhovnikov trudi, ne da bi gledali na napore in izdatke. Med njimi zavzema posebno mesto skromen cerkveni delavec, o katerem smo že poročali v Civiltà Cattolica. Imenuje se don Bosko. On je pobudnik Katoliškega branja, ki prinaša prispevke in dvogovore o glavnih verskih vprašanjih. V petem zvezku je govor o muslimanstvu, grškem razkolu in zlasti o valdeški krivi veri, o kateri poroča, kako je nastala, in odkriva njene hudobne namene. Knjižice so majhnega obsega, pa polne krepkega in klenega nauka, napisane za razumevanje preprostega človeka in vse skupaj zelo primerne za naš čas. To so glavne prednosti Katoliškega branja.

Naj izrazim priznanje odličnemu don Bosku. Naj družinski očetje, ki jim je pri srcu vera njihovih otrok, segajo po teh knjižicah, da bodo v njihovih srcih pognale kal verskega prepričanja, ki ga terjajo naši časi.«

Don Bosko pri pisanju resnično ni imel drugega namena kot delati dobro. Ni se potegoval za priznanje ljudi. »Moja edina skrb,« je zagotavljal don Bosko, »pri pridiganju in pisanju je bila, da bi me mogli vsi razumeti bodisi pri razlagi bodisi pri uporabi najpreprostejših in vsem razumljivih izrazov. Govoril je tako, kakor je pisal, in je pisal tako, kakor je govoril - preprosto, družinsko. Da bi se prepričal, da ga vsi razumejo, je dajal svoje rokopise v branje preprostim, malo izobraženim delavcem in jih prosil, da so mu na kratko povzeli vsebino. Ko je nekega dne svoji materi bral slavnostni govor na čast sv. Petru, je imenoval svojega apostola velikega ključarja. Mati ga je prekinila in vprašala: »Ključar; kje je ta kraj?« Don Bosko je takoj razumel, da je to pretežka beseda, da bi jo mogli razumeti preprosti ljudje, in jo je izpustil.

Tudi zavestno opuščanje elegantnih in pesniških izrazov je bilo dokaz njegove ponižnosti. »Spominjam se,« je pripovedoval mons. Cagliero, »da nam je v zaupnih družinskih pogovorih na pamet deklamiral dolge odstavke iz Horacija, Vergila, Ovida in drugih latinskih pesnikov ter pesmi italijanskih pesnikov. Vendar v javnosti ni nikoli kazal tega svojega znanja niti ni v svojih spisih kdaj uporabljal kakih navedkov. Kdor ni bil z njim v zaupno družinskem odnosu, pa četudi je živel z njim v isti hiši, je le stežka spoznal njegovo leposlovno bo-

gastvo, ki ga je bil poln njegov duh tako na področju italijanskega, latinskega kakor tudi grškega jezika. »Modri hranijo spoznanje, usta bedaka pa bližnjo pogubo« (Prg 10,14) .

Kljub svojemu obširnemu zgodovinskemu, zemljepisnemu in leposlovnemu znanju je vedno, tudi če je šlo za manjše spise, pokazal rokopise kakemu izobražencu ali strokovnjaku, kot Silviju Pellicu, profesorju Amadeju Peyronu in profesorju Mateju Piccu in ga prosil, da bi izrekel svojo sodbo o delu in popravil, kakor se mu je zdelo najbolj prav. Z veliko hvaležnostjo je sprejemal njihove opombe in se jih je pred svojimi učenci spominjal še veliko let pozneje. »Včasih se je tako daleč poniževal, da je dajal v pretres svoja pisma in svoja dela katerega mu izmed nas,« je pripovedoval mons. Cagliari.

Ko je potem med svojimi sinovi imel absolvente univerzitetne stolice za leposlovje, jim je dajal na vpogled svoje spise ter ponižno, hvaležno in voljno sprejemal njihove opombe, čeprav niso bile vedno najbolj umestne in malo v skladu z mnenjem priznanih strokovnjakov, tudi takrat, če ni prosil za tako uslugo. In če včasih kdo ni napravil naprošenih popravkov zaradi spoštovanja do njega, je tožil, da so jih opustili. Celó ko so ocene prihajale iz nenaklonjenega srca nasprotnikov, se ni prav nič užalil. Samo če je šlo za pravoverni katoliški nauk ali nevarnost, da bi moglo kaj slabo vplivati na bližnjega, se je uprl, vendar vedno spoštljivo in dostojanstveno.

O njem je mogoče reči: »Ne opominjaj posmehljivca, da te ne bo sovražil, opominjaj modrega, da te bo ljubil« (Prg 10,8).

Oktober 1853 se je na stanovanju kaplana Zavoda za osirotele deklice don Masucca zbralo kakih štirideset gorečih turinskih duhovnikov, ki so veliko dali na krščansko vzgojo otrok. Hoteli so razpravljati o takratni proticerkveno naravnani vzgoji. Izbrali so si za svoj sestanek ta kraj, da jih ne bi opazili sektaši in protestanti. Navzoča sta bila tudi don Masucco in teolog Leonard Murialdo. Zboru je predsedoval opat Amadej Peyron, profesor vzhodnih jezikov na kraljevi univerzi v Turinu, zelo spoštovan zaradi njegovega znanja. Ob njegovi strani je sedel don Bosko. Ko so razpravljali o raznih vprašanjih, je nekdo priporočil, da bi podprli izdajo vzgojnih knjig za preprosto ljudstvo. Opat Peyron je soglašal s to zahtevo in don Bosko je, potem ko je prosil za besedo, povabil navzoče duhovnike k sodelovanju pri razširjanju Katoliškega branja in je pokazal, kako je prav to zelo učinkovito sredstvo proti razdiralnim idejam valdežanom.

Ko je don Bosko končal, je povzel besedo opat Peyron in rekel: »Prav. Pozorno sem prebral tiste zvezke. Toda če želite, da bodo učinkovali, morate poskrbeti, da bodo napisani v boljšem jeziku, z manj slovničnih nedoslednosti in

manj tiskarskih napak.« Ta sodba, izrečena od tako pomembne in ugledne osebe, čeprav jo je narekovala resnična gorečnost, se je zdela navzočim zelo ostra in pikra. Teolog Murialdo, ves zmeden zaradi sramote, ki jo je doživel njegov prijatelj don Bosko, ga je pozorno opazoval, da bi videl, kaj bo storil in kaj bo odgovoril. Te besede so bile toliko bolj ostre in grenke, ker niso bili vsi duhovniki enako naklonjeni don Bosku. Toda don Bosko se ni pokazal niti najmanj užaljenega in je ves ponižen hladno mirno odgovoril: »Saj prav zato sem prišel k vam, dragi gospodje, da bi vas prosil, da bi mi pomagali in mi svetovali pri tem delu. Povejte mi brez pridržka vse, kar mislite, da bi bilo treba izboljšati, in jaz bom storil vse, kar mi boste povedali. Bil bi celi zelo zadovoljen, če bi kdo, ki je bolj izveden v italijanskem jeziku, hotel pregledati zvezke Katoliškega branja, preden bi jih dal v tisk.« Teolog Murialdo nam je leta 1890 pripovedoval, kako je ob teh don Boskovih besedah od takrat sklepal: »Don Bosko je svetnik« in kako mu je tista scena za vse življenje ostala v živem spominu. In zares. Če kdo pomisli, kako smo občutljivi za opazke, zlasti če gre za umsko delo in še zlasti če je kdo sam avtor, potem ob tem, kar smo slišali, nikakor ne more ne videti v don Boskovem obnašanju silnega junaškega dejanja premagovanja, ko je tako ponižno sprejel zares neutemeljeno pripombo.

Pripomba je bila deloma upravičena, deloma pa pretirana, kajti nekateri zvezki, zlasti tisti, ki so izšli brez navedbe pisatelja, in tisti, ki so jih prevedli iz francoskega jezika njegovi sodelavci, zares niso bili na višini, kot bi to mogel zahtevati klasično izobražen bralec. In naj si je don Bosko še toliko prizadeval, da bi vse spravil kolikor toliko v red, mu ni uspelo. Toda on se ni branil, ni iskal izgovorov in opravičil, temveč je nadaljeval izdajanje, ne da bi mu pošel pogum.

Don Bosko je bil zares vreden pohvale, ki jo je izrekel že omenjeni teolog Murialdo: »Od trenutka, ko sem postal zaupen z don Boskom, nisem nikdar opazil ničesar, kar bi moglo zmanjšati junaške stopnje njegove kreposti. Njegovo vedenje in govorjenje je razodevalo zares ponižnega človeka. Če je govoril o širini in veličastvu svojih dejanj, je bilo to zato, ker je opravičeval svoje pogoste prošnje za javno pomoč v soglasju z evangeljskim nasvetom: Ljudje naj vidijo vaša dobra dela, da bodo hvalili vašega Očeta, ki je v nebesih.

Teolog Reviglio je povedal: »Če je don Bosko kdaj govoril o svojih osebnih zadevah, ki so mu bile v čast, je bilo vedno jasno, da to dela zato, da bi nas poučil in spodbujal k dobremu. Z druge strani pa se kljub izrednim priznanjem občudovanja, ki jih je prejemal, lahko bi rekli sredi zmagoslavja, ni nikakor prevzel. Lahko tudi rečem, da je dovoljeval kakšno naše slovesno izražanje spoštovanja in ljubezni bodisi zato, da nam je dal priložnost, da smo lahko izrazili dolžno

hvaležnost in opravljali pobožnosti, ki so nas varovale pred grehom, bodisi zato, da smo imeli priložnost poglobiti si v takem trenutku bolj sprejeto kakšno koristno načelo. Iz njegovega obnašanja, iz njegovih besed, iz izogibanja vsakemu nastopu iz gole častiželjnosti je vela ponižnost iz prepričanja, da sam od sebe ni ničesar zmožen.« Mons. Cagliero dodaja: »Don Boskova krepost ponižnosti je bila popolna in jo je odlično izpolnjeval v vseh njenih stopnjah, zlasti tako, da je sam nizko govoril o samem sebi ali poslušal, kako so drugi prezirljivo govorili o njem, in kako rade volje je sprejemal ponižanja. Pogosto nam je pripovedoval o skromnem položaju svoje družine, kako si je moral v potu svojega obraza služiti kruh, kako je sredi tisoč neprijetnosti in z dobrodelnostjo ljudi, zlasti don Caffassa, mogel dokončati svoj študij. S tem je v nas vnel ljubezen do te kreposti, ki jo je priporočal in izpolnjeval sam Jezus Kristus.

V pridigah in nagovorih nas je spominjal, da je nebeško kraljestvo nagrada tistim, ki so ubogi v duhu, in da je bilo njegovo poslanstvo v tem, da se je posvečal mladim, ki jih je Jezus tako zelo ljubil, zlasti še najbolj revne in zapuščene. Njegove besede so imele čisto poseben učinek, saj so jih vedno spremljala dejanja. Ponosno je ponavljal, da ni bil poglavar turinskih porednežev iz častiželjnosti temveč zato, da si je pridobil njihova srca in jih vodil k dobremu. Rad je bil med njimi, in ko se je vračal z obiska pri plemenitih, je ponavljal: »Prav nič se tam nisem počutil dobro; prav res je, da je moje življenje v vaši družbi.«

Don Turchi je pripominjal: »V svoji ponižnosti je sprejemal in ravnal z vsemi enako, pa naj so bili revni ali bogati. Niti svojim dečkom ni ukazoval, temveč je imel navado reči: 'Bi bil tako prijazen in bi storil to in to?' S tem lepim načinom ravnanja si je pridobival naša srca in je dosegel veliko več, kot če bi nam ukazoval. Bil je izredno hvaležen za vsako najmanjšo uslugo, kakor da bi si tega ne zaslužil. Nekega dne sem videl, kako je šel iz sobe, kot da bi kaj potreboval. Približal sem se mu in ga vprašal, ali kaj potrebuje. 'Da,' mi je odgovoril; 'čutim, kako silno me peče v grlu. Moral bi kaj spiti, pa ni nikogar blizu.'

'Je zadosti voda s sladkorjem, ki jo imam v celici? Lahko vam jo prinesem, če želite,' sem dodal.

'Ah, naredil mi boš veliko uslugo.' In sem mu prinesel. Popil je in se mi večkrat zahvalil, kakor da bi mu res storil veliko uslugo.«

Don Mihael Rua je povedal: »On bi lahko dosegel visok družbeni položaj, tudi v cerkvenem svetu. Saj je dobil več povabil in imel veliko priložnosti. Pa ni ničesar sprejel. Tiste čase bi lahko, če bi rekel le besedico, dobil diplomo ali pa pooblastilo za poučevanje, pa je ni izrekel. Ko so potem prihajali k njemu gojenci, ki jih je on vzgojil in so bili ovenčani z doktorskimi naslovi iz književnosti, se

je veselil z njimi in je ponižno pravil, da on nasprotno nima naslova niti osnovnošolskega učitelja. Če ga je kdo vpraševal, ali je mogoče monsinjor ali vitez, je odgovarjal: 'Jaz sem don Bosko, vedno samo don Bosko.' Končno pa je bil takrat, ko so ga častili, kakor takrat, ko so ga sramotili, popolnoma ravnodušen.

Zaradi nizkega mnenja o samem sebi se je imel za preprosto orodje v Božjih rokah in postranska oseba v svojih dejavnostih ter zato nikdar ni govoril v prvi osebi: Jaz sem to naredil, jaz sem to rekel, jaz tako hočem, temveč v tretji osebi: don Bosko je dejal, don Bosko želi, don Bosko priporoča. Pogosto je govoril o svoji nesposobnosti, da bi kaj naredil, in da če ne bi bilo zaradi posebnega Božjega klica iz nebes, ne bi bil nič drugega kot kak ubog kaplan v kaki gorski vasici. Vse, kar je dosegel, je pripisoval Bogu, rekoč: 'Z Božjo pomočjo smo naredili to; če bo Bogu po volji, bomo storili ono; Bog nam je poslal pomoč in podporo; Bog bodi zahvaljen za vse.' Za vsa uspela dejanja se je zahvaljeval edinole Bogu. Ker je samega sebe imel za nepotrebno in okorno orodje v Božjih rokah, je vse, kar je bilo storjeno, pripisoval svojim nekdanjim gojencem in svojim duhovnikom. Če ga je prizadela kaka nesreča, ki je prinašala škodo celi ustanovi, je imel navado reči: 'Mogoče smo Gospodu kako zagodli in nas sedaj kaznuje. Poboljšajmo se in nas bo blagoslovil.' Prav zato je s tolikšno vdanostjo sprejemal vse mogoče težave in nevšečnosti in priporočal fantom to dejanje ponižnosti.

Spominjam se, da je nekoč prišel v Oratorij častiti prior dominikanskega reda. Don Bosko, ki ni opustil nobene priložnosti, da bi vadil samega sebe v kreposti kakor tudi, da bi glede nje poučil svoje dečke, ga je prosil, da bi bil tako dober in jim priporočil kako osnovno navodilo za vse. In on je odgovoril z besedami sv. Avguština: 'Prva krepost je ponižnost, druga krepost je ponižnost, tretja krepost je ponižnost.' Ob tej priložnosti smo bolj kot kdaj prej razumeli, zakaj nam je don Bosko tako zelo priporočal to krepost. Pogosto je izrazil željo, da bi mu dali dva prsta, kar je pomenilo, da naj se odpovemo svoji volji in mu damo priložnost, da bi naredil iz nas svetnike. Skoraj vsak dan nam je ponavljal besede sv. Avguština: 'Hočeš postati velik? Začni z malega. Želiš zgraditi visoko stavbo vzvišenosti? Izkoplji globoke temelje ponižnosti.' In še druge podobne reke.«

56.

POGLAVJE

Don Bosko in gojenci se vselijo v novo stavbo – Drzna toda varna rešitev – Čevljarnica in krojačnica za notranje gojence – Prvi pravilnik za delavnice – Delodajalci in delavci v manufakturni industriji – Don Boskovi načrti v korist družbe in obrtnikov

DELO ZA OBNOVO PORUŠENE STAVBE je toliko napredovalo, da je bila sredi oktobra polovica že vseljiva, zlasti še arkadni hodnik, tako zelo potreben ob slabem vremenu. Tja so preselili šolske razrede, obednico in spalnice. Staro kapelo so spremenili v učilnico. Število gojencev se je kmalu dvignilo na petinsedemdeset. Don Bosko si je za stanovanje izbral tri med seboj povezane sobe v drugem nadstropju, vzporedno s cerkvijo sv. Frančiška Saleškega. V sobo na vogalu glavne stavbe so se naselili dva ali trije fantje, ki bi po potrebi pomagali don Bosku. V naslednji sobi naj bi uredili knjižnico. Tam je bila tudi pisalna miza klerika Michaela Rue. Zadnja, z oknom proti jugu naj bi služila don Bosku za spalnico, sedaj pa je bila prirejena za predsobo. V njej je bila, in sicer celo don Boskovo življenje, železna postelja in pohištvo, ki so mu ga darovali dobrotniki: nekaj zelo preprostih stolov in surovo izdelana pisalna miza brez prta in polic, star kanape, razmajana kredenca za spravljanje pisem, preprost klečalnik iz topolovega lesa, ki mu je služil kot spovednica, križ in nekaj svetih podob. Ta preprosta soba je veliko let služila za pisarno, sprejemnico, spalnico in delovno sobo.

Tiste dni pa, ker je bila stavba še popolnoma sveža, so bili predmeti vlažni in večkrat se je vlaga spreminjala v debele kaplje vode. Če je pustil pod posteljo par čevljev, so bili čez nekaj dni plesnivi. Don Bosko je dal stene pokriti s papirnatimi tapetami, da bi obiskovalci ne dobili slabega vtisa. V kratkem času so tapete splesnele, počrnele in odpadle. Toda sila kola lomi. Ker v Pinardijevi hiši ni bilo več prostora za vse fante, bi se jih nekaj moralo preseliti v novo stavbo. Da

bi se fantje vdali in bili pripravljene se preseliti vanjo, jih je don Bosko navduševal in jim prikazoval prednosti novega stanovanja. Ker se je on sam prvi preselil, so drugi šli veselo za njim. Če bi don Bosko ostal v stari stavbi in stanoval v svoji dotedanji sobi ter poslal v nove prostore samo fante, bi gotovo nastale govorice in nezadovoljstvo. Vsekakor je bila to predrzna odločitev, če gledamo na stvar s človeškega vidika, kajti tolikšna vlaga bi lahko bila vzrok težkih obolenj. Toda don Bosku se ni nič zgodilo in tudi dečki so ostali zdravi, kot je on to tudi javno napovedal. Bil je prepričan, da bodo dejstva potrdila njegovo prerokbo.

Ko je tako odpravil stanovanjsko stisko, je hotel za ceno kakršne koli žrtve uresničiti svoj načrt o domačih delavnicah za notranje gojence Oratorija. Pošiljanje dečkov v delavnice v mestu, pa najsi so bile še tako izbrane, urejene in dobro oskrbovane, so bile resna nevarnost za disciplino in napredek fantov. Slabe navade in nevera so se na žalost močno širile med delavstvom in don Bosko se je zaradi norčevanja, ki so ga bili deležni njegovi fantje, zavedal, da vse to uničuje velik del moralne in verske vzgoje, ki jim ju je dajal.

Ceste, po katerih so morali iti v delavnice, so bile prepolne prodajalcev vseh mogočih časopisov, ki so z vsemi sredstvi širili brezboštvo in nemoralo. V izložbah knjigotržcev je bilo polno pohujšljivih slik, odurnih kipov, slabih knjig in druge umazane krivoverske literature.

Poleg vsega tega je bila v nevarnosti tudi njihova vera, čeprav je don Bosko poleg mnogih opominov in prepisov vsak večer imel še večerni nagovor, s katerim je opozarjal na posebne nevarnosti in razlagal prav tiste verske resnice, ki so jih čez dan kakor koli doživeli kot zanikane. Pa ne samo javno, tudi zasebno je govoril o zmotah protestantov in njihovih zlih posledicah in jih spodbujal, da so bili vedno na straži.

Don Bosko je hotel pred temi nevarnostmi obvarovati čim večje število svojih obrtnikov. Zato je s pomočjo dobrotnikov kupil nekaj čevljarskih mizic in potrebščin in uredil čevljarsko delavnico v malem hodniku Pinardijeve hiše pod cerkvenim zvonikom.

Istočasno je nekaj fantov usmeril v krojaštvo, in ker so kuhinjo preselili v pritličje nove stavbe na koncu sedanje govorilnice, je stara kuhinja postala krojačnica. V obeh delavnicah sta zavzela osrednje mesto križ in kip Device Marije. Takoj je bilo mogoče ugotoviti duhovno in moralno napredovanje fantov. Don Bosko je bil prvi učitelj krojačev, saj je to obrt opravljal že v svojih dijaških letih. Prav tako je takrat, ko so bili dijaki v mestu v šoli, od časa do časa sedel k čevljarski mizici in učil dečke uporabljati dreto in smolo in popravljati čevlje. Na tak način je zmanjšal stroške za potrebe gojencev, kaj kmalu pa za to dvoje

ni več potreboval tuje pomoči. Za lastno domačo rabo je kmalu odprl še druge domače delavnice.

Teolog Savij Ascanio je povedal: »Te delavnice sem obiskoval vse od njihovega začetka leta 1853. Don Bosko je spoznal, da zavetišče ne more več delovati brez lastnih delavnic. Njegova ustanova se je morala, če je hotela živeti, razviti v celovito enoto in se razrasti v vseh vejah delovanja kakor organsko telo; morala je zadoščati sama sebi.«

Don Bosko je takoj postavil na čelo vsake delavnice mojstra. Dominik Goffi, ki je bil tudi vratar, je vodil čevljarje, neki Papino pa krojače. Medtem ko so mojstri učili obrtniške veščine, so morali tudi paziti na red in preprečiti vsako zlorabo. Istočasno je don Bosko za zagotovitev discipline, moralnosti in uspešnosti sestavil pravilnik, ki naj bi urejal delovanje vsake delavnice.

PRAVILNIK

MOJSTRI

1. Naloga mojstrov je, da učijo fante obrti, za katero so jih določili predstojniki. Njihova glavna naloga je, da so točno na svojem mestu v delavnici, da priskrbijo delo učencem, ko prihajajo.
2. Naj skrbijo za vse, kar more biti v korist hiši; zavedajo naj se, da je njihova glavna naloga učiti vajence obrti in skrbeti, da nikdar ne manjka dela. Gledajo naj, da bodo sami in njihovi učenci med delom molčali in da se razen v času odmora ne bo nihče smejal, glasno govoril, zbijal šale in prepeval. Vajencem ne sme nikdar dovoliti, da bi zapuščali delavnico, niti jih pošiljati po naročilih. Po potrebi naj za dovoljenje zaprosijo prefekta.
3. Nikdar ne smejo delati pogodb s svojimi hišnimi učenci ali prevzeti posebno delo na njihov račun. Vodijo naj točen seznam del, ki se opravljajo v delavnici.
4. Mojstri so dolžni, da za vsako ceno preprečijo slabe pogovore, in če koga zalotijo pri tem početju, takoj obvestijo predstojnika.
5. Vsi mojstri in vsi vajenci naj ostanejo v svoji delavnici in naj brez prave potrebe ne hodijo v druge delavnice.
6. Prepovedano je v delavnicah kaditi, se igrati in piti vino, ker je delavnica prostor za delo in ne za zabavo.
7. Delo se začneja z *Začni, prosimo, Gospod, in zdravamarijo*. Opoldne naj se, preden gojenci zapustijo delavnico, moli angel Gospodov.

8. Vajenci morajo biti učljivi in pokorni mojstrom, ker so ti njihovi predstojniki. Pokazati morajo veliko prizadevnost in pozorno poslušati, kar jih učijo.
9. Mojster ali kdo drug namesto njega bo enkrat na dva tedna jasno in glasno prebral pravilnik in ta naj visi v delavnici na vpogled vsem navzočim.

V tem pravilniku še ni govora o asistentu, ker takrat še ni bilo druge oblasti kot don Bosko, ki se mu je prihodnje leto pridružil še prefekt.

Don Bosko je že od vsega začetka želel imeti vse rokodelce pred očmi, vendar je moral nekatere še vedno pošiljati v Turin, ker še ni imel potrebnega prostora. Zato je povečal svojo zavzetost za delavnice in ponavljal mojstrom svoja priporočila, da bi skrbeli za njegove varovance. Toda zares krščanski delodajalci so se morali spopadati z velikimi težavami in nasprotovanjem. Za nekatere obrti je bilo vedno težje najti mojstre trdnih krščanskih načel. Ti so bili zavzeti samo za materialno delo in denar in bi se čudili, če bi jih kdo spominjal na dolžnost, da morajo skrbeti za večno zveličanje svojih delavcev. Ker delavci niso imeli nikogar, ki bi jih opozarjal na dostojanstvo njihove duše in na potrebo, da bi posvečevali težko delo in skrbeli za večno srečo, in jim nakazoval božje upanje, ker niso imeli dobrih zgledov, ker jih nihče v danem trenutku ni opominjal in ker malopridnih nihče ni opozarjal na Božji zakon, so dopustili, da so jim slabi vplivi kvarili duha in srce.

Don Bosko je v enem izmed prvih zvezkov Katoliškega branja pisal: »Ko vstopim v kako delavnico ali gostinski lokal, poln delavcev, zaslišim, kako zaničevalno izgovarjajo častivredno ime Jezusa Kristusa in kako se pridušujejo in preklinjajo, tako da se mi zdi, da sem prišel v peklenko brezno. Če se približam skupini mladih fantov vajencev, slišim nesramne pogovore, tako da me oblije kurja polt. Potem stopim k drugi skupini, kjer kak moški obrekuje duhovnike in govori bogokletno; pa zopet drugi, ki preklinja Božjo previdnost. Ne manjka celo starejši moški, ki nesramno in brez vsake sence vere pohujšuje skupino vajencev, ki ga pozorno poslušajo in pijejo strup z njegovih ustnic.

Žal je to bedna podoba, ki jo moreš videti po naših gostilnah in delavnicah. Če te ljudi vprašaš, zakaj se od jutra do večera toliko trudijo in brez prenehanja delajo, vsi enoglasno odgovarjajo: - Zato, da si zaslužimo vsakdanji kruh. - Prav. To je za vaše telo. Toda ali veste, da imate tudi dušo? - Seveda, - odgovarjajo in se smejiijo. - Ali mislite na to, da je treba to dušo rešiti? Ali se trudite, da bi si zaslužili nebesa? - Pa zopet smeh in krohot. - Toda ljudje božji, ali se ne bojite, da si boste nakopali večno pogubljenje? - Mi se na tem svetu ne bojimo drugega kot bolezn, brezposelnosti in lakote. - In kaj bo potem, ko boste umrli? - Zopet smeh in krohot. - Konec koncev: vse za telo, nič za dušo.

Veliko število mater je prihajalo k don Bosku s prošnjo, da bi mogle svoje sinove vzeti iz takih delavnic in najti kak pošten prostor, kjer bi si mogli služiti kruh, ne da bi se izpostavljali nevarnosti, da bi izgubili svojo dušo. In don Bosko se je zaradi zvez, ki jih je imel veliko, trudil, da jim je našel delo tudi zunaj mesta. Istočasno pa se je z vso močjo trudil, da bi v svojih delavnicah lahko imel stotine in stotine rokodelskih vajencev.

Pa to še ni bilo vse. S svojim predirnim in vseobsegajočim pogledom je videl nevarnosti, ki so se zgrinjale nad narod zaradi nerešenega socialnega vprašanja in vprašanja delavskih množic. Socializem se je že pojavil v sosednjih državah in pretil vstopiti tudi v Italijo. Učitelji krivih nauk, vodje tajnih služb so se, prepričani, da bo prihodnost pripadala tistemu, ki se bo znal polastiti duha in srca delavcev, začeli s pravim satanskim zanosom truditi, da bi zapeljali delavske množice, jim vlili v duše sovraštvo in jih usposobili za vsakršne hudobije ter si tako pripravili ramena, na katera bi se potem sami povzpeli in obvladali množice. Don Bosko se je zato z vsemi sredstvi trudil, da bi obvaroval mlade delavce duševnega propada in jih navajal na življenje po veri, ki jih s krščansko ljubeznijo in žrtvovanjem samega sebe dela zadovoljne v lastnem poklicu. Kazal je, kako je ročno delo in telesni napor upošteval sam Jezus Kristus, ki je v svojem zemeljskem življenju hotel biti kakor eden izmed njih, se pravi preprost delavec. Opisoval jim je veličasten vstop v nebesa kot plačilo za trud in težave, ki bi jih morali trpeti na tem svetu.

Seveda pa sam ni mogel uresničiti svojega načrta krščanskih delavnic, kraja miru, veselja, dragocene in blagoslovljene dejavnosti, od koder bi potem iz njih v svet odhajali delavci, ki bi bili pripravljene veljavno se spoprijemati z življenjskimi težavami, neomajno iti po poti, ki jim jo je začrtal Bog, ter biti bojevniki Cerkve in torej javnega reda v katoliških delavskih organizacijah. Izkušnja mu je govorila, da se ustanove posameznikov v glavnem končajo z njihovimi začetniki. Zato don Bosko ni hotel niti za trenutek opustiti misli na redovno družbo, ki bi bila ustanovljena v ta namen. Sama Božja previdnost mu je navdihovala to misel, kakor je prav ista Božja previdnost navdihnili mnoge druge sodobne ustanovitelje in ustanoviteljice ustanov, ki naj bi na tisoče načinov prišle na pomoč delavcem. Prav sovraštvo zaradi njihovega blagoslovljenega dobrodelnega vpliva na ljudske množice je bilo vzrok, da so se tako silno trudili, da bi jih uničili.

Don Bosko je zato leta 1853 na tiho, kakor da se ne bi nič zgodilo, začel to velikansko delo na tako skromen način, da se je zdelo, da gre za čisto majhen poizkus. Zdi se, da mu je bilo rečeno: »Zaupaj v Gospoda z vsem svojim srcem, na svojo razumnost pa se ne zanašaj. Na vseh svojih poteh ga spoznavaj in on bo uravnaval tvoje steze« (Prg 3,5-6).

Dejansko je tudi ta ustanova zajela dva svetova. V petdesetih letih je več kot 300.000 krščansko vzgojenih delavcev zapustilo don Boskove delavnice in se uveljavilo po vsem svetu. Tisoči dečkov, ki bi bili sicer izpostavljeni nevarnosti ceste in slepo orodje sektaške strahovlade, se nenehno oblikujejo v koristne in vdane državljane, ljudi, kakor si jih vsi želimo.

57.

POGLAVJE

Šola za dijake – Zasebni šoli profesorjev don Picca in Bonzanina – Vojaške suknje – Nova don Boskova čudežna dela v Oratoriju – Mestni učenci v zasebnih don Boskovih šolah – Praznik sv. Mateja in ploha kamenja – Ugoden don Boskov vpliv na nekatere učitelje – Zaslužene pohvale dijakov iz Oratorija – Prizrčen odnos med preprostimi in gosposkimi otroki

HKRATI Z VEČANJEM ŠTEVILA ROKODELCEV se je v Oratoriju večalo tudi število dijakov. Uvedba te veje vzgojne dejavnosti je bila pravi blagoslov in lahko rečemo, da jo je navdihnil sam Bog. Med mladimi, ki jih je don Bosku pošiljala vlada, občinske uprave, župniki in starši, je bilo veliko takih, ki so prihajali iz dobro stoječih družin in izobraženega okolja, ki pa so zaradi okoliščin zašli v revščino. Za te dečke, ki so bili vzgojeni in navajeni na lagodno življenje, priučevanje kake obrti ni bilo niti mogoče niti primerno. Nekateri pa so bili izredno nadarjeni in bi bil pravi greh, če bi take talente zakopali v kako delavnico. Taki mladostniki, ki bi jim dali priložnost, da bi se izšolali, bi mogli sčasoma biti družbi zelo koristni. Don Bosko, ki je svojo blagodejno dejavnost prilagodil okoliščinam, nadarjenosti in nagnjenjem, je take dečke usmerjal v učenje in ne v ročno delo. Iz teh razlogov je družina dijakov, ki je 1850 štela dvanajst članov, 1853 bila že enaka številu rokodelcev.

S to ustanovo je don Bosko razširil dobrodelnost Oratorija na še večje število revnih družin, vzgajal nadarjene fante, ki bi brez njegove pomoči ostali neizobraženi, oskrbel družbo ne samo z dobrimi in vestnimi obrtniki, temveč pripravil celo vrsto izobraženih uradnikov in kar je bilo še največ vredno, škofijam je dal vzgajališče za duhovniške poklice in samemu sebi priskrbel sodelavce v Oratoriju, s katerimi je lahko zagotovil temeljito izobrazbo in vzorno vzgojo tisočem revnih otrok, obeh polobel, ki sicer ne bi mogli razviti svojih sposobnosti.

Povedali smo že, kako je don Bosko, ki ni mogel več sam poučevati latinščine, v šolskem letu 1851/52 začel pošiljati svoje dijake klasičnega oddelka v zasebno šolo gospoda viteza Jožefa Bonzanina, profesorja nižje gimnazije, in nato v šolo duhovnika Mateja Picca, profesorja retorike. Ta dva odlična gospoda sta velikodušno prevzela to nalogo krščanske ljubezni in zastonj poučevala don Boskove gojence, s čimer sta si pridobila velike zasluge za Oratorij. Ker sta bila človeka izrednih človeških kreposti, dostojanstvenega obnašanja in zelo podkovana v predmetih, ki sta jih poučevala, sta bila v mestu zelo cenjena. Učenci so si pri njiju veliko pridobili in bogate družine so kar tekmovala med seboj, katera bo več otrok poslala v njuno šolo.

Don Bosko je svoje dijake pošiljal v dveh skupinah, kajti don Picco je stanoval pri sv. Avguštinu in profesor Bonzanino blizu sv. Frančiška Asiškega. Prvo skupino so sestavljali učenci treh razredov gimnazije, drugo pa tisti, ki so hodili v razred humanistike in retorike. Obe skupini sta imeli čisto določeno pot. Ta je bila sicer malo daljša, vendar so fantje ubogali in se držali tega, kar jim je bilo naročeno, četudi niso vedeli zakaj. Če pa so ga kdaj vprašali za razlog, jim je odgovarjal: *Corrumpunt bonos mores colloquia prava* (Grdi pogovori kvarijo dobre navade). Šele pozneje, ko so odrasli, so razumeli vzrok tega predpisa. Klerik Rua, ki je hodil v razred filozofije, je bil odgovoren za nadzor. Imel je za profesorja teologa Muturo in Farino iz bogoslovnega semenišča. Kanonik Berta je rad pripovedoval, kako je včasih predaval slišana predavanja.

Sošolci oratorijskih fantov so bili iz najuglednejših turinskih družin, bodisi po plemenitem izvoru bodisi po premoženju. Treba je občudovati Božjo previdnost, kako je tem dečkom dala priložnost, da so sklenili poznanstvo in prijateljstvo s fanti, ki so pozneje opravljali visoke državne službe in v občinski upravi in katerim so neizbrisni spomini iz njihove mladosti bili povod, da so jim dajali vso mogočo pomoč. Poleg tega pa je okoliščina, da so bili dečki iz Oratorija zelo nadarjeni, pridni, ukaželjni in skoraj vsi odličnjaki, pomagala, da so si pridobili izredno dober glas in so jim bili ti prihodnji gospodje zaradi njihove dobrote zelo naklonjeni in so postali njihovi veliki dobrotniki. Začudenje je vzbujalo tudi dejstvo, da nobena teh uglednih turinskih družin ni vzela svojih otrok iz teh dveh šol zato, ker sta sprejemali učence tako revnega stanu, niti ni bilo nikdar slišati kake pritožbe. Vsi so odobravalji ravnanje obeh profesorjev. Naj povemo, da tisti časi še niso poznali demokracije.

Na vsak način je treba pohvaliti krščansko, rekli bi celo junaško ljubezen don Picca in viteza Bonzanina, ki sta kljub tveganju, da bi cvet turinskih družin ne pošiljal več k njima svojih otrok, ker sta si upala v iste klopi posesti fante

tako nizkega družbenega položaja z drugimi, lepo in negovano oblečenimi otroki, ki so se zavedali svojega dostojanstva in položaja. Edina obzirnost, ki jo je prof. Bonzanino pokazal za ta položaj, je bila v tem, da je pri vratih svojega stanovanja dal dečkom iz Oratorija, ki so prihajali v šolo v vojaških površnikih, ukazal odložiti njihovo obleko, ki jih je ščitila pred dežjem, snegom in mrazom.

Te površnike je don Bosku poklonilo ministrstvo za državno obrambo. Človeka so sicer branili pred vremenskimi nevšečnostmi, toda bili so razjedeni od moljev in bolj podobni odejam kot za človeka krojenim oblekam in tisti, ki jih je nosil, je bil bolj podoben tihotapcu ali glumaču kot poštenemu državljanu. Tako se je Tomatisu, ki je šel v risarsko šolo in se je spotoma usedel na obcestno klop, da bi si malo oddahnil, zgodilo, da sta takoj pristopila dva stražnika in zahtevala dokumente. Tomatis je v svoji preproščini rekel, da ima risarski izkaz, in takoj pokazal. Ko sta ga še nadalje spraševala, kdo da je, kje stanuje, kaj dela, je Tomatis odgovoril, da je dijak in da stanuje pri don Bosku v Valdoccu. Ko sta ga spraševala, kako more don Bosko vzdrževati toliko fantov, jima je Tomatis odgovoril z eno samo besedo: »Božja previdnost.«

»Kakšna Božja previdnost!« sta porogljivo vzkliknila oba hkrati.

Tomatis pa je nadaljeval: »Če ne bi bilo previdnosti, tudi vidva, draga gospoda, ne bi bila tako strumna in tako lepo oblečena, kot sta. In ta ista previdnost je tudi meni priskrbela ta plašč.« Stražnika sta ga še nekaj povprašala in ga pustila pri miru.

Ti vojaški plašči in prav tako vojaške čepice so bile na začetku predmet neprijetne pozornosti in celo kakega zasramovanja, toda sčasoma so se ljudje nanje navadili in don Boskovi fantje so jih nosili tako znotraj kakor zunaj zavoda. Vsekakor pa jih profesor Bonzanino ni imel za primerne v družbi mladih gospodičev, ki so bili hitro pripravljeni na posmeh in šalo.

Don Boskovih učencev je bilo sprva malo, toda z leti je njihovo število naraslo na sto in so skoraj sami napolnili razrede učiteljev, ki so živeli od svojega pouka. Don Bosko je vedno plačeval mesečni prispevek za tiste dečke, ki so prihajali iz premožnejših družin ali so imeli premožne dobrotnike, ki so jih priporočili. In on sam je iz svojega žepa plačeval najprej 50 lir na leto za vsakega učenca in pozneje, kakor mu je pač bilo mogoče, tudi več.

Ta dva odlična učitelja nista nikdar zavrnila nobenega učenca, ki ga je priporočil don Bosko. On pa je znal tako ljubeznivo prositi, da je premagal vsako morebitno nasprotovanje. Naj v potrditev tega podamo pismo, ki ga je pisal profesorju Bonzaninu.

Turin, 28. decembra 1852

Velespoštovani in predragi gospod profesor!

Imam še dva fanta, ki bi vam ju rad poslal v šolo. Prvi je Carossi, za katerega menim, da bi lahko šel v razred gospoda Pasquala, ker je že končal tretji razred osnovne šole in bi se rad začel učiti latinščine. Ta bo plačeval, kakor je bilo dogovorjeno. Drugi je Anfossi, ki bi lahko šel v drugi razred gramatike. Poslali sta mi ga gospe Losana, sestra in svakinja škofa iz Bielle, ki bosta prav tako, tako upam, plačali, kar bo treba.

Treba bo poiskati kotichek v razredu, kjer bi lahko poslušala vaše dragocene nauke in razlage. Naprej ju sprejmite, potem pa boste videli, kaj je mogoče v Gospodu narediti z njima.

Gospod naj blagoslovi vas in celo vašo ugledno družino. Zahvaljujem se vam za vse, kar ste naredili za moje uboge sinove, in sem vam v vsem na voljo.

Vaše ugledne in spoštovane osebe vdani služabnik

duh. JANEZ BOSKO

Sestra mons. Losane je 22. decembra 1853 pripeljala v Oratorij 13-letnega dečka Janeza Krstnika Anfossija. Ves Turin pozna tega odličnega duhovnika, častnega kanonika kapiteljske cerkve presv. Trojice, doktorja literature in filozofije, viteza sv. Mavricija in Lazarja. Ta ugledni gospod nam je okoli leta 1900 pripovedoval, kako je imel od vsega začetka visoko mnenje o don Bosku. »Ko sem 1853 vstopil v Oratorij, so bili vsi prepričani, da don Bosko dela čudeže. Moji starejši tovariši so mi pripovedovali, in to je bilo tudi prepričanje vseh nas 51 fantov, ne všteti klerikov, da so se ti čudeži zares zgodili: obujenje od mrtvih, pomnožitev kostanja in svetih hostij. Prav tako so vedeli povedati o razdeljevanju kruha s priboljškom, ki se je godilo v Oratoriju ob skupnih obhajilih. Takih slovesnosti so se udeleževali tudi zunanji fantje, katerih števila ni bilo mogoče predvideti. Toda kljub temu da v hiši ni bilo zadosti kruha, ga nikdar ni zmanjkalo.

Poznal sem tudi mater Marjeto. Občudoval sem njeno žrtev polno življenje, popolnoma posvečeno potrebam fantov. Kadar je kateri izmed nas kaj potreboval, se je samo po sebi umevno obrnil na mater Marjeto. In ona, če je le mogla, nam je takoj pomagala, dala, kar smo potrebovali, in nas vedno spodbujala k molitvi in lepemu življenju v kreposti. Vsi, ki so prihajali v Oratorij, tudi visoke osebnosti, so jo spoštovali.«

Profesor Bonzanino ga je prav tako kot Carossija sprejel med svoje učence.

Don Bosko se je pogosto s tema odličnima profesorjema pogovarjal o raznih latinskih klasikih in ju prosil, da bi vedno popravljala naloge, podčrtavala napake in jih kazala učencem. Bil je prepričan, da je to najboljši način, da se naučimo kakega jezika. Ta navodila je pozneje stalno ponavljal učiteljem v Oratoriju. Nikdar

ni svojih gojencev pustil samih, zlasti ne v času izpitov, pa najsi so bili v zasebni ali državni šoli. Hodil je na pogovore z učitelji svojih gojencev, ki so mu v svoji ljubeznivosti dali na vpogled naloge njegovih fantov. Pozorno jih je prebiral, pregledoval popravke in presojal netočne izraze, ki so bili zaznamovani kot napake. Vse to je storil s tako obširnim znanjem, da so se učitelji čudili in trdili, da si ne bi nikdar mislili, da don Bosko tako globoko in strokovno pozna latinsko literaturo.

Don Bosko se je skušal oddolžiti don Piccu in profesorju Bonzaninu, kakor je pač mogel in znal, in je svojo skrb razširil nad njune učence. Ker v tej šoli niso imeli verouka, je don Bosko 1853 prihajal redno vsako soboto poučevat katekizem. To je delal potem še več let. Ko je vstopil v razred, je pozdravil učitelja, ki je odhajal, in prevzel učence, ki so stanovali tam ali so prihajali s svojih domov. Povedal jim je kak dogodek iz cerkvene zgodovine, kako priliko ali spodbuden zgled, vendar vse usmerjeno k temu, da bi se dečki pogosto in dobro spovedovali. Prav tako je razlagal vprašanja iz katekizma.

Sprejemal jih je v Oratorij za mesečno spoved in ugodno vplival nanje in na njihove družine. Tudi najbolj ugledne. Kanonik Anfossi nam je iz teh let pripovedoval naslednje: »Pogosto slišim govoriti o teh dogodkih odličnike iz visokega plemstva, ki so tista leta z menoj hodili v šolo, in vsi se hvaležno spominjajo don Boskovega pouka in njegovih naukov pri spovedi.«

Vsi ti fantje so kazali do don Boska veliko zaupanje, ki se je širilo tudi na člane njihovih družin. Tako mu je uspelo spraviti sprte družinske člane, ki so si prišli navzkriž zaradi nesporazumov ali zaradi težkega značaja katerega izmed sinov. Neki Cal..., ki je tega leta obiskoval Oratorij, je zato, ker ga je oče zaradi nečesa karal, zbežal z doma in prišel v Valdocco. Don Bosko ga je sprejel, pomiril, sporočil očetu, pripravil fanta na dobro spoved in ga po enem mesecu zopet vrnil družini, kjer so ga sprejeli z odprtimi rokami. Postal je ugleden meščan, študiral je pravo in postal svetnik apelacijskega sodišča.

Don Bosko je bil v zaupnem odnosu tudi z učitelji teh dveh fantov, ki jih je zelo cenil in jim bil iz srca hvaležen. Naj v zvezi s tem omenimo pol smešen, pol resen dogodek, ki zasluži, da ga ohranimo v spominu.

Don Bosko je imel navado, da je 21. september preživel v počitniškem domu don Mateja Picca; deloma zato, ker je gospod profesor ta dan obhajal svoj god, deloma zato ker je imel pravico do domače kapele. Tisto leto, to je 1853, se je don Bosko v spremstvu mladega Janeza Francesia napotil proti profesorjevi hiši. Francesio je nosil v torbi zavoj raket, ki naj bi jih izstrelili proti večeru naslednjega dne, in list z nagovorom, ki naj bi ga prebral po kosilu. Mesto sta zapustila pri kazalskih vratih, se odpravila proti Supergi in se po dolini sv. Martina začela

dvigati proti gričem, kjer se je od daleč prikazala prelepa hiša našega godovnika. Don Bosko ni poznal brezdelja, vedno je imel kaj povedati, razložiti kak nov načrt, tako da je bila njegova družba vedno poučna in prijetna. Ko sta prišla do kraja, ki se imenuje Vas sv. Bina in Evazija, je Francesii napeto pripovedoval čudovito življenje teh dveh svetnikov. Tedaj se je izza majhnega gozdička pojavila skupina kakih desetih dečkov, ki je začela obmetavati don Boska s kamenjem. Imeli so pač tako navado, da so vsakogar, zlasti še duhovnike, sprejemali na tak način. Don Bosko se je obrnil in šel mirno naproti tistim porednežem, ki so se ustrašili in zbežali. On pa jih je klical in ponavljal: »Nikar ne bežite, poslušajte, pridite sem. Saj vam ne bom nič storil. Tudi zmerjati vas ne mislim.«

Dečki so se ob teh klicih ustavili.

»Rad bi vam vsakemu dal svetinjico,« je nadaljeval don Bosko. Potegnjl je svetinjico iz žepa in jim jo pokazal.

Najbolj pogumni so se mu približali in govorili: »Nismo mi metali kamenja, temveč tisti tam spodaj, ki se skrivajo za tistim glogovim grmičevjem.«

»Pridite sem tudi vi,« je don Bosko klical tiste bolj oddaljene. »Saj smo si prijatelji. Vem, da ste to storili za šalo.« In vsi so se takoj zbrali okoli njega.

»No, sedaj mi pa povejte,« je nadaljeval don Bosko, »ali vam teknejo češnje?«

»Seveda. Jaz sam bi jih mogel pospraviti celo košaro,« so mu vsi vprek odgovarjali.

Don Bosko je menil, da taki in podobni smešni izpadi v podobnih okoliščinah vedno ugodno delujejo in da si s tem, ko izda nekaj soldov za sadje, vedno pridobi take poredneže.

»Pa tudi s pečkami?« je dodal.

»S pečkami in vsem skupaj.«

»Pa še eno vprašanje: hodite ob nedeljah k maši in katekizmu?«

»Seveda hodimo.«

»In kam?«

»V župnijsko cerkev,« so rekli eni in drugi. »Hodimo v don Boskov Oratorij v Vanchigli, kjer nam ob slovesnih praznikih dajo za zajtrk žemlje in klobase.«

Sedaj je don Bosko smehljaje se dodal: »Kako? Vi hodite v don Boskov oratorij in potem s kamenjem napadate don Boska?«

»Vi ste don Bosko?«

»Seveda, jaz sem.«

»Oh, don Bosko, oh, don Bosko!«

Medtem so starši teh dečkov prišli iz svojih hiš in slišali ta pogovor. Začeli so karati svoje otroke: »Poredneži, nepridipravi, razbojniki! Mečete kamenje. Vam bomo že pokazali. Oprostite, gospod don Bosko.«

»Kaj še,« jim je odgovoril don Bosko. »Nikar jih ne oštevajte, teh pridnih fantov, saj niso storili tega iz hudobije.« In branil je otroke, ker je vedel, da to izredno ugaja staršem in otrokom, medtem ko bi ostre besede razdražile ene in druge.

Potem se je don Bosko poslovil in spodbujal starše, naj pazijo na svoje pridne otroke, da bodo izpolnjevali dolžnosti dobrega kristjana in spoštovali cerkvene osebe, kajti če bodo tako vzgajali svoje potomce, bodo tudi ti spoštovali svoje starše in jim pomagali v njihovi starosti.

Znočilo se je že, ko se je don Bosko odkril in pozdravil tisto množico ljudi in nadaljeval svojo pot. Ko je odšel, so se ljudje zbrali v skupine in govorili o čudovitih don Boskovih besedah. Njegov pouk je obrodil zaželeni sad. Tudi don Picco, ki so ga v tisti dolini večkrat napadli s kamenjem in je svojim obiskovalcem svetoval, naj hodijo po drugi poti, od tistega dne v svoje veliko začudenje ni doživel nikakršne neprijetnosti. Ko je zvedel za dogodivščino, ki se je pripetila don Bosku, je vzkliknil: »Sedaj se več ne čudim tej spremembi. Kaj takega je sposoben samo don Bosko.«

Ti in drugi učitelji, zlasti če so bili duhovniki, so imeli od pogostega srečanja z don Boskom veliko korist. Ne da bi sami opazili, so opustili svoje šolsko obnašanje, postajali v duhovnem življenju bolj vestni in znali premagovati svoje naravne posebnosti. Don Boskovo vedenje in njegova modra beseda sta prispevali k tem zadovoljivim sadovom. Lahko bi v potrdilo tega navedli veliko dogodkov, vendar se bomo omejili na to, kar nam je povedal profesor Francesca.

»Poznal sem odličnega in sposobnega profesorja duhovnika, ki je, kakor je bila pred toliko leti navada, namesto v talarju hodil in curtis (v kratkem), se pravi, da je nosil suknjo, ki je segala komaj do kolen. Strogo konservativni duhovniki so nosili obleko, ki jim je segala do polovice meč. Bilo je zadosti, da je ta gospod stopil v stik z don Boskom, in že je, ne da bi mu kdo rekel besedo, podaljšal svoje oblačilo, tako da je po nekaj letih segalo vse do peta in ni bilo več razlike med njim in drugimi duhovniki.

Isti duhovnik je bil tako zaletave narave, da je kljub silnemu premagovanju določene dni postal neprijeten celo svojim domačim. Ob takih priložnostih je bilo nevarno priti z njim v stik, kaj šele da bi mu kdo ugovarjal. Nekega dne sem bil na obisku v času, ko se postreže s kavo. Sestra je pozabila na žličko. On pa, namesto da bi izbruhnil v oštevanje, kot je to po navadi delal, se je obrnil k njej in ji ljubeznivo smeje se rekel in pokazal: 'Kje pa je tisto orodje za sladkor?' To je storil tako prijetno in prikupno, da mi je sestra, potem ko je prinesla žličko, potihoma rekla: 'Vidite. To je posledica srečevanja z don Boskom. Če bi se mi to, kar se je zgodilo sedaj, pripetilo pred časom, bi bilo tako strašno narobe, da niti

sonce ne bi moglo več vziti. Sedaj pa je popolnoma drugačen. Šali se, da je pravo veselje, in vsi živimo v miru.«

Tudi dijake iz Oratorija so občudovali zaradi njihovega lepega vedenja med tovariši. Radi so imeli don Picca in Bonzanina in tadva sta jim vračala ljubezen. Ta dva profesorja lahko imenujemo očaka učiteljev salezijanskih šol, ker sta učila celo vrsto don Boskovih sodelavcev in ju je Božja previdnost namenila za pouk v salezijanskih ustanovah. Onadva pa sta bila zopet ponosna, da sta imela za svoje učence Rua, Cagliari, Francesia, Cerrutija in druge, ki so bili vedno prvi po uspehu, pridnosti in delavoljnosti in so s svojim zgledom spodbujali fante iz meščanskih družin, da so se skušali ravnati po navodilih svojih učiteljev. Še v svojih poznih letih sta vedno z veseljem pripovedovala, kako so ju fantje iz Oratorija nagrajevali v njuni bridkosti in malodušnosti zaradi malomarnosti drugih učencev.

Vendar pa je med vsemi učenci, bogatimi in revnimi, vladalo prijetno soglasje, ker so don Boskove sinove vsi imeli radi. Skupaj so praznovali ob slovesnostih. Oni so prihajali na praznike v Oratorij, ti so se pa udeleževali praznovanja zasebnih šol v razredih retorike in gramatike, zlasti ob prazniku sv. Alojzija v kraljevi magistralni baziliki. Vera pa je bila navdihovalka in obvladovalka vzgoje in sv. Alojzij vzor in zaščitnik dijakov. Ob tem prazniku so naši dijaki in učenci zasebnih šol imeli navado sestaviti in dati natisniti nekaj sonetov v čast njemu, ki so ga imenovali angela v človeškem telesu. Don Bosko je hranil sonete iz leta 1854.

58.

POGLAVJE

Intimno življenje in režim v Oratoriju – Pridnost gojencev – Don Anton Grella – Pismo kardinala Antonellija – Načrt opata Rosminija za tiskarno – Duhovnike obtožujejo upora – Odprtje valdeškega svetišča – Članek Rogantina (Posmehovalca) in don Boskovo pridiganje – Pojedina za delavce – Don Boskovo pismo kardinalu nadškofu v Ferrari – Pogovor med nekim odvetnikom in protestantskim pastorjem – Kokoši matere Marjete

POVABLJENI SMO, DA SI NATANČNEJE OGLEDAMO intimno življenje gojencev v valdoškem Oratoriju. Do leta 1858 je don Bosko vodil Oratorij kakor oče svojo družino in dečki niso čutili razlike med Oratorijem in domačo hišo. Iz enega prostora v drugega niso hodili v urejenih vrstah, asistenti niso odločno zahtevali reda, nihče ni dajal pomena malenkostnim predpisom. Naj nam to stanje ponazori dejstvo, da je moral vsak, ki je šel v cerkev, ob svojem imenu zataktniti majhno znamenje, da se je vedelo, kdo je vstal in kdo še spi. To je bilo zadosti, ne da bi dalje poizvedovali, kajti lastna vest vsakega posameznika je bila glavno vodilo in pravilo.

Med tednom so bili pri sveti maši, med katero so opravili tako imenovane jutranje molitve, zmolili rožni venec in končali s premišljevanjem ali četrt ure trajajočim branjem. Vsako jutro je določeno število fantov prejelo sveto obhajilo po svobodni izbiri, enkrat na teden pa so vsi šli k obhajilu.

Opoldne, ko so se dijaki vrnili iz šole in rokodelci iz delavnic, so vsi skupaj sedli za isto mizo in se po enournem odmoru zopet odpravili v šolo ali delavnico. Ob štirih so se samo dijaki vrnili iz šole, dobili malico in imeli eno uro odmora. Rokodelci so imeli svoj kos kruha za malico pri sebi.

Don Bosko, ki ni vzdržal brez svojih dečkov, je bil med njimi, potrpežljivo spoznaval njihove značaje in se na vseh odmorih udeleževal njihovih zabav, iger

in petja. Bil je čudovit in spodbuden pogled, kako so fantje obkrožili don Boska, kakor hitro je stopil na dvorišče, in so poslušali njegov poučen in preprost pogovor. Imeli so za veliko srečo in veliko odlikovanje, če so mogli biti v njegovi družbi, saj ga niso samo ljubili, temveč tudi spoštovali in imeli za svetnika. Pripovedoval jim je kak dogodek, navadno zabaven in poučen, in je, pač glede na okoliščine, dajal svoja opozorila in nasvete. Njegove besede so sprejemali, kakor da bi bile glas iz neba.

Ob petih so dijaki šli v učilnico in ostali tam do večerje. Ker pa je bilo dve uri in pol učenja za mnoge prenaporno, so zadnjih dvajset minut uporabili za branje in poslušanje kake spodbudne knjige, ki je vzbujala splošno pozornost. Po večerji so imeli vsi pevsko vajo.

Ob devetih so vsi zmolili večerne molitve, poleti pod stebriščem, pozimi v stari kapelici - lopi, ker don Bosko večernega govora za lahko noč, ki je imel zelo družinski značaj, ni hotel imeti v cerkvi, da se ne bi zdel kot kaka pridiga. Pri večernem nagovoru je imel priložnost, da je dajal opozorila ali odpravil kak majhen nered. Vse to je opravil s svojimi dobrohotnimi besedami in ljubeznivim načinom, včasih pa tudi z očetovsko strogostjo, ki je na vse naredila zelo močan vtis.

Med molitvami, ki so jih opravljali kleče, je bil don Bosko vedno med fanti in po kratkem izpraševanju vesti je imel navado stopiti na navaden ali v ta namen pripravljen govorniški stol za že omenjeni večerni nagovor za lahko noč.

Znal je čudovito buditi ljubezen do Boga in do presvete Device Marije in zavzetost sedaj za eno in potem za drugo krepost, pač glede na okoliščine, ter vse spodbujati za dobro in plemenito. Včasih je fante napolnil s hudim odporom do božjega ropa, drugič je samega sebe z veliko ponižnostjo priporočal v molitev, da ne bi, »ko drugim pridigam, bil sam izgubljen«. Vendar ni vse večere razpravljaj o najbolj pomembnih vprašanjih in ob večerih, ko ni bilo kakega posebnega hišnega dogodka, je razlagal pomen kakega imena ali pomen kake svete obleke, kot npr. dalmatike, amikta, mašnega plašča in podobno, ali razlagal kak obred ali nagovor, kot Gospod z vami, kyrie eleison, aleluja, amen itn. Včasih je govoril tudi o kakem modernem izumu ali kakem umetniškem delu. Vedno pa je v razlago vpletel tisto, kar je hotel povedati ali mu je bilo posebno pri srcu. Prav tako ni nikdar pozabil razložiti nastanka praznikov v čast presvete Devici Mariji in velikokrat je govoril o življenju svetnikov, ki jih je Cerkev slavila naslednji dan. Prvi bivši gojenci so se še pozno spominjali, kako jim je predstavil sv. Izidorja kmeta, ki je med molitvijo oral s svojim plugom, z drugim pa so mu angeli pomagali pri delu, tako da je bila žetev nadvse obilna, ali dečka Cirila iz Cezareje v Kapadokiji, ki so ga zato, ker je bil kristjan, izgnali iz domače hiše, ga zasramovali tovariši in ga postavili pred navidezno sodišče, da bi

ga sodniki prestrašili s smrtjo na grmadi, in ko so ga končno tudi v resnici zažgali, je v svojem trpljenju okoli stoječim izjavil: »Veselite se moje zmage. Ne morete si predstavljati, kakšno kraljestvo se mi odpira in kakšna sreča me čaka!«

Ko je don Bosko stopil z govorniškega odra, je celi vrsti fantov, ki so mu prišli voščiti lahko noč ali so ga prosili nasveta, povedal besedico na uho. Don Bosko je bil pripravljen bedeti tudi do samega jutra, samo da bi mogel fantom pomagati, da bi postali boljši. Gojenci so šli spat polni plemenitih in svetih misli in končevali dan tako, da so poslušali duhovno branje, ki jim ga je bral eden izmed tovarišev, medtem ko so se spravljali spat. Tako jih je cel potek dneva navajal, da niso mogli biti drugačni kot dobri.

Njihova dobrotja je bila toliko bolj trdna, ker je rasla iz verskih resnic. Don Bosko je ob nedeljah s silno preprostostjo pripovedoval dogodke iz cerkvene zgodovine in življenja papežev. Fantje so z veseljem sprejemali njegove nauke in si usvajali npravna načela, ki so jih zahtevali časi. Don Boskove pridige so jim bile tako všeč, da so komaj čakali, da bi prišla nedelja, ko bi zopet mogli poslušati nadaljevanje in don Boskovo razlago.

Don Bosko je skušal trud in krepost podpirati s pogostim prejemanjem zakramentov. Popolnoma je zaupal svojim gojencem in bil pripravljen, da jih je spovedoval, ob katerem koli času bi ga kdo prosil. Zaradi večje svobode je prihajal ob sobotah zvečer spovedovat teolog Marengo in je ostajal tam tudi pozno v noč, celo do enajstih zvečer. Pa tudi drugi duhovniki, ki jih je don Bosko prosil za spovedovanje, so bili na voljo.

Gojenci so živeli v Božji pričujočnosti in na vseh stenah so viseli veliki napisi *Bog te vidi*. S tako pomembnim opozorilom je znal don Bosko dosežati veliko zbranost med molitvijo, ki je zaradi pogovora iz oči v oči z Bogom imela vedno velik uspeh. Zato so tudi kratke molitve pred delom in po delu, pred jedjo in po jedi molili zelo pobožno. Vse to pa tudi ni moglo biti drugače, ko so videli zbranost in pobožnost don Boskovega vedenja v cerkvi, pri skupnih molitvah, med premišljevanjem, pri molitvi brevirja, tudi ob nenavadnem času, kolikor mu je pač bilo mogoče.

Zato so v mnogih fantih, in to je bilo v vseh časih Oratorija, vsi občudovali globok čut pobožnosti, zaradi česar so postali zgled kreposti. Pobožnost je bila tako izrazita, da je don Bosko, ko je bil v stiski zaradi svoje dejavnosti, naročal svojim fantom, da so molili in bili so uslišani v svojih molitvah.

Dostikrat so prihajali v Oratorij duhovniki - ravnatelji raznih vzgojnih zavodov in vpraševali, katere molitve se v Valdoccu redno opravljajo. Prišel je tudi nekdo, ki je don Bosku ugovarjal, češ da od svojih fantov zahteva preveč molitve. Don Bosko

je odgovarjal: »Jaz ne zahtevam nič več kot to, kar se pričakuje od vsakega dobrega kristjana, vendar pa spodbujam vse, da svoje molitve pobožno opravljajo.«

Pobožnost fantov je prišla do izraza zlasti prve četrtke v mesecu ob vaji za srečno smrt, ki ji je don Bosko pripisoval poseben pomen. Imel je navado reči: »Mislim, da lahko trdimo, da si je zagotovil zveličanje svoje duše fant, ki vsak mesec opravi spoved in obhajilo, kot če bi bilo zadnjikrat v življenju.«

Don Bosko je gojence kak dan prej spomnil na prihodnjo vajo za srečno smrt. Ti so se tako resno pripravili nanjo, da se je zdelo daleč nad sposobnostjo, ki jo pripisujemo njihovi starosti; toda don Bosko jih je znal tako pripraviti, da so se z vso močjo potrudili, da bi jo dobro opravili. To pobožno vajo so dolgo vodile vse najuglednejše osebnosti iz mesta. Po skupnem obhajilu in po ustreznih molitvah, ki so jih molili počasi in jasno, don Bosko ni nikdar pozabil dodati očenaša in zdravamarije za tistega, ki bo prvi umrl. To je na fante delalo močan vtis in jih spodbujalo k novemu, še večjemu naporu za lepo življenje. Da bi dan dobil poseben poudarek, so pri zajtrku dobili še priboljšek. Kolikokrat je don Bosko, ko je ob takih dneh prihajal na odmor med gojence, vzkliknil: »Oh, če bi danes umrli, kako srečni bi bili!«

Od časa do časa, zlasti ob lepem vremenu, je popeljal svoje fante v kako cerkev na obronkih mesta, za večjo pobudo fantom, kakor tudi za dober zgled vsem, ki so jih opazovali.

Dečki niso samo točno opravljali ustreznih pobožnih vaj, temveč so dejansko tisti dan šteli za zadnji dan svojega življenja. Ko so šli spat, so legli tako, kakor so videli, da ležijo mrtveci na mrtvaškem odru. Želeli so zaspati s križem v rokah in nekateri so si izrecno želeli, da bi jih Bog tisto noč poklical v večnost, saj so bili tako dobro pripravljene za ta odločilni korak.

Don Bosko je nekega dne dejal don Giacomelliju: »Če stvari v Oratoriju tako lepo tečejo, je treba to pripisovati predvsem vaji za srečno smrt.«

Teolog Leonard Murialdo nam je pripovedoval: »Ko je don Bosko nekoč pripeljal na moje počitniško posestvo kakih sedemdeset fantov na skromno malico, sva se zaupno pogovarjala. Rekel mi je, da če bi kateri izmed njih moral nenadoma umreti tisto noč, se ne bi prav nič bal za zveličanje njegove duše. To je bil eden izmed sadov njegove vzgoje.« In duh molitve je poleg posvetitve posamezni gojencev naklonil tudi poseg Božjega pastirja, ki je ščutil svojo čredo. Dejansko je med vsemi glavnimi devetdnevnici, zlasti v čast presvete Devici Mariji, zapustil zavod kak volk, ki se je vtihotapil med čredo jagnjet in se skrival pod krinko ovčje kože.

Da bi zagotovil vse boljši potek življenja v Oratoriju, je don Bosko poklical v Valdocco don Antona Grella, da bi prevzel službo kateheta. Don Anton, ki je bil

od vsega začetka Oratorija njegov goreč sodelavec in organizator in ki je užival popolno don Boskovo zaupanje, je sprejel don Boskovo ponudbo in je v letih 1853 in 1854 prevzel to tako pomembno in odgovorno službo. Ko je potem odšel za kaplana v naselje Gorra pri Cerignanu, kjer je ostal do smrti, so ga vsi imenovali svetnik iz Gorre, to pa zlasti zaradi učinkovitosti njegovih molitev.

In prav njegova molitev in molitve fantov so veliko prispevale k uspehu in napredku ustanove, ki je morala prinesiti toliko dobrega, to je Katoliškega branja, in je dobila tudi poseben blagoslov svetega očeta.

Don Bosko je dal ob koncu prvega šestmesečja Katoliškega branja zvezati prvih dvanajst zvezkov v šest knjižic in jih po kardinalu Antonelliju, državnem tajniku, v vsej ponižnosti podaril svetemu očetu Piju IX. Ugledni papež je z veseljem sprejel dar in naročil istemu kardinalu, da je pisal don Bosku naslednje pismo:

Spoštovani in prečastiti gospod!

Potrudil sem se, da sem v imenu vaše ugledne osebe čim prej predstavil svetemu očetu zvezke prvega šestmesečja periodične publikacije, ki ste jo vi priklicali v življenje pod naslovom Katoliško branje v korist manj izobraženih slojev z namenom, da bi jih zaščitili pred zvodništvom veri nasprotnih sovražnikov. Njegova svetost se je z menoj vred zelo veselila prizadevne gorečnosti, s katero nenehno skrbite za vodstvo vernikov, ki ustreza času. Prav tako je njegovi svetosti v veliko tolažbo dejstvo, da je vaša pobuda dosegla uspeh, kakor ste pričakovali vi in tisti, ki so vam pri delu pomagali.

Istočasno je njegova svetost v skladu z željo, ki ste jo izrazili na koncu svojega pisma, vam in vsem, ki sodelujejo pri Katoliškem branju, podelila apostolski naslov z namenom, da bi to dobro začeto delo moglo rasti in se razvijati.

Ko se vam zahvaljujem za delež, ki ste ga v omenjeni pošiljki namenili meni, obnavljam izraze svojega globokega spoštovanja.

Vaše ugledne osebe vdani služabnik

G. C. ANTONELLI

Rim, 20. novembra 1853

Kardinalovo pismo je don Bosku vlilo nov pogum, in čeprav brez sredstev, je mislil na ustanovitev lastne tiskarne. Tedaj je iz Strese prejel naslednje pismo:

Velečastiti gospod in prijatelj!

Stresa, 7. decembra 1853

Ko razmišljam o vaši dobrodelni ustanovi ubogih obrtničkov, mi prihaja na misel podobna ustanova nekega gorečega kanonika, ki sem ga imel srečo spoznati in se menda imenuje Bellati. Ta je z namenom, da bi priskrbel delo nekaj revnim fantom in obenem dal zaslužek podjetju, vpeljal tiskarsko obrt. Ta primer iz Bresce vam predstavljam z name-

nom, da bi mogoče tudi vi v Valdoccu koristno uvedli kaj podobnega. Če bi se vam zdela stvar mogoča in primerna, bi vam dal na voljo skromen kapital za začetek. Večje težave bi verjetno nastale, ko bi bilo treba najti in postaviti na čelo podjetja sposobnega in poštenega upravnika, ki bi vodil trgovske posle.

V taki tiskarni bi lahko tiskali knjige, knjižice in druga koristna dela. Naročil ne bi manjkalo, ker bi tudi Ustanova ljubezni skrbela za to.

Bodite tako dobri in premislite zadevo in mi sporočite svoje poglede. Medtem ko vam poljubljam roko, imam čast da se imenujem vašega vdanega služabnika v Jezusu Kristusu.

A. ROSMINI

To pismo je don Boska neizmerno razveselilo, vendar pa je kot človek, ki se ne da premagati navdušenju, takole odgovoril:

*Velečastitemu in spoštovanemu vitezu opatu don Antonu Rosminiju v Stresi.
Osrednje vodstvo Katoliškega branja (ki ga opatu Rosminiju iz srca priporočamo).
Turin, 29. decembra 1853*

Velečastiti in spoštovani gospod!

Preden sem odgovoril na pismo vaše ugledne osebe, sem hotel izračunati svoj sedanji finančni položaj, da bi ugotovil, ali sem sposoben v sedanjih razmerah uvesti tiskarno, kakor jo razumemo.

Naj vam najprej povem, da je ta misel ena izmed glavnih želj, ki jih nosim že leta v srcu, in sta me samo pomanjkanje prostora in sredstev ovirala, da je še nisem uresničil. Dejansko smo brez tiskarne, ki bi ji lahko popolnoma zaupali, ki bi bila dostopna našim finančnim zmožnostim in bi zagotavljala dobro poslovanje. Kar se tiče vodje tiskarne in sposobnega upravnika, ni težav. To, kar mi vzbuja pomisleke, je, da bi moral odstopiti ustrezen prostor in zbrati denar za prva dela. Toda ker ste vi pripravljeni prispevati potreben kapital, bi bil jaz takoj pripravljen začeti delo. Nujno bi moral vedeti, v kolikšni meri bi vi priskočili na pomoč in na kako veliko vsoto lahko računam ter s kakšnimi pogoji bi bili pripravljeni sodelovati. Če bi ta dva zadnja pogoja bila uskladjena z mojimi sedanjimi možnostmi, bi stvar lahko uresničili. Dela nam gotovo ne bi manjkalo in lepo število fantov bi dobilo zaposlitev. Naj povem še to, da nujno potrebujem vašo pomoč in to bolj moralno kot materialno.

Iz vsega srca se vam zahvaljujem za dobroto in misli, ki jih posvečate meni in mojim revnim fantom. Ker vam ne morem drugače pokazati svoje hvaležnosti, prosim Gospoda Boga, da vas obdari z vsemi nebeškimi blagoslovi, vas in vso vašo ustanovo Božje ljubezni.

Medtem ko vam spoštljivo poljubljam roko, se imam vaše ugledne osebe vdanega in pokornega služabnika.

duh. JANEZ BOSKO

Medtem ko je don Bosko razmišljal o tiskarni, ki naj bi čez nekaj let postala eden izmed glavnih razlogov za slavo Oratorija, so se v Piemontu zgodile nove krivice in žalitve katoličanov.

V drugi polovici leta 1853 so zaradi visokih davkov in povišanja cene kruha v Turinu in na podeželju nastali upori, ki so jih zlahka zatrli. Toda sektaši in časopisi so vnaprej brez dokazov krivdo zanje zvalili na duhovščino. Sredi decembra se je skupina hribovcev iz doline Aosta oborožila in glasno izražala svoje nezadovoljstvo. Brez uspeha jim je šel škof Jordan naproti in jih skušal pomiriti. Oni so vsi divji opustošili dolino in prihrumeli v Aosto. Ko pa so videli, da policija straži vsa javna poslopja in je vse pripravljeno za napad, so odvrgli orožje in se porazgubili. Tako se je upor žalostno končal, toda ena od posledic takega početja je bila tudi aretacija enajstih duhovnikov, od tega devet župnikov, ki so kljub smrtni nevarnosti sledili zgledu svojega škofa in skušali pomiriti upornike. Toda po Božjem ukazu so jih po dolgotrajni sodni obravnavi spoznali za nedolžne.

Medtem ko je duhovščina stokala pod težo obrekovanja, so valdežani doživeli svojo uro zmagoslavja. Dne 15. decembra 1853 so ob sodelovanju narodne garde slovesno odprli svoj tempelj. Minister Matej Bert je v uvodnem govoru omenjal grmade in vislice in prikazoval člane savojske kraljeve hiše kot malopridneže in hudodelce, ne da bi policija dala kako pripombo. Leta 1855 je vlada valdeški duhovščini podelila državno plačo, čeprav je malo prej to odrekla katoliškim duhovnikom. Med drugimi znamenji naklonjenosti je bila tudi oprostitev izpita za učiteljsko dejavnost krivoverskim profesorjem v kolegiju Torre di Luserna.

Zanimivo pa je bilo tudi to, da so valdežani še pred odprtjem njihovega templja naperili proti don Bosku svojo jezo in ga razglasili za enega svojih največjih nasprotnikov. Rogantino Piemontese je 2. oktobra 1853 v članku z naslovom Fra Omero (Frater Omer), potem ko je napadel katoličane z mnogimi obrekovanji in najbolj nesramnimi očitki, pisal: »Vedno bolj se prepričujem, da novi valdeški tempelj ne bo služil evangelijskemu bogoslužju, temveč bo posvečen kaki madoni pod novim naslovom, ki ji ga je podelil don Bosko. Tempelj bi morali odpreti 20. oktobra, toda eden izmed zidarjev, ki so tam delali, je rekel, da bo to malo težko. Naj bo kakor koli že, čas je poštenjak in frater Omero se mogoče že pripravlja, da bo imel peto mašo za dan odprtja, ministrirali pa mu bodo kot akoliti in pomagali peti sami protestanti in valdežani, ki jih je on spreobrnil.«

Zdi se, da je prišla valdežanom na ušesa don Boskova trditev, ki jo je potem ponavljal več let, vse do 1886: »Protestantski tempelj se bo spremenil v katoliško cerkev na čast presveti Devici Mariji Brezmadežni. Kako se bo to zgodilo in

kdaj bo to, je v Božjih rokah. Toda zgodilo se bo gotovo.«

Tako je don Bosko nadaljeval svoj boj kot človek, ki se zaveda svoje zmage, in njegovo ravnodušnost je mogoče razbrati iz naslednjega pisma, ki ga je poslal svojemu profesorju teologu Appendinu v vilo Stellone.

OSREDNJE VODSTVO KATOLIŠKEGA BRANJA

Turin, 18. oktobra 1853

Predragi gospod teolog!

Pismo gospoda don Chiattellina sem prejel prepozno in nisem mogel več spremljati odhoda pevcev v Villastellone, kot ste to želeli. Poleg tega je prav danes bilo kosilo Delavskega društva tukaj v Oratoriju, ki mu pripada dobršen del pevcev.

Če mi tokrat kljub moji najboljši volji ni bilo mogoče zadostiti svoji in vaši želji, upam, da mi boste dali kako drugo priložnost, ko bom mogel dokazati svojo spoštljivo hvaležnost, v kateri vas z željo za vse najboljše iz srca prosim blagoslova od Gospoda in se izrekam za vaše ugledne osebnosti vdanega učenca.

duh. JANEZ BOSKO

Njegova ljubezen do delavskega razreda je bila med drugim razlog, zakaj je pisal svoje knjižice, v katerih je obravnaval kak za krivo vero nečasten dogodek, ki ga je on sam doživel. In z namenom, da bi jih čim bolj razširil med ljudstvo, je nenehno pisal pisma uglednim osebnostim, duhovnikom in škofom raznih škofij. Eno izmed ohranjenih pisem je naslovljeno na kardinala Alojzija Cossoni Vannicelli, nadškofa v Ferrari.

OSREDNJE VODSTVO KATOLIŠKEGA BRANJA

Turin, 19. decembra 1853

Velespoštovana eminenca!

Ob ugodni priložnosti, ko odhaja velečastiti oče Novelli iz tega mesta v Ferraro, si dovoljujem, da priporočim vaši poznani gorečnosti širjenje Katoliškega branja. Pa ne zato, da bi dvomil o vašem sodelovanju, ko ste v svoji gorečnosti vedno pripravljeni podpreti vsako dobro pobudo, temveč zato, da bi imeli pri roki en izvod in bi ga lahko pokazali svojim obiskovalcem. Naše druženje je dobro organizirano in šteje že več kot dvanajst tisoč članov.

Ugledni mons. Alojzij Moreno, škof v Ivreji, vrhovni vodja tega Branja, mi je osebno naročil, naj vas o tej zadevi obvestim; on sam bi vam rad pisal pismo, če mu nenaden odhod očeta Novellija tega ne bi preprečil.

Prepričan, da boste dobrohotno sprejeli to moje pismo, vas iz vsega srca prosim, da bi prosili Gospoda Boga, da bi se usmilil tega našega ubogega Piemonta, kjer tečejo zares

težki in žalostni dnevi za katoliško vero. Molite tudi zame in za celo vrsto fantov, ki vas ponižno prosijo za vaš sveti pastoralni blagoslov.

Gospod naj podari vaši eminenci nebeški blagoslov in vas še dolgo ohrani v korist svete Cerkve.

*Z največjim spoštovanjem se izrekam za vaše cenjene eminence vdanega služabnika.
duh. JANEZ BOSKO*

Toda v boju proti protestantom in v želji, da bi svoje fante obvaroval pred njihovimi zmotami, je don Bosko poleg svojih knjižic uporabil še drugo sredstvo, gledališko delo. Napisal je dvodejanko z naslovom *Razgovori med nekim odvetnikom in protestantskim pastorjem*. V oratorijskem gledališču so ga velikokrat igrali in meseca decembra ga je dal natisniti. Don Bosko je na začetku napisal naslednji uvod:

Bralcu. Izkušnje sinov, ki prihajajo v ta Oratorij sv. Frančiška Saleškega in so na gledališkem odru predstavili pričujoče delo, in zadovoljstvo, ki so ga občutili tisti, ki so si predstave ogledali, me napolnjujejo z upanjem, da tudi našim bralcem ne bo neljubo, če delce vključimo v Katoliško branje.

Dejanja, ki se tičejo Aleksandrove družine (odpadnik), so resnična. Razgovor pa je prav tako povzetek resničnih razgovorov, ki so se dogajali na raznih krajih, a smo jih združili v enotno dogajanje, kot to zahtevajo gledališka pravila.

V vsem, kar se v tem delu govori o protestantih, bi rad izključil vsak osebni namig, ker mi pri vsem tem gre edinole za njihov nauk in za zmote, ki ga ta vsebuje.

Prepričan sem, da je mogoče to gledališko delo z lahkoto predstaviti tako po mestih kakor tudi v podeželju, in medtem ko resnica in zaplet dogodkov delata stvar zanimivo, se pokaže zmota in resnica pride na dan v večjo Božjo slavo, v korist duš in v povečanje naše svete katoliške vere.

duh. JANEZ BOSKO

Ta predstava je bila fantom poleg jasnega pouka glede resnice tudi v veliko razvedrilo.

Mati Marjeta je v mesecu oktobru za več tednov odšla v Castelnuovo po najnujnih opravkih. Nekega večera proti pol sedmi uri, ko so se kokoši že odpravile spat in so bili fantje v Oratoriju zatopljeni v učenje ali zaposleni z delom, se je mati Marjeta v spremstvu sestre don Giacomellija pojavila na dvorišču. Kakor blisk se je novica razvedela po Oratoriju in klici »živela mati Marjeta« so se razlegali na vseh koncih in krajih. Fantje so prihiteli na dvorišče, jo obdali od vseh strani in ji ploskali, medtem ko se je ona trudila da bi s »tiho, otroci, tiho,

otroci« utišala kričanje. Toda njen klic je imel drug, nepredviden učinek. Kokoši v kurniku so se ob kričanju fantov zbudile, in ko so zaslišale znani glas, ki jih je čez dan vabil k jedi, so začele tudi one kokodakati, zapustile so kurnik in prihiteli naproti materi Marjeti. Ko so fantje videli ta prizor, so se smejali, da jih je razganjalo, se umaknili in dali prostor kokošim, ki so se zgrnile okoli Marjete, ki jim je prijateljsko prigovarjala in jim metala krušne drobtine.

Kurnik je bilo Marjetino kraljestvo in kokoši njene podanice. Pokorno so jo ubogale, in ko je hotela katero vzeti v roke, jo je poklicala, se ji približala in jo prijela, ne da bi ji ta skušala uiti. Ta njena ljubezen do kokoši je bila vzrok mnogih veselih dogodivščin v Oratoriju. Ko so torej prvič predstavili zgoraj omenjeno gledališko delo, je bila med gledalci tudi mati Marjeta. Igralec, ki je opisoval, kako so se protestanti zmedeni in premagani od odvetnikovih razlogov razpršili, je dejal:

»To je bil zares čudovit prizor. Rečem vam, čudovit prizor. Drug za drugim, najprej eden, potem drugi in nato vsi trije. Zdi se mi, kakor da bi prišle lisice na kokoši. Lisice krožijo okoli kokoši, in če vidijo, da jih nihče ne varuje, se približajo, in če morejo, zgrabijo eno, jo odnesejo in ponosno odidejo. Če pa zagledajo gospodarja, ki se približuje s palico, nič več ne vohljajo, stisnejo rep med noge in zbežijo. Ti gospodje protestantski pastori so mislili, da kokoši nihče ne čuva, toda naleteli so na čuvaja, ki jih je čuval s palico v roki, se pravi odpravil z močnimi razlogi.«

Ko se je predstava končala in so gledalci odšli, je don Bosko, ki je stal v skupini fantov, rekel: »To, kar je na mojo mater naredilo poseben vtis, je bila prilika o lisici in kokoših.«

Zato jo je, ko je prišla k skupini fantov, don Bosko vprašal:

»Tudi vi ste bili v gledališču. Kaj se vam zdi?«

»Vse je bilo lepo in prav,« je odgovorila mati Marjeta, »toda tiste kokoši in tista lisica so me do srca pretresle.«

In vsi so se od srca zasmejali.

Toda niso se smejali valdežani, ki so točno vedeli, kako so se končevali njihovi razgovori z don Boskom. Ta gledališka igra je bila nova rokavica, ki jo je don Bosko vrgel protestantom in v njihovem taboru dvignil veliko hrušča. Don Bosko je na njihove napade odgovarjal v Armonii, ki je več let zaporedoma poročala o novih zvezkih Katoliškega branja. Vojna sektašev pa se ni omejila samo na besede. Toda don Boska je čudežno ščitila Božja previdnost.

59.

POGLAVJE

Poskusi umora – Zastrupljen kostanj in vino – Mesarski nož – Sramotno obnašanje varuhov javnega reda – Dobre usluge nekega prijatelja – Ploha udarcev – Cagliari brani don Boska – Nevarnost na poti v Moncalieri – Previdnost matere Marjete – Prijateljstvo sosedov

V ENEM IZMED PREJŠNJIH POGLAVIJ smo povedali, kako sta dva malopridneža prišla pretit don Bosku in zahtevala, da naj neha izdajati Katoliško branje, in kako sta, ker ju je don Bosko zavrnil, zagrozila: »Še se bomo srečali!« Te besede in za njimi skrite pretnje, ki so jima ušle v razgovoru, so začetek dolge vrste poskusov umora don Boska. Bilo jih je toliko in bili so tako zvijačno pripravljene, da brez pretiravanja lahko rečemo, da si je don Bosko rešil življenje samo zaradi izrednega posega Božje previdnosti in dostikrat po pravem čudežu. Zdi se, da je bila na delu cela vrsta hudodelcev pod vodstvom krivovercev, ki so snovali zarote. Navedli bomo nekaj dogodkov, katerih priče so bili fantje ali smo jih zvedeli od drugih očitvidcev.

Nekega večera je don Bosko po večerji poučeval v večerni šoli, ko sta prišla dva možakarja turobnega videza in ga prosila, da bi šel v bližnjo hišo, imenovano Zlato srce, spovedat umirajočega. Vedno pripravljen za službo dušam, je don Bosko prepustil šolo enemu svojih namestnikov in se pripravil na odhod. Ko je prestopil prag in je bila ura že pozna, je menil, da bi bilo prav, če bi vzel s seboj nekaj večjih fantov za spremstvo. Dal jih je poklicati. »Ni treba klicati fantov,« sta rekla neznanca, »midva vas bova osebno spremila do hiše in potem nazaj domov. Poleg tega pa bi se bolnik lahko vznemiril ob pogledu na toliko ljudi.« »Nikar ne skrbita,« je dejal don Bosko, »mojim fantom bo dobro del kratek sprehod, in ko bomo prišli do bolnikove sobe, se bodo ustavili pred vrati ali na stopnicah, medtem ko bom jaz pri bolniku.« Možakarja sta najprej kljubovala, potem pa le privolila v spremstvo.

Ko so prišli do hiše, sta dejala: »Stopite za trenutek v to sobo, medtem pa bova obvestila bolnika o vašem prihodu.« Fantje, med njimi Cigliutti, Gravano, Buzzetti, so ostali zunaj, don Bosko pa je vstopil v sobo v pritličju, kjer je bilo zbranih kak ducat lahkoživcev, ki so po obilni večerji jedli oziroma se delali, kakor da jedo kostanje. Don Boska so sprejeli z mnogimi znamenji spoštovanja, ga do nebes povzdignili in mu ploskali. »Bodite tako ljubeznivi, gospod don Bosko, in vzemite naše kostanje,« mu je dejal eden iz skupine in mu ponudil cel poln krožnik kostanjev. »Ne morem več jesti, ker sem pravkar povečerjal, in nimam navade zvečer kaj več zaužiti,« je odgovoril don Bosko. »Pa boste vsaj popili kozarec našega vina, ki vam gotovo ne bo škodilo. Saj je najboljšo, kar ga je, iz Astija.« »Nikakor ne morem, nisem navajen piti zunaj rednih obrokov. Vem, da bi mi bilo slabo, če bi pil.« »Kako vendar? Kozarček dobrega vina vam gotovo ne bo škodil. Pospešil vam bo prebavo. Pijte torej na naše zdravje.«

Po teh besedah je možakar vzel v roke steklenico, ki je bila na mizi, in napolnil vse kozarce. Toda namenoma je postavil en kozarec manj, zato je stopil k sosednji mizi, vzel od tam en kozarec in steklenico in nalil don Bosku. Bilo je treba malo pameti, da si uganil, kaj vse to pomeni: da je bilo vino v tej drugi steklenici zastrupljeno in don Bosko naj bi popil strup. Ne da bi dal zaslutiti, da je odkril njihovo namero, je don Bosko vzel v roke kozarec s strupom, ki je imel videz penečega se vina, in je izrekel napitnico tistim nesrečnežem, na koncu pa je kozarec, namesto da bi ga izpraznil, postavil na mizo, ne da bi popil eno samo kapljico. »Ne žalite nas na tak način,« je dejal eden. »Nikar nas ne zasramujte,« je rekel drugi, »saj je vino vendar odlično.« »Pijte ga na naše zdravje,« so zakričali vsi. »Rekel sem vam že, da mi ne ugaja, in sedaj pravim, da ne morem in ne smem piti,« je dejal don Bosko. »Kljub vsemu morate piti, za vsako ceno!« so zakričali zlobneži. Nato so besedam sledila dejanja. Eden je ubogega duhovnika prijel za desno ramo, drugi za levo in rekel: »Ne moremo prenesti te žalitve. Če nočete piti zlepa, boste pa zgrda.«

Don Bosko se je znašel med kladivom in nakovalom. Bil je težek trenutek. S silo ni mogel nastopiti, ker jih je bilo preveč, zato je hotel z zvijačo. Rekel je: »Če že na vsak način hočete, da pijem, me spustite, kajti če me držite za ramena in roke, se trese kozarec in ne morem piti.« »Imate prav,« so rekli in ga spustili. Tedaj je don Bosko izrabil pravi trenutek, stopil korak nazaj k vratom, ki niso bila zaprta, ker je pri vstopu podstavil nogo, da se niso zaprla, česar pa ti možakarji niso opazili, jih odprl in povabil svoje fante, da so vstopili. Ko so se nenadoma odprla vrata in se je prikazalo četvero ali petero močnih 18- in 20-letnih fantov, se je zahtevnost teh ničvrednežev poglela in njihov vodja je ves potrtno rekel: »Če

nočete piti, pač škoda. Pustimo to in končajmo zadevo.« »Oh, ne, če ne pijem jaz, pa bom dal piti kateremu izmed svojih sinov, da bo pil namesto mene.« »Ni treba, ni treba,« so kričali nesrečneži. Se ve, da don Bosko ne bi dal piti tiste pijače nobenemu izmed svojih, vendar pa je dejal tako zato, da bi odkril njihove namene.

»Toda kje je bolnik?« je končno vprašal. »Moramo ga vsaj videti.« Da bi zakrili svoje grde naklepe, je eden izmed tistih nesrečnežev popeljal don Boska v neko sobo v drugem nadstropju. Tam je don Bosko namesto bolnika našel v postelji enega izmed dveh, ki sta ga prišla klicat v Oratorij. Kljub vsemu mu je don Bosko postavil nekaj vprašanj in ta hinavec je, potem ko je storil vse, da bi se premagal, bruhnil v krohot in odgovoril: »Jutri se bom spovedal.« In don Bosko je odšel ter v srcu hvalil Boga, da ga je s pomočjo njegovih sinov rešil gotove smrti.

Nekaj fantov je drugi dan skušalo natančno razložiti celotno dogajanje. Dognali so, da je neki neznanec plačal tistim nesrečnežem obilno večerjo s pogojem, da bodo dali don Bosku piti vino, ki ga je nalašč zanj on sam pripravil. Bili so torej plačani rablji.

Naš svetnik ni nikdar več pozabil tiste hiše in še zadnje mesece svojega življenja, ko je šel s kom na sprehod, je pokazal na tisti kraj in rekel: »Tu pa je soba kostanjev.«

Dostikrat se je don Bosko proti šesti zvečer zadrževal v pogovoru z nekaj fanti pri lesenih vratih ob dvorišču Oratorija, ko se je med njimi zaslišal obupen krik: »Morilec, morilec!«

Neki Andreis je z zavihanimi rokavi in velikim mesarskim nožem v roki ves divji drvel proti don Bosku in kričal: »Hočem don Boska, hočem don Boska!« Tega človeka je don Bosko dobro poznal, sej mu je večkrat pomagal, ko je še stanoval v Pinardijevi hiši, sedaj pa je živel v hiši Lepotica.

Vsi so se v prvem trenutku silno prestrašili in se razbežali na vse strani: eni na odprto polje, drugi na dvorišče in tretji v hišo. Med ubežniki je bil tudi klerik Reviglio. Njegov pobeg je rešil don Bosku življenje. Razbojnik ga je zamenjal za don Boska in tekel za njim. Ko se je zavedel svoje zmote, se je zaletel proti vratom dvorišča. Medtem pa se je don Bosko že umaknil na varno v svojo sobo in zaklenil železno ograjo, ki vodi k stanovanjskim prostorom. Don Bosko jih je komaj zaklenil, ko je pridrvel nesrečni malopridnež, in ker ni mogel naprej, je začel z debelim kamnom obdelovati vrata, jih skušal vreči s tečajev, razbiti in odpreti. Vse zaman. Stal je tam več kot tri ure kot tiger, ki preži na svoj plen. Kot da bi znorel. Vendar se je samo delal tako, ker je bil za to plačan. Klical je don Boska, da bi mu odprl, pa zopet, ker bi rad z njim govoril.

Fantje so se, potem ko jim je minil prvi strah, opogumili in prišli skupaj. Ko so videli pred seboj človeka, ki jim je hotel ubiti njihovega očeta dobrotnika, jim je zavrela kri v žilah. Poslušali so glas svojega srca, se prepustili mladostni zanesenosti, se oborožili vsak s kakim orodjem, eni s palicami, drugi s kamni, tretji s čim bolj ostrim in se pripravili, da bi napadli tistega nesrečneža. Toda don Bosko, ki se je bal, da bi razbojnik mogel komu storiti kaj žalega, jim je z balkona prepovedal, da bi se ga dotaknili.

S tem divjakom v hiši nihče ni mogel biti varen. Najbolj prestrašena od vseh je bila mati Marjeta, ki se je bala tako za svojega sina kakor za dečke. Kaj storiti? Takoj so o vsem, in to večkrat, obvestili policijo. Toda žal nam je, da moramo reči, da vse do pol desetih zvečer ni bilo nikogar, niti stražarjev niti policistov niti karabinjerjev. Šele ob tej pozni uri sta prišla dva orožnika, zvezala roke tistemu hudodelcu, ga odpeljala v stražarnico in tako osvobodila don Boska nasilja, kar je bilo zelo malo častno za čuvaje javnega reda v tistem času. In kot da taka brezbriznost za varstvo poštenih državljanov še ne bi bila zadosti in bi dala misliti vsakemu poštenemu človeku o položaju, v katerem se je živelo, je naslednjega dne poveljnik policije naredil še večjo neumnost. Poslal je k don Bosku nekoga z vprašanjem, ali je pripravljen odpustiti tistemu nesrečnežu. On je odgovoril, da kot kristjan in duhovnik odpušča to in še druge krivice, da pa kot svoboden državljan in odgovoren voditelj javne ustanove zahteva v imenu zakona, da javna uprava zagotovi varnost njegove osebe in njegove ustanove. In sedaj, kdo bi mogel verjeti! Še istega dne je poveljnik policije (kvestor) izpustil na svobodo tistega hudodelca, ki se je še isti večer zopet nastavljal v bližini Oratorija in čakal, da bi don Bosko šel v mesto in bi tako mogel uresničiti svoj krvoločni namen.

Spomladi leta 1854 je proti večeru mladi Cagliero prihajal iz šole profesorja Bonzanina. Nedaleč od ovinka, ki vodi v Oratorij, je zagledal don Boska in pospešil korak, da bi ga dohitel. Bil je ob njem, ko je zagledal v divjem zaletu proti njima teči z zasukanimi rokavi Andreisa. Mislil je, da je pijan, zato se mu je umaknil in dal, da je stekel mimo njega. Ker se je tudi don Bosko prav tako umaknil, je napadalec zdirjal mimo njiju in se zaradi zaleta ni mogel ustaviti. Ko je don Bosko v rokah zlobneža videl bleščati bodalo, je pohitel do najbližjih vrat. Napadalec pa se je obrnil in vrnil v napadalnem zagonu. Cagliero, ki spočetka ni doumel, se je zavedel in prepoznal celo igro. Stekel je in začel klicati na pomoč. Napadalec si je premislil in se napotil proti svojemu stanovanju.

Zopet drugič se je ta isti Andreis oblekel drugače in prišel v Oratorij. Ker ni videl don Boska med dečki, je prosil, da bi mogel govoriti z njim, ter se napotil naravnost v don Boskovo sobo. Toda Cagliero ga je prepoznal, in ker je videl, da

je držal roko v žepu, mogoče celo nož, je obvestil tovariše, zlasti klerika Reviglia in Buzzettija, ki sta kot postavna fanta stekla na hodnik in mu zaprla pot k don Boskovi sobi. Nato sta ga prisilila, da je zapustil nadstropje, in ga s pomočjo še drugih fantov pognala z dvorišča.

Andreisa so spet zaprli v ječo. Ko so don Boska poklicali na policijo in mu rekli, naj vloži obtožnico, je dejal, da ga nima namen tožiti, in mu izposloval, da so ga izpustili na svobodo. To je bilo najbolj pametno, saj bi oblast hudodelca kaznovala samo s kako navidezno kaznijo, odgovornost pa bi padla na duhovnika.

Toda kdo je tega človeka spodbujal k taki zlobi?

To zadevo nam je pomagal razjasniti don Boskov prijatelj in dobrotnik njegovih sinov poslanec Duprè. Ko je ugotovil, da javna služba ni bila voljna zaščititi don Boska, si je zadal nalogo, da bo govoril z nesrečnežem, ki je ponoči in podnevi držal v strahu Oratorij.

»Plačujete mi za to,« je odgovoril malopridnež. »Dajte mi toliko kot drugi, pa bom odšel.«

Ko so slišali ta odgovor, so mu plačali 80 frankov zaostale najemnine in še drugih 80 predujma. Tako se je končala ta nenehna grožnja, ki bi se lahko spremenila v krvavo tragedijo.

Andreis je postal bolj krotek, saj mu je don Bosko vse odpustil in ravnal z njim tako, kakor z vsemi tistimi, ki so ga razžalili, na ljubezniv način. »Še več,« je dodal monsinjor Cagliero, »šel mu je na roke. Ko je izselil iz hiše Lepotica vse stanovalce, ki so dajali pohujšanje vsej soseski, je dal, da je Andreis s svojo družino ostal v sobah, ki jo je imela v najemu. Kolikokrat sem ga slišal govoriti: Ljubite svoje sovražnike, delajte dobro tistim, ki vam želijo hudo.«

Veliko bolj zahrbtnen je bil napad, ki ga hočemo opisati in ki za don Boska ni ostal brez posledic.

Nekaj po opisanih dogodkih je don Boska prišel klicat neki moški, da bi šel spovedat neko bolnico v stari Sardi, skoraj na čisto drugi strani zavetišča. Prejšnji dogodki so don Boska poučili, da je varno, če ga spremljata dva pogumna in močna fanta.

»Pustite, pustite vaša fanta doma,« je rekel tisti človek, »ne motite ju. Saj vas bom jaz spremljal.«

Te besede so potrdile dvom in imele ravno nasproten učinek. Don Bosko je namesto dveh poklical štiri fante, med njim nekega Hijacinta Arnauda in Jakoba Ceruttija, dva velikana, tako močna, da bi opravila z dvema voloma. Ko so prišli na cilj, je Ribaudija in Buzzettija pustil pri vzhodju stopnic, druga dva pa je vzel

s seboj v prvo nadstropje in ju postavil k vratom sobe, kamor je vstopil. V sobi je zagledal v postelji žensko, ki je spretno igrala vlogo bolnice, da je sople, kot da bi morala zdaj pa zdaj izdihniti. Don Bosko je štirim možakarjem, ki so tam sedeli, rekel, naj se umaknejo, da bi mogel sam v miru govoriti z bolnico in ji pomagati urediti zadeve njene duše.

»Preden se spovem, zahtevam da tisti malopridnež tam,« je začelo govoriti ženšče z odločnim glasom, »prekliče vse obrekovanje, ki mi ga je naprtil.« In je s prstom pokazala na enega izmed navzočih.

»Nikakor ne,« je odgovoril tisti in vstal.

»Tišina!« je zarohnel drugi.

»Drži gobec, nesrečnež, če ne, ti zdrobim bučo!«

Taki in podobni, seveda še veliko hujši izrazi so leteli med navzočimi. Preklinjali so in izzivalno kričali ter povzročili peklenski hrušč. Vsi so bili na nogah. V tej zmešnjavi so ugasnili luč in sedaj se je namesto besed slišalo udarjanje palic v smeri, kjer je stal don Bosko. Don Bosko se je zavedel, za kaj gre, da bi mu strli kosti in ga zmleli v prah. Sredi peklenkega hrušča in trušča si je hotel zaščiti glavo; pograbil je stol ob postelji in si ga poveznil na glavo. Razbojniki so divje udrihali po njem, toda udarci so padali na stol in povzročali silen ropot. Don Bosko se je prebil do vrat, in ko je ugotovil, da so zaklenjena, je z vso močjo udaril po vratih in odtrgal kljuko s ključavnico. Medtem so fantje zunaj pri vratih zaslišali kričanje in ropot. Z vso silo so butnili z rameni ob vrata in jih vrgli s tečajev. Arnaud je vstopil, prijel don Boska za roko in ga spravil na varno. Don Bosko je stopil med svoje fante in ves vesel otipaval svoje kosti, zadovoljen, da se je rešil najhujšega. Zadel pa ga je udarec s palico na palec leve roke, s katero je držal stol. Udarec mu je odnesel noht in odprl rano do kosti, tako da je naslednjih 30 let nosil brazgotino kot spomin na ta dogodek. Ko so prišli na prosto, je don Bosko naročil fantom, naj ne govorijo o tem, kar se je zgodilo, in naj ne omenjajo niti hiše, kjer se je pripetilo, in ne udeležencev napada. Dodal je: »Odpustimo jim in molimo zanje, da se spreobrnejo. Nesrečneži. Sovražniki vere so, to pa je presneto nevarna zadeva.«

Niso brez osnove sumi, da so ti in še drugi zlobni nameni bili zamišljeni bodisi iz hudobije bodisi iz pohlepa po denarju, vse skupaj pa so vodili ljudje, ki jim je bil don Bosko in njegovo Katoliško branje trn v peti. Hoteli so ga ali utišati ali umoriti. Bili so vsi besni in so zahtevali, da don Bosko, tako so oni trdili, neha obrekovati protestante.

Končno pa turinski krivoverci niso delali drugega, kot hodili po stopinjah svojih prednikov, ki so, da ne govorimo o mnogih drugih umorih, 9. aprila 1374

v Bricherasiu s točo udarcev barbarsko pobili blaženega Pavonija iz Savigliana, dominikanca, ker je pridigal proti njihovemu nauku in spreobrnil veliko valdeških vernikov h katoliški Cerkvi.

Neko nedeljo popoldne v januarju 1854, tako pripoveduje mons. Cagliari, sta dva elegantno oblečena gospoda vstopila v don Boskovo sobo. Ta ju je, kakor je bila njegova navada, ljubeznivo sprejel. Dvorišče je bilo prazno, ker so bili dečki v cerkvi pri popoldanski pobožnosti. Janez Cagliari, ki je opazil tista dva gospoda, je začel dvomiti o njunem dobrem namenu. Zato se je skrtil v sobo ob don Boskovi pisarni in opazoval, kaj se bo zgodilo. Pozorno je prisluškoval, vendar ni mogel razbrati, o čem teče pogovor, čeprav je bil od časa do časa precej glasen. Zdelo se mu je, da don Bosko zavrača neke njune ponudbe. Nenadoma pa sta obiskovalca začela kričati in Cagliari je jasno razumel besede: »In končno, kaj vas briga, kaj mi pridigamo, pa najsi bo to ali ono! Kaj vas žene, da se bojujete proti nam?«

Na to je don Bosko odgovoril: »Moja dolžnost je, da branim resnico in našo sveto vero z vso močjo.«

»Torej ne mislite opustiti izdajanje Katoliškega branja?«

»Nikakor ne,« je don Bosko odločno odgovoril.

Tedaj sta mu začela groziti in eden izmed njiju je potegnil pištolo ter dejal: »Odločite se: ali ubogajte ali vas ustrelim.«

»Kar ustrelite,« je dejal don Bosko mirno in ga pogledal naravnost v oči. Tedaj se je zaslišal silen udarec po vratih. Gospoda sta se ustrašila in spravila svoje orožje v žep. Kaj se je zgodilo? Cagliari, ki ni mogel več razumeti zadnjih pritajeno izrečenih besed, se je zbal za don Boska, silovito udaril s pestjo po vratih in poklical Buzzettija, ki je takoj prihitel. Istočasno sta stopila k vratom in hotela vstopiti. Prav v istem času pa sta stala na vratih tudi oba hudodelca, očitno vsa razburjena. Don Bosko jima je z biretom v roki ponižno sledil in ju mirno in dobrohotno pozdravil. Tako je imel Cagliari dvakrat priložnost, da je don Bosku rešil življenje.

»Kljub vsem nenehnim pastem,« piše teolog Reviglio, »je bil don Bosko enako miren, dobre volje in lahko rečemo vesel vsakokrat, ko je zaradi večje Božje slave moral trpeti nadlegovanje in grožnje svojih nasprotnikov. Nikdar ni nosil pri sebi orožja za samoobrambo in nikdar ni izkoristil svoje silne telesne moči, da bi odbil napade. Pri tem pa je imel tako moč, da bi dva človeka, ki bi ga hotela napasti, odpravil tako, da bi enega prijel okoli pasu in z njim udaril drugega. Le v redkih primerih, ko je bil v največji stiski, je uporabil svojo spretnost.« Gospod Paskval Spinardi nam je pripovedoval naslednje: »Don Bosko se

je nekega večera pozno vračal iz Moncalierija. Hodil je ob strani ceste, ko se je nekako pri Cavoretu zavedel, da mu sledi moški z debelo gorjačo v roki, s katero ga je hotel udariti po glavi. Pritekel je do njega. Toda don Bosko se je v trenutku ustavil in ga sunil tako močno, da je z nogami kvišku zletel v bližnji jarek, zaraščen z visoko travo in precej globok. Nato je pospešil korak in dohitel nekaj popotnikov, ki so šli pred njim.«

Če občudujemo don Boska, ki je v takih primerih ostajal miren, pa ne smemo pozabiti na stalno skrb matere Marjete. Kolikokrat se je iz srca zahvaljevala Bogu zaradi ponesrečenih in izjalovljenih poskusov umora. Oratorij je stal na samoti sredi vrtov, travnikov in brez obrambnega zidu, zato so morali pred preходом k stopnicam v prvo nadstropje postaviti železna vrata kot ograjo in tako preprečiti prehod k don Boskovi sobi. Dostikrat so ob tej železni pregraji ponoči postavili za stražo kakega posebno močnega fanta. V ta namen je dal don Bosko poklicati iz Castelnuova drugega sina brata Jožefa in si tako zagotovil večjo varnost. Marsikdaj, ko se don Bosko proti večeru še ni vrnil z obiska pri kakem bolniku ali zaradi kakega drugega dejanja krščanske ljubezni, je mati Marjeta poslala naproti nekaj močnejših fantov, da so ga pospremili do Oratorija. Bilo je videti, da je imela poseben čut, da je predvidela nevarnosti, ki so grozile njenemu sinu.

Janez Cagliero je v letih 1853 in 1854 z dvema starejšima tovarišema hodil čakati don Boska na križišče cest in poti, ko se je pozno ponoči vračal domov. Dostikrat so dobri ljudje z besedo ali z nepodpisanimi pismi opozarjali na nevarnosti, ki so mu jih nastavljali protestanti. In Cagliero, ki je bil na straži, ga je večkrat videl, kako se je vračal v Oratorij, obdan od ljubeznivih meščanov, ki so ga spremljali, da bi ga branili, če bi bilo treba. Nekega dne ga je videl celo v spremstvu nekega oboroženega vojaka, ki si ga je izprosil pri naredniku vojaške straže pri Porti Palazzo, ker je slutil, da mu grozi nevarnost.

Poskusi umora don Boska, ki smo jih opisali in o katerih bomo še poročali, so se ponavljali v določenih obdobjih cela štiri leta, začenši z letom 1852. Istčasno so vodje vse te hudobije vzeli v svojo službo trume počestnih potepinov, ki so pod njihovim vodstvom nahujskani proti Oratoriju ob nedeljah prihajali v Valdocco, v času pridige metali kamenje proti kapeli in s palicami delali ropot ter motili božjo službo. Don Bosko zaradi ropota in kričanja ni mogel več govoriti. Nekaj nedelj so potrpeali, ko pa so se naveličali tistega nenehnega izzivanja, so se nekateri fantje iz zavoda, ne da bi koga prosili za dovoljenje, oborožili s palicami in skriti za napol zaprtimi vrati čakali, da bi se začelo že znano razgrajanje. Ni bilo treba dolgo čakati. Takrat so Janez Cagliero in za njim vsi drugi planili na dan, pobili prvega, na katerega so naleteli, in začeli obdelovati s palicami

še druge, ki so se v trenutku razbežali. Na bojišču je ležalo pet ali šest žrtev. Don Bosko je prekinil pridigo in poklical nazaj svoje fante. Ti so ga takoj ubogali, ker so tudi oni dobili svoj delež udarcev, saj napadalci niso prišli neoboroženi. Toda od tistega dne naprej je ta nadloga počasi izginjala.

Don Boskovi sovražniki in njihovi pomagači niso bili doma iz valdoške četrtri in tisti, ki so se prej iz bližnje okolice borili proti njemu, so si premislili in pomirili. Ko se je don Bosko v poletnem času po Cottolengovi ulici vračal domov, je tam naletel na množico ljudi, ki so prepevali, igrali in plesali. Toda kakor hitro so od daleč zagledali don Boska, so prekinili zabavo in enoglasno radostno klicali: »Don Bosko, don Bosko!« In ko je don Bosko prišel do njih, so mu podajali roke in mu izkazovali spoštljivo zaupljivost ter ga spremljali vse do železne pregraje pri Oratoriju.

Ko se je razvedelo, da ga nekateri tako hudobno zasledujejo, je pri poštenih raslo občudovanje in spoštovanje ter začudenje, kako je iz vseh takih zlobnih napadov odnesel zdravo kožo. On sam je bil čisto miren in se je vsega prepustil Gospodu: »Potegnil me boš iz mreže, ki so mi jo nastavili, kajti ti si moja trdnjava« (Ps 31,5).

V naslednjem poglavju bomo videli, kako je Bog usliševal njegove prošnje.

60.

POGLAVJE

Zgodba z nekim psom

V SVETEM PISMU IN CERKVENI ZGODOVINI BEREMO, kako je Bog na izreden način pošiljal svojim služabnikom v obrambo različne živali. Preroka Elizeja je zasramovala truma nesramnih in krutih mladeničev, kar sta se pojavila dva medveda in jih grozno kaznovala. Celih sedemdeset let je krokar v puščavi prinašal sv. Pavlu, prvemu samotarju, hrano. Sv. Anton je želel pokopati mrtvo truplo tega prebivalca puščave, pa ni imel orodja, da bi skopal jamo. In že sta pritekla dva leva in s svojimi šapami izkopala toliko zemlje, kolikor je bilo treba, za kar ju je svetnik blagoslovil, in kot krotka jagenjčka sta šla naprej svojo pot.

Tako je Božja previdnost za čas, ko je don Bosku grozilo toliko nevarnosti, dala svojemu zvestemu služabniku čisto posebnega in izrednega varuha: poslala mu je velikega prelepega psa sive barve, ki je bil in bo še predmet premnogih govoričenj in razlag. Veliko fantov ga je videlo, se ga dotikalo, ga božalo in znalo povedati celo vrsto zanimivih podatkov, ki zaslužijo, da jih zapišemo.

Tukaj bomo navedli tiste, ki smo jih zvedeli od Jožefa Buzzettija, Karla Tomatisa in Jožefa Brosia. Naj še povemo, da smo za določene podrobnosti vprašali samega don Boska in on nam je potrdil izjave drugih.

Naš sivi pes je bil po velikosti in zunanjem videzu podoben pastirskemu psu ali mesarskemu psu čuvaju. Za začetek naj povemo, da niti don Bosko sam ni vedel, od kod je prihajal in kdo je bil njegov gospodar. Toda če mu že ne moremo izstaviti rojstnega lista, pa mu lahko napišemo potrdilo o zvesti službi, ker je več let delal don Bosku in s tem Oratoriju neprecenljive usluge.

Ker je don Bosko ugotovil, da ga hudobni zasledujejo in mu strežejo po življenju, in ker so ga prijatelji svarili in prosili, naj pazi na svojo varnost, je storil,

kar je mogel, da ponoči ni bil zunaj doma. Toda včasih se je zgodilo, da se kljub najboljši volji ni mogel pravočasno vrniti v Oratorij zaradi obiska pri kakem bolniku ali zaradi pogovora s kakim dobrotnikom svojih varovancev ali zaradi stika s člani kake družine, ki so jo zapeljali krivoverci in je bilo še upanje, da se bo vrnila k pravi veri. V takih primerih ni več mislil na osebno varnost in se je, potem ko je izpolnil svojo dolžnost, tudi pozno ponoči vračal domov v Valdocco. Ta mestna četrt je bila tiste čase malo naseljena. Zadnje poslopje pred našim Oratorijem je bila umobolnica. Vse drugo je bilo zapuščeno zemljišče, neporavnano, zaraščeno z akacijami in grmovjem in je služilo za skrivališče hudodelcem. Zato je bil prav ta del poti zelo nevaren, zlasti še za don Boska, ki so ga zasledovali sovražniki vere, ki so šteli za dobro vsako sredstvo, s katerim bi ga mogli odstraniti.

Tako je nekega večera 1852 šel sam samcat proti domu, ne brez bojazni pred kakim neljubim srečanjem, kar se je nenadoma pojavil ob njegovi strani velik pes. Najprej se ga je ustrašil, toda ko je videl, da ne napada, temveč se skuša prikupiti, se je kmalu spoprijateljil z njim. Zvesta žival ga je spremljala vse do Oratorija in potem, ne da bi vstopila, izginila v temi. Toda ne samo takrat. Vsakokrat, ko se zvečer ni mogel vrniti pravočasno domov in ni imel spremstva, se je z ene ali z druge strani pojavil Sivec, kakor hitro je prišel na področje, kjer ni bilo hiš. Ko mati Marjeta pozno ponoči ni videla, da bi se sin vračal domov, je bila vsa v skrbeh in mu je naproti poslala kakega fanta. Ti fantje so vedeli povedati, da so ga dobili v spremstvu njegovega stražarja na štirih nogah.

Leta 1855 so Cigliutti, Gravano, Falchero, Gaspardone, Karel Castagno, Jožef Buzzetti in Feliks Reviglio pripovedovali Janezu Villi, da so videli Sivca. Videli so ga tudi mnogi drugi, ki so bili priče groženj in sovražnikovih napadov na don Boska. Karel Tomatis nam je zagotavljal, da je srečal Sivca, ki ga je don Bosko imenoval svojega zaupnika, na cesti proti deveti uri zvečer, in nam ga takole opisal: »To je bil zares pes strašnega videza. Mati Marjeta, ki ga je videla, je sto in stokrat vzkliknila: 'Ta grda zverina!' Bil je podoben volku: podolgovat gobec, pokonci stoječa ušesa, siv kožuh in visok kak meter.«

V ljudeh, ki ga niso poznali, je vzbujal strah. Don Bosko je pripovedoval: »Nekega večera sem se precej pozno vračal domov. Kar sem naletel na nekega znanca, ki me je spremljal do Rondoja, kjer se je hotel posloviti. Od tukaj do Oratorija je bila zame največja nevarnost. Pa glej, ob strani se je pojavil moj čuvaj, Sivec. Ko je moj spremljevalec zagledal takega psa, se je začudil in obenem prestrašil, in preden je odšel, ga je hotel pregnati. Toda jaz sem ga prepričeval, naj se ne trudi, ker da jaz poznam psa in pes pozna mene in da sva si dobra prijatelj. Toda on se ni dal pomiriti in je dejal: 'Ne morem dopustiti, da bi se vračal

domov s to zverino.' Pobral je dva velika kamenja in ju drugega za drugim z vso silo zalučal vanj. Toda pes se ni dal premakniti, pa tudi nobenega vznemirjenja ni pokazal, tako da se je zdelo, da kamna nista zadela njegovega telesa, temveč padla na tlak. Tedaj je ta častivredni mož vzkliknil: 'To je pupa, to je pupa!' se pravi začarana zver. Bil je tako prestrašen, da me je pospremil do Oratorija. Tukaj sem mu moral dati za spremstvo dva fanta, ker se sicer ne bi upal vrniti domov, tako je bil prestrašen zaradi neobčutljivosti psa in zaradi bojazni, da bi ga mogel zopet srečati. Ko je Sivec videl, da imam spremljevalca, je izginil.«

Sivca pa je dvakrat videl tudi klerik Mihael Rua, in to v trenutkih, ki so bili za don Boska najbolj nevarni.

Nekoč drugič pa je Sivec, namesto da bi don Boska spremljal domov, preprečil, da ni šel zdoma. Ker je pozabil na nekaj pomembnega, kar bi moral opraviti med dnevom, je hotel zamujeno nadomestiti pozno zvečer. Mati Marjeta ga je skušala pregovoriti, on pa jo je miril, češ, naj si ne dela skrbi, vzal klobuk, poklical za spremstvo nekaj fantov in se odpravil k izhodnim vratom. Tu pa je pred pragom na tleh ležal Sivec. Vrtar, ki psa ni poznal, ga je hotel odgnati z udarci, on pa se je spet in spet vračal, kakor da bi koga pričakoval. »Oh, Sivec,« je vzkliknil don Bosko, »toliko bolje, bo še eden več. Vstani in gremo!« Toda žival ga ni ubogala. Spustila je od sebe neke vrste renčanje in ni hotela vstati. Don Bosko je dvakrat skušal obiti psa, toda ta mu je dvakrat preprečil, da bi šel naprej. Tedaj ga je eden izmed fantov brcnil in ga skušal odstraniti, toda Sivec je strahovito zalajal. Don Bosko je skušal preskočiti vratnico, toda pes se mu je zopet vrgel pred noge. Tedaj je mati Marjeta v piemontskem narečju rekla: »Če nočeš poslušati mene, poslušaj vsaj psa. Ne hodi ven!« Če je don Bosko videl, da je mati tako preplašena, se je uklonil njeni želji in se vrnil v hišo. Ni še minilo četrta ure, ko je prišel neki sosed s priporočilom, da naj se pazi, ker je zvedel, da trije ali štirje nevarni tipi krožijo po Valdoccu in ga za vsako ceno hočejo ubiti.

Don Bosko se je izognil mnogim smrtno nevarnim zasedam, toda ti hudo delci so še naprej kovali svoje smrtonosne načrte. Neke noči se je vračal po cesti, ki s Trga Emanuela Filiberta pelje proti Rondoju v Valdoccu. Ko je bil nekako sredi poti, je zaslišal, da nekdo teče za njim. Obrnil se je in zagledal moškega, ki je z betom v roki drvel proti njemu. Spustil se je v tek v upanju, da bo pritekel v Oratorij, preden bi ga napadalec mogel dohiteti. Pritekel je že do spusta, kjer danes stoji hiša Delfino, ko se je pojavilo še nekaj drugih moških in ga skušalo obkrožiti. Ko se je zavedel nevarnosti, se je hotel otresti najprej svojega zasledovalca. Ta ga je v naletu skoraj dosegel, ko se je don Bosko hipoma ustavil in mu tako spretno nastavil komolec v trebuh, da je revež padel po tleh in začel

kričati: »Oh, oh, po meni je!« S spretno potezo se je tako rešil enega, toda sedaj so se zbrali okoli njega drugi in čakali s palicami v rokah. V tistem trenutku je priskočil od nekod Sivec, se postavil don Bosku ob stran in začel tako zavijati in lajati in se zaganjati v tiste nepridiprave, da so vsi prestrašeni in boječ se, da jih bo raztrgal, začeli prositi don Boska, naj psa umiri in ga drži pri sebi. Drug za drugim so začeli odhajati, dokler don Bosko ni ostal sam in je lahko nadaljeval svojo pot. Pes ga ni zapustil vse do Oratorija. Šel je z njim na dvorišče vse do kuhinjskih vrat, kjer ga je mati Marjeta sicer malo previdno hvaležno pobožala, kakor sta ona in Buzzetti pripovedovala Petru Enrii.

Drugič zopet se je don Bosko prav tako ponoči vračal domov po korzu kraljice Margherite, kar je neki človek, ki ga je zasledoval, izza javorja dvakrat ustrelil nanj iz pištole. Ker sta oba strela zgrešila cilj, se je morilec vrgel nanj in ga skušal kako drugače pobiti do smrti. Toda v tistem trenutku se je pojavil Sivec, se z vso silo vrgel na napadalca, ga spravil v beg in don Boska pospremil do Oratorija.

Nekega večera je Sivec pripravil zbrani družini zabavo. Don Bosko je z nekaj kleriki in s svojo materjo sedel pri mizi, ko se je na dvorišču pojavil Sivec. Nekaj fantov, ki psa še nikdar niso videli, se je ustrašilo in so ga hoteli s pretepanjem in kamenjem pregnati. Buzzetti, ki je psa spoznal, je zaklical: »Ne storite mu nič žalega, to je don Boskov pes.« Na te besede so se mu vsi približali, ga božali, prijemali za ušesa, se dotikali njegovega gobca, ga radostno trepljali in ga končno popeljali v obednico k don Bosku. Ta nenavadni obisk tako velike živali je nemalo prestrašil nekaj gostov. Don Bosko jih je pomiril z besedami: »Moj Sivec ne stori nikomur nič žalega. Pustite ga, naj pride, in ne bojte se.«

Pes, ki se je najprej razgledal po sobi, je obhodil omizje in se potem ves vesel približal don Bosku, ki ga je pobožal in mu hotel ponuditi malo večerje. Ponudil mu je kruha, malo prikuhe, mineštre in vode. Toda Sivec je vse zavrnil, ničesar ni hotel niti povohati in je pokazal popolno brezbriznost do vsega ponujenega.

»Kaj torej hočeš?« ga je vprašal don Bosko. Pes je postrigel z ušesi, pomahal z repom, še nadalje kazal znamenje zadovoljstva, naslonil glavo na mizo in gledal don Boska, kakor da bi mu hotel želeti lahko noč. Nato se je umaknil in v spremstvu fantov šel k vratom. Buzzetti je znal povedati, »da je don Bosko tisti večer prišel domov zelo pozno v kočiji in spremstvu markiza Dominika Fassatija. Ker ga Sivec ni našel na cesti, je prišel na njegov dom, da bi se prepričal, ali se je srečno vrnil domov. Čutil je namreč dolžnost, da je skrbel za svojega varovanca.«

Mons. Cagliero je vse to potrdil. »Jaz sem videl ljubo žival nekega zimskega večera. Pes je prišel na dvorišče in potem v sobo, kjer je don Bosko večerjal, se

mu ves vesel približal in don Bosko mu je dejal: »Oh, Sivec, nisi prišel pravočasno, da bi me pospremil. Vidiš, jaz sem že doma.« Vzel je kos kruha in mu ga ponudil. Vendar ga pes ni hotel vzeti. Tedaj ga je don Bosko ljubeznivo pokaral: »Oh, izbirčnež, samo meso bi jedel. Saj vendar veš, da mesa don Bosko nima. Če nočeš jesti, tudi prav, a potem bo najbolje, da greš.« Pes je sklonil glavo in se napolil proti vratom. Toda don Bosko ga je poklical in dejal: »Pridi sem, Sivec! Nikakor te nočem žaliti. Pridi sem!« Pes se je vrnil k don Bosku, ta ga je nežno potrepal po hrbtu. Vsi drugi smo ga božali dolgo časa. Nato so mu dali oditi, ker je bilo že pozno. Drugi moji tovariši so ga videli ob drugih priložnostih.«

Tretjič je Sivec rešil življenje don Bosku konec novembra 1854. Nekega zelo temnega in meglenega večera se je don Bosko vračal iz središča mesta, iz konvikta. Da mu ne bi bilo treba iti po nenaseljeni okolici, se je odpravil po poti, ki vodi od cerkve Marije Tolažnice proti Cottolengovi ustanovi. Na nekem delu poti je opazil, da gresta malo pred njim dva možakarja in pospešujeta ali pa zadržujeta korak, kakor ga je on pospeševal ali pa zadrževal. Ko se je skušal izogniti na drugo stran poti, sta se tudi onadva spravila na drugo stran. Ni bilo več dvoma, da sta kovala hudobne načrte. Tedaj se je obrnil, da bi poiskal zatočišče v kaki bližnji hiši. Toda bilo je že prepozno, ker sta malopridneža prav po tiho planila nanj in mu vrgla čez glavo plašč. Don Bosko se je branil in skušal preprečiti, da ga ne bi zavila in zvezala. Bliskovito se je sklonil, si sprostil glavo in se silovito branil. Toda nasilneža sta storila vse, da bi ga onemogočila. Ni mu preostalo drugega, kot da je začel klicati na pomoč. Tedaj mu je eden izmed nasilnežev zamašil usta z robcem. Toda prav v tistem trenutku smrtne nevarnosti, ko je klical na pomoč Božjo previdnost, se je pojavil Sivec, ki je začel tako močno lajati, da se je zdelo, da to ni glas kakega psa ali volka, temveč razjarjenega medveda, tako da je hkrati vlival strah in glušil. Toda to mu še ni bilo zadosti: s tacami se je povzpел na ramena enega tistih nesrečnežev in ga prisilil, da je spustil plašč z don Boskove glave in branil samega sebe. Nato se je vrgel na drugega in ga v hipu podrl na tla. Tedaj je prvi, ki je videl, kakšno je stanje, skušal zbežati, toda Sivec ga je vrgel na tla v blato. Ko je tako opravil z obema, se je ustavil in še naprej zavijal, kakor da bi hotel tistima dvema poštenjakoma na tleh reči: »Gorje, če se ganeta!« Sedaj se je položaj v trenutku spremenil:

»Za Božjo voljo, don Bosko! Ukažite psu, da naju ne bo več grizel. Usmiljenje, pomoč, ukažite vendar psu, da bo dal mir,« sta ječe moledovala oba malopridneža.

»Poklical ga bom. Toda vidva me pustita, da grem svojo pot.«

»Da, da; toda pokličite ga že!« sta moledovala.

»Sivec,« je dejal don Bosko, »pridi sem.« Pes je takoj ubogal in prišel k njegovim nogam, pustil razbojnika, ki sta ju ucvrla hitrih nog, da ju je kmalu

zmanjkalo. Toda don Bosko si kljub tej nenadni obrambi ni upal iti sam naprej domov. Vstopil je h Cottolengu. Tu si je malo opomogel od strahu in pokrepčal s pijačo ter v spremstvu osebja nadaljeval pot do Oratorija. Sivec mu je sledil vse do začetka stopnic, ki so vodile v njegovo sobo.

»Tiste dni,« tako Savij Ascanio, »je nesramna Gazzetta grozila don Bosku, da ga bodo zadušili tako, da mu bodo potisnili dva prsta v grlo zaradi gorečnosti, s katero je branil sveto vero in se bojeval proti protestantom. Prav tako so tudi drugi liberalni časopisi, pišoč nemogoče neumnosti o veri, javno napadali don Boska in ga klicali za don Bosia²¹.«

Kakor smo povedali na začetku, je bil Sivec predmet mnogih raziskovanj in razpravljanj. Vse je dajalo videz nadnaravnega ali vsaj nenavadnega. Nihče ni mogel dognati, kam se je umaknil, potem ko je končal svoje poslanstvo. Don Bosko je govoril: »Večkrat me je prijelo, da bi raziskal izvor tega psa in dognal, kdo je njegov lastnik. Nato sem si dejal: Naj bo kdor koli že, samo da mi je v pomoč kot dober prijatelj. Jaz lahko rečem samo to, da je bil ta pes po mojem prava roka Božje previdnosti in me je rešil iz mnogih nevarnosti in zagat.«

Mogoče bo kdo rekel, da so omenjeni dogodki bajka. Vsak si lahko misli, kar hoče. Kar se tiče nas, smo prepričani - in zdi se nam, da je to edina prava razlaga -, da je Bog v svoji očetovski dobroti hotel uporabiti navadno žival, ki je simbol zvestobe, zato da je branil in hrabil človeka, ki se ni bal jeze sovražnikov in se je izpostavljal največjim nevarnostim, da je ohranil svojo zvestobo Bogu in jo pomagal ohranjati tudi svojim dečkom in drugim ljudem.

²¹ Hudobnež; v narečju podoben pomen kot nemški *böse* (op. prevajalca).

61.

POGLAVJE

*Don Bosko, magnetizem in spiritizem – Mesečnost – Magnetični kabineti
– Plešoče mize – Duhovi – Skrivnostna opustošenja – Knjige proti novim
brezbožnežem*

TRDEN KOT BRONASTO OBZIDJE v boju proti valdežanom, se je don Bosko pripravljal še na drug boj, ki ni bil prav nič manj nevaren in potreben.

Leta 1852 se je v Turinu prvič pojavil spiritizem in dal povod za veliko govoric. Bil je mešanica telesnega magnetizma, hudičevega delovanja in spretnih prevar. To prastaro pa znova odkrito praznoverje je preplavilo Ameriko, prešlo v protestantsko Nemčijo, zavzelo voltairjansko Francijo in se končno prikradlo v Italijo. Njegovi pripadniki, tako trdi Balan, so povzročili tisti viharni vrtinec, ki je leta 1848²² evropski družbi prizadel tolikšno škodo.

V Turinu pa se je spiritizem pokazal v tako privlačni in

zviti obliki, da so na začetku tudi dobri - tako cerkveni možje kot laiki - bili pri spiritističnih sejah s plešočimi in govorečimi mizami, ki so pričale o navzočnosti zunajzemeljskih sil. Ko so ugotovili, da gre za grobo prevaro, so se ti umaknili, stvar pa se je kljub temu širila z vsemi svojimi uničujočimi posledicami kot znanilka skritega upora proti vsem naukom Cerkve in kotišče neizrekljivih moralnih neredov. Nosilci magnetizma in somnambuli- mesečniki so začeli dajati svoje odgovore.

Čeprav je bil don Bosko prepričan, da gre v večini primerov za sleparije, za varanje neumnežev, se je bal, da gre za predigro hujših neredov. Zlasti bolesta radovednost ljudi, da bi spoznali skrite, prihodnje, daljne dogodke in stvari, in hudičev poseg sta nakazovala velike, nepredvidene nevarnosti. Zato je cerkve-

²² St. Univ. della Chiesa Catt. Cont. del Rohrbacher, I. zv., 911.

ne predstojnike večkrat prosil za dovoljenje, da je smel biti navzoč pri takih magnetičnih in spiritističnih dogajanjih. Hotel je odkriti prevare in brezbožnost takega početja in potem poučiti nevedne in jih obvarovati pred še večjimi slepili.

Na Trgu Castello je v elegantno obleko oblečen čudodelnik zbiral ogromne množice Turinčanov, ki si jih je pridobil zlasti z razodetji in napovedmi. Nekega dne se je don Bosko pomešal med množico, ki je obdajala čarovnika. Neka somnambulistka (mesečnica) je namreč brala vsebino zaprtih pisem in si zaslužila burno odobravanje in ploskanje.

Tedaj se je iz množice zaslišal glas: »Tu je gospod opat, ki bi rad z vami govoril.« Glas mu je zvenel čisto hipnotizirano.

»Pridite kar naprej, gospod opat,« je bil odgovor.

Don Bosko se je pririnil naprej v prostor pred občinstvom, kjer je sedela na stolu na videz speča ženska z zavezanimi očmi. V roki je držal zapečateno pismo, ki ga je pravkar prejel od mons. Fransonija. »Kaj želite, gospod opat?« je vprašal rokohitrc.

»Tu imam pismo, katerega vsebino naj mi pove mesečnica, še preden ga bom odprl. Naj mi ga prebere,« je dejal don Bosko.

»Kakor želite,« je odgovoril čarovnik, se obrnil k ženski in ji glasno ukazal: »Berite.«

Ženska se je malo obotavljala. Vse je bilo nejasno, padec glasu, ki je ukazoval, ni nakazoval odgovora. Ko je videla, da je prisiljena govoriti, je vzkliknila: »Vidim ... vidim vse.«

»In kaj vidite?« jo je vprašal.

»Ne smem povedati.«

»Zakaj ne smete povedati?«

»Ker je skrivnost.«

»Kakšna skrivnost?«

»Skrivnost pečata.«

»Ali razumete, za kaj gre?« je rekel čarodej poslušalcem. Don Bosku pa: »Mesečnica ima prav: skrivnost zapečatenih pisem se ne sme izdajati.«

»Če je tako, potem lahko takoj pomagamo,« je dejal don Bosko in zlomil pečat. Sedaj ni več nikakršne skrivnosti.

»Odlično, in sedaj smete prebrati,« je dejal čarodej in se obrnil k ženski. »Berite.«

»Ne morem.«

»Zakaj ne morete?«

Mesečnica je bila vsa razburjena in je odgovorila: »Ker, ker ne morem. Rekla sem vam že, da ne morem svobodno delovati pred ljudmi, ki služijo oltarju.«

Pri tem je izgovorila nesramno bogokletno besedo. Gledalci so začeli divje žvižgati in se razhajati, zasramovaje prireditelje in celotno početje sleparja.

Don Bosko se je večkrat z raznimi pretvezami pred ljudstvom udeležil prireditve z namenom, da bi razkrinkal prevare magnetizerjev, ki v njegovi navzočnosti niso mogli narediti nič posebnega in so se izkazali kot prevaranti in sleparji. Tako je pri drugih ljudeh splahnela želja, da bi se udeleževali takih predstav, in so od takrat o teh govorili le s prezirom.

S trgov je don Bosko šel v hiše, kjer so s slavo ovenčani magnetizerji imeli seje. Toda tudi za te kakor za druge je postal don Bosko pravi preganjalec in zasledovalec.

Pri sv. Petru V vezeh je neki doktor Fiorio odprl svojo postojanko, kjer je s pomočjo magnetizerke napovedal, da bo odkril dragocen zaklad, ki naj bi baje bil na tistem področju. Don Bosko se je napotil tja in vzel s seboj nekaj fantov, da bi bili za priče, potem ko jih je o vsem dobro poučil. Med njimi sta bila tudi klerika Reviglio in Serra. Hipnotizirana ženska je trdila, da vidi zaklad, ga opisovala in v mnogih gledalcih vzbudila željo, da bi se ga polastili. Začeli so prekopavati zemljišče, toda sledi o kakem zakladu ni bilo nikjer. Don Bosko, ki je pozorno sledil celotnemu početju, je sprožil govorice, ki naj bi razkrinkale tistega gostobesedneža in z njim vse, ki so s svojim denarjem podprli izkopavanje, česar so se sedaj sramovali.

Neki doktor po imenu Giurio je imel svoj kabinet za magnetizem v ulici sv. Terezije. Njegova jasnovidka se je imenovala Brancani. Težki bolniki, neozdravljivi ali oboleli za še neznanimi boleznimi, so mu tudi iz oddaljenih krajev pošiljali svoje predmete, da bi ugotovil bolezen, dal navodila za zdravljenje in predpisal zdravila. Toda strahotne moralne in duhovne posledice takih posvetovanj so jasno pokazale, da so taki kabineti kraji hudičevega delovanja. Ko je don Bosko s teologom Marengom in Moturajem prišel na sejo, je bila dvorana že polna ljudi. Izvedli so več poskusov in nato je prosil doktorja, da bi postavil njega v magnetično komunikacijo z Brancanijevo.

Giurio je takoj hotel ustreči njegovi želji, z odločnostjo samozavestnega človeka. Don Bosko je začel žensko izpraševati. Odgovori mesečnice, ki so se prej sukali okoli Sankt Peterburga, so se kar nenadoma preselili v neposredno bližino. Tedaj je don Bosko potegnili iz žepa šop las, ki mu ga je dal teolog Nasi, in vprašal, za katero boleznijo boleha človek, kateremu so pripadali.

»Pravo in koristno stvar vprašujete,« je pripomnil doktor. Obrnil se je k magnetizerki in ji ukazal, naj odgovori.

»Čigavi so ti lasje?« je vprašal don Bosko.

»O, ubogi fant, koliko moraš trpeti,« je mrmrala ženska.

»Rad bi jasen in hiter odgovor, ker se mi mudi,« je rekel don Bosko. Lastnik teh las ni fant. »Povejte mi, kje stanuje?«

»Gremo ... pojdimo ... je, je v ulici Zecca (Kovnice).«

»Ni v ulici Zecca.«

»Imate prav. Toda nisem še prišla tako daleč. Dalje naprej onstran Pada.«

»Ne stanuje v onem delu mesta. Povejte mi, katero bolezen ima.«

»Počakajte malo, da ga poiščem. Že vidim ... Oh, koliko trpi ... oh ti nesrečnež!«

»In kakšno bolezen ima?«

»Isto kot jaz.«

»Se pravi?«

»Božjast.«

»Ta človek ni bil nikdar božjasten.«

V tem trenutku je ženska, ki je bila najprej zmedena, potem pa vsa besna, izrekla tako nesramno in žaljivo besedo, da so se vsi zgrozili. In sestanka je bilo konec. Stvar je bila jasna: vse skupaj je bila prevara ali z drugimi besedami: peklenšček se je bal poštenih duhovnikov.

Toda zlo, ki se je še posebno razširilo, so bile mize, ki so se same od sebe gibale, če so okoli njih sedeli ljudje in sestavljali verigo. Nihale so, se vrtele, se s silo dvigale od tal in skakale sem in tja po sobi. Potem pa so z dogovorjenimi udarci ene izmed štirih nog odgovarjale na zastavljena vprašanja. Večkrat so na nogo pritrdili svinčnik, ki je pisal jasne odgovore na vprašanja. Isto je bilo mogoče doseči z majhnimi podstavki. To je dalo misliti na roko pametnega bitja, ki se je odzivalo na ime kakega svetnika ali že umrlega slavnega človeka.

O tem so govorili v visokih gosposkih krogih, na sestankih industrijcev in v delavskih zbirališčih. Ko so don Bosku natančno opisali, kaj se na takih zborovanjih dogaja, se je srečal z nekim znanim ustvarjalcem takih hudičevih početij in jasno rekel, da je vse to glumaško igrakkanje. Toda ta je don Boska izzval na pogovor in ga povabil v svojo hišo, kjer bi se mogel o vsem osebno prepričati. Don Bosko je ponovno zaprosil in dobil dovoljenje cerkvene oblasti ter se v spremstvu teologov Marenga in Nasija odpravil na zasedanje, vendar je na skrivaj s seboj vzel košček relikvije svetega križa. Sprejeli so jih nadvse ljubeznivo in z obraza magnetizerja je sijalo prepričanje, da mu bo zmagoslavno uspelo. Na sredo sobe so postavili mizo. Toda naj so si prireditelj in drugi še tako prizadevali, miza se ni zganila in ni hotela odgovarjati. Izzivalec se je ves osramočen in začuden zaradi ponovnih neuspešnih poskusov obrnil k don Bosku in mu rekel,

da je on vzrok neuspeha, ker njegova volja ni hotela sodelovati z dogajanjem in ker ni veroval v to, kar naj bi se zgodilo. Sklenil je z besedami:

»Toda vi ne verjamete.«

»Komu in kaj naj verjamem?« je odgovoril don Bosko in ga ostro pogledal v obraz. On in njegova spremljevalca so zapustili sobo, prepričani, da je bil les svetega Kristusovega križa vzrok, da miza ni mogla delovati. Don Bosko sam je o tem poročal svojim duhovnikom in klerikom.

Toda medtem je silno naraščalo število ljudi, ki so se udeleževali sej v magnetskih kabinetih, kjer so hipnotizirali enega izmed navzočih in po njem delali čudežne in strašne spiritistične pojave: svetloba in ugašanje luči, nevidne roke, ki so stiskale, božale in pretepale, glasba, ki je prihajala ne ve se od kod, ples in premikanje pohištva v sobi, zapeljivi in strašni prizori duš pokojnikov. Posledice teh številnih prireditvev so bili v Turinu in podeželju samomori, obsedenost, obup, nepričakovane smrti, blaznost, neozdravljive hipohondrije, paralize, divji krči ter stotine in stotine drugih prekletstev.

Don Bosko je bil prepričan in je imel za to dokaze, kakor je to pripovedoval Buzzettiju in drugim, da so ti nesrečneži bili vsaj posredno povezani s hudičem. Don Bosko je pripovedoval, da je eden izmed teh, ki so se vključili v določene družčine, prišel k njemu in mu takole pripovedoval:

»Jaz, ki do sedaj nisem imel časa, da bi razmišljal o Bogu in peklu, in sem se prav zaradi tega prepustil neprimernemu življenju, sem začel znova verovati in se je vame naselil božji strah. In veste, kaj se je zgodilo? Poslušajte resnično zgodbo, ki vam jo bom povedal brez vsakršnega pretiravanja. Eden izmed mojih prijateljev me je začel voditi na določena zborovanja, kjer se je zbiralo veliko ljubiteljev veselega življenja; tam so zaničljivo govorili o veri, vendar so se, tako se je vsaj zdelo, posvečali dobroti. Če so prirejali plese, je bilo to zato, da so pomagali revežem, če so se zabavali na pustni prireditvi, se veseljačenje ni končalo brez nabirke za bolnike in podobno. Z eno besedo: opravljala so se, na svoj način, dobra dela. In jaz sem bil srečen in zadovoljen. Vendar me je motilo to, da so slabo govorili o papežu. Pa tudi na to sem se navadil. Take in podobne stvari lahko slišiš tudi v drugih krogih. Vendar pa se s tem, tako se mi vsaj zdi, ni nikomur delala škoda.

Toda strahotno se je dogodilo potem. Pred nekaj večeri me je eden izmed mojih prijateljev povabil, da bi se udeležil spiritističnega poskusa, in tu sem imel nesrečo, da sem videl, kako se je pred menoj prikazal živ, resničen in strašen tisti, ki samega sebe imenuje velikega arhitekta, se pravi hudič. Ne morem

vam povedati, koliko strašnega sem v tistem trenutku doživel in kako silno sem si želel, da se ne bi nikoli udeležil tistega zborovanja. Toda bil sem tam in moral sem tam ostati. Molčal sem in bil ves čas prikazni od vzburjenja ves premočen od potu. Vseh se je polastila groza in strah in bojazen je bila tako velika, da si ni upal nihče spregovoriti besedice. Ko se je vse skupaj nazadnje le končalo, sem se vrnil domov in se potožil prijatelju, zakaj me je popeljal na predstavo, ki mi je povzročila toliko grozne izkušnje. Toda ko sem potem celo noč razmišljal o tem, kar sem doživel, in se moja domišljija ni mogla znebiti podobe groznega 'kozla', ki mi je kar naprej lebdel pred očmi, sem rekel sam sebi: »Če je hudič, mora biti tudi Bog.« In misel na misel sem se spomnil, da ima Bog tudi svoje zapovedi in da bi bilo bolje, če bi se vrnil in jih začel zopet izpolnjevati, kakor sem to delal prva leta svoje mladosti.

Zjutraj sem hotel spraviti v red svojo vest in sem šel k spovedi, česar že toliko let nisem storil. Oče spovednik me je potolažil in njegove besede so se mi globoko vtisnile v srce. Sedaj skušam ljubiti Boga in izpolnjevati njegove svete zapovedi, našel sem mir in se ne bojim več hudiča. Toda bil je on, pošastno strašilo, ki mi je naredil pridigo, ki me je spreobrnil in v meni zopet obudil Božjo podobo, ki sem nanjo pozabil ali jo izgubil.«

Tako se je potrdil filozofski ali zgodovinski rek Novalisa, ki pravi, da *kjer ni Boga, tam vladajo strašila*. Ko se večata brezverstvo in hudobija, raste tudi predrznost hudega duha, ki se trudi, da bi si ponovno pridobil moč, kot jo je imel v času poganstva. In Bog je dovolil, da je razširil svoje strašno prikazovanje in trpinčenje tudi zunaj spiritističnih sej. Teolog Tomaž Chiuso je v svojem odličnem delu *Cerkev v Piemontu od 1797 do današnjega dne* zbral neizpodbitne dokaze o hudičevih strahotah, ki so se v teh letih zgodile v Turinu in zunaj njega. Sam don Bosko se je znašel pred temi strahotami in obsedenostmi in je premagoval hudobne duhove tako, da je priporočal uporabo duhovnega orožja. Tukaj bomo navedli samo dva dogodka, drugo pa ob svojem času.

Teolog Savij Ascanio je pisal svojemu bratu don Angelu, ki je živel v Oratoriju, naslednje pismo z namenom, da bi don Bosko zvedel, kaj se dogaja v njegovem kraju, ter bil naprošen za nasvete in molitve.

Castelnuovo d'Asti, 18. januarja 1867

Predragi don Angel!

Naj ti opišem zadevo o kamenju, o kateri se je toliko govorilo. Dne 10. januarja sta proti večeru bili v hlevu moje botre zelo bolna teta in dobra Angelca, ki ji streže. Kar nena-

doma se je zasllišalo bobnenje ton ton po hlevskih vratih in okolici. Angelca je odprla vrata in pogledala okoli, pa ni nikogar videla. Ton ton znova. Angelca odpre vrata, pozorno gleda in kakor prej ne vidi nikogar. Ton ton tretjič. Angelca se je vznemirila in vzkliknila: »Presneti poredneži, naj vas pes odnese. Zares niste za drugo, kot da ljudi vznemirjate.« Stopila je ven, da bi jim zapretila, pa nikogar ni niti videla niti slišala. »Naj bo že kar koli,« je rekla sama zase, se vrnila v hlev in se skušala pomiriti. Tedaj pa je zasljšala, kako je padalo kamenje v gumno, na hlevska okna in v hlev pri zaprtih vratih, kar seveda ni naravno. Kamenje je samo od sebe padalo v hlev po tleh.

Možakarji, ki so prišli, da bi si ogledali vso zadevo, so bili vsi začudeni. Nevihta s kamenjem se je ponovila pet zaporednih dni: v četrtek, petek, soboto, nedeljo in ponedeljek.

Kamenje je bilo debelo kakor palec in težko do treh liber in osem unč, letale so sveže trske, zemlja iz bližnjih jarkov, koščki z blatom umazane strešne opeke, ena oljčna veja, obdana s slamo, kos vinskega trsa, daljši od pednja. Vsega skupaj je padlo štiri stote navlake. Toča je prihajala od zgoraj navzdol, od spodaj navzgor, od vseh strani, zadevala je ob vrata, zidove, streho, ob papirnate zastore v oknih, ki bi morali biti vsi preluknjani, pa so vendar ostali celi, letela je na ramena ubogih kristjanov, na trebuhe, v kolena, na tilnik, na klobuk, v lica, na brado, na roke ... Zadevajoči predmeti so bili tudi precejšnje velikosti, pa vendar niso nikomur storili nič hudega. Padala je s silnim hruščem na škafe in golide. Ljudje so hoteli videti, ali jih je razneslo, pa se je zdelo, da se jih ni nič dotaknilo.

En kamen je priletel z ogabnim pljunkom na sebi, drugi so bili suhi, nekateri pa mokri od dežja. Jemal sem jih v roko, nekateri so mi prileteli na klobuk, drugi v trebuh, pa v levo koleno in toča je padala kako uro in pol. Priteklo je veliko ljudi iz Borgate, iz Castelnova, Bardella, Buttigliere, Mondonia in od drugod. Stvar so si ogledali stari, mladi, ljudje brez predsodkov in popolnoma brezverni. Nihče si ni znal razložiti tega, kar se je dogajalo. Eni so pravili, da je kaka verna duša v vicah, drugi da je hudič, nekateri pa zopet, proti prepričanju vseh, da sta se povezali med seboj obe sili. Sklep pa se glasi: Dogodek je doživelo na stotine ljudi in vsi lahko o tem pričajo. Nihče si ga ne zna razložiti. To je, dragi don Angel, zgodba o kamenju. V Turinu je veliko učenih ljudi, prosi jih, naj ti razložijo, ali je po naravnih zakonih mogoče, da je kamenje, ki ni moglo priti ne od zgoraj ne od spodaj, ne od strani, ne s sten, ne skozi vrata, ne skozi okna, kljub tolikemu hrušču popolnoma neškodljivo in da je bil njihov zadetek bolj božanje, ki je človeka navajalo k prijetnosti, kot pa boleč udarec.

Pozdravlja te tvoj vdani brat

ASKANIJ

Tudi profesor vitez don Janez Turchi nam pripoveduje:

»V naselju nedaleč od Braja (leta se več ne spominjam) se je v pridni kmečki družini, katere člani še skoraj vsi živijo, pozimi, ko so ponoči spali v hlevu, zbudila že odrasla hčerka in vsa trepetajoča govorila, da je videla plamen na

glavi med rogovi vola in da se je plamen gibal ter se pomikal proti vratom. Vsi so ji dopovedovali, da sanja in da naj se pomiri. Stvar se je ponavljala več naslednjih dni. Tisti plamen so potem začeli videvati tudi drugi člani družine in jih je vse tako prestrašilo, da so celo najbolj močni in pogumni odrasli sinovi čutili nepremagljiv strah. Podnevi so si dajali poguma, toda ponoči so zaradi tistega plamena vsi trepetali in družina je propadala, kar se je moglo videti iz njihovega zunanjšega videza. Molili so in prosili druge, da so molili zanje. Kolikor vem, so dali tudi na maše, vendar vse zaman. Stvar je trajala že mesece in mesece, ko si je nekdo domislil, da bi šli k don Bosku. Ko je don Bosko slišal pripoved, je dejal: 'Jutri še ne bom mogel, toda pojutrišnjem bom za vas daroval sv. mašo (povedal je uro) in upam, da se boste rešili te neprijetnosti. Toda tudi vi pojdite v Bra k maši ob uri, ko bom jaz maševal.' Tako so tudi storili in tista družina ni več nikoli trpela zaradi podobne nadloge. V Braju in zlasti še v tistem naselju je to vsem znano. Vse to mi je pripovedoval pobožen, goreč in izobražen duhovnik plemeniti don Gazzani.«

Podobne in velikokrat še hujše nevšečnosti so se z leti zgodile v mnogih drugih krajih in sodna oblast je brez uspeha skušala najti vzrok. Spiritistična zasedanja so netila Satanov napuh in srd proti Bogu in človeštvu. Spiritistično časopisje in letopisi so v izdaji neke turinske založbe poročali o skoraj neverjetnih dogodkih in dajali strahotne razlage. Ta tisk je hlastno prebirala množica ljudi.

Tedaj je don Bosko z namenom, da bi odvrnil ljudi od spiritističnih sej, kjer je sodeloval hudič, spodbudil kapucinskega duhovnika fratra Karla Filipa iz Poririna, da je napisal knjižico, ki bi jo on dal natisniti na svoje stroške. Učeni pater je sprejel naročilo in napisal knjižico, v kateri je na osnovi pričevanj Stare in Nove zaveze in zgodovine dokazoval obstoj upornih angelov, večno kazen, ki jih je doletela, njihovo pričujočnost na tem svetu, njihovo silno moč nad stvarmi, ki pa jo omejuje Bog, hudičeve skušnjave in obsédjenja, ki jih Gospod dopušča za preizkušnjo dobrih in za spreobrnjenje hudobnih, pisal o oblasti, ki jo ima Cerkev nad hudičem z eksorcizmi (izganjanji), in o povezavi hudobnih ljudi s hudičem, ki jo Cerkev kaznuje s hudimi kaznimi. Končno še o magnetizmu, ki ni preprosto nekaj mineralnega ali telesnega, kakor je to opredelila Kongregacija za vrhovno inkvizicijo, potem o plešočih, govorečih in gibajočih se mizah, kar vse je hudičevo delovanje, ker gre za učinke, ki so zdaleč večji kot njihov vzrok. Pisatelj ugotavlja, da moreta biti prevara in neznanje fizičnih zakonov v mnogih primerih vzrok napačnega presojanja, da usmiljeni Bog v krajih, kjer prevladuje katoliška vera, redko dovoljuje hudiču delovanje v škodo vernikov v službi praznoverja. Potem priporoča sredstva in orožje za odvrčanje hudobnih

duhov in beg pred njimi. Nato doda še poglavje o hudih posledicah preklinjanja, zaklinjanja in rotenja.

Knjiga je izšla leta 1862 z naslovom *Moč teme ali dogmatske in moralne opombe o hudobnih duhovih, s poročilom o hudičevem obsédenu v Val della Torre leta 1858*. To je alpska vas v turinski nadškofiji v dekanatu Pianezza, kjer se je prikazala presveta Devica Marija in rešila nesrečno deklico.

Don Bosko je dal to knjigo natisniti v več kot 15.000 izvodih kot publikacijo Katoliškega branja in jo v kratkem času razpečal. Ko je pošla prva izdaja, so od vseh strani prihajala naročila in terjala drugo izdajo, kar kaže, kako posrečeno je bilo to delo. Zato je don Bosko 1863 dal natisniti še 20.000 izvodov, ki so prav tako hitro pošli; niti eden ni ostal v zalogi.

Vendar se tudi s tem še ni zadovoljil. Videl je, da je magnetizem potegnil za seboj velike množice preprostega ljudstva in delal veliko škodo med ljudmi. Poprosil je svojega nekdanjega šolskega tovariša in velikega prijatelja, doktorja medicine in kirurgije Turinčana Gribuada, da bi napisal še eno tovrstno knjižico z naslovom *O telesnem magnetizmu in spiritizmu*. Sam mu je nakazal vsebino in potem popravil tiskarske odtise. Izšla je 1865 v zbirki Katoliškega branja. Doktor Gribaudo je vzel za osnovo Božjo prepoved hebrejskemu ljudstvu, ki grozi z iztrebljenjem:

»Naj se ne najde pri tebi nihče, ki bi opravljal vedeževanje, zarotoval, razlagal znamenja ali čaral ali izgovarjal uroke ali klical duhove umrlih in druge duhove ali povpraševal umrle za svet« (5 Mz 18,11). In Bog je svoje grožnje ponovil po preroku Ozeju: »Moje ljudstvo vprašuje za svet kos lesa in njegova palica mu daje odgovor« (Oz 4,12). To so krožeče mize ter trkajoči in piščoči podstavki. Potem je na osnovi zgodovine pokazal, kako sta celo stari in novi poganski svet pa tudi določena krščanska obdobja dajala pričevanja o pokvarjenem, ponarejenem in groznem delovanju v mnogih načinih in priložnostih prebrisanega duha, ki ni mogel biti nihče drug kot hudi duh. Ko je iz tega dogajanja izključil fizične, fiziološke, psihološke in znanstvene dejavnike, zakone, ki jih je medicinska znanost bolj ali manj poznala in dopuščala, obšel, kar je bilo sleparskega in je goljufivo privlačnega za mošnje, je pokazal, da je bila prvina nadnaravnega v spiritističnem magnetizmu prevladujoča. Zatem je naštel veliko takih dogodkov, ki jih ni mogoče uskladiti z naravnimi zakoni, o katerih so pripovedovale verodostojne osebnosti in sami magnetizerji, ter nazorno pokazal, da je to gotovo bilo delo hudega duha. Somnambulizem kot občasna obsesija ima vsa znamenja, s katerimi Cerkev opredeljuje obsedene.

Naj bo zadosti o tem. Don Bosko je dal natisniti tisoče in tisoče izvodov in jih širil povsod, ker je brezbožnost kot zvita kača znala najti pot v družine ter

povzročala neizmerno moralno in materialno škodo tako med posamezniki kot v družinah in družbi. Tudi njegov prijatelj teolog Marengo je 1865 za izobražence izdal *Razkrinkanje modernega spiritizma* in tega prikazal kot brezbožnega razširjevalca panteizma in materializma, ki je zato moralno in telesno škodljiv ter hudičevo delo.

Je bilo mogoče storiti še več? Moliti! Zalezovanja hudega duha reši nas, o Gospod.

DODATEK:

PRVI OSNUTEK PRAVILNIKA

ZA DOM, PRIKLJUČEN ORATORIJU SVETEGA FRANČIŠKA SALEŠKEGA²³

I. DEL

Namen te hiše

Med dečki, ki obiskujejo oratorije v mestu, je veliko takih, za katere bi bil jalov vsak duhovni trud, če se jim ne bi pomagalo v telesnih potrebah. Pogosto naletimo na že starejše fante, sirote brez staršev ali take, za katere nihče ne skrbi, ker ne morejo ali nočejo skrbeti zanje, brez vsakega poklica in brez vsake izobrazbe. Ti so izpostavljeni največjim telesnim in duhovnim nevarnostim in jih ni mogoče rešiti pred propadom, če jim ne pomaga dobrohotna roka in jih uvede v delo, red in versko življenje. Namen hiše, ki je priključena Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, je dati streho dečkom, ki so v takem položaju. Ker pa ni mogoče sprejeti vseh, ki živijo v takih okoliščinah, je treba postaviti pravila, s katerimi je mogoče določiti, katere naj glede na nujnost okoliščin sprejmejo in katere ne. Prav tako je treba določiti službe, ki naj jih opravljajo posamezni predstojniki v hiši, ter podati nekatera disciplinska pravila za dobro duhovno in telesno delovanje ustanove.

I. poglavje: O sprejemu

Da je kak fant sprejet, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- 1. Izpolniti mora dvanajst let in ne sme biti starejši od devetnajst. Izkušnja je pokazala, da pred dvanajstim letom mladi niso sposobni storiti niti kaj posebno dobrega, pa tudi ne kaj posebno slabega; ko pa kdo prekorači osemnajst let, le s težavo odpravi privzete navade in se prilagodi novemu pravilu življenja.*
- 2. Biti mora sirota brez očeta in matere ter popolnoma reven in zapuščen. Če ima brate ali strice, ki lahko prevzamejo njegovo vzgojo, ne pride v poštev za ta zavod.*
- 3. Da nima nobene odvratne nalezljive bolezni, kot so garje, kraste, golša in podobne.*
- 4. Da obiskuje enega izmed oratorijev v mestu, kajti namen te hiše je pomagati sinovom*

²³ Glej 46. poglavje.

Oratorija in izkušnja je pokazala, da je nujno potrebno vnaprej poznati tiste, ki naj bi bili sprejeti.

5. *Vsak mora pri vstopu predložiti potrdilo svojega župnika s podatki o starosti in položaju prosilca. Potrebno je tudi potrdilo, ali je imel koze ali ne, ali nima kake odvratne in nalezljive bolezni in da ni invalid, zaradi česar ne bi bil sposoben za delo. Pomanjkanje takega potrdila lahko nadomesti zdravniški pregled.*
6. *Če ima prosilec kako imetje, ga bo prinesel v dom, da se uporabi v njegovo korist, kajti ni primerno, da bi kdo živel od javne dobrodelnosti, če ni popolnoma brez sredstev. Osebe, ki jih bo vsak sin moral ubogati in ki imajo vsak svojo službeno dolžnost v domu, so: 1. ravnatelj, 2. prefekt, 3. katehet, 4. asistent, 5. zaščitnik, 6. odgovorni za spalnico, 7. služabniki.*

II. poglavje: O ravnatelju

1. *Ravnatelj je vodja ustanove. On sprejema in odslavlja gojence in je odgovoren za redno opravljanje dolžnosti vseh nastavljenih ter skrbi za moralnost sinov v hiši.*
2. *Brez ravnateljevega dovoljenja se ne sme nič spreminjati tako glede osebja kot stvari in opravilnika v domu.*

III. poglavje: O prefektu

1. *Prefekt ali ekonom nadomešča ravnatelja v njegovi odsotnosti. Če je mogoče, naj bo ta služba zaupana prefektu prazničnega oratorija.*
2. *Prefekt vodi celotno upravo hiše, upravlja delavnice, prevzema pogodbe, vodi točen pregled prihodkov in izdatkov ter skrbi za hrano, obleko in kurivo.*
3. *On vodi glavno knjigo, v kateri so zapisana imena in priimki gojencev in posebne potrebe posameznikov, kjer naj bo zlasti povedano, ali je kdo v veliki moralni nevarnosti. Prav tako naj bo zapisano, ali lahko tisti sam zase ali drugi namesto njega kaj plačajo v korist ustanove.*
4. *Zapiše naj dan in posebne dogovore, ko je bil gojenec sprejet, kot npr. ali je dal hraniti denar, posteljino, obleko, ali je bil sprejet za določen čas ali brez časovne omejitve.*
5. *Poskrbel bo, da bo katehet uvedel novinca v njegove dolžnosti, ga poučil o pravilniku doma, mu določil mesto v cerkvi, pri mizi, v spalnici. Poskrbel bo tudi, da bodo gojenci v cerkvi, pri mizi in spalnici razmeščeni po starosti.*
6. *Vodi naj pregled dohodkov in pogojev, s katerimi je bil vsak sin izročen svojemu mojstru - ali za določene dni ali za cel teden - in poskrbi, da bodo izpolnjenje obveznosti, ki so bile sklenjene. Naj se v korist gojenca shrani v blagajno vse, kar za zdaj presega šestnajst soldov na dan. Tisti, ki za zdaj še ne zaslužijo te vsote, bodo dobili polovico zaslužka enega dne v tednu.*

7. *Če bo kateri izmed sinov nehal pripadati hiši, bo prefekt zapisal dan odhoda in vzrok, zakaj je odšel.*
8. *Prefekt ima nalogo, da bodo vsi opravljali svojo dolžnost, in mora znati dati podatke in poročati o vedenju vseh sinov in uslužbencev.*
9. *Prefekt vodi večerno šolo, glasbo in osnovno šolo.*
10. *Prav tako sodi k njegovim nalogam skrb za zakristijo, vodenje dela zakristanov in učenje ceremonij klerikov v hiši. Če vsega tega ne bi mogel opravljati sam, lahko posamezne naloge zaupa tistim, ki to znajo in so pripravljeni pomagati.*

IV. poglavje: O katehetu

1. *Naloga kateheta ali duhovnega vodje je poskrbeti za vse, kar se tiče duhovnih potreb fantov v hiši. Biti mora duhovnik ali vsaj že uveden v duhovniško službo, z glednega obnašanja in neoporečen vzor vsem v Oratoriju.*
2. *Kakor hitro je kak deček sprejet v zavod, ga bo on poučil o pravilniku zavoda in skušal na ljubezniv način izvedeti, o čem naj bi bil v verskem pogledu posebej poučen, in storil vse, da bo fant tak pouk tudi dobil.*
3. *Skrbi naj, da se bodo vsi naučili vsaj mali škofijski katekizem, in v ta namen bo vsak teden določil za učenje eno enoto, ki jo bodo morali znati v nedeljo dopoldne pred kosilom. Pozanimal se bo, kdo je že prejel sveto obhajilo in zakrament birme, in ugotovil, kaj jim je potrebno znati za vreden prejem teh zakramentov.*
4. *Če bi kdo ostal brez zaposlitve ali bi bil iz katerega koli vzroka brez dela, naj ga zaposli s kakim ročnim delom, učenjem, branjem, pisanjem ali s čim drugim podobnim; nikdar naj ne bodo nezaposleni.*
5. *Zapiše naj si vsako napako fantov z namenom, da jih bo lahko opomnil in jim ob koncu meseca dal ustrezen red iz moralnega vedenja.*
6. *Poskrbel bo, da se bodo dečki pravočasno zbrali za svete obrede, za jutranjo in večerno molitev, in bo odstranil vse, kar ovira in moti krščanske pobožnosti. Zvečer bo po molitvah obhodil spalnice, da bo tako poskrbel za molk in ugotovil, ali kdo manjka. Če bi se kaj takega zgodilo, bo primerno opomnil, in če bi bilo potrebno, obvestil ravnatelja.*
7. *Poskrbel bo, da bodo odgovorni za spalnice pravočasno na svojem mestu. Natančno si bo zapomnil, kdo se ni udeležil verskih dolžnosti ob praznikih in kdo je manjkal pri pobožnih vajah med tednom. Pri tem mu bodo v pomoč desetniki.*
8. *Če bi kdo zbolel, bo poskrbel, da mu ne bo nič manjkalo tako v duhovnem kakor v telesnem pogledu. Vsekakor pa bo zelo previden pri predpisovanju zdravil brez zdravnikovega nasveta.*

9. *V tesni zvezi s prefektom bo skušal biti na tekočem glede vedenja fantov pri njihovih mojstrih z namenom, da bo preprečil vsak nered in našel delo tistim, ki bi mogoče ostali brez zaposlitve, ali novega mojstra, pri katerem bi nadaljevali svoje učenje.*

V. poglavje: O asistentu

1. *Asistent skrbi v odvisnosti od prefekta za vse, kar se tiče osebne snage in urejenosti v obleki in stanovanju.*
2. *Vsaj enkrat na teden se bo prepričal o snagi glave, skrbel, da nihče ne bo nosil predolgih las, ker je to nevarno, da se zaredijo uši.*
3. *Ob sobotah zvečer bo položil na vsako posteljo čisto srajco in ob nedeljah zjutraj pobral umazane.*
4. *Isto bo storil na vsaka dva tedna z brisačami in vsak mesec z rjuhami.*
5. *Poskrbel bo, da bodo predmeti zaznamovani tako, da jih ne bo zbrisalo pranje in bi se tako zamenjali ali se izgubili med drugimi. Toda preden bo komu kupil ali priskrbel obleko ali srajce, se bo prepričal, ali je tega potreben, in bo o nakupu obvestil prefekta.*
6. *Poskrbel bo, da bodo spalnice in vsi drugi prostori v hiši vsak dan pometeni in da bodo postelje postavljene v ravni vrsti. Vrata, izhodi, okna, ključi in ključavnice naj ne bodo pokvarjeni. Če bi se kje kaj pokvarilo, bo poskrbel, da se bo vse čim prej in kar najbolj poceni popravilo.*
7. *Med fanti, ki so zaposleni s hišnimi deli, bo po vrsti določil dva, ki bosta pometla in očistila celo hišo. Če kateri fant ni zaposlen s svojim rednim opravilom, ga čaka skrb za snago v hiši.*
8. *Pri zajtrku deli kruh, je navzoč pri jedi in skrbi, da se prav nobena hrana ne zavrže. Naj nenehno opozarja, da tisti, ki česa ne je, to pusti nedotaknjeno na mizi. Kdor bo hote kvaril ali zametaval kruh, mineštro, prikuho, se ga opozori samo enkrat. Če se napaka ponovi, je takoj izključen iz zavoda.*
9. *Asistentu se toplo priporoča, da nadzoruje v delavnicah, da vsak pride pravočasno na delo, da ne klepeta in da je točen.*

VI. poglavje: O zaščitnikih

1. *Zaščitnik je dobrotnik, ki je prevzel nadvse pomembno nalogo, da poišče sinovom Oratorija delodajalca. Skrbno pazi, da mojstri, pri katerih se učijo, ali tovariši, s katerimi delajo, niso nevarni za njihovo večno zveličanje.*
2. *Zaščitnik bo priskrbel naslov z imenom, priimkom in stanovanjem mojstrov, ki potrebujejo vajence ali delavce, da jim pošlje tiste sinove hiše, ki bi se radi izučili kake obrti ali so ostali brez dela.*

3. *Zaščitnik je oče, ki pomaga in opozarja svoje varovance, jih spodbuja k zavzetemu delu ter gospodarjem in mojstrom priporoča potrpežljivost in dobroto.*
4. *Potrebno je, da so mojstri najprej katoličani in da puščajo svoje vajence ob prazničnih dneh popolnoma svobodne.*
5. *Če spozna, da je kak njegov varovanec na nevarnem kraju, naj ga posvari, da ne bo storil kaj neprimernega, obvesti o vsem mojstra, če se mu zdi ustrezno, in medtem že poišče drugo bolj primerno učno mesto za svojega varovanca.*
6. *Stalno bo v stiku s prefektom in katehetom z namenom, da se dogovorijo o tistih ukrepih, ki bodo najbolj koristili sinovom hiše.*
7. *Vsaj vsaka dva tedna bo obiskal mojstra oziroma gospodarja sinov in se pozanimal o pridnosti, uspehu in moralnem obnašanju svojega varovanca.*

VII. poglavje: O odgovornih za spalnico

1. *V vsaki spalnici, delavnici, prostoru sta predstojnik in njegov namestnik, ki sta dolžna poročati o vsem, kar se tam dogaja, govori in počne.*
2. *Predstojnik mora dajati v vsem dober zgled, biti v vsem pravičen, točen, dobrohoten in poln božjega strahu.*
3. *Mora glede vsega opozoriti svoje tovariše, vendar jih ne kaznovati; o tem bo, če bo treba, obvestil prefekta ali ravnatelja. Preden zvečer leže spat, naj se prepriča, ali so vse postelje zasedene, in če kdo manjka, opozori prefekta in kateheta.*
4. *Zahteva naj molk ob določenem času. Ob jutranjem znamenju za vstajanje naj takoj vstane in naj ne zapusti spalnice, dokler ne bodo vsi odšli, jo zaklene in odnese ključ na določeno mesto. Če je kdo bolan, obvesti kateheta.*
5. *Strogo naj pazi, da bo preprečil vsake vrste slabe pogovore, neprimerne izraze, kretnje pa tudi vse drugo, kar bi moglo žaliti krepost skromnosti. Sv. Pavel želi, da takih reči med kristjani sploh ne bi omenjali: Nesramnost naj se med vami sploh ne omenja. Če zve za kaj podobnega, naj v vsakem primeru obvesti ravnatelja.*

VIII. poglavje: O uslužbencih

1. *Med uslužbence sodijo kuhar, sobar in vratar, ki naj si med seboj pomagajo v vsem, kar je združljivo z njihovo službo.*
2. *Uslužbencem se toplo priporoča, da naj ne prevzemajo nalog, ki niso povezane z njihovo službo. Prav tako naj ne prevzemajo opravil ali pogodb, ki niso povezane s koristjo hiše. Če se morajo lotiti kakega opravila za zasebne koristi, naj o tem obvestijo prefekta.*
3. *Naj bodo zvesti tudi v malem. Gorje uslužbencu, ki se spušča v majhne kraje pri nakupovanju, prodaji ali sicer. Ne da bi se zavedal, bo postal tat.*

4. *Znati se je treba obvladati v jedi in pijači. Kdor ne zmore obvladati požrešnosti, je nekoristen služabnik.*
5. *Naj se ne spuščajo v zaupnost s sinovi hiše. Zahteva se spoštovanje in dobrohotna ljubezen do vseh v stvarih, ki se tičejo njihove službe, nikakor pa ne zaupljivost in posebno prijateljstvo.*
6. *Vsaj enkrat na mesec naj pobožno prejmejo zakrament spovedi in obhajila, in to v oratorijski cerkvi, da bodo njihovo krščansko obnašanje spoznali vsi sinovi hiše.*

In sedaj še dolžnosti, ki se tičejo vsakega izmed uslužbencev:

Člen 1. O kuharju

1. *Kuhar mora skrbeti, da bo hrana zdrava, poceni in pripravljena ob določenem času; vsaka tudi majhna zakasnitev povzroča nered v skupnosti.*
2. *Kuhar mora vzdrževati čistočo v kuhinji, jo negovati in skrbeti, da se ne bo nič pokvarilo.*
3. *Kar koli ostane na mizi, hrana, sadje, prikuha in vino, naj shrani v shrambo in naj z ničimer ne razpolaga brez dovoljenja predstojnika.*
4. *Odločno mora prepovedati vstop v kuhinjo kateremu koli sinu hiše. Prav tako ne sme dovoliti, da bi prihajale v kuhinjo tuje osebe, razen če imajo za to posebno predstojnikovo dovoljenje. Če želi kdo podatke o kaki osebi v hiši, naj ga napoti v govorilnico ali k vratarju.*
5. *Ko konča opravila v kuhinji, naj pomaga strežniku pri urejanju luči in pri drugih hišnih opravilih. Nikdar pa naj ne bo brez dela.*
6. *Najlepša krepost kuharja pa je, da ni požrešen.*

Člen 2. O sobarju

1. *Sobar bo šel zvečer k počitku pol ure pred drugimi in zjutraj vstal pol ure prej. Deset minut pred znakom za vstajanje bo zbudil vratarja, ki bo prižgal luči v vseh spalnicah. Zatem bo dal znamenje za vstajanje, odzvonil angel Gospodov in dal znamenje za sv. mašo.*
2. *Sobar skrbi za urejenost sob predstojnikov, streže pri mizi, pomaga kuharju pri vzdrževanju čistoče kuhinje, pomiva krožnike in skodele in znosi vse na svoje mesto.*
3. *Če mu čez dan ostaja prosti čas, bo pomagal prefektu.*

Člen 3. O vratarju

1. *Vratarjeva stroga dolžnost je, da je vedno v vratarnici in da olikano sprejema vsakogar, ki pride. Če mora zapustiti vratarnico zato, da opravi svoje verske dolžnosti, da gre jest ali mora oditi iz kakega pametnega razloga, ga bo nadomestila kdo, ki ga bo določil ravnatelj.*

2. *Nikdar ne bo dovolil vstopa v hišo brez vednosti predstojnikov in bo tiste, ki imajo ekonomske zadeve ali želijo govoriti z gojenci, napotil k prefektu, tiste pa, ki želijo govoriti z ravnateljem, k ravnatelju.*
3. *Nobenemu fantu ne bo dovolil izhoda iz hiše, razen če bo imel ustrezno pisno dovoljenje ali glede izjem, ki so zapisane na tajnem seznamu. V tem primeru bo zapisal čas odhoda in vrnitve.*
4. *Kakršno koli pismo ali zavoj, namenjen kakemu fantu v hiši, bo najprej izročil prefektu in šele potem naslovljencu.*
5. *Zvečer bo zaklenil vsa vrata in izhode, ki vodijo iz hiše. Četrť ure po večernih molitvah bo dal znamenje z zvoncem in bo nato ugasnil svetilke po spalnicah.*
6. *Potem ko bo jutraj dal znamenje za vstajanje, bo v spalnicah prižgal luči, in če bo treba, zbudil načelnika spalnice.*
7. *Vratar bo prav tako dajal znamenja dnevnega reda in prevzemal vse luči, ki mu jih bodo prinesli, jih očistil in popravil za uporabo v hiši, kakor bo pač treba.*
8. *Prepovedano je kupovati in prodajati hrano, hraniti denar in druge predmete pri sebi zato, da bi naredili uslugo dečkom in njihovim staršem.*
9. *Skrbi naj za mir v hiši in prepreči vsak nered na dvorišču in v hiši. Prepreči naj glasno govorjenje v času cerkvenih opravil, med poukom ter časom za učenje in delo.*
10. *Hrani naj ključe spalnic, razredov in drugih prostorov in naj jih ne izroča drugim kot tistim, ki so tam zaposleni ali jih sicer potrebujejo.*
11. *Praviloma je svoboden čas za pogovor z gojenci hiše vsak dan od ene do dveh popoldne. Ob drugem času ni dovoljen vstop v zavod nikomur, da bi govoril z gojenci, bodisi z dijaki bodisi z vajenci. Ženske morajo ostati v govorilnici in tam počakati na gojence, s katerimi želijo govoriti.*
12. *Skrbel bo, da bo ves čas zaposlen bodisi s svojimi opravki ali pa z delom, ki mu ga bodo zaupali drugi, in bo v poseben zvezek zapisoval naročila. Toda tako pri prevzemanju kakor izpolnjevanju naročil naj bo vedno ljubezniv in vljuden in naj se zaveda, da sta krotkost in ljubeznivost značilni kreposti vsakega vratarja.*

N. B. Ravnatelj bo redno na voljo za stranke med tednom od 9. do 11. ure.

Najprimernejši čas za obravnavanje upravnih, šolskih in hišnih ekonomskih stvari s prefektom ali njegovim namestnikom je prav tako vsak dan v tednu od 9. do 12. in od 2. do 5. ure popoldne.

IX. poglavje: O mojstarih

1. *Mojstri so osebe, ki uvajajo fante v kako obrt v delavnicah hiše. Njihova osnovna dolžnost je, da so točno ob določenem času v delavnicah.*
2. *Resno naj skrbijo za vse, kar more biti v prid hiši, zavedajo naj se, da je njihova glav-*

na naloga dobro naučiti fante obrti in skrbeti, da jim nikoli ne manjka dela. Zahtevajo naj, če je mogoče, molk med delom; nihče naj ne bi začel prepevati zunaj časa za odmor. Nikdar ne bodo pošiljali fantov po opravkih, če pa je potrebno, bodo za to prosili za dovoljenje prefekta.

3. *Nikdar ne smejo sklepati pogodb s fanti niti prevzemati na njihov račun kakršnega koli naročila. Vodijo naj točen pregled dela, ki jih opravljajo v svoji delavnici. Vsak teden bodo dali ekonomu točen obračun izdatkov in prejemkov.*
4. *Njihova stroga dolžnost je preprečiti brezdjelje in grde pogovore, in če odkrijejo koga s to grdo navado, naj takoj obvestijo predstojnika.*
5. *Mojstri in vajenci naj strogo ostajajo v svoji delavnici in naj ne hodijo v druge delavnice, razen v zelo izjemnih primerih.*
6. *V delavnicah je prepovedano jesti in piti vino, ker je tu prostor za delo in ne za razvedrilo.*
7. *Delo naj se začneja z Začni, prosimo in zdravamarijo, končuje pa z Zahvalimo te in zdravamarijo. Opoldne in zvečer naj se pred odhodom iz delavnice zmoli angel Gospodov.*
8. *Vajenci morajo biti do svojih mojstrov učljivi in spoštljivi kot svojih predstojnikov, naj bodo skrajno delavoljni, da jih zadovoljijo, in čim bolj pozorni, da se naučijo, kar jih ti poučujejo.*
9. *Predstojnik delavnice ali njegov namestnik bo vsakih štirinajst dni jasno in glasno prebral ta pravilnik, katerega prepis naj bo izobešen na javnem prostoru.*

DODATEK ZA DIJAKE

Sprejem

1. *Med oskrbovanci so tudi taki, ki kažejo posebne sposobnosti za šolanje ali za kako svobodno umetnost. Hišna uprava Oratorija jim bo pomagala tako, da bodo mogli v celoti ali delno plačati oskrbovalnino ali pa bodo sprejeti zastoj, če so popolnoma brez sredstev.*
2. *Dijaki se morajo v vsem prilagoditi hišnemu pravilniku in si prizadevati, da bodo zgled obrtnikom zlasti v pobožnih vajah in v izpolnjevanju krščanske ljubezni.*
3. *Nihče ne bo pripuščen k šolanju: 1. Če nima posebnih sposobnosti za učenje in če se ni že odlikoval v dosedanem učenju. 2. Če ne kaže vzorne pobožnosti; ta dva pogoja morata biti preverjena z ustreznim vedenjem v hiši in v določenem času. 3. Nihče se ne bo mogel učiti latinščine, če nima volje postati duhovnik, vendar bo smel svobodno izbirati poklic, ko bo končal gimnazijo.*
4. *Vsak dijak mora biti pripravljen pomagati v hiši pri vseh delih: pri izpolnjevanju naročil, pometanju, prinašanju vode in drv, strežbi pri mizi, poučevanju katekizma.*

I. poglavje: Versko vedenje dijakov

1. *Vsak dijak mora biti vzor kreposti vsem sinovom v hiši, bodisi v izpolnjevanju svojih dolžnosti bodisi v pobožnosti. Vsekakor bi dijaku ne bilo v čast, če bi on, ki je ves dan zaposlen z duševnimi stvarmi, bil v obnašanju manj zgleden kot obrtnik, ki je ves dan zaposlen s težkim telesnim delom.*
2. *Drugi četrtek v mesecu bodo vsi skupaj opravili vajo za srečno smrt, tako da se bodo nanjo pripravili nekaj dni prej s kako pobožno vajo.*
3. *Ker se vsem priporoča stalen spovednik, je tudi za dijake določen, ki ga posamezni ne bo zamenjal, ne da bi o tem obvestil predstojnika; in to zato, da bi gojenec redno prejemal svete zakramente, in tudi zato, da bo imel stalno ravnateljevo vodstvo. Večjo potrebo po duhovnem življenju imajo tisti, ki se šolajo, ker je to v celoti duševno delo. Še veliko bolj pa je potrebno, da imajo vedno istega spovednika, tako da je po končani gimnaziji mogoče z gotovostjo soditi o njihovem poklicu.*
4. *Vsak naj popolnoma zaupa svojemu spovedniku in mu razodene vso svojo notranjost ter sledi njegovim nasvetom. To je izrednega pomena, ker mu bo spovednik edino tako lahko dajal najbolj primerne opomine za njegov duhovni napredek.*

II. poglavje: O učenju

1. *Dnevni red učenja je odvisen od dnevnega reda šole, vsi pa so dolžni, da se ga držijo.*
2. *V učilnici je asistent, ki je odgovoren za vedenje vsakega, tako glede delavoljnosti kakor prizadevnosti. Ob vsaki mizi v učilnici mu je v pomoč desetar.*
3. *Vsako soboto bo za dijake konferenca, na kateri bo asistent dal svojo oceno o lepem ali slabem vedenju vsakega posameznika in predložil sredstva za napredovanje v učenju in pobožnosti.*
4. *Kdor pri učenju ni zadosti prizadeven ali povzroča nered, bo opozorjen. Če se ne bo poboljšal, bo takoj premeščen k drugi zaposlitvi. Čas je dragocen, zato je treba odstraniti vse ovire, ki onemogočajo njegovo izrabo.*
5. *Da omogočimo točno zaposlitev in da bo v hiši prostor, kjer more vsak v miru brati in pisati, morajo vsi v učilnici v vsakem času ohranjati popoln molk.*
6. *Kdor nima božjega strahu, naj pusti šolanje, ker dela slabo. Znanje ne more vstopiti v hudobno dušo, niti ne bo bivalo v telesu, ki je suženj greha. Modrost ne bo stopila v dušo, ki snuje hudobijo, ne bo prebivala v telesu, ki ga je zaslužnil greh (Mdr 1,4).*
7. *Krepost, ki jo dijakom najbolj priporočamo, je ponižnost. Ošaben dijak je brezumen nevednež. Začetek modrosti je strah božji, pravi Sveti Duh. Začetek vsakega greha je ošabnost, pravi sveti Avguštin.*

II. DEL

Hišna pravila

I. poglavje: O pobožnosti

1. *Spominjajte se, sinovi, da smo ustvarjeni, da ljubimo in služimo našemu Bogu stvarniku in da bi bilo vse zaman, če bi si pridobili tudi vse znanje in vse bogastvo tega sveta, ne bi pa imeli božjega strahu. Od tega božjega strahu je odvisno naše zemeljsko in večno dobro.*
2. *Sredstva, ki nam pomagajo, da se ohranimo v božjem strahu in nam zagotovijo zvečičanje duše, so: molitev, sveti zakramenti in Božja beseda.*
3. *Naša molitev naj bo pogosta in goreča, nikdar iz slabe volje ali tako, da bi motili naše tovariše. Bolje je, da ne molimo, kot da bi molili slabo. Prvo dejanje, ki ga naredite zjutraj, ko se zbudite, je znamenje svetega križa in kratka molitev, s katero dvignete svojega duha k Bogu, ali kak pobožen vzdihljaj.*
4. *Izberite si stalnega spovednika, odprite mu vsakih štirinajst dni ali vsak mesec vse skrivnosti svojega srca. Sv. Filip Neri, ta veliki prijatelj mladine, je svojim sinovom priporočal tedensko spoved in pogosto obhajilo po spovednikovem nasvetu.*
5. *Bodite pobožno pri sv. maši, spominjajte se, da je cerkev Božja hiša in kraj molitve.*
6. *Opravljajte pogosto duhovno branje in pozorno poslušajte pridige in druge moralne nagovore. Nikdar ne odidite od pridige, ne da bi vzeli s seboj kako nravno načelo ali naredili sklep, ki bi ga izpolnjevali med svojimi opravili.*
7. *Od malega se odločite za krepost in ne čakajte, da bi se dali Bogu, ko boste že stari, in se tako izpostavili nevarnosti, da bi se večno pogubili. Kreposti, ki sestavljajo najlepši okras mladega kristjana, so: skromnost, ponižnost, pokorščina, krščanska ljubezen.*
8. *Gojite posebno pobožnost do presvetega Zakramenta, do preblažene Device Marije, do sv. Frančiška Saleškega in do sv. Alojzija, ki so glavni zaščitniki te hiše.*
9. *Ne izbirajte si nobene nove pobožnosti brez dovoljenja vašega spovednika in spominjajte se besed sv. Filipa Nerija njegovim sinovom: Ne nalagajte si preštevilnih pobožnosti, temveč opravljajte zvesto tiste, ki ste jih že prevzeli.*
10. *Zelo spoštujte služabnike Cerkve in vse, kar se tiče naše vere; kdor bi o teh stvareh slabo govoril, ga imejte za svojega sovražnika in se ga kot takega izogibajte.*

II. poglavje: O delu

1. *Človek, dragi moji, je rojen za delo. Adam je bil postavljen v zemeljski raj zato, da bi ga obdeloval. Apostol sv. Pavel pravi: Kdor ne dela, naj ne je (2 Ts 3,10).*
2. *Delo je izpolnjevanje dolžnosti lastnega stanu, bodisi da je to študij ali ročno delo.*
3. *Dobro si zapomnite, da lahko z delom postanete zaslužni za družbo in vero ter delate dobro svoji duši, zlasti če darujete Bogu svoje vsakdanje dolžnosti.*

4. *Glede svojih nalog dajajte prednost tistim, ki so po pokorščini, in držite se pravila, da se ne boste lotili nobenega dela po svoji izbiri in s tem opustili ukazano.*
5. *Zavedajte se, da je vaša starost pomlad življenja. Kdor se ne navadi delati v mladosti, bo verjetno lenuh celo življenje, v nečast svoji domovini in staršem in mogoče celo v nepopravljivo škodo svoje duše, kajti brezdelje vodi s seboj vse gradbije.*
7. *Kdor bi moral delati, pa ne dela, krade Bogu in svojim predstojnikom. Brezdelneži bodo na koncu življenja čutili očitke vesti zaradi izgubljenega časa.*
8. *Delo, učenje in šolo začenjajte vedno z Začni, prosimo, Gospod in z zdravamarijo in končujte z Zahvalimo te. Opravljajte dobro te kratke molitve, da bo Gospod vodil vaše delo in vaše učenje in da boste deležni odpustkov, ki so jih papeži podelili tistim, ki opravljajo te pobožne vaje.*
9. *Zjutraj pred začetkom dela in opoldne ter zvečer po opravljenem delu zmolite angel Gospodov ter zvečer dodajte Iz globočine za verne duše v vicah. Opravite te molitve vedno kleče, razen ob sobotah zvečer in ob nedeljah, ko jih boste opravili stoje. Raduj se opravljamo v velikonočnem času stoje.*

III. poglavje: Vedenje do predstojnikov

1. *Osnova vsake kreposti v mladem človeku je pokorščina do predstojnikov. Glejte v njihovih odločitvah Božjo voljo in se zato brez obotavljanja podvržite njihovim ukazom.*
2. *Bodite prepričani, da vaši predstojniki občutijo veliko odgovornost, ki jih sili, da na najboljši način skrbijo za vaše dobro in da z opominjanjem, ukazovanjem in popravljanjem nimajo drugega namena kot vašo korist.*
3. *Spoštujte jih in ljubite Božje namestnike in predstavnike vaših staršev in bodite prepričani, da medtem ko se pokoravate njim, izpolnjujete Božjo voljo.*
4. *Pokoravajte se vdano, spoštljivo in veselo vsem njihovim ukazom, ne iščite izgovorov, da bi se jim izognili. Pokoravajte se, čeprav ukaz ni po vašem okusu.*
5. *Odkrito jim odprite svoje srce kot dobremu očetu, ki si nadvse prizadeva za vašo korist.*
6. *Hvaležno sprejemajte njihove opomine, in če bi bilo potrebno, sprejmite ponižno za svoje napake kazen iz njihovih rok, ne da bi kazali odpor in prezir do njih.*
7. *Storite vse, da ne boste med tistimi, ki oporekajo in zavračajo njihove ukaze, medtem ko se predstojniki trudijo za vašo korist. To bi bilo znamenje največje nehvaležnosti.*
8. *Ko vas kak predstojnik vpraša o vedenju kakega vašega tovariša, odgovorite, kakor vi poznate stvari, posebno če gre za preprečitev kakega zla. Molk v takih okoliščinah bi bil v škodo tovarišu in lahko vzrok za nered v celi hiši.*

IV. poglavje: Vedenje do tovarišev

1. *Spoštujte in ljubite svoje tovariše, kakor če bi bili vaši bratje, in iščite način, kako bi drug drugega spodbujali z dobrim zgledom.*
2. *Ljubite se med seboj, kakor pravi Gospod, toda varujte se pohujšanja. Kdor z besedami, govorjenjem in dejanji pohujšuje druge, ni prijatelj, temveč ubijalec duš.*
3. *Če si med seboj lahko pomagata ali si daste dober nasvet, storite to z veseljem. Med odmorom sprejmite v svoj pogovor katerega koli tovariša brez razlike in mu veselo odstopite svojo igro. Glejte, da se ne boste nikdar pogovarjali o napakah svojih tovarišev, razen če vas o tem vpraša vaš predstojnik. V takem primeru glejte, da ne boste s svojimi izjavami pretiravali.*
4. *Priznajmo, da smo prejeli od Boga vse dobro in vse slabo, zato se varujte, da se ne boste norčevali iz duševnih ali telesnih napak svojih tovarišev. Kajti to, iz česar se danes norčujete pri svojih tovariših, lahko po Božji privolitvi jutri zadene vas.*
5. *Resnična ljubezen zahteva, da potrpežljivo prenašamo in odpuščamo žalitve, nikdar pa ne smemo sramotiti drugih, zlasti še tistih, ki so nižje od nas.*
6. *Bežite pred nadutostjo. Ošabneža zavrača Bog in ga ne marajo ljudje.*

V. poglavje: O skromnosti

1. *Skromnost je urejen in spodoben način govorjenja, obnašanja in hoje. Ta krepost, dragi sinovi, je eden najlepših okrasov vaše mladosti in se mora kazati v vsakem vašem dejanju in vsaki vaši besedi.*
2. *Telo in obleka morata biti čista, obraz vedno veder in vesel, ne da bi se z ramami in telesom nagibali sem in tja, razen če kak umesten razlog zahteva drugače.*
3. *Priporočam vam skromnost v pogledih. Oči so okna, skozi katera prinaša hudi duh v srce greh. Hoja naj bo skromna, ne prenagla, razen če potreba zahteva drugače. Roke, če jih ne rabite, držite primerno in ponoči, če je mogoče, jih imejte sklenjene na prsih.*
4. *Pri govorjenju bodite skromni in ne uporabljajte nikdar izrazov, ki bi mogli raniti ljubezen in spodobnost. Vašemu stanu in vaši starosti bolj pristaja sramežljiv molk kot zanesenost v govorjenju.*
5. *Bodite previdni pri obsojanju dejanj drugih in ne hvalite se nikdar zaradi kake vaše prednosti. Vedno ravnodušno sprejemajte karanje in pohvalo in ponižajte se pred Bogom, če vas v čem grajajo.*
6. *Izogibajte se vsakega dejanja, kretnje ali besede, ki bi dajala vtis prostaštva, prizadevajte si, da pravočasno odpravite napake značaja, in skušajte si izoblikovati krotko naravo, ki se bo v vsem ravnala po načelih krščanske skromnosti.*
7. *K skromnosti sodi tudi obnašanje pri mizi. Misliti moramo, da nam je hrana dana ne kakor nerazumnim bitjem, samo da si potešijo tek, temveč zato, da ohranimo svoje*

telo krepko, kot materialno sredstvo, s katerim služimo njegovemu Stvarniku in si zaslužimo blagor svoje duše.

8. *Pred jedjo in po jedi opravite pobožne vaje, ki so v navadi, in med jedjo skušajte tudi hraniti svojega duha s tem, da pozorno poslušate branje v obednici.*
9. *Jesti in piti je dovoljeno samo tisto, kar nam nudi hiša. Kdor prejme sadje, jedi ali pijače v kakršni koli obliki, jih mora izročiti predstojniku, ki bo poskrbel za ustrezno uporabo.*
10. *Nadvse vam priporočam, da ne zavržete tudi najmanjšega dela mineštre, kruha in prikuhe. Kdor hote slabo ravna s kakršno koli vrsto hrane, bo strogo kaznovan in boji naj se, da ga bo Bog kaznoval tako, da bo umrl od gladu.*

VI. poglavje: Vedenje v hiši

1. *Zjutraj ob zvoncu takoj vstanite, se v največji skromnosti in v popolnem molku oblecite. Primerno oblečeni in ko ste uredili postelje, boste opravili svoje potrebe in se umili.*
2. *Ne zapuščajte nikdar spalnice, ne da bi prej uredili posteljo, se počesali, očistili, uredili obleko in spravili v red vse druge stvari.*
3. *Ob drugem zvonjenju bodo obrtniki šli v cerkev vsak na svoje mesto za skupne molitve in za sveto mašo. Dijaki bodo šli v učilnico in potem k maši, nato bo kratko duhovno premišljevanje.*
4. *Med temi svetimi obredi se skušajte kolikor toliko vzdržati zehanja, spanja ali klepetanja in hoje iz cerkve. Te pomanjkljivosti dokazujejo malo zanimanja za Božje stvari in so v veliko nadlego in pohujšanje tovarišem.*
5. *Po končanih pobožnih vajah se boste brez nerada odpravili na kraj svoje dejavnosti, pri čemer boste pazili, da ne boste pozabili ničesar, kar potrebujete za svoja opravila. Za dijake naj velja, da potem ko se je začelo učenje, ni več dovoljeno govoriti in si izposojati stvari, pa naj kdo kako stvar še tako potrebuje. Ne delajte šuma s papirjem, knjigami, nogami, s padanjem predmetov na tla in drugače.*
6. *Nihče naj se ne giblje niti ne povzroča hrupa, dokler zvonec ne naznani konec učenja.*
7. *Kdor gre na delo, naj po maši zaužije zajtrk, naj gre naravnost v delavnico, naj se ne zadržuje ne pri igri in ne pri zabavi, še manj pa da ne bi šel na delo. Taki prekrški proti obveznostim bodo kaznovani glede na velikost krivde. Prepovedano je gledati in brskati po predalih tovarišev. Čez dan naj nihče brez posebnega dovoljenja ne hodi v spalnico.*
8. *Za vsako ceno se vzdržite, da bi komu kaj vzeli, pa naj bi bilo še tako neznatno. Če bi po naključju našli kak predmet, ga takoj izročite predstojniku. Kdor bi si najdeni predmet prisvojil, bi bil za to strogo kaznovan, kakor če bi se pregrešil s tatvino.*
9. *Pisma in pošiljke, ki jih odpošiljamo ali prejemo, je treba izročiti predstojniku, ki jih sme, če se mu zdi primerno, brati.*

10. *Strogo je prepovedano imeti pri sebi denar, ki ga je treba oddati prefektu, in on ga bo dajal na voljo po potrebi. Prav tako je strogo prepovedano prodajati, kupovati ali menjavati in delati dolgove pri komerkoli brez predstojnikovega dovoljenja.*
11. *Prepovedano je voditi v hišo ali spalnico zunanje osebe. Če moramo govoriti s starši ali drugimi osebami, so za to na voljo govorilnice. Ne zadržujte se v bližini oseb, ki imajo zasebne pogovore. Ne vstopajte v tuje delavnice in spalnice, ker to močno moti stanovalca oziroma tistega, ki dela. Prav tako je prepovedano zaklepati se v sobe, pisariti po stenah, zabijati žeblje v stene in razbijati kakršne koli predmete. Kdor po svoji krivdi kaj razbije, mora škodo popraviti na lastne stroške. Prav tako je prepovedano zadrževati se v vratarnici in v kuhinji, razen tistih, ki so tam zaposleni.*
12. *Bodite dobri do vseh, prenašajte napake drugih, ne dajajte nikomur priimkov in ne storite ali recite nikomur ničesar, kar bi vas razžalostilo, če bi vam storili ali rekli isto.*

VII. poglavje: Vedenje zunaj hiše

1. *Spominjajte se, dragi sinovi, da se je vsak kristjan dolžan spodbudno ravnati do bližnjega in da nobena pridiga ni bolj učinkovita kot dober zgled.*
2. *Ko ste zunaj hiše, bodite zadržani v pogledih, besedah in dejanjih. Nič ni bolj spodbudnega, kot je lepo vedenje mladega fanta. S svojim obnašanjem kaže, da spada v skupino dobro vzgojenih mladih kristjanov.*
3. *Ko morate iti na sprehod, v šolo ali po kakem opravku zunaj Oratorija, se ne ustavljajte in s prstom ne kažite kar koli že, niti se ne krohotajte, kaj šele da bi metali kamenje in se zabavali tako, da bi preskakovali jarke ali vodovodne cevi. Tako početje je znamenja slabe vzgoje.*
4. *Če srečate ljudi, ki opravljajo javne službe, se odkrijte in jim dajte prednost. Prav isto storite z redovniki in vsako ugledno osebo, zlasti še, če pridejo v to hišo in jih tukaj srečate.*
5. *Ko greste mimo cerkve ali verskega znamenja, se odkrijte v znamenje spoštovanja. Če bi šli mimo cerkve, v kateri so sveta opravila, umolknite v določeni oddaljenosti, da ne boste motili tistih, ki so notri.*
6. *Če vstopite v cerkev, se pokrižajte z blagoslovljeno vodo, poklonite križu ali sveti podobni ter pokleknite, če je v tabernaklju najsvetejši Zakrament. V nobenem primeru pa ne ropotajte, ne klepetajte in se ne smejte. Bolje je, da ne vstopite v cerkev, kot da bi se tam neprimerno vedli.*
7. *Zavedajte se, da boste morali za neprimerno vedenje v cerkvi, v šoli, pri delu ali na cesti dajati obračun Bogu, kajti s svojim vedenjem ste delali nečast tudi ustanovi ali hiši, ki ji pripadate.*
8. *Če bi se zgodilo, da bi imeli za soseda kakega tovariša ali bi morali govoriti s kom, ki grdo govori, sporočite to nemudoma predstojniku, da boste dobili primerna navodila za svoje ravnanje, ne da bi žalili Boga.*

9. *Nikdar ne govorite slabo o svojih tovariših, o hiši, v kateri živite, o svojih predstojnikih in njihovih ukrepih. Vsak je popolnoma svoboden, da ostane ali odide, in delal bi nečast samemu sebi, če bi tarnal zaradi kraja, kjer stanuje in kjer ga vzdržujejo, ko je vendar popolnoma svoboden, da gre tja, kjer se mu zdi bolje.*
10. *Tako študenti kakor obrtniki ne smejo hoditi drugam kot na delo in v šolo in se potem takoj vrniti domov. Med sprehodom je prepovedano ustavljati se na cesti, vstopati v gostilne, hoditi na obiske in se kakor koli oddaljevati od vrste. Niti ni dovoljeno sprejemati povabila na kosilo, ker se za to ne bo dalo dovoljenje.*
11. *Če hočete narediti veliko uslugo sebi in hiši, govorite o njej vedno samo dobro in skušajte najti razloge za vse, kar se tam dogaja in kar ukazujejo predstojniki za dober potek skupnosti.*
12. *Ko predstojniki pričakujejo od vas pametno in pripravljeno pokorščino po vseh teh pravilih, pričakujte najprej povračilo od Gospoda. Pa tudi predstojniki vas bodo za vašo vztrajno pridnost nagradili, kršilce pa primerno kaznovali.*

Tri napake, ki se jih moramo izogibati

Čeprav morajo sinovi hiše storiti vse, da se bodo varovali katerega koli greha, pa so, dragi sinovi, tri napake, ki se jih morate za vsako ceno izogibati, ker so silno nevarne mladini in prinašajo hude posledice: To so: 1. preklinjanje in po nemarnem izrekanje Božjega imena, 2. nečistost, 3. tatvina.

Verjemite mi, dragi sinovi, da samo eden izmed teh grehov lahko priključa na našo hišo prekletstvo z neba. Nasprotno pa, če so te pregrehe od nas daleč, potem lahko upamo na obilnejši blagoslov na nas in na našo skupnost.

Kdor izpolnjuje ta navodila, ga bo Gospod blagoslavljal.

Vsako nedeljo zvečer ali kak drug dan med tednom naj prefekt prebere eno poglavje tega pravilnika in poda potrebno razlago in spodbudo za njegovo izpolnjevanje.

Tri v hiši najstrožje prepovedane stvari

1. *Ker je v hiši prepovedano imeti pri sebi denar, je prav tako prepovedana vsaka igra za denar.*
2. *Prav tako je prepovedana vsaka igra, ki bi lahko povzročila kakršno koli škodo ali žalila skromnost.*
3. *Kajenje in žvečenje tobaka je prepovedano ob vsakem času in iz kakršnega koli vzroka. Njuhanje tobaka je dovoljeno v mejah, kot jih postavi predstojnik na osnovi zdravnikovega priporočila.*
4. *Nikdar ni dovoljeno hoditi s starši ali prijatelji na kosilo ali nakupovanje obleke. Če je komu potrebna obleka, naj se po vzetih merah kupi narejena obleka ali pa jo sešijejo v domači krojačnici.*

KAZALO

ČETRTEGA ZVEZKA

1.	POGLAVJE	7
	<i>Upor in zvestoba</i>	
2.	POGLAVJE	10
	<i>Fantje, ki jih je don Bosko sprejel v zavetišče v Valdocco – Oče, rešite me. – Ubogi strežnik v kavarni v nevarnosti – Don Bosko pri iskanju svojih ptičkov – Previdnost nikdar ne odpove – Protistrupi – Večerni nagovor in vprašanja – Štirideseturna pobožnost in petje – Čudna predstava v gledališču – Ljubezen, ponižnost in čuječnost</i>	
3.	POGLAVJE	17
	<i>Senatorji obiščejo Oratorij – Dvogovor – Pismo notranjega ministra don Bosku – Siccardi pripravlja zakon o nedotakljivosti Cerkve – Mons. Frasoni v Pianezzi in don Boskov obisk – Nadškof mu svetuje, naj ustanovi redovno družbo</i>	
4.	POGLAVJE	26
	<i>Spodbudni uspehi fantov iz prazničnega oratorija – Don Bosko poučuje sredi polja katekizem v začudenje nekaj Angležev – Don Boskova previdnost pri obiskovanju oratorijev – Markiz Cavour poučuje katekizem – Še dva druga slavna katehista – Prijateljski odnosi med opatom Rosminijem in don Boskom – Don Bosko predstavi svoj predlog Rosminiju</i>	
5.	POGLAVJE	33
	<i>Zasedanje senata za Oratorij – Razprava – Ugodna odločitev</i>	
6.	POGLAVJE	39
	<i>Neokusno proslavljanje ustave – Parlament izglasuje zakon – Siccardi – Mons. Frasoni se vrne v Turin – Žalosten veliki teden – Velikonočno obhajilo v prazničnih oratorijih – Spomini fantom – Zgled sinov spreobrača starše – Psovka za nadškofa – Senat in odprava nedotakljivosti Cerkve – Vrnitev Pija IX. v Rim – Neuspeli atentat na papeža – Akademija v čast Piju IX. v Oratoriju</i>	

7. POGlavJE 46
Mons. Franson, jetnik v citadeli – Dečki iz Oratorija obiskujejo nadškofa – Zbiranje darov za pastirsko palico – Mons. Franson in don Bosko v Pianezzi – Nova apostolska družba med duhovniki – Ustanovitev konferenc sv. Vincencija v Turinu – Don Bosko in Vincencijeve konference
8. POGlavJE 52
Praznovanja in pesmi v Oratoriju – Propad starih cehov – Protiverska delavska združenja – Družba medsebojne pomoči, ki jo je ustanovil don Bosko – Njen pravilnik – Boj proti delavskim združenjem – Dobri sadovi in vsejano seme – Delavski razred: želje, revščina, prevare in katoliška akcija
9. POGlavJE 59
Papežev dar dečkom Oratorija – Praznik – Članek v katoliškem časopisu – Pismo kardinala Antonellija – Odpustki
10. POGlavJE 67
Smrt viteza Di Santarosa – Izgon servitov – Mons. Franson v Fenestrellah – Obsodba drugih škofov – Preiskava pri oblatih in ljudski nemiri – Don Bosko in oblati – Neuspela demonstracija proti Oratoriju – Servitom vrnejo zaplenjeno imetje – Grda herezija don Grignaschija – Don Bosko ga obišče v ječi v Ivreji
11. POGlavJE 73
Don Bosko in grof di Cavour – Zgodovinsko razmišljanje – Mons. Franson v izgnanstvu in don Boskov obisk – Grofovi tajniki
12. POGlavJE 77
Duhovne vaje v Giavenu – Don Boskovo pismo don Borelu – Don Boskova dobrohotna ljubeznivost do eksercitantov – Trgovec in opice – Don Boskove pridige – Obisk na žegnanju sv. Mihaela – Vrnitev v Turin – Ozdravitev trdovratne vročice – Pretnje fantov Oratorija in odpuščanje
13. POGlavJE 85
Nakup polja iz sanj – Pogajanja z Rosminijem za posojilo in načrt stavbe v Valdoccu – Don Bosko drugič v Stresi – Don Bosko v Castelnuovu – Odpustki za kapelo v Becchijih – Janez Cagliero se sreča z don Boskom
14. POGlavJE 93
Nadškof dovoli kleriško preobleko prvim štirim študentom v Oratoriju – Mihael Rua postane učenec latinske šole – Kanonik Gastaldi pred svojim vstopom k rosminjancem priporoči Oratorij svoji materi – Kako se na lahek način naučimo svetopisemskih zgodb za uporabo preprostemu ljudstvu

-
15. POGlavJE 97
Don Bosko, zgled sinovske ljubezni – Materin god – Ponižnost in preprostost matere Marjete – Sprejemanje uglednih osebnosti – Hvaležnost do dobrotnikov – Duh uboštva in pravičnosti
16. POGlavJE 103
Don Bosko obiskuje bolnike in umirajoče – Čudežno spreobrnjenje nekega brezbožneža – Še eno spreobrnjenje nekega sektaša – Grda nesramnost sektašev
17. POGlavJE 113
Začasno združenje katoliških laikov za obrambo proti napredovanju brezbožnosti – Don Bosko pridiga v Milanu za jubilej – Spodbudni dogodki – Letna konferenca v zahvalo Mariji Brezmadežni – Mati Božja riminijska
18. POGlavJE 120
Duh pokore – Priporočila fantom – Stalno pričevanje don Boskovega življenja – Don Boskov počitek in njegova prehrana – Opat Stellardi in kanonik Ronzino pri don Boskovi mizi – Don Boskovo razvedrilo – Nebesni svod v jasni noči
19. POGlavJE 133
Kako je don Bosko strogo obvladoval vse svoje čute – Zatajevanje pri govorjenju, poslušanju in delu – Odlična pohvala monsinjorja Cagliera o don Bosku – Skrito don Boskovo zatajevanje in spokorne vaje – Ni jih dovoljeval svojim gojencem – Njegove nenehne in težke bolezni
20. POGlavJE 142
Valdežani napadajo katoliško Cerkev, don Bosko jo brani – Druga izdaja Preskrbljenega mladeniča in Osnove katoliške vere – Valdežanski knjigotržec – Budni stražar – Zgradba valdežanske Cerkve v Turinu – Opomini katoličanom – Bes sektašev proti nauku bogoslovja – Nepomuk Nuytz – Kleriška preobleka prvih štirih gojencev Oratorija – Odmaknjenost in junaštvo matere Marjete – Dvoje pisem bivšega gojenca – Odpustki
21. POGlavJE 153
Gospod Pinardi don Bosku ponuja v prodajo svojo hišo v Valdoccu – Rosminijevo posojilo don Bosku – Jasen poseg Božje previdnosti – Pogodba in nakup hiše – Hvaležnost Rosminiju
22. POGlavJE 159
Svetni prekupčevalci – Don Bosko in banka Božje previdnosti – Načrt za cerkev sv. Frančiška Saleškega – Pustovanje v Valdoccu – Katekizem v postnem času – Don Bosko v Oratoriju sv. Alojzija –

- Predlogi poslancev za zakon proti redovnikom in zakon o Mrtvi roki – Kopanje temeljev za novo cerkev*
23. POGlavJE 166
Don Bosko prosi dobrotnike za darove za gradnjo nove cerkve – Odgovor opata Rosminija – Don Bosko v Bielli in njegovo srečanje z očetom Goggio – V Oropi – Spodbudna pisma škofov – Praznik sv. Janeza in sv. Alojzija v Oratoriju – Don Bosko pri sv. Ignaciju in v Lanzu; njegovo predvidevanje
24. POGlavJE 173
Novi načini nabiranja sredstev – Velikodušna kraljeva obljuba – Blagoslov in postavitev temeljnega kamna za cerkev – Govor patra Barrera – Prazniki, dialog in ponovno pridiganje – Don Bosko in Židje
25. POGlavJE 180
Janez Cagliero – Vtisi in sodbe mladega Turchija, ki je bil sprejet v Oratorij – Don Bosko popelje Cagliera v Turin – Spomin vernih duš v Castelnuovu – Cagliero poroča o revščini svoje hiše ter don Boskovi dobroti in gorečnosti – Cagliero in Rua v šoli
26. POGlavJE 188
Družba sv. Alojzija – Konference – Čudovite stvari okoli don Boska – Napove prihodnost hiše v Valdoccu in drugih prazničnih oratorijih – Napoved bližnje smrti nekaterih fantov in nepričakovano ozdravljenje – Odkriva stanje vesti – Dar solza
27. POGlavJE 194
Članek Gotfrida Casalisa – Znamenje nezadovoljstva v oratorijih – Odpuščen nesramen napad – Nesmiselna zahteva – Pismo teologa Borela don Pontegu – Odgovor – Praznik Brezmadežne – Prvo desetletje
28. POGlavJE 200
Pomanjkanje sredstev za izgradnjo cerkve – Okrožnica škofa iz Bielle – Velikodušna podpora kralja – Prva velika loterija
29. POGlavJE 208
Prva obednica za gojence – Sprememba v razdeljevanju hrane – Razne vrste fantov – Prvi pravilnik za notranje: spalnice – Dvoje pisem za sprejem fantov – Očetovsko prenašanje – Cagliero začne študirati glasbo – Materinska nežnost – Marjeta in bolniki
30. POGlavJE 216
Odpadi – Pridiga o Marijinem devištvu – Don Boskova gorečnost in dobrota za žrtve krivovercev – Pogovori s pripadniki valdežanov in njihovimi duhovniki – Zviti govor: orel in lisica – Jubilej v Oratoriju sv. Frančiška Saleskega – Stavbe valdežanov okoli njihovega svetišča

-
31. POGlavJE 221
Darovi za loterijo – Don Bosko išče primeren prostor za razstavo darov – Kraljev dar – Razstava dobitkov za loterijo – Oprostitev poštno pristojbine – Ocenjevanje darov – Odprtje razstave – Grof di Cavour – Nesreča
32. POGlavJE 228
Trn v don Boskovi peti – Strast moti razsodnost pameti – Pametna pripomba teologa Leonarda Murialda – Pismo don Cafassa don Ponteju – Zlonamerna in burna seja – Odpad in javna napoved vojne – Žaljivost, trdnost in potrpežljivost
33. POGlavJE 234
Zanke don Boskovih nasprotnikov – Brezplačna kosila in malice – Sadovi opravljanja – Nadškof izroči don Bosku vodstvo oratorijev – Pohvalno pismo monsinjorja Fransonija ravnatelju oratorija v Vanchigli – Don Bosko odslovi nemirneže – Nove pobude in novi katehisti – Sprava – Škatla vžigalic
34. POGlavJE 242
Eksplozija smodnišnice – Herojstvo narednika Sacchija – Don Boskov klobuk – Vidno varstvo Božje matere Marije – Različni dogodki – Golob – Goreči tram – Mladenič Gabriel Fassio – Očenaš in zdravamarija v čast sv. Alojziju – Škoda v Oratoriju – Valdocco zatočišče – Podpore – Spominska slika – Don Bosko in Mala hiša Božje previdnosti
35. POGlavJE 252
Šmarnice v Oratoriju – Don Boskovo pismo škofu Bielli – Škofje in loterija – Prireditev fantov večernih šol – Pohvala Armonie – Privolitev opata Aportija – Politični emigrant ocenjuje don Boskova dela
36. POGlavJE 258
Don Boskova dobrota do revežev – Nekaj pričevanj – Politični emigranti – Glumač – Franc Crispi – Še več oskrbovanih beguncev – Neuspela prevara – Duhovna dobrodelnost
37. POGlavJE 264
Želim, da bi spreobrn timer svet – Versko življenje, ki ga je skušal vcepiti v duše dečkov – Nova cerkev sv. Frančiška Saleškega je dograjena – Blagoslov tabernaklja in nega zvona – Škofa iz Vercellija in Ivreje sta navzoča pri blagoslovu nove cerkve – Povabilo in odgovor župana, podžupana in profesorja Baruffija – Deklamacija – Don Bosko naš kralj
38. POGlavJE 275
Blagoslovitev cerkve sv. Frančiška Saleškega – Prva sveta maša – Popoldanske pobožnosti – Zahvale – Petje in glasba – Časopis La Patria (Domovina)

39. POGlavJE 280
Novi pravilnik za cerkev v zavetišču – Don Bosko in presveti Zakrament – Cerkev – Cerkvna glasba – Slovesnosti – Služba oltarja – Sveta maša – Priprava in zahvala – Sveti obredi – Obhajilo in obisk v cerkvi – Združenje z Bogom
40. POGlavJE 288
Slovesni praznik sv. Alojzija – Smešen položaj in žalosten primer – Pismo škofov o loteriji – Škof iz Fossana v Oratoriju – Pomemben govor škofa iz Bielle – Žrebanje loterije – Mons. Frasoni čestita don Bosku
41. POGlavJE 295
Stavba novega svetišča – Druge duhovne vaje v Giavenu – Neki sveti rokodelc – Don Boskova pridiga in čistost – Priča don Boskovega življenja iz teh let in njegova dobrodelna ljubezen
42. POGlavJE 301
Don Bosko v Becchijih – Velikodušnost brata Jožeta in njegova ljubezen do fantov v Oratoriju – Don Boskovo pismo kleriku Buzzettiju – Kleriška preobleka Mihaela Rue in Jožefa Rocchiettija – Kraljev dar – Don Bosko noče sprejeti viteškega častnega križa – Poslanec Alojzij Cibrario – Odlikovanje, nagrada za dobrodelnost
43. POGlavJE 308
Kleriki zapuščajo Oratorij – Uresničevanje don Boskovih napovedi – Don Boskova dobrot – Novi fantje začenjajo šolanje – Značilno sprejetje in spreobrnjenje nekega fanta
44. POGlavJE 315
Nadaljuje se gradnja zavetišča – Spodbudni in pravšnji nasveti zidarjem – Kanonik Gastaldi in njegovo zanimanje za Oratorij – Uničenje nove stavbe – Očitna zaščita nebes – Don Boskova mirnost in vdanost – Šole brez priprav
45. POGlavJE 325
Spletke proti papežu – Milost Marije Tolažnice – Don Bosko osmeši protestantskega pastora – Načrt Katoliškega branja – Mons. Frasoni in mons. Moreno – Don Boskova skrivnost, da je našel čas za toliko opravil – V Oropi: ponižnost – Pismo škofa iz Ivrije don Bosku in posvetovanje, da bi začeli izdajati Katoliško branje – Dva papeževa odloka za don Boska
46. POGlavJE 332
Katoliško branje – Načrt za sodelovanje – Pomen te ustanove – Prvi uvodni zvezek – Ivrejski škof – Nenehna don Boskova dejavnost – Njegova pisma – Istočasne in različne don Boskove zamisli – Prvi Pravilnik zavetišča sv. Frančiška Saleškega

-
47. POGlavJE 339
Preventivni sistem – Njegova uporaba – Njegove prednosti
48. POGlavJE 349
Beseda o kaznih
49. POGlavJE 357
Don Bosko med fanti in preprostimi ljudmi – Praznični oratoriji – Prvi zvezek Katoliškega branja – Katoličan poučen o svoji veri – Težave preverjanja – Valdežani in praznik ustave – Zgodovinski podatki o čudežu presv. Zakramenta v Turinu – Naročilo ponatisa kleriku Mihaelu Rui 1903 – Praznovanje četrte stoletnice čudeža – Don Chiatellino v Borgu Cornalense
50. POGlavJE 366
Pinardijeva hiša in don Cafasso – Don Bosko don Cafassov spovedanec – Njegova domačnost in duhovna povezanost z vodjem konvikta – Don Cafassova velikodušnost do Oratorija in njegova nadnaravna razsvetljenje – Poklici – Hvaležnost don Boska in njegovih gojencev
51. POGlavJE 371
Obnovitev del na porušeni stavbi – Dobrotniki – Majhna loterija – Dobrodelna ljubezen do gradbenika – Pridiganje – Okras nove cerkve – Nov zvon – Štirideseturna pobožnost – Mons. Artico – Don Bosko in praznik sv. Alojzija
52. POGlavJE 377
Šolski bratje morajo v vojaško službo – Minister Cibrario – Katekizem in zgodbe Sv. pisma v osnovni šoli – Uničenje ene izmed beznic – Oratorij postane gospodar v nasprotnem taboru
53. POGlavJE 384
Trdna vera protestantskega očeta in njegove družine – Spreobrnjenje valdeškega mladeniča – Diodati se vtihotapi v šole – Don Bosko pri sv. Ignaciju in v Villastellonu – Sodobni dogodki, prikazani v obliki dvogovora – Bes protestantov – Zapeljevanje in pretnje – Načrti rosminjanske ustanove pri Oratoriju
54. POGlavJE 394
Fantje se učijo med počitnicami – Latinščina Cerkve in cerkvenih očetov – Katoliško branje – Procesija pri Mariji Tolažnici – Zmanjšanje števila zapovedanih praznikov – Priprava na slovesnost rožnega venca – Fantje iz Oratorija v Morialdu – Nepričakovano ozdravljenje – Il Galantuomo
55. POGlavJE 402
Še vedno Katoliško branje – Preprosti slog don Boskovega pisanja

	<i>– Don Boskova ponižnost – Profesor Peyron in zbor duhovnikov – Dokazi don Boskove ponižnosti</i>	
56.	POGLAVJE <i>Don Bosko in gojenci se vselijo v novo stavbo – Drzna toda varna rešitev – Čevljarnica in krojačnica za notranje gojence – Prvi pravilnik za delavnice – Delodajalci in delavci v manufakturni industriji – Don Boskovi načrti v korist družbe in obrtnikov</i>	409
57.	POGLAVJE <i>Šola za dijake – Zasebni šoli profesorjev don Picca in Bonzanina – Vojaške suknje – Nova don Boskova čudežna dela v Oratoriju – Mestni učenci v zasebnih don Boskovih šolah – Praznik sv. Mateja in ploha kamenja – Ugoden don Boskov vpliv na nekatere učitelje – Zaslužene pohvale dijakov iz Oratorija – Pristrčen odnos med preprostimi in gosposkimi otroki</i>	415
58.	POGLAVJE <i>Intimno življenje in režim v Oratoriju – Pridnost gojencev – Don Anton Grella – Pismo kardinala Antonellija – Načrt opata Rosminija za tiskarno – Duhovnike obtožujejo upora – Odprtje valdeškega svetišča – Članek Rogantina (Posmehovalca) in don Boskovo pridiganje – Pojedina za delavce – Don Boskovo pismo kardinalu nadškofu v Ferrari – Pogovor med nekim odvetnikom in protestantskim pastorjem – Kokoši matere Marjete</i>	423
59.	POGLAVJE <i>Poskusi umora – Zastrupljen kostanj in vino – Mesarski nož – Sramotno obnašanje varuhov javnega reda – Dobre usluge nekega prijatelja – Ploha udarcev – Cagliero brani don Boska – Nevarnost na poti v Moncalieri – Previdnost matere Marjete – Prijateljstvo sosedov</i>	433
60.	POGLAVJE <i>Zgodba z nekim psom</i>	442
61.	POGLAVJE <i>Don Bosko, magnetizem in spiritizem – Mesečnost – Magnetični kabineti – Plešoče mize – Duhovi – Skrivnostna opustošenja – Knjige proti novim brezbožnežem</i>	448
	DODATEK: PRVI OSNUTEK PRAVILNIKA ZA DOM, <i>priključen Oratoriju svetega Frančiška Saleškega</i>	458
	KAZALO	473

salve